ACADEMIA DE ȘTIINȚE SOCIALE ȘI POLITICE
A REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
INSTITUTUL DE STUDII SUD-EST EUROPENE

„IZVOARE ORIENTALE PRIVIND ISTORIA ROMÂNIEI"
V

DOCUMENTE TURCEȘTI PRIVIND ISTORIA ROMÂNIEI

VOL. II
1774–1791

întocmit de
MUSTAFA A. MEHMET

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

DOCUMENTE TURCEŞTI PRIVIND ISTORIA ROMÂNIEI

II

1774 — 1791

ACADEMIA DE ŞTIINŢE SOCIALE ŞI POLITICE
A REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

INSTITUTUL DE STUDII SUD-EST EUROPENE

„Izvoare orientale privind istoria României"

V

DOCUMENTE TURCEŞTI PRIVIND ISTORIA ROMÂNIEI

VOL. II
1774—1791

întocmit de

MUSTAFA A. MEHMET

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
BUCUREŞTI, 1983

DOCUMENTS TURCS CONCERNANT L'HISTOIRE DE LA ROUMANIE, II 1774—1791

ТУРЕЦКИЕ ДОКУМЕНТЫ, КАСАЮЩИЕСЯ ИСТОРИИ РУМЫНИИ, II 1774—1791 гг.

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
R 79717 Calea Victoriei nr. 125, sectorul I, Bucureşti

INTRODUCERE

Culegerea de *Documente turcești privind istoria României*, vol. II (1774—1791), conținînd un număr de 281 documente, reprezintă o nouă materializare a eforturilor de îmbogățire a colecției de „Izvoare orientale privind istoria României", alcătuită din cele două serii: cronici [1] și documente [2], de proveniență turco-islamice. Aproape inaccesibile, pînă nu de mult, și, ca atare, rămase neutilizate în cea mai mare parte, sursele turco-islamice au început, în ultimii ani, să-și dezvăluie, atît specialiștilor cît și publicului cititor, știrile lor privitoare la desfășurarea relațiilor poporului român, de-a lungul mai multor secole, fie cu turcii, fie cu alte popoare.

Întrucît în primul volum au fost expuse unele detalii în legătură cu rostul și modul editării seriei de *Documente turcești privind istoria României*, nu mai considerăm necesar să le reluăm într-o formă sau alta. De aceea în *Introducere* ne vom limita la prezentarea generală a volumului de față pentru orientarea cititorului care dorește să cunoască mai îndeaproape documentele incluse aici.

După cum se poate constata, volumul I al seriei de *Documente turcești...* îmbrățișase o perioadă de mai multe secole (1455 — 1774), ceea ce se explică, întîi de toate, prin numărul relativ redus de documente avute la îndemînă în perioada întocmirii lucrării respective. Cît privește însă volumul al II-lea, acesta cuprinde un interval mai mic, nici două decenii (1774 — 1791); dar, chiar și în această situație, nu se poate afirma că au fost epuizate toate materialele, întrucît o serie de documente, atît din arhivele, muzeele sau bibliotecile din țară, cît și din alte țări, referitoare la aceeași perioadă din trecutul țărilor române, nu au putut fi incluse în acest volum din diferite considerente: fie că nu au fost încă depistate, fie că au fost depistate relativ tîrziu, fie că nu au putut fi încă procurate sub o formă sau alta (microfilm, xerox, fotocopie) etc. Astfel, unele documente pentru perioada respectivă, aflate în arhivele turcești din Istanbul, au fost semnalate de istoricul turc Ismail Hakkı Uzunçarşılı în vasta sa operă intitulată *Istoria Imperiului otoman* [3], iar altele au fost analizate într-o lucrare de doctorat, consacrată situației Moldovei și Țării Românești sub dominația otomană între anii

---

[1] Din această serie au apărut: *Cronici turcești privind țările române*, Edit. Acad., București, vol. I, 1966 (ed. M. Guboglu și Mustafa A. Mehmed); vol. II, 1974 (ed. M. Guboglu); vol. III, 1980 (ed. Mustafa A. Mehmed).

[2] Din această serie a apărut lucrarea *Documente turcești privind istoria României*, vol. I (1455—1774), Edit. Acad., București, 1976 (ed. Mustafa A. Mehmed).

[3] Ismail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi* (Istoria Imperiului otoman), Ankara, vol. IV/1, 1956, p. 473—593; vol. IV/2, 1959, p. 57—115.

1774 — 1812 [4]. De asemenea, o serie de documente, tot din arhivele din Turcia, au fost procurate în anii din urmă sub formă de microfilme, în cadrul Arhivelor Statului din Bucureşti. Pe de altă parte, documente turco-osmane pentru perioada care ne interesează în volumul de faţă pot fi găsite şi în arhivele din U.R.S.S., R. P. Polonă, R.P. Bulgaria, R.P. Ungară sau R.S.F. Iugoslavia, fără să mai insistăm asupra fondurilor din arhivele sau bibliotecile din Viena, Paris, Londra ş.a., în cadrul relaţiilor Imperiului otoman cu Austria, Franţa, Anglia etc.

De altfel, dat fiind numărul mare al documentelor otomane despre ţările române şi întrucît descoperirea şi valorificarea lor, fie prin traduceri parţiale sau integrale, fie sub alte forme, reclamă eforturi îndelungate şi se vor realiza la intervale diferite, editarea seriei de *Documente turceşti* ..., ca şi a colecţiei în ansamblul ei, va impune, aşa cum s-a menţionat şi în *Introducerea* la primul volum al seriei de faţă, suplimentarea cu volume paralele, pe perioade mai mult sau mai puţin identice cu cele anterioare, aşa cum s-a procedat şi cu alte colecţii de izvoare externe ale istoriei poporului român (de exemplu „Colecţia Hurmuzaki" ş.a.).

*

Întrucît în perioada la care ne referim Transilvania nu mai făcea parte din sistemul dominaţiei otomane, în volumul al II-lea au fost incluse documente privitoare numai la Moldova, Ţara Românească, Dobrogea şi celelalte ţinuturi româneşti aflate sub stăpînire otomană, cunoscute sub denumirea de „raiale" (Turnu, Giurgiu, Brăila, Chilia ş.a.), ţinîndu-se seama de două momente deosebit de semnificative din trecutul ţărilor române, ca şi al Imperiului otoman. Este vorba de pacea de la Küciük-Kainargi (1774), dintre Rusia şi Poarta otomană, şi de tratatele de pace de la Şiştov-Iaşi (1791/1792), care au intervenit în urma războiului ruso-austro-turc, început prin anul 1787. Avînd în vedere cele două limite cronologice, se poate afirma că documentele din volumul de faţă se referă la una din perioadele semnificative din istoria poporul român, mai cu seamă sub raportul evoluţiei relaţiilor sale internaţionale, ca şi al implicaţiilor acestora pe plan european.

Într-adevăr, după pacea de la Küciük-Kainargi [5], Moldova şi Ţara Românească îşi lărgesc posibilităţile de afirmare a principiului autonomiilor tradiţionale, cele două Principate devenind părţi integrante ale „chestiunii orientale" în desfăşurarea acesteia, iar raporturile celor două ţări române cu Poarta otomană încep să fie reglementate în cadrul tratatelor de pace sau prin alte documente oficiale cu caracter internaţional. De aceea documentele turceşti incluse în volumul de faţă se cuvin interpretate şi în lumina acestor factori, precum şi în funcţie de transformările care surveneau, pe parcurs, în relaţiile internaţionale. În acest cadru istoric, se poate afirma că materialele din volum ne oferă atît imaginea generală a principiilor suze-

---

[4] Erol Urunga, *Osmanlı Devleti idaresinde Eflak-Buğdan (1774—1812)* (Ţara Românească şi Moldova sub administraţia otomană: 1774—1812), Istanbul, 1966 (vezi şi Arh. St. Buc., microf. Turcia, r. 19, c. 707—771).

[5] Pentru acest moment istoric şi perioada următoare vezi şi M.M. Alexandrescu-Dersca, *Rolul hatişerifurilor de privilegii în limitarea obligaţiilor către Poartă (1774—1802)*, în „Studii. Revistă de istorie", nr. 6/1958, p. 101—121; idem, *Despre regimul supuşilor otomani în Ţara Românească în veacul al XVIII-lea*, în „Studii. Revistă de istorie", nr. 1/1961, p. 87—113; Al. Vianu, *Aplicarea tratatului de la Küciük Kainargi cu privire la Moldova şi Ţara Românească (1775—1783)*, în „Studii. Revistă de istorie", nr. 5/1960, p. 71—103; idem, *Cu privire la hatişerifurile de privilegii acordate Principatelor române în anul 1774*, în „Romanoslavica", V (Istorie), Bucureşti, 1962, p. 121—129, ş.a.

ranităţii otomane asupra Moldovei şi Ţării Româneşti, cît şi dinamica raporturilor româno-otomane în intervalul de timp la care ne referim. Pe de altă parte, documentele respective dezvăluie şi mecanismul de funcţionare a dominaţiei otomane în cele două ţări române. În aceste condiţii, în măsura în care documentele turceşti vor contribui la reconstituirea unor realităţi istorice sau vor preciza anumite fapte, în aceeaşi măsură se vor lărgi şi posibilităţile de apreciere a celorlalte izvoare, narative sau documentare. Altfel spus, documentele turceşti, ca surse de primă mînă, vor servi drept criteriu important pentru verificarea informaţiilor referitoare la ţările române cuprinse în cronici sau relatări de călătorii, în rapoartele consulare sau ale ambasadorilor etc. Dar cu acest prilej ele însele, la rîndul lor, vor fi supuse unei confruntări cu celelalte izvoare. În felul acesta, corpusul de izvoare turco-osmane va sluji la aprofundarea cunoaşterii caracterului şi naturii raporturilor ţărilor române cu Poarta otomană, în contextul istoriei europene, şi, în consecinţă, la elucidarea unor aspecte importante din istoria poporului român, a relaţiilor sale internaţionale etc.

Volumul I ne-a oferit unele date în aceste privinţe, iar volumul al II-lea îndeplineşte şi mai bine această funcţie de confruntare reciprocă între izvoarele orientale şi europene, dat fiind că pentru perioada 1774—1791 dispunem de o serie de documente externe sau interne referitoare la aceleaşi evenimente [6]. De altfel, în privinţa ştirilor cuprinse în diferite acte diplomatice de provenienţă europeană, în unele studii se exprimă dezideratul că „ele trebuie să fie supuse unei severe critici istorice, confruntate cu datele furnizate de alte izvoare" [7]. Documentele turco-osmane reprezintă, poate, cele mai importante materiale de arhivă în această privinţă, mai ales că unele ştiri europene se bazează adeseori şi pe considerente subiective, impresii personale, zvonuri receptate pe o cale oarecare etc. De pildă, informaţiile de un interes deosebit cuprinse în rapoartele consulilor europeni despre viaţa economică a Moldovei şi a Ţării Româneşti sau despre cererile şi furniturile de zaherele etc. reprezintă, în ultimă analiză, o suită de rapoarte în problemele respective, pe cînd documentele turceşti oferă însăşi imaginea acestei vieţi economice sau politice şi cuprind sarcinile de furnituri sau de altă natură în desfăşurarea lor de zi cu zi, indicîndu-se cantităţile, preţurile, precum şi celelalte elemente, inclusiv posibilitatea sau imposibilitatea Principatelor de a face faţă diferitelor situaţii.

Documentele incluse în volumul al II-lea sînt în marea lor majoritate inedite, deşi unele din ele pot fi întîlnite, e drept, foarte rar, şi în alte colecţii de documente sau în lucrări de altă natură [8]. Aceasta nu anulează însă rostul lor în volumul de faţă, mai ales că majoritatea celor publicate prezintă o serie de deficienţe, unele fiind trunchiate, altele reprezentînd traduceri după tălmăciri în limba greacă, franceză etc., ceea ce face ca ele să-şi piardă din fidelitatea lor faţă de originalele corespunzătoare. Pe lîngă acestea, unele traduceri din colecţiile sau studiile respective sînt confuze, iar altele conţin chiar erori de sens. De aceea includerea unor astfel de documente în volumul de faţă are la bază nu numai scopul de a grupa într-un corpus unitar iz-

---

[6] Hurmuzaki, *Documente privind istoria României* (Seria veche şi seria nouă). Din seria nouă, vezi *Rapoarte consulare ruse*, vol. I *(1770—1796)*, Bucureşti, 1962; N. Iorga, *Acte şi fragmente referitoare la istoria românilor*, vol. I—III, Bucureşti, 1896, ş.a.

[7] Hurmuzaki, *Documente...* (s.n.), *Rapoarte consulare ruse (1770—1796)*, vol. I, p. 7 *(Introducere* de Al. Vianu).

[8] Dumitru Z. Furnică, *Documente privitoare la comerţul românesc (1473—1868)*, Bucureşti, 1931; V. A. Urechia; *Istoria românilor*, vol. II (1774—1786), Bucureşti, 1892, p. 14— 24 ş.a.

voarele documentare orientale privind istoria României, dar şi unele considerente de ordin ştiinţific. Se cuvine menţionat faptul că numeroase documente incluse în acest volum au fost „rezumate", unele mai scurt, iar altele mai larg, în *Catalogul documentelor turceşti* [9].

În această diversitate de forme de prezentare a unora din documentele volumului al II-lea, cititorul poate constata şi unele deosebiri faţă de textele pe care le punem de astă dată în circuitul ştiinţific. Acest fapt rămîne valabil şi în cazul *Catalogului documentelor turceşti* de care s-a amintit.

Am considerat necesare precizările de mai sus pentru a nu pune pe cititorul necunoscător al limbii turce în faţa unei adevărate „dileme", atunci cînd va constata două sau mai multe variante în redarea conţinutului aceluiaşi document. Menţionarea acestor neconcordanţe, de fiecare dată şi pentru fiecare document în parte, în subsolul textelor sau în cadrul celorlalte elemente auxiliare, ar fi supraîncărcat volumul cu o serie de adaosuri în detrimentul altor elemente strict necesare într-o astfel de lucrare. Ca atare, s-a renunţat la asemenea anexe, ele fiind considerate inutile în cazul de faţă.

*

Volumul al II-lea ca şi primul cuprinde documente turceşti provenite din diferite fonduri ale arhivelor şi bibliotecilor din ţară (Arhivele Statului — Bucureşti, Biblioteca Academiei, Arhiva Bibliotecii Centrale de Stat din Bucureşti), precum şi din alte ţări (Turcia, R.P. Bulgaria).

Ţinem să precizăm cu acest prilej faptul că alcătuirea seriei de *Documente turceşti* după criteriul fondurilor ar fi creat dificultăţi serioase în ceea ce priveşte valorificarea documentelor turco-osmane, fie din cauza insuficienţei de materiale pentru întregirea unui volum sau altul, fie prin întîrzierea obţinerii lor din alte ţări în timp util, sub formă de microfilme, xerocopii, fotocopii etc. Pe lîngă astfel de neajunsuri, s-ar fi creat şi o serie de goluri cronologice în cadrul aceloraşi volume, datorită caracterului dispersat al documentelor în diverse fonduri existente (cu excepţia unui singur fond: MD, care, de asemenea, se află în altă ţară (Turcia).

Ţinîndu-se seama tocmai de asemenea considerente, s-a procedat la alcătuirea de volume pe anumite intervale, mai mult sau mai puţin semnificative în evoluţia relaţiilor româno-otomane, cu condiţia organizării cronologice a documentelor în cadrul fiecărui volum în parte, indiferent de fondurile din care provin materialele respective. Pe lîngă alte avantaje, acest mod de realizare a volumelor aduce laolaltă două sau mai multe documente din aceleaşi perioade şi referitoare la aceleaşi probleme, ele întregindu-se, în felul acesta, reciproc, în cuprinsul aceloraşi volume. Dealtfel, colecţiile de documente străine se caracterizează, în genere, tocmai prin diversitatea fondurilor care compun nu numai colecţia ca atare, dar şi fiecare volum în parte.

O particularitate a prezentului volum constă în faptul că aici a fost inclusă, printre alte documente, şi o *Condică de firmane,* cuprinzînd peste două sute de copii *(suret)* de documente referitoare la Moldova [10], din preajma şi din timpul războiului ruso-austro-turc care a izbucnit în vara anului 1787. Continuitatea materialului din condică *(defter)* ne oferă posibilitatea să urmărim mai îndeaproape unele trăsături ale stăpînirii turceşti în nordul

---

[9] *Catalogul documentelor turceşti,* Bucureşti, vol. I, 1960; vol. II, 1965 (ed. M. Guboglu).

[10] Este vorba de ms. oriental 343, Bibl. Acad. Condica a aparţinut prof. Alexandru Ţzigara-Samurcaş.

Dunării, ceea ce s-a şi făcut, dealtfel, cu prilejul unui studiu consacrat condicii respective [11]. Tot în legătură cu această condică, mai trebuie menţionat şi faptul că documentele de aici nu au, în general, nici începutul şi nici sfîrşitul firmanelor sau scrisorilor vizirale etc., dar acest lucru nu scade valoarea lor istorică, întrucît părţile necopiate reprezintă formule de adresare sau alte elemente ale diplomaticii otomane. O bună parte sînt însă datate, fie în litere, fie în cifre, ceea ce înlesneşte stabilirea ordinii lor cronologice, iar acolo unde lipsesc datările se poate recurge, pentru stabilirea cronologiei, la conţinut sau la alte documente similare.

Ţinînd seama de numărul relativ important de documente din condica amintită, se poate aprecia că cele mai multe piese ale volumului de faţă reprezintă copii. Dar volumul cuprinde şi o serie de documente originale. Ca şi în cazul primului volum, autorităţile emitente sînt extrem de variate şi în volumul al II-lea. Un număr important de documente se referă la perioadele sultanilor Abdul-Hamid I (1774 — 1789) şi Selim al III-lea (1789 — 1807), ale căror domnii acoperă, de fapt, întreg volumul. Astfel, în lucrare, pot fi întîlnite documente emise de autorităţile centrale otomane, mai ales în numele sultanilor Abdul-Hamid I şi Selim al III-lea, de marii viziri otomani din perioada respectivă, de autorităţile provinciale, mai cu seamă de dregătorii otomani din vecinătăţile Moldovei şi Ţării Româneşti. De asemenea, un număr important de documente au fost emise de cancelaria domnilor fanarioţi ai epocii respective sau de boieri, în numele lor, ca şi al ţării, de autorităţile tătăreşti, iar unele provin chiar de la persoane particulare. Un singur document a fost emis de autorităţile ruseşti, care, aflîndu-se în traducere turcă, a fost inclus în volum (v. doc. 10). Diversitatea autorităţilor emitente ne poate sugera un indiciu şi asupra complexităţii raporturilor dintre ţările române şi Poarta otomană în perioada la care ne referim. Dacă unele documente prezintă un interes mai restrîns, în schimb cea mai mare parte din ele poartă semnificaţii mai largi, definind nu numai conţinutul raporturilor româno-turce la momentul dat, dar şi locul ţărilor române în ansamblul evenimentelor internaţionale din acele vremuri.

Astfel, din documentele incluse în volum, mai mult de jumătate au fost emise în numele sultanilor, ca berate, hatt-i-şerifuri *(hatt-i hümayun)*, firmane *(ferman)* sau porunci *(hükm)*, o serie de documente reprezintă scrisori vizirale, buiuruldiuri *(buyuruldu)* sau alte corespondenţe ale autorităţilor otomane militare sau civile. O parte sînt arzurile şi rapoartele sau alte feluri de acte ale domnilor fanarioţi, ca şi ale boierilor. De asemenea, se pot întîlni şi unele documente oficiale ale Porţii cu angajamentele sale faţă de puterile europene privind ţările române, iarlîcuri tătăreşti, calcule despre haraciul Moldovei şi al Ţării Româneşti, telhisuri, teşcherele etc.

*

Este cazul să menţionăm aici şi faptul că în traducerea documentelor din volumul al II-lea, ca şi în primul de altfel, am căutat să redăm cît mai fidel sensul documentelor originale, folosind în acest scop şi unele expresii sau procedee mai puţin specifice spiritului limbii române. Alcătuirea documentelor turco-osmane din fraze lungi, — adeseori întreg documentul fiind o singură frază —, utilizarea excesivă a sinonimelor, în care cuvintele turceşti stau alături de cele arabe sau persane, cu sensuri identice sau apro-

---

[11] Vezi Mustafa Ali Mehmed, *O condică de firmane din timpul domniei lui Alexandru Ipsilanti în Moldova (1786—1788)*, în „Studii. Revistă de istorie", nr. 2/1962, p. 407—429.

piate, caracterul deosebit de pompos al formulelor diplomaticii otomane, toate aceste particularităţi ale limbajului documentelor turco-osmane impun folosirea, în traducere, a unor forme mai puţin uzitate în alte limbi, inclusiv în limba română. De fapt, absorbirea unui mare număr de elemente arabe şi persane de către turca-osmană a deschis calea pentru redactarea acestor documente într-un „stil oriental", în adevăratul sens al expresiei. De aceea, de multe ori, în traducere, documentele respective au fost fragmentate în fraze mai scurte, introducîndu-se şi unele cuvinte sau expresii, pentru legătura ideilor, fără a se recurge la paranteze unghiulare sau la alte indicaţii, procedee rezervate pentru cazuri speciale.

Pe de altă parte, desele sinonime din cele trei limbi orientale (turca, araba şi persana) nu numai că asigură bogăţia formelor de exprimare, dar prezintă totodată şi anumite particularităţi, mai cu seamă sub raportul precizării sau întăririi sensului şi semnificaţiei documetntelor respective. Tocmai din aceste considerente au fost menţinute în traducere unele din aceste cuvinte sau expresii (de exemplu: a da, a acorda, a dărui ... o funcţie etc.), deşi ele pot crea impresia unor tautologii sau a unor forme nespecifice limbii române. De asemenea, formulele diplomatice (de urare, de adresare etc.) sînt redactate de obicei la persoana a III-a, dar ele au fost traduse la persoana a II-a, în cele mai multe cazuri, pentru a fi încorporate, în felul acesta, în documentele respective. Toate aceste elemente reprezintă, în ultimă instanţă, particularităţi ale limbii turce, care impun unele adaptări în traducere.

Dealtfel, colecţia de „Izvoare orientale ... ", avînd cu precădere un caracter istoric, nu-şi propune să dea în text sau în note toate detaliile cu privire la o formă sau alta a cuvintelor de origine turco-orientală. Aceste aspecte sînt explicate, mai pe larg, în *Glosar*, precum şi în *Indice*. De pildă, au fost reţinute denumirile de instituţii turco-islamice, de obiecte sau alţi termeni specifici, numele de localităţi, de ţări sau de popoare care, în unele cazuri, diferă faţă de cele cunoscute în genere. De ex.: *Ibrail* = Brăila, *Yerkökü* = Giurgiu, *Kalas* = Galaţi, *Eflak* = Ţara Românească, *Bogdan* — Moldova, *Erdel* = Transilvania, *Nemçe* = Austria, austriac, *Leh* = Polonia sau polon *(leah)* etc. Ele nu au fost repetate de fiecare dată în text, dar apar la *Glosar* sau la *Indice* cu variantele şi cu diferitele lor forme de transcriere.

Pe de altă parte, ţinîndu-se seama de faptul că nu se indică în text, de fiecare dată, toate elementele erei musulmane, s-a considerat util şi necesar ca datele Hegirei (era musulmană) să fie reproduse în note, în transcrierea limbii turce moderne şi în cursive, cu întregirile cuvenite, iar în dreptul lor au fost indicate corespondentele din era noastră (de ex.: *1 zilhicce 1203* = 23 august 1789). De asemenea, termenii turceşti au fost repartizaţi în text, în cursive, în paranteze rotunde, în cazul termenilor simpli (de ex.: *akçe, nizam, evail, Ozu* etc.), şi la note, atunci cînd denumirile respective prezintă un caracter mai complex, cum ar fi termenii compuşi, expresiile, propoziţiile ş.a. (de pildă: *bina emini, Bogdan mirisi, eda tezkeresi* etc.), ca şi termenii care necesită explicaţii suplimentare pentru lămurirea textului. De altfel, acest criteriu se aplică pentru ambele serii („Cronici" şi „Documente") ale colecţiei de „Izvoare orientale privind istoria României", ceea ce, pe de o parte, înlesneşte cursivitatea lecturii, iar pe de altă parte evită supraîncărcarea aparatului critic. Eventualele întregiri sau rezumate au fost incluse în paranteze unghiulare, iar întreruperile sau spaţiile libere din text au fost indicate, de la caz la caz, cu trei sau mai multe puncte, făcîndu-se şi precizările cuvenite acolo unde s-a considerat acest lucru necesar.

Volumul de față se deschide cu documente care confirmă, într-un fel sau altul, privilegiile Moldovei și Țării Românești după tratatul de pace ruso-turc de la Küciük-Kainargi (1774). Ele definesc, de fapt, conținutul regulamentelor privitoare la cele două țări române, exprimate, de obicei, prin așa-numitele *nizam*-uri, ale căror clauze erau prevăzute în firmane speciale sau în alte categorii de acte oficiale emise de Cancelaria otomană în numele sultanului.

De altfel, întreaga desfășurare a raporturilor româno-turce de după anul 1774 se va axa pe principiul respectării nizamurilor, care circumscriau linia politică oficială a Porții otomane față de Moldova și Țara Românească, celelalte situații constituind abateri de la această regulă. Tocmai cerințele respectării clauzelor nizamurilor amintite au determinat emiterea, la intervale mai mici sau mai mari, a numeroase firmane sau documente de altă natură, în ele evidențiindu-se eforturile pentru readucerea la vechile lor vetre a locuitorilor plecați în bejenie, din pricina campaniilor militare, pentru iertarea „trădării" lor față de Poartă, pentru respectarea sau reașezarea pe baze noi a condițiilor de negoț al supușilor otomani în Moldova sau în Țara Românească, dar îndeosebi al negustorilor numiți capanlîi *(kapanlı)*, *(fermanlı)* sau defterlii *(defterli)*, care se bucurau de anumite privilegii în acest sens, interzicîndu-se pătrunderea altor locuitori din jur, fără porunci speciale, ca și pentru respectarea condițiilor de procurare de zaherele (oi, vite, cereale etc.), fie pentru capitala otomană, fie pentru cetățile din vecinătatea Principatelor [12]. În aceeași măsură se reglementează și comerțul negustorilor ruși, austrieci sau transilvăneni etc., în Imperiul otoman, în general, și în țările române, în special, în limitele tratatelor în vigoare pe atunci. De asemenea, se precizează și condițiile în care locuitorii din Moldova sau Țara Românească se deplasau la Constantinopol în cadrul relațiilor oficiale ale Principatelor române cu Poarta otomană, ei fiind scutiți de plata capitației sau de alte dări specifice teritoriilor turcești propriu-zise, pe considerentul că dările lor erau percepute de domni. Cei care duceau la Poartă oi se bucurau și de dreptul de a purta arme pentru paza turmelor sau pentru alte împrejurări.

Un loc de seamă ocupă în volum și poruncile prin care se cereau anumite cantități de zaherele sau cherestele, ca și vite, dar în special oi, atît pentru capitala împărăției, cît și pentru cetățile de la margine (Hotin, Bender, Akkerman, Isaccea ș.a.). Desigur, statisticile ce pot fi întocmite în această privință, pentru un interval sau altul, vor fi incomplete, cel puțin în faza actuală a volumului de materiale publicate. Astfel, o sumară statistică privitoare la furniturile de bază din Moldova, cum ar fi: grîu, orz, făină, pentru o perioadă de mai bine de un an (13 decembrie 1786 — 16 aprilie 1788) — după condica introdusă în volumul de față, despre care s-a pomenit mai sus și care, spre deosebire de documentele izolate și dispersate, prezintă, cît de cît, un caracter mai unitar — indică următoarele cantități: 219 833 chile de grîu, 265 267 chile de orz și 119 631 chile de făină [13], fără însă ca aceste cantități să reprezinte totalul zaherelelor furnizate sau cerute fie pentru Constantinopol, fie pentru cetățile de la marginile Moldovei. Ca atare, este

---

[12] Pentru unele aspecte ale acestor probleme, v. și *Istoria României*, vol. III, București, 1964, p. 612—619, 713—722.

[13] Mustafa A. Mehmed, *O condică de firmane...*, p. 410—412.

de aşteptat ca alte documente turceşti sau alte izvoare să aducă date noi în privinţa cantităţilor de furnituri ale ţărilor române către Poartă sau către ţinuturile învecinate lor, chiar şi atunci cînd este vorba de perioada cuprinsă în volumul de faţă.

Dar, în legătură cu aceste cereri şi furnizări de zaherele, se cuvin subliniate cîteva aspecte care prezintă un interes deosebit pentru definirea unor trăsături ale dominaţiei otomane în ţările române, cel puţin în perioada la care se referă volumul al II-lea din *Documente turceşti* . . . .

În primul rînd, este vorba de faptul că, adeseori, pentru aceleaşi cantităţi de zaherele sau cherestele, pentru un număr oarecare de oi etc., cerute la un moment dat, se emiteau, ulterior, o serie de alte porunci sau scrisori vizirale etc., fie cerîndu-se urgentarea procurării lor, fie datorită schimbării destinaţiei, fie din alte motive. Asemenea porunci deveneau cu atît mai frecvente cu cît se intensificau pregătirile de război, iar în perioada desfăşurării campaniilor şi operaţiunilor militare ele căpătau chiar un caracter derutant. Din acest punct de vedere, se impune o strictă delimitare a documentelor care cuprind „elemente noi", faţă de cele de urgentare etc., în vederea stabilirii sarcinilor materiale ale Moldovei sau Ţării Româneşti pentru o anumită perioadă. În regestele documentelor incluse în volum s-a căutat să se scoată acest lucru în evidenţă, pe cît a fost cu putinţă, pentru a-l scuti pe cititor de eforturi suplimentare în această privinţă.

De asemenea, se constată obiceiul potrivit căruia din totalul anumitor cantităţi de zaherele, cherestele etc. cerute, Moldova suporta doar „o treime", restul de „două treimi" rămînînd în sarcina Ţării Româneşti, potrivit regulii amintite sub denumirea de „sülüs ve sülüsan", adică „o treime şi două treimi". În această privinţă se aveau, probabil, în vedere atît poziţia geografică a Moldovei, socotită o ţară de margine, cît şi posibilităţile ei economice mai reduse faţă de Ţara Românească. Documentele inserate în volum învederează aplicarea acestei reguli, cel puţin în intervalul la care ne referim.

Un alt element, deosebit de important, îl constituie, fără îndoială, şi indicarea modului de plată a zaherelelor, oilor, cherestelelor sau altor furnituri cerute de Poartă fie pentru capitala otomană, fie pentru cetăţile de serhat. Adeseori se precizau fondurile din care urma să se facă plata acestor furnituri, ca şi preţurile la care trebuiau procurate (preţ de mirie, preţul zilei etc.).

Pe baza rapoartelor consulare şi a altor materiale, au fost efectuate unele calcule, mai cu seamă privind obligaţiile Moldovei, ajungîndu-se la concluzia că, pentru o perioadă relativ scurtă (anul 1776), ele se ridicau la „aproximativ 325 de pungi, o sumă egală cu aproape de trei ori valoarea haraciului (mai trebuie adăugate cheltuiala pentru construirea unei fregate şi altele necunoscute)" [14].

În volumul de faţă se găsesc numeroase documente care indică modalităţile de plată pentru aceste zaherele. După cît se pare însă, centrul de greutate cădea totuşi pe seama tributului, numit haraci *(harac)* sau gizia *(cizye)*. De altfel, obiceiul scăderii furniturilor obligatorii din cuantumul total al tributului se întîlneşte chiar şi în veacul al XVI-lea cînd, pentru plata anumitor zaherele, se cerea „să se coboare din haraci" [15]. În condiţiile din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, cînd raporturile ţărilor române cu Poarta otomană începuseră deja să fie reglementate prin diferite acte inter-

---

[14] Hurmuzaki, *Documente* (s.n.), vol. I, p. 12.
[15] V. *Documente turceşti*..., vol. I, p. 133, doc. 142, 143; vol. IV şi V (în ms.).

naționale, scăderea sarcinilor lor materiale din totalul tributului anual devine o regulă, iar sistemul în sine capătă denumirea de „havalea" sau „havelele" *(havale)*. Aceasta nu însemna că s-a renunțat la peșcheșuri sau la alte cereri neoficiale, dar acestea căpătau treptat un caracter „tainic", pe bază de învoială între domnii fanarioți și autoritățile otomane, pentru a nu da ocazie la eventuale proteste din partea altor state (v. și vol. III, în ms.).

Desigur, acest sistem impunea o strictă precizare a cantităților, a costului sau a modalităților de plată a produselor cerute, deci și existența unui sistem birocratic complex și complicat, de care însă statul otoman nu ducea lipsă. De pildă, cînd autoritățile provinciale otomane aveau nevoie de anumite produse din țările române, ele apelau la Poartă, de unde porneau, apoi, două sau mai multe firmane, către domnii din Principate și către autoritățile otomane în cauză, primilor cerîndu-li-se să dea, iar ultimilor să primească cele solicitate. Se indicau, totodată, pentru fiecare parte, și celelalte elemente (număr, cantitate, dată, condițiile de plată etc.), inclusiv prezentarea actelor justificative de predare și primire, conform indicațiilor din firmane, scrisori vizirale etc. Din haraci se scădeau, de obicei, nu numai costul anumitor categorii de zaherele, dar și soldele oștilor otomane din cetățile de margine, ca și întreținerea unor salahori sau meșteri trimiși din țările române sau din ținuturile învecinate pentru repararea unor cetăți sau pentru alte servicii. Unele obligații peste tributul propriu-zis, cum erau de pildă așa-numitele giaizele *(caize,* pl. *cevaiz)*, oferite și de domnii români cu prilejul numirii lor și destinate vistieriei Haremului, nu puteau fi folosite în alte scopuri, ca havalele sau sub alte forme, iar poruncile emise în acest sens, în anumite împrejurări de criză financiară, erau anulate ulterior pentru a nu se încălca tradiția.

De asemenea, se întîlnesc și situații în care domnii fanarioți erau subvenționați cu anumite sume de bani din vistieria otomană pentru nevoi urgente, iar în alte împrejurări se proceda la anularea anumitor cereri de furnituri din țările române, poruncindu-se procurarea lor din alte părți ale imperiului.

Prin toate aceste procedee Poarta otomană urmărea atît dăinuirea unor tradiții încetățenite în raporturile dintre țările române și autoritățile otomane, cît și anumite scopuri politice, fiind interesată în menținerea liniștii în Moldova și Țara Românească în preajma izbucnirii războiului ruso-austro-turc (1787). Așa se explică mai bine și scutirile locuitorilor de dări, pentru anumite intervale și zone, ca și proclamațiile prin care Poarta promitea ușurarea sarcinilor Moldovei și Țării Românești, cerînd, în schimb, fidelitate din partea locuitorilor în perioada războiului cu Rusia și Austria. De asemenea, nu se insistă asupra cererii ca familiile domnilor și ale unor boieri să fie trimise la Constantinopol, drept chezășie, această chestiune lăsîndu-se pe seama domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, și a celui din Țara Românească, Nicolae Mavrogheni, deși acesta din urmă inițiase mai devreme o asemenea acțiune, chiar și în cazul unor boieri de seamă.

În astfel de împrejurări complexe cresc și sarcinile capuchehăilor Moldovei și Țării Românești, care devin treptat intermediari din ce în ce mai activi între domni și Poarta otomană pentru reglementarea diferitelor operațiuni financiare, în afară de misiunea lor de informare a autorităților otomane pe baza rapoartelor sosite de la domnii fanarioți.

Pe lîngă rolul capuchehăilor în reglementarea operațiunilor financiare, în unele cazuri plățile se efectuau direct de către intendenții turci din ce-

tăţile de la serhat (Bender, Hotin, Ismail ş.a.), în alte împrejurări se cerea achitarea sumelor corespunzătoare din „contribuţii de război" sau „ajutorinţă", numită *seferiyye akçesi*. În anumite situaţii, cum ar fi repararea unor hambare de către domnii fanarioţi, se cerea trimiterea la Poartă a „condicilor de cheltuieli", urmînd să se efectueze scăderile cuvenite din cuantumul haraciului.

Şi în privinţa preţurilor interveneau o serie de circumstanţe. Cît priveşte, de pildă, pe negustorii angajaţi pentru aprovizionarea capitalei otomane, numiţi *capanlîi, fermanlîi* sau *defterlii*, poruncile glăsuiesc adeseori ca acest lucru să se facă„la buna învoială" sau „la preţul zilei", în sensul de „preţul curent", iar în momentul urcării preţurilor la anumite produse la Constantinopol, Poarta cerceta cauzele acestora, poruncind domnilor fanarioţi să dea detalii despre modalităţile de vînzare-cumpărare ale produselor respective în Moldova sau Ţara Românească, pentru a lua măsurile corespunzătoare. În cazul furniturilor de stat se indica, de obicei, „preţul de mirie", care era mai redus faţă de celelalte modalităţi de achiziţii.

În ultimele lucrări consacrate problemei preţurilor din această perioadă, pe baza rapoartelor consulare, se apreciază că prin anii 1782 — 1785 „Poarta plătea grîul cu cinci lei şi patru parale chila de Brăila, pe cînd preţul curent în sudul Dunării, inclusiv transportul şi pierderile, se ridica la 15—16 piaştri", iar după Raicewich, consulul Austriei la Bucureşti, era de „11 piaştri" sau „opt piaştri, fără transport" [16]. În alte izvoare se pomeneşte de „2 (doi) piaştri chila" [17].

Şi în aceste privinţe documentele turceşti îşi păstrează importanţa lor ca izvoare de primă mînă. De pildă, întîlnim în volumul de faţă documente în care „preţul de mirie" la chila de orz (cu chila de Istanbul, mult mai mică decît cea de Brăila) era de 20 de aspri, la chila de grîu 30 de aspri, iar la făină, cu saci şi cu transportul, se ridica la 50 de aspri.

*

Un număr important de documente se referă la evenimente politice şi militare, privind cauzele şi desfăşurarea războiului ruso-turc dintre anii 1787 — 1792, la care va participa şi Austria, de partea Rusiei, ca şi la pregătirile de război ale Imperiului otoman, prin aprovizionarea cu zaherele, fortificarea cetăţilor din jurul Moldovei şi Ţării Româneşti, construirea de poduri sau prin strîngerea de oşti, inclusiv de către domnii fanarioţi din Principate. O parte din oştile otomane au fost dislocate în Moldova şi Ţara Românească, iar întreţinerea acestora cădea pe seama domnilor fanarioţi în condiţiile stabilite prin firmane şi alte porunci. Dar aceste trupe se răsculau sub diferite pretexte şi săvîrşeau nelegiuiri, ceea ce se reflectă şi în documentele din volumul de faţă. Mai multe documente dezvăluie activitatea consulilor străini în Principate în acest interval de timp sau se referă la împrejurările plecării consulului Austriei, baronul von Meztburg, ca şi la dispariţia consulului Prusiei la Iaşi, Ernest-Frederic König, despre care ambasadorul prusac la Constantinopol, Henric-Frederic von Diez, scria regelui său că nu cunoaşte împrejurările dispariţiei acestui consul [18], ceea ce se confirmă şi pe baza documentelor turceşti din volumul de faţă.

---

[16] Hurmuzaki, *Documente* (s.n.), vol. I, p. 17, 29.
[17] *Ibidem*, p. 29.
[18] N. Iorga, *Acte şi fragmente*.., vol. II, p. 230.

Referindu-se la o serie de stări conflictuale dintre Rusia și Austria, pe de o parte, și Imperiul otoman, pe de altă parte, în documente apar și numeroase expresii de acuzare și de denigrare reciprocă dintre părțile beligerante sau de justificare a acțiunilor proprii, ceea ce, de altfel, este valabil în toate împrejurările de încordare și de conflagrații militare. Dar, în aceeași măsură, în afara unor situații de trădare a unor domni, sînt reduse expresiile sau calificativele negative atribuite poporului român sau domnilor, autoritățile otomane, în frunte cu sultanii, fiind interesate, mai degrabă, în atragerea locuitorilor de partea Porții, pentru a face față politicii de înaintare a Rusiei țariste și Austriei în direcția Europei sud-estice, prin țările române.

Nu mai puțin importante sînt și documentele care se referă la mișcările de trupe din Moldova sau Țara Românească, precum și la desfășurarea unor operații militare, în care un rol important aveau și domnii fanarioți, Alexandru Ipsilanti, în Moldova, și Nicolae Mavrogheni, în Țara Românească. Ei sînt declarați domni cu „istiklâliyet", adică domni „cu independență" sau „cu slobozenie", la dispoziția lor punîndu-se uneori și oști turcești, în frunte cu căpeteniile lor. Unele documente ne oferă date în legătură cu fuga în Rusia a domnului Moldovei, Constantin Mavrocordat-Firaris, ceea ce a creat o îngrijorare pentru boieri, ca și pentru Poartă, deși unii din suita acestuia fuseseră prinși pe drum. Nu lipsesc nici documente care scot în evidență rivalitățile dintre domnii celor două Principate sau dintre aceștia și autoritățile otomane din vecinătăți, iar mult disputatul teritoriu zis „Vatra lui Halil pașa" și „Cele două ceasuri" *(Halil Paşa Yurdu)* își găsește oarecare reglementare prin acorduri între moldoveni și tătari, așa cum rezultă din unele documente inserate în volumul de față.

Cîteva documente învederează autoritatea domnului Moldovei mai cu seamă în ceea ce privește desemnarea serdarului de Galați cu consimțămîntul său, datorită faptului că orașul aparținea Moldovei.

De asemenea, corespondențele dintre autoritățile otomane și cele austriece, din țările române, prezintă o semnificație specială pentru înțelegerea stării de spirit, dintr-o parte și alta, din ultima perioadă a războiului ruso-austro-turc, care se va încheia cu tratatele de pace de la Șiștov-Iași (1791 — 1792). Este vorba de reglementarea unor situații, ca și de înțelegerea intervenită între căpeteniile turce și imperiale ca să se avertizeze reciproc cu trei sau chiar cu zece zile înainte de reînceperea luptelor, în cazul sosirii unor porunci pentru reluarea războiului.

Se întîlnește, deși izolat, și cazul trecerii la religia musulmană a fiului unui creștin din Galați. Stabilit la Constantinopol, acesta intentează o acțiune împotriva boierului Nicolae Ventura, acuzîndu-l de uciderea tatălui său, pe cînd Ventura se afla serdar de Galați, precum și de însușirea averii acestuia, care trebuia să treacă pe seama urmașului său, înainte de islamizare.

Unele documente se referă la întreținerea moscheii lui Ali-pașa din Babadag sau la alte probleme de interes mai mult sau mai puțin restrîns.

*

Se poate afirma că volumul al II-lea al seriei *Documente turcești privind istoria României* reflectă o gamă variată de aspecte din complexitatea raporturilor țărilor române cu Poarta pe perioada 1774—1791. Dar, așa cum s-a spus și mai înainte, materialele cuprinse în volumul de față nu epuizează toate documentele acestei epoci, ca și, de altfel, volumul I (1455—1774). Nu se va putea asuma sarcina epuizării lor nici în volumul al III-lea, care

va cuprinde perioada 1791—1812. Ca atare, culegerea *Documente turcești*... rămîne o serie deschisă și complexă, care va impune reluarea, periodic, a publicării documentelor otomane, fără a se aștepta investigarea arhivelor în scopul depistării tuturor documentelor referitoare la o perioadă sau alta din trecutul țărilor române. Reluarea va începe cu volumul al IV-lea al seriei de față, ceea ce, sperăm, va marca o nouă etapă în îmbogățirea izvoarelor străine privind istoria poporului român.

*

Încheind această *Introducere*, ținem să prezentăm toată gratitudinea noastră conducerii Institutului de studii sud-est europene, unde se desfășoară munca de valorificare a surselor narative și documentare turcești privitoare la trecutul poporului român.

Totodată, exprimăm recunoștința noastră față de Arhivele Statului din București, Biblioteca Academiei și Biblioteca Centrală de Stat, care arată solicitudine în realizarea colecției de „Izvoare orientale privind istoria României", punîndu-ne la dispoziție materialele aflate în custodia lor.

De asemenea, aducem mulțumirile noastre colegilor Ion Matei și Ion Radu-Mircea pentru referate de sinteză și sugestii, în faza finală a volumului, precum și fostului coleg Mihail Guboglu pentru unele confruntări de texte.

MUSTAFA ALI MEHMET

NOTĂ: În perioada cînd volumul de față se afla la Editura Academiei, pentru tipar, documentele de la Biblioteca Academiei au fost preluate de Arhivele Statului din București cu ele constituindu-se fondul: *Documente istorice*, dar păstrîndu-se numerele anterioare ale pachetelor și documentelor.

LISTA DE ABREVIERI

Arh. B.C.S.	Arhiva Bibliotecii Centrale de Stat, Bucureşti.
Arh. St. Buc.	Arhivele Statului Bucureşti.
Başbak. Arşivi	Başbakanlık Arşivi (Arhiva Preşedinţiei Consiliului de Miniştri), Istanbul, Turcia.
Bibl. Acad.	Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România.
Bibl. Naţ.	Biblioteca Naţională (Sofia, R. P. Bulgaria).
T.K.S.M.A.	Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi (Arhiva Muzeului Palatului Topkapî), Istanbul, Turcia.

*

A.N.	Achiziţii noi.
c.	cadru de microfilm.
Cat.	*Catalogul documentelor turceşti*, vol. I (1960); vol. II (1965), Bucureşti (ed. M. Guboglu).
cit.	citeşte!
doc. turc.	document turcesc (documente turceşti).
E.	*evrak* (pl. din *varak*), documente.
ed. trad.	editat în traducere.
f.	folio (foaie).
fd.	fond de arhivă.
H.	Hegira *(Hicret)*, fuga lui Mahomed de la Mecca la Medina în anul 622, cu care începe era musulmană.
H.H.	*Hatt-ı Hümayun* (scris împărătesc); fond de documente purtînd rezoluţiile personale ale sultanilor otomani.
loc.	localitate.
microf.	microfilm.
ms. or.	manuscris oriental.
ms. rom.	manuscris românesc.
orig.	original.
pach.	pachet de documente.
R. C.	Registru cadiic (registre întocmite de judecătorii musulmani numiţi cadii *(kadı)*.
Rez.	rezumat.
r.	rolă de microfilm.
sin.	sinonim.
v.	vezi.

LUNILE MUSULMANE

Muharrem	**M.**	Regeb	**B.**
Safer	**S.**	*(Receb)*	
Rebi-ul-evvel *(rebi I)*	**Ra.**	Şaban	**Ş.**
Rebi-ul-ahrî *(rebi II)*	**R.**	Ramazan	**N.**
(Rebi-ul-ahır)		Şevval	**L.**
Djemazi-ul-evvel (Dja.)	**Ca.**	Zilka'de	**Za.**
(Cemazi-ul-evvel)		Zilhidjge	**Z.**
Djemazi-ul-ahîr (Dj.)	**C.**	*(Zilhicce)*	
(Cemazi-ul-ahır)			

PARTICULARITĂŢI ALE ORTOGRAFIEI LIMBII TURCE MODERNE

â = a lung	*ı* = î românesc
c = dj internaţional	*î* = i lung
ç = č	*ö* = eu franţuzesc
ğ = g muiat	*ü* = u „

DOCUMENTE

1 **1774 octombrie 7—16** *(1188 şaban, evail)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I numeşte cîţiva boieri caimacami în Ţara Românească, pînă la venirea noului domn, Alexandru Ipsilanti. Li se porunceşte să ia în primire ţara în momentul evacuării ei de trupele ruseşti şi să treacă la buna administrare a acesteia, prin atragerea locuitorilor plecaţi în bejenie din cauza războiului.

Pilde printre aianii neamului Mesiei, voi, care sînteţi...[1] şi ...[1] şi ...[1] şi care, făcînd parte dintre boierii, Ţării Româneşti, aţi fost numiţi de astă dată caimacami ai voievodului în ţara mai sus amintită, să vă crească devotamentul!

Cînd va sosi înalta parafă imperială, să vă fie cunoscut că, răceala şi duşmănia reciprocă ce se iviseră între Înaltul Devlet cel veşnic şi statul Rusiei schimbîndu-se în linişte şi înţelegere domnia Ţării Româneşti a fost acordată şi dăruită, prin înalta mea bunăvoinţă împărătească şi prin marea înţelepciune a persoanei mele purtătoare de coroană, voievodului Alexandru [2], care este pildă printre emirii neamului Mesiei şi demn de încredere printre mai marii comunităţii creştine, sfîrşitul să-i fie cu noroc!, şi care, fiind în trecut dragomanul Divanului meu imperial, a slujit cu devotament şi cu credinţă înalta mea împărăţie şi a arătat multă supunere şi mult devotament.

De aceea, printr-un raport *(takrir)* al său, el a făcut cunoscut şi a solicitat emiterea unui firman purtător de înaltă titulatură pentru ca, pînă la pornirea sa de la Poarta mea cea purtătoare de dreptate şi pînă la aşezarea sa la reşedinţa domniei sale, să fie numiţi şi desemnaţi în Ţara Românească, drept caimacami ai voievodului, cîţiva boieri drepţi şi de încredere şi a socotit important şi necesar ca ei să fie trimişi înaintea lui. El a mai solicitat ca, pentru această treabă, care cere atenţie, să fiţi numiţi voi, boierii cei amintiţi mai sus.

Astfel, apropiindu-se termenul evacuării Ţării Româneşti de către statul Rusiei şi al predării ei către înalta mea împărăţie, a fost emisă şi trimisă, prin ...[1], această ilustră poruncă a mea pentru ca, pornind cu un ceas mai devreme din locul unde vă aflaţi, să mergeţi în oraşul Bucureşti *(Bükreş)* şi, în ceasul cînd Rusia va evacua ţara mai sus amintită, să vă grăbiţi să o luaţi în stăpînire, aşa cum se cuvine. Purtîndu-vă cu foarte multă bunăvoinţă şi cu înţelegere faţă de sărmanele raiale, care sînt lăsate amanet de Allah cel preţuit, să le atrageţi, din locurile pe unde se află ele, la vechile lor locuinţe şi să le aşezaţi acolo. De asemenea, rezolvînd şi aranjînd treburile raialei cu multă grijă şi potrivit legii dreptăţii şi omeniei şi potrivit scrisorilor voievo-

dului mai sus amintit, să depuneți eforturi și străduințe în administrarea și aranjarea treburilor care au fost lăsate pe seama devotamentului vostru.

Binevoitoarea mea persoană împărătească avînd cunoștință de greutățile și dificultățile prin care au trecut sărmanele raiale în timpul tulburărilor și al războiului, dorința mea împărătească este ca ele să trăiască în liniște și în bunăstare sub umbra păzitoare de dreptate a persoanei mele împărătești, iar gîndul meu împărătesc în privința lor este ca să li se arate semnele milei și îndurării mele împărătești. De aceea a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie pentru ca , așa cum s-a scris mai sus, mergînd la București, să atrageți, pînă la sosirea voievodului cel amintit mai sus, în vechea lor patrie pe sărmanele raiale, purtîndu-vă cu respect și bunăvoință și cu înțelegere față de ele. Așezîndu-le și luînd în stăpînire țara, să puneți la rînduială și să aranjați bine treburile raialei și să depuneți eforturi și străduințe pentru aranjarea și reglementarea, potrivit scrisorii voievodului mai sus amintit, ale treburilor și articolelor care au fost lăsate pe seama voastră. Să vă feriți și să vă abțineți de ivirea unor purtări și fapte contrare.

Astfel, la sosirea prezentei, vă poruncesc să procedați potrivit cuprinsului firmanului care a fost emis cu cinste în această privință și care cere supunere și ascultare deplină. Așa să stiți și să dați crezare ilustrului semn!
Scris pe la începutul *(evail)* lui șaban cel măreț, din anul 1188.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 226, f. 70—69, scris: *neshi*. Rez. Cat., II, p. 285, nr. 979.

---

[1] Loc alb.
[2] Alexandru Ipsilanti.

2 **1774 noiembrie 5—14** *(1188 ramazan, evail)* **Constantinopol**

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește autorităților otomane de pe malurile Dunării, inclusiv lui Alexandru Ipsilanti, să respecte privilegiile acordate Țării Românești după pacea de la Küciük-Kainargi. Se insistă în mod deosebit asupra iertării tuturor locuitorilor pentru faptele lor din perioada războiului, precum și asupra condițiilor de intrare în Țara Românească. Se auzise că unii locuitori erau acuzați și persecutați pentru faptele lor din trecut.

Abdul-Hamid han, fiul lui Ahmed, veșnic biruitor!

Voi, comandanți glorioși, conducători generoși, orînduitorii lumii, chibzuiți în toate treburile și cu gînduri pătrunzătoare, glorioși printre cei mari, temelia împărăției și a puterii, comandanți și demnitari fericiți și măreți, categorie îmbelșugată de binefacerile înaltului stăpîn, care vă aflați pe malurile Dunării, de la Vidin și pînă la Brăila, preaînaltul Allah să vă țină mărirea!, și voi, onorați printre cadii și judecători, izvoare de virtuți și de elocvență, care sînteți cadii și naibi *(nüvvab)*, să vă crească virtuțile!, și voi, comandanții de ieniceri, onorați printre glorioși și aiani, să vă crească gloria!, și voi, onorați printre cei de o seamă cu voi, care sînteți aiani și intendenți *(voyvodalar)* și slujbași [1], să vă crească norocul!, precum și tu, voievodul Țării Românești, voievodul Alexandru, pildă printre emirii neamului Mesiei, sfîrșitul să-ți fie cu noroc!

Cînd va sosi înalta parafă împărătească, să vă fie cunoscut că, Țara Românească fiind ca și chilerul Porții fericirii mele, e nevoie ca raialele și sărmanii de acolo să fie ocrotiți și protejați de tiranii și de oprimări de orice fel.

De asemenea, îndeosebi din pricina ivirii expedițiilor și continuării războiului, locuitorii și raialele țării mai sus amintite suferind pagube și risipindu-se, se cuvine de grabă, dreptății mele împărătești, atragerea celor care s-au împrăștiat și așezarea la locurile lor și să fac să înceteze spaima lor și să găsesc mijloace pentru creșterea bunăstării lor.

Afară de acestea, în clauzele tratatului *(ahidname)* veșnic, care a fost orînduit și încheiat cu bine în aceste clipe între înalta mea împărăție și împărăția Rusiei, în articolul privitor la restituirea și predarea către înalta mea împărăție a Țării Românești și a Moldovei se spune că împărăția Rusiei înapoiază către înalta mea împărăție Țara Românească și Moldova cu toate cetățile și orașele și tîrgurile și satele lor și cu toate lucrurile aflate în ele și că, fiind iertați întrutotul și cu desăvîrșire și dați uitării, ca și cum n-ar fi fost, toți din cele două voievodate, fără excepție și de orice rang și de orice situație sau stare ar fi și orice nume și rang ar avea ei, vor fi uitate în veci toate vinovățiile lor și toate faptele, dovedite sau bănuite, pe care ei le-au săvîrșit împotriva înaltei mele împărății și li se vor înapoia posturile și rangurile și avuțiile, precum și stările lor din trecut, ca și averile pe care le stăpîneau înainte de acest război. Așa este scri și înșirat în actele de confirmare ce s-au luat și s-au dat.

De aceea împărăția mea doresc să fie îndeplinite condițiile tratatului, iar raialele Țării Românești și Moldovei să fie ferite de oprimări și tiranii. În înaltele porunci emise mai înainte cu cinste către vizirii, cadiii, naibii, aianii și ofițerii de pe malurile Dunării se dăduseră sfaturi și avertismente ca să nu se îngăduie nimănui de la serhaturile și cazalele Dunării, ostași sau civili, să intre în Țara Românească și Moldova, iar cei care se îndărătnicesc și insistă, să fie pedepsiți prin mijlocirea căpeteniilor lor.

Cu toate acestea, a ajuns la auzul împărăției mele precum că, în clipele de față, unele persoane, în scopul de a trage foloase și pentru realizarea gîndurilor lor, trec în Țara Românească și necăjesc și insultă pe boieri și raiale, zicîndu-le că: „în timpul războiului cutare a făcut așa și a săvîrșit cutare faptă" !, și vîră teamă în inimile locuitorilor Țării Românești și se poartă rău și potrivnic condițiilor păcii.

Astfel, împărăția mea, întîi de toate, cer ca cei de acest fel să fie opriți și împiedicați, iar de acum încolo nimeni dintre cei de la serhaturile și din cazalele Dunării să nu fie lăsat să intre în Țara Românească. De asemenea, respectîndu-se condițiile păcii și prieteniei, să nu se pomenească de purtările nepotrivite ale raialelor Țării Românești și ele să nu fie insultate și necăjite.

Astfel, au fost iertate cu desăvîrșire toate faptele care s-au ivit în timpul războiului din partea raialelor Țării Românești și Moldovei.

De aceea, în semn de întărire și de avertisment, a fost emisă și trimisă prin ...[2] această poruncă a mea, purtătoare de înaltă glorie, pentru ca voi, care sînteți vizirii amintiți mai sus, precum și cadiii și căpeteniile de ieniceri și aianii și intendenții *(voyvoda)*, precum și slujbașii pomeniți mai sus, cînd veți lua cunoștință, să nu îngăduiți agalelor și altor ostași, și nimănui dintre locuitorii de pe malurile Dunării, să treacă și să intre în Țara Românească și să insulte și să ocărască pe boieri sau pe raiale, vorbindu-le despre faptele lor din trecut.

De asemenea, prinzîndu-i numaidecît pe cei care îndrăznesc să se poarte contra firmanului meu şi împotriva condiţiilor tratatului şi întemniţîndu-i şi pedepsindu-i prin mijlocirea căpeteniilor lor, să aveţi cu toţii grijă şi să vă străduiţi pentru îndeplinirea înaltei mele porunci aducătoare de noroc. De asemenea, copiind în condicile de la judecătorie înalta mea poruncă, să vă ţineţi departe de contrariul. Este neîndoielnic faptul că pătrunderea în Ţara Românească, în dauna condiţiilor păcii şi prieteniei, a persoanelor amintite mai sus, sub pretextul atribuirii unor vinovăţii din trecut boierilor şi raialelor, precum şi supărarea locuitorilor şi raialelor vor duce la înspăimîntarea raialelor care vor fi aşezate acolo şi vor pricinui tulburarea nizamului.

De aceea împărăţia mea cer cu hotărîre ca cei de acest fel să fie opriţi şi înlăturaţi, iar cei care nu se vor astîmpăra, să fie dojeniţi şi pedepsiţi.

Astfel, a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie în sensul că, dacă prin neglijenţa şi nepăsarea voastră sau prin delăsarea şi lipsa voastră de grijă în această privinţă, oricare aţi fi voi, va fi nevoie să ajungă la auzul împărăţiei mele că intră în Ţara Românească vreo persoană de pe malurile Dunării şi insultă şi sperie pe boieri şi pe raiale, nu vor fi luate în seamă scuzele şi pretextele voastre şi veţi merita, cu siguranţă, să fiţi ocărîţi şi pedepsiţi cu străşnicie.

De asemenea, să-i stăpîniţi aşa cum se cuvine şi să-i ţineţi în frîu pe cei de acest fel. De asemenea, cuprinsul înaltei mele porunci să-l treceţi în condicile de la judecătorie, iar originalul să rămînă la sus-amintitul voievod de acum al Ţării Româneşti. De asemenea, prinzîndu-i numaidecît pe cei care săvîrşesc fapte contrare firmanului şi pedepsindu-i prin mijlocirea căpeteniilor lor, să depuneţi toate strădaniile voastre pentru îndeplinirea poruncii mele ilustre şi să vă feriţi şi să vă ţineţi departe de nepăsare şi de a trece cu vederea.

De asemenea şi tu, care eşti voievodul amintit mai sus, află că, în ceea ce priveşte pe boierii şi raialele Ţării Româneşti, împărăţia mea am iertat cu desăvîrşire faptele lor, de orice fel, din trecut, ivite în timpul războiului, încît ei se află sub ocrotirea aripii milostive şi binevoitoare a împărăţiei mele, iar dorinţa mea împărătească este ca, sub umbra dreptăţii mele împărăteşti, ei să fie liniştiţi în toate privinţele şi să stea la umbra siguranţei şi tihnei. De aceea împărăţia mea aştept şi de la tine slujbe de bunăcredinţă în ceea ce priveşte propăşirea ţării şi liniştea locuitorilor şi raialelor.

Astfel, să aduci la cunoştinţa boierilor şi raialelor din Ţara Românească cuprinsul acestui firman al meu, purtător de bunăvoinţă. De asemenea, să atragi la vechile lor cămine pe cei care s-au împrăştiat şi să-i aşezi acolo şi să le explici şi să le declari că sub umbra împărăţiei mele vor fi ocrotiţi în toate împrejurările şi în toate privinţele şi că vor fi priviţi cu milostenie şi cu bunăvoinţă. Apoi, să faci ca înalta mea poruncă să fie trecută şi în condicile de la serhaturile şi din cazalele de pe malurile Dunării, iar originalul să-l păstrezi iarăşi la tine. De asemenea, să te grăbeşti să-i dai de ştire la Poarta mea purtătoare de bunăvoinţă pe cei care săvîrşesc fapte contrare.

Astfel, la sosire, poruncesc ca, procedînd în această privinţă după cuprinsul firmanului care a fost emis cu cinste şi care cere supunere şi ascultare deplină, să vă feriţi foarte mult şi să vă ţineţi departe de contrariul. Aşa să ştiţi şi să daţi crezare ilustrului semn!

Scris pe la începutul *(evail)* binecuvîntatei luni ramazan din anul 1188. De la reşedinţa din Constantinopolul *(Kostantiniyye)* cel binepăzit.

Arh. St. Buc., doc. turc., pach. II/167. Orig. cu tugra, scris: *yeni-divani*, însemnări pe verso. Rez. Cat., I, p. 80, nr. 272.

---

[1] *Iş erleri.*
[2] Loc alb.

3 **1775 septembrie 7—16** *(1189 receb, evasıt)* **Constantinopol**

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte dregătorilor otomani din Rumelia, inclusiv domnilor români, să nu împiedice comerţul în Moldova şi Ţara Românească al unor negustori creştini, supuşi otomani, care făceau parte din tagma negustorilor capanlîi. Cu acest prilej sînt reamintite şi condiţiile de negoţ ale supuşilor otomani în ţările române.

Hüve!

Suretul firmanului purtător de glorie; s-a transcris întocmai după original:

Voi, comandanţii glorioşi, conducătorii generoşi, orînduitorii lumii, chibzuiţi în toate treburile şi cu gînduri pătrunzătoare, glorioşi printre cei mari, temelia împărăţiei şi a puterii, comandanţi şi demnitari fericiţi şi măreţi, categorie îmbelşugată de binefacerile înaltului stăpîn, care sînteţi vizirii mari şi vă aflaţi pe malurile Dunării, preaînaltul Allah să vă ţină măreţia!, şi voi, cadiii şi naibii, onoraţi printre cadii şi judecători şi care sînteţi izvor de virtute şi elocvenţă, să vă crească virtuţile!, şi voi, căpeteniile de ieniceri şi aianii şi ceilalţi ofiţeri, onoraţi printre cei de o seamă cu voi, să vă crească puterea!, precum şi voi, voievodul Ţării Româneşti, voievodul Alexandru [1], şi voievodul Moldovei, voievodul Grigore *(Ligor)* [2], pilde printre emirii neamului Mesiei, sfîrşitul să vă fie cu noroc!

Cînd va sosi înalta parafă împărătească, să ştiţi că, Ţara Românească şi Moldova fiind socotite chilerul înaltei mele împărăţii veşnice, împărăţia mea cer ca raialele lor să trăiască în linişte şi în tihnă, ferite de orice tiranie şi persecuţie. De asemenea, dat fiind că cea mai mare parte din zaherelele felurite, necesare întreţinerii locuitorilor de la Poarta fericirii mele, se produce în ţările amintite mai sus, să se depună sforţări pentru rînduiala negustorilor. De asemenea, aducîndu-se la Poarta fericirii mele, dătătoare de azil, felurite zaherele, dorinţa mea împărătească este, întîi de toate, ca, pe de o parte, raialele ţării să obţină foloase, iar pe de altă parte să se înlăture necazurile locuitorilor înaltei mele Porţi în privinţa diferitelor feluri de zaherele.

De aceea, cînd aceste pricini fuseseră raportate mai înainte în scris la înalta mea împărăţie, de către voievozii Ţării Româneşti şi Moldovei, fuseseră emise şi trimise către voievozii cei amintiţi mai sus, cuprinzînd şi unele clauze trebuincioase, două porunci deosebite de ale mele, cerîndu-li-se să depună sforţări pentru aranjarea celor privitoare la neguţători şi pentru a face cunoscut la înalta mea Poartă textul regulamentului *(nizam)* întocmit.

În clipa de față, negustorii de miere și de făină de la Capan, precum și negustorii de dulciuri de la Capanul de la Galata, care au acceptat condițiile cuprinse în ilustrele porunci amintite mai sus și ale căror nume vor fi date mai departe, au fost aduși în fața medjilisului șeriatului de la judecătoria de la Poartă, din Istanbul, unde au fost avertizați așa cum se cuvine și unde s-au adus la cunoștința fiecăruia în parte condițiile că atît ei, în persoană, cît și asociații lor, pe care ei îi trimit în cele două țări pentru negoț, dîndu-le capitaluri și scrisori, pentru a se dovedi că sînt asociații lor și spre a se ști că sînt asociații lor, își vor prezenta scrisorile lor voievozilor Țării Românești și Moldovei și, luînd alte teșcherele de la voievozi, vor ședea în locurile care li se vor arăta în tîrgurile ce vor fi organizate din nou în Țara Românească și Moldova, precum și lîngă schele, iar în timpul șederii lor vor cumpăra la prețul curent și cu bună învoială zaherelele de tot felul, pe care le vor aduce raialele, predînd costul, în bani, stăpînilor lor, fără a-i necăji și nu vor duce în altă parte nici o oca din diferitele feluri de zaherele cumpărate și pregătite de ei și vor da voievozilor teșcherelele cuprinzînd cantitățile de ocale existente și le vor transporta de-a dreptul la Poarta fericirii mele.

De asemenea, în tot timpul șederii lor, ei nu vor cere de la raiale fînețe și provizii și nu vor lua nici un aspru de la raiale și nu le vor da nici o para drept arvună [3], umblînd prin alte cazale. De asemenea, nu vor întreține vite și nu vor înființa cîșle *(kışlak)* și nici alte lucruri asemănătoare și nu vor persecuta pe copiii și familiile lor și nu-și vor întinde mîinile lor peste arăturile și semănăturile acestora. De asemenea, punînd ca raialele să le slujească cu plata, în treburile lor privitoare la negoțul lor, nu vor ascunde nici un ban, din cota ce li se cuvine, iar dacă unul dintre asociați va proceda contrar clauzelor și ilustrei porunci, atunci i se va interzice să facă negoț prin mijlocirea căpeteniilor lor, iar în locul lui va fi introdus altcineva ca asociat. De asemenea, răufăcătorii care vor umbla de capul lor vor fi izgoniți și îndepărtați.

Cînd toate aceste condiții au fost aduse la cunoștința fiecăruia și cînd au fost avertizați așa cum se cuvine, atunci, fiecare dintre ei, după îndeplinirea ceremonialului de supunere, a acceptat clauzele, așa cum ele au fost pomenite mai sus. Cei 19 negutători din Capanul de miere de la Poartă, precum și cei 11 negutători de la Capanul de grăsimi de la Galata au depus chezășie unii pentru alții, iar fiecare dintre ei a depus chezășie și pentru asociatul său.

Cei 17 negustori din Capanul de făină, care n-au asociați speciali în părțile acelea, au depus chezășie unii pentru alții, precum și pentru căpitanii *(reis)* de corăbii, pe care îi vor trimite în partea aceea dîndu-le capitaluri și luînd scrisori de la intendentul de Capan [4]. S-a mai făcut cunoscut că pentru dregătorii de la Capanul de făină a depus chezășie chehaiaua căpitanilor lor de corăbii [5], cunoscut sub numele de Ahmed aga. De asemenea, cadiul de acum, de Istanbul, mevlana Ali, ales printre cadiii musulmani, să-i crească virtutea, a făcut cunoscut că și voievozii țărilor amintite mai sus [6] au intervenit pentru venirea în Țara Românească și Moldova a negustorilor și asociaților lor, precum și a reisilor, potrivit cu cele scrise mai sus, și au cerut emiterea poruncii mele glorioase pentru ca negustorii amintiți să fie învoiți din partea aceasta [7], cu condiția respectării clauzelor menționate mai sus. El a mai făcut cunoscute cu claritate și numele negustorilor și ale asociaților lor. De asemenea, și negustorii pomeniți mai sus au cerut sprijin și protecție

printr-o cerere a lor, iar înştiinţarea amintită a fost înregistrată şi se păstrează la Cancelaria *(Kalem)* Divanului meu împărătesc.

Astfel, dintre negustorii Capanului de miere de la Poarta fericirii mele, negustorii ca: supusul nemusulman Constantin şi asociatul său, Papasoglu Dimitraki, din Adrianopol *(Edirneli)*, precum şi un alt asociat, supusul nemusulman zis Tohali, au fost introduşi în rîndurile negustorilor, cu condiţia respectării clauzelor amintite mai sus. De aceea am dat firmanul meu ca ei să nu fie împiedicaţi în trecerea lor în Ţara Românească şi Moldova. Astfel, cînd veţi afla că legarea negustorilor amintiţi de clauzele menţionate mai sus s-a făcut numai cu condiţia ca raialele celor două ţări să fie ferite de tiranie şi de persecuţie, precum şi cu condiţia ca zaherelele cumpărate să fie aduse de-a dreptul la înalta mea Poartă, atunci voi, care sînteţi vizirii pomeniţi mai sus şi cadiii şi căpeteniile de ieniceri şi ceilalţi ofiţeri, amintiţi mai sus, să-i avertizaţi pe supuşii nemusulmani, mai sus pomenitul negustor Constantin, şi pe asociaţii săi, supuşii creştini Dimitraki şi Tohali, ca să respecte una cîte una condiţiile amintite şi să nu folosească alte persoane ca slujnici, în cazul în care ei vor să meargă în cele două ţări cu acest ilustru firman al meu, trecînd prin ţinuturile aflate în guvernarea voastră. Să le arătaţi şi să le explicaţi că dacă faptele lor contrare clauzelor vor fi făcute cunoscute de către voievozi, atunci, nu numai că li se va lua ilustra mea poruncă aflată în mîinile lor şi vor fi opriţi de a mai merge în cele două ţări, iar în locurile lor vor fi numiţi alţii, ci, mai mult, vor fi totodată şi pedepsiţi. Cu aceste condiţii să le daţi voie să treacă!

De asemenea, a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie pentru ca atunci cînd negustorul amintit mai sus se va prezenta în persoană sau cînd se vor prezenta asociaţii săi, sus-numiţii Dimitraki şi Tohali, cu scrisorile luate de la el, şi, intrînd în Ţara Românească şi Moldova, le vor arăta vouă, care sînteţi voievozii cei amintiţi mai sus, sau vechililor voştri, atunci voi, la rîndul vostru, sau vechilii voştri, să le daţi alte teşcherele provizorii şi să depuneţi toate străduinţele şi eforturile voastre pentru respectarea condiţiilor ca ei să nu stea în ţară mai mult decît timpul arătat în teşchereaua de şedere şi să stea şi să şadă la tîrgurile care vor fi înfiinţate din nou în Ţara Românească şi Moldova, precum şi lîngă schele şi să cumpere diferite feluri de cereale, pe care le vor aduce raialele în timpul şederii lor, la preţul curent şi cu buna învoială a acestora, iar preţul cuvenit să-l predea stăpînilor lor fără a-i necăji.

De asemenea, ei să vă predea teşcherele cuprinzînd cantităţile de ocale aflate la ei şi să nu ducă în alte părţi nici o oca din feluritele zaherele pe care le vor cumpăra, ci să le transporte de-a dreptul la înalta mea Poartă. De asemenea, ei să nu ceară de la raiale fîneţe şi provizii fără plată şi să nu dea raialelor nici un aspru *(akçe)*, şi nimic altceva, drept arvună, umblînd fără căpătîi în alte cazale şi în alte sate. Ei să nu întreţină vite şi să nu-şi facă locuinţe şi cîşle şi nimic altceva asemănător. De asemenea, să nu-şi întindă mîinile lor asupra copiilor şi familiilor lor şi nici asupra arăturilor şi semănăturilor de cereale şi să pună raialele să le facă cu plată serviciile trebuincioase negoţului lor, fără să ascundă şi fără să oprească nici un aspru din ceea ce li se cuvine acestora.

Dacă unul din ei va proceda contrar clauzelor şi împotriva înaltei porunci, atunci să li se interzică, prin mijlocirea căpeteniilor lor, de a mai face negoţ şi să faceţi arz şi să daţi de ştire ca în locul lui să fie introdus un alt asociat. De asemenea, răufăcătorii şi indivizii care umblă de capul lor să fie izgoniţi şi îndepărtaţi. Ei să facă aliş-veriş în mod cinstit şi cu purtare bună.

Astfel, cînd va sosi ilustra mea poruncă, vă cer ca, procedînd potrivit cuprinsului firmanului emis cu cinste în această privință și care cere supunere și ascultare, să vă feriți foarte mult și să vă țineți departe de a face contrariul. Așa să știți și să dați crezare ilustrului semn!

Scris pe la mijlocul *(evasıt)* lunii regeb cel unic din anul 1189.
De la reședința din Constantinopolul cel binepăzit.

„*Legalizare:* Conform cu originalul. Cadiul Osman de la judecătoria de la Mahmud-Pașa de la reședința Califatului cel înalt ...“

Sigiliu: Osman...

Suret, Bibl. Acad., DLXXXI/67a, semnătură cu sigiliul de legalizare, scris: *divani* Rez. Cat., I, p. 83, nr. 284.

---

[1] Alexandru Ipsilanti.
[2] Grigore al III-lea Ghica.
[3] *Selem akçesi.*
[4] *Kapan naibi.*
[5] *Reisler kethudasi.*
[6] Domnii Moldovei și ai Țării Românești.
[7] Din partea Porții.

4 — 1776 mai 20—29 *(1190 rebi II, evail)*

Firman prin care, la cererea capuchehăilor Țării Românești, sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Grigore al III-lea Ghica, să lase pe oamenii domnului Țării Românești, Alexandru Ipsilanti, să caute pe locuitorii împrăștiați din pricina războiului și să-i aducă la vetrele lor vechi. Se amintește de alte porunci emise în acest sens și în trecut.

Hüve!

Poruncă pentru voievodul Moldovei, voievodul Grigore *(Ligor)* [1]:

Capuchehăile Țării Românești, prezentînd un raport la Pragul fericirii mele, în cuprinsul lui au făcut cunoscut că, Țara Românească avînd multe terenuri și pășuni, iar majoritatea terenurilor aflîndu-se pe malurile Dunării, iar raialele țării pomenite mai sus fiind, înainte de război, suficiente pentru cultivarea pămînturilor de acolo, produsele obținute erau aduse fără contenire la Înalta Poartă și se asigurau astfel mijloacele de întreținere a locuitorilor din Istanbul. Dar, în timpul războiului, țara respectivă devenind terenul de luptă și de măcel, raialele s-au împrăștiat și s-au risipit în împrejurimi și vecinătăți, iar majoritatea lor s-au refugiat și au fugit în părțile Moldovei, unde stau și în clipa de față. Ei au mai arătat că acest lucru îngreuiază îndeplinirea foloaselor amintite mai sus, care se cer și se așteaptă din Țara Românească, și duce la strîmtorarea locuitorilor de la Poarta fericirii mele. De aceea ei au făcut cunoscut că voievodul de acum al Țării Românești, voievodul Alexandru [2], sfîrșitul să-i fie cu noroc!, se roagă să se emită glorioasa mea poruncă de întărire, adresată ție, ca să scoți la iveală, în liniște, raialele care, fiind originare din Țara Românească, locuiesc acum în Moldova și să le predai omului desemnat anume din partea sa, spre a le așeza în patria lor veche.

Cînd s-a apelat la condicile de porunci păstrate la Divanul meu împărătesc, s-a văzut scris şi înregistrat că în anul ⟨11⟩32 [3] fusese dată poruncă înaltă ca raialele vechi ale Ţării Româneşti, care s-au împrăştiat, să fie ridicate, prin mijlocirea voievodului, de oriunde s-ar afla şi în satele şi cîşlele şi ciftlicurile oricui s-ar găsi, şi să fie duse înapoi şi aşezate acolo, iar giziedarii şi căpeteniile de ciftlicuri şi de sate, precum nici alţii să nu fie lăsaţi să le pună piedici. De asemenea, potrivit acestei porunci, şi pe la sfîrşitul lui rebi-ul-ahîr din anul 1149 [4] fusese emisă o ilustră poruncă adresată mutasarrîfului de Nicopole şi cadiilor şi naibilor aflaţi pe malurile fluviului Dunărea. Afară de acestea, şi de astă dată a fost emisă înalta mea poruncă, în sensul arătat mai sus, către judecători şi căpetenii.

De aceea tu, care eşti voievodul cel amintit, află că s-a dat firmanul meu ca să se procedeze potrivit înaltelor mele porunci sosite ţie pentru aşezarea lor.

Astfel, Ţara Românească şi Moldova fiind ca şi chilerul înaltei mele împărăţii, plecarea raialelor de acolo şi aşezarea lor în alte părţi duc la necultivarea pămînturilor şi la scăderea zaherelelor. De aceea tu, care eşti voievodul cel pomenit mai sus, să cercetezi şi să scoţi la iveală, în linişte, raialele vechi ale Ţării Româneşti, care s-au împrăştiat în timpul războiului şi se află azi în Moldova, şi, potrivit ilustrelor mele porunci date din trecut, să le predai omului voievodului amintit mai sus al Ţării Româneşti. Să depui toate străduinţele tale şi să dovedeşti mare grijă ca toate să fie aşezate cu o clipă mai repede la vechile lor vetre. De asemenea, să nu ascunzi şi să nu tăinuieşti nici o persoană şi să te fereşti şi să te ţii foarte departe de contrariul. La începutul *(evail)* lui rebi II, anul 1190.

Însemnări: „Suretul înaltei porunci; conform cu originalul".

Suret, Bibl., Acad., DLXXXI/70 a, cu trad. franc. şi legalizări (nr. 70). Rez. Cat. I, p. 83, nr. 286.

---

[1] Grigore al III-lea Ghica.
[2] Alexandru Ipsilanti.
[3] *1132 H.* = 14 noiembrie 1719 — 1 noiembrie 1720.
[4] *Evahır rebi II 1149* = 28 august — 6 septembrie 1736.

5 1776 august 26 — septembrie 4 *(1190 receb, evasıt)* **Constantinopol**

Firman prin care, la cererea însărcinatului cu afaceri al Austriei, sultanul Abdul-Hamid I porunceşte autorităţilor otomane dintre Constantinopol şi Ierusalim să sprijine călătoria negustorului Constantin Pop, din Transilvania, care se ducea în vizită la Ierusalim cu doi slujitori ai lui. Se porunceşte ca ei să nu fie supăraţi cu cereri de dări sau pentru veşmintele lor etc.

Abdul-Hamid han, fiul lui Ahmed, veşnic biruitor!

Voi, onoraţi printre cadii şi judecători, izvoare de virtuţi şi de elocvenţă, care sînteţi cadiii şi naibii aflaţi pe drumul ce duce, pe mare şi pe uscat, de la Poarta fericirii mele şi pînă la veneratul Ierusalim [1], să vă crească virtuţile!, precum şi voi: mutesellimii şi chehăii [2] şi ceilalţi ofiţeri, onoraţi printre cei de o seamă cu voi, să vă crească norocul!

Cînd va sosi înalta parafă împărătească, să vă fie cunoscut că însărcinatul cu afaceri *(maslahatgüzar)* al Austriei, De Tassara [3], pildă printre

emirii neamului Mesiei, sfîrşitul să-i fie cu noroc !, trimiţînd la Pragul fericirii mele o cerere *(arzuhal)*, cu pecete, a făcut cunoscut astfel: „În ahidnameaua împărătească se află scris şi cuprins că dacă vreunul dintre negustorii statului amintit mai sus doreşte să se ducă, după obicei, într-un loc, pentru negoţ sau pentru vizită, atunci să i se dea voie să se ducă şi să se întoarcă, iar pentru ca, la ducerea şi la întoarcerea lor, pe drum, să nu se amestece şi să nu-i supere giziedarii şi celelalte persoane, să se dea în mîinile celor de acest fel, din partea înaltei mele împărăţii, porunci de drum şi scrisori de sfătuire".

El a comunicat că un negustor dintre raialele din Transilvania, dependentă de împărăteasa Austriei[4], negustorul austriac ⟨român⟩ cu numele de Constantin Pop, pleacă de astă dată şi se îndreaptă cu doi slujitori străini ai săi de la Poarta fericirii mele spre veneratul Ierusalim şi în ţinuturile vecine, ca să le viziteze. El a cerut emiterea ilustrei mele porunci în sensul ca, la ducerea şi la întoarcerea sus-amintitului negustor austriac, de la înalta mea Poartă şi pînă la oraşul Ierusalim cel venerat, pe drum şi la popasuri şi nici în timpul şederii şi poposirii sale într-un loc, nimeni să nu-l supere pe el, contrar ahidnamelei împărăteşti, şi să nu se amestece la veşmintele şi la animalele sale şi nici la cei doi slujitori străini de lîngă el. De asemenea, ei să nu fie necăjiţi şi persecutaţi de giziedari, prin cerere de gizia, sau de ceilalţi, prin cerere de ispenge şi de capitaţie [5] sau cu cereri de bani sub alte pretexte, încît să nu li se pună piedici de a se duce şi de a se întoarce teferi şi cu bine pe uscat şi pe mare, ci să fie ocrotiţi şi protejaţi potrivit cerinţelor ahidnamelei împărăteşti.

Cînd s-a apelat la ahidnameaua împărătească dată împăratului roman şi care se păstrează la Divanul meu împărătesc, s-a găsit scris şi înregistrat că este aşa cum s-a arătat mai sus. De aceea a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie pentru a se proceda potrivit condiţiilor ahidnamelei împărăteşti.

Astfel, cînd va sosi cu ilustra mea poruncă, să procedaţi potrivit înaltului meu firman purtător de noroc, care a fost emis în această privinţă. De asemenea, voi, care sînteţi cadiul şi ceilalţi, amintiţi mai sus, aşa cum s-a scris mai înainte, la ducerea şi la întoarcerea sus-numitului negustor austriac, de la înalta mea Poartă şi pînă la veneratul Ierusalim şi ţinuturile învecinate, în scop de vizită, pe drum sau la menziluri şi pe parcurs sau în timpul şederii sau poposirii sale într-un loc oarecare, să nu lăsaţi pe nimeni să-l supere, contrar ahidnamelei împărăteşti, şi nimeni să nu se amestece la veşmintele şi la animalele sale şi nici la cei doi slujitori străini aflaţi lîngă el. De asemenea, ei să nu fie persecutaţi şi necăjiţi prin cerere de gizia de către giziedari sau prin cerere de ispenge *(ispence)* sau de capitaţie de către ceilalţi şi nici prin cerere de bani sub alte pretexte, încît ei să nu fie împiedicaţi de a se duce şi de a se întoarce teferi şi cu bine pe uscat şi pe apă. Ocrotindu-i şi protejîndu-i potrivit cerinţelor ahidnamelei împărăteşti, să procedaţi după cuprinsul ilustrei mele porunci. Aşa să ştiţi şi să daţi crezare ilustrului semn !

Scris pe la mijlocul *(evasıt)* lui regeb cel unic, din anul 1190.

De la Constantinopolul cel binepăzit.

Bibl. Acad., DLXXXI/71. Orig. cu tugra, scris: *yeni-divani*, pe verso: semnături cu cozi, însemnări. Rez. Cat., I, p. 83, nr. 287.

---

[1] *Kudüs-i Şerif.*
[2] *Kethuda-yerleri.*
[3] Emanuel de Tassara.
[4] Maria Thereza.
[5] *Resm-i kafa.*

1776 octombrie 4—13 *(1190 şaban, evahır)* Constantinopol

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte dregătorilor otomani din Rumelia, inclusiv domnilor din Ţara Românească şi Moldova, să respecte condiţiile tratatului cu Austria în cazul a doi negustori din Transilvania, care se duceau cu mărfuri din Constantinopol spre Vidin, Belgrad, Moldova ş.a., urmînd să aducă alte mărfuri la întoarcere, după cum anunţase şi ceruse însărcinatul cu afaceri al Austriei la Poartă. Se enumeră şi condiţiile din tratate.

Voi... [1], care sînteţi vizirul meu, ... [2] paşa, muhafîz de Vidin şi mutasarrîf, cu titlul de arpalîk, al sangeacului Nicopole, şi vizirul meu, ... [2] paşa, muhafîz de Belgrad, preaînaltul Allah să vă ţină măreţia !, şi voi, cadiii şi naibii, onoraţi printre cadii şi judecători, izvoare de virtuţi şi elocvenţă şi care vă aflaţi pe drumul ce duce de la Poarta fericirii mele şi pînă la hotarul Austriei, să vă crească virtuţile !, precum şi voi, intendenţii şi serdarii de ieniceri şi intendenţii de schele şi ceilalţi ofiţeri, onoraţi printre cei de o seamă cu voi, să vă crească norocul !, şi voi, voievodul Ţării Româneşti, ... [3], şi voievodul Moldovei, ... [4], pilde printre emirii neamului Mesiei, sfîrşitul să vă fie cu noroc !

Cînd va sosi înalta parafă imperială, să ştiţi că însărcinatul cu afaceri al împărăţiei Austriei, care stă la Cuibul fericirii mele, De Tassara [5], pildă printre aianii neamului Mesiei, sfîrşitul să-i fie cu noroc !, trimiţînd o cerere pecetluită la Pragul fericii mele, a făcut cunoscut că în ahidnameaua împărătească [6], acordată împăratului Austriei *(Roma)*, se spune şi se află scris precum că, după ce negustorii ambelor părţi vor da o dată şi într-un singur loc taxele lor vamale de trei la sută pentru mărfurile pe care le aduc fie pe uscat, fie pe mare, ca şi cei care, cumpărînd mărfuri din interiorul hotarelor islamice, din cele neinterzise, le duc în vilaietele lor, ei să nu fie necăjiţi în nici un fel, după ce îşi vor achita într-un singur loc taxele lor vamale de trei la sută.

De asemenea, învoirile acordate din partea înaltei mele împărăţii negustorilor celorlalte state prietene acordîndu-se şi negustorilor celui amintit mai sus şi fiind valabile şi în cazul lor, ei să se bucure de astfel de foloase şi să fie siguri de aceste învoiri. De asemenea, negustorii sus-numitului să aibă îngăduinţa de a cumpăra şi de a duce în vilaietele lor mărfurile şi obiectele pe care le iau din ţările mele binepăzite şi le duc în vilaietele lor negustorii străini ai regilor aflaţi în stare de pace şi prietenie cu înalta mea împărăţie, iar în ceea ce priveşte cumpărarea şi vînzarea, din ambele părţi, a lucrurilor interzise, să se procedeze, în privinţa negustorilor ambelor părţi, potrivit învoirilor acordate celorlalte naţii. De asemenea, întrucît în ahidnameaua împărătească acordată Ţărilor de Jos (*Nederlanda*) se află scris şi cuprins, întocmai ca şi în cea acordată Franţei, ca să li se dea, cu banii lor, bumbac şi fire de bumbac şi saftian şi ceară şi piei, şi, în această privinţă, nimeni să nu-i împiedice ⟨pe negustorii austrieci⟩ şi nimeni să nu se amestece şi să nu-i atace.

Zicînd astfel, el a arătat că doi negustori austrieci ⟨români⟩, dintre negustorii raialelor din Transilvania, aflată în dependenţa împărătesei Austriei [7], numiţi: Afaragovici (?) şi asociatul său, Panaiot Nicolae, cumpărînd unele mărfuri şi obiecte de la Poarta fericirii mele şi, potrivit ahidnamelei împărăteşti, achitînd în întregime către intendentul de vamă [8] din Istanbul

taxele vamale cuvenite şi dîndu-se în mîinile lor teşcherea de plată [9], au pornit spre Transilvania, împreună cu doi slujitori străini ai lor, mergînd pe drumul ce trece prin: Brăila, Galaţi, Silistra, Turtucaia *(Tutrakan)*, Rusciuc, Şiştov, Nicopol, Vidin, Belgrad, precum şi prin Ţara Românească şi Moldova, urmînd să aducă mărfuri din ţinuturile austriece, spre a le vinde în ţările mele binepăzite. El a cerut totodată emiterea unei ilustre porunci de a mea pentru ca, în localităţile mai sus amintite, şi, îndeosebi, în Ţara Românească şi Moldova, să nu se ceară de la negustorii austrieci amintiţi mai sus, contrar ahidnamelei împărăteşti, o altă taxă de vamă sau daruri pentru mărfurile şi obiectele pe care le-au cumpărat de aici şi nici pentru bumbacul şi firele de bumbac şi saftianul şi ceara şi pieile pe care le cumpără, cu banii lor, din localităţile amintite mai sus şi le duc cu ei, dîndu-li-se, în mîinile lor, din partea intendenţilor de vamă, precum că şi-au achitat taxele lor vamale , şi nici pentru mărfurile şi obiectele pe care, nedesfăcîndu-le în acele părţi, le vor aduce, spre vînzare, direct la Poarta fericirii mele, urmînd, de asemenea, ca taxele vamale cuvenite să le achite către intendentul vamei din Istanbul.

De asemenea, pe drum şi la menziluri şi la popasuri şi nici în momentul şederii sau poposirii lor într-un loc oarecare, împreună cu cei doi slujitori străini ai lor, ei să nu fie persecutaţi şi necăjiţi prin cerere de gizie şi de taxă de negoţ *(bâc)* şi de trecere şi de transbordare şi nici prin cerere de ispenge *(ispence)* sau prin cerere de bani sub alte pretexte şi să nu fie împiedicaţi să se ducă şi să se întoarcă, pe uscat şi pe mare, teferi şi în siguranţă.

Cînd au fost cercetate registrele de porunci păstrate la Divanul meu împărătesc, s-a găsit scris şi însemnat că, potrivit ahidnamelei împărăteşti, în anul 1189, pe la mijlocul *(evasıt)* lui şaban [10], se dăduse o asemenea poruncă în mîinile a trei negustori austrieci, dintre negustorii raialelor din Transilvania, supusă împărătesei Austriei *(Roma)*, numiţi: Micu Dimitriu, Lododjar şi Djali (?). De aceea s-a emis înaltul meu firman glorios pentru a se proceda potrivit ilustrei mele porunci emise mai înainte, precum şi potrivit clauzelor ahidnamelei împărăteşti.

Astfel, cînd vă va sosi, prin porunca mea ilustră, vă cer să procedaţi potrivit firmanului meu purtător de putere, care a fost emis în această privinţă. De asemenea, voi, care sînteţi vizirii cei amintiţi mai sus, precum şi cadiul şi ceilalţi, pomeniţi mai înainte, aşa cum s-a scris mai sus, în localităţile amintite şi în alte locuri, dar îndeosebi în Ţara Românească şi Moldova, să nu cereţi, contrar ahidnamelei împărăteşti, taxă vamală şi nici daruri pentru mărfurile şi obiectele sus-numiţilor negustori austrieci 〈transilvăneni〉, pe care ei le-au cumpărat de aici, şi nici pentru bumbacul şi firele de bumbac şi saftianul şi ceara şi pieile pe care le cumpără cu banii lor din localităţile respective şi pe care le duc cu ei şi pentru care s-au dat în mîinile lor, din partea intendenţilor respectivi de vamă, dovezi precum că şi-au achitat taxele lor vamale. De asemenea, să nu cereţi vamă nici pentru mărfurile şi obiectele pe care, nedesfăcîndu-le în părţile acelea, le aduc, spre vînzare, direct la înalta mea Poartă, urmînd să achite în întregime către intendentul vamei din Istanbul taxele vamale cuvenite. De asemenea, pe drum şi la menziluri şi la popasuri, ca şi în timpul şederii sau poposirii lor într-un loc oarecare, să nu lăsaţi ca ei să fie persecutaţi şi supăraţi, cu cei doi slujitori străini ai lor, prin cerere de gizia şi taxă de negoţ şi prin cerere de taxă de trecere şi de transbordare şi prin cerere de ispenge sau prin cerere de bani *(akçe)* sub alte motive, ci să fie ajutaţi să-şi procure cu banii lor şi la preţul curent porviziile şi alimentele de care au nevoie, de la cei care le

vînd de bunăvoie. Nelăsînd pe nimeni să-i împiedice, ei să se ducă şi să se întoarcă cu sănătate şi în siguranţă, pe uscat şi pe apă.

Astfel, ocrotindu-i şi protejîndu-i, să procedaţi potrivit cuprinsului poruncii mele ilustre. Aşa să ştiţi şi să daţi crezare ilustrului semn!

Scris pe la sfîrşitul *(evahır)* lui şaban din anul 1190.

De la reşedinţa din Constantinopolul *(Kostantiniyye)* cel binepăzit.

Bibl. Acad., DCXXXI/4. Orig. cu tugra, scris: *divani*, hîrtie dublă (lipită). Rez Cat., I, p. 83—84, nr. 288.

---

[1] Formulă obişnuită pentru viziri (s-a renunţat).
[2] Loc alb.
[3] Loc alb. Alexandru Ipsilanti.
[4] Loc alb. Grigore al III-lea Ghica.
[5] Emanuel de Tassara.
[6] *Ahidname-i Hümayun*.
[7] Maria Thereza.
[8] Gümrük emini.
[9] *Eda tezkeresi*.
[10] *Evasıt şaban 1189* = 7—16 octombrie 1775.

7 — 1777 iulie 26 — august 4 *(1191 cemazi II, evahır)*

Hoget prin care cadiul de Giurgiu, Ibrahim Nuri, confirmă cumpărarea de către boierul Mihalache a proprietăţilor rămase de la fraţii Bîrsescu, din Ţara Românească, pe care creditorii lor le scoseseră la mezat şi le vînduseră, fără ca moştenitorii să fi putut lua ceva din ele.

Motivul scrierii acestei cărţi, ce cuprinde adevăr, este că pe cînd sărmanul de mine mă aflam în oraşul numit Bucureşti *(Bükreş)*, aparţinînd Ţării Româneşti, pentru ascultarea unor pricini, a venit la medjlisul şeriatului [1] persoana cu numele de Arab-Osman aga, dintre locuitorii Nicopolei, în numele său personal şi ca împuternicit *(vekil)* din partea alemdarului Elhadj-Ismail, şi Mustafa aga, fiul lui Elhadj-Iusuf, şi Balîkci-Halil beşa şi Molla-Mustafa Keratlî, precum şi din partea evreului Moise *(Musa)*, locuitori din Nicopole şi care lipsesc de la medjlis.

Împuternicirea lui a fost stabilită de şeriat prin mărturia lui Kuleli [2] Hasan beşa şi Osman aga şi s-a socotit din partea şeriatului că împuternicirea sa este îndreptăţită.

De asemenea, au mai venit, în numele lor personal, şi Haseki-Ibrahim aga şi alemdarul Hasan şi Hesabi-oglu Molla-Ahmed şi Keratlîoglu Memiş beşa. Afară de aceştia, au mai venit şi dintre locuitorii oraşului Bucureşti, ai căror nume se află trecute în cuprins.

La medjlisul care s-a orînduit, fiecare dintre ei a declarat şi a spus următoarele, în numele său şi în numele împuternicirii sale, despre cămăraşul de sare, boierul numit Mihalache, care a prilejuit venirea noastră de astă dată:

„Moştenitorii boierilor numiţi Nicolae, fiul lui Bîrsescu [3], şi fratele său, Iordache, care s-au prăpădit mai înainte de aceasta, avînd datorii mai mari decît averea lor de moştenit, ei nu au pus de loc mîna pe averile acestora. Cu aprobarea şi prin mijlocirea măriei sale voievodului *(mir)* Ţării Româneşti [4] şi a creditorilor lor şi a boierilor, două moşii-proprietăţi ale celor răposaţi —,

care făceau parte din averea lor şi care se află în localităţile Bîrseştii de Jos şi de Sus [5], împreună cu trei vii, proprietăţi, şi 140 de stupi şi cu mori şi cu copaci şi cu alte lucruri aflate în cuprinsul lor, precum şi cu toate dependinţele lor şi cu cele ce atîrnă de ele, după ce au fost scoase vreme îndelungată la mezat pe piaţa împărăţiei [6], au rămas cu 3 120 de guruşi pe seama muşteriului cel amintit mai sus, boierul Mihalache. Nefiind altul care să le dorească cu mai mult, noi le-am vîndut sus-numitului boier muşteriu Mihalache cu 3 120 de guruşi.

Cînd, nefiind altul care să le ia cu mai mult, noi le-am vîndut sus-numitului boier şi i le-am predat şi i le-am dat în proprietatea sa, vînzîndu-le definitiv şi liber de orice gîlceavă [7], atunci el, la rîndul său, le-a cumpărat, aşa cum s-a scris mai sus, şi le-a luat în primire şi le-a trecut în proprietatea şi în stăpînirea sa. Apoi el ne-a achitat şi ne-a predat în întregime suma susmenţionată de 3 120 de guruşi, care este preţul lor, iar noi, la rîndul nostru, i-am luat şi i-am primit, în numele nostru personal şi în numele celor care ne-au împuternicit. De azi încolo, nemaiavînd nimeni vreo legătură şi vreun amestec la moşiile menţionate, precum şi la morile şi la viile şi la stupii din cuprinsul lor, ele devin proprietăţile cumpărate ale sus-numitului boier muşteriu. Să le stăpînească după voie şi aşa cum doreşte el!"

Cînd ei au zis astfel, s-a scris prezenta, la cerere, după ce s-a constatat că, într-adevăr, aşa a fost.

Scris pe la sfîrşitul lui djemazi-ul ahir din anul 1191.

Semnătură: Sărmanul de mine, Ibrahim Nuri, cadiul oraşului Giurgiu.
Sigiliu: Ibrahim ...
Martorii: Mustafa efendi, scribul *(kâtib)* judecătoriei din Giurgiu *(Yerkökü)*, cel care a scris, Haseki-Ibrahim, beşliaga. Ahmed aga, intendentul *(kethuda)* de cavaleri *(farisan)*;
Molla-Feyzullah bin Husein din Giurgiu; Ibrahim Celebi, ser-muhzîr; Osman beşa, muhzîrul şi alţii.

Arh. St. Buc., doc. turc. CCCXXV/4 (Mitropolia Ţării Româneşti). Orig., semnătură şi sigiliu de legalizare (deasupra textului), scris: *ta'lik*; pe verso însemnări. Rez. Cat., II, p. 288, nr. 998.

---

[1] *Meclis-i şer'i.*
[2] *Kuleli*, din Turnu ⟨Măgurele⟩.
[3] *Beraseskul-zade* (?).
[4] Alexandru Ipsilanti.
[5] *Ziyr* (Sus), *Bâlâ* (Jos).
[6] Adică pe întinsul imperiului.
[7] În sens de: fără pretenţie în viitor.

8 — 1778 ianuarie 30 — 1779 ianuarie 18 = *1192 H.*

Arz prin care domnul Moldovei, Constantin Moruzi, expunînd la Poartă starea nenorocită a ţării şi a locuitorilor, cere să fie numit un intendent de popasuri pentru asigurarea tainurilor unor oşti otomane de la hotare, întrucît Moldova era deja împovărată cu o serie de alte sarcini.

Arzul supusului de mine este următorul:

Mai înainte de aceasta îndrăznisem să vă deranjez cu repetate arzuri, cu gîndul de a cere bunăvoinţa şi milostenia domniei voastre, Deşi era evi-

dent că, de la data umilei mele numiri și pînă acum, datorită numeroaselor întîmplări și servicii, care s-au îngrămădit și au urmat unele după altele, și din pricina trecerii încolo și încoace a oștilor, precum și a altor întîmplări înspăimîntătoare, raialele au fost necăjite și nenorocite, iar țara s-a ruinat, totuși este clar în fața lui Allah cel atotștiutor al lipsurilor noastre cît de multe eforturi și cîte străduințe anume am depus pentru serviciile importante. De asemenea, este o datorie obligatorie a neputinciosului de mine ca și de acum încolo să-mi sacrific capul și sufletul pentru slujbele care se vor mai ivi, folosind toate puterile și toate posibilitățile mele.

Dar, în clipa de față, spaima și nenorocirea raialelor fiind peste măsură, iar zguduirea și tulburarea țării fiind în afara limitelor, sînt clare neputința și mirarea mea în ceea ce privește îndeplinirea slujbelor importante și manifest neputință totală în a face să ajungă tainurile și celelalte lucruri trebuincioase supusului mutasarrîf de Ohri, care fusese numit mai înainte în părțile acelea [1], iar județele *(kaza)* sînt toate ruinate. De aceea va fi cu neputință să se mai dea tot din această parte tainurile, precum și celelalte lucruri trebuincioase și măriei sale gloriosului și fericitului vizir Ahmed pașa, precum și fericitului supus Zarelizade Abdullah pașa, care fuseseră desemnați mai înainte cu gîndul de a fi trimiși în altă parte și care au primit de astă dată poruncă să stea în cazaua Soroca *(Sorika)*.

Niciodată și în nici o expediție din trecut nu s-a văzut ca tainurile unui vizir glorios, de acest fel, sau ale unui număr de doi viziri purtători de înalte titluri, precum și ale oștilor lor să fie date din partea voievodului supus al Moldovei. Afară de aceasta, toate lucrurile trebuincioase, cum ar fi orezul și cafeaua, fiind consumate pentru tainuri, procurarea lor în aceste momente este cu neputință. De asemenea, s-a achitat și s-a terminat și miria Moldovei [2], aflată pe seama supusului de mine.

Astfel, țara se află în această stare de tulburare și de nenorocire, iar raialele, fiind speriate și înspăimîntate, sînt gata să-și părăsească vetrele lor. De asemenea, nu s-au completat încă nici zaherelele și nici cherestelele care se transportă în împrejurimi. De aceea, avînd deja astfel de preocupări mari, dacă, prin sarcini de acest fel, care depășesc puterile și eforturile, supusul de mine voi deveni complet neputincios și mă voi nenoroci și dacă, prin încărcarea sărmanelor raiale cu cereri peste măsură de suportat, ele se vor risipi, încît unele vor fugi în alte părți, iar altele se vor retrage în codri(?), atunci este clar că faptele de acest fel, care sînt de presupus, nu se vor răsfrînge numai asupra supusului de mine, ci și asupra Moldovei. Dat fiind faptul că în astfel de vremuri această țară este ca și chilerul serhaturilor și al oștilor glorioase din împrejurimi, împrăștierea și risipirea lor se vor răsfrînge și asupra tuturor treburilor.

De aceea, pentru grija față de toate treburile importante și pentru ocrotirea raialelor, care vor sluji pentru toți, și din milă față de neputința și jalea supusului de mine, să se dea înaltă învoire a persoanei voastre purtătoare de dreptate pentru desemnarea, cu suficiente sume de bani, a unui intendent de popasuri [3], care să aranjeze și să plătească cele trebuincioase în mod obișnuit măriilor lor, de care s-a amintit mai sus.

În cazul numirii, așa cum s-a scris mai sus, a unui intendent de popasuri, atunci și supusul de mine sînt obligat să depun eforturi și să am grijă pentru îndeplinirea serviciilor trebuincioase și pentru pregătirea zaherelelor care vor fi cumpărate cu bani. Astfel, cercetîndu-l și pe supusul meu capuchehaia, cînd persoana voastră binefăcătoare veți lua cunoștință și din spusele sale

despre neputinţa mea şi despre necazul meu, precum şi despre starea raialelor, atunci depinde de măria sa fericitiul, binevoitorul, măreţul, dreptul şi binefăcătorul meu efendi porunca şi firmanul, precum şi bunăvoinţa şi mila ca, prin învoirea înălţimii voastre, să se desemneze obişnuitul intendent de popasuri în vederea administrării tainurilor măriilor lor, de care s-a pomenit mai sus, iar supusul de mine şi neputincioasele raiale să ne rugăm în veci pentru binele domniei voastre!
Sigiliu: (indescifrabil).

Deasupra textului: „Scrisoare trimisă robului de mine de către supusul voievod al Moldovei, cuprinzînd rugăminţi. A fost prezentată la pămîntul de sub picioarele persoanei voastre fericite spre a fi văzută de persoana voastră binevoitoare" [4].

Arh. St. Buc., imcrof. Turcia; r. 8, c. 206. Orig. Başbak. Arşivi, fd. H.H., nr. 1273.

[1] La Soroca (v. mai departe).
[2] *Bogdan mirisi.*
[3] *Nüzül emini.*
[4] Reprezintă telhisul marelui vizir către sultan.

9 — 1778 mai 8

Scrisoare prin care, la porunca Ecaterinei a II-a, feldmareşalul Rumeanţev acuză Poarta otomană de încălcarea condiţiilor păcii din 1774 de la Küciük-Kainargi, prin amestec în treburile Crimeii, prin uciderea domnului Moldovei, Grigore al III-lea Ghica ş.a., punînd totodată anumite condiţii pentru reluarea tratativelor pe care le ducea la Constantinopol ambasadorul rus A. Stahiev. Se cere, în primul rînd, acceptarea de către Poartă a lui Şahin Ghirai, care ocupase hanatul Crimeii.

Traducerea [1] scrisorii care a sosit de astă dată din partea feldmareşalului Rumeanţev [2], aflat în localitatea numită Vişinski, din Rusia Mică, prin olacul său personal, purtînd data creştină de 8 mai, anul 1778 [3], şi adresată măriei sale fericitului şi binefăcătorului nostru efendi [4]. La 13 Dja., anul 192 [5].

După formula de adresare *(elkab)*, urmează astfel:

Fac cunoscut fericitului lor [6] că scrisoarea princiară, datată, din luna trecută, cu ziua de 5 safer [7] cel norocos, şi care mi-a fost trimisă, mai înainte de aceasta, cu prietenie, din partea feţei lor de comandant, am prezentat-o cu umilire maiestăţii ei, împărăteasa mea [7]. Totodată, arăt că cuprinsul ei împiedică încheierea tratatului de pace şi că în ea se repetă aceleaşi cuvinte care, la cererea Înaltei împărăţii, au fost discutate la convorbirile lăsate pe seama ambasadorului nostru numit Stahiev [9], fără amestecul meu, semnatarul acestei scrisori.

Chestiunea tratatului a fost întîrziată pînă acum din pricina convorbirilor şi a trimişilor ⟨dintr-o parte şi alta⟩. Gloria împărătesei Rusiei nu poate suporta împiedicarea şi tergiversarea, sub această formă, a încheierii definitive a tratatului amintit şi ele nu aduc foloase treburilor şi afacerilor sale.

Maiestatea sa, împărăteasa Rusiei, generoasa noastră doamnă *(Domna)*, depunînd eforturi pentru întărirea şi consolidarea liniştii şi prieteniei dintre cele două părţi, a tolerat mereu tergiversările şi încălcările din partea Înaltei

împărăţii, în ceea ce priveşte îndeplinirea clauzelor tratatului de pace, de la ceasul ratificării lui şi pînă acum, şi a arătat multă bunăvoinţă faţă de Înalta împărăţie cu gîndul şi cu scopul de a obţine liniştea şi pacea pe care le doreşte atît de mult, potrivit înclinaţiei sale. De asemenea, şi-a arătat dorinţa ei pentru prietenie prin tot felul de dovezi şi prin diferite multe alte purtări.

Aceeaşi purtare era de aşteptat şi din partea Înaltei împărăţii, dar, din nenorocire, Înalta împărăţie n-a dovedit prin fapte şi n-a arătat, în nici o privinţă, dorinţa sa sinceră de a respecta pacea şi prietenia. Mai mult decît atît, în luna iulie din anul trecut, predînd un raport scris către onoratul nostru ambasador numit Stahiev, Înalta împărăţie spusese, în cuprinsul lui, fel de fel de născociri împotriva noastră, cerînd chiar şi scoaterea din Crimeea a oastei împărăţiei Rusiei şi lăsarea pe seama neamului tătăresc alegerea, cu voia lor, a unui nou han, fie Şahin Ghirai [10], fie un altul, pe care îl vor dori ei, şi declarase totodată că Înalta împărăţie nu se va opune la aceasta şi că, pentru a obţine o egalitate, va trimite şi ea oşti în partea aceea.

Pînă la sosirea răspunsului la acest raport trebuie ca Înalta împărăţie să dea dovadă de prietenie şi amiciţie, care să uşureze calea spre liniştea şi calmul, dorite, şi să nu îngăduie ivirea unor noi încălcări ale păcii şi prieteniei.

De asemenea, trebuiau să se asigure libertăţi totale pentru voievodatele Moldovei şi Ţării Româneşti şi ele trebuiau să fie ferite de schimbări. Acestea sînt prevăzute atît în tratatul de pace, cît şi în asigurările date în cursul schimbului de corespondenţe şi de solii dintre noi. Dar ele nu sînt respectate.

De asemenea, în înaltul semn împărătesc dat din partea măriei sale, conducătorul lumii, către voievozii amintiţi mai sus nu numai că se află scris că voievozii pomeniţi vor fi siguri de menţinerea lor în posturile de voievozi, dar se mai spune totodată că ei nu vor fi nici mazilіţi şi nici pedepsiţi pînă ce vinovăţiile lor nu vor fi dovedite cu claritate. Totuşi, nu numai că nu s-a dovedit cu nimic vina voievodului Moldovei. Grigore *(Ligor)* Ghica [11], dar el a fost chiar şi ucis pe neaşteptate, fără îndurare şi fără să fi fost ascultat la judecată şi fără iertare. Dar după ce a foct tăiat firul vieţii sale şi după ce această pricină a fost raportată şi făcută cunoscut, din partea Rusiei, demnitarilor Înaltei împărăţii, abia atunci înalţii demnitari amintiţi, pretinzînd că au dreptate, au răspuns că sus-numitul cel ucis se îndeletnicea să bage intrigă şi ură între cele două împărăţii şi că scrisorile care s-au găsit la el, după omorîre, dovedesc trădarea lui.

Dar atît Rusia cît şi toată lumea neutră au văzut că sus-numitul a slujit cu sinceritate şi cu devotament Înalta împărăţie, depunînd sforţări în această privinţă, pentru împărăţia cea mare. Afară de aceasta, sus-numitul a fost învinuit şi de faptul că a strîns mulţi bani de la raiale. Dar nici în această privinţă sus-numitul cel nenorocit n-a fost ascultat, iar vina sa nu s-a văzut. Apoi, nu v-aţi plîns împotriva lui înainte de uciderea lui. De asemenea, deşi, după omorîrea sus-numitului, prin intervenţia Rusiei au fost confirmate libertăţile şi liniştea locuitorilor Moldovei şi Ţării Româneşti, potrivit clauzelor tratatului în vigoare, totuşi cererile de bani de la ei s-au mărit şi au depăşit limitele putinţei de suportare. Acestea n-ar fi nimic!

Potrivit tuturor ştirilor şi veştilor care au sosit mai înainte, dar îndeosebi în ultima vreme, cei din neamul amintit sînt încărcaţi şi strînşi prin cereri nelimitate de cereale şi de alte feluri de zaherele de către oştile otomane care au fost introduse acolo, pentru a ruina cu totul cele două ţări pomenite mai sus.

Pe de altă parte, în timpul discuţiilor şi convorbirilor despre pace şi prietenie s-a trimis măriei sale onoratului padişah al dinastiei otomane,

socotit califul musulmanilor, şi mahzarul celor din neamul tătăresc, cuprinzînd alegerea ca han a lui Şahin Ghirai hanul. Deşi prin tratatul de pace se asigura libertate administrativă şi externă pentru cei din neamul amintit mai sus, totuşi Poarta înaltei împărăţii nu i-a primit pe cei amintiţi mai sus [12], aşa cum se cuvine libertăţii publice, şi nu a îngăduit nici întrevederile de care ei aveau nevoie.

Mai mult decît atît, contrar drepturilor publice, ei au fost reţinuţi şi închişi ca nişte prizonieri, iar după aceea au fost predaţi în mîinile tătarilor răufăcători sau au fost vîrîţi în temniţă sub pretextul că trebuie să fie pedepsiţi pentru vinovăţiile lor, ceea ce nu erau decît calomnii. În această privinţă Înalta împărăţie s-a îndepărtat cu desăvîrşire de prevederile tratatului de pace, deoarece, potrivit tratatului de pace, Înalta împărăţie trebuia să renunţe la orice fel de guvernare asupra neamului tătăresc. De aceea nu numai că ea nu are dreptul de a pedepsi pe cineva din neamul amintit mai sus, dar nici nu-i poate judeca şi nu poate da sentinţe împotriva lor.

Împărăţia Rusiei s-a convins că, mai înainte de aceste întîmplări, Înalta împărăţie a avut un amestec în tulburările pe care porniseră să le provoace împotriva adevăratului lor stăpîn [13] mulţi dintre cei din populaţia tătărească. Acest amestec al Înaltei împărăţii în răscoala amintită se dovedeşte şi prin alte două lucruri arătate mai departe:

În primul rînd, ea a luat în seamă toate calomniile născocite împotriva lui Şahin Ghirai de către duşmanii săi. Sus-numitul Şahin Ghirai, care depune strădiunţe pentru îndreptarea treburilor patriei sale, strînsese şi numise în locul segbanilor otomani, un număr oarecare de oşteni tineri, cu titlul de „permanenţi", socotindu-i necesari pentru apărarea proprietăţilor şi pentru menţinerea ordinii *(nizam)* şi a rînduielii înăuntrul ţării, dar ea[14] a crezut, în mod greşit, că el a schimbat veşmintele acestor oşteni şi că i-a pregătit şi i-a înarmat pentru ruşi, dorind să-i predea apoi maiestăţii ei, împărăteasa Rusiei.

În al doilea rînd, ea[14] a trimis în partea Crimeii pe fostul han, Selim Ghirai [15], cu un număr oarecare de corăbii din flota de război şi, potrivit instrucţiunilor Înaltei împărăţii, căpeteniile corăbiilor pomenite mai sus împiedică şi fac să întîrzie, de pe o zi pe alta, retragerea şi plecarea lor din acele părţi.

De aceea, din cele arătate mai sus, se dovedeşte amestecul Înaltei împărăţii. Prezenţa corăbiilor amintite şi creşterea numărului oştilor otomane la hotare duc la ivirea din nou, înăuntrul Crimeii, a tulburărilor şi neînţelegerilor, care fuseseră înlăturate şi curmate cu siguranţă, şi contribuie la menţinerea gîndurilor rele, precum şi a speranţelor răufăcătorilor pomeniţi mai sus.

Deşi, din pricina faptelor nepotrivite de acest fel, bănuiala şi neîncrederea cresc zi de zi, totuşi cinstita doamnă, maiestatea ei, împărăteasa mea, nu îngăduie nici un fel de nepăsare sau încălcarea liniştii şi răgazului în ceea ce priveşte pacea. De aceea a socotit potrivit să-mi poruncească şi să mă sfătuiască să fac cunoscută feţei voastre de conducător ultima ei hotărîre. Amintita hotărîre este arătată în ultimul raport-răspuns pe care ambasadorul ei, onoratul Stahiev, l-a prezentat miniştrilor Înaltei împărăţii şi în care se află ultima ei dorinţă, şi nu poate face nimic mai mult.

În clipa în care Înalta împărăţie, renunţînd la pretenţie faţă de Şahin Ghirai, îl va accepta la hanat pe Şahin Ghirai şi, dînd o nouă declaraţie, va confirma libertatea poporului tătar, cînd îşi va îndepărta oştile sale de la hotarele Crimeii, atunci şi oştile ruseşti vor fi cu siguranţă scoase numaidecît din Crimeea, iar onoratul Stahiev va începe iarăşi discutarea chestiu-

nilor privitoare la îndeplinirea clauzelor tratatului de pace sau discutarea altor probleme. Dacă aceste cereri, îndreptăţite, nu vor fi acceptate de Înalta împărăţie, acest lucru va fi socotit ca o declaraţie oficială de război din partea Înaltei împărăţii împotriva noastră.

Întrucît în această privinţă este nevoie de un răspuns grabnic şi hotărît din partea voastră, care conduceţi, aştept acest răspuns cu cea mai mare nerăbdare. În rest... [16].

Traducere (concept), Bibl. Acad., DLXXXI/78, scris: *neshi*. Rez. Cat., II, p. 289—290, nr. 1002.

---

[1] Din limba rusă în limba turcă.
[2] *Romançof*, P.A. Rumeanţev.
[3] 8 mai 1778.
[4] Marelui vizir (Darendeli Mehmed paşa).
[5] *13 cemazi I 1192* = 9 iunie 1778.
[6] Marelui vizir.
[7] *5 safer 1192* — 5 martie 1778.
[8] Ecaterina a II-a.
[9] *Istakiyef*, A. Stahiev.
[10] Şahin Ghirai, hanul Crimeii.
[11] Grigore al III-lea Ghica.
[12] Solii tătari.
[13] Împotriva Rusiei.
[14] Poarta otomană.
[15] Selim Ghirai al III-lea, hanul Crimeii.
[16] Lipseşte sfîrşitul documentului.

10 1778 mai 9—18 *(1192 rebi II, evasıt)* Constantinopol

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I comunică dregătorilor otomani din partea europeană a imperiului, inclusiv domnilor fanarioţi din Moldova şi Ţara Românească, precum că în locul negustorului Ibrahim, care dăduse faliment şi fugise, a fost acceptat, la cererea celorlalţi negustori capanlîi, creştinul Dimitraki Papasoglu, cu doi asociaţi, ca să facă negoţ în ţările române, respectînd toate condiţiile stabilite în această privinţă.

Suretul firmanului purtător de glorie; s-a transcris întocmai după original:

Voi, care sînteţi vizirii mari, conducători glorioşi, comandanţi generoşi, orînduitori ai treburilor lumii şi chibzuiţi în toate treburile şi cu gînduri pătrunzătoare şi glorioşi printre cei mari, temelia împărăţiei şi puterii, comandanţi şi dregători fericiţi şi măreţi şi îmbelşugaţi de binefacerile înaltului stăpîn şi care vă aflaţi pe malurile Dunării, preaînaltul Allah să vă ţină măreţia!, şi voi, cadiii şi naibii, onoraţi printre cadii şi judecători şi izvoare de virtuţi şi de elocvenţă, să vă crească virtuţile!, şi voi, căpeteniile de ieniceri, aiani şi ceilalţi ofiţeri, onoraţi printre cei de o seamă cu voi, să vă crească norocul!, precum şi voi, voievodul Ţării Româneşti, voievodul Alexandru [1], şi voievodul Moldovei, voievodul Constantin [2], pilde printre emirii neamului Mesiei, sfîrşitul să vă fie cu noroc!

Cînd va sosi înalta parafă împărătească, să ştiţi că, Ţara Românească şi Moldova fiind socotite chilerul înaltei mele împărăţii veşnice, împărăţia mea cer ca raialele de acolo să trăiască în tihnă şi linişte şi să fie ocrotite

de orice fel de oprimare și tiranie. De asemenea, întrucît cele mai multe din diferitele feluri de zaherele, trebuincioase pentru întreținerea locuitorilor de la Poarta fericirii mele, se produc în țările amintite mai sus, dorința mea împărătească este, întîi de toate, ca să se depună eforturi în vederea punerii la orînduială a negustorilor și, aducîndu-se la Poarta împărăției mele, cea dătătoare de azil, feluritele zaherele,pe de o parte raialele țării să dobîndească foloase, iar pe de altă parte să fie înlăturate necazurile locuitorilor de la înalta mea Poartă în privința zaherelelor de diferite feluri.

De aceea, mai înainte de aceasta, cînd pricinile pomenite mai sus fuseseră prezentate în scris la înalta mea împărăție de către voievozii Țării Românești și Moldovei, fuseseră emise și trimise voievozilor amintiți, cuprinzînd și unele condiții, două porunci separate de ale mele, cerîndu-li-se să depună sforțări pentru a face cunoscut la înalta mea Poartă textul nizamului pe care îl vor întocmi.

În clipa de față, negustorii de miere și de făină de la Capan[3], precum și cei de grăsime de la Capanul de la Galata, care au primit condițiile cuprinse în mai sus pomenitele porunci ilustre și ale căror nume vor fi amintite mai jos, au fost aduși în fața medjlisului șeriatului de la judecătoria de Poartă[4], din Istanbul, unde au fost avertizați așa cum se cuvine și unde s-au comunicat, fiecăruia în parte, condițiile că atît ei, în persoană, cît și asociații lor, pe care ei, dîndu-le capitaluri, îi vor trimite pentru negoț în cele două țări, cu scrisorile pe care aceștia le vor primi de la ei pentru a se dovedi că sînt asociații lor, vor prezenta voievozilor Țării Românești și Moldovei scrisorile lor și, luînd alte teșcherele de la voievozi, vor sta în locurile care le vor fi arătate prin tîrgurile ce vor fi din nou organizate în Moldova și Țara Românească, precum și lîngă schele, iar în timpul șederii lor vor cumpăra la prețul curent și cu bună învoială diferitele feluri de zaherele, pe care le vor aduce raialele, și vor preda costul lor, în bani, stăpînilor lor, fără a-i necăji. De asemenea, vor da voievozilor teșcherele cuprinzînd cantitățile în ocale existente la ei și că, fără să ducă în alte părți nici o oca din feluritele zaherele cumpărate și pregătite, le vor transporta de-a dreptul la Poarta fericirii mele. De asemenea, în tot timpul șederii lor, ei nu vor cere de la raiale fîn și provizii fără plată și nu vor lua nici un aspru de la raiale și nu le vor da nici un aspru drept arvună, umblînd prin cazale. De asemenea, nu vor întreține vite, nu vor înființa cîșle și nici alte lucruri asemănătoare; nu vor ataca pe copiii și familiile lor și nu-și vor întinde mîinile lor peste arăturile și semănăturile acestora. De asemenea, în treburile lor de negoț, punînd raialele să le facă servicii cu plată, nu vor ascunde și nu vor tăinui nici un ban, din ce li se cuvine, iar dacă unul dintre asociați va face contrar clauzelor și cerințelor înaltei porunci, atunci i se va interzice, prin mijlocirea căpeteniilor lor, să mai facă negoț, iar în locul lui va fi introdus altcineva ca asociat. De asemenea, răufăcătorii și oamenii care umblă de capul lor vor fi izgoniți și îndepărtați.

Cînd toate acestea au fost aduse la cunoștința lor, atunci, după ceremonialul de supunere, fiecare din ei a acceptat clauzele, așa cum ele au fost amintite mai înainte, iar cei 19 negustori din Capanul de miere de la Poartă, precum și cei 11 negustori din Capanul de grăsimi de la Galata s-au declarat chezași unii pentru alții. De asemenea, fiecare a depus chezășie și pentru asociații lui. Cei 17 negustori din Capanul de făină, care n-au asociați speciali în părțile acelea, s-au declarat chezași unii pentru alții, precum și pentru căpitanii *(reis)* de corăbii, pe care îi vor trimite în părțile acelea, dîndu-le capitaluri și luînd scrisori de la naibul de Capan. De asemenea,

s-a dat de ştire că pentru mai marii de la Capanul de făină a depus chezăşie intendentul căpitanilor de corăbii [5], cunoscut sub numele de Ahmed aga. De asemenea, fostul cadiu de Istanbul, mevlana Ali, onorat printre cadiii musulmani, — să-i crească virtutea! — făcuse cunoscut că şi voievozii amintiţi mai sus interveniseră pentru venirea în Ţara Românească şi Moldova a negustorilor şi asociaţilor şi reisilor, potrivit cu cele scrise mai sus, şi că ceruseră emiterea înaltei mele porunci pentru ca negustorii pomeniţi mai sus să fie învoiţi din partea aceasta [6], potrivit celor menţionate mai înainte. El a mai făcut cunoscut cu claritate şi numele negustorilor, precum şi cele ale asociaţilor lor. De asemenea şi negustorii amintiţi au solicitat sprijin şi ocrotire printr-o cerere a lor.

Dat fiind că înştiinţarea pomenită mai sus se află înregistrată la Cancelaria Divanului meu împărătesc şi se păstrează acolo, de aceea, pe la mijlocul lunii regeb din anul 1189 [7], potrivit celor făcute cunoscut de cadiul cel amintit mai sus, fusese emisă o înaltă poruncă de a mea în sensul ca, dintre negustorii Capanului de miere [8], cel cu numele de Hafîz-Elhadj-Ibrahim şi asociatul său, Molla-Hasan din Rusciuc, precum şi altcineva, cunoscut sub numele de Kodjazade Molla-Mustafa, să nu fie împiedicaţi în trecerea lor în Ţara Românească şi Moldova, ei fiind introduşi în rîndurile negustorilor, cu condiţia de a respecta clauzele amintite mai sus.

Dar cadiul de acum, de Istanbul, cadiul *(mevlana)* Ahmed, onorat printre cadii, să-i crească virtutea!, a dat de ştire astfel: „Prin nenorocirea dată de preaînaltul Allah, Hafîz-Elhadj-Ibrahim, al cărui nume se află trecut în defter şi căruia, potrivit înaltei porunci, i se dăduse voie să intre pentru negoţ în Ţara Românească şi Moldova, a dat faliment şi, fugind şi dispărînd cu desăvîrşire, locul său a rămas liber. De aceea, rugăm ca numele fugarului cel amintit să fie şters din defter, iar în locul lui să fie introduşi supuşii nemusulmani Papasoglu Dimitraki şi asociaţii săi: Hristu şi Panaiot, pentru care ne declarăm chezaşi că vor proceda potrivit condiţiilor prevăzute în înalta poruncă".

S-a cerut să se emită porunca mea purtătoare de înaltă glorie şi să se dea în mîna lui ⟨Papasoglu Dimitraki⟩. De aceea am dat firmanul meu ca să se procedeze potrivit celor ce au fost făcute cunoscut.

Astfel, atîrnarea negoţului de clauzele amintite mai sus făcîndu-se numai pentru ocrotirea şi apărarea raialelor celor două ţări de orice tiranie şi oprelişte, precum şi pentru ca zaherelele cumpărate să fie aduse de-a dreptul la înalta mea Poartă, a fost anulat firmanul vechi, în care se afla scris clar numele sus-numitului Hafîz-Elhadj-Ibrahim, despre care s-a pomenit mai sus, precum şi numele celor doi asociaţi ai săi. Mai sus amintitul Ibrahim fugind, numele său a fost şters şi, dat fiind că, deocamdată, locul acela nu a fost cerut de altcineva, în locul său şi în locul asociaţilor săi au fost introduşi sus-numiţii: Papasoglu Dimitraki şi asociaţii săi: Hristu şi Panaiot, cu condiţia ca, la apariţia ⟨firmanului vechi⟩, acesta să fie predat la Cancelarie *(alem)*.

Cînd veţi lua cunoştinţă, atunci voi, care sînteţi vizirii pomeniţi mai sus, precum şi voi, cadiii şi căpeteniile de ieniceri şi ceilalţi, amintiţi mai înainte, să-i avertizaţi cu străşnicie pe sus-numitul negustor Papasoglu Dimitraki şi pe asociaţii săi: Hristu şi Panaiot, ca să respecte, una cîte una, condiţiile amintite şi să nu folosească alte persoane ca slujitori, în caz dacă vor dori să treacă cu acest ilustru firman al meu în cele două ţări, prin ţinuturile aflate în guvernarea voastră. De asemenea, să faceţi să ajungă la urechile lor că dacă faptele lor contrare clauzelor vor trebui să fie făcute cunoscute de către

voievozi, atunci va fi luată din mîinile lor ilustra mea poruncă şi nu va fi de ajuns că li se va interzice să mai treacă în cele două ţări, iar în locurile lor vor fi numiţi alţii, dar vor fi totodată şi pedepsiţi.

De asemenea, înaltul meu firman a fost emis pentru ca, atunci, cînd sus-numitul negustor Dimitraki se va prezenta în persoană cu această ilustră poruncă sau cînd se vor prezenta asociaţii săi: Hristu şi Panaiot, cu scrisorile luate de la el, şi, intrînd în Ţara Românească şi Moldova, îl vor arăta vouă sau vechililor voştri, atunci voi, care sînteţi voievozii amintiţi, sau vechilii voştri, să le daţi alte teşcherele vremelnice şi să depuneţi toate eforturile şi străduinţele voastre pentru respectarea condiţiilor ca ei să nu stea în ţară mai mult decît timpul arătat în teşchereaua de şedere şi să şadă şi să locuiască în tîrgurile care vor fi organizate din nou în Ţara Românească şi Moldova, precum şi lîngă schele şi să cumpere, la preţul curent şi cu bună-învoială, diferitele feluri de zaherele pe care le vor aduce raialele în timpul şederii lor, iar preţul cuvenit să-l predea, în bani, stăpînilor, fără a-i necăji.

De asemenea, ei să vă predea teşcherele cuprinzînd cantităţile în ocale şi că nu vor duce în alte părţi nici o oca din feluritele zaherele cumpărate şi pregătite, ci le vor transporta de-a dreptul la înalta mea Poartă. De asemenea, ei să nu ceară de la raiale fîneţe şi provizii fără plată şi să nu dea raialelor nici un aspru şi nimic altceva drept arvună, umblînd fără căpătîi prin alte cazale şi alte sate, şi să nu întreţină vite şi să nu înfiinţeze locuinţe proprii sau cîşle şi nimic altceva asemănător. De asemenea, să nu-şi întindă mîinile lor asupra familiilor şi copiilor lor şi nici peste arăturile şi semănăturile lor. De asemenea, să pună raialele să le facă cu plată serviciile trebuincioase negoţului lor şi să nu ascundă şi să nu reţină nici un aspru din ce se cuvine acestora. Dacă unul din ei va proceda contrar clauzelor şi ilustrei porunci, atunci să i se interzică, prin mijlocirea căpeteniilor lor, de a mai face negoţ şi să faceţi arz şi cunoscut ca în locul lui să fie introdus un alt asociat, iar răufăcătorii şi indivizii care umblă de capul lor să fie izgoniţi şi îndepărtaţi. Ei să facă aliş-veriş în mod cinstit şi cu bune purtări.

De aceea, cînd va sosi cu ilustra mea poruncă, vă cer ca, procedînd potrivit cuprinsului firmanului emis cu cinste în această privinţă şi care cere supunere şi ascultare deplină, să vă ţineţi departe de a face contrariul. Aşa să ştiţi şi să daţi crezare ilustrului semn!

Scris pe la mijlocul *(evasıt)* lunii rebi-ul ahîr din anul 1192.
De la reşedinţa din Constantinopolul cel binepăzit.

Legalizare: „Confirm cu originalul cel măreţ. Robul şi sărmanul de mine: Ibrahim Nuri, secretarul divanului Ţării Româneşti".

Sigiliu: Ibrahim Nuri.

Suret, Bibl. Acad. DLXXXI/77a, cu legalizare prin semnătură şi sigiliu., scris: *yeni-divani,* însemnări (pe verso). Rez. Cat., I, p. 85—86, nr. 298.

---

[1] Alexandru Ipsilanti.
[2] Constantin Moruzi.
[3] Capan *(Kapan)*.
[4] *Bâb-Mahkemesi.*
[5] *Reisler kethudasi.*
[6] Adică de Poartă.
[7] *Evasıt receb 1189* = 7—16 septembrie 1775.
[8] *Bal Kapanı.*

11 **cca 1778**

Scrisoare prin care Kasîm și Derviș îl informează pe domnul Moldovei, Constantin Moruzi, la cererea omului său, despre abuzurile boierului Deleanu în privința zeciuielilor unor sate tătărești din cele „32 de ceasuri ale lui Halil pașa", care reveneau în mod obișnuit domnului.

Hüve!

Salutînd cu multă măreție și cu generozitate pe măria sa gloriosul și strălucitul nostru prieten, voievodul *(mir)* cel onorat [1], vă întrebăm de sănătatea voastră scumpă, gîndindu-ne că ea se menține și continuă ca mai înainte. Depeșa *(varaka)* noastră prietenească se referă la următoarele:

Gloriosul și strălucitul nostru prieten, măria sa voievodul cel onorat, în privința zeciuielilor șeriatului din satele tătărești aflate în interiorul celor „treizeci și două de ceasuri" [2], de cincizeci și unu de ani încoace, afară de cincișase sate, ale căror zeciuieli le ia boierul Deleanu, zicînd că: „sînt moșiile mele", toate zeciuielile tuturor satelor aflate la hotarul amintit mai sus se luau mereu pentru onoratul voievod. În anul acesta binecuvîntat, cînd supusul vostru Cristea, care a vîndut zeciuielile, le-a înscris și le-a strîns, omul sus-numitului boier ⟨Deleanu⟩ s-a gîlcevit pentru mai multe sate, zicînd că: „sînt moșiile mele!". Atunci supusul vostru Cristea ne-a rugat pe noi așa: „Scrieți efendiului nostru bei cum stau lucrurile și așa cum le știți!". De aceea s-a scris această scrisoare *(varaka)* prietenească și a fost trimisă persoanei voastre fericite. Cînd veți afla, domnia voastră știți felul în care veți porunci.

Kasîm, prietenul apropiat;
Derviș bei, prietenul apropiat.

Arh. B.C.S., fd. St. Georges, LIII/6, nr. 15 (doc. turc.). Orig. cu două semnături, scris: *divani*, pe verso două sigilii: Kasîm și Derviș bei. *Adresă:* „Cu ajutorul celui preaînalt! Această scrisoare să ajungă la măria sa gloriosul și strălucitul nostru prieten, voievodul *(mir)* cel onorat, aflat la Iași". Însemnări chirilice. Se indică anul 1778. Rez. Cat., II, p. 290, nr. 1005.

---

[1] Constantin Moruzi.
[2] E vorba de „Halil pașa Yurdu" și „Cele două ceasuri".

12 **cca 1778**

Scrisoarea unor tătari din Bugeac prin care aceștia răspund boierului Deleanu din Iași că, din cîte cunosc ei și din știrile obținute de la bătrîni, satele de care se interesase boierul alcătuiesc moșia sa „de cincizeci și unu de ani încoace".

Către onoratul și respectatul și generosul nostru prieten, măria sa boierul Deleanu *(Delan)*:

Salutîndu-vă mult, după ce întrebăm de scumpa voastră sănătate, vă facem cunoscute, prietenește, următoarele:

Gloriosul și respectatul nostru prieten, măria sa boierul, cînd a sosit scrisoarea *(mektub)* voastră amicală, trimisă în partea noastră, și cînd am luat cunoștință de cuprinsul ei, i-am întrebat pe bătrînii satelor, care ne-au

dat de ştire că: „satele acelea sînt moşii şi, de cincizeci şi unu de ani încoace, satele amintite formează moşia boierului Deleanu". Întrucît şi noi ştim că satele amintite formează moşia boierului Deleanu, s-a scris prieteneasca noastră depeşă *(varaka)* şi s-a trimis către persoana voastră preţuită. Cînd veţi lua cunoştinţă, să nu uitaţi salutul vostru prin omul care va veni încoace.

Isa efendi, cadiul;
Kasîm Mîrza, prietenul apropiat;
Derviş bei, prietenul apropiat.

Arh. B.C.S., fd. St. Georges, LIII/6, nr. 17 (doc. turc.). Orig., cu trei semnături, pe verso trei sigilii: Isa, Kasîm, Derviş bei. *Adresă:* „Cu ajutorul celui preaînalt!. Această scrisoare *(mektub)* să ajungă la prietenul nostru, măria sa boierul Deleanu din Iaşi", scris: *divani*. Rez. Cat., II, p. 291, nr. 1009.

13 **⟨1779, după martie 21 =** ***1193 rebi I 3*****⟩**

Declaraţia Porţii în legătură cu respectarea statutului teritoriului dintre Bug şi Nistru, aşa cum se stabilise prin convenţia ruso-turcă din 21 martie 1779.

Cu scopul de a executa şi de a aduce la îndeplinire clauza prevăzută în alineatul 2 din articolul V al convenţiei semnate între împuterniciţii celor două împărăţii la 3 rebi-ul-evvel din anul acesta 1193 [1], adică la 10 martie a anului 1779 [2], după anul creştin, Înalta împărăţie a predat, împreună cu acest raport măreţ, împărăţiei Rusiei şi un catastif *(defter)* cuprinzînd situaţia clară şi starea de acum a satelor şi tuturor locuitorilor aflaţi pe pămîntul care se întinde de la hotarul leşesc şi pînă la ţărmul Mării Negre, pe porţiunea cuprinsă între rîurile Nistru *(Turla)* şi Bug *(Aksu)*.

De asemenea, a dat dispoziţii separate fiecărui vizir onorat, dintre muhafîzii de Oceacov *(Ozu)* şi Bender, precum şi o altă poruncă adresată separat voievodului Moldovei [3], precum că pe pămîntul amintit mai sus nu vor fi primiţi şi toleraţi oameni fără căpătîi şi, îndeosebi, nici un fugar dintre neamurile: rusesc, leşesc şi tătar.

De asemenea, aşa cum s-a explicat cu amănunte în ilustrele porunci date, din care o copie a fost prezentată şi împărăţiei Rusiei, spre convingere şi mulţumire, Înalta împărăţie repetă hotărîrea ei că, în clipa cînd vor apare astfel de indivizi, persoanele amintite mai sus vor fi înapoiate şi predate stăpînilor lor, fără să se ceară înapoierea lor de către comandanţi şi judecători.

Fragment-concept, Bibl. Acad., DLXXXI/85, scris: *neshi-rik'a*. Rez. Cat., II, p. 293—294, nr. 1016.

[1] *3 rebi I 1193* = 21 martie 1779 (Convenţia de la *Aynalı-Kavak*).
[2] 10 martie 1779. Corespunde cu 21 martie (stil nou).
[3] Constantin Moruzi.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte autorităţilor otomane din Rumelia să respecte condiţiile de achiziţionare şi de ducere la Constantinopol a oilor, mieilor, caprelor etc. ce se strîngeau de pe malurile Dunării, precum şi din Ţara Românească şi Moldova. Nişte gelepi se plînseseră împotriva persecuţiilor.

Voi, guvernatori onoraţi şi dregători glorioşi, orînduitori ai lumii, chibzuiţi şi cu gînduri pătrunzătoare în toate treburile şi cu păreri drepte în afaceri importante, temelia împărăţiei şi norocoşi printre demnitarii fericiţi şi măreţi printre favoriţii înaltului stăpîn, care sînteţi valiul de Trikala *(Tirhala)*, vizirul meu, ... [1] paşa, şi muhafîzul de Moreea, vizirul meu, ... [1] paşa, şi valiul de Oceacov *(Özu)*, vizirul meu, ... [1] paşa, preaînaltul Allah să vă ţină mărirea !, şi voi, mai marii printre emirii onoraţi şi mai puternici printre cei stimaţi şi posesori de glorie şi preţuire şi aleşi ai înaltului stăpîn, care sînteţi mutasarrîfii din sangeacurile aflate pe drumul ce vine de la sangeacurile: Vidin, Silistra, Köstendil, Giurgiu, Brăila şi din împrejurimile lor, pînă la Poarta fericirii mele, să vă ţină norocul !, precum şi voi, cei mai învăţaţi dintre cadiii musulmani şi fruntaşi ai vilaietelor dreptcredincioase, izvoare de virtuţi şi de elocvenţe, mari cunoscători ai şeriatului religiei, moştenitori ai ştiinţei profeţilor şi trimişilor şi aleşi printre favoriţii înaltului stăpîn, care sîuteţi cadiii de Salonic şi Ienişehir-Fener, să vă crească virtuţile !, şi, de asemenea, voi, glorioşi printre cadii şi judecători şi izvoare de virtuţi şi elocvenţă, care sînteţi cadiii şi naibii cazalelor aflate pe drumul ce vine din localităţile mai sus pomenite şi pînă la Poarta fericirii mele, să vă crească virtuţile, de asemenea şi voi, onoraţi printre cei de o seamă cu voi, care sînteţi intendenţii *(voyvoda)* şi intendenţii de schele, să vă crească norocul !

Cînd va sosi înalta parafă împărătească, să vă fie cunoscut că, dintre cei din ceata gelepilor, Kodja-Manto din Ianina *(Yanyali)* şi saigii din Ţara Românească: Aleksi şi Anastas *(Anaştaş)* şi Kosta şi Iani şi Panu (?) şi ceilalţi, făcînd arzuhal la Divanul meu împărătesc, au dat de ştire că, de patruzeci de ani încoace, cumpărînd din părţile Rumeliei oi şi miei şi capre pentru supuşii lui Allah de la Poarta fericirii mele, cînd vin cu ele, nu-i persecută nici o persoană pe drum şi nimeni nu se amestecă şi nu-i supără, începînd din Ţara Românească, Moldova şi de la Isaccea, pînă la Vidin, dar că numai intendenţii de vamă de la Şiştov *(Ziştovi)* şi de la Nicopole, de pe malurile fluviului Dunărea, contrar înaltei porunci, iau cu sila şi cu forţa cîte una sau cîte două oi sub nume de călcarea pămîntului [2]. De asemenea, ei au mai arătat că, deşi nu e nevoie, potrivit obiceiului vechi, să se ia vreun aspru *(akçe)* mai mult de cincisprezece parale de fiecare o sută de oi, pentru trecerea oilor lor cu caicele şi cu bărcile *(sal)* aflate prin schelele şi trecătorile pe unde umblă ei, totuşi animalele lor sînt oprite fără rost. De asemenea, după ce la intrarea lui martie ei îşi dau o dată, potrivit cerinţelor condiţiilor dărilor de oi, dările lor pentru oi, totuşi sînt mereu supăraţi din nou şi persecutaţi, ici-colo, contrar şeriatului cel venerat şi împotriva înaltei porunci, cu alte feluri de cereri sau cu cereri sub nume de „bani de nuiele" [3] sau de vamă şi că, de asemenea, prin locurile pe unde trec, ei sînt oprimaţi şi tiranizaţi necontenit şi de către voievozii din Ţara Românească şi Moldova cu cereri de două parale pentru o altă dare de călcare a pămîntului şi cu darea de păşunat[4].

De aceea ei au cerut să se emită şi de astă dată ilustra mea poruncă, potrivit înaltelor mele porunci date mai înainte, ca să fie oprite şi înlăturate oprimările şi tiraniile de acest fel ale celor din ceata de ordine [5] asupra celor din ceata pomenită mai sus şi pentru ca ei să fie ocrotiţi şi protejaţi.

Cînd au fost cercetate defterele arenzilor de hassuri [6], păstrate la vistieria mea împărătească, s-a găsit scris că au fost date două porunci ilustre de-ale mele, una la muharrem [7] şi alta la zilhidjge din anul 〈11〉91 [8], potrivit ilustrei mele porunci date în anul 〈11〉88 [9], cînd ei ceruseră, mai înainte, oprirea şi înlăturarea tiraniilor de acest fel, întrucît, deşi cei care cumpărau oi şi miei şi capre din Rumelia, pentru supuşii lui Allah de la înalta mea Poartă, după ce, la intrarea în martie, îşi dădeau pe drum, potrivit condiţiilor, dările lor pentru oi, erau totuşi persecutaţi de către saigiii de oi şi colgiii *(kolcu)*, precum şi de către intendenţii *(voyvoda)* şi subaşii şi de către celelalte căpetenii şi de intendenţii de schele, luîndu-li-se cîte una sau două parale, sub nume de taxă de negoţ *(bâc)*, de iernare *(kışlak)*, de văratec *(yaylâk)* sau ca dare de adăpost [10], prin trecătorile şi satele de la Oceacov *(Ozu)*, Rusciuc, Şiştov, Vidin, Nicopole, Silistra, Turtucaia *(Tutrakan)*, Măcin, Giurgiu, Brăila, Ceatalgea, Erimel (?) Velestino *(Velesin)*, Ienişehir — Fener, Dumnik (?) Ţara Românească şi Moldova, ca şi la Zimnicea, Ozu (?), Belatmina (?), Hendek, Serez *(Siruz)*, Karasu şi Mariţa *(Meric)*, precum şi prin trecătorile şi vadurile şi satele de la Dunăre.

În ea se scria că, după ce li se va da în mînă teşcherea de plată pentru că au achitat o dată pe an taxa de oi pentru arenda *(mukataa)* din Rumelia, este o condiţie a dării de oi ca să nu se mai ceară încă o dată dare nicăieri în altă parte. De asemenea, se mai scria ca, atunci cînd vin la Poarta fericirii mele oile cumpărate pentru mirie, să nu se ceară pe drum taxe pentru oile şi caprele de mirie, iar căpeteniile *(zabitan)* de sate şi intendenţii de schele să nu lase ca saigiii şi ciobanii lor, care se duc la tîrg *(bazar)*, să fie persecutaţi şi oprimaţi, contrar şeriatului cel venerat, fie prin cerere de taxă, de negoţ, fie de iernare sau de păşunat sau prin cerere de bani de trecere prin trecători. De asemenea, cînd stăpînii de oi trec prin diferite locuri pentru a se duce la iernare, să nu fie oprimaţi şi supăraţi prin cerere de taxă de negoţ sau cu alte motive nedrepte de oprelişte, contrar înaltei porunci purtătoare de glorie.

De asemenea, deşi nu se cuvenea ca cei din ceata mai sus amintită să fie supăraţi înainte de întîi muharrem, care este timpul de împărţire a actelor de gizia, prin oprirea şi reţinerea lor fără rost prin tîrgurile şi satele aflate pe drumul lor de trecere, pe unde ei sînt obişnuiţi să transporte 〈animale〉 la înalta mea Poartă, totuşi, în momentul de faţă, colgiii de gizia [11], din lăcomia lor, îi supără necontenit, fără să fie nevoie, şi-i persecută, oprindu-i cu 15—20 zile înainte de intrarea datei de împărţire a actelor de gizia şi reţinîndu-i pînă la sosirea timpului de împărţire a actelor.

De aceea ei au cerut emiterea, ca favor, a ilustrei mele porunci ca să fie împiedecate şi înlăturate amestecurile şi persecuţiile de care s-a scris mai sus. Astfel, de la Cancelaria *(Kalem)* de venituri *(hasıl)* şi de la Cancelaria Divanului meu împărătesc au fost scoase înscrisurile ilustrei mele porunci date potrivit condiţiilor dării de oi [12] în luna zilka'de din anul trecut [13], precum şi cuprinsul poruncii mele ilustre de la data mai sus amintită, privind aceea ca nimeni să nu se amestece la armele pe care cei din ceata mai sus arătată le poartă asupra lor pentru paza sufletului lor de duşmanii vicleni şi de răutăţile răufăcătorilor fie pe drum, fie prin localităţile pe unde se duc şi se întorc ei. De asemenea, de la Contabilitatea de gizia [14] a fost extras

înscrisul precum că se dau mereu ilustre porunci de-ale mele pentru ca ei să nu fie opriţi nicăieri şi să nu fie închişi fără firman înainte de întîi muharrem, care este timpul de împărţire a actelor ⟨de gizia⟩ ale raialelor creştine [15], şi să nu se pună piedici la trecerea lor, iar la începutul perioadei de împărţire a actelor, dîndu-li-se actele respective la locul unde se găsesc ei şi după starea lor şi după cum li se cuvine, banii lor de gizia să fie strînşi şi percepuţi pentru mirie. De asemenea, a fost scoasă şi porunca purtătoare de înaltă glorie, dată în urma unui telhis în a 25-a zi a lui zilhidjge din anul 1192 [16] potrivit celor ce au fost extrase. De asemenea, a fost scoasă şi ilustra poruncă ce a fost dată cu înalt firman de la Finanţe *(Maliye)*, în safer din anul 1193 [17], potrivit cerinţelor poruncii de mai sus.

De aceea s-a dat firmanul meu ca să se procedeze după cerinţele celor extrase. Cînd vă va sosi cu ilustra mea poruncă, vă cer să faceţi potrivit cuprinsului ilustrei mele porunci care a sosit mai înainte, precum şi potrivit cuprinsului celei care a fost emisă cu cinste de astă dată şi care cere supunere şi ascultare, întrucît în defterele din vistieria mea împărătească se află scris că la diferite date au fost acordate în această privinţă ilustrele mele porunci. Să nu arătaţi nici un fel de învoire şi îngăduinţă pentru contrariul. Aşa să ştiţi şi să aveţi încredere în ilustrul semn!

Scris în a 17-a zi a lui şaban din anul 1193. Dela Constantinopolul cel bine păzit.

Legalizare: „Conform cu originalul. Scris de sărmanul de mine, Müfti zade Abdurrahman, cadiul judecătoriei de la Mahmud-Paşa, fie milostivit!

Sigiliul: Abdurrahman, supusul.

Suret, Arh. St. Buc., doc. turc., XXXI/2382, legalizare (cu semnătură şi sigiliu). Rez Cat., II, p. 293, nr. 1015.

---

[1] Loc alb.
[2] *Toprakbastî (Toprakbastı).*
[3] *Çubuk akçesi.*
[4] *Otlak akçesi.*
[5] *Ehl-i örf.*
[6] *Haslar mukataası.*
[7] *Muharrem 1191* = 9 februarie — 10 martie 1777.
[8] *Zilhicce 1191* = 31 decembrie 1777—29 ianuarie 1778.
[9] *1188 H* = 14 martie 1774 — 3 martie 1775.
[10] *Savad akçesi.*
[11] *Djizie koldjularî (Cizye kolcuları).*
[12] *Âdet-i agnam.*
[13] *Zilka'de 1192* — 21 noiembrie — 20 decembrie 1778.
[14] *Cizye muhasebesi.*
[15] *Ehl-i zimmet.*
[16] *25 zilhicce 1192* = 14 ianuarie 1779.
[17] *Safer 1193* = 18 februarie — 18 martie 1779.

15 **1780 decembrie 8—17** *(1194 zilhicce, evasıt)* **Constantinopol**

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte dregătorilor otomani din Rumelia să nu ceară dări de la cei 50 de saigii şi ciobani creştini în timpul întoarcerii lor în Ţara Românească, întrucît ei le achitaseră către domnul lor cînd aduseseră oi la Poartă. Se mai precizează că aşa era obiceiul încă din trecut.

Abdul-Hamid han, fiul lui Ahmed, veşnic biruitor!

Glorioşi printre cadii şi judecători, izvoare de virtuţi şi de elocvenţă, voi, cadiii şi naibii care vă aflaţi pe drumul de la înalta mea Poartă şi pînă în Ţara Românească, să vă crească virtuţile!, şi voi, strîngătorii de gizia şi celelalte căpetenii, onoraţi printre cei de o seamă cu voi, să vă crească norocul!

Cînd va sosi înalta parafă împărătească, aflaţi că mai înainte de aceasta 50 de raiale-ciobani, băştinaşi din Ţara Românească, au transportat la glorioasa mea Poartă un număr ştiut de oi, iar de astă dată se întorc în ţara amintită mai sus.

De aceea capuchehăile de la înalta mea Poartă ale voievodului de acum al Ţării Româneşti, voievodul Alexandru [1], pildă printre emirii neamului Mesiei, sfîrşitul să-i fie cu noroc!, au cerut în scris emiterea ilustrei mele porunci pentru ca, potrivit cazurilor din trecut, să nu se ceară pe drum gizia de la sus-numiţii şi ei să nu fie persecutaţi şi necăjiţi sub alte pretexte, contrar dovezilor *(sened)* pe care le au în mîinile lor şi în care se arată că giziaua lor a fost luată de către voievodul cel pomenit mai sus.

Cînd s-a apelat la condicile de porunci păstrate la Divanul meu împărătesc, s-a văzut scris şi însemnat că pe la sfîrşitul lui şevval din anul trecut [2] se dăduse o poruncă ilustră de-a mea în sensul ca, atunci cînd se întorc astfel de raiale-ciobani cunoscuţi, originari din Ţara Românească, venind, în acest fel, cu oi la Poarta fericirii mele, ei să nu fie necăjiţi pe drum cu cerere de gizia sau cu alte pretexte, contrar hîrtiei voievodale, aflată în mîinile lor, precum că giziaua lor a fost luată, ci să se depună eforturi ca ei să ajungă teferi şi cu bine în Ţara Românească. De aceea se dă firmanul meu ca să se procedeze potrivit înaltei mele porunci emise mai înainte.

Astfel, a fost emis ilustrul meu firman ca voi, care sînteţi cadiii şi ceilalţi, pomeniţi mai sus, să nu-i persecutaţi şi să nu-i necăjiţi pe drum, nici voi şi nici alţii, prin cerere de gizia sau sub alte pretexte, contrar clauzelor obişnuite şi împotriva înaltelor porunci glorioase, pe cei 50 de ciobani, amintiţi mai sus, dintre raialele Ţării Româneşti, care, aşa cum s-a scris, aducînd mai înainte de aceasta oi la Poarta fericirii mele, se întorc de astă dată tot în ţara pomenită mai sus, de vreme ce ei posedă în mîinile lor seneturi valabile, date de voievodul amintit mai sus al Ţării Româneşti, precum că giziaua lor a fost percepută. Să depuneţi străduinţe şi eforturi pentru îndeplinirea poruncii privitoare la trecerea lor cu sănătate şi în siguranţă ca să ajungă în Ţara Românească.

De aceea, cînd vă va sosi, vă poruncesc să faceţi şi să procedaţi potrivit cuprinsului firmanului emis cu cinste în această privinţă şi care cere supunere şi ascultare şi să vă feriţi foarte mult şi să vă ţineţi departe de contrariul Aşa să ştiţi şi să daţi crezare ilustrului semn!

Scris pe la mijlocul *(evasıt)* lunii zilhidjge din anul 1194.

De la reşedinţa din Constantinopolul cel bine păzit.

Bibl. Acad. DLXXXI/86-a. Orig. cu tugra, scris: *yeni-divani*, pe verso: semnături cu cozi şi însemnări. Rez. Cat., I, p. 89, nr. 313.

---

[1] Alexandru Ipsilanti.

[2] *Evahır şevval 1193* = 31 octombrie — 9 noiembrie 1779.

Arzuhal prin care Ali, fost locuitor creştin din Galaţi şi apoi islamizat şi devenit ienicer la Poartă, cere marelui vizir să i se facă dreptate în faţa creştinului Nicolae Ventura, originar din Moldova, sub pretextul că acesta, în timpul pîrcălăbiei sale la Galaţi şi-ar fi însuşit averea tatălui său, pe cînd el nu trecuse încă la islamism, iar pe tatăl său l-ar fi ucis în bătăi. Cererea conţine şi rezoluţii judecătoreşti prin care Ali se împacă cu împuternicitul boierului Ventura în schimbul sumei de 110 guruşi.

Hüve!

1) Să trăiască măria sa fericitul, binevoitorul şi milostivul meu stăpîn!

Supusul de mine fiind de baştină dintre locuitorii din Galaţi *(Kalas)*, din Moldova, şi, mulţumită preaînaltului Allah, sosind clipa convertirii la credinţa lui Allah, m-am onorat cu trecerea la islamism.

Înainte de a mă cinsti cu islamismul, pe vremea pîrcălăbiei creştinului numit Ventura, care, fiind mai înainte postelnic în Moldova, devenise apoi pîrcălab de Galaţi, tatăl meu, cu numele de creştin, zis Lupu *(Lub)*, blănarul, care era unul dintre locuitorii din Galaţi, a fost prins pe nedrept şi a fost lovit foarte mult cu toiagul şi s-a prăpădit din pricina acelor lovituri. De asemenea, el a luat 1 500 guruşi ai săi, în bani, precum şi blănurile şi toate celelalte avuţii şi lucruri aflate în dugheana şi în locuinţa sa sau în magazia lui. Afară de acestea, a dat foc dughenelor, casei şi magaziei amintite mai sus, încît oprimările lui nu au avut sfîrşit. Acum el a venit aici şi azi se află la Înalta Poartă.

Neavînd posibilitatea să mă împotrivesc lui într-un loc, a fost prezentată cu plecăciune la Poarta fericirii domniei voastre această jalbă *(arzuhal)*.

Ruga mea de la înălţimea voastră milostivă este ca sus-numitul creştin Ventura să fie judecat după legea şeriatului la înaltul Divan al domniei voastre în ziua de vineri şi să se facă dreptate. În această privinţă porunca şi firmanul depind de fericitul meu stăpîn.

Robul de mine, Ali.

2) *Dispoziţie:* „S-a dat buiuruldu ca în ziua de vineri să se apere în faţa noastră". 17 Ra., anul 95 [1].

3) Arzul de rugă către Înalta Poartă este următorul:

Posesorul acestei jalbe, numit Ali, cel trecut la islamism şi care, fiind de baştină dintre locuitorii oraşului Galaţi, din ţinutul Moldovei, locuieşte la Istanbul *(Islambol)*, în compania *(Cemaat)* 64, a declarat vineri, mai întîi la înaltul Divan şi apoi la medjlisul şeriatului, care s-a întrunit în locuinţa noastră de rugă, unele lucruri faţă de supusul creştin numit Petru, fiul lui Iani, care a fost desemnat ca împuternicit *(vekil)* din partea supusului creştin cu numele de Nicolae *(Nikolaki)*, fiul lui Ventura, fiul lui Iani, care locuia în afara Porţii Fanarului [2] şi care locuieşte acum la Bosfor *(Bogaziçi)*, în Arnavutköy. Împuternicirea lui a fost dovedită prin mărturiile persoanelor numite: Osman aga, fiul lui Iunus, şi Feyzullah, fiul lui Hasan.

El a spus: „În anul 1184, în a patra zi a lunii muharrem [3] cel venerat, pe cînd supusul creştin numit Ventura Nikolaki, care şi-a desemnat vechil *(vekil)*, stătea, la data aceea, în oraşul Galaţi, unde fusese desemnat de voievodul Moldovei, acuzîndu-l, fără vină, pe tatăl meu numit Lupu, blănar, l-a prins şi l-a bătut pe nedrept şi a dat foc unei locuinţe, unei dughene de băcănie, unei dughene de blănuri, precum şi unei magazii de vinuri, pe care

acesta le avea, toate valorînd 1 500 guruşi. Afară de acestea, el a prădat din avuţia tatălui meu şi a mea: 1 500 guruşi, în bani, şi blănuri pentru 700 de căciuli, 500 de piei de vulpe, 40 de piei de lup, şapte butoaie cu 700 ocale de grăsimi, [4] patru butoaie cu 400 ocale miere, precum şi 16 butoaie de oţet, care valorau în total 3 370 guruşi. Tatăl meu, cel pomenit mai sus, s-a prăpădit din cauza loviturilor sale, înainte ca eu să mă fi cinstit cu trecerea la religia musulmană, iar averea lui a trecut, prin rudenie, în moştenirea mea. În clipa de faţă, eu m-am cinstit cu trecerea la islamism. De aceea, cînd am pretins, în numele meu personal şi ca moştenitor, de la sus-numitul, care a desemnat împuternicit, averea şi lucrurile amintite mai sus, precum şi banii pomeniţi, drept despăgubire, atunci vechilul amintit mai sus, în răspunsul său, a tăgăduit cu desăvîrşire pretenţiile mele, scrise mai înainte. Afară de aceasta, el a mai zis că « este ştiut şi vestit că în a patra zi a veneratei luni Muharrem din anul 1184 [3], de care s-a pomenit, sus-numitul Ventura Nikolaki, cel care m-a desemnat ca împuternicit, se afla la Istanbul *(Islâmbol)* în locuinţa sa din afara Porţii Fanarului ». Zicînd astfel, pentru a dovedi cele spuse, el a prezentat şapte musulmani drept martori. Cînd urma să prezinte şi alţi martori, atunci, prin mijlocirea împăciuitorilor, eu am renunţat la gîlceavă şi am înlăturat duşmănia şi m-am împăcat, în schimbul a 110 guruşi, cu vechilul numit creştinul Petru, tăgăduind pretenţiile pe care le susţinusem, aşa cum s-a arătat mai înainte. Atunci, sus-numitul creştin Petru, la rîndul său, făcînd să ajungă această veste la Ventura Nikolaki, cel care numise împuternicit, după acceptare, eu am dat declaraţie scrisă în faţa şeriatului precum că, în schimbul celor 110 guruşi pentru împăcare, am renunţat la orice pretenţie faţă de sus-numitul Ventura Nikolaki, cel care a desemnat vechil, şi nu mai am nimic altceva de cerut de la el pentru alte pretenţii de-ale mele, şi pentru răscumpărarea sîngelui [5], sau pentru toate cele privitoare la acestea, precum şi pentru toate celelalte procese publice de pînă la această dată scumpă".

Se face cunoscut *(i'lam)* înălţimii voastre mărețe că, atunci cînd sus-numitul Ali, cel convertit la islamism, a declarat şi a recunoscut astfel, iar sus-numitul creştin Petru a confirmat cele spuse de el şi a acceptat declaraţia lui şi după ce ei au încheiat pricina lor, sus-numitul supus creştin Petru a fost sfătuit să predea, din averea supusului creştin Ventura Nikolaki, cel care a desemnat împuternicit, numitului Ali, la cererea sa, cei 110 guruşi pentru împăcare, aceştia fiind în schimbul actului său de declaraţie ⟨pentru renunţare la pretenţii⟩.

Sigiliu: Ishak, supusul ....

Dispoziţie: „S-a dat buiuruldu ca să se procedeze potrivit ilamului său". 11 Dja., anul 95 [6].

Pe verso, martori (8 martori turci).

Bibl. Acad., CLXVII/52. Orig., cu sigiliu, scris: *neshi-sülüs-divani.*

---

[1] *17 rebi I 1195* = 14 martie 1781.

[2] *Fener Kapusu.*

[3] *4 muharrem 1184* = 30 aprilie 1770. Pe atunci Moldova se afla sub administraţia militară a Rusiei (27 septembrie 1769 — septembrie 1774).

[4] *Rogan-sade.*

[5] *Dem diyeti.*

[6] *11 cemazi I 1195* = 6 mai 1781.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește valiului de Oceacov (Silistra) și cadiului de Hîrșova pentru ca noul intendent de vakîf (mütevelli) *la moscheea lui Gazi-Ali pașa din Babadag, Esseid-Ahmed, fiul lui Osman, să nu fie împiedicat de a percepe dările satului Zebil* (Sebil-Ilyas), *din nahiaua Hîrșova, sangeacul Silistra, în numele vakîfului moscheii respective. Esseid-Ahmed făcuse jalbă precum că omul fostului intendent îl impiedica de la încasarea veniturilor care se cuveneau moscheii. Se amintește că această moschee data de la începutul veacului al XVII-lea (1017 H. = 1608—1609).*

Hüve !

Abdul-Hamid han, fiul lui Ahmed, veșnic biruitor !

Vizirul glorios, comandantul generos, orînduitorul lumii, chibzuit în toate treburile și cu gînduri pătrunzătoare, glorios printre cei de o seamă, temelia împărăției și a norocului, comandant fericit și măreț, cel care faci parte dintre cei din tagma îmbelșugată de binefacerile înaltului stăpîn, tu, care ești valiul de Oceacov *(Ozu)*, vizirul meu, ... [1] pașa, Allah cel preaînalt să te mențină !, precum și tu, mevlana, cadiul de Hîrșova *(Hırsava)*, pildă printre cadii și judecători și izvor de virtute și de elocvență, să-ți crească virtutea !

Cînd va sosi înalta parafă împărătească, să vă fie cunoscut că, dintre fiii celor dezrobiți [2], Esseid-Ahmed, fiul lui Osman, să-i crească cinstea !, care, prin beratul meu ilustru, se află intendent de vakîf *(mütevelli)*, cu o leafă zilnică *(yevmiye)* de cinci aspri *(akça)*, acordată din vakîful veneratei geamii *(cami)* a răposatului Gazi-Ali pașa, aflată în orașul Babadag, făcînd arz la Pragul meu dătător de fericire, a adus la cunoștință faptul că, atunci cînd, potrivit condicilor împărătești [3], el a vrut să ocupe, în numele vakîfului, satul Sebil-Ilyas [4], de lîngă lacul Baba [5], care face parte din satele vakîfului cel amintit mai sus și se află în dependența nahiei Hîrșova, din sangeacul Silistra, și cînd, potrivit legii și condicii, a vrut să ia produsele și dările de acolo, deși în acest caz nu trebuia să se intervină din partea altora, totuși persoana cunoscută sub numele de Memiș efendi, locuitor din Babadag și vechil din partea lui Seid-Mustafa, fostul intendent al vakîfului cel amintit, se amestecă, cu forța, fără senet, dorind ca el să ia și să pună mîna, în anul acesta binecuvîntat, pe produsele și pe dările satului cel amintit mai sus și vrea să pricinuiască răutăți veneratei fundații pioase *(vakf)*.

De aceea el s-a rugat pentru emiterea unei porunci împărătești de a mea în sensul ca, potrivit condicii împărătești, satul menționat să fie luat în stăpînire de vakîf, iar potrivit legii și condicii *(defter)*, produsele și dările de acolo să fie luate de el și să nu fie lăsați să se amestece, deloc, și să nu intervină, în nici un fel, fără senet, nici sus-numitul Memiș, care este vechilul fostului intendent, și nici vreo altă persoană.

Cînd au fost cercetate condicile de rezumate [6], precum și cele detaliate [7], aflate în arhivele mele împărătești, s-a văzut că satul Sebil-Ilyas, de pe marginea lacului Baba-Gölü, împreună cu 42 de raiale *(re'aya)* dependente de nahiaua Hîrșova și patru ciftlicuri *(çiflik)* și împreună cu un teren de cultură și cu tot venitul anual *(salâriye)* și zeciuiala *(öşür)* ciftlicurilor și impozitul de ciftlic [8] și grîul și orzul și altele, în total cu un venit de 11 000 aspri, fuseseră trecute, în condica de amănunte, cu condeiul recenzorului

(muharrir), iar în condica prescurtată fuseseră trecute, o dată 7 500, iar altă dată 3 500 aspri *(akça)*.

De asemenea, s-a mai găsit scris şi înregistrat precum că în anul 1017 [9], prin hatt-ul prevăzut cu tugra *(tevki)*, cele cuprinse în condica de sumare au fost corectate în sensul ca ele să fie acordate ca vakîfuri pentru geamia lui Ali paşa, aflat la paza Budei, iar cînd au fost cercetate condicile de socoteli ale Anatoliei [10], aflate spre păstrare la vistieria mea împărătească, s-a găsit scris şi înregistrat precum că, prin înştiinţarea cadiascherului *(kadiasker)* de Rumelia, în a opta zi a lunii şaban din anul acesta 95 [11], în locul persoanei cunoscute sub numele de Esseid-Mustafa efendi, fiul lui Esseid-Osman efendi, slujba de intendent de vakîf ⟨la Babadag⟩ fusese acordată, cu condiţiile de mai înainte, sus-numitului Esseid-Ahmed, fiul lui Osman, de care s-a amintit mai sus, iar în prezent, ea se află pe seama lui prin ilustrul meu berat.

De aceea s-a dat porunca mea pentru ca să se cerceteze la faţa locului, potrivit condicilor împărăteşti şi în conformitate cu şeriatul.

Astfel, cînd va sosi [12] cu ilustra mea poruncă, vă cer să procedaţi potrivit poruncii mele emise în această privinţă şi să faceţi ca satul respectiv să fie luat în stăpînire, potrivit cerinţelor condicilor împărăteşti, de către sus-numitul Seid-Ahmed, fiul lui Osman, care este intendent din partea vakîfului. De asemenea, tot el să ia, potrivit legii şi condicii, produsele şi să perceapă dările provenite de acolo. De asemenea, nelăsînd să intervină sau să se amestece, contrar condicii împărăteşti, vechilul fostului administrator şi nici vreo altă persoană, să-i împiedicaţi şi să-i înlăturaţi, iar dacă, intervenindu-se, s-a luat pînă acum, cu forţa, ceva din produsele şi din dările cuvenite vakîfului, atunci, după stabilire, dînd poruncă, să le luaţi şi să le daţi înapoi.

Astfel, de azi încolo, nelăsînd pe nimeni să săvîrşească fapte potrivnice condicii împărăteşti şi poruncii mele împărăteşti, să nu faceţi ca, în privinţa amintită, să mai fie nevoie de sosirea unei alte porunci de a mea. Aşa să ştiţi şi să daţi crezare ilustrului semn!

Scris pe la începutul *(evail)* veneratei luni ramazan din anul 1195.
De la reşedinţa din Constantinopolul *(Kostantiniyye)* cel binepăzit.

Bibl. Acad., DCXXXI/50. Orig. cu tugra, scris: *yeni-divani*, pe verso însemnări. Rez. Cat., I, p. 91, nr. 326 (sub cota: DLXXXI/91).

NOTĂ: O copie a actului fundaţiei pioase *(Vakıfname)* a complexului Gazi-Ali paşa a fost publicată (în caractere arabe) în revista „Emel Mecmuasi", Bazargic (nr. 11, din 1932, p. 17—28 şi 31), sub titlul: *Gazi-Ali Paşa'nın Vasiyetnamesi* (Testamentul lui Gazi-Ali paşa), avînd data de: *Evasıt rebi-ul-evvel 1019* (3—12 iunie 1610). Menţionăm că în firmanul de mai sus se aminteşte de anul *1017* al Hegirei. *Vakıfname*-ul respectiv va fi inclus într-unul din volumele următoare ale seriei de *Documente turceşti privind istoria României*.

---

[1] Loc alb.
[2] *Evlâd-ı ıtkadan.*
[3] *Defter-i hakanî.*
[4] *Sebil-Ilyas,* azi Zebil.
[5] *Baba-Gölü,* lacul Babadag.
[6] *Defter-i idjmal (icmâl).*
[7] *Defter-i mufassal.*
[8] *Resm-i çift.*

[9] *1017 H.* = 17 aprilie 1608 — 5 aprilie 1609.
[10] Poate *Rumeli*, vakıful respectiv aflîndu-se în condicile referitoare la Rumelia otomană.
[11] *8 şaban 1195* = 30 iulie 1781.
[12] Ceauşul care ducea porunca.

18 **1781 septembrie 20—29** *(1195 şevval, evail)* **Constantinopol**

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte cadiului de Babadag să facă cercetări în cazul unui loc de moară, vîndut de Seid-Ahmed din Babadag. Locul era situat în localitatea Kara-Kasîm din cazaua Babadag. Vînzătorul intervenise la Poartă, considerîndu-se înşelat de către cumpărători.

Abdul-Hamid han, fiul lui Ahmed, veşnic biruitor!

Pildă printre cadii şi judecători, izvor de virtute şi elocvenţă, mevlana, cadiul de Babadag, să-ţi crească virtutea!, cînd va sosi înalta parafă imperială, să ştii că, dintre locuitorii Babadagului, Seid-Ahmed, să-i crească cinstea!, făcînd arzuhal la Pragul fericirii mele, a dat de ştire că, în anul 1195 [1], cînd a vîndut lui Kantardji-Mustafa aga şi altor persoane, cu numele de Çarşambaoglu Mehmed şi Osman, în schimbul a 150 guruşi, terenul său de moară, proprietatea sa, aflată în localitatea numită Kara-Kasîm [2], dependentă de cazaua Babadag, se întîmplaseră unele înşelăciuni la vînzarea aceea, iar cînd a cerut şi a pretins drepturile sale, aceştia, pentru a nu i le da, au recurs la fel de fel de minciuni şi i-au făcut foarte multe oprelişti şi că, în această privinţă, i s-a dat din partea şeih-ul-islamului un ilustru fetva potrivit pretenţiilor sale. De aceea el s-a rugat pentru emiterea unei ilustre porunci de a mea ca, cercetîndu-se, potrivit şeriatului, ilustrul său fetva, după dovedirea acelor înşelăciuni să i se dea lui terenul său de moară, el înapoind banii, şi să i se facă dreptate. Astfel, a fost dată porunca mea ca să se facă cercetări, potrivit şeriatului, la faţa locului.

De aceea, cînd va sosi cu ilustra mea poruncă, îţi poruncesc să procedezi potrivit poruncii mele emise în această privinţă şi să ai grijă pentru dreptate şi justeţe deplină în privinţa pricinilor care, prezentîndu-se cei în cauză, au fost văzute o dată, potrivit şeriatului, dar care nu au fost încheiate. De asemenea, uitîndu-te la ilustrul fetva, să vezi dacă este aşa cum s-a făcut cunoscut. De asemenea, în această privinţă să procedezi potrivit cerinţelor şeriatului vechi, precum şi potrivit ilustrului său fetva. De asemenea, dacă se va dovedi, potrivit şeriatului, că într-adevăr s-au făcut unele nereguli la vînzarea amintită, atunci, după stabilirea adevărului, hotărînd, să-i dai lui terenul său de moară şi să îndeplineşti cerinţele şeriatului şi să faci dreptate.

Astfel, nelăsînd pe nimeni să săvîrşească de azi încolo fapte contrare şeriatului venerat şi înaltului fetva, precum şi contrar poruncii mele împărăteşti, să nu faci ca în pricina amintită mai sus să se dea o altă poruncă împărătească de a mea. Aşa să ştii şi să dai crezare ilustrului semn!

Scris pe la începutul *(evail)* lui şevval, anul 1195.

De la reşedinţa din Constantinopolul cel bine păzit.

Bibl: Acad., DCXXXI/51. Orig., cu tugra, scris: *divani*, însemnări (pe verso). Rez. Cat., I, p. 92, nr. 328.

---

[1] *1195 H.* = 28 decembrie 1780 — 16 decembrie 1781.
[2] *Kara-Kasım*, Casimcea.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I aduce la cunoştinţa caimacamilor şi celorlalţi boieri din Ţara Românească precum că a fost aprobată cererea de mazilire a voievodului Alexandru Ipsilanti şi că în locul lui a fost numit Nicolae Caragea. Se mai cere ca boierii din ţară să ajute sosirea cu bine la Poartă a fostului lor voievod, spre a locui liniştit în casele sale de pe Bosfor.

Onoraţi printre aianii neamului Mesiei, voi, caimacamii numiţi de astă dată în Ţara Românească, precum şi ceilalţi boieri, să vă crească supunerea!, cînd va sosi înalta parafă imperială, să ştiţi că voievodul Ţării Româneşti, voievodul Alexandru [1], pildă printre emirii neamului Mesiei, sfîrşitul să-i fie cu glorie!, s-a rugat să se retragă şi să fie mazilit din domnie. Pe vremea domniei sale, sus-numitul a slujit cu devotament şi cu pricepere faţă de înaltul meu Devlet şi, potrivit cerinţelor înaltei mele învoiri, i-a ocrotit pe locuitorii ţării şi pe sărmana raia, încît, în privinţa sa, favorurile mele împărăteşti sînt clare. De aceea, i s-a dat împărăteasca mea învoire ca, potrivit cererii sale, să vină la înalta mea Poartă, teafăr şi sănătos şi fără ivirea vreunei fapte care să-i pricinuiască supărări sau a vreunei fapte grave, care să merite să ne fie înfăţişată, şi să locuiască în casa sa de pe ţărm [2], iar domnia Ţării Româneşti a fost acordată şi dăruită de mine, datorită priceperii sale, dragomanului Divanului meu împărătesc, voievodul Nicolae [3], cel onorat printre emirii neamului Mesiei, sfîrşitul să-i fie cu noroc!, în prima zi a norocosului safer din anul acesta binecuvîntat [4]. De aceea s-a dat firmanul meu pentru ca voi, care sînteţi boierii amintiţi mai sus, unindu-vă între voi, să acordaţi multă atenţie pentru asigurarea liniştii şi tihnei voievodului mai sus pomenit, în toate privinţele, şi, potrivit regulilor în curs între foştii voievozi, să respectaţi socotelile privind partea din plata care i se cuvine [5] din veniturile ţării şi din cele ce au mai rămas. De asemenea, ferindu-vă de a-i împiedica pe oamenii trimişi de el în locurile trebuincioase pentru unele treburi ale sale, înainte de a porni ⟨încoace⟩, să depuneţi toate sforţările voastre pentru ca el şi familia sa şi copiii săi şi cei din suita sa să se întoarcă încoace cu cea mai mare cinste şi demnitate şi cu sănătate şi în siguranţă. De asemenea, să arătaţi toată atenţia voastră ca oamenii săi să fie în siguranţă în toate împrejurările. De aceea a fost emisă anume această ilustră poruncă a mea şi trimisă prin ... [6].

Astfel, s-a emis firmanul meu, purtător de glorie, în sensul că, în schimbul bunelor servicii din trecut ale fostului voievod, mai sus-amintit, persoana mea împărătească doresc liniştea lui în toate privinţele şi asigurarea pazei şi liniştei sale în timpul călătoriei. A fost emisă şi s-a trimis o altă înaltă poruncă de a mea şi cadiilor, precum şi căpeteniilor aflate în drumul lui. De aceea, cînd veţi lua cunoştinţă, să procedaţi şi să faceţi, în privinţa celor mai sus amintite, potrivit celor scrise mai înainte. De asemenea, ferindu-vă de contrariul, să depuneţi strădanie cu toţii şi să vă uniţi forţele voastre pentru a îndeplini porunca, pentru ca fostul voievod amintit mai sus să vină cu multă glorie şi cu multă demnitate, împreună cu copiii şi cu familia sa şi cu suita sa, şi pentru ca el să se întoarcă în linişte la înalta mea Poartă spre a locui şi spre a-şi vedea de odihna sa în locuinţa sa de pe ţărm şi, nefăcînd nici un cusur, să vă feriţi şi să vă temeţi de orice nepăsare.

Astfel, cînd vă va sosi, vă poruncesc să procedaţi potrivit cuprinsului firmanului care a fost emis cu cinste în această privinţă şi care cere supunere

şi ascultare şi să vă păziţi şi să vă feriţi de contrariul. Aşa să ştiţi şi să daţi crezare ilustrului semn!

Scris pe la începutul *(evail)* norocoasei luni safer din anul 1196.

De la reşedinţa din Constantinopolul cel bine păzit.

Deasupra textului: „Copia firmanului glorios. S-a transcris după original".

Suret, Arh. B.C.S., fd. Brătianu, pach. XL/6, nr. 2 (doc. turc.), nelegalizat, scris: *divani*, rez. rom. Rez. Cat., II, p. 297, nr. 1030.

---

[1] Alexandru Ipsilanti.
[2] În sensul de Bosfor.
[3] Nicolae Caragea.
[4] *1 safer 1196* = 16 ianuarie 1782.
[5] *Kist-el-yevm.*
[6] Loc alb.

20 **1782 ianuarie 16—25** *(1196 safer, evail)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte din nou autorităţilor otomane de pe malurile Dunării, de la Brăila şi pînă la Ada-Kaleh, să respecte nizamul Ţării Româneşti în ceea ce priveşte interdicţia de intrare a unor persoane fără porunci speciale. Se cere ca, potrivit obiceiului vechi, cei cu misiune să treacă prin trecătorile de la Ismail şi Isaccea, iar locuitorii ţării să fie feriţi de oprimări şi de alte supărări.

Glorioşi printre cadii şi judecători, izvoare de virtuţi şi de elocvenţă, voi, care sînteţi cadiii şi naibii din cazalele şi schelele de pe malurile Dunării, de la Brăila *(Ibrail)* şi pînă la Ada-Kaleh [1], să vă crească virtuţile!, precum şi voi, căpeteniile de ieniceri şi ceilalţi ofiţeri şi aianii şi intendenţii de schele, care sînteţi onoraţi printre cei de o seamă cu voi, să vă crească norocul!

Cînd va sosi înalta parafă împărătească, să vă fie cunoscut că Ţara Românească, ce este un fel de chiler pentru Poarta înaltei mele împărăţii, precum şi sărmanele raiale de acolo au suferit multe pagube din pricina războiului care a fost mai înainte.

Afară de aceasta, din trecut şi pînă acum, ⟨raialele⟩ se ocupă şi depun eforturi pentru îndeplinirea serviciilor mele înalte fie în ceea ce priveşte transportul de zaherele, fie alte porunci. De aceea era un nizam vechi, cu înaltă poruncă, faptul ca ele să fie la adăpost de tiranii, ca şi de oprimări şi era o cerinţă a dreptăţii să se creeze condiţii pentru ridicarea bunăstării lor.

De asemenea, era oprită intrarea tuturor, fără poruncă, în Ţara Românească, iar cei care au misiune să meargă spre Oceacov *(Ozu)* şi Bender trebuie să treacă prin trecătoarea de la Ismail, pe cînd cei însărcinaţi să meargă spre Hotin să treacă prin trecătoarea de la Isaccea şi să meargă pe drumul lor drept spre locurile unde sînt desemnaţi să se ducă. De asemenea, era un nizam vechi, cu înaltă poruncă, faptul ca şi cei care vin din părţile acelea cu treburi la înalta mea Poartă sau în alte părţi să treacă tot prin trecătoarea de la Ismail şi prin trecătoarea de la Isaccea şi să nu-şi pună piciorul în Ţara Românească, abătîndu-se din calea lor la ducere şi la întoarcere.

De aceea, din trecut şi pînă acum, se emit mereu ilustrele mele porunci cuprinzînd sfaturi straşnice, către judecătorii şi căpeteniile de pe malurile

Dunării, pentru ca acest nizam să fie respectat, iar cei care fac contrariul să fie împiedicaţi şi opriţi şi să fie pedepsiţi prin mijlocirea căpeteniilor lor.

Dar, dîndu-se de ştire, a ajuns la auzul împărăţiei mele vestea precum că, în clipa de faţă, cei care pornesc spre Oceacov, Bender, Hotin şi Moldova, trec, contrar înaltelor mele porunci şi împotriva nizamului vechi, pe partea cealaltă a Dunării, prin localităţile aflate în faţa Ţării Româneşti, şi, fără să aibă vreo poruncă, se duc de-a dreptul la Bucureşti sau în alte părţi ale Ţării Româneşti, iar ca să meargă de acolo spre locul amintit mai sus, cer cai de la casele de poştă *(menzilhane)* şi-i iau cu forţa. De asemenea, deşi în poruncile lor de popasuri *(menzil)*, aflate în mîinile lor, nu se prevede clar să ia ceva fără plată, totuşi ei încalecă pe cai fără să plătească, iar cei care vin la Înalta Poartă, de prin locurile amintite mai sus, cer fîneţe şi provizii pe gratis, contrar îngăduinţei mele împărăteşti. În felul acesta şi sub alte chipuri, ⟨raialele⟩ sînt persecutate şi tiranizate, încît ele nu le mai pot suporta şi se află într-o stare de nenorocire.

De asemenea, domnia *(voyvodalik)* Ţării Româneşti a fost, de astă dată, dăruită şi acordată, prin înalta mea bunăvoinţa împărătească, dragomanului Divanului împărătesc, voievodul Nicolae, care este pildă printre emirii neamului Mesiei, sfîrşitul să-i fie cu noroc!, şi al cărui devotament şi dreptate s-au dovedit de multă vreme încoace, din slujbele pentru care a primit poruncă să le îndeplinească.

Astfel, împărăţia mea nu îngădui în nici un fel săvîrşirea unor fapte de acest fel, contrare nizamului. Împărăteasca mea cerere este ca cei de acest fel să fie opriţi, înlăturaţi şi îndepărtaţi.

De aceea a fost emisă şi trimisă această poruncă a mea, dînduse firmanul meu pentru ca, potrivit nizamului vechi, de care s-a scris mai sus, cei care au poruncă să meargă spre Oceacov şi Bender să treacă prin trecătoarea de la Ismail, iar cei care vor fi însărcinaţi să meargă spre Hotin şi Moldova să treacă prin trecătoarea de la Isaccea, iar voi, care sînteţi cadiii şi ceilalţi, amintiţi mai sus, să nu daţi bărci pentru trecere în Ţara Românească, prin alte locuri de trecere, aflate în faţa Ţării Româneşti, în afară de cele amintite. Cei de acest fel să fie opriţi şi îndepărtaţi, iar de azi încolo să nu daţi nimănui voie să pătrundă în Ţara Românească fără misiune şi să vă ţineţi departe de a le îngădui şi să-i împiedicaţi şi să depuneţi eforturi şi străduinţe continue pentru a nu se săvîrşi fapte contrare nizamului ţării şi să vă ţineţi departe de ivirea unor stări şi fapte potrivnice nizamului.

Astfel, împărăteasca mea dorinţă este ca, potrivit hatt-i humaiunului meu de mai înainte, purtător de înaltă glorie, Ţara Românească, chilerul Porţii fericirii mele, să propăşească. iar clauzele nizamului să fie păzite şi păstrate fără încălcare. De asemenea, sărmanele raiale să fie ferite de tiranizări şi de oprimări de orice fel. De aceea împărăţia mea nu îngădui de loc să se ivească fapte care, contrar nizamului şi înaltelor mele porunci, să ducă la păgubirea raialelor, iar cei care vor îngădui, de azi încolo, tulburarea nizamului ţării vor fi cercetaţi şi pedepsiţi în mod sigur şi cu străşnicie, dîndu-se fiecăruia pedeapsa cuvenită după starea sa şi după renumele său.

Cînd veţi lua cunoştinţă, atunci, în afară de trecătorile de la Ismail şi Isaccea, să fiţi atenţi în ceea ce priveşte trecerea în partea Ţării Româneşti şi prin celelalte locuri din cazalele de sub stăpînirea voastră, aflate în faţa Ţării Româneşti, şi să vă ţineţi departe de a îngădui vreunei persoane să treacă în partea Ţării Româneşti fără misiune, iar dacă unii continuă să se gîndească la fapte contrare nizamului ţării, atunci să depuneţi străduinţe pentru paza nizamului ţării, întocmit mai înainte pe baza hatt-i humaiunului

meu cel purtător de favoare, şi pentru ocrotirea sărmanelor raiale de tiranii şi asupriri.

Astfel, dacă, de azi încolo, va fi nevoie să se audă din alte părţi despre faptele ivite contrar îngăduinţei mele împărăteşti, este sigur că, făcîndu-se cercetări, cei în cauză vor fi pedepsiţi cu asprime. De aceea a fost emis firmanul meu purtător de glorie înaltă ca să nu procedaţi contrar nizamului ţării şi împotriva poruncii mele împărăteşti. La sosirea lui, vă cer să vă feriţi foarte mult şi să vă ţineţi departe de contrariul celor cuprinse în firmanul care a fost emis cu cinste în această privinţă şi care cere supunere şi ascultare. Aşa să ştiţi şi să daţi crezare ilustrului semn!

Scris pe la începutul *(evail)* lui safer cel norocos, din anul 1196.

Arh. St. Buc., microf. Bulgaria, r. 2, c. 25—26. Suret, Bibl. Naţ. „Chiril şi Metodiu", Sofia, R.C. 49 (Vidin), p. 56—57. Rez. Cat., II, p. 297, nr. 1031.

---

[1] *Ada-i Kebir.*
[2] Nicolae Caragea.

21 **1782 ianuarie 26 — februarie 4** *(1196 safer, evasıt)*

Firmanul sultanului Abdul-Hamid I prin care se porunceşte autorităţilor otomane de pe malurile Dunării să interzică folosirea băuturii numite holercă, produs consumat în Ţara Românească, deoarece duce la scăderea cantităţilor de zaherele ce trebuie expediate la Poartă.

Glorioşi printre cadii şi judecători, izvoare de înţelepciune şi elocvenţă, voi, care sînteţi cadiii şi naibii cazalelor de pe ambele părţi ale fluviului Dunărea, să vă crească virtuţile!, precum şi voi, căpeteniile şi aianii şi ceilalţi slujbaşi, care sînteţi onoraţi printre cei de o seamă cu voi, să vă crească norocul!

Cînd va sosi înalta parafă împărătească, să vă fie cunoscut că, potrivit poruncii şeriatului către înalta mea împărăţie, este contrară îngăduinţei mele împărăteşti folosirea, în ţinuturile mele bine păzite şi în ţările islamice, a celor ce sînt oprite. De asemenea, este clar ca cei de la posturi şi căpeteniile să aibă grijă faţă de interdicţiile împărăteşti. De asemenea, în ţările islamice este oprită folosirea băuturilor şi este interzisă prepararea şi desfacerea lor în Ţara Românească. Acest lucru reiese clar şi din faptul că arendarea *(mukataa)* taxei de vin a fost desfiinţată de mai mulţi ani încoace, taxă care se fixa la Poarta fericirii mele.

Afară de acestea, este clar că întreţinerea zilnică a locuitorilor de la Poarta califatului meu cel veşnic, pînă la sfîrşitul lumii, depinde de cele ce sosesc din Ţara Românească şi Moldova, precum şi din cazalele de pe malurile Dunării. Dar, prin ştirile date de cunoscătorii situaţiei, a ajuns la auzul împărăţiei mele, mai înainte şi mai tîrziu, vestea că pe cele două maluri ale Dunării, dar mai cu seamă în părţile Ţării Româneşti şi Moldovei, raialele şi ceilalţi lacomi [1] ascund cele mai multe din zaherelele obţinute pe acolo şi le folosesc pentru un fel de băutură cunoscută sub numele de holercă *(horelka)*.

Socotind că aceasta va pricinui, cu adevărat, scăderea zaherelelor ce se pregătesc spre a fi aduse la Poarta fericirii mele, de aceea s-a dat înalta mea iradea împărătească pentru oprirea cu totul a băuturilor de acest fel

şi pentru a nu se îngădui folosirea lor. Au fost emise ilustrele mele porunci separaet, cu sfaturi drastice, adresate voievozilor Ţării Româneşti [2] şi Moldovei [3], pentru ca, de azi încolo, ei să se ţină departe de a îngădui folosirea, în Ţara Românească şi Moldova, a băuturii mai sus pomenite, holerca.

Astfel, s-a dat firmanul meu pentru ca şi voi, care sînteţi cadiii *(mevlana)* cei amintiţi, să nu mai arătaţi, de azi încolo, îngăddinţă întru folosirea băuturii holerca prin cazalele aflate pe malurile Dunării. De aceea a fost emisă, cu sfaturi straşnice, această poruncă a mea, purtătoare de înaltă glorie, şi trimisă cu Hadji-Mehmed, să-i crească norocul, care este pildă printre cei de o seamă cu el, fiind unul dintre tătarii [4] marelui vizir. Dacă va ajunge la auzul împărăţiei mele ştirea că, prin îngăduinţă faţă de astfel de băuturi, sosesc cantităţi mai puţine de zaherele la înalta mea Poartă, şi, îndeosebi, dacă se va vedea îngăduinţă şi dacă se vor aduce dovezi împotriva celor care dau permisiune, atunci voi, care sînteţi cadiii şi ceilalţi, pomeniţi mai sus, să aveţi grijă şi să vegheaţi aşa cum se cuvine şi să vă feriţi şi să vă ţineţi departe de a îngădui şi de a permite ca, de azi încolo, în cazalele de sub stăpînirea voastră să se mai folosească băutura holerca, fie pe ascuns, fie pe faţă, şi să-i împiedicaţi pe cei care îndrăznesc s-o folosească şi să-i opriţi şi să-i îndepărtaţi.

Astfel, de azi încolo, să vă feriţi foarte mult şi să vă ţineţi departe de a merita pedeapsa împărăţiei mele, prin îngăduinţă faţă de fapte contrare. În acest sens a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie.

De aceea, la sosirea lui, să faceţi şi să procedaţi potrivit cuprinsului înalt al firmanului care a fost emis cu cinste în această privinţă şi care cere supunere şi ascultare. Aşa să ştiţi şi să aveţi încredere în ilustrul semn! Scris pe la mijlocul *(evasıt)* lunii safer cel norocos, din anul 1196.

Arh. St. Buc., microf. Bulgaria, r. 2, c. 24. Suret, Bibl. Naţ. „Chiril şi Metodiu", Sofia, R.C. 49 (Vidin), p. 58. Rez. Cat., II, p. 292, nr. 1032.

---

[1] *Erbab-ı sama'dan* (în loc de *tama'dan*).
[2] Nicolae Caragea.
[3] Constantin Moruzi.
[4] *Tatar*, aici în sens de curier, poştaş.

22 — 1782 martie 26 *(1196 rebi II 11)*

Teşcherea prin care secretarul de Divan, Elhadj-Mustafa, cere cadiilor şi altor dregători otomani dintre Constantinopol şi Ţara Românească să nu supere cu cerere de gizia sau sub alte pretexte pe cei 15 ciobani care se întorceau în Ţara Românească, predînd la Poartă oile aduse de ei.

Hüvel

15 ciobani [1] şi negustori de oi [2]. Numai cincisprezece persoane.

Teşcherea *(tezkere)* prin care Mustafa, secretar de Divan, roagă autorităţile otomane, de la Poartă şi pînă în Ţara Românească, să nu fie supăraţi pe drum cu cerere de dări ciobanii şi negustorii care aduseseră oile miriei la Constantinopol şi se întorceau în ţară:

Măriile lor cadi-efendii şi naibi-efendii, aflaţi pe drum, începînd de la Înalta Poartă şi pînă la Ţara Românească, să vă crească virtuţile, şi agalele-căpetenii şi intendenţii de schele, să vă crească norocul!

După prezentarea stimei, vă facem cunoscut cu sinceritate că cei cincisprezece ciobani, pomeniţi mai sus, predînd în întregime în partea noastră oile miriei, aflate în mîinile lor, au pornit şi s-au îndreptat iarăşi spre ţara amintită mai sus. Cînd, cu ajutorul celui preaînalt, vor sosi la reşedinţele voastre de guvernare, să nu lăsaţi ca ei să fie supăraţi şi persecutaţi, contrar şeriatului cel venerat, fie prin cerere de gizia de olac, fie sub alte pretexte.

Dorim cu sinceritate de la toţi să depuneţi multă strădanie pentru ca ei să ajungă teferi, cu un ceas mai devreme, acolo unde sînt trimişi.

La *11* R., anul *1196*.

Semnătură: Din partea sărmanului de mine, Elhadj — Mustafa, acum secretar de divan (?).

Sigiliu: Mustafa, robul lui Allah... 1193.

Arh. St. Buc., doc. turc., pach. XXXII/2463. Orig., semnătură, sigiliu, scris: *Yeni divani*. Rez. Cat., II, p. 298, nr. 1034.

---

[1] Çobanan (pl. persan din *cioban* = *çoban*).

[2] *Bazariyan-i keklik*, textual înseamnă negustori de potîrnichi, probabil, luat în sens de oi sau miei.

23 — 1782 aprilie 70 *(1197 cemazi II 7)*

Arz prin care Nicolae Caragea, domnul Ţării Româneşti, transmite la Poartă informaţiile primite de la una din iscoadele sale din Viena în legătură cu pregătirile de război ale Austriei în Ungaria, Bosnia şi Bucovina, ca şi despre o eventuală călătorie a împăratului spre hotarele Imperiului otoman, veşti aduse la cunoştinţa domnului şi de Stephan Ignaz Raicewich, împuternicitul Austriei la Bucureşti pentru negustori.

Arzul umilului supus este următorul:

Într-o hîrtie sosită din Viena *(Bec)*, de la una din persoanele însărcinate şi angajate, veştile aflate între timp din Viena, Polonia *(Leh)* şi din împrejurimile lor sînt rezumate astfel:

Pregătirile de la Viena nu s-au întrerupt încă. Dintr-o parte, se aduc muniţii în Ungaria, Bosnia şi în Bucovina, din vecinătatea Hotinului. S-a renunţat doar la marile eforturi şi la graba şi la străduinţele care erau clare cu trei-patru luni mai înainte. De asemenea, ei [1] repară şi aranjează drumurile şi podurile din Ungaria, pînă în Polonia şi Croaţia *(Hirvatlık)*, iar celor care întrebau, ei răspundeau că: „este regulă veche la noi ca, reparîndu-se şi aranjîndu-se locurile stricate de puterea iernii şi de torente şi de ploi, căile mari şi drumurile să fie aranjate primăvara".

De asemenea, făcîndu-se numiri mari printre categoriile de oşti, 48 de oficiali [2], care de zece ani încoace slujiseră cu gradul de polcovnic, au primit gradul de general-maior, iar altor opt oameni li s-a acordat gradul de baş-general. De asemenea, şi alte persoane au fost onorate şi cinstite cu ranguri după merit. De asemenea, ei au declarat că numirile amintite mai sus trebuiau făcute încă de multă vreme, dar că, chipurile, împăratul Austriei, aducînd unele pretexte, le-ar fi lăsat şi amînat pînă acum şi că, în clipa de faţă, fiind nevoie de desemnarea unor căpetenii la bulucurile *(bölük)* numite

„regimente", care rămăseseră vacante, a trebuit să se facă, totodată, şi numeroasele numiri pomenite mai sus.

De asemenea, oştile, despre care s-a spus şi s-a descris mai înainte de aceasta cu amănunte, se vor strînge şi vor fi pregătite, la timpul arătat, în cinci locuri diferite, iar oştile care sînt pe cale de a fi pregătite în împrejurimile Budei şi Pestei fiind mult mai numeroase decît celelalte, majoritatea lor vor fi oşti de cavalerie. Unele se vor compune din 60 000, iar altele din 80 000 de soldaţi *(saltat)*. Se spune că şi sus-numitul cezar [3] va fi, el însuşi, prezent la locul pomenit mai sus. Ca urmare, ofiţerii *(oficiyal)* aflaţi în împrejurimi şi vecinătăţi au fost chemaţi la Viena şi, potrivit obiceiului lor, punîndu-i pe ostaşi să depună jurămîntul, i-au scos pe şes şi au început să facă instrucţie.

Cu toate acestea, atît în oraşul Viena, cît şi în Polonia nu se vorbeşte decît despre continuarea păcii. De asemenea, la Viena şi în Polonia se spune şi se presupune că, de astă dată, nu se va ivi război sau vreo mişcare dacă chestiunea comerţului, pe care sus-numitul cezar o doreşte în primul rînd, se va aranja într-un fel oarecare, potrivit dorinţei lor.

De asemenea, austriecii vor scoborî şi vor expedia pe fluviul Dunărea, spre schelele Imperiului otoman [4]. o corabie mare, cu pupa ca de galion, construită nouă, cu speranţa de a o vinde musulmanilor.

De asemenea, necazul cezarului cel amintit mai sus a crescut şi el a fost cuprins de fel de fel de gînduri, datorită faptului că i s-a arătat de la Înalta Poartă, cu un olac austriac, precum că în cetatea Belgrad au fost numiţi 2 000 de spahii şi că în ţinuturile dinspre Salonic *(Selânik)* este pe cale de a se strînge un număr foarte mare de oşti islamice.

De asemenea, iscoada amintită mai scrie că:

În a 23-a zi a lunii djemazi-ul-evvel, adică în a paisprezecea zi a lunii aprilie, în ziua de vineri, împăratul Austriei va porni uşor echipa'. din oraşul Viena şi va merge mai întîi în Croaţia, de acolo la Varadin şi apoi în eialetul Timişoarei şi va vedea acolo reparaţiile care se porunciseră mai înainte de aceasta, precum şi muniţiile şi celelalte arme de război care fuseseră trimise fără contenire în cursul iernii. Pentru acestea el va umbla şi va călători prin părţile amintite timp de 30 sau 35 de zile şi se va înapoia la Viena, după ce va inspecta şi situaţia palăncilor de la hotar, împreună cu generalul numit Contele Colorado, care este unul din generalii vestiţi prin abilităţile sale şi care se află în suita sa. Apoi el se va îndrepta în provincia Triest [5], aflată în vecinătăţile ţinuturilor veneţienilor.

Nu este nevoie să se nască fel de fel de gîduri pentru această comportare a împăratului cel pomenit mai sus. Gîndul lui este numai şi numai de a vedea starea palăncilor şi hotarelor şi de a pune rînduială.

De asemenea, la numai o oră sau două după sosirea hîrtiei sus-numitului, venind la supusul de mine Raicewich *(Raycevik)*, primul său secretar [6], care şade acum la Bucureşti, pe baza tratatului, a povestit întocmai cele arătate mai sus, fiind însărcinat pentru aceasta din partea statului său. El a mai spus: „În această călătorie a împăratului meu nu există vreun altfel de gînd, ci, într-adevăr, scopul şi dorinţa sa sînt numai de a inspecta situaţia hotarelor".

Cînd i s-a pus întrebarea: „Acestea le spuneţi prieteneşte sau le confirmaţi oficial din partea statului vostru?", atunci el a răspuns: „Le întăresc şi le confirm în mod oficial şi în numele statului".

De asemenea, el a mai declarat că, în hîrtia sosită în legătură cu această chestiune din partea primului său ministru, cu numele de Kaunitz *(Kavnic)* [7],

care fusese desemnat locţiitor absolut în lipsa împăratului, i s-a recomandat şi i s-a dat chiar sfatul precum că o corabie a companiei comerciale, de care atîrnă steagul împărăţiei Austriei, fiind trimisă la schela Galaţi, cînd corabia aceea va intra în schela Galaţi, el însuşi să pornească de la Bucureşti *(Bükreş)* la Galaţi şi să procedeze potrivit sfaturilor ce i se vor da şi că, drept urmare, el va porni din Bucureşti spre a se duce la schela Galaţi.

De aceea, cînd înălţimea voastră atotştiutoare veţi afla că întîmplările pomenite mai sus au fost făcute arz la picioarele înălţimii voastre milostive, aşa cum s-au întîmplat ele, în această privinţă porunca şi firmanul depind de măria voastră care porunciţi.

La 7 Dj., anul 197

Sigiliu: Nicolae Caragea, supusul; voievod al Ţării Româneşti [8].

Arh. St. Buc., microf. Turcia, r. 4, c. 41—42. Orig. TKSMA, E. 5618 (număr vechi).

---

[1] Austrieci.
[2] *Ofiţeri.*
[3] *Cezar,* în sensul de *Kaizer;* Iosif al II-lea.
[4] *Memalik-i mahruse.*
[5] În text *Stiririya.*
[6] Al lui Iosif al II-lea.
[7] W. A. Kaunitz (Cancelar).
[8] Sigiliul e gravat în caractere turceşti (alfabet arab).

24 **1782 mai 4—13** *(1196 cemazi I, evahır)* **Constantinopol**

Firman prin care, la cererea internunţiului Austriei, baronul Herbert Rathkeal, sultanul Abdul-Hamid I porunceşte autorităţlior otomane de pe malurile Dunării, de la Belgrad la Galaţi, să respecte condiţiile tratatului cu Austria în privinţa unor negustori austrieci care aduceau mărfuri cu o corabie.

Poruncă adresată muhafîzilor de Belgrad şi de Vidin, cadiului de Belgrad, precum şi cadiilor, naibilor, serdarilor de ieniceri, intendenţilor de schele şi altor căpetenii de pe drum, de la Belgrad şi pînă la Vidin şi Galaţi, precum şi din vecinătăţile lor:

Ambasadorul [1] împărăţiei Austriei la Poarta fericirii mele, Baronul Herbert Rathkeal, pildă printre emirii neamului Mesiei, sfîrşitul să-i fie cu noroc!, trimiţînd la Pragul fericirii mele o jalbă *(arzuhal)* cu pecete, a făcut cunoscut că, dintre negustorii austrieci care locuiesc la Poarta fericirii mele, Antonio Matiyo şi Ieleşofen (?) şi asociaţii lor, negustorii austrieci numiţi... [2], cumpărînd unele mărfuri şi obiecte din ţinuturile austriece şi încărcîndu-le şi punîndu-le din Viena *(Bec)* într-o corabie, denumită „Djam", şi desemnînd din Viena peste ea un negustor întreprinzător, cu numele de Oliveri, au expediat-o spre Galaţi *(Kalas).* El a cerut emiterea ilustrei mele porunci pentru ca, la trecerea negustorului amintit cu corabia sa prin Belgrad, Vidin şi prin celelalte localităţi de pe malurile Dunării, corabia aceea să nu fie cercetată, iar mărfurile lor să nu fie scoase afară sub pretextul de a se lua vamă şi să nu se perceapă vamă pentru mărfurile şi obiectele trimise, de vreme ce ei nu vor trage la mal cu voia lor proprie şi nu vor scoate mărfurile lor pentru vînzare. De asemenea, el a cerut ca mai sus amintita corabie să

nu fie oprită sub alte pretexte şi nimeni să nu se amestece şi să nu o atace la trecerea ei, iar cînd negustorul acela va sosi cu mărfurile sale la schela Galaţi, atunci el să achite, potrivit cerinţelor ahidnamelei împărăteşti, vama cuvenită pentru mărfurile şi lucrurile aduse şi să i se dea în mînă teşcherea de plată, iar după aceea să nu se pună piedici în transportarea mărfurilor amintite în alte părţi, pe uscat şi pe mare. De asemenea, el să nu fie supărat şi persecutat, contrar ahidnamelei împărăteşti, prin cerere repetată de vamă, pentru mărfurile pentru care s-a plătit o dată vamă.

De asemenea, pe drum, la menziluri sau în timpul mersului sau la şederea lor într-un loc, împreună cu trei slujitori ai lor, ei să nu fie persecutaţi şi supăraţi prin cerere de gizia, taxă de negoţ sau de trecere sau sub nume de transbordare *(aktarma)* sau ispenge *(ispence)* sau prin cerere de aspri sub alte pretexte şi să nu fie împiedicaţi la ducerea şi la întoarcerea lor, teferi şi cu bine, pe uscat şi pe mare.

Cînd s-a apelat la ahidnameaua împărătească, dată austriacului şi care se păstrează la Divanul meu împărătesc, s-a găsit scris şi înregistrat astfel:

„Negustorii celor două părţi să nu fie necăjiţi şi supăraţi, în nici un fel, după ce vor achita o dată şi într-un singur loc taxa lor vamală, după socoteala de 3%, pentru mărfurile pe care le vor aduce fie pe uscat, fie pe mare, ca şi pentru mărfurile neinterzise pe care, cumpărîndu-le din hotarele islamice, le vor duce în provinciile lor. De asemenea, să se considere valabile şi în vigoare şi pentru negustorii sus-numitului ⟨împărat al Austriei⟩ învoirile acordate din partea înaltei mele împărăţii negustorilor celorlalte state prietene, astfel ca ei să tragă foloase şi să fie siguri de profiturile şi de asigurările de acest fel.

De asemenea, după ce negustorii amintiţi îşi vor da o dată vama lor pentru mărfurile aduse cu corăbiile, dacă mărfurile nu se vor vinde şi va fi nevoie să se meargă la o altă schelă, atunci să li se îngăduie transportarea lor, aşa cum fac negustorii celorlalte state prietene. Ei să-şi achite vămile lor către intendenţii de vamă şi să li se dea în mînă teşcherele precum că le-au plătit, iar pentru mărfurile pentru care s-a dat o dată vamă să nu se mai ceară a doua oară vamă". De aceea a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie ca să se procedeze potrivit cerinţelor condiţiilor ahidnamelei împărăteşti.

Astfel, la sosire, poruncesc să se procedeze potrivit poruncii mele emise în această privinţă. De asemenea, în timpul trecerii sus-numiţilor negustori austrieci prin Belgrad, Vidin şi prin celelalte localităţi de pe malurile Dunării, cu mărfurile şi lucrurile pe care le-au încărcat din Viena într-o corabie, numită „djam", voi, vizirii, cadiii şi ceilalţi, pomeniţi mai sus, să nu lăsaţi pe nimeni să se amestece la trecerea lor, iar corabia respectivă să nu fie oprită cu scopul de a se lua vamă sau sub alt pretext, de vreme ce ei nu vor trage de bunăvoie la mal şi nu-şi vor scoate afară mărfurile lor spre vînzare. De asemenea, cînd vor sosi la schela Galaţi, să-şi achite taxa vamală cuvenită, potrivit ecrinţelor ahidnamelei împărăteşti, şi să se dea în mîinile lor teşcherea de plată, iar după aceea să nu fie opriţi de a transporta mărfurile respective în alte părţi, fie pe uscat, fie pe mare. De asemenea, să nu fie supăraţi, contrar ahidnamelei împărăteşti, prin cerere de vamă pentru a doua oară pentru mărfurile de la care s-a luat o dată vamă.

De asemenea, pe drum, prin menziluri, în timpul mersului sau în timpul şederii şi poposirii lor într-un loc, împreună cu cei trei slujitori ai lor, să nu lăsaţi pe nimeni să-i persecute sau să-i supere, prin cerere de gizia, taxă de negoţ, de trecere, sau sub nume de aktarma sau ispenge sau prin cerere de

bani sub alte pretexte. Ei să-și cumpere cu banii lor și la prețul zilei proviziile și merindele de care au nevoie și să fie ocrotiți și protejați, fără să fie împiedicați în trecerea lor, teferi și cu bine, pe uscat și pe mare.

În felul acesta, să faceți potrivit cuprinsului ilustrei mele porunci. Așa să știți și să dați crezare ilustrului semn!

Scris pe la sfîrșitul *(evahır)* lunii djemazi-ul-evvel, anul 1196.

De la reședința din Constantinopolul cel bine păzit.

Suret, Bibl. Acad., DCXXXI/128, scris: *neshi*. Rez. Cat., I, p. 92—93, nr. 332.

---

[1] *Orta elçi.*
[2] Loc alb.

25 **1782 iulie 27** *(1196 șaban 16)*

Arz prin care Nicolae Caragea comunică la Poartă informațiile primite de la oamenii săi trimiși ca iscoade în Crimeea, Ungaria și Transilvania.

1) Arzul umilului de mine este:

Un om cu purtări încercate, desemnat de slujitorul de mine ca să supravegheze salahorii *(cerahor)* și celelalte lucruri de trebuință pentru nevoile cetății Ismail, pentru a cărui construire se dăduse înalta iradea a stăpînului lumii, fusese sfătuit să aibă grijă ca să se uite și să culeagă știri și despre stările de lucruri ce se întîmplă în peninsula Crimeii și să semnaleze veștile care sosesc din partea aceea și, de asemenea, să depună eforturi ca să pregătească un om și să-l trimită în partea aceea, sub pretextul de negoț, și să obțină știri de acolo. De aceea, în cuprinsul corespondențelor sosite de astă dată din partea lui, omul meu cel supus, de care s-a pomenit mai sus și care a fost desemnat pentru treburile din cetatea Ismail, semnalează că în a zecea zi a lunii șaban [1] cel măreț un musulman a venit în douăsprezece zile de la Bahcesarai la Ismail, iar din spusele musulmanului cel amintit mai sus, el mai semnalează că, pe cînd ⟨musulmanul⟩ se afla în localitatea pomenită mai sus, prințul *(sultan)* Baht Ghirai [2] a trecut de la Taman în Crimeea și a fost ales și preferat ca han de către cei de neamul tătarilor și că, de aceea, el l-a înălțat pe fratele său cu numle de Kîrîm (?) — sultan [3] în postul de calgai-sultan, iar pe un alt frate al său, numit Gazi Ghirai, l-a înălțat în postul de nureddin-sultan. El mai arată că fostul han Șahin Ghirai a fugit pe mare la Kerci *(Kerș)* și că, presupunîndu-se că e posibil să fugă și de acolo, rușii au scos cîrma corabiei în care se afla îmbarcat acesta și l-au reținut, iar noul han, trimițînd om la generalul însărcinat cu paza cetății Ieni-Kale, l-a cerut pe Șahin Ghirai, dar că sus-numitul general, scriind despre această chestiune statului Rusiei, așteaptă răspunsul și a declarat că se va conforma răspunsului care îi va sosi.

De asemenea, el mai scrie că unele persoane care vin din ținutul Cherson la Ismail povestesc că în palanca Cherson se află astăzi nouă regimente *(bölük)* de oști ⟨rusești⟩. De asemenea, pregătind un om dintre cei de neam armenesc și introducîndu-l cu o sumă oarecare de aspri într-un grup de negustori, ⟨omul meu⟩ l-a trimis spre Crimeea ca să iscodească și așteaptă să sosească în cîteva zile vești și de la cel pomenit mai sus.

2) Dintre oamenii care fuseseră trimişi în împrejurimi şi vecinătăţi, sub pretextul de negoţ, potrivit poruncii înălţimii voastre, emisă cu cinste mai înainte de aceasta, întorcîndu-se de astă dată unul cu numele de Maniablise (?), care fusese trimis în părţile Ungariei şi Transilvaniei *(Erdel)*, sub pretextul de cumpărare de boi, el a povestit, potrivit celor auzite şi văzute de el prin locurile pe unde a umblat şi prin numeroasele localităţi prin care a trecut dinadins, precum că, zicîndu-se că în primăvara acestui an binecuvîntat va fi expediţie, se începuse la strîngerea de zaherele şi la pregătirea de magazii, dar că, în clipa de faţă, de vreo lună încoace, nu se mai pregătesc oştiri şi nu se mai strîng zaherele şi nu există nici un fel de semne de pregătire sau mişcări de acest fel şi că el nu a constatat altceva decît linişte şi tihnă.

3) De asemenea, potrivit vorbelor sosite de la cîţiva oameni ai mei, care fuseseră însărcinaţi cu iscodirea mişcărilor a două corăbii nenorocite austriece, care navigau cu mărfuri pe Dunăre, dinspre partea Memlevici(?) spre schelele din vale, ele au acostat mai întîi la Vidin, iar cei care se aflau îmbarcaţi în ele, fiind cunoscători ai multor limbi, s-au împrăştiat prin cafenele, iar după ce au umblat şi au privit şi au stat o vreme oarecare, la 10 ale acestei luni şaban [4] cel măreţ au sosit la schela Rusciuc, împreună cu trei corăbii, dintre corăbiile austriece, încărcate cu fel de fel de mărfuri preţioase.

Afară de un negustor, despre care s-au dat explicaţii mai înainte de aceasta, în ele se mai aflau un preot catolic armean, un comandant *(kapudan)* şi un diac, două beizadele, iar în suita lor se aflau doi călugări frînci şi doi profesori, precum şi un tînăr, în total unsprezece oameni.

Comandantul şi scribul, de care s-a pomenit mai sus, fiind cunoscători ai situaţiei vămilor, între ei se spune că aceştia au fost desemnaţi în suitele lor [5], dar din purtarea şi atitudinea lor se pare că au scopul să iscodească.

De asemenea, se mai spune că cele două beizadele şi profesorii şi călugării din suitele lor, ieşind din corabie, vor porni pe uscat la Varna, iar de acolo vor pleca pe mare la Poarta fericirii.

De asemenea, şi tînărul ar fi, într-adevăr, pe cale de a porni la drum tot spre Înalta Poartă, dar el nu a putut să-l identifice pe omul meu cel supus. El are înfăţişarea unui negustor obişnuit şi a întrebat cu ardoare despre Raicewich [6], cunoscutul secretar-prim. Din spusele lui, omul meu cel supus a mai aflat că de îndată ce sus-amintitul ⟨Raicewich⟩, numit şi desemnat cu rangul de consul, va primi scrisoarea sa, precum că a venit şi s-a aşezat la Bucureşti *(Bükreş)*, atunci şi cel pomenit mai sus va veni de la Înalta Poartă şi el va rămîne în suita lui.

Numai că, după spusele unora, mărfurile încărcate în corăbiile amintite mai sus vor fi transportate în Crimeea, iar după spusele altora vor fi transportate la Poarta împărăţiei. Chiar în ziua de azi, consulul Rusiei [7], care şade la Bucureşti, l-a trimis pe dragomanul său la schela Galaţi. Cînd a fost întrebat despre motivul trimiterii acestuia, el a răspuns astfel: „Corăbiile austriece au de gînd să meargă în partea aceea şi să-şi scoată încărcăturile, iar încărcăturile respective vor fi transportate şi trecute într-o corabie de-a noastră, care este pe cale de a sosi în ţinuturile acelea". De asemenea, el a mai spus: „Dar nu ştiu dacă mărfurile amintite vor fi transportate la Poartă sau în alt loc". Dar toţi spun şi sînt de părere că este foarte probabil că vor fi duse la Poarta împărăţiei.

Cînd persoana voastră chedivală *(Hidivane)* şi atotştiutoare va lua cunoştinţă de ele, porunca şi firmanul în această privinţă depind de fericitul,

binevoitorul, milostivul, îndurătorul și binefăcătorul meu efendi cel glorios, măria sa stăpînul meu.

La 13 Ș., anul 1196.

Sigiliu: Karadja Nikola.

Arh. St. Buc., microf. Turcia, r. 19, c. 198(?). Orig. Bașbak. Arșivi, fd. H.H., nr. 744.

---

[1] *10 șaban 1196* = 21 iulie 1782.
[2] Bahadîr Ghirai (?).
[3] Calgai devenise Arslan-sultan.
[4] *10 șaban 1196* = 21 iulie 1782.
[5] În suita care forma grupul respectiv.
[6] Ștephan Ignaz Raicewich.
[7] Serghei Lazarevici Lașkarev.

26 — 1782 octombrie 19 *(1196 zilka'de 12)*

Arzul cadiului de Vidin către Poartă, prin care se exprimă unele doleanțe ale negustorilor locali față de firmanul sosit în legătură cu respectarea unor condiții de procurare a seului și a altor produse similare din Țara Românească. Se pune accentul pe buna învoială între vînzători și cumpărători.

Arzul umilului de mine este acela că fusese emisă înaltă poruncă, adresată persoanei voastre fericite și supusului de mine cel umil, precum și agalei din Vidin și altora, cuprinzînd nizamul și alte reguli pentru ca raialele Țării Românești să fie păzite și protejate la cumpărarea diferitelor feluri de zaherele, care se dau din partea Țării Românești, din trecut și pînă acum, și să nu se îngăduie nici unei persoane de la serhatul din părțile Vidinului să treacă pe malul de dincolo, în Țara Românească, și, potrivit obiceiului, zaherelele mai sus menționate să fie cîntărite prin mijlocirea căpeteniilor celor două părți și, luîndu-se nartul *(narh)* curent, să nu se facă asupreli în acea parte, pentru ca Țara Românească să fie liniștită, iar cantitățile trebuincioase de zaherele să fie luate cu bună învoială. Cînd, potrivit poruncii și sfatului înălțimii voastre, pentru ca cuprinsul înaltei porunci să fie respectat, ea a fost adusă la cunoștința tuturor agalelor și stegarilor *(alemdârân)* și a bătrînilor *(ihtiyârân)* aflați la serhatul de la cetatea Vidin, atunci ei au îndeplinit ceremonialul de luare de cunoștință și de supunere, iar după aceea au spus cu toții într-un glas:

„În primul rînd, există gîlceavă în privința Capanului de grăsime [1], care s-a înființat la serhatul nostru, precum și pentru ceea ce se numește cazan *(kazgan)*.

De aceea să nu se strîngă rogan-sade în locul arătat, iar Capanul amintit mai sus și nizamul acela să fie desființate.

În al doilea rînd, așa cum s-a arătat clar în înalta poruncă, raialele Țării Românești să aducă de bunăvoie rogan-sade și celelalte zaherele trebuincioase și, strîngîndu-le într-un loc anume, locuitorii și cei de bună-credință să le cumpere la prețul curent și cu bună-învoială și cît au nevoie și, astfel, săracii să nu fie păgubiți".

Zicînd acestea, ei au mai grăit: „Dorim ca rogan-sade să nu fie cumpărat de anumite persoane cunoscute cu cazane *(kazgan)* și cu iedecuri

(yedek), iar din Țara Românească să se aducă, de fiecare tranșă, cîte zece mii de ocale de rogan-sade". Ei au cerut și s-au rugat ca cele arătate mai sus să fie raportate *(takrir)* și făcute cunoscute *(i'lâm)* în fața înălțimii voastre.

Întrucît este adevărată această situație, de aceea s-a adus, la cerere, la cunoștința înălțimii voastre. În rest, porunca și firmanul depind de măria sa cel care poruncește!

La 12 Za., anul 196.

Arh. St. Buc., microf. Bulgaria, r. 2, c. 27. Suret, Bibl. Naț. „Chiril și Metodiu", Sofia, R.C. 49 (Vidin), p. 55. Rez. Cat., II, p. 398, nr. 1035.

---

[1] *Yağ Kapanı.*

27 ⟨cca 1782⟩

Arz prin care domnul Țării Românești solicită de la Poartă emiterea unor porunci de scutire, potrivit obiceiului, pentru fiii celor trei capuchehăi.

Dat fiind că, din trecut și pînă acuma, se acordă ilustre berate și înalte porunci separate pentru imunitatea *(muafiyet)* feciorilor celor trei capuchehăi supuși ai Țării Românești, de aceea, voievodul de acum al Țării Românești, slujitorul, are curajul să se roage ca, atunci cînd cele înregistrate vor fi extrase și vor fi văzute de persoana voastră fericită, să se arate, potrivit obiceiului, bunăvoință în privința acordării lor.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 190, f. 15, scris: *neshi.*

28 ⟨1783, înainte de iulie 6⟩

Arzul boierilor și clerului din Țara Românească la Poarta otomană, prin care se exprimă, ca și în alte trei arzuri anterioare, sentimentele de mulțumire față de domnia lui Nicolae Caragea.

Umilul arz, către înaltul tron, al supușilor slujitori, mitropolitul și episcopul *(piskopos) și* egumeni *(gumenos)* și boieri și pîrcălabi *(kapudanan)* și al celorlalți supuși cunoscuți ai țării se referă la următoarele:

Voievodul nostru de acum, care este supusul voievod Kostantin-zade Karadja Nikola [1], a slujit mereu, de mulți ani încoace și din vîrsta tinereții, pe lîngă Înaltul Devlet, Allah să-l țină în veci!, pentru gloria și măreția lui, depunînd toate puterile sale și arătînd toată purtarea sa devotată. De asemenea, dat fiind că el este plin de zel, de strădanie și de bunătate, pe care le-a moștenit de la moșii și strămoșii săi, de aceea, îndată ce ne sosise, umililor de noi, vestea acordării și dăruirii domniei Țării Românești supusului mai sus amintit, îndrăzniserăm să explicăm înălțimii voastre milostive și binefăcătoare, cu trei arzuhaluri de-ale slujitorilor de noi, trimise unul după altul, precum că sîntem mulțumiți și bucuroși de numirea supusului mai sus amintit. După aceea arătaserăm că sîntem mulțumiți de voievodul *(mir)* cel menționat mai sus.

Într-adevăr, supusul voievod amintit, acordînd foarte mare atenţie şi toată priceperea sa pentru ţara padişahului, aranjează toate treburile potrivit regulii dreptăţii şi, purtîndu-se inimos şi cu îndurare faţă de sărmanele raiale, le linişteşte în momentele lor de nevoi şi îndeosebi în anii aceştia plini de greutăţi. De asemenea, le fereşte şi le protejează, pe cît posibil, de atacuri şi de oprimări şi se ţine departe şi se fereşte de tiranie şi de lăcomie şi se îngrijeşte de curăţirea interiorului ţării de răufăcători şi de haiduci şi păzeşte şi protejează, pe cît poate, şi apără ţara, care e deschisă din toate cele patru părţi, şi arată zel şi depune eforturi şi se grăbeşte pentru îndeplinirea înaltelor servicii, mari sau mici, pentru care primeşte poruncă. Pe scurt, pe lîngă că este potrivit pentru conducerea cu dreptate a ţării purtătorului de coroană, în afară de faptul că voievodul cel pomenit mai sus are din prisosinţă fapte bune, cerute unui voievod devotat şi supus faţă de Devletul cel veşnic, am mai încercat şi priceperea sa, precum şi bunătatea sa, aşa că este demn pentru domnie ...[2].

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 190, f. 8, scris: *neshi*. Rez. Cat., II, p. 300, nr. 1042.

---

[1] Nicolae Caragea.
[2] Aici documentul se întrerupe.

29 ⟨1783, înainte de iulie 6⟩

Arz prin care Nicolae Caragea raportase la Poartă efectivele militare ale Rusiei pe vremea domniei sale.

Suretul scrisorii *(kaime)* trimise către Înaltul Devlet, în timpul domniei sale, de către voievodul Nicolae Caragea [1], care a decedat, cuprinzînd numărul armatelor Rusiei:

Deşi, datorită întinderii mari a ţării, categoriile de oşti ale împărăţiei Rusiei sînt împrăştiate şi oricît de greu e să se stabilească cu exactitate numărul lor, cele ce am reuşit să obţin de la cei cunoscători sînt următoarele:

Ostea instruită de pedestraşi a împărăţiei amintite mai sus se socoate a se ridica la 80 000, dar ostaşii aleşi şi de încredere, din oastea cea menţionată mai sus, nu depăşesc 50 000, iar restul de 30 000 exercită tehnica luptei ca ataşaţi pe lîngă oştile instruite şi stau în spatele acestora. Afară de oştile de cîmp, pomenite mai sus, ei mai aleg şi scot încă atîţia oşteni apărători, instruiţi şi vechi, pentru paza numeroaselor cetăţi şi serhaturi din continentele Asia *(Asya)* şi Europa *(Avrùpa)*, precum şi pentru ţinuturile Rusiei, care se întind pînă la China, *(Çin)*, şi, ataşîndu-i pe lîngă ostaşii de şes, îşi măresc în felul acesta numărul oştilor.

Afară de ostaşii pedestraşi, împărăţia Rusiei mai are, asemenea oştii de cătane, încă 200 000, poate şi mai mulţi, călăreţi cazaci şi calmuci. Susnumiţii nu sînt instruiţi, iar în zilele de luptă ei nu au misiunea de a se aşeza în rînduri pe cîmpul de bătălie. În schimb, ei sînt foarte meşteri în incursiuni şi la prădăciuni, ca şi în a lua robi şi în a devasta zaherele şi bagaje şi în a strica ordinea şi aranjamentul taberei duşmanilor lor, atacînd-o pe neaştptate din flanc.

Potrivit unui deftere, care a încăput cu şapte ani mai înainte în mîna slujitorului de mine, numărul oştii ruseşti e înregistrat a fi de 165 000 de ostaşi instruiţi şi 261 000 de ostaşi călări, neinstruiţi, afară de ostaşii de gardă [2],

desemnaţi pentru paza împărătesei lor. Dar este clar că acest număr este foarte exagerat şi că defterul amintit a fost întocmit astfel în mod intenţionat.

Suret, Bibl. Acad., ms. or: 190, f. 8, scris: *neshi*. Rez. Cat., II, p. 299, nr. 1038.

---

[1] *Nikola Karadja.*
[2] *Has asker.*

30 **1783 octombrie 8—17** *(1197 zilka'de, evasıt)* **Constantinopol**

Firman prin care, la cererea internunţiului Austriei la Poartă, Herbert Rathkeal, sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Ţării Româneşti, Mihail Şuţu, să respecte în continuare rangul trimisului Austriei, Raicewich, care fusese desemnat pentru reglementarea treburilor negustorilor austrieci prin părţile Moldovei şi Ţării Româneşti.

Hüve !

Abdul-Hamid han, fiul lui Ahmed, veşnic biruitor!
Pildă printre emirii neamului Mesiei, voievodul Ţării Româneşti, voievodul Mihail [1], sfîrşitul să-ţi fie cu noroc!

Cînd va sosi înalta parafă imperială, să ştii că ambasadorul Austriei, care stă la înalta mea Poartă, baronul Herbert de Rathkeal, pildă printre emirii neamului Mesiei, sfîrşitul să-i fie cu noroc!, prezentînd un raport scris la Pragul meu aducător de fericire, din traducerea cuprinsului s-a văzut că el făcea cunoscut precum că anul trecut fusese trimis într-acolo, din partea împăratului Austriei *(Roma)*, unul dintre secretarii principali [2] al împărăţiei Austriei, Raicewich [3], pildă printre aianii neamului Mesiei, buna lui conduită să se întărească, cu scopul de a-i proteja şi de a-i ocroti pe negustorii care fac parte din raialele împăratului cel amintit şi care circulă cu negoţul prin Ţara Românească şi Moldova, precum şi pe căile Dunării. El a mai arătat că, deşi sînt mulţumitoare respectul şi ocrotirea arătate pînă acum de voievozii Ţării Româneşti şi Moldovei faţă de secretarul principal cel amintit, care, datorită creşterii necontenite şi amploarei negoţului, fusese desemnat din partea împărăţiei respective ca omul lor de afaceri şi spre reglementarea negoţului şi pentru asigurarea şi aranjarea treburilor negustorilor austrieci, care se află pe acolo sau care circulă pe acolo, totuşi, împărăţia amintită intervine prieteneşte ca să ţi se dea sfaturi, ţie, care eşti voievodul cel menţionat mai sus, precum şi voievodului Moldovei, pentru ca şi de acum încolo, potrivit rangului său, neîngăduindu-se cusur în ceea ce priveşte respectul şi ocrotirea, obişnuite şi necesare, să se ţină seama şi în privinţa sus-numitului de condiţiile de imunitate *(muafiyet)* şi de regulile care sînt valabile pentru străini şi care, potrivit cerinţelor tratatului împărătesc, se aplică şi se respectă în privinţa consulilor şi oamenilor de afaceri ai împărăţiei mai mai sus pomenite. El a mai arătat că această intervenţie va duce la întărirea şi la consolidarea negoţului şi prieteniei existente între raialele celor două părţi şi va fi în folosul ambelor state. De aceea el a cerut emiterea ilustrelor mele porunci separate, care să fie adresate ţie şi sus-numitului voievod al Moldovei.

Noi trebuie să respectăm hatîrul împărăţiei austriece, care este prietena şi vecina veche şi sinceră a înaltei mele împărăţii veşnice şi a cărei devotament desăvîrşit faţă de cinstita mea împărăţie este evident. Fiind o împărăţie

întinsă, ea are nevoie mare ca să-şi reglementeze treburile ei potrivit cerinţelor ahidnamelei împărăteşti. De aceea împărăţia mea doresc ca, potrivit cu ahidnameaua împărătească, să se pună orînduială la cererile şi la intervenţiile sale, pentru ca, în felul acesta, să se reglementeze treburile comerţului, care este fructul păcii şi prieteniei, iar negustorii şi raialele sale, care circulă încolo şi încoace, să fie ocrotiţi şi protejaţi întocmai, potrivit cerinţelor ahidnamelei împărăteşti.

De asemenea, din cuprinsul raportului sus-numitului ambasador reieşea clar că reglementarea negoţului lor este legată de respectarea şi de luarea în consideraţie a secretarului principal amintit mai sus.

De aceea s-a dat firmanul meu pentru ca tu, care eşti voievodul cel menţionat, să depui sforţări şi să fii atent în privinţa respectării şi ocrotirii titlului şi rangului directorului *(müdir)* respectiv, potrivit cerinţelor ahidnamelei împărăteşti. Astfel, fiindu-ţi clar şi suficient de explicit cît de mult anume doresc împărăţia mea respectarea hatîrului împărăţiei pomenite mai sus, ca şi îndeplinirea condiţiilor prevăzute în tratatul împărătesc încheiat între cele două împărăţii, a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie pentru ca tu, care eşti voievodul cel amintit mai sus, să respecţi rangul susnumitului director, care a fost însărcinat pentru reglementarea treburilor negustorilor austrieci, şi, potrivit cerinţelor ahidnamelei împărăteşti, să fii foarte atent şi să depui foarte multe sforţări pentru ocrotirea şi protejarea lui.

Cînd va sosi ilustra mea hotărîre, îţi poruncesc să procedezi şi să faci potrivit cuprinsului firmanului care a fost emis cu cinste în această privinţă şi care cere supunere şi ascultare deplină şi să te fereşti foarte mult şi să te ţii departe de contrariul. Aşa să ştii şi să dai crezare ilustrului semn!

Scris pe la mijlocul *(evasıt)* lunii zilka'de cea onorată, din anul 1197.

De la reşedinţa din Constantinopolul cel bine păzit.

Bibl. Acad., DCCCII/10. Orig. cu tugra, scris: *divani*, însemnări pe verso în l. turcă franc. şi germ. (adresa). Rez. Cat. II, p. 299—300, nr. 1040.

---

[1] Mihail Suţu.
[2] *Ser-kiatib (ser-kâtib).*
[3] Ştephan Ignaz Raicewich.

31 **⟨1783, noiembrie⟩**

Raport prin care reis-efendiul (?) semnalează cuprinsul unui document prezentat de însărcinatul cu afaceri al Prusiei la Poartă, prin dragomanul său, în legătură cu zvonurile care circulau în Europa în chestiunea atitudinii Imperiului otoman faţă de clauza independenţei Crimeii după abdicarea lui Şahin Ghirai. Se recomandă împotrivirea Porţii, presupunîndu-se că şi ţările române şi Serbia pot avea soarta Crimeii, în faţa pretenţiilor Austriei. Crimeea fusese anexată de Rusia.

Venind astăzi dragomanul Prusiei [1], a prezentat de astă dată, slujitorului de mine un document, în care însărcinatul cu afaceri [2] din partea regelui Prusiei [3] scrie că nu i-a scris nimic despre evenimente, iar motivul ar fi că regele Prusiei, fiind convins că în aceste clipe a început război între Înalta Împărăţie şi Rusia, aşteaptă sosirea unor veşti din partea însărcinatului său cu afaceri în legătură cu această chestiune, dar că în corespondenţele sosite din Varşovia *(Varşav)* şi Viena, purtînd data de 14 iunie ⟨1783⟩, se

află scris precum că, vestea abdicării lui Şahin Ghirai [4] din conducerea Crimeii răspîndindu-se în Europa *(Avrupa)*, toţi locuitorii Europei s-au alarmat, zicîndu-şi: „Cum va proceda oare Înaltul Devlet în această privinţă? Va avea grijă să confirme şi să menţină slobozenia celor de neam tătăresc, aşa cum este condiţia din tratat *(ahidname)*, sau, comportîndu-se cu dîrzenie, va renunţa la ea? Dacă din partea Înaltului Devlet se va arăta nepăsare în această privinţă, este posibil ca şi Ţara Românească şi Moldova, care în sinea lor se socot slobode, să dea peste evenimente de felul întîmplărilor din Crimeea fără să fie nevoie de vreo osteneală. Afară de aceasta, în cazul acesta, şi împăratul Austriei [5], în sensul de a imita Rusia [6], poate porni la ocuparea Craiovei, a Belgradului şi a eialetului Serbiei, zicînd că „sînt ţinuturile mele".

Dar dacă Înaltul Devlet va proceda în felul în care se cuvine, în chestiunea Crimeii, este clar că atunci gîndurile împăratului Austriei vor fi altele.

Pe de altă parte, prin localităţile din apropierea hotarelor islamice împăratul are pregătite numeroase oşti, precum şi muniţii şi tunuri atît de multe, încît ele pot provoca spaimă. Dar se întrezăreşte şi speranţa că doar mijlocirea statelor Franţei, Angliei *(Ingiltere)* şi Prusiei va contribui le menţinerea păcii şi prieteniei.

Porunca şi firmanul depind de măria sa care porunceşte!

Arh. St. Buc., microf. Turcia r. 8, c. 201. Orig. Başbak. Arşivi, fd. H. H., nr. 1068

---

[1] Frangopulo (Cf. Hurmuzaki, *Documente...*, VII, p. 348).
[2] Gaffron (era ambasador).
[3] Frederic al II-lea.
[4] Şahin Ghirai (înainte de 10 iulie 1783; după a doua domnie).
[5] Iosif al II-lea.
[6] Anexarea Crimeii în 1783.

32 1783 decembrie 26— 1784 ianuarie4 *(1198 safer, evail)* **Constantinopol**

Firman prin care, la cererea domnului Ţării Româneşti, Mihail Suţu, sultanul Abdul-Hamid I porunceşte cadiului de Constantinopol, agăi de ieniceri şi strîngătorului de gizia de la Poartă că Nicolae, fiul lui Ventura, care se numără printre cei zece oameni din suita domnului, potrivit beratului acordat, să se bucure de scutire de capitaţie şi de plata altor dări şi impozite etc., ca şi feciorii domnului.

Cadiul cadiilor musulmani, judecător al dreptcredincioşilor, izvor de virtuţi şi de cunoştinţe, înaltul cunoscător al şeriatului şi al religiei, moştenitorul ştiinţelor profeţilor şi trimişilor, preţuit de atotsprijinitorul lumii, mevlana, cadiul de Istanbul, să-ţi crească virtutea!, de asemenea, tu, agaua de ieniceri al înaltei mele Curţi, care eşti onorat printre emiri şi cei mari, plin de calităţi şi onorat şi preţuit de atotputernicul stăpîn cel binevoitor, să-ţi dăinuie mărirea!, precum şi tu, giziedarul de Istanbul, care eşti onorat printre cei glorioşi şi generoşi, plin de glorie şi de generozitate, şi care eşti preţuit de binevoitorul stăpîn cel veşnic, să-ţi dăinuie gloria!

Cînd va sosi înalta parafă împărătească, să vă fie cunoscut că fostul dragoman al Divanului meu împărătesc şi voievodul de acum al Ţării Româneşti, voievodul Mihail, pildă printre emirii neamului Mesiei şi demn de încredere dintre cei de credinţa lui Iisus, sfîrşitul să-i fie cu noroc!, a fost, din tată şi moş, devotat şi drept faţă de înalta mea împărăţie veşnică, pînă la

sfîrşitul lumii. Lăsînd la o parte devotamentele arătate faţă de înalta mea împărăţie de către strămoşii săi, el însuşi, din tinereţe şi pînă acum, s-a purtat cu devotament şi cu zel neobosit şi a arătat tot interesul său întru a depune eforturi demne de laudă atît pentru îndeplinirea slujbelor importante ale înaltei mele împărăţii, care au fost lăsate pe seama dreptăţii sale, fie în timpul slujbei sale de capuchehaia, fie pe vremea dragomanatului său la Divanul meu împărătesc, cît şi în privinţa stabilirii, în clipa de faţă, a nizamului ţării şi a ocrotirii raialelor.

De aceea, pentru a-i fi un prilej de privilegiu şi cinste printre cei din neamul său şi printre cei de o seamă cu el, voievodul amintit mai sus a cerut printr-un raport scris *(takrir)* în sensul că, întrucît în beratul meu purtător de înaltă glorie, care, potrivit cerinţelor hatt-i-humaiunului meu binevoitor, emis cu cinste, îi fusese acordat şi dăruit, cuprinzînd amănunţit învoirea pentru scutirea sa totală, se află scris precum ca feciorii şi cei zece oameni din suita sa să fie scutiţi şi liberi de giziaua şeriatului şi de celelalte dări şi obligaţii extraordinare şi să nu fie supăraţi şi necăjiţi de nimeni şi nimeni să nu se amestece la veşmintele lor, de aceea să se dea în mîinile celor trei feciori ai săi, precum şi în mîinile celor zece slujitori ai săi, pentru scutirea lor, aşa cum s-a scris mai sus, înaltele mele porunci separate, trecîndu-se şi numele lor, potrivit cerinţelor condiţiilor.

Cînd s-a apelat la condicile de decoraţii [1], care se păstrează la Divanul meu împărătesc, s-a văzut că în preagloriosul berat, care fusese dăruit, cu hatt-i-humaiunul meu purtător de glorie, sus-numitului voievod pentru scutirea sa continuă, se află, aşa cum s-a scris mai sus, şi scutirile fiilor săi, precum şi ale celor zece oameni care alcătuiesc suita sa. De aceea s-a dat firmanul meu ca, ţinîndu-se seamă şi de alte cazuri asemănătoare, să se procedeze potrivit condiţiilor din beratul său. Astfel, meritînd mai multe favoruri decît cei de seama lui, spre a fi o răsplată pentru slujbele devotate şi faptele cinstite pe care le-a îndeplinit pînă în clipa de faţă voievodul cel amintit, îi fusese acordat, potrivit cerinţelor hatt-i-humaiunului meu purtător de bunăvoinţă, şi emis cu cinste beratul meu glorios pentru scutirea sa continuă, cu condiţia de a nu trece şi la alţii.

De asemenea, omul său, numit Nicolae *(Nikolaki)*, fiul lui Ventura, este introdus printre cei zece oameni din suita sa. De aceea, potrivit celor cuprinse în beratul meu glorios, a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie ca, de azi încolo, sus-numitul să nu fie atacat de nimeni pentru cerere de gizia sau impozite şi să fie ocrotit şi protejat. Dar să nu fie ocrotită nici o altă persoană pe baza teşcherelelor, suretelor de berate, firmanelor sau ale poruncilor date mai înainte, în alte dăţi. Ceilalţi să fie împiedicaţi şi îndepărtaţi de la această pretenţie. Astfel, cînd vă va sosi ilustra mea poruncă, în această privinţă să procedaţi potrivit cuprinsului înalt al preagloriosului meu firman care a fost emis cu cinste, aşa cum s-a scris mai sus. Aşa să ştiţi şi să daţi crezare ilustrului semn!
Scris pe la începutul *(evail)* lui safer cel norocos, anul 1198. De la reşedinţa din Constantinopolul cel bine păzit.

Suret, Bibl. Acad., CLXVII/37, legalizat cu semnătură: „Sărmanul de mine, Şeyhzade Hasan, cadiul de la Galata cea bine păzită..." şi cu sigiliul: Hasan..., scris: *neshi*. Rez. Cat., I, p. 94, nr. 342.

---

[1] *Nişan defterleri.*

Senet prin care, în urma notei comune prezentate de împuterniciții Rusiei și Austriei, Poarta comunică ambasadorului Rusiei că se obligă să respecte anumite condiții în relațiile ei cu Moldova și Țara Românească.*

Hüve !

Bazîndu-se pe tratatele de la Küciük-Kainargi și Aynalî-Kavak, stimatul ambasador al Rusiei [1], prietenul nostru, și respectabilul ambasador al Austriei [2], prietenul nostru, prezentaseră, în a patra zi a lui noiembrie din anul 1782 după Iisus *(Isa)*, cu însărcinare din partea statelor lor, note *(takrir)*, care cuprindeau trei articole, iar în a 23-a zi a lui muharrem al anului Hegirei 1197 [3] se dăduseră celor doi ambasadori, prietenii noștri, ca răspuns, două note *(takrir)* separate, cuprinzînd aceea că, potrivit cerințelor tratatelor, Înaltul Devlet își ia asupra sa îndeplinirea lor și că le acceptă, așa cum s-a arătat.

Unul din cele trei articole menționate mai sus fiind, potrivit tratatelor, articolul privitor la Țara Românească și Moldova, s-a hotărît după cum urmează:

Înalta Poartă se obligă să respecte și să îndeplinească toate condițiile cuprinse în tratatele de la Kainargi și Aynalî-Kavak referitoare la aceste două țări și să reînnoiască cele două ilustre porunci, împodobite cu hatt-i humaiun purtător de înaltă glorie și acordate separat locuitorilor celor două țări amintite mai sus, în anul 1188 [4], la cererea boierilor care veniseră atunci din partea lor, adăugîndu-le și articolele ce vor fi pomenite mai departe, adică:

1) Din Țara Românească să nu se ceară ca tribut *(cizye)* mai mult de 619 pungi de aspri *(akçe)*, iar din Moldova mai mult de 135 pungi de aspri și 444 $\frac{1}{2}$ guruși, iar triburile celor două țări amintite mai sus să fie date la Poarta fericirii la sfîrșitul fiecărui an și nu se va lăsa să fie date sub forma de havalele.

2) De asemenea, din Țara Românească să se ia 90 000 guruși, în bani și lucruri, pentru îidie și 40 000 guruși pentru richiabie, iar din Moldova să se ia 90 000 guruși, în bani și lucruri, pentru îidie și 25 000 guruși pentru richiabie, și să nu se ceară nimic mai mult.

3) De asemenea, de la voievozi *(bey)* să nu se primească nimic pentru rămînerea la post *(ibkaiye)* și beii să nu fie maziliți pînă ce nu se vor dovedi vinovățiile lor.

4) De asemenea, de la voievozii *(bey)* nou numiți să nu se ceară nici o para mai mult decît giaizelele și avaieturile *(avaid)* din trecut. La rîndul lor, acestea să nu fie strînse de la raiale, ci să fie date din avuțiile voievozilor, din salinele care se cuvin voievozilor, din arenzi *(mukataat)*, din taxele vamale sau din alte impozite asemănătoare, de care se folosesc voievozii.

5) De asemenea, să nu se îngăduie din partea Înaltei Porți ca pașalele, cadiii și alte căpetenii din vecinătățile celor două țări să pretindă hassuri [5], să ceară avaieturi, care aduc prejudicii raialelor, sau să trimită mubașiri din partea lor, numai ca să ia bani și daruri.

6) De asemenea, ori de cîte ori se vor ivi maziliri și numiri la posturile de la Înalta Poartă, să nu fie nevoie ca voievozii să dea vreun fel de giaizele și avaieturi.

7) De asemenea, din cele două țări amintite mai înainte, cerealele și celelalte zaherele să fie luate în așa măsură încît acestea să nu ducă la strîmtorarea, din partea Înaltei Porți, a locuitorilor celor două țări, iar cînd vor fi cumpărate de mirie, să se dea banii în numerar, iar transportul să nu fie încăr-

cat pe seama locuitorilor. Dacă le vor cumpăra negustorii, atunci să le achite în numerar la prețul curent din cele două țări.

8) De asemenea, în cele două porunci amintite mai sus [6] se află cuprins că: „deoarece se adusese mai înainte la cunoștință că cumpărarea de oi din cele două țări amintite mai sus prin mijlocirea saigiilor și oamenilor casapbașilor duce la persecutarea raialelor, s-a iertat cumpărarea oilor în felul acela, dar, întrucît pentru tainurile miriei și pentru locuitorii din Istanbul este nevoie să fie aduse oi din țările bine păzite, de aceea raialele celor două țări să-și vîndă negustorilor și gelepilor, la prețul zilei, oile pe care le au de vînzare. Astfel, sub supravegherea voievozilor, să nu se arate cusur în trimiterea de oi din belșug la Poarta fericirii". De aceea acestea să fie cuprinse din nou, și de astă dată, cu tărie.

9) De asemenea, cînd Înalta Poartă va dori să se procure cherestele și alte lucruri trebuincioase pentru construcții, atunci cantitățile să fie dinainte aduse la cunoștința voievodului și, în felul acesta, să fie cărate la hotarele celor două țări, iar cheltuielile pentru tăiat și transport să fie achitate în numerar, de către mubașirul desemnat în această privință, într-o formă care să convină sărmanelor raiale. Locuitorii amintiți să nu fie siliți să le transporte în locurile din afara hotarelor lor.

De asemenea, cînd se vor cere de la locuitorii celor două țări lucrători și harabale, să nu se dea lipsă cu nici un aspru și să nu se lase pentru mai tîrziu nici un aspru din ce li se cuvine pentru plățile lor obișnuite.

10) De asemenea, în afară de negustorii fermanlîi, să nu se îngăduie nici unei persoane, dintre locuitorii din împrejurimi și dintre iamaci sau alții, să intre în cele două țări, cu gîndul de a aduce pagube raialelor, să umble încolo și încoace sau să cultive și să ia în stăpînire pămînturile care aparțin locuitorilor celor două țări sau să introducă vite pentru păscut, iar cei care vor îndrăzni să procedeze contrar acestui nizam să fie aspru pedepsiți.

11) Dacă există pămînturi care au fost luate după război, ele să fie înapoiate raialelor care le aveau în stăpînirea lor.

12) Atît timp cît nu se va ivi o trebuință importantă, în cele două țări amintite mai sus să nu fie trimiși mubașiri din partea Înaltei Porți, iar cînd vor fi trimiși, atunci mubașirii să nu pretindă de la raiale plată pentru misiunea lor *(mubașiriyye)* și, de asemenea, să nu-și prelungească șederea lor prin prezentare de scuze și pretexte.

13) Trecînd aceste condiții în porunci, Înalta Poartă se obligă să le respecte și să le execute fără întîrziere și în întregime. De aceea, în scopul de a arăta angajamentele amintite mai sus, s-a acordat prietenului nostru, ambasadorul Rusiei, acest senet, care poartă pecetea și semnătura noastră.

Deasupra textului: „Suretul senetului dat prin înalta iradea ambasadorului Rusiei la data de 15 safer, anul 1198, cu pecetea și semnătura marelui vizir Halil Hamid pașa".

Suret, Bibl. Acad., DLXXXI/92-a, cu trad. franc. (92), ed. D. A. Sturdza, *Acte și documente...*, vol. I, București, 1900, p. 192—195 (în l.franc.; se dau alte sume despre haraci). Rez. Cat., I, p. 94, nr. 341.

---

* Acest document este cunoscut ca: „Senedul din 1783".

[1] Iakov Bulgakov.

[2] Herbert Rathkeal.

[3] *23 muharrem 1197* = 29 decembrie 1782.

[4] *1188 H.* = 14 martie 1774 — 3 martie 1775. Este vorba de firmanele de privilegii din noiembrie 1774.

[5] *Hass*, feudă. Aici și în sens de bani pentru completarea apanajului.

[6] Din 1774.

Arz prin care domnul Țării Românești, Mihail Suțu, raportează la Poartă cauzele și desfășurarea răscoalei țăranilor din Ungaria și Transilvania în anul 1784, fără a pomeni însă numele conducătorilor răscoalei, Horea, Cloșca și Crișan.

Arzul umilului supus este următorul:

Deși, din zilele de altă dată și pînă acum, raialele din Ungaria și din Transilvania *(Erdel)* erau ca și robii *(esir)* boierilor din țările amintite și cu toate că ciftlicurile, numite moșie *(moşya)*, ale boierilor, erau scutite și libere în toate privințele, totuși împăratul Austriei [1], hotărînd ca, în primul rînd, 40% din toate produsele boierilor să fie repartizate pentru vistieria împăratului, iar în al doilea rînd raialele amintite mai sus să nu mai fie dependente de boieri, ca și raialele celorlalte ținuturi ale sale, și să se apuce de treaba pe care o doresc, trimisese oameni speciali prin toate județele *(kaza)* Ungariei și Transilvaniei pentru punerea la orînduială *(nizam)* a acestei chestiuni. Astfel, se dăduse de știre că, starea pomenită mai sus fiind împotriva vechilor condiții de slobozenie a boierilor, aceasta le-a venit greu. Așa cum se îndrăznise să se scrie cu cîteva zile mai înainte la picioarele persoanei voastre fericite, pe cînd sus-numitul împărat se afla la Buda, din Ungaria, el rupsese chiar jalba *(arzuhal)* dată de boieri, cuprinzînd cererea lor în legătură cu articolul amintit mai sus, și ceruse cu tărie îndeplinirea nizamului respectiv.

S-au dat vești sigure că, de astă dată, cînd boierii pomeniți mai sus au vrut, contrar nizamului nou, să folosească întocmai ca și mai înainte pe unele raiale și să le necăjească, atunci ele, zicînd: „Noi nu știm de boieri, noi sîntem raialele împăratului", s-au năpustit asupra cîtorva boieri și i-au nimicit, iar cînd boierii, la rîndul lor, au vrut să pedepsească pe raiale pentru îndrăzneala lor, raialele s-au înmulțit mereu și numărul lor s-a ridicat la cîteva mii și că, în felul acesta, în clipa de față e foarte mare revoltă *(ihtilâl)* în Ungaria și în Transilvania și că se omoară unii pe alții și dau foc locuințelor.

Îndrăzneala mea de a le face cunoscute la picioarele persoanei voastre fericite a prilejuit prezentarea supunerii mele. În această privință, ca și în toate împrejurările, porunca și firmanul depind de măria sa care poruncește.

La 10 M., anul ⟨1⟩ 199.

Sigiliu: Mihail, treburile să-i fie foarte ușoare!

Arh. St. Buc., microf. Turcia, r. 8, c. 205. Orig., Başbak. Arşivi, fd. H.H., nr. 1255 a.

---

[1] Iosif al II-lea.

35 1785 ianuarie 12—21 *(1199 rebi I, evail)* Constantinopol

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, anunțînd dregătorilor otomani din Rumelia numirea lui Alexandru Mavrocordat-Firaris ca domn în Moldova, le poruncește totodată să respecte regulamentul privind interzicerea pătrunderii supușilor otomani în Moldova, precum și celelalte reguli stabilite, cu excepția negustorilor fermanlîi sau defterlii.

Abdul-Hamid han, fiul lui Ahmed, veșnic biruitor!

Glorioși printre cadii și judecători, izvoare de virtuți și de elocvență, voi, cadiii și naibii care vă aflați în cazalele și la schelele de pe malurile Dunării, din fața Moldovei, să vă crească virtuțile!, și voi, căpeteniile de ieniceri și ceilalți ofițeri și aiani, onorați printre cei de o seamă cu voi, să vă crească norocul! Cînd va sosi înalta parafă împărătească, să vă fie cunoscut că Moldova se află, încă din trecut încoace, în slobozenie *(istiklâliyet)*, în toate privințele, prin separare la Cancelarie [1] și prin oprirea călcării ei cu piciorul [2], și, fiind ca și chilerul capitalei împărăției mele cinstite, dorința mea este ca raialele ei să aibă cele trebuincioase pentru liniștea și bunăstarea lor.

De aceea, în regulamentul *(nizam)* țării sînt cuprinse condițiile ca în țara amintită mai sus să nu intre nimeni, afară de un anumit număr de negustori fermanlîi, care să ia de la căpeteniile lor teșcherele de învoire și, prezentîndu-le voievodului Moldovei sau vechilului acestuia, să primească de la voievod sau de la vechilulul său teșcherele vremelnice, iar în cazalele în care se duc, ei să nu facă arături și semănături și să nu persecute pe raiale.

De asemenea, cei care pleacă în părțile Oceacovului *(Ozu)* și Benderului sau vin dintr-acolo să treacă prin trecătoarea de la Ismail, iar cei care se duc la Hotin sau vin de acolo să treacă prin trecătoarea de la Isaccea, astfel încît să nu se dea voie să intre în Moldova fără poruncă nimănui dintre locuitorii de la serhaturile mele norocoase sau dintre ceilalți. Cei de acest fel [3] să fie împiedicați și îndepărtați și să fie prinși și pedepsiți prin mijlocirea căpeteniilor lor, iar ceilalți să fie amenințați pentru ca, în felul acesta, să fie supravegheate ocrotirea și apărarea desăvîrșită a raialelor Moldovei. De aceea, din trecut și pînă acum, se dau mereu sfaturi și avertismente, cu ilustrele mele porunci, ca să se depună sforțări și să se arate atenție pentru respectarea articolelor nizamului, așa cum sînt clauzele.

În clipa de față, domnia Moldovei a fost acordată, din partea împărăției mele, voievodului Iskerlet-zade Aleksandru [4], pildă printre emirii neamului Mesiei, sfîrșitul să-i fie cu noroc!, care este fiul unchiului fostului voievod [5] și unul dintre slujitorii înaltei mele împărății, iar purtările sale sincere, precum și faptele sale devotate sînt cunoscute și dovedite, el aflîndu-se, de mulți ani încoace, în slujba de dragoman al Divanului meu împărătesc [6]. Astfel, cer să se arate grijă pentru respectarea și pentru menținerea, fără lipsuri, ale mai sus amintitelor clauze cuprinse în nizamul țării, iar sărmanele raiale să fie ferite de tiranii și persecuții.

De aceea s-a dat firmanul meu ca, de azi înainte, făcînd și procedînd potrivit înaltelor porunci emise și acordate cu cinste, să vă străduiți și să măriți atenția voastră pentru ca cei care săvîrșesc fapte potrivnice și au purtări contrare să fie numaidecît izgoniți și îndepărtați din țară prin mijlocirea căpeteniilor lor și, în înțelegere cu voievodul cel pomenit mai sus, să depuneți eforturi pentru menținerea nizamului țării și pentru ocrotirea și protejarea desăvîrșită a raialelor. Astfel, a fost emisă această ilustră poruncă a mea și v-a fost trimisă pentru a vi se aduce la cunoștință și pentru a vă anunța cu străşnicie.

De aceea, cînd veți afla că împărăția mea doresc menținerea și dăinuirea clauzelor nizamului țării, ceea ce se va dobîndi prin respectarea și îndeplinirea, așa cum s-a scris mai sus, a ilustrelor mele porunci emise în scopul asigurării liniștii și bunăstării raialelor Moldovei, care își petrec timpul slujind înalta mea împărăție, ca și prin ocrotirea și protejarea lor de orice fel de tiranie și opreliște, și, de asemenea, cînd veți afla că am dat și altora, prin ilustrele mele porunci, sfaturi cu străşnicie ca să depună eforturi în aceste

privințe și ca să aibă grijă, atunci și voi, care sînteți cadiii și ceilalți, amintiți mai sus, să nu îngăduiți intrarea fără firman în Moldova a nici unuia dintre locuitorii de la serhaturile mele norocoase sau dintre ceilalți, afară de un anumit număr de negustori cunoscuți, fermanlîi și defterlii, care sînt învoiți să intre în Moldova pentru negoț, potrivit nizamului. De asemenea, să depuneți eforturi și să supravegheați pentru ca cei care au poruncă să meargă la Bender și la Oceacov *(Ozu)* sau să vină de acolo să treacă prin trecătoarea de la Ismail, iar cei care merg la Hotin și se înotrc de acolo să nu treacă prin altă parte decît prin trecătoarea de la Isaccea.

Să-i pedepsiți numaidecît, prin mijlocirea căpeteniilor lor și potrivit poruncilor emise mai înainte, pe cei care fac contrariul, aplicîndu-le pedepsele ce li se cuvin. De asemenea, să fiți atenți în ceea ce privește asigurarea liniștii sărmanelor raiale.

Astfel, dacă va fi nevoie să mi se dea de știre sau să mi se aducă la auz vestea că s-a dat voie pentru fapte contrare avertismentelor mele împărătești și potrivnice clauzelor nizamului țării, e sigur că, după dovedire, cei care le-au îngăduit vor fi pedepsiți de împărăția mea. De aceea a fost emis ilustrul meu firman ca să vă străduiți pentru menținerea nizamului țării și pentru ocrotirea sărmanelor raiale, potrivit celor ce rezultă din înalta mea poruncă aleasă.

Astfel, la sosirea ilustrei mele porunci, să procedați potrivit cuprinsului firmanului meu emis cu cinste în această privință și care cere supunere și ascultare. Așa să știți și să dați crezare ilustrului semn!

Scris pe la începutul *(evail)* lunii rebi-ul-evvel din anul 1199.

De la reședința din Constantinopolul cel bine păzit.

Bibl. Acad., DLXXXI/93-a. Orig. cu tugra, scris: *yeni-divani*, pe verso: semnături cu cozi și însemnări. Adresă: „cadiilor și căpeteniilor de pe malurile Dunării, din fața Moldovei". Rez. Cat., II, p. 302—303, nr. 1048.

---

[1] *Mefruz el-Kalem.*
[2] *Maktu el-kadem.*
[3] Cei care vor îndrăzni să intre în Moldova.
[4] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[5] Alexandru Mavrocordat (Deli-bei), fost domn al Moldovei (1782—1785).
[6] Între 1783—1785.

36 — 1785 ianuarie 12—21 *(1199 rebi I, evail)* **Constantinopol**

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește noului domn al Moldovei, Alexandru Mavrocordat—Firaris, să păzească nizamul țării, stabilit din trecut, neîngăduind nimănui de la serhaturi să intre fără poruncă, întrucît Moldova era „țară liberă". Făceau excepție negustorii defterlii și fermanlîi, care aveau voie să intre cu anumite condiții bine stabilite. Se mai cere ca circulația la cetățile mărginașe să se facă prin trecătorile de la Isaccea și Ismail. Se mai arată că în această privință au fost date porunci și vizirului de Oceacov, precum și muhafîzilor de Bender, Hotin, etc.

Abdul-Hamid han, bin Ahmed, veșnic biruitor!

Glorios printre emirii neamului Mesiei, demn de încredere printre mai marii celor de credința lui Iisus, voievodul de acum al Moldovei *(Bogdan)*,

voievodul Iskerlet-zade Aleksandru[1], sfîrşitul să-ţi fie cu noroc!

Cînd va sosi înalta parafă împărătească, să-ţi fie cunoscut că, ţara Moldovei fiind din trecut şi pînă acum separată la Cancelarie [2] şi fiind oprită călcarea ei cu piciorul [3], ea este liberă în toate privinţele [4], şi, de asemenea, fiind ca nu chiler al înaltei mele Porţi împărăteşti, iradeua mea este ca să se asigure raialelor de acolo linişte şi bunăstare.

De aceea face parte din condiţiile nizamului ţării faptul ca în ţara pomenită mai sus să nu intre nimeni, afară de un anumit număr de negustori. Aceştia, la rîndul lor, luînd de la căpeteniile lor teşcherele de învoire, să le prezinte ţie sau vechilului tău şi, luînd de la tine sau de la vechilul tău teşcherele provizorii, să nu ia în proprietate menziluri şi locuinţe şi să nu facă arături şi semănături şi să nu persecute raialele. De asemenea, cei care umblă spre părţile Oceacovului *(Ozu)* şi Benderului să treacă pe la trecătoarea de la Ismail, iar cei care circulă cu misiune spre Hotin să se ducă şi se întoarcă pe la trecătoarea de la Isaccea. Neîngăduindu-se nimănui să intre în Moldova fără poruncă, ei să fie opriţi, iar cei care nu dau ascultare, să fie prinşi cu ajutorul căpeteniilor lor şi pedepsiţi, iar ceilalţi să fie ameninţaţi pentru ca, în felul acesta, să se supravegheze ocrotirea şi protejarea raialelor Moldovei în toate împrejurările.

Aşa fiind, din trecut şi pînă acum se dau mereu porunci ca să se arate grijă şi atenţie pentru chestiunile mai sus amintite, potrivit cerinţelor condiţiilor nizamului.

Fiind ştiute şi dovedite, în faţa împărăţiei mele, purtările tale devotate şi faptele tale drepte în serviciul împărăţiei mele, de cîţiva ani încoace, ca dragoman al Divanului meu imperial, domnia Moldovei a fost acum dată şi acordată ţie de împărăţia mea. Dorinţa hotărîtă a împărăţiei mele fiind aceea de a se arăta atenţie pentru menţinerea şi dăinuirea condiţiilor mai sus scrise ale nizamului ţării, prin păzirea lor de încălcare, precum şi pentru ocrotirea neputincioaselor raiale de orice fel de tiranie şi oprelişte, au fost emise şi trimise şi de astă dată ilustrele mele porunci separate valiului de Oceacov [5] şi muhafîzilor de Hotin şi de Bender, precum şi cadiilor şi naibilor şi căpeteniilor din cazalele şi schelele aflate pe malurile Dunării, din faţa Moldovei, arătîndu-se că voievodalîcul mai sus-amintit a fost lăsat pe seama devotamentului tău.

Astfel, de azi încolo, ei să facă şi să procedeze potrivit înaltelor mele porunci, ce vor fi emise, iar cei care vor îndrăzni să săvîrşească fapte şi să aibă purtări contrare să fie numaidecît izgoniţi şi îndepărtaţi din ţară prin mijlocirea căpeteniilor lor şi în înţelegere cu tine şi, în felul acesta, ei să depună multe sforţări şi să arate multă atenţie, în unire, pentru dăinuirea nizamului ţării şi pentru ocrotirea şi protejarea raialelor în toate privinţele.

De aceea a fost emisă şi pentru tine această ilustră poruncă a mea şi dată în mîna ta pentru a ţi se aduce la cunoştinţă care anume este situaţia şi cuprinzînd întărirea şi confirmarea nizamului. Astfel, a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie pentru ca, atunci cînd vei afla că împărăţia mea cere să fie ferit de încălcare nizamul ţării, prin asigurarea liniştii şi bunăstării raialelor Moldovei, în privinţa cărora sînt clare mila şi îndurarea mea împărătească, precum şi prin îndreptarea faptelor care duc la supărarea şi la oprimarea lor, şi tu, la rîndul tău, să supraveghezi cele arătate mai sus şi să respecţi ceremonialul de ţinere de legătură cu cei pomeniţi. De asemenea, potrivit nizamului, afară de un anumit număr de negustori fermanlîi şi defterlii, care au voie să intre în Moldova pentru negoţ, să te fereşti de a îngădui vreunei persoane sau vreunui individ dintre locuitorii de la serhaturi

sau dintre ceilalţi să intre în Moldova fără firman. De asemenea, să te grăbeşti să înlesneşti trecerea prin ghecetul de la Ismail a celor însărcinaţi să meargă la Bender şi Oceacov şi trecerea prin trecătoarea de la Isaccea a celor care umblă spre Hotin, iar pe cei care îndrăznesc să săvîrşească fapte potrivnice sfaturilor mele împărăteşti, să te grăbeşti să-i opreşti şi să-i îndepărtezi cu ajutorul căpeteniilor lor, înţelegîndu-te cu ei. Astfel, îndeplinind fără contenire cerinţele cuprinsului înaltei mele porunci purtătoare de glorie, să depui tot zelul tău pentru menţinerea nizamului ţării şi pentru ocrotirea sărmanelor raiale.

Cînd va sosi cu ilustra mea poruncă, îţi cer să procedezi potrivit cuprinsului firmanului care a fost emis cu cinste în această privinţă şi care cere supunere şi ascultare deplină. Aşa să ştii şi să dai crezare ilustrului semn!

Scris pe la începutul *(evail)* lunii rebi-ul-evvel din anul 1199.

De la reşedinţa din Constantinopolul cel bine păzit.

Arh. St. Buc., doc. turc. A.N., CCLII/2. Orig., tugra, adresă pe verso: „Bogdan voyvodasına" (voievodului Moldovei), scris: *divani*. Rez. Cat., II, p. 302, n. 1047.

---

[1] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[2] *Mefurz-el-Kalem.*
[3] *Maktu el-kadem.*
[4] *Min küllü-l vücüh serbest.*
[5] V. Arh. St. Buc., doc. turc., A.N./CCLII/3, din: *evail rebi I 1199* (12--21 ianuarie 1785) şi doc. nr. 34 din volumul de faţă.

37 **1785 ianuarie 12—21** *(1199 rebi I, evail)* **Constantinopol**

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte valiului de Oceacov, cadiului şi altor dregători de acolo, să respecte condiţiile nizamului Moldovei, stabilite din trecut, şi să nu îngăduie locuitorilor de la serhaturi să intre fără poruncă, întrucît Moldova era o ţară liberă. Sînt exceptaţi negustorii fermanlîii şi defterlii, dar cu anumite condiţii. Se reaminteşte totodată şi de căile de circulaţie spre cetăţile Hotin, Bender etc., fără a se trece prin Moldova.

Abdul-Hamid han, bin Ahmed, veşnic biruitor!

Guvernator onorat şi dregător glorios, orînduitorul lumii, chibzuit în toate treburile şi cu gînduri bune şi drepte în afaceri importante, temelia Împărăţiei şi norocos printre demnitarii fericiţi şi măreţ printre favoriţii înaltului stăpîn, valiul de Oceacov, vizirul ... [1] paşa, preaînaltul Allah să-ţi ţină mărirea!, şi mevlana, cadiul de Oceacov, pildă printre cadii şi judecători şi izvor de virtute şi elocvenţă, să-ţi crească virtutea!, şi ofiţerul de ieniceri ..., pildă printre cei de o seamă cu tine, să-ţi crească gloria!, precum şi voi, celelalte căpetenii, onorate printre cei de o seamă cu voi, să vă crească norocul!. Cînd va sosi înalta parafă împărătească, să vă fie cunoscut că ţara Moldovei, fiind din trecut şi pînă acum separată la Cancelarie şi fiind oprită călcarea ei cu piciorul, ea este liberă în toate privinţele şi, de asemenea, fiind ca şi chilerul Porţii înaltei mele împărăţii, iradeaua mea este ca să se asigure linîştea şi bunăstarea raialelor ei. De aceea face parte din condiţiile nizamului ţării faptul ca în ţara mai sus pomenită să nu intre nimeni, afară de un anumit număr de negustori „defterlii", care, la rîndul lor, să ia de la căpeteniile lor

teşcherele de învoire şi, arătîndu-le voievodului Moldovei sau vechilului său, să ia de la voievod sau de la vechilul său teşcherele provizorii. De asemenea, în cazalele în care se duc, ei să nu ia în proprietate menziluri sau locuinţe *(mesken)* şi să nu facă arături sau semănături şi să nu persecute raiaua. De asemenea, cei care circulă în părţile Oceacovului şi Benderului să treacă prin ghecetul de la Ismail, iar cei care se duc la Hotin şi se întorc de acolo să umble prin trecătoarea de la Isaccea pentru ca, în felul acesta, neîngăduindu-se nimănui să calce în Moldova fără poruncă, să se împiedice intrarea lor. Cei care nu dau ascultare să fie scoşi din ţara mai sus arătată şi pedepsiţi prin mijlocirea căpeteniilor lor, iar ceilalţi să fie ameninţaţi, încît să se depună sforţări şi să se vegheze porunca privind ocrotirea şi protejarea raialelor Moldovei în toate privinţele.

De aceea, din trecut şi pînă acum se dau mereu sfaturi cu străşnicie, prin ilustrele mele porunci, ca să se depună eforturi şi să se arate atenţie pentru cele pomenite mai sus, potrivit cerinţelor condiţiilor nizamului.

În clipa de faţă, voievodalîcul Moldovei a fost dat din partea împărăţiei mele şi dăruit voievodului Iskerlet-zade Alexandru[2], glorios printre emirii neamului Mesiei, sfîrşitul să-i fie cu noroc!, care este fiul unchiului[3] fostului voievod şi al cărui purtări sincere şi fapte drepte, de cîţiva ani încoace, sînt cunoscute şi dovedite în faţa împărăţiei mele prin slujba sa de dragoman al Divanului meu împărătesc, unul dintre serviciile înaltei mele împărăţii. De asemenea, cererea hotărîtă a împărăţiei mele este să se arate atenţie pentru menţinerea şi dăinuirea clauzelor mai sus arătate ale nizamului ţării, prin ocrotirea lor de încălcare, iar neputincioasele raiale să fie păzite de tiranii şi oprelişte.

De aceea, s-a dat firmanul meu ca, de azi încolo, să faceţi şi să procedaţi potrivit cuprinsului înaltelor mele porunci ce vor fi emise cu cinste, iar cei are vor îndrăzni să aibă purtări şi să săvîrşească fapte contrare, să fie izgoniţi şi îndepărtaţi prin mijlocirea căpeteniilor lor şi în înţelegere cu voievodul cel arătat mai sus, pentru ca, în felul acesta, să depuneţi foarte multe sforţări, în unire, şi să arătaţi atenţie pentru menţinerea nizamului ţării şi pentru ocrotirea şi protejarea raialelor ei în toate împrejurările. A fost emisă şi trimisă această poruncă a mea purtătoare de înaltă glorie pentru întărire şi pentru a avea grijă şi pentru a vi se face cunoscut şi pentru a vi se da de ştire.

Dorinţa mea împărătească este să dăinuie şi să se menţină clauzele nizamului ⟨Moldovei⟩, prin îndeplinirea şi înfăptuirea ilustrelor mele porunci emise, aşa cum s-a scris mai sus, cu scopul de a se asigura liniştea şi bunăstarea raialelor Moldovei, care îşi petrec timpul cu înaltele mele slujbe împărăteşti, precum şi prin protejarea şi ocrotirea lor de toate tiraniile şi oprimările.

De asemenea, prin ilustrele mele porunci separate, au fost date sfaturi straşnice şi muhafîzilor de Hotin şi de Bender ca să aibă grijă şi să fie atenţi în această privinţă. Astfel, a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie pentru ca, atunci cînd veţi lua cunoştinţă, voi, la rîndul vostru, care sînteţi vizirul mai sus amintit şi cadiul *(mevlana)*, precum şi ceilalţi, pomeniţi mai sus, să nu îngăduiţi nici unei persoane şi nici unui individ dintre locuitorii serhaturilor mele norocoase să treacă şi să pătrundă în ţara Moldovei fără firman, afară de un anumit număr de negustori fermanlîi şi defterlii care, potrivit nizamului, au voie să intre în Moldova pentru negoţ. De asemenea, să arătaţi foarte mare grijă şi să supravegheaţi ca cei trimişi cu poruncă spre Oceacov să nu dea nici ei prin Moldova, ci să treacă şi să umble prin ghecetul

de la Ismail, urmînd calea ce le o va arăta voievodul Moldovei, şi să vă grăbiţi să-i pedepsiţi numaidecît, prin mijlocirea căpeteniilor lor şi aşa cum se cuvine şi potrivit cuprinsului poruncilor mele emise mai înainte, pe cei care îndrăznesc să facă contrariul şi să arătaţi grijă pentru asigurarea liniştii şi bunăstării sărmanelor raiale.

Astfel, dacă va fi nevoie să se dea de ştire şi dacă se va auzi că s-a îngăduit săvîrşirea unor fapte potrivnice sfaturilor straşnice ale împărăţiei mele şi contrare condiţiilor nizamului ţării, este sigur că, după dovedire, cei care au dat voie vor merita straşnica pedeapsă a persoanei mele purtătoare de coroană. Potrivit cu aceasta, îndeplinind fără contenire cerinţele cuprinsului poruncii mele purtătoare de înaltă glorie, să depuneţi tot zelul vostru pentru păstrarea nizamului ţării şi pentru ocrotirea sărmanelor raiale.

Astfel, cînd vă va sosi ilustra mea poruncă, vă cer să procedaţi potrivit cuprinsului firmanului care a fost emis cu cinste în această privinţă şi care cere supunere şi ascultare deplină. Aşa să ştiţi şi să daţi crezare ilustrului semn!

Scris pe la începutul *(evail)* lunii rebi-ul-evvel, anul 1199.

De la reşedinţa din Constantinopolul cel bine păzit.

Arh. St. Buc., doc. turc., A.N./CCLII/3., semnătură cu cozi, adresă: „Ozu valisine ve saire" (Către valiul de Oceacov şi celorlalţi), scris: *divani*, însemnare. Rez. Cat., II, p. 303, nr. 1049.

---

[1] Spaţiu alb.
[2] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[3] *Emmi-zadesi.*

38 **1785 aprilie 11—20** *(1199 cemazi II, evail)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Mavrocordat-Firaris, să înapoieze la locurile lor pe cei care trecuseră mai înainte de la Hîrşova la Galaţi, în urma unor promisiuni ale pîrcălabului de Galaţi pentru scutire de dări pe timp de trei ani. I se cere totodată să-l împiedice pe boierul respectiv de a recurge la astfel de fapte. De asemenea, se refuză doleanţele boierilor ţării de a se arăta îngăduinţă în această privinţă.

Hüve !

Abdul-Hamid han, fiul lui Ahmed, veşnic biruitor!

Pildă printre emirii neamului Mesiei, voievodul de acum al Moldovei, voievodul Iskerlet-zade Aleksandru [1], sfîrşitul să-ţi fie cu noroc!

Cînd va sosi înalta parafă împărătească să-ţi fie cunoscut că pe vremea înaintaşului tău [2], care eşti voievodul mai sus amintit, boierul de la Galaţi [3] a pus să strige strigători, precum că „oricine va veni la Galaţi, nu i se va cere dări pe trei ani". S-a auzit că, din această pricină, un număr oarecare de raiale din Hîrşova *(Hırsava)* au trecut la Galaţi. În scrisorile sosite mai înainte de aceasta la Poarta fericirii mele de la serascherul de acum din părţile Sofiei, guvernatorulul onorat şi dregătorul glorios, orînduitorul lumii, vizirul meu Abdi paşa, preaînaltul Allah să-i ţină mărirea!, se află scris şi cuprins că, pe cînd sus-numitul ⟨vizir⟩ se afla la Ismail, el interzisese atunci

aceasta [4], scriind fostului voievod al Moldovei pentru ca boierul de la Galaţi să se lase de astfel de fapte.

În legătură cu rugămintea şi intervenţia boierilor stăpîni de moşii, de pe pămîntul Moldovei [5], în clipa de faţă împărăţia mea nu îngăduie să fie atrase în felul acesta raialele altor ţinuturi bine păzite. De aceea a fost emisă această poruncă a mea purtătoare de înaltă glorie şi trimisă prin ... [6], dîndu-se firmanul meu ca să te ţii departe de a primi ruga de acest fel şi intervenţia în această privinţă a boierilor stăpîni de moşii şi să te grăbeşti să trimiţi îndărăt raialele care sosesc la Galaţi cu asemenea promisiuni şi să-l împiedici pe boierul de la Galaţi de la astfel de fapte şi să-l dojeneşti.

Astfel, a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie pentru ca tu, care eşti voievodul cel mai sus pomenit, cînd vei lua cunoştinţă de situaţie, să depui sforţări întru a face şi a proceda aşa cum s-a scris mai sus şi să te străduieşti să dai sfaturi cu străşnicie şi să explici aşa cum trebuie boierului amintit mai sus, precum şi altora, de trebuinţă, pentru ca boierul acela, ce şade la Galaţi, să renunţe la asemenea fapte şi pentru ca de azi încolo să nu se mai ivească astfel de întîmplări contrare îngăduinţei

Atunci cînd va sosi, îţi poruncesc să procedezi potrivit cuprinsului firmanului care a fost emis cu cinste în această privinţă şi care cere supunere şi ascultare deplină şi să te fereşti foarte mult şi să te ţii departe de contrariul. Aşa să ştii şi să dai crezare ilustrului semn!

Scris pe la începutul *(evail)* lunii djemazi-ul-ahîr, anul 1199.

De la reşedinţa din Constantinopolul cel bine păzit.

Arh. St. Buc., doc. turc. A. N.,CCLII/4. Orig. tugra, semnătură cu cozi, scris: adresă pe verso: „Bogdan voyvodasina" (Voievodului Moldovei) *divani;* însemnări. Rez. Cat., II, p. 303 şi 1050.

---

[1] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[2] Adică pe vremea lui Alexandru Mavrocordat-Delibei.
[3] *Kalas boyarı.* În sensul de „pîrcălabul de Galaţi".
[4] Trecerea raialelor de la Hîrşova la Galaţi.
[5] În privinţa atragerii de raiale.
[6] Loc alb.

39 **1785 aprilie 21—30** *(1199 cemazi II, evasıt)* **Constantinopol**

Firman prin care sultânul Abdul-Hamid I, aflînd de unele nereguli în relaţiile dintre raialele de la serhaturi şi Moldova, porunceşte lui Alexandru Mavrocordat-Firaris să respecte firmanele anterioare şi nizamul ţării, prin care se interzice locuitorilor de la serhaturi să intre fără poruncă în Moldova şi să supere populaţia ţării. Făceau excepţie doar un anumit număr de negustori fermanlîi şi defterlii, care puteau să intre pentru negoţ, dar cu unele condiţii. Se mai arată că în această privinţă au fost avertizaţi şi seraschierul de la Ismail, precum şi muhafîzii de Bender şi Hotin.

Hüve!

Abdul-Hamid han, fiul lui *(bin)* Ahmed, veşnic biruitor!

Pildă printre emirii neamului Mesiei, voievodul de acum al Moldovei, voievodul Iskerlet-zade Alexandru [1], sfîrşitul să-ţi fie cu noroc!, cînd va

sosi înalta parafă împărătească, să-ţi fie cunoscut că, ţara Moldovei fiind ca şi chilerul Înaltei Porţi a împărăţiei mele, în ilustrele mele porunci emise mai înainte şi mai tîrziu şi împodobite cu apostilele mele împărăteşti [2], cuprinzînd nizamul ţării, se află scris ca, de azi încolo, pentru propăşirea ţării mai sus arătate, prin ocrotirea şi protejarea locuitorilor ei, să nu se mai îngăduie nimănui dintre locuitorii de la serhaturile mele glorioase, ca şi dintre ceilalţi, să calce fără poruncă în Moldova, în afară de un număr oarecare de negustori fermanlîi şi defterlii. Pe lîngă aceasta, mai fuseseră emise, la diferite date, şi ilustrele mele porunci privitoare la întărirea nizamului, în care se cerea să se acorde atenţie pentru dăinuirea şi menţinerea condiţiilor nizamului ţării, prin păzirea lor de încălcare, precum şi pentru ocrotirea neputincioaselor raiale de tiranii şi de oprimări.

S-a dat totuşi de ştire şi a ajuns la auzul împărăţiei mele vestea că, în clipa de faţă, unii dintre locuitorii şi iamacii din 〈raialele〉: Hotin, Bender, Ismail şi Chilia *(Kili)*, contrar ilustrelor porunci, îndrăznesc să intre în Moldova fără poruncă pentru vreo misiune şi să se aşeze pe moşiile raialelor ţării şi să are şi să semene pămînturile lor şi că această stare de lucruri pricinuieşte înspăimîntarea sărmanelor raiale şi le face să renunţe la arături şi la semănături.

De aceea, emiţîndu-se, de astă dată, şi trimiţîndu-se ilustrele mele porunci separate seraschierului din părţile Ismailului, precum şi muhafîzilor de Bender şi de Hotin, ca să se ferească de a îngădui ivirea unor fapte contrare înaltelor mele porunci, emise mai înainte, şi potrivnice condiţiilor nizamului ţării, a fost emisă şi trimisă şi ţie această înaltă poruncă a mea pentru a ţi se da de ştire care anume este situaţia. Astfel, a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie pentru ca tu, la rîndul tău, aflînd de împărăteasca mea cerere ca nizamul ţării să fie păzit de încălcare, prin asigurarea liniştii şi tihnei raialelor Moldovei, în privinţa cărora sînt clare milostenia şi îndurarea mea împărătească, precum şi prin înlăturarea faptelor care duc la supărarea şi la oprimarea lor, să depui sforţări şi să supraveghezi fără contenire pricinile mai sus arătate şi de azi încolo, în afară de negustorii fermanlîi şi defterlii, să-i opreşti şi să-i îndepărtezi, în înţelegere cu căpeteniile şi prin mijlocirea lor, pe toţi aceia dintre locuitorii de la serhaturile mele glorioase sau pe toţi aceia dintre ceilalţi care, intrînd fără poruncă înăuntrul Moldovei, îndrăznesc să se aşeze pe moşiile raialelor ţării sau să le are şi să le semene. De asemenea, să depui tot zelul tău pentru păzirea nizamului ţării şi pentru protejarea sărmanelor raiale, îndeplinind fără încetare cerinţele poruncii mele purtătoare de înaltă glorie.

De aceea, cînd îţi va sosi porunca mea împărătească, îţi cer să procedezi potrivit cuprinsului firmanului care a fost emis cu cinste în această privinţă şi care cere supunere şi ascultare deplină. Aşa să ştii şi să dai crezare ilustrului semn!

Scris pe la mijlocul *(evasıt)* lunii djemazi-ul-ahîr din anul 1199.

De la reşedinţa din Constantinopolul cel bine păzit.

Arh. St. Buc., doc. turc., A.N./CCLII/5. Orig., tugra, semnături cu cozi, scris: *divani*, însemnări (pe verso). Rez. Cat., II, p. 303—304, nr. 105.

---

[1] Alexandru Mavrocordat-Firaris.

[2] *Huttut-i-Hümayun.*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, la vestea desfacerii în Moldova a băuturii numită holerca, porunceşte din nou domnului Alexandru Mavrocordat-Firaris să oprească, potrivit firmanelor anterioare, prepararea şi desfacerea acestei băuturi care prejudicia asigurarea cu zaherele a locuitorilor de la Poartă.

Abdul-Hamid han, fiul lui Ahmed, veşnic biruitor!

Pildă printre emirii neamului Mesiei, voievodul de acum al Moldovei, voievodul Alexandru, sfîrşitul să-ţi fie cu noroc!

Cînd va sosi înalta parafă împărătească, să-ţi fie cunoscut că înalta mea împărăţie fiind legată de poruncile şeriatului, este necesar ca, în primul rînd, înălţimea mea califală, iar în al doilea rînd, judecătorii şi ofiţerii numiţi din partea împărăţiei mele să poruncim potrivit cerinţelor şeriatului cel curat şi să respectăm şi să fim atenţi în îndeplinirea obligaţiilor privitoare la prohibiţiile sale categorice şi este oprit cu desăvîrşire să se facă altfel. De asemenea, interzicerea preparării şi negoţului de vin şi de diferite alte feluri de băuturi, care duc la pierderea minţii şi a cunoştinţei, este clară şi evidentă din anularea cu desăvîrşire, de cîţiva ani încoace, a arendării *(mukataa)* dărilor de băuturi [1] care fuseseră născocite mai înainte de aceasta la înalta mea Poartă. Afară de acestea, este clar că se aşteaptă ca proviziile zilnice pentru locuitorii de la înalta mea Poartă să sosească din Ţara Românească şi din Moldova, precum şi din cazalele de pe malurile Dunării.

De aceea, cînd, mai înainte de aceasta, se dăduse de ştire că raialele şi persoanele lacome, punînd să fermenteze cele mai multe din zaherelele care se produc în cazalele de pe malurile mai sus pomenite, şi îndeosebi în ţinuturile Ţării Româneşti şi Moldovei, prepară din ele un fel de băutură numită holercă *(horelka)*, atunci fuseseră emise cu cinste, către judecătorii şi ofiţerii de pe malurile mai sus pomenite, ilustrele mele porunci pentru ca ei să nu îngăduie de loc prepararea băuturilor de acest fel şi nici negoţul cu ele, iar dacă se va găsi vreunul care să îndrăznească să le facă, să fie oprit şi îndepărtat cu desăvîrşire, iar cei care nu dau ascultare să fie pedepsiţi.

De asemenea, în anul ⟨11⟩96 [2], cîte o poruncă ilustră fusese emisă cu cinste şi către voievozii din Ţara Românească şi Moldova, cuprinzînd sfaturi în sensul ca ei să se ţină departe de a îngădui producerea, de azi încolo, precum şi vînzarea de holercă nici în Ţara Românească şi nici în Moldova şi, fiind atenţi şi supraveghind aceasta fără contenire, să se ferească şi să se înspăimînte de a se auzi că ele se prepară şi se vînd în negoţ fie pe ascuns, fie pe faţă.

Potrivit cuprinsului acestor porunci ilustre, şi, de asemenea, dîndu-se din nou, pe la sfîrşitul *(evahır)* lunii şaban a anului trecut [3], înalte porunci separate către voievozii cei amintiţi mai sus, ei fuseseră iarăşi sfătuiţi cu străşnicie şi înspăimîntaţi şi avertizaţi şi se oprise şi se înlăturase din nou ⟨prepararea de holercă⟩. Cu toate acestea, prin ştirile date de cei cunoscători ai situaţiei, a ajuns la auzul împărăţiei mele precum că, în aceste clipe, unii din localităţile învecinate îndrăznesc iarăşi să aducă în cuprinsul Moldovei holerca aceea oprită şi s-o vîndă.

De aceea a fost emisă şi trimisă, prin ... [4], această ilustră poruncă a mea, dîndu-se firmanul meu ca tu, care eşti voievodul amintit, să anunţi şi de azi încolo la Poarta fericirii mele dacă sînt unii care nu dau ascultare

în această privinţă şi nu se opresc, spre a fi pedepsiţi, întrucît trebuie pedepsiţi cei care îndrăznesc să facă astfel de treburi oprite. De asemenea, interzicînd cu desăvîrşire şi de acum încolo, ca şi în trecut, vînzarea de holercă, să fii atent la îndeplinirea şi la respectarea înaltelor mele porunci emise mai înainte.

Astfel, întrucît, aşa cum s-a scris mai sus, au fost date sfaturi cu străşnicie, prin înaltele mele porunci emise mai înainte, în repetate rînduri, pentru ca holerca pomenită să nu fie preparată şi vîndută nicăieri şi, de asemenea, întrucît s-a arătat clar în ele şi s-a scris că va cădea nenorocire asupra celor care îngăduie acestea, de aceea vor fi puse pe seama ta, care eşti voievodul amintit, neglijenţa şi nepăsarea în îndeplinirea înaltei mele porunci, dacă se va dovedi că în aceste clipe se îngăduie în Moldova prepararea şi vînzarea acestui articol interzis. Împărăţia mea cer să fii atent şi să depui eforturi ca, de azi încolo, aceasta să nu fie vîndută nici pe ascuns şi nici pe faţă. De aceea a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie pentru ca, atunci, cînd tu, care eşti voievodul amintit, vei afla de ele, să fii atent, potrivit cerinţelor dreptăţii şi bunei tale credinţe, în această chestiune, care cere grijă, şi să opreşti şi să interzici cu desăvîrşire, potrivit cerinţelor înaltelor mele porunci emise mai înainte, desfacerea în Moldova a holercăi, care face parte dintre băuturi. De asemenea, grăbindu-te să scrii şi să aduci la cunoştinţa înaltei mele Porţi pe cei care nu dau ascultare şi nu se opresc, spre a fi pedepsiţi, să depui foarte mult zel şi efort şi să arăţi grijă pentru menţinerea şi dăinuirea acestei porunci de interzicere şi a acestui nizam dorit, ca şi pentru îndeplinirea şi respectarea înaltelor mele porunci, precum şi pentru a nu se mai auzi de acum încolo de desfacerea ei. De asemenea, să te fereşti foarte mult şi să te ţii departe de a te împotrivi prin nepăsare cît de mică sau prin toleranţă.

Astfel, la sosirea cu ilustra mea poruncă, îţi cer să faci potrivit cuprinsului înalt al firmanului care a fost emis cu cinste în această privinţă şi care cere supunere şi ascultare deplină şi să te fereşti foarte mult şi să te ţii departe de contrariul. Aşa să ştii şi să dai crezare ilustrului semn!

Scris pe la mijlocul *(evasıt)* lunii *şaban* cel măreţ din anul 1199.

De la reşedinţa din Constantinopolul cel bine păzit.

Arh. St. Buc., doc. turc. A.N., CCLII/6. Orig., tugra, semnături cu cozi, scris: *divani*, însemnări. Rez. Cat., II, p. 304, nr. 1053.

---

[1] *Rüsûm-u hamr.*
[2] *1196 H.* = 17 decembrie 1781 — 6 decembrie 1782.
[3] *Evahır şaban 1198* = 9—18 iulie 1784.
[4] Loc alb.

41 **1785 octombrie 5—14** *(1199 zilhicce, evail)* **Constantinopol**

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Mavrocordat-Firaris, să păzească nizamul ţării şi poruncile anterioare, întrucît s-a aflat că unii locuitori de prin părţile Isaccei sau din alte părţi intră în Moldova fără poruncă şi-i supără pe locuitorii ţării. În acest sens s-a scris şi valiului de Oceacov. Se cere ca răufăcătorii să fie izgoniţi şi pedepsiţi. Au voie să intre doar un anumit număr de negustori.

Abdul-Hamid han, fiul lui *(bin)* Ahmed, veșnic biruitor!

Pildă printre emirii neamului Mesiei, voievodul de acum al Moldovei, voievodul Iskerlet-zade Alexandru [1], sfîrșitul să-ți fie cu noroc!

Cînd va sosi înalta parafă împărătească, să-ți fie cunoscut că, întrucît țara Moldovei este ca și chilerul Porții împărăției mele, în înaltele mele porunci, emise mai înainte sau mai tîrziu și împodobite cu hatt-i humaiunurile mele împărătești, despre nizamul țării, se afla cuprins ca, în scopul propășirii țării mai sus pomenite, prin ocrotirea și protejarea raialelor ei, să nu se îngăduie, de azi încolo, nimănui dintre locuitorii de la serhaturile mele glorioase sau nici unei alte persoane să calce fără poruncă în Moldova, afară de un anumit număr de negustori fermanlîi și defterlii. Pe lîngă aceasta, mai fuseseră emise, la diferite date, și ilustrele mele porunci de întărire a nizamului în sensul ca, prin păzirea de încălcare a condițiilor mai sus scrise ale nizamului, să se arate atenție pentru menținerea și dăinuirea lui și pentru ocrotirea neputincioaselor raiale de orice tiranie și opreliște.

Cu toate acestea, prin știrile date, a ajuns la auzul împărăției mele vestea că, în clipa de față, unii dintre locuitorii din Isaccea și din alte părți, dintr-acolo, contrar ilustrelor mele porunci, pătrunzînd fără misiune înăuntrul Moldovei și întinzînd mîna lor opresoare asupra arăturilor și semănăturilor raialelor, îndrăznesc să le pricinuiască pagube și stricăciuni.

De aceea a fost emisă și trimisă înalta mea poruncă, adresată valiului de Oceacov și judecătorilor și căpeteniilor de la Isaccea și din împrejurimile ei, ca să nu îngăduie ivirea unor fapte contrare înaltelor mele porunci emise mai înainte sau potrivnice condițiilor nizamului țării. A fost emisă și trimisă și ție această ilustră poruncă a mea pentru a ți se da de știre care anume este situația.

Astfel, împărăția mea cer păzirea de încălcare a nizamului țării, prin asigurarea liniștii și bunăstării raialelor Moldovei, în privința cărora sînt clare mila și îndurarea mea împărătească, și prin îndepărtarea faptelor care duc la supărarea mea împărătească și la oprimarea lor.

De aceea a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie, pentru ca și tu, aflînd de ele, să depui fără contenire eforturi în pricinile arătate mai sus și să le supraveghezi și, în afară de un anumit număr de negustori, să te grăbești să împiedici și să înlături, cu ajutorul comandanților și în înțelegere cu ei, pe oricare dintre locuitorii de la serhaturile mele norocoase, sau dintre ceilalți, care vor avea de gînd, de azi încolo, să atace arăturile și semănăturile raialelor țării și să le pricinuiască pagube, pătrunzînd fără poruncă în cuprinsul Moldovei. De asemenea, îndeplinind mereu cerințele înaltelor mele porunci purtătoare de glorie, să depui tot zelul tău pentru menținerea nizamului țării și pentru ocrotirea sărmanelor raiale.

Astfel, cînd va sosi împărăteasca mea poruncă, îți cer să faci și să procedezi potrivit cuprinsului firmanului care a fost emis cu cinste în această privință și care cere supunere și ascultare deplină și să te ferești și să te ții departe de contrariul. Așa să știi și să dai crezare ilustrului semn!

Scris pe la începutul *(evail)* lunii zilhidjge cea venerată din anul 1199.

De la reședința din Constantinopolul cel bine păzit.

Arh. St. Buc., doc. turc., A.N., CCLII/7. Orig., tugra, semnături cu cozi, însemnări, scris: *divani*. Rez. Cat., II, p. 304—305, nr. 1054.

---

[1] Alexandru Mavrocordat-Firaris.

42 **1785 noiembrie 4—1786 octombrie 23** *(1200 H.)*

Teşcherea de călătorie prin care Alexandru Mavrocordat-Firaris cere autorităţilor otomane să nu-l supere pe Ioan, fiul lui Radu, care ducea oi la Poartă, întrucît giziaua lui a fost încasată de domn.

Ioan (Ivan), fiul lui Radu (Ratu).

Hüve !

Întrucît s-a încasat giziaua de la omul meu, supusul nemusulman *(zimmi)*, amintit mai sus, care este raia din Moldova şi care a fost pornit spre Poartă cu oile cerute prin înaltă poruncă din Moldova, i s-a acordat teşchereaua noastră de faţă pentru a nu fi supărat şi necăjit pe drum cu cerere de gizia şi de ispenge sau cu alte feluri de cereri.

Semnătură: Voievodul Iskerlet-zade Alexandru, voievodul de acum al Moldovei. Anul 1200

Bibl. Acad., DLXXXI/96-a. Orig. cu semnătură şi sigiliu cu cap de bour şi cu iniţiale în caractere slave, scris: *yeni-divani*. Rez. Cat., II. p. 305, nr. 1056.

43 **⟨1785 noiembrie 4 — 1786 octombrie 23 =** *1200 H.*⟩

Telhis prin care se raportează sultanului Abdul-Hamid I cuprinsul unei scrisori sosite din partea domnului Ţării Româneşti, în care acesta comunica: terminarea unei fregate, intenţia de a începe construirea unei alte fregate, ca semn de mulţumire pentru bunăvoinţa arătată faţă de el, precum şi hotărîrea sa de a expedia la Poartă o serie de cantităţi de zaherele.

Gloriosul, generosul, mult respectatul, puternicul şi binefăcătorul meu efendi, padişahul meu:

În cuprinsul arzului care a sosit de astă dată din partea supusului voievod al Ţării Româneşti se află scris că s-a apropiat de sfîrşit galionul care se construieşte la schela Galaţi, prin mijlocirea sus-numitului, dar că nu este acum anotimpul pentru a-l coborî. De aceea, în aşteptarea anotimpului bun de mare, el stă gata pe sanie [1], avînd completate cele trebuincioase, precum şi cu încărcăturile sale. Astfel, ⟨voievodul⟩ se gîndeşte să încarce în el şi cele 40 000 chile de mei *(erzen)*, care a fost pregătit, şi să-l trimită astfel la Poarta fericirii.

De asemenea, în semn de mulţumire pentru bunăvoinţa împărătească faţă de sus-numitul şi depunînd mereu tot zelul său pentru desăvîrşirea devotamentului său cuvenit, el va începe să construiască şi de astă dată, numai pentru a-şi arăta supunerea, încă o fregată de 40 zira, de felul „Oţelului de mare"[2] pe care îl trimisese mai înainte.

De asemenea, voievodul cel amintit mai sus, punînd pe oamenii săi să semene cerealele, va trimite la Poarta fericirii grîul, orzul şi celelalte cereale recoltate. De asemenea, locul numit *Curte*, care este destinat pentru voievozi, ruinîndu-se cu vremea, el a reparat-o de astă dată.

De aceea, punîndu-se să se rezume articol cu articol, ele au fost prezentate la Pragul înălţimii lor împărăteşti împreună cu originalul.

Cînd împărăţia lor le va vedea şi va lua cunoştinţă, porunca şi firmanul depind de gloriosul, generosul, mult respectatul, puternicul şi binefăcătorul meu efendi, măria sa padişahul meu.

Deasupra textului: [3] „Vizirul meu,

E frumos în această privinţă devotamentul mai sus amintitului voievod faţă de Înalta împărăţie. Să fie sfătuit îndată ca, fără să uite şi de azi încolo pîinea şi binefacerea Înaltului Devlet, să mai arate bună-credinţă".

Arh. St. Buc., microf. Turcia, r. 8, c. 199. Orig. Başbak. Arşivi, fd. H.H., doc. 885.

---

[1] *Kızak derununda.*
[2] *Pulad-ı Bahri.*
[3] Hatt-i-humaiunul sultanului.

44 **⟨1785 noiembrie⟩**

Act prin care se precizează sumele pe care le dădeau în mod obişnuit, în primul an şi în anii următori, domnii Moldovei şi Ţării Româneşti. Se indică totodată şi sumele predate, ca şi cele rămase de încasat de la cîţiva domni (Nicolae Caragea, Mihail Suţu, Alexandru Mavrocordat-Firaris).

I. Obiceiul încetăţenit precum că supuşii care devin voievozi în Ţara Românească îşi iau obligaţia să dea 250 000 guruşi pentru primul an de domnie şi cîte 200 000 guruşi pentru ceilalţi ani.

1) Supusul voievod al Ţării Româneşti [1] a predat totul pentru primul an[2], iar din anul al doilea [3] au mai rămas la voievodul amintit încă 52 367 guruşi.

2) Din anul al treilea voievodul cel pomenit mai sus, domnind pînă acum patru luni şi jumătate[4], datorează încă 75 000 guruşi.

Total: 127 367 guruşi ⟨rămaşi⟩.

II. Obiceiul încetăţenit precum că şi supuşii voievozi ai Moldovei îşi iau obligaţia să dea 150 000 guruşi pentru primul an de domnie şi cîte 125 000 guruşi pentru ceilalţi ani.

1) Obligaţia luată de voievodul Moldovei, supusul Alexandru[5], şi ceea ce a rămas la el. E a zecea lună de cînd domneşte[6]:

150 000 guruşi
25 000 guruşi predaţi
125 000 guruşi ⟨rămaşi⟩

S-a dat de ştire că 50 000 guruşi sînt pe drum.

III. Ceea ce a rămas la fostul voievod al Ţării Româneşti, supusul Nicolae bei[7]: 90 500 guruşi

IV. Total: 127 367
125 500
90 500
343 367 guruşi ⟨rămaşi⟩ [8].

Arh. St. Buc., microf. Turcia, r. 4, c. 335. Orig. TKSMA, E. 3575.

---

[1] Mihail Suţu.
[2] Pentru primul an de domnie.
[3] 6 iulie 1784 — 6 iulie 1785 (Mihail Suţu fiind numit la 6 iulie 1783).
[4] Deci documentul datează din luna noiembrie 1785.
[5] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[6] V. n. 4 şi 5.
[7] Nicolae Caragea.
[8] Suma totală diferă de sumele parţiale, întrucît s-au trecut 125 500 guruşi pentru Moldova, în loc de 125 000 guruşi.

Scrisoare prin care marele vizir Gürdjü-Halil Hamid pașa poruncește domnului Țării Românești, Mihail Suțu, să cerceteze dacă sînt sau nu sînt adevărate zvonurile precum că împăratul Austriei recrutează oști cu bani din ținuturile Belgradului și Bosniei și le îmbracă în „portul osmănesc" cu gîndul de a le trimite împotriva Olandei. Se cere să se vadă dacă Austria nu intenționează să atace de fapt Imperiul otoman, iar paza trecătorilor să fie întărită pentru a nu permite locuitorilor să treacă spre a se înrola în armata austriacă.

Pildă printre emirii neamului Mesiei și demn de încredere printre mai marii celor de credința lui Iisus, voievodul de acum al Țării Românești, voievodul Mihail[1], sfîrșitul să-ți fie cu noroc!

Ți se face cunoscut, pe scurt, că s-a auzit de răspîndirea veștii că, în aceste clipe, împăratul Austriei [2] înscrie ostași voluntari, pe cei care doresc, din țara sa proprie, precum și din ținuturile musulmane, din părțile Belgradului și Bosniei *(Bosna)*, dîndu-le cîte șapte galbeni, și face din ei ostași împărătești[3], și că le dă tuturor veșminte noi de haiduci, iar această îmbrăcăminte, în vorbirea acelor părți, poartă denumirea de „port osmănesc". S-a mai auzit că, din această pricină, raialele de la hotarele Bosniei fug, cete după cete, în părțile Austriei și se înscriu oșteni. În aparență, se spune că această oaste va fi trimisă numai împotriva Olandei *(Felemenk)*, dar unii cunoscători ai situației și cei încercați se înspăimîntă și se îngrozesc de pregătirea de către austrieci a unor astfel de oști în port otoman.

Deși s-ar putea spune, în aceeași măsură, că astfel de vești pot fi și adevărate, dar și minciuni, totuși, ținînd seama de purtările constatate pînă acum la austrieci, este clar că ei au gînduri rele față de Înalta împărăție.

De aceea, avînd în vedere vicleniile și înșelăciunile înnăscute ale celor din neamul amintit mai sus, s-ar putea ca ei să fi răspîndit vestea trimiterii oștirilor înscrise asupra flamanzilor, așa cum s-a arătat mai sus, tocmai pentru a-și acoperi și a-și ascunde gîndurile rele pe care le țin ascunse în ei, încît se poate presupune că ei le înscriu astfel pentru a-și arăta de fapt gîndurile lor rele față de Înalta împărăție. Tot așa, s-ar putea ca ei să fi început aceste pregătiri pentru a le trimite într-adevăr împotriva flamanzilor. Pe scurt, oricum ar sta lucrurile, Înalta împărăție trebuie, în toate împrejurările, să respecte cerințele prevederii și precauției și să fie atentă, prevăzătoare și clarvăzătoare. Astfel, stabilindu-se adevărul sau minciuna despre veștile amintite mai sus, se cuvine să se procedeze cu înțelepciunea cerută de împrejurări și situații.

De aceea s-a scris această scrisoare și s-a trimis prin ...[4], pentru ca tu, potrivit cerințelor dreptății și priceperii care se așteaptă de la tine, fără să arăți vreo nepăsare cît de mică în această privință, să ai grijă să cercetezi și să stabilești adevărul despre veștile amintite mai sus, pe orice cale va fi cu putință, fie trimițînd iscoade speciale la locurile unde este nevoie, fie sub altă formă, și, așa cum s-a arătat, să afli și să stabilești dacă este adevărat sau nu că austriecii recrutează oști, iar dacă este adevărat, să vezi dacă acest lucru se face într-adevăr pentru a le trimite și a le expedia asupra flamanzilor, în legătură cu nenorocirile pe care le au ei cu flamanzii, sau dacă, sub acest zvon, vor să-și arate în primăvară dușmănia lor față de Înalta împărăție și să atace țările musulmane. Astfel, să te informezi și să stabilești care anume sînt gîndurile lor de răutate.

Apoi să te grăbeşti să scrii şi să dai de ştire, cu o zi mai devreme, adevărul despre această situaţie, precum şi veştile pe care le vei obţine. Şi pentru ca nimeni dintre raialele Înaltei împărăţii să nu treacă în taină, pe o cale oarecare, dincolo de hotarele cu Austria, spre a se înscrie la oaste, să depui strădui nţe şi zel pentru siguranţa locurilor trebuincioase, precum şi pentru atragerea şi unirea raialelor.

Astfel, cu voia celui Preaînalt, la sosirea ei, să faci şi să procedezi aşa cum s-a scris mai sus. Sănătate şi supunere faţă de Allah!

De la reşedinţa din Constantinopolul cel bine păzit.

Semnătură: Halil Hamid ....

Sigiliu: Halil Hamid ....

Arh. St., Buc. doc. turc., III/218. Orig. cu semnătură pence, sigiliu cu formule, scris: *neshi-divani*. Rez. Cat., I, p. 129, n. 508.

---

[1] Mihail Suţu.
[2] Iosif al II-lea.
[3] *Sultan askeri.*
[4] Loc alb.

46 ⟨1785—1786⟩

Arz prin care domnul Ţării Româneşti, probabil Mihail Suţu, protestînd la Poartă împotriva abuzurilor celor 27 de negustori de Capan, învoiţi să facă negoţ în Ţara Românească doar cu asociaţii lor, cere totodată emiterea unui nou firman, ca să nu mai fie trimişi cei care nu sînt prevăzuţi în firman şi nici să nu se propună primirea altor persoane.

Acei dintre negustorii de Capan din Istanbul şi din Galata care stau la Înalta Poartă şi care au învoire, prin înaltă poruncă, de a face negoţ în Ţara Românească fiind doar douăzeci şi şapte de persoane, numai unii dintre cei amintiţi mai sus au cîte unul, iar alţii cîte doi asociaţi. Deşi în înaltul firman referitor la nizamul de condiţii se află trecute clar numele şi semnalmentele negustorilor menţionaţi mai sus şi cu toate că sînt clare şi sfaturile ca, afară de cei scrişi în firman, ei să nu trimită alţi oameni şi să nu folosească slujnici, totuşi sus-numiţii asociaţi trimit în ţară, cu scrisorile lor de recomandare, cîte trei-patru, iar uneori şi mai mulţi oameni, fără ca numele lor să fie cuprinse în înalta poruncă, zicînd că „ei pot fi folosiţi la procurarea diferitelor feluri de zaherele sub protecţia asociaţiei noastre".

Supuşii voievozi nu cunosc încă dacă împuterniciţii amintiţi mai sus sînt sau nu sînt înregistraţi prin chezăşie *(kefaleten)*. Afară de aceasta, în cazul cînd, la nevoie, s-ar cerceta dacă teşcherelele cuprinzînd peceţile lor sînt sau nu sînt valabile şi dacă, neavînd peceţile proprii ale negustorilor cu adevărat fermanlîi şi ale asociaţilor lor, ele vor fi contestate sau dacă voievozii slujitori ar arăta îndoială în acceptarea lor, atunci s-ar împiedica foarte mult pregătirea zaherelei pentru Poartă tocmai în timpul achiziţionării ei.

De aceea, după ce se va arăta bunăvoinţă în judecarea faptului dacă aceasta are sau nu are vreun neajuns, pentru ca să fie înlăturate şi îndepărtate bănuiala şi îndoiala, să se emită din nou o înaltă poruncă în sensul ca,

de azi încolo, să nu fie trimişi alţi oameni, afară de asociaţii ai căror nume şi semnalmente sînt clare în firmanul cel purtător de înaltă glorie. De asemenea, să nu se propună primirea nimănui peste numărul stabilit [1]....

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 190, f. 3, scris: *neshi*. Rez. Cat., II, p. 306, nr. 1062.

[1] Sfîrşitul documentului lipseşte.

47 **⟨1785—1786⟩**

Arz prin care domnul Ţării Româneşti, probabil Mihail Suţu, potrivit poruncilor anterioare, solicită prin capuchehăi emiterea a două firmane, unul către domn, iar altul către nazîrul şi cadiul de Brăila, pentru ca seneturile pecetluite de corăbierii de Capan, pentru zaherelele încărcate, să fie semnate şi de nazîr sau de cadiul de Brăila şi înapoiate apoi oamenilor domnului spre a fi prezentate la Poartă.

Cînd persoana voastră fericită va vedea cele extrase din cuprinsul firmanului purtător de glorie înaltă, emis cu cinste mai înainte de aceasta în sensul ca, după ce reisii de Capan, care achiziţionează zahereaua transportată la Brăila *(Ibrail)* de supusul voievod al Ţării Româneşti, vor pecetlui personal senetul cuvenit pentru cantităţile încărcate în corăbiile lor, acesta să fie pecetluit, de asemenea, şi de supusul agă, nazîrul Brăilei, sau de cadiefendiul de Brăila, cel ce se roagă, ca să-l predea apoi omului voievodului, spre a fi prezentat la pămîntul de sub picioarele persoanei voastre fericite, supusul voievod al Ţării Româneşti îndrăzneşte să se roage ca, potrivit cerinţelor ⟨poruncii amintite⟩, să se emită, cu onoare, două firmane purtătoare de înaltă glorie, unul adresat supusului voievod al Ţării Româneşti, iar altul către cadiul şi nazîrul Brăilei pentru aducerea la cunoştinţă a situaţiei. Porunca şi firmanul depind de măria sa cel care porunceşte!

Deasupra textului: „I s-a dat poruncă potrivit cererii sale".

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 190, f. 15, scris: *neshi*.

48 **⟨1785—1786⟩**

Act în care se precizează că domnii Moldovei obişnuiesc să dea la Poartă 60 de pungi de aspri (= 30 000 guruşi) cu prilejul reînnoirii domniei lor din trei în trei ani.

Hüve !

Obişnuita giaizea împărătească ce se prezintă cu act la scara măriei sale fericitului împărat al lumii de către supuşii voievozi ai Moldovei pentru numirea lor la trei ani o dată:

30 000 guruşi în bani, ⟨adică⟩ 60 de pungi *(kise)*.

Şaizeci de pungi de aspri.

Blană de samur: 1 bucată.
Blană de rîs *(vışık)*: 1 bucată.

Arh. St. Buc., microf. Turcia, r. 4, c. 454. Orig. TKSMA, E. 1082/2.

49 **⟨1786, după martie 26⟩**

Act în care sînt calculate diferite sume care trebuiau să fie vărsate la vistieria otomană din partea unor dregători otomani, precum şi din partea domnilor români: Nicolae Mavrogheni şi Alexandru Ipsilanti.

1) Ceea ce trebuie să sosească din partea lui defterdar-efendi:
78 992 guruşi din cumpărarea de zaherele din Ţara Românească.
58 408 1/2 din cumpărarea de zaherele din Moldova.
08 880 ceea ce a rămas din giziaua pe ⟨anul 11⟩97[1].
49 500 ceea ce a rămas din giziaua pe ⟨anul 11⟩98[2].
69 500 ceea ce a rămas din giziaua pe ⟨anul 11⟩99[3].
265 280 1/2

2) Ceea ce trebuie să vină de la voievodul Ţării Româneşti, Nicolae bei[4]: 90 449 guruşi.

3) Ceea ce trebuie să vină de la voievodul Moldovei, Alexandru[5], pentru noul an ⟨de domnie⟩: 75 000 guruşi.

4) Ceea ce trebuie să vină de la Halil aga, capuchehai al valiului de acum de Damasc *(Şam)*:
25 000 guruşi, richiabiaua eialetului Damasc *(Şam)* cel venerat.
07 500 guruşi, richiabiaua eialetului *Trablus-Şam*[6].
10 000 guruşi pentru slujba de mubaşir în eialetul *Şam*.
07 500 guruşi pentru slujba de mubaşir în eialetul *Trablus-Şam*.
50 000
20 000 guruşi, s-au predat
30 000 guruşi, ⟨rest⟩.
Total: 480 729 1/2 —
20 000
460 729 1/2 guruşi, ⟨rest⟩.

Arh. St. Buc., microf. Turcia, r. 4, c. 455. Orig., TKSMA, E. 1082/4.

[1] *1197 H.* = 7 decembrie 1782— 25 noiembrie 1783.
[2] *1198 H.* = 26 noiembrie 1783 — 13 noiembrie 1784.
[3] *1199 H.* = 14 noiembrie 1784 — 3 noiembrie 1785.
[4] Nicolae Mavrogheni.
[5] Alexandru Ipsilanti.
[6] *Trablus-i-şam,* Tripoli (Libia).

50 **⟨După 1786 aprilie 6 = *1200 cemazi II 6*⟩**

Defter privind sumele predate treptat la Monetăria otomană de Mihail Suţu, pe cînd fusese domnul Ţării Româneşti, precum şi datoria pe care o mai avea în clipa mazilirii (6 aprilie 1786). Se indică şi sumele plătite,

ca și cele restante la 27 decembrie 1782, din totalul de 500 de pungi richiabie din partea Țării Românești și de 300 de pungi de aspri richiabie din partea Moldovei.

Condică de amănunte despre sumele pe care fostul voievod al Țării Românești le-a trimis supusului de mine, începînd din a 15-a zi a lui septembrie din anul acesta 1199 [1], din timp în timp, fie sub formă de polițe, fie în bani, și pe care supusul de mine, la rîndul meu, le-am predat supușilor Ștefan și Bedros, zarafii Tarapanalei împărătești[2].

Gurușii predați :

I. 15 070, la 15 septembrie, în bani, prin portarul său, numit Stavri.
08 500, în prima decadă a lunii septembrie, prin poliță.
39 800, la 15 octombrie, iarăși prin poliță.
10 000, la 18 octombrie, iarăși prin poliță.
01 000, iarăși prin poliță.
55 000, la 26 decembrie, în bani.
05 500, la 23 ianuarie 1786, prin poliță.
06 000, la 12 febr., prin poliță.
00 867, la 19 febr., în bani, prin portarul său Marco.
10 000, în ultima decadă a lunii febr., prin poliță.
11 900, în prima decadă a lunii martie, în bani, prin portarul său Marco.
13 100, în ultima decadă a lunii martie, în bani, prin portarul său Marco.

176 737 ⟨guruși⟩

II. 332 633, potrivit chitanței apărute a fostului voievod supus al Țării Românești.
176 737, suma predată de supusul de mine, de șase luni încoace.

509 370

450 000. Se scade suma pentru primul și al doilea an ⟨de domnie⟩

059 370, în contul celui de-al treilea an.

În felul acesta, la 6 djemazi-ul-ahîr din anul 1200[3], care este data mazilirii sus-numitului voievod slujitor, au mai rămas la el încă 104 266 de guruși. În această privință, ca și în toate împrejurările, porunca și firmanul depind de măria sa care poruncește.

III. 21 M., anul 97 [4]. Cele ce vor da la Tarapanaua împărătească ⟨pentru richiabie⟩:

1) Voievodul Țării Românești: 500 pungi
200 predate
300 pungi ⟨de aspri, de predat⟩.

2) Voievodul Moldovei: 300 pungi
030 predate
270 ⟨pungi de aspri, de predat⟩.

Arh. St, Buc, microf. Turcia, r. 4, c. 418. Orig., TKSMA, E. 2587/1—2.

[1] *15 eylül 1199* = 15 septembrie 1785.
[2] *Darbhane-i amire.*
[3] *6 cemazi II 1200* = 6 aprilie 1786.
[4] *21 muharrem 1197* = 27 decembrie 1782.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, aflînd de unele încălcări ale tătarilor în Moldova, comunică muhafîzului de Bender hotărîrile şi regulamentele anterioare cu privire la teritoriul zis „Cele două ceasuri", de lîngă „Vatra lui Halil paşa", pentru ca şi în viitor să fie respectat, întocmai, nizamul acceptat de ambele părţi.

Abdul-Hamid han, fiul *(bin)*, lui Ahmed, veşnic biruitor!

Guvernator onorat şi dregător glorios, orînduitorul lumii, chibzuit şi cu gînduri pătrunzătoare în toate treburile şi cel cu păreri drepte în afaceri importante, temelia împărăţiei şi norocos printre demnitarii fericiţi şi măreţ printre favoriţii înaltului stăpîn, tu, care eşti muhafîzul de Bender, vizirul meu, ... [1] paşa, preaînaltul Allah să-ţi ţină mărirea!

Cînd va sosi înalta parafă împărătească, să-ţi fie cunoscut că, întrucît locuitorii de pe teritoriul liber dintre hotarul Moldovei şi cazalele Akkerman, Bender, Chilia, Ismail, Sarata, — care nu se află în stăpînirea şi posesiunea nimănui şi care este pămîntul cunoscut sub numele de „Vatra lui Halil Paşa" [2] şi ale cărui hotare şi graniţe sînt stabilite —, nemulţumindu-se cu locurile lor, atacau pămîntul Moldovei, de aceea, pentru înlăturarea certurilor, se dăduse voie, înainte de război, cu unele condiţii, ca pe o întindere de 32 de ceasuri lungime şi două ceasuri lăţime, din pămîntul Moldovei, ei să facă numai arături şi semănături şi să-şi pască vitele lor, dar era oprită înfiinţarea de sate şi de clădiri.

Cu toate acestea, locuitorii cei arătaţi mai sus, contrar îngăduinţei, înfiinţînd sate şi făcînd construcţii în unele locuri din pămîntul amintit, au îndrăznit să-i persecute pe moldoveni *(Bogdanlu)* şi să ocupe unele moşii ale lor. De aceea, atît înainte de război, cît şi după aceea, fuseseră date ilustre porunci în sensul ca, lăsîndu-se suficient teren nelocuit între pămîntul Moldovei şi „Halil paşa yurdu", care este vechiul loc de şedere a locuitorilor pomeniţi, să se pună capăt certurilor şi duşmăniilor, în înţelegere cu voievodul Moldovei, pentru ca, în felul acesta, să nu se mai ivească certuri. Aceste porunci, precum şi cuprinsurile hogeturilor *(hüccac)* şeriatului, înregistrate, fiind extrase cu amănunte, fuseseră emise, pe la mijlocul *(evasıt)* lui zilhidjge din anul 93 [3], ilustrele mele porunci separate, una către voievodul de la Tombasar[4] şi către scribul care fusese desemnat în suita sa, din partea Contabilităţii generale, şi către ajutorul de arhitect [5], care-i fusese alăturat, iar alta către voievodul Moldovei [6], ca să depună străduinţe în aranjarea pricinii, luînd legătură cu voievodul de la Tombasar.

În corespondenţele sosite după aceea, separat, din partea foştilor voievozi de la Tombasar şi din Moldova se află scris şi cuprins că, după ce, potrivit poruncii purtătoare de înaltă glorie, a fost citită ilustra poruncă la medjlisul orînduit în localitatea numită Tigheci [7] din cazaua Codru [8] şi unde erau de faţă: voievodul de Tombasar şi scribul şi locţiitorul, pomeniţi mai sus, şi bătrînii cunoscuţi după nume şi oamenii de cuvînt dintre locuitorii de pe pămîntul amintit, precum şi boieri de seamă din partea moldovenilor, s-au ivit multe certuri şi gîlcevi de amîndouă părţile. După aceea, locuitorii amintiţi, negăsind altă cale decît să-i convingă pe moldoveni şi să-i determine şi să accepte pricinile aşezării lor, s-au învoit şi şi-au luat asupra lor

obligaţia ca să fie ridicate şi duse la „Hotarul lui Halil paşa" un număr de şapte sate, dintre satele familiei *(kabile)* Orakoglu, de pe întinderea, cu hotarele cunoscute, de „16 ceasuri", care a fost dată ca proprietate *(temlik)*, din pămîntul amintit mai sus de „32 de ceasuri", mitropolitului ţării, potrivit actului împărătesc de proprietate[9], sub numele de „Moşia Hotărniceni". De asemenea, s-au mai învoit ca, de azi încolo, nimeni dintre cei din Bugeac să nu înfiinţeze binale *(ebniye)* pe locul acela şi să nu facă acolo arături şi semănături şi să nu pască vite şi să nu pătrundă şi să nu calce acolo. De asemenea, şi din cele 42 de sate ale familiei Bor-Mehmed-oglu [10], aflate pe întinderea de „16 ceasuri", tolerate din cele „32 de ceasuri" pomenite mai sus, să fie scoase cu totul satele numite: Haydar-oglu şi Dogan şi Djugur, aflate pe malul pîrîului *(dere)* Sarata, şi satele numite: Miş, de pe malul Tigheciului, şi Tigheci-Boragan, precum şi satul numit Iaşlan, aflat pe malul pîrîului Larga, în total şase sate, iar în celelalte 36 de sate care mai rămîn, în afară de bugecenii care locuiesc în ele, ei să nu primească de azi încolo în mijlocul lor şi să nu mai lase să se aşeze printre ei nici o persoană şi nici o familie care va veni din altă parte, ci ele [11] să fie aşezate pe pămîntul Bugeacului.

De asemenea, deşi trebuia ca, potrivit înaltei porunci, să fie scoşi cu toţii şi de pe întinderea aceasta de „16 ceasuri", unde se dăduse mai înainte voie numai pentru arături şi semănături şi pentru păscutul vitelor, se trece totuşi aceasta cu vederea, dar cu condiţia ca să dea cu toţii, deopotrivă, către Moldova, ca şi mai înainte, zeciuielile şi dările lor şi darea pe vite numită alîm *(alım)* şi darea pe stupi şi taxa pentru iarba cosită şi darea pe familie *(hane)*, iar dacă vitele lor vor intra pe pămînturile alăturate ale Moldovei şi vor pricinui pagube semănăturilor raialelor, atunci să dea despăgubiri fără împotrivire. De asemenea, dacă unii dintre ei vor supăra raialele Moldovei şi vor ataca avuţiile şi vitele lor şi le vor aduce pagube, atunci, dat fiind că ei sînt chezaşi unii pentru alţii, să fie puşi să le găsească sau să dea despăgubiri. De asemenea, să nu se ducă oamenii lor sau alţii în pădurile moldovenilor ca să taie cherestea sau nuiele sau lemne sau ca să cosească iarbă, Dacă va fi nevoie de ele, atunci să ia cu bani *(akçe)* de la raialele Moldovei. De asemenea, pe pămîntul amintit, pe care se află satele lor, să nu fie aşezate raialele Moldovei, iar în cazul ivirii unor astfel de fapte, să se ia în seamă şi să se respecte ştirile date de bătrînii satelor. De asemenea ei să nu depăşească nici cu un pas întinderea de „16 ceasuri", tolerată din cele „32 de ceasuri", amintite mai sus, şi să nu facă arături şi semănături şi să nu pască vitele lor în altă parte, iar dacă se vor ivi fapte şi purtări contrare acestor condiţii, atunci să fie numaidecît scoşi şi izgoniţi cu toţii din pămîntul amintit şi să fie aşezaţi pe pămîntul Bugeacului.

Ei au primit cele de mai sus cu voia lor şi s-au învoit, declarîndu-se chezaşi unii pentru alţii. De asemenea, şi boierii împuterniciţi *(tevkil)* din partea moldovenilor le-au primit şi le-au întărit şi ei, la rîndul lor.

De asemenea, fusese trimis şi hogetul şeriatului, dat în legătură cu cele de mai sus, purtînd şi semnătura naibului lui Or-Mehmed-Oglu care atîrnă de ghecetul de la Ismail, şi avînd data de djemazi-ul-eveel din 1194 [12]. De asemenea, şi fostul voievod al Moldovei [6], la rîndul său, ceruse ca cuprinsul hogetului amintit al şeriatului să fie comentat *(şerh)* deasupra textului poruncii pomenite mai sus. De aceea, rezumatul corespondenţelor şi cuprinsul hogetului şeriatului fiind văzute şi cunoscute de împărăţia mea,

se comentase deasupra textului poruncii mai sus pomenite cuprinsul hogetului amintit, aşa cum se ceruse.

Astfel, cu scopul de a se face cunoscut, cuprinsul hogetului mai sus arătat fusese comentat deasupra textului poruncii mele purtătoare de înaltă glorie, emisă mai înainte, potrivit ilamului fostului meu başdefterdar, la djemazi-ul-ahîr din anul 1194 [13], şi adresată voievodului hassului de la Tombasar şi voievodului Moldovei, pentru a li se arăta care anume este situaţia. De asemenea, potrivit cerinţelor înaltelor mele porunci emise cu cinste, din Cancelaria *(Kalem)* Divanului meu împărătesc, către voievodul Moldovei, fusese iarăşi emisă, anul trecut, porunca mea ilustră către voievozii cei mai sus arătaţi pentru întărirea acestei stări de lucruri.

În aceste clipe, sosind la auzul împărăţiei mele ştirea că locuitorii cei pomeniţi mai sus au început să aibă purtări contrare şi să săvîrşească fapte potrivnice hogetului şeriatului şi condiţiilor cuprinse în ilustrele mele porunci emise cu cinste, a fost anume emisă şi trimisă, prin ... [1],această înaltă poruncă a mea, dîndu-se firmanul meu pentru ca tu, care eşti muhafîzul de Bender, vizirul cel pomenit mai sus, să faci şi să procedezi potrivit ilustrei mele porunci emise mai înainte şi să te fereşti şi să te ţii departe de contrariul.

Pentru a nu se mai ivi motive de ceartă şi de gîlceavă de ambele părţi, hogetul şeriatului, dat cu voia şi cu dorinţa celor două părţi, cuprinzînd nizamul arătat, fusese scris deasupra textului ilustrei mele porunci emise cu cinste mai înainte de aceasta. Astfel, în scopul de a se înlătura şi a se curma certurile dintre locuitorii amintiţi şi moldoveni, nu era nevoie şi nu se cuvenea să se ivească fapte şi purtări potrivnice angajamentelor şi hogetului şeriatului. De aceea nu dau împărăteasca mea îngăduinţă ca locuitorii cei pomeniţi mai sus să persecute mai sus amintitele raiale ⟨moldovene⟩ prin trecerea hotarelor, contrar angajamentelor lor. Dorinţa mea împărătească este ca ele să stea în umbra siguranţei şi să trăiască în tihnă.

Astfel, a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie pentru ca tu, care eşti vizirul arătat, să faci şi să procedezi potrivit înaltelor cuprinsuri ale înaltelor mele porunci emise mai înainte către voievozii cei amintiţi mai sus, şi, înţelegîndu-te cu voievodul Moldovei [14], să supraveghezi necontenit şi mereu şi să fereşti şi să ocroteşti de încălcare nizamul mai sus arătat şi să depui strădanie şi zel pentru împiedicarea şi îndepărtarea locuitorilor pomeniţi de la atacarea pămîntului Moldovei şi de la supărarea şi persecutarea raialelor ei, deoarece ele sînt contrare cuprinsului hogetului şeriatului şi potrivnice condiţiilor înaltei mele porunci. De asemenea, şi în chestiunea luării şi predării zeciuelilor şi dărilor să se procedeze aşa cum a fost înainte de război. Totodată, să te fereşti de a-i insulta şi de a-i persecuta pe locuitorii aceia cu cereri de dări născocite sau în alte chipuri. De asemenea, aşa cum s-a scris mai sus, pentru menţinerea şi îndeplinirea bunăvoinţei trebuincioase de amîndouă părţile şi în chestiunile privitoare la alîm şi la zeciueli *(a'şar)* şi la dări, să fie respectaţi, aşa cum a fost din trecut şi pînă acum, emirii şi bătrînii locuitorilor cei pomeniţi mai sus şi, în felul acesta, să se depună sforţări multe şi să se dea atenţie pentru crearea motivelor de linişte şi de înaltă mulţumire a tuturor.

Astfel, la sosire, îţi poruncesc să faci şi să procedezi potrivit firmanului meu care a fost emis cu cinste în această privinţă şi care cere supunere şi

ascultare deplină şi să te fereşti foarte mult şi să te ţii departe de contrariul, oricît de mic ar fi. Aşa să ştii şi să dai crezare ilustrului semn!

Scris pe la sfîrşitul *(evahır)* lunii djemazi-ul-ahîr din anul 1200.

De la reşedinţa din Constantinopolul cel bine păzit.

Arh. St., Buc., doc. turc., A.N., CCLII/8. Orig. cu tugra, semnături cu cozi, pe verso adresa: *Bender muhafızına* (către muhafizul de Bender), scris: *divani;* însemnări. Rez. Cat., II, p. 307, nr. 1064.

---

[1] Loc alb.
[2] *Halil paşa Yurdu.*
[3] *Evasıt zilhicce 1193* = 20—29 decembrie 1779.
[4] *Tombasar voyvodası*, „intendentul de Dubăsari".
[5] *Mimar halifesi.*
[6] Constantin Moruzi.
[7] *Tenghedj (Tengeç).*
[8] *Korda* sau *Forda.*
[9] *Mülkname-i hümayun.*
[10] Mai departe: *Or-Mehmed-oglu.* Corect: *Börü-Mehmed-oğlu*(?).
[11] Adică persoanele (familiile) venite din afară.
[12] *Cemazi I 1194* = 5 mai — 3 iunie 1780.
[13] *Cemazi II 1194* = 4 iunie — 2 iulie 1780.
[14] Alexandru Mavrocordat-Firaris.

52 **1786 octombrie 5—14** *(1200 zilhicce, evasıt)* **Constantinopol**

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte lui serturnai Abdullah, căpetenie de ieniceri din Brăila, precum şi altor demnitari din Galaţi, ca să-l sprijine pe noul serdar de Galaţi, serturnai Mehmed, în reglementarea treburilor sale şi pentru asigurarea liniştii raialei, ca şi pentru expedierea de zaherele la Poartă, punîndu-se totodată capăt şi neregulilor săvîrşite pînă atunci de răufăcători.

Abdul-Hamid han, fiul lui Ahmed, veşnic biruitor!

Pildă printre cei glorioşi şi aiani, căpetenia de acum de ieniceri din Brăila *(Ibrail)*, serturnai Abdullah, să-ţi crească gloria! şi bătrînii *(ihtiyaran)* aflaţi la schela Galaţi *(Kalas)*, onoraţi printre cei de o seamă cu voi, să vă crească puterea!

Cînd va sosi înalta parafă imperială, să ştiţi că slujba de ofiţer de Galaţi se acorda, din trecut şi pînă acum, unor persoane îndrăzneţe şi curajoase, al căror noroc era înălţat în oaste şi care erau capabile să stăpînească şi să ţină raiaua. În felul acesta, se arăta grijă pentru siguranţa slujitorilor ⟨lui Allah⟩ şi pentru liniştea raialei. Dar de cînd a murit serdarul *(zabit)* de Galaţi, serturnai Osman, cel scos la pensie, slujba de serdar de Galaţi nefiind acordată celor în drept, cetele de răufăcători au început să acţioneze deschis, iar slujitorii lui Allah nu mai au linişte. Afară de aceasta, arătîndu-se neglijenţă şi în privinţa încărcării şi expedierii corăbiilor de zaherele, a sosit momentul necesar ca, pentru siguranţa oraşelor şi pentru liniştea slujitorilor, serdarlîcul de Galaţi să fie dat pe seama unui ofiţer îndrăzneţ şi curajos, a cărui soartă s-a înălţat în oaste. De aceea, dat fiind că serturnai Mehmed, pildă printre glorioşi şi aiani, să-i crească gloria, este îndrăzneţ şi curajos şi capabil de stăpînire, el a fost numit ca serdar de Galaţi şi trimis într-acolo. De aceea

a fost emisă această ilustră poruncă a mea şi a fost expediată prin [1]..., dîndu-ţi-se ţie, care eşti sus-numitul ofiţer de ieniceri la Brăila, firmanul meu pentru ca, aşa cum a fost din trecut şi pînă acum, să-l sprijini în treburile sale în legătură cu slujba sa de serdar de Galaţi şi în privinţa stăpînirii sale şi să împiedici amestecul altora. Astfel, la sosire, să procedezi potrivit cerinţelor ilustrei mele porunci, aşa cum s-a arătat mai sus, şi să-l sprijini pe sus-numitul serdar, întocmai ca şi din trecut şi pînă acum, în treburile slujbei sale de serdar şi în privinţa stăpînirii sale, ca şi în pricina transportului de zaherele.

Depunînd eforturi, să nu lăsaţi pe alţii să intervină, iar sus-numitul turnagibaşî Mehmed, la rîndul său, stăpînindu-şi ostaşii , aşa cum s-a făcut din trecut şi pînă acum, şi depunînd foarte multe eforturi, să facă ordine în oraşe şi să ridice bunăstarea supuşilor prin înlăturarea şi îndepărtarea cetelor de răufăcători. De asemenea, agalele şi alemdarii şi bătrînii şi ostaşii *(neferat)* care stau în oraşul cel amintit sau care trec pe acolo ca musafiri, ştiindu-l cu toţii pe sus-numitul serdar peste ei, să i se supună şi să-i dea ascultare, fără să săvîrşească fapte contrare cuvîntului său şi fără să arate purtări potrivnice părerilor sale. Sus-numitul, la rîndul său, să facă toate treburile sale potrivit ilustrului şeriat şi potrivit legii vechi, precum şi potrivit înaltei porunci, şi să depună foarte multe sforţări în vederea prezentării unor servicii care să ducă la asigurarea liniştii locuitorilor vilaietului. De asemenea, şi din partea agalei de ieniceri de la înalta mea Curte, Hasan aga, pildă printre emiri şi cei mari, să-i ţină mărirea, s-a dat o scrisoare pecetluită ca voi să vă rugaţi pentru dăinuirea vieţii fericitei mele persoane împărăteşti.

De aceea a fost emis firmanul meu glorios spre a se proceda aşa cum s-a arătat mai sus. Cînd vă va sosi, vă poruncesc să faceţi şi să procedaţi potrivit cuprinsului firmanului care a fost emis cu onoare în această privinţă şi care cere supunere şi ascultare deplină, precum şi potrivit scrisorii, pecetluite, care a fost dată din partea sus-numitului agă şi să vă feriţi foarte mult şi să vă ţineţi departe de contrariul. Aşa să ştiţi şi să daţi crezare ilustrului semn!

Scris pe la mijlocul *(evasıt)* lunii zilhidjge cea ilustră din anul 1200.

De la reşedinţa din Constantinopolul cel bine păzit.

Bibl. Acad. MCCCLXXV/11. Orig. cu tugra, scris: *divani*, pe verso: adresa pentru căpetenia de ieniceri din Brăila şi pentru ceilalţi, semnături cu cozi, însemnări etc. Rez. Cat. I, p. 102, nr. 377.

---

[1] Loc alb.

53 **⟨1786 octombrie 5—14 = *1201 zilhicce, evasıt*⟩**

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa cere domnului Moldovei, Alexandru Mavrocordat-Firaris, să-l ajute în rezolvarea treburilor sale pe serturnai Mehmed aga, care a fost numit serdar la Galaţi.

Pildă printre emirii neamului Mesiei, cel demn de încredere printre mai marii celor de credinţa lui Iisus, voievodul de acum al Moldovei, voievodul Alexandru, sfîrşitul să-ţi fie cu noroc!

Ți se face cunoscut, pe scurt, și ți se aduce la cunoștință că, de astă dată, a pornit într-acolo veteranul serturnai Mehmed aga, unul dintre cei din oastea Porții [1], care a fost numit prin înaltul firman căpetenie și serdar la schela Galați. De aceea ți s-a scris scrisoare și ți s-a trimis pentru a-l ajuta și a-l sprijini pe sus-numitul în treburile sale care se vor ivi[2].

Cu ajutorul lui Allah, cînd îți va sosi, să-l ajuți, așa cum ți s-a scris, și să-l sprijini pe serdarul cel amintit în treburile și în pricinile sale care vor apărea. Salutare și supunere față de Allah!

De la reședința din Constantinopolul cel bine păzit.

Semnătură: Iusuf ...

Sigiliu: Iusuf, supusul. 12 șevval *(L)* 1199 [3] ...

Pe verso, adresa: „Către voievodul de acum al Moldovei, voievodul Alexandru, pildă printre emirii neamului Mesiei, sfîrșitul să-i fie cu noroc!".

Bibl. Acad. MCCCLXXV/20. Orig., cu semnătură sub pence, sigiliu viziral, scris: *yeni-divani*, adresă. Rez. Cat. II, p. *309*, nr. *1070*.

---

[1] *Odjak-ı amire (Ocak-ı amire).*
[2] V. doc. 52 din volumul de față.
[3] *12 șevval 1199* = 18 august 1785; reprezintă data gravării sigiliului.

54 **1786 octombrie 5—14** *(1200 zilhicce, evasıt)*

Scrisoare prin care aga de ieniceri, Hasan aga, comunică agăi de Brăila numirea lui Mehmed aga ca serdar de Galați, cerîndu-i totodată să-l așeze în postul său și să-i acorde ajutor, iar noul serdar de Galați este sfătuit să administreze bine treburile orașului și să îndeplinească poruncile privitoare la potolirea răufăcătorilor, expedierea de zaherele etc.

Hüve!

Pildă printre cei glorioși și aiani, agă de acum al Brăilei *(Ibrail)*, serturnai Abdullah aga, să-ți crească gloria!, și voi, onorați printre cei de o seamă cu voi, aianii ce stați la schela Galați *(Kalas)*, să vă crească norocul!

După prezentarea salutului, vi se face cunoscut că, din trecut și pînă acum, serdarlîcul *(zabitlik)* de Galați dîndu-se pe seama unei persoane din oastea de ieniceri, cu soarta înălțată și capabilă de stăpînire și de ținere în frîu și iubitoare de raiale și vitează și curajoasă, credincioșii erau puși astfel în siguranță, iar raialele stăteau liniștite. De cînd a murit serdarul de Galați, veteranul serturnai Osman aga, serdarlîcul de Galați nefiind dat celor în drept, cetele de răufăcători au tulburat veselia și liniștea credincioșilor. Afară de aceasta, este clară și neglijența în privința încărcării și trimiterii corăbiilor de zaherele.

De aceea, în scopul siguranței orașului *(bilâd)* și liniștii credincioșilor, este timpul ca serdarlîcul de Galați să fie dat pe seama unui ofițer viteaz și curajos, al cărui noroc a fost înălțat în Ogeac *(Ocak)*. Astfel, serturnai Mehmed aga, pildă printre glorioși și aiani, să-i crească gloria!, fiind viteaz și curajos și capabil de stăpînire și de ținere în frîu, el a fost numit și trimis ca serdar de Galați.

De aceea a fost scrisă şi trimisă această scrisoare, potrivit firmanului purtător de înaltă glorie, emis în sensul ca tu, care eşti sus-numitul agă de Brăila, să-l aşezi pe aga cel pomenit în slujba de serdar de Galaţi, aşa cum se făcea din trecut şi pînă acum, şi să-l sprijini în stăpînire şi ţinere în frîu a oastei şi să împiedici şi să înlături amestecul altora.

Cu voia preaînaltului Allah, la sosirea ⟨scrisorii⟩, să faci potrivit cerinţelor înaltei porunci care a fost emisă şi, aşa cum se făcea din trecut şi pînă acum, să-l aşezi pe sus-numitul agă la serdarlîc *(zabitlik)* şi să-l sprijini în stăpînirea lui şi la ţinere în frîu, precum şi în privinţa transportului de zaherele, şi să te străduieşti pentru ele şi să nu laşi pe alţii să se amestece.

De asemenea, şi tu, care eşti turnagibaşî Mehmed, să-ţi crească gloria !, aşteptîndu-se de la tine să fii, în toate privinţele, curajos şi capabil de stăpînire şi să duci la bun sfîrşit slujbele trebuincioase, aflate pe seama ta, şi, de asemenea, aşteptîndu-se de la tine să dai dovadă de interes pentru slujbe şi pentru porunca de stăpînire a cetelor de răufăcători, ai fost numit de astă dată serdar de Galaţi. Astfel, aşa cum a fost din trecut şi pînă acum, stăpînindu-i şi ţinîndu-i în frîu pe ostaşi *(neferat)* şi împiedicîndu-i şi înlăturîndu-i pe răufăcători, să te străduieşti pentru rînduiala oraşului şi pentru ridicarea bunăstării supuşilor. De asemenea, şi ioldaşii, agalele şi alemdaranii şi bătrînii şi ostaşii, care stau în oraşul cel pomenit mai sus sau vin ca musafiri, ştiindu-te toţi pe tine căpetenie *(zabit)* peste ei, să nu iasă din cuvîntul tău şi să nu săvîrşească fapte şi să nu aibă purtări în afara părerilor tale şi să-ţi arate supunere şi să-ţi dea ascultare.

De asemenea tu, la rîndul tău, depunînd toate sforţările tale pentru a îndeplini toate treburile potrivit poruncilor şeriatului cel cinstit şi după legea veche şi potrivit înaltei porunci, precum şi pentru a face servicii demne de laudă, care să aducă linişte locuitorilor vilaietului, să te rogi pentru dăinuirea vieţii împărăţiei sale şi să procedezi potrivit cuprinsului înaltei porunci şi după cerinţele scrisorii [1].

Scris pe la mijlocul *(evasıt)* lunii zilhidjge cea venerată, din anul 1200.

Semnătura: Din partea lui Hasan, acum agă al ienicerilor Înaltei Curţi.

Pe verso, sigiliul: Hasan, aga al ienicerilor Înaltei Curţi. Anul 1200.

Arh. St. Buc., doc. turc., A.N., CCLII/9. Orig. cu semnătură pence, iar pe verso: sigiliu, scris: *divani*, însemnare. Rez. Cat., II, p. 308, nr. 1068.

---

[1] V. şi doc. 52 şi 53 din volumul de faţă.

55 1786 octombrie 24 — noiembrie 2 *(1201 muharrem, evail)* Constantinopol.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, comunicînd nazîrului de Brăila că serturnai Mehmed a fost mazilit din serdarlîcul de Galaţi şi înlocuit cu Iakub, îi porunceşte totodată să-l ajute pe acesta din urmă la ocuparea postului său şi la îndeplinirea obligaţiilor sale de serdar de Galaţi (stăpînirea oştii, trimiterea de zaherele la Poartă etc.).

Abdul-Hamid han, fiul lui Ahmed, veşnic biruitor !

Pildă printre glorioşi şi aiani, ofiţerul de ieniceri aflat la paza cetăţii Brăila, ... [1], să-ţi crească gloria !

Cînd va sosi înalta parafă împărătească, să-ţi fie cunoscut că de la moartea veteranului serturnai Osman, care era serdarul *(zabit)* schelei Galaţi, aflată în vecinătatea Brăilei, serdarlîcul de Galaţi nu a fost dat unuia în drept. Se presupunea că cetele de răufăcători vor tulbura în mod sigur veselia, iar în privinţa încărcării şi trimiterii corăbiilor de zaherele se va arăta nepăsare. De aceea, serdarlîcul de Galaţi fiind acordat şi lăsat pe seama lui serturnai Mehmed, să-i crească gloria !, fusese emisă porunca mea ilustră, potrivit scrisorii sigilate din partea oştii, pentru ca nimeni să nu se amestece în treburile serdarlîcului său.

În clipa de faţă, ofiţerul acela fiind înlăturat, în locul lui a fost numit şi desemnat, potrivit obiceiului din trecut, ca serdar de Galaţi, Iakub, din compania *(Cemaat)* 64, pildă printre cei de o seamă cu el, să-i crească norocul ! De aceea s-a dat scrisoarea sigilată din partea agalei de acum al ienicerilor înaltei mele Curţi, Hasan aga, glorios printre emiri şi mai mari, să-i ţină mărirea !, pentru ca tu, care eşti ofiţerul cel mai sus arătat, aşezîndu-l pe sus-numitul la serdarlîcul de Galaţi, să-l sprijini în privinţa stăpînirii şi ţinerii în frîu şi să nu laşi pe alţii să se amestece, iar sus-numitul Iakub, să-i crească norocul, căruia i s-a acordat serdarlîcul schelei arătate, să depună multe eforturi şi strădanii, aşa cum s-a făcut din trecut şi pînă acum, pentru aducerea la îndeplinire a poruncii de stăpînire şi ţinere în frîu a ostaşilor şi de pază şi de ocrotire a oraşului *(bilâd)*, ca şi pentru trimiterea şi expedierea la timp la înalta mea Poartă a feluritelor zaherele, a căror transportare este o treabă însemnată.

De asemenea, agalele şi alemdarii şi bătrînii şi ostaşii care stau la schela arătată sau care vin ca musafiri, ştiindu-l cu toţii pe sus-numitul ca serdar şi căpetenie peste ei, să nu iasă din vorba lui şi să nu aibă purtări şi să nu săvîrşească fapte în afara părerilor sale, ci să-i arate supunere şi să-i dea ascultare.

De asemenea, şi sus-numitul, la rîndul său, nedîndu-se la o parte de toate treburile sale, potrivit poruncilor şeriatului cel venerat şi după legea veche şi potrivit înaltei porunci, să depună toate sforţările demne de stimă şi care să aducă linişte şi bună stare locuitorilor vilaietului şi sărmanilor şi raialelor.

De aceea a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie ca să se procedeze potrivit celor arătate mai sus. Astfel, la sosirea lui, am poruncit să faci şi să procedezi potrivit firmanului meu aducător de mare noroc, emis cu cinste în această privinţă. De asemenea, să procedezi după cerinţele scrisorii sigilate, care a fost dată din partea mai sus amintului agă şi să te fereşti foarte mult şi să te ţii departe de contrariul. Aşa să ştii şi să dai crezare ilustrului semn !

Scris pe la începutul *(evail)* veneratei luni muharrem, din anul 1201.

De la reşedinţa din Constantinopolul cel bine păzit.

Arh. St. Buc., doc. turc. A.N., CCLII/10. Orig., tugra, scris divani, adresă (pe verso): „către ofiţerul de ieniceri din Brăila", semnături cu cozi, însemnări. Rez. Cat., II, p. 308—309, nr. 1069.

Scrisoare prin care serturnai Abdullah, aga de ieniceri la Brăila, anunță pe domnul Moldovei, Alexandru Mavrocordat-Firaris, de numirea lui Mehmed aga ca serdar de Galați, cerîndu-i totodată să-l îmbrace cu caftan și apoi să-l trimită la postul său cu actele cuvenite.

Hüve!

Excelența sa gloriosul și înaltul și devotatul și scumpul meu prieten vechi, voievodul (*mir*) cel purtător de măreție:

Rugînd pe Allah să vă mențină sănătatea și buna voastră dispoziție și să vă ocrotească cu podoaba iertării sale și, de asemenea, achitîndu-ne de datoria de a întreba de hatîrul cel bun al domniei voastre, facem cunoscut, prietenește, excelenței sale onoratului și înaltului și devotatului și mult apropiatului meu prieten vechi voievodul (*mir*) cel purtător de onoare precum că, de astă dată, prin înaltul firman și potrivit scrisorii măriei sale binefăcătorului, slujba de serdar de Galați (*Kalas*) a fost acordată din nou, cu titlul de serturnai, lui Mehmed beșa, din compania șaizeci și patru (*64. Cemaat*), nepotul lui serturnai Debbuzi-Osman aga.

Slujba de serdar de Galați dîndu-se pe seama lui, eu, la rîndul meu, care vă sînt prieten sincer, am primit înaltă poruncă în sensul ca să-l ajut și să-l sprijin și să-l îndrept către locul unde a primit misiunea să meargă el și ca să nu îngădui nimănui să se amestece în treburile sale. De aceea m-am apucat să vă scriu anume prezenta scrisoare prietenească [1]. De asemenea, l-am trimis spre persoana voastră voievodală (*mirane*) pe serturnai-aga, cu înalta poruncă și cu scrisoarea, aflate în mîna sa, dîndu-i ca însoțitor pe ciohodarul nostru, emirul Mehmed.

Potrivit obiceiului vechi, îmbrăcîndu-l cu caftan (*hil'at*), din partea persoanei voastre prietenești, și, potrivit cuprinsului înaltei porunci, dîndu-i în mînă seneturile cuvenite, să-l trimiteți la locul unde a primit misiune să meargă. Aceasta fiind o chestiune care depinde doar de părerea persoanei voastre voievodale, eu, acest prieten al domniei voastre, sper cu sinceritate și aștept ca părerea persoanei voastre voievodale să fie la fel [2].

La 9 M., anul 201. Din partea lui Abdullah, în prezent serturnai-aga la Brăila.

Sigiliu: Abdullah, cel veșnic supus.

Plicul cu adresa: Cu sprijinul celui Preaînalt. Către excelența sa, onoratul și înaltul și mult apropiatul meu prieten (*mir*) cel demn de stimă, în prezent domnitorul (*hükümdar*) Moldovei. 8642 [3].

Bibl. Acad., MCCCLXXV/16. Orig., semnătură și sigiliu, scris: *neshi-ta'lik*, plic cu adresă și trei sigilii din ceară roșie cu numele: „Seid-Abdullah". Rez. Cat., II, p. 309, nr. 1072.

---

[1] *Kaime-i vedad.*
[2] V. și doc. 52, 53 și 54 din volumul de față.
[3] Cifre cabalistice, echivalînd cu: „*beduh*".

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește mubașirului Ibrahim, alemdarul marelui vizir, serdarului de Galați și domnului Moldovei, Alexandru Mavrocordat-Firaris, să cerceteze și să scoată la iveală cele o sută de pungi de capital pe care le-ar avea la vameșul de Galați și la alții fostul zaraf al Monetăriei imperiale, Bedros, care fusese pedepsit, confiscîndu-i-se și toată averea.

Abdul-Hamid han, fiul lui Ahmed, veșnic biruitor!

Și tu, Ibrahim, pildă printre cei de o seamă cu tine, care ești alemdarul marelui vizir și care ai fost numit mubașir în această treabă, și tu, serdarul de Galați, ...[1], să vă crească norocul!, de asemenea, și tu, voievodul Moldovei, pildă printre emirii neamului Mesiei și demn de încredere printre mai marii celor de credința lui Iisus *(Iseviyye)*, voievodul, ...[1], sfîrșitul să-ți fie cu noroc!

Cînd va sosi înalta parafă împărătească, să vă fie cunoscut că, presupunîndu-se că zaraful Monetăriei, supusul nemusulman Bedros, care fusese pedepsit mai înainte de aceasta și a cărui avere, toată, fusese luată în stăpînire de către mirie, ar avea corăbii care umblă prin părțile Galațiului, cu negoțul de zaherea, se dăduse de știre că el are, în mod sigur, ca avuție proprie a sa, un capital de cîte 50 de pungi de aspri [2], în total 100 de pungi de aspri, la vameșul de la Galați, numit Kara-Koda, și la asociatul său Macarie [3], supuși nemusulmani. De aceea fusese emisă și trimisă, pe la sfîrșitul *(evahır)* lui șaban din anul trecut [4], porunca mea ilustră pentru ca banii mai sus menționați să fie încasați numaidecît de la cei pomeniți, cu părerea și prin mijlocirea fostului mare vizir, vizirul meu Ali pașa, valiu de Oceacov și serascherul părților Ismailului, preaînaltul Allah să-i țină mărirea!, precum și cu ajutorul mubașirului care a fost numit în această pricină și să fie trimiși și făcuți să ajungă la Poarta fericirii mele.

În clipa de față sosind din schela Galați o hîrtie, ca *mahzar*, în cuprinsul ei se spune că de această pricină nu știu nimic și nu au nici o cunoștință nici iazîgiii de vamă [5] și nici negustorii de Capan care, de cinci sau zece ani încoace, au avut afaceri și legături cu cei arătați mai sus la schela pomenită.

Trezind însă bănuială faptul că sus-numiții nu s-au gîndit pînă acum să explice adevărata stare cu o înștiințare *(i'lâm)* sau cu scrisori despre aceasta, a fost emisă și trimisă, prin ... [1], această ilustră poruncă a mea, dîndu-se firmanul meu ca voi, care sînteți mubașirul și serdarul de Galați și voievodul Moldovei, pomeniți mai sus, să cercetați cum se cuvine pricina arătată și s-o scoateți la iveală. Astfel, dat fiind că, este adevărată știrea care a fost adusă la cunoștință, mai înainte de aceasta, în acest sens, și cu toate că se apropie șase luni de cînd a fost emisă și trimisă ilustra mea poruncă în sensul arătat mai sus, a trezit bănuială faptul că, totuși, sus-numiții nu s-au gîndit să arate pînă acum starea adevărată cu o înștiințare sau cu scrisori despre aceasta.

De aceea a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie pentru ca, la sosirea lui, să depuneți multă străduință și să arătați atenție pentru cercetarea, așa cum se cuvine, a pricinii amintite și în vederea scoaterii ei la iveală, așa cum s-a dat firmanul meu.

Astfel, cînd va veni ilustra mea poruncă, vă cer să procedați potrivit cuprinsului acestei ilustre porunci purtătoare de înaltă glorie, care a fost emisă cu cinste în această privință și care cere supunere și ascultare deplină. Să vă feriți foarte mult și să vă țineți departe de contrariul. Așa să știți și să dați crezare ilustrului semn!

Scris în a 17-a zi a lunii muharrem, din anul 1201.

De la reședina din Constantinopolul cel bine păzit [6].

Arh. St. Buc., doc. turc., A.N., CCLII/11. Orig., scris: *divani*, semnături cu cozi, însemnări. Rez. Cat., II, p. 309—310, nr. 1073.

---

[1] Loc alb.
[2] *Kise akçe*.
[3] *Megare* sau *Makare*.
[4] *Evahır şaban 1200* = 18—27 iunie 1786.
[5] *Kura Yazîdjilarî (Kura yazıcıları)*.
[6] V. și doc. 58 din volumul de față.

58 ⟨După 1786 noiembrie 9⟩

Scrisoarea prin care marele vizir Iusuf pașa cere serdarului de Galați să cerceteze și să comunice adevărul despre știrea sosită la Poartă precum că Bedros efendi, care fusese pedepsit și a cărui avere fusese confiscată de stat, ar avea 100 de pungi de aspri la vameșul de Galați și la asociatul său Macarie. Se mai arată că mai înainte fusese dată și o poruncă lui Ali pașa, vizir de Oceacov și serascher la Ismail, pentru încasarea acestei sume.

Hüve!

Pildă printre cei de o seamă cu tine, care ești serdarul de Galați [1], să-ți crească norocul! După prezentarea salutului, ți se aduc la cunoștință următoarele: Presupunîndu-se că zaraful Tarapanalei [2], supusul nemusulman *(zimmi)* Bedros, care mai înainte de aceasta fusese pedepsit și a cărui avere, toată, fusese luată în stăpînire de către mirie, ar avea corăbii care umblă prin părțile Galațiului *(Kalas)*, cu negoțul de zaherele, se dăduse de știre că el are, în mod sigur, la vameșul de Galați, Kara-Koda, și la asociatul său Macarie [3], supuși nemusulmani, cîte 50 de pungi de aspri, în total 100 de pungi de aspri, fiind averea sa proprie. Drept urmare, fusese emisă și trimisă mai înainte de aceasta ilustră poruncă [4] pentru ca banii aceia să fie luați numaidecît de la cei amintiți mai sus, prin mijlocirea măriei sale fericitului Ali pașa, valiul de acum de Oceacov *(Ozu)* și serascherul părților Ismailului, precum și cu ajutorul mubașirului desemnat, și să fie trimiși și aduși la Poarta fericirii.

Sosind de astă dată de la Galați o hîrtie, ca mahzar, în cuprinsul ei se arată că în această privință nu știu nimic și nu au nici o cunoștință nici iazîgiii [5] și nici negustorii de Capan, care, de cinci sau zece ani încoace, au avut afaceri și legături cu cei pomeniți mai sus la schela Galați.

A trezit însă bănuială faptul că cei amintiți mai sus nu s-au gîndit pînă acum să explice adevărata stare a lucrurilor cu nici un fel de act de înștiințare *(i'lâm)* sau cu scrisori *(tahrirat)* în legătură cu aceasta. De aceea

a fost scrisă şi trimisă această scrisoare *(mektub)*, potrivit cerinţei firmanului purtător de înaltă glorie care a fost emis pentru ca pricina amintită mai sus să fie cercetată aşa cum trebuie şi scoasă la iveală prin mijlocirea stegarului *(alemdar)* nostru Ibrahim aga, care se află în partea aceea, el fiind desemnat mubaşir.

Cu voia celui Preaînalt, la sosirea ei să faci şi să procedezi potrivit înaltei porunci. În rest, salutare!

Semnătură: Sărmanul de mine, Iusuf.

Pe verso: 1) Sigiliu: Iusuf, 1198 [6].

2) *Adresa:* „Către serdarul de Galaţi, ... [1], pildă printre cei de o seamă cu el, să-i crească norocul!".

Arh. St. Buc., A.N., doc. turc. CCLII/1. Orig. cu semnătură şi sigilii, scris: *divani.*

---

[1] Loc alb.
[2] *Darbhane sarrafı.*
[3] *Magare* sau *Makare.*
[4] V. Arh. St. Buc., A.N., CCLII/11, doc. din *17 muharrem 1201* (9 noiembrie 1786).
[5] *Kura yazîdjîlarî (kura yazıcıları).*
[6] *1198 H.* = 26 noiembrie 1783 — 13 noiembrie 1784. Sigiliul este mai vechi decît data documentului, Iusuf paşa devenind mare vizir în anul 1786.

59 **1786 noiembrie 23 — decembrie 2** *(1201 safer, evail)*

Scrisoare prin care aga de ieniceri, Hasan aga, comunicînd agăi de Brăila că serdarul de Galaţi (Mehmed, serturnai) a fost mazilit şi înlocuit cu Iakub aga, din compania 64, îi porunceşte totodată să-l ajute pe acesta din urmă la ocuparea postului său şi la îndeplinirea sarcinilor sale de serdar (stăpînirea oştii, trimitere de zaherele la Poartă etc).

Hüve!

Pildă printre glorioşi şi aiani, tu, care eşti agă pentru paza cetăţii Brăila *(Ibrail)*, ... [1], aga, să-ţi crească gloria!

Să-ţi fie cunoscut că, fiind destituit serdarul schelei Galaţi, aflată în vecinătatea Brăilei, în locul lui a fost numit şi desemnat, potrivit obiceiului din trecut, ca serdar de Galaţi, Iakub aga din compania *(Cemaat)* 64, pildă printre cei de o seamă cu el, să-i crească norocul!

De aceea a fost scrisă şi trimisă această scrisoare. Cu voia lui Allah cel preaînalt, la sosirea ei, să-l aşezi pe sus-numitul la serdarlîcul de Galaţi şi să-l sprijini în privinţa stăpînirii şi ţinerii în frîu şi să nu laşi pe alţii să se amestece.

De asemenea, şi tu, care eşti Iakub aga, să-ţi crească norocul, serdarlîcul schelei amintite fiind dată ţie, să depui sforţări, aşa cum s-a făcut din trecut şi pînă acum, în privinţa poruncii de stăpînire şi de ţinere în frîu a ostaşilor şi pentru paza şi ocrotirea oraşului *(bilâd)*. De asemenea, să depui toată priceperea ta şi toate sforţările tale pentru trimiterea şi expedierea la timp şi la vreme a feluritelor zaherele, a căror transportare este importantă.

De asemenea, toţi ioldaşii, agale, alemdari, bătrîni şi ostaşi, care locuiesc la schela cea amintită mai sus sau care vin ca musafiri, toţi, ştiindu-te pe tine căpetenie şi serdar peste ei, să nu aibă purtări şi să nu săvîrşească fapte contrare cuvîntului tău şi părerii tale, ci să-ţi arate ascultare şi supunere.

De asemenea, şi tu, la rîndul tău, neabătîndu-te din a îndeplini toate treburile tale, potrivit poruncilor şeriatului cel venerat şi după legea veche şi potrivit poruncilor înalte, să te străduieşti mult de tot pentru a crea prilej ca locuitorii şi ostaşii, sărmanii şi raialele să fie în linişte şi siguranţă, încît să procedezi potrivit cerinţelor scrisorii.

Scris pe la începutul *(evail)* lunii safer' din anul 1201.

Semnătură: Din partea lui Hasan, agă al ienicerilor Înaltei Curţi.

Sigiliu (pe verso): Supusul Hasan, agă al ienicerilor Înaltei Curţi, 11 L. 1200 [2].

Arh. St. Buc., doc. turc., A.N., CCLII/12. Orig., semnătură, sigiliu (pe verso), scris: *divani*, însemnări. Rez. Cat., II, p. 310, nr. 1074.

---

[1] Loc alb.
[2] *11 şevval 1200* = 27 iulie 1787.

60 1786 decembrie 3—12 *(1201 sfaer, evasıt)* **Constantinopol**

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Ţării Româneşti, Nicolae Mavrogheni, să respecte statutul păstorilor din Transilvania care veneau cu turmele lor în Ţara Românească, întrucît aşa ceruse internunţiul Austriei la Poartă, baronul Herbert Rathkeal. Se enumeră şi condiţiile în vigoare în această privinţă.

Hüve !

Abdul-Hamid han, fiul lui Ahmed, veşnic *biruitor*!

Pildă printre emirii neamului Mesiei, voievodul Ţării Româneşti, voievodul Nicolae Mavrogheni [1], sfîrşitul să-ţi fie cu noroc! Cînd va sosi înalta parafă imperială, să ştii că, din pricina unor certuri în chestiunea impozitelor pe vitele pe care ciobanii din Transilvania le aduc în Ţara Românească pentru păscut, tu, care eşti voievodul mai sus-amintit, ca răspuns la porunca mea purtătoare de glorie, emisă în această privinţă, arătaseşi, în arzurile care sosiseră mai înainte de aceasta din partea ta, precum că pricina amintită a fost discutată acolo, cu agentul Austriei, şi că, sfătuindu-vă cu boierii ţării, în afară de dările de oierit *(oyarit)* şi de ierbărit *(yarbarit)* care se luau din trecut şi pînă acum pentru vitele arătate, mai luaserăţi hotărîri şi în privinţa altor clauze legate de chestiunile respective şi le puserăţi la orînduială, explicînd totodată că dările mai sus amintite de oierit şi de ierbărit erau luate de voievozi cînd mai mult, cînd mai puţin. Dat fiind că depinde de părerea şi de iradeaua înaltei mele împărăţii cîţi aspri *(akçe)* anume trebuie să se ia, fusese emisă porunca mea purtătoare de înaltă glorie în sensul ca să se orînduiască aşa cum se hotărîse asupra chestiunilor respective şi întocmai cum fusese acceptat nizamul în partea aceea, iar în privinţa dărilor de oierit şi de ierbărit, percepîndu-le, şi de azi încolo, tot aşa cum erau încasate din

trecut și pînă acum și tot atît cît se percepeau din vechime, precum și în perioada cînd se încasau din trecut și pînă acum, să vă feriți de ivirea certurilor, prin percepera lor și prin impunerea lor, contrar vechiului obicei, mai mult sau mai puțin.

De asemenea, și în corespondența ta, care a sosit după aceea, se află scris că, după ce, prin mijlocirea ta, chestiunea dărilor de oierit și de ierbărit, amintite mai sus, au fost discutate cu vechilul agentului Austriei și între boierii țării, s-a luat hotărîrea ca, de azi încolo, să se ia cîte zece aspri și că ați cerut de la vechilul cel amintit un senet în felul acesta și că l-ați întrebat pe ambasadorul Austriei de la Poarta fericirii mele, baronul Herbert Rathkeal, pildă printre emirii neamului Mesiei, sfîrșitul să-i fie cu noroc!, și că sînteți în așteptarea răspunsului, iar după sosirea știrii de la ambasadorul cel amintit se va face arz la Poarta fericirii mele în privința hotărîrii luate în chestiunea respectivă și că ciobanii ardeleni au cerut slobozenie ca să transporte în ținuturile lor brînza provenită de la animalele lor aflate în Țara Românească, dar că, întrucît această situație va duce la scăderea diferitelor feluri de zaherele care vor fi aduse la Poarta fericirii mele, nu s-a dat învoire pentru aceasta, luîndu-se, în schimb, hotărîrea ca ciobanii să transporte atîta brînză cît este necesară pentru întreținerea lor.

În prezent, ambasadorul cel amintit mai sus, prezentînd un raport scris la Pragul meu aducător de fericire, din rezumatul tălmăcirii sale reiese că el enumeră și arată cu amănunte faptul ca sus-numita dare pentru oierit să fie de cîte zece aspri, iar în privința dării pentru ierbărit, reglementarea mărimii acesteia e lăsată tot pe seama înaltei mele împărății. De asemenea, explicînd felul cum s-a pus orînduială în celelalte chestiuni, el enumeră și felul cum urmează să se procedeze de acum încolo. El cere totodată emiterea ilustrei mele porunci pentru ca, de azi încolo, respectîndu-se acolo, ca o lege, clauzele stabilite, să nu se mai ivească fapte contrare.

Scoțînd din Cancelaria *(Kalem)* Divanului meu imperial hîrtia cu articolele sosite mai înainte din partea ta și confruntîndu-le cu sus-amintitul raport al ambasadorului cel pomenit mai sus și potrivindu-le, s-a ajuns la un aranjament, așa cum urmează și așa cum se descrie mai la vale:

S-a dat firmanul meu ca, potrivit corespondențelor tale ulterioare și potrivit celor făcute cunoscut de ambasadorul cel amintit, de azi încolo, susnumiții ciobani din Transilvania, pentru oile pe care, așa cum a fost din trecut și pînă acum, le pasc ei pe pămîntul Țării Românești, să se ia cîte zece aspri dare de oierit și să nu se ceară mai mult, iar pentru vite și pentru cai, impozitul de ierbărit să se perceapă iarăși tot atît și tot atunci și tot în felul în care s-a luat din trecut și pînă acum. De asemenea, să se dea atenție așa cum trebuie și să se depună eforturi și să se supravegheze ca ei să nu fie necăjiți și persecutați prin cerere de dare mai multă, contrar obiceiului vechi și contrar poruncii mele purtătoare de înaltă glorie, emisă cu cinste ceva mai înainte. De asemenea, deși ciobanii dependenți de țara împăratului nu erau împărțiți în două categorii *(sınıf)* în privința dărilor pentru animale, totuși se susține că o categorie dintre ciobanii amintiți sînt vestiți sub numele sau sub porecla de „zăreni"[2], iar altă categorie sub numele de „bîrsani"[3] sau cu vreun alt nume oarecare, așa că, de acum încolo, fie în privința dărilor de achitat, fie în alte chestiuni, ei să nu fie persecutați, contrar obiceiului, și să nu fie supărați, prin împărțirea lor în două categorii în privința dărilor ce vor fi percepute de la ei, precum și prin cererea repetată a dărilor mai susamintite. De asemenea, ciobanii aceia să nu fie

tratați cu insulte și cu bătăi și cu închisoare sau cu amenințări. Să li se aplice tratamentul cuvenit prieteniei, ținîndu-se seama de faptul că ei fac parte dintre supușii împărăției Austriei, așa, încît, potrivit cerințelor tratatului împărătesc [4], să li se arate peste tot bunăvoință și să fie ocrotiți și protejați, iar în privința cumpărării și vînzării de berbeci și oi, necesare înaltei mele împărății, casapbașiul sau alții să nu recurgă la forță, contrar șeriatului și contrar ahidnamelei împărătești, cînd e vorba de prețul animalelor respective sau de numărul lor, precum și de soiul lor, așa, încît, în privința vînzării și cumpărării lor, să se depună eforturi ca atît mușteriul cît și vînzătorul să fie amîndoi de acord și să se învoiască și să nu să ceară un preț mai mare sau mai mic de amîndouă părțile.

De asemenea, în raportul ambasadorului cel amintit mai sus se află scris că, potrivit condicilor din Țara Românească, precum și potrivit obiceiului țării, se obișnuiește ca, pentru așa-zisa „pradă", să se dea un miel și un guruș, iar în cazul cînd nu se dă miel, se obișnuiește să se dea doi guruși. Dacă, într-adevăr, condicile Țării Românești sînt în felul celor amintite mai sus, atunci, și de azi încolo, să se ia tot atît și tot în felul acela și să nu se ia nici mai mult și nici mai puțin. De asemenea, dat fiind că în privința turmei de oi se ivesc certuri, în sensul că ea se compune din 600 de oi sau din 1 000 de oi, în raportul ambasadorului cel mai sus amintit s-a cerut să se prefere cifra medie. Astfel, de azi încolo, șapte sute de oi să fie socotite o turmă, iar stăpînii de moșii să ia cîte o oaie de la fiecare turmă, alcătuită din șapte sute de oi, și să nu ceară mai mult sau de mai multe ori. De asemenea, de azi încolo, căpitanii *(kapudan)* caselor de poștă [5], aflate în Țara Românească, să nu ia cu sila caii ciobanilor ardeleni sau ai celorlalți supuși ai împăratului, iar dacă se găsesc unii care îi atacă și-i persecută în felul acesta, atunci ei să fie pedepsiți și să se achite pagubele pricinuite stăpînului calului, iar pentru pieile berbecilor și oilor care mor, dacă se stabilește că într-adevăr au murit singure, atunci ciobanii ardeleni să nu fie siliți să dea pentru ele taxă vamală.

De asemenea, în corespondența ta se află scris și descris faptul că, atunci cînd, mai înainte de aceasta, agentul ⟨austriac⟩ ți-a făcut cunoscut, ție, care ești voievodul cel amintit, precum că la plecarea și la întoarcerea ciobanilor respectivi căpitanii însărcinați la hotare iau cîte 60 de parale *(para)* pentru fiecare mandra de oaie și pentru caii lor, chestiunea respectivă fusese reglementată cu doi ani în urmă prin buna învoială a ambelor părți. De asemenea și în raportul ambasadorului cel amintit mai sus se află scris separat că nizamul este ca, în momentul plecării sau venirii ciobanilor respectivi, zapciii de la hotare, numiți „vătafi de plai", să nu ia 60 de parale sau alte feluri de dări pentru turmele lor de animale și pentru caii lor.

Dacă nizamul respectiv este așa cum l-a făcut cunoscut ambasadorul amintit, atunci, procedîndu-se potrivit cerințelor lui, să nu se îngăduie fapte contrare. De asemenea, și în hîrtia care a sosit din partea ta la înalta mea Poartă se află scris precum că numiții căpitani de pe malurile Dunării iau cîte 60 de parale pentru fiecare mandra de oaie și pentru caii ⟨ciobanilor⟩ și că, făcîndu-ți-se cunoscut mai înainte acest lucru, se orînduise ca ciobanii ardeleni să nu mai fie supărați de către căpitanii amintiți mai sus. De aceea, dacă nizamul stabilit se referă la faptul ca să nu se ia cele 60 de parale amintite, atunci să nu se mai ceară de azi încolo, iar pentru pagubele pricinuite de animalele care, rătăcindu-și calea, pătrund în tarlale, chestiunea dării numite „vornicie" și plata pagubelor să fie reglementate cu dreptate între voi și agentul austriac, obiceiul țării aplicîndu-se în așa fel ca, de azi

încolo, nici una din părţi să nu fie persecutată şi să nu sufere pagube. De asemenea, în scopul apărării animalelor de nenorociri, să pui ca cei care fac gropi în pămînt, în vederea păstrării grîului, să le astupe în timpul iernii, iar cei care, neastupîndu-le, pricinuiesc nenorocirea animalelor, să-şi primească prin mijlocirea ta pedeapsa cuvenită.

De asemenea, dacă transportarea de către ciobanii ardeleni în locuinţele şi în regiunile lor a făinei de porumb, de care au nevoie doar pentru întreţinerea lor, nu va duce într-adevăr la pierderea zaherelei necesare înaltei mele Porţi, atunci să li se dea voie la aceasta. Totodată, să nu se pună piedici pentru ducerea de către ciobanii ardeleni a lînei tunse doar de pe animalele lor personale. De asemenea, ciobanii respectivi să nu fie necăjiţi prin cerere de obiecte, contrar obiceiului vechi, din partea căpitanilor numiţi vătafi de plai, despre care s-a amintit mai sus. Totodată, să li să îngăduie ciobanilor ardeleni ca, aşa cum a fost din trecut şi pînă acum, să arendeze în Ţara Românească păşuni cu voia proprietarilor şi cu preţul pe care-l dau alţii şi potrivit înţelegerii cu proprietarii şi cu dreptate. Pentru arendă, ei să dea fie aspri *(akçe)*, fie brînză, iar brînza dată să fie cîntărită de ambele părţi, fără vicleşug.

De asemenea, ciobanii amintiţi să nu fie persecutaţi şi necăjiţi, de azi încolo, contrar ilustrului şeriat şi contrar ahidnamelei imperiale, de către proprietarii de la care au închiriat păşuni şi de către ceilalţi, aflaţi în împrejurimile lor, şi să nu se îngăduie alte fapte, cum ar fi reţinerea lor din drum, iar atunci cînd ciobanii ardeleni, în momentul întoarcerii în munţii lor, iau cu ei brînza necesară şi pieile animalelor, precum şi lîna tunsă de pe oile lor, pe care le pasc în comunele de la hotarul cu Austria şi le duc cu ei, atunci ei să nu fie supăraţi de către vameşii din Ţara Românească. Dar acest lucru este valabil numai pentru animalele pe care le pasc la hotare.

În cazul cînd ar duce lîna provenită de la oile păscute în interiorul Ţării Româneşti, atunci, ei ar putea să amestece lînă străină, ceea ce va duce astfel la scăderea avuţiei miriei. Dacă ciobanii amintiţi şi ceilalţi supuşi ai împăratului ⟨Austriei⟩ vor proceda contrar acestui nizam sau îl vor încălca prin purtări nedemne, s-a stabilit să se facă dreptate şi să se obţină pagubele pricinuite, aşa cum se cuvine ambelor părţi, iar cei vinovaţi să fie pedepsiţi după cum merită.

De aceea, ca răspuns la acestea, s-a dat firmanul meu ca şi tu, care eşti voievodul amintit, avînd grija cuvenită faţă de cererile *(maruzat)* ciobanilor agentului ⟨austriac⟩, să te străduieşti pentru înlăturarea grabnică a faptelor rele, care îţi vor fi aduse la cunoştinţă. De asemenea, avertismentele mele împărăteşti amintite mai sus să fie respectate şi luate în seamă în Ţara Românească şi, cu voia preaînaltului Allah, ele să fie înregistrate şi trecute în condici pentru a nu se ivi fapte contrare, iar cele necesare să fie anunţate şi aduse la cunoştinţa celor ce au nevoie de ele.

Astfel, împărăţia Austriei fiind prietena veche şi sinceră a înaltei mele împărăţii veşnice, a fost emis firmanul meu purtător de glorie înaltă în sensul ca tu, care eşti voievodul cel amintit mai sus, cînd vei lua cunoştinţă de faptul că ocrotirea ciobanilor respectivi, supuşii ei, de persecuţii şi pagube, precum şi liniştea şi fericirea lor în orice împrejurare, prin apărarea lor de tiranii, sînt dorinţele mele împărăteşti şi, de asemenea, cînd vei afla că persoana mea împărătească nu îngădui, pentru nimic, ivirea unor fapte, cît de mici, contrare sfaturilor enumerate mai sus şi potrivnice avertismentelor mele împărăteşti, să citeşti această poruncă ilustră a mea şi, aducînd la cunoştinţa celor în cauză înaltul ei cuprins, s-o înregistrezi şi s-o treci în

condici, pentru a o respecta şi pentru a nu se ivi fapte contrare, şi să ai grijă şi să te străduieşti pentru aducerea ei la îndeplinire. De asemenea, aşa cum s-a arătat, ciobanii amintiţi să fie asiguraţi şi să stea în linişte şi să fie ocrotiţi şi protejaţi în toate împrejurările. Să nu îngădui deloc ivirea unor fapte contrare firmanului şi celor îngăduite sau oprite.

Cînd îţi va sosi ilustra mea poruncă, îţi poruncesc să faci potrivit cuprinsului firamnului care a fost emis cu cinste în această privinţă şi care cere supunere şi ascultare deplină. Să te fereşti şi să te ţii departe de contrariul. Aşa să ştii şi să ai încredere în ilustrul semn!

Scris pe la mijlocul *(evasıt)* lunii safer cel norocos, din anul 1201.

De la reşedinţa din Constantinopolul cel bine păzit.

Bibl. Acad., DCCCII/12. Orig. cu tugra, scris: *divani*, pe verso: semnături cu cozi şi însemnări (adresa). Trad. franc. L. Neumann, *Recueil des traités*, vol. I, p. 407—412, nr. 77; Hurmuzaki, *Documente*, vol. VII, p. 518—521, nr. 6 (Apendice). Rez. Cat., I, p. 104, nr. 387, sub cota DLXXXI/97b; G. Noradounghian, *Recueil d'actes internationaux...*, vol. I, p. 80.

---

[1] *Mavroyani Nikola.*
[2] În text: *Zuzeban*, în loc de Zărand, Munţii Zărand.
[3] În text: *Persan*, în loc de bîrsani, din Ţara Bîrsei.
[4] *Ahidname-i-Hümayun.*
[5] *Menzilhane.*

61 — 1786 decembrie 12—21 *(1201 safer, evahır)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I îl numeşte pe Alexandru Ipsilanti la domnia Moldovei cu începere din 14 decembrie 1786 (22 safer 1201). Cu acest prilej, i se cere să respecte poruncile, să urmărească evenimentele din împrejurimi, să trimită zaherele şi să se înţeleagă cu căpeteniile de la serhaturi. Boierii sînt sfătuiţi să dea ascultare noului domn şi să-şi păstreze supunerea lor faţă de sultan.

Poruncă adresată fostului voievod al Ţării Româneşti, voievodul Alexandru [1], căruia i-a fost acordată astă dată domnia Moldovei, precum şi boierilor Moldovei:

Devenind necesară mazilirea fostului voievod al Moldovei, voievodul Alexandru [2], a fost nevoie de numirea, în locul lui, a unui voievod iubitor de raiale şi cu purtări încercate. Datorită devotamentului tău, este clar că tu, care eşti voievodul cel amintit mai sus, aşa cum s-a văzut din primele semne ale fiinţei tale şi încă de la vîrsta ta fragedă, vei săvîrşi fapte potrivite, vei avea purtări după îngăduinţa înaltei mele împărăţii, vei proceda cu pricepere, vei săvîrşi fapte de credinţă şi demne de laudă şi vei avea grijă şi vei depune eforturi ca să îndeplineşti slujbe cu credinţă şi devotament, care să fie acceptate de împărăţia mea, şi că vei avea purtări demne de laudă şi vei săvîrşi fapte care te vor face demn de „aferin!".

Afară de acestea, mai înainte, fiind voievod, timp de peste şase ani, în Ţara Românească, împărăţia mea unică am cunoştinţă de măsurile tale privitoare la rînduiala *(nizam)* ţării şi la ocrotirea raialelor, precum şi de faptul că ai procedat potrivit învoirii mele depline şi cu chibzuială în ceea ce priveşte orînduirea şi îndeplinirea importantelor treburi ale înaltei mele

împărăţii, pe care le-ai dus la bun sfîrşit cu pricepere şi cu devotament. De aceea, domnia Moldovei, care este proprietatea mea împărătească moştenită, ţi-a fost acordată ţie în a 22-a zi a lunii safer cel norocos din anul acesta binecuvîntat [3], iar chestiunea aranjării treburilor ţării a fost dată şi lăsată pe seama ta, cu slobozenie *(istiklâl)*, şi a fost emisă şi trimisă, prin... [4], această ilustră poruncă a mea cuprinzînd anume misiunea ta.

Astfel, acordarea, ţie, a domniei mai sus-amintite se datorează încrederii mele împărăteşti deosebite în privinţa ta, precum şi bunei mele credinţe împărăteşti faţă de tine. De asemenea, să mai ştii că ea se datorează şi purtărilor tale bune şi faptelor tale drepte, dovedite în timpul domniei pe care ai avut-o mai înainte în Ţara Românească. De aceea, potrivit sfatului meu împărătesc, mergînd în grabă în Moldova, să te aşezi pe scaunul ţării şi în localitatea care este reşedinţa ţării şi, potrivit cerinţelor supunerii şi obligaţiilor luate de tine în privinţa supunerii, să ai grijă de aranjarea şi de orînduirea treburilor, cu slobozenie, şi să depui sforţări pentru stăpînirea şi ţinerea în frîu a boierilor şi a celorlalţi, ca şi pentru ocrotirea sărmanelor raiale de tiranii şi oprimări, şi ca să nu se ivească fapte contrare condiţiilor arătate în cuprinsul hatt-i-humaiunurilor mele purtătoare de glorie şi să nu îngădui ivirea unor fapte care să contrazică nizamul ţării, astfel ca acesta să fie menţinut şi respectat. Să te mai străduieşti şi pentru trimiterea necontenită la Cuibul împărăţiei mele a feluritelor şi cantităţilor mari de zaherele şi a unui număr mare de oi, pentru procurarea celor trebuinicoase, pentru îndeplinirea serviciilor importante şi pentru aranjarea, aşa cum se va cere, a celor trebuincioase la serhaturile împărăţiei mele, ca şi pentru îndeplinirea şi executarea poruncilor mele împărăteşti.

Pe scurt, să depui toate eforturile tale pentru aranjarea şi îndeplinirea, potrivit dorinţei şi cu bine, a treburilor care atîrnă de domnia Moldovei, precum şi ale treburilor importante ale împărăţiei mele, ce vor fi lăsate pe seama persoanei tale supuse. De asemenea, să fii atent necontenit şi pentru urmărirea cu grijă şi cu atenţie a celor ce se întîmplă în împrejurimi şi să respecţi obiceiul de a fi în unire şi în bune legături cu căpeteniile *(zabıtan)* de la serhaturile mele glorioase şi să ai grijă pentru conducerea tuturor treburilor cu pricepere şi cu chibzuială şi să depui toate sforţările tale ca să nu se ivească nici o faptă care să aducă vreo pagubă într-o privinţă oarecare, contrar celor nădăjduite.

De asemenea, potrivit cerinţelor de corectitudine şi de supraveghere din partea ta, ca şi după priceperea şi chibzuinţa ta, arătînd credinţă, să dovedeşti, în toate împrejurările, şi să întăreşti părerea bună a împărăţiei mele în privinţa ta şi să depui toate străduinţele tale pentru a avea purtări bune şi pentru a săvîrşi fapte care să ducă la creşterea favorurilor împărăţiei mele purtătoare de coroană. Arătînd toată grija şi strădania ta, ai fost onorat printre cei de o seamă cu tine. De aceea, ţinîndu-te de poalele mantiei, să depui zel şi să te fereşti foarte mult şi să te ţii departe de a face cusur şi de a arăta nepăsare.

De asemenea, şi voi, care sînteţi boierii *(boyaran)* cei amintiţi mai sus, voievodul cel pomenit fiind voievodul vostru, slobod în părerile şi purtările şi în faptele sale, să ştiţi că dorinţa mea împărătească, de la voi toţi, este ca sărmanele raiale să fie liniştite şi în bună pace şi să trăiască sub umbra ocrotirii şi siguranţei. De aceea să declaraţi şi să aduceţi la cunoştinţa tuturor precum că mila şi îndurarea mea împărătească se arată şi se acordă, în toate împrejurările, în privinţa locuitorilor ţării şi a sărmanelor raiale, şi să vă rugaţi pentru dăinuirea vieţii şi împărăţiei şi gloriei mele şi, unindu-vă

şi supunîndu-vă tuturor poruncilor şi sfaturilor voievodului cel mai sus amintit, care este slujitorul *(çirag)* mîinii strălucitoare a împărăţiei mele, să depuneţi toate sforţările voastre şi să aveţi grijă pentru culegerea bunăvoinţei mele împărăteşti şi să vă feriţi foarte mult de a ieşi din părerea mai sus amintitului voievod al vostru şi de a săvîrşi fapte contrare şi de a vă împotrivi spuselor lui.

La sfîrşitul *(evahır)* lui S., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 2—3, nr. 2. Rez. Cat.. II, p. 310, nr. 1075.

---

[1] Alexandru Ipsilanti.
[2] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[3] *22 safer 1201* = 14 decembrie 1786.
[4] Loc alb.

62 — 1786 decembrie 12—21 *(1201 safer, evahır)*

Firman prin care, la cererea noului domn al Moldovei, Alexandru Ispilanti, sultanul Abdul-Hamid I porunceşte autorităţilor otomane să sprijine călătoria în Moldova a unui boier, care fusese trimis de domn, împreună cu alţi 20 de oameni.

Poruncă adresată cadiilor şi naibilor şi căpeteniilor *(zabitan)* şi giziedarilor aflaţi pe drum, de la Poartă şi pînă în Moldova:

Fostul voievod al Ţării Româneşti, voievodul Alexandru [1], căruia i-a fost acordat şi dăruit, de astă dată, din partea împărăţiei mele binevoitoare, domnia Moldovei [2], dorind să trimită în partea Moldovei, cu unele treburi importante şi grabnice, 20 de moldoveni în suita boierului numit... [3], dar, trebuind ca ei să ajungă la destinaţie cu bine şi teferi, a cerut în scris emiterea unei ilustre porunci pentru ca sus-numitul ⟨boier⟩ şi oamenii aflaţi lîngă el să fie ocrotiţi şi apăraţi şi să se aibă grijă de paza şi de siguranţa lor, numindu-se un număr trebuincios de gebelii înarmaţi, destoinici şi de mare încredere, în locurile primejdioase şi periculoase, astfel încît să se depună eforturi ca ei să fie duşi teferi şi cu bine de la o caza la alta.

De asemenea, respectîndu-se hîrtiile date în mîinile lor, din partea voievodului cel amintit mai sus, precum că ei fac parte din raialele Moldovei, să vă feriţi de fapte care să ducă la supărarea lor prin cerere de gizia, de către giziedari sau de alţii, şi să nu fie necăjiţi sub alte pretexte şi să nu fie întîrziaţi din drumul lor.

Astfel, dîndu-se firmanul meu ca să se facă şi să se procedeze potrivit celor scrise mai sus....

La sfîrşitul *(evahir)* lui S., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad. ms. or. 343, f. 3, nr. 3. Rez. Cat., II, p. 310, nr. 1075.

---

[1] Alexandru Ipsilanti.
[2] La 14 decembrie 1786. A domnit pînă la 8 aprilie 1788, după care a intervenit ocupaţia austriacă.
[3] Loc alb.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I numește pe unii boieri în căimăcămia Moldovei pînă la sosirea noului voievod, Alexandru Ipsilanti, cerîndu-le totodată să dea ascultare sfaturilor noului domn și să-și arate devotamentul lor față de Poartă și dragostea lor față de locuitorii țării, care era „grînarul împărăției".

Poruncă adresată boierilor, dintre boierii țării Moldovei, care au fost numiți de astă dată caimacami de voievod în țara Moldovei:

Dată fiind nevoia mazilirii fostului voievod al Moldovei, voievodul Iskerlet-zade Aleksandru [1], a trebuit ca în locul lui să fie numit un voievod în stare să ocrotească raialele și să fie viteaz și priceput. Țara Moldovei fiind chilerul înaltei mele Porți și fiind foarte necesare ocrotirea și protejarea raialelor, în toate privințele, precum și liniștea și siguranța lor, și împărăția mea știind că voievodul Alexandru [2], sfîrșitul să-i fie cu noroc!, care a fost mai înainte de aceasta voievod în Țara Românească [3], a arătat în timpul domniei sale credință deplină și a dovedit o purtare bună în privința ocrotirii și protejării sărmanilor și raialelor și, de asemenea, cunoscînd dreptatea și devotamentul său, precum și slujbele sale din trecut, ca și credința sa, de aceea domnia țării Moldovei a fost acordată și dăruită, din partea înaltei mele împărății binevoitoare și din partea prețuitei mele persoane, senioriale, celui amintit mai sus, cu hatt-i humaiunul meu milostiv, în a 22-a zi a lunii norocoase safer, din anul acesta 1201 [4], cu condiția să procedeze potrivit cerințelor înaltelor mele porunci, ce vor fi emise cu amănunte în privința nizamului țării, și să protejeze raialele și să aibă grijă de ocrotirea raialei și să respecte nizamul de la serhaturi.

Căimăcămia domniei Moldovei v-a fost acordată vouă și a fost lăsată pe seama voastră cu condițiile de a stăpîni și de a ține în frîu, cu chibzuință și cu pricepere, țara amintită mai sus, pînă la sosirea voievodului cel pomenit la locul său de reședință, și de a ocroti și de a proteja pe sărmani și pe cei slabi. De aceea a fost emisă și trimisă, prin... [5], această ilustră poruncă a mea pentru a vi se aduce la cunoștință și pentru a vi se da de știre.

Astfel, cînd veți afla cum anume stau lucrurile, să vă așezați îndată în postul de caimacam de la Curtea *(Kurta)* în care locuiesc voievozii și să aduceți la cunoștința celorlalți boieri ai țării Moldovei, precum și a întregii populații cuprinsul poruncii mele și, așa cum s-a scris mai sus, pînă la sosirea voievodului cel adevărat, pomenit mai înainte, să apărați de pagube și stricăciuni cele două părți, începînd din ziua numirii, și să depuneți toate sforțările voastre și să arătați toată grija în respectarea socotelilor privind reținerile după zilele cît lipsește și să vă conformați tuturor celor ce vă va scrie voievodul vostru cel aimintit mai sus în legătură cu treburile mari sau mici și să dați ascultare sfaturilor și îndrumărilor sale și să vă feriți de a săvîrși fapte contrare părerilor sale și să vă străduiți și să depuneți sforțări pentru îndeplinirea cerințelor devotamentului vostru, precum și pentru a arăta dragostea voastră față de raiale.

La sfîrșitul *(evahır)* lui S., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 3, nr. 4. Rez. Cat., II, p. 311, nr. 1077.

[1] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[2] Alexandru Ipsilanti.
[3] Între 1774—1782.
[4] *22 safer 1201* = 14 decembrie 1786.
[5] Loc alb.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, amintind de autonomia Moldovei, poruncește autorităților otomane din Rumelia ca, odată cu numirea lui Alexandru Ipsilanti, să fie respectat nizamul țării referitor la condițiile de negoț și de intrare a supușilor otomani din afara Moldovei.

Poruncă adresată cadiilor și naibilor și căpeteniilor de ieniceri, precum și altor ofițeri și slujbași aflați în cazalele și schelele de pe malurile Dunării, din fața Moldovei:

Țara Moldovei fiind slobodă în toate privințele, prin separare la Cancelarie *(Kalem)* și prin interzicerea călcării ei cu piciorul, și, de asemenea, fiind ca și chilerul Înaltei Porți a împărăției mele, din trecut și pînă acum se dau iradele pentru ca raialele de acolo să aibă toate motivele de liniște și bunăstare și se dau, din trecut și pînă acum, ilustre porunci pentru ca nimeni să nu intre în țara mai sus amintită, afară de un număr cunoscut de negutători care, la rîndul lor, să ia teșcherele de învoire de la căpeteniile lor și să le arate voievodului Moldovei sau vechilului său și, luînd teșcherele trecătoare, de la voievod sau de la vechilul său, să nu ia în proprietate *(temellük)* menziluri și locuințe *(mesken)* în cazalele pe unde se duc și să nu facă arături și semănături și să nu persecute raialele, iar cei care se duc prin părțile Oceacov *(Ozu)* și Bender, sau care se întorc de acolo, să treacă prin trecătoarea de la Ismail, după cum cei care trec spre Hotin sau se întorc de acolo să circule prin trecătoarea de la Isaccea.

De asemenea, nu se îngăduie nimănui dintre locuitorii de la serhaturile mele glorioase, sau celorlalți, să pună piciorul, fără poruncă, în țara Moldovei. Cei care nu dau ascultare poruncii de înterzicere să fie prinși cu ajutorul căpeteniilor lor și pedepsiți, iar ceilalți să fie amenințați, încît să se vegheze ca raialele țării să fie ocrotite și protejate în toate împrejurările. Atît în aceste privințe, cît și în legătură cu alte pricini, cadiii și judecătorii, precum și celelalte căpetenii de prin împrejurimile țării au primit mereu, din trecut și pînă acum, sfaturi strașnice cu ilustre porunci de ale mele.

În momentul de față, domnia Moldovei a fost acordată și dăruită, din partea împărăției mele, voievodului Alexandru [1], sfîrșitul să-i fie cu noroc!, care, de la vîrsta lui fragedă și pînă acum, a slujit cu devotament deplin înalta mea împărăție și a făcut fapte demne de aprobare. De asemenea, atunci cînd, mai înainte de aceasta, fusese cinstit, de mîna mea împărătească aducătoare de veselie, cu domnia Țării Românești, domnind timp de peste șase ani în Țara Românească [2], împărăția mea am luat cunoștință de purtările sale bune și de faptul că el a mers pe calea cea bună. De asemenea, se speră că el va depune și de azi încolo sforțări pentru a săvîrși fapte bune și după voia împărăției mele și potrivite devotamentului său și că va arăta bună credință și de acum încolo.

Așa cum s-a scris mai sus, dorința hotărîtă a împărăției mele fiind aceea de a se arăta grijă pentru menținerea și dăinuirea clauzelor privitoare la nizamul țării, fără a se ivi fapte care i-ar aduce prejudicii, precum și pentru apărarea sărmanelor raiale de oprimări și de tiranii, s-a dat, de aceea, firmanul meu pentru ca, de azi încolo, făcînd și procedînd potrivit cerințelor înaltelor mele porunci ce vor fi dăruite cu cinste, să depuneți sforțări mari și să aveți grijă deosebită pentru ca cei care vor îndrăzni să săvîrșească fapte potrivnice să fie izgoniți numaidecît și înlăturați din țară cu ajutorul

căpeteniilor lor şi, în înţelegere cu voievodul cel mai sus amintit, să faceţi astfel ca nizamul ţării să fie menţinut, iar raialele de acolo să fie ocrotite şi protejate în toate împrejurările.

A fost emisă această înaltă poruncă a mea şi trimisă cu... [3], pentru a vi se aduce la cunoştinţă cu străşnicie şi ca să aveţi grijă şi să procedaţi cu chibzuială.

Astfel, cînd veţi afla că împărăţia mea doresc menţinerea şi dăinuirea condiţiilor nizamului ţării, prin îndeplinirea şi executarea ilustrelor mele porunci emise, aşa cum s-a scris mai sus, în vederea ocrotirii şi apărării de orice tiranie şi oprimare a raialelor Moldovei, care îşi petrec vremea cu îndeplinirea înaltelor slujbe ale împărăţiei mele, precum şi în vederea asigurării mijloacelor care să ducă la odihna şi liniştea lor şi, de asemenea, cînd veţi lua cunoştinţă de faptul că, pentru a avea grijă şi a fi atenţi în aceste privinţe, au fost date sfaturi straşnice şi muhafîzilor de Oceacov *(Ozu)* şi de Bender şi de Hotin, prin ilustre porunci separate de ale mele, atunci voi, cei care sînteţi cadiii *(mevlâna)* şi ceilalţi, amintiţi mai sus, potrivit cerinţelor nizamului, să nu daţi voie nici unui individ şi nici unei persoane dintre locuitorii serhaturilor mele glorioase ca să treacă şi să intre fără firman în ţara Moldovei, afară de numărul cunoscut şi stabilit de negustori fermanlîi şi defterlîi, care sînt învoiţi să intre în Moldova pentru negoţ.

De asemenea, să depuneţi eforturi mărite şi să vegheaţi pentru ca cei care au misiune spre Bender şi Oceacov să nu treacă prin altă parte, decît prin trecătoarea de la Ismail, iar cei care circulă spre Hotin să nu treacă, de asemenea, decît prin trecătoarea de la Isaccea. În privinţa celor care îndrăznesc să facă fapte potrivnice, să vă grăbiţi, potrivit cerinţelor înaltelor mele porunci emise mai înainte, să-i împiedicaţi şi să-i ocărîţi. De asemenea, să aveţi grijă şi de asigurarea liniştii sărmanelor raiale.

Astfel, dacă va fi nevoie să se dea de ştire sau să se audă precum că s-a dat învoire pentru a se săvîrşi fapte contrare sfaturilor mele împărăteşti sau pentru purtări potrivnice condiţiilor nizamului ţării, atunci, după cercetare, e sigur că cei care au arătat astfel de toleranţă vor merita împărăteasca mea pedeapsă. Ca atare, să aveţi grijă de îndeplinirea necontenită a cerinţelor cuprinsului poruncilor mele purtătoare de înaltă glorie şi să depuneţi sforţările voastre cu zel pentru paza nizamului ţării şi pentru ocrotirea sărmanelor raiale.

La începutul *(evail)* lui Ra., anul 1201.

Suret, Bibl., Acad., ms. or. 343, f. 3—4, nr. 5. (La nr. 6, 7, 8 şi 9 se fac trimiteri la nr. 5, indicîndu-se că au fost trimise copii similare şi către autorităţile de la Hotin, Oceacov, Bender, precum şi domnului Moldovei).

---

[1] Alexandru Ipsilanti.
[2] Între anii: 1774—1782.
[3] Loc alb.

65 **1787 ianuarie 1—10** *(1201 rebi I, evasıt)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte autorităţilor otomane, de la Constantinopol la Moldova, să nu-i supere pe drum pe cei 50 de gelepi şi ciobani moldoveni care aduseseră oi la Poartă şi se întorceau

în țară pentru a aduce alte oi. Fiind 150 la număr, ei se întorceau în grupuri de cîte 50 de persoane.

Poruncă adresată cadiilor, naibilor, giziedarilor și altor căpetenii militare din drumul ce duce de la Înalta Poartă și pînă în Moldova:

Voievodul de acum al Moldovei, voievodul Alexandru [1], a cerut cu raport *(takrir)* emiterea ilustrei mele porunci în sensul ca, întrucît dintre cei 150 de gelepi și ciobani, originari din Moldova, care aduseseră ceva mai înainte de aceasta oi din Moldova la Poarta fericirii mele, vreo 50 dintre ei, isprăvindu-și de astă dată treburile lor, s-au întors și au pornit în Moldova pentru a aduce iarăși oi, aceștia să nu fie necăjiți pe drum, ci să fie ocrotiți și protejați potrivit seneturilor valabile date în mîinile lor de voievodul cel amintit mai sus precum că fac parte din raialele Moldovei.

Cînd au fost cercetate condițiile aflate la Divanul meu împărătesc, s-a găsit scris și înregistrat că pe la mijlocul lui safer din anul trecut fusese dată către judecători și căpetenii ostășești ilustra mea poruncă în sensul ca, de vreme ce cei 50 de gelepi și ciobani, care, aducînd oi din Moldova, se întorc și au în mîinile lor seneturi valabile și cu sigiliu, ei să nu fie necăjiți în nici un chip pe drum și să nu se pună piedici în trecerea lor.

De aceea să se facă și să se procedeze așa cum s-a scris mai sus.

La mijlocul *(evasıt)* lui Ra., anul 1201.

Notă: 1) O copie, așa cum s-a scris, a fost adresată tot cadiilor amintiți, precum și celorlalți pentru 50 de persoane.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 4, nr. 10. La nr. 11 și 12 se fac trimiteri la nr. 10 (fără alte comentarii).

---

[1] Alexandru Ipsilanti.

66 — 1787 ianuarie 1–10 *(1201 rebi I, evsıt)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește fostului domn al Moldovei, Alexandru Mavrocordat-Firaris, să predea caimacamului țării sumele strînse din darea zisă „decembrie" și care reveneau de fapt noului domn Alexandru Ipsilanti.

Poruncă adresată fostului voievod al Moldovei, voievodul Alexandru [1]:

Voievodul de acum al Moldovei, voievodul Alexandru [2], sfîrșitul să-i fie cu noroc!, prezentînd un raport la Pragul fericirii mele, în cuprinsul lui el a făcut cunoscut precum că s-a auzit că darea zisă de „decembrie" [3], pe care, potrivit obiceiului țării, o strîng voievozii din țara Moldovei pentru nevoile lor de cheltuieli, tu, care ești fostul voievod cel mai sus pomenit, ai strîns-o, contrar obiceiului țării, cu cîteva zile înainte de termenul ei, dar, potrivit obiceiului țării, luîndu-se în seamă data numirii, el a cerut emiterea ilustrei mele porunci ca să predai caimacamilor săi tot ce se cuvine, de drept, urmașului tău cel amintit mai sus, fie dări *(virgü)*, fie <alte> impozite *(rüsum)*, care nu ți se cuveneau, ele trecînd pe seama ta prin strîngerea lor în grabă.

De aceea s-a dat firmanul meu ca să faci și să procedezi potrivit obiceiului țării și să te ții departe de contrariul. Astfel, dat fiind că și în ilustrele mele porunci de mai înainte a fost arătat faptul ca, cercetîndu-se drepturile

ce se cuvin între înaintași și urmași, să se respecte regula reținerilor pentru zilele lipsă, de aceea, potrivit obiceiului țării, sumele ce au fost strînse și trecute pe seama ta, din dări și impozite, care se cuvin urmașului tău, voievodul cel mai sus amintit, să le predai fără nici o șovăire caimacamilor Moldovei și să faci și să procedezi astfel potrivit cerințelor înaltei mele porunci și să te ții departe de contrariul.

La mijlocul *(evasıt)* lui Ra., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 4—5, nr. 13.

---

[1] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[2] Alexandru Ipsilanti.
[3] *Kânun-ı-evvel.*

67 **1787 ianuarie 11—20** *(1201 rebi I, evahır)*

Firman prin care, la cererea domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, sultanul Abdul-Hamid I anulează beratele prin care Mehmed și Iakub fuseseră numiți unul după altul serdari de Galați, acceptîndu-se totodată cererea ca alegerea serdarilor în această localitate să se facă potrivit recomandărilor domnilor Moldovei.

Poruncă pentru voievodul de acum al Moldovei, voievodul Alexandru [1]:

Mai înainte de aceasta, cînd murise serturnai Osman, care avea pe seama lui slujba de serdar *(zabit)* de Galați, aflat în țara Moldovei, cetele de răufăcători începuseră să tulbure veselia și liniștea credincioșilor. Afară de aceasta, se arăta nepăsare și în privința încărcării și trimiterii corăbiilor de zaherele. De aceea, pentru asigurarea liniștii orașului și pentru siguranța avuțiilor credincioșilor fusese numit ca serdar de Galați serturnai Mehmed, din oastea împărăției, în a doua decadă a lunii zilhidjge a anului 1200 [2], prin porunca mea înaltă emisă potrivit scrisorii sigilate care fusese dată din partea Ogeacului.

După aceea, anulîndu-se slujba de serdar a acestuia, fusese numit în acest an, tot ca serdar de Galați, Iakub, din compania *(Cemat)* 64.

În clipa de față, în cuprinsul raportului scris *(takrir)* pe care l-ai prezentat la Pragul fericirii mele, tu, care ești voievodul mai sus pomenit al Moldovei, arăți că în locurile trebuincioase ale Moldovei sînt numiți, din partea voievozilor Moldovei, beșliagale, cu un număr îndestulător de ostași, și că orașul Galați, la rîndul său, fiind un port *(iskele)* care atîrnă de Moldova și un loc de trecere pentru corăbii, slujba de serdar *(zabitlik)* de acolo se cuvenea să fie acordată, ca și în trecut, din partea voievodului Moldovei, unuia din ienicerime, care să fie omul încercat și de încredere al voievozilor Moldovei și capabil de stăpînire, precum și iubitor de raiale, dar că, totuși, după moartea celui arătat mai sus[3], așa cum s-a scris mai înainte, cei pomeniți [4] au căpătat pe o cale oarecare slujba de serdar de Galați și ai auzit că, din această pricină, s-au ivit unele certuri și tulburări.

De aceea ceri emiterea ilustrei mele porunci ca să fie anulate și șterse cele două porunci, obținute, contrar obiceiului vechi, de către serturnai Mehmed și de Iakub, iar cînd va fi nevoie de mazilirea sau de numirea serdarilor de Galați, atunci ei să fie desemnați dintre oamenii încercați și de încre-

dere ai voievozilor Moldovei, aşa cum se procedează cu celelalte localităţi aflate în grija lor.

Cînd despre această chestiune a fost întrebat aga de ieniceri de la înalta mea Curte, Hasan aga, să-i ţină mărirea, el a arătat că sînt adevărate cele cerute de domnia ta. De aceea aga cel pomenit mai sus a făcut cunoscut *(i'lâm)* ca, potrivit celor scrise de tine, să fie emisă ilustra mea poruncă pentru anularea celor două porunci amintite şi pentru ca să nu se mai amestece alţii în treburile privitoare la serdarlîc.

Astfel, tu, care eşti voievodul cel amintit mai sus, să ştii că a fost emisă această ilustră poruncă a mea pentru a ţi se aduce la cunoştinţă că, potrivit ilamului agalei mai sus pomenite, au fost anulate cele două porunci de care s-a amintit mai înainte.

Întrucît, potrivit devotamentului tău, de la tine se cere aranjarea tuturor treburilor Moldovei, de aceea, cînd vei afla că, potrivit cererii tale, au fost anulate cele două porunci obţinute de mai sus pomeniţii serturnai Mehmed şi Iakub, atunci să depui sforţări ca, de azi încolo, să nu se amestece nimeni la serdarlîcul *(zabitlik)* schelei Galaţi, iar cînd va fi nevoie de numirea unui ofiţer la schela mai sus pomenită, să fie desemnat de tine, ca şi în trecut, unul dintre cei cu purtări încercate şi capabil să îndeplinească această slujbă.

Să te ţii departe de a îngădui fapte contrare obiceiului vechi şi să depui eforturi în toate împrejurările şi pentru îndeplinirea slujbelor importante, ca şi pentru asigurarea liniştii şi bunăstării neputincioasei raiale.

De asemenea, să depui toate sforţările tale ca să păzeşti nizamul vechi al ţării şi să arăţi, în orice împrejurare, devotamentul tău deplin şi credinţa ta totală, pe care le aşteaptă de la tine împărăţia mea [5].

La sfîrşitul *(evahır)* lui Ra., anul 1201.

Suret. Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 5, nr. 14. Rez. Cat., II, p. 311, nr. 1078.

---

[1] Alexandru Ipsilanti.
[2] *Evasıt-ı zilhicce 1200* = 5—14 octombrie 1786.
[3] Serturnai Osman.
[4] Mehmed şi Iakub.
[5] V. doc. 52, 53, 54, 55 şi 56 din volumul de faţă.

68 — 1787 ianuarie 21—30 *(1201 rebi II, evail)* Constantinopol

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, amintind noului domn al Moldovei, Alexandru Ipsilanti, motivele care au dus la mazilirea predecesorului său, Alexandru Mavrocordat-Firaris, îi porunceşte să slujească pentru propăşirea ţării şi a raialelor, respectînd nizamul şi poruncile date. Totodată se aduc laude devotamentului şi serviciilor sale de pînă atunci faţă de Poartă.

Voievodul de acum al Moldovei, voievodul Alexandru, pildă printre emirii neamului Mesiei, stîrşitul să-ţi fie cu noroc!

Cînd va sosi înalta parafă imperială, să ştii că persoana mea împărătească am constatat că predecesorul tău, neglijînd sarcina pe care trebuia s-o îndeplinească cu devotament şi purtîndu-se cu nepăsare faţă de misiunea sa, a depus sforţări doar pentru propriile sale afaceri şi a fost atent doar faţă de profiturile sale personale. El a lăsat la o parte chestiunile privitoare la

organizarea treburilor ţării şi la liniştea raialei şi, supunîndu-se pornirilor sale proprii, a făcut făgăduieli unora dintre boieri, pe care i-a luat în serviciul său, şi a lăsat în mîinile lor hrăpăreţe administrarea bunurilor. El a condus ţara dedicînd toată priceperea sa şi toate măsurile sale pentru realizarea cîştigurilor sale proprii şi a săvîrşit multe tiranii şi a cerut foarte multe lucruri, din care pricină starea ţării s-a schimbat, iar raialele au fost necăjite şi slăbite. Din cauza neputinţei sale de a stăpîni şi conduce şi din pricina lăcomiei, care nu se cuvin voievozilor însărcinaţi cu ocrotirea raialei, şi datorită neajunsurilor pe care le-a adus treburilor înaltului meu Devlet, ca şi din pricina neglijenţei şi toleranţei sale faţă de cei care pornesc pe calea faptelor contrare clauzelor şi nizamului, ţara şi locuitorii s-au ruinat.

De acea tu, care eşti voievodul cel mai sus amintit, să ştii că el a fost mazilit din pricina purtărilor sale neîngăduite. Tu, care eşti voievodul cel pomenit mai sus, hrănindu-te cu serviciile tale faţă de înaltul meu Devlet, ai arătat din tinereţe devotament şi credinţă, iar din toate purtările şi faptele tale au ieşit la lumină sinceritatea ta desăvîrşită, precum şi dorinţa ta 〈de a sluji〉.

Pe lîngă acestea, ai fost, mai înainte, timp de cinci-şase ani, şi voievod al Ţării Româneşti. De aceea sînt cunoscute persoanei mele împărăteşti serviciile tale bune fie în ceea ce priveşte îndeplinirea slujbelor mele împărăteşti, fie în privinţa propăşirii ţării prin ocrotirea raialei. Toate chestiunile privitoare la îndeplinirea angajamentelor, cu care erai însărcinat, au fost aprobate de persoana mea împărătească. Astfel, sper ca şi de azi încolo să se vadă de la tine servicii alese, iar persoana mea împărătească doresc să stăpîneşti ţara şi să pui la rînduială starea raialei şi să procedezi cu pricepere şi cu înţelepciune în toate privinţele. De aceea a fost emisă în mod special această înaltă poruncă a mea şi a fost dată în mîna ta.

Astfel, cînd vei afla motivele mazilirii înaintaşului tău şi că treburile ţării şi liniştea raialelor împărăteşti au fost date pe seama ta, persoana mea împărătească, aşa cum s-a arătat în înalta mea poruncă, emisă cu privire la însărcinarea dată ţie, sper de la tine fapte cu devotament şi cu pricepere în serviciile tale faţă de înaltul meu Devlet şi în stăpînirea ţării, precum şi în ocrotirea şi protejarea raialei. De aceea a fost emisă ilustra mea poruncă pentru ca să procedezi cu chibzuinţă în toate şi potrivit cerinţelor sufletului tău şi să depui sforţări multe în îndeplinirea, aşa cum se cuvine, a serviciilor importante ale împărăţiei mele şi în ocrotirea şi protejarea sărmanei raiale de orice fel de tiranii şi persecuţii, ca şi pentru apărarea clauzelor nizamului ţării faţă de orice încălcare, cît de mică, şi pentru propăşirea ei aşa cum trebuie. Depunînd mai multă străduinţă decît purtările şi faptele tale bune, care s-au dovedit în timpul cînd ai slujit mai înainte ca voievod în Ţara Românească, să te străduieşti să atragi spre tine privirile mele împărăteşti.

Am emis ilustrul meu firman ca să procedezi potrivit cerinţelor celor cuprinse în înalta mea poruncă, prin care ai fost numit, şi să te fereşti cu totul de ivirea unor fapte contrare aşteptărilor. Astfel, cînd va sosi ilustra mea poruncă, procedînd potrivit cuprinsului firamnului emis cu cinste în această privinţă şi care cere supunere şi ascultare, îţi prouncesc să te fereşti şi să te abţii de a face contrariul. Aşa să ştii şi să dai crezare ilustrului semn!

Scris pe la începutul lunii rebi-ul-ahîr din anul 1201.

De la reşedinţa din Constantinopolul cel bine păzit.

Suret, Bibl. Acad. DLXXXI/103, scris: *neshi-sülüs;* pe verso: însemnări. Rez. Cat., II, p. 311, nr. 1079.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte noului domn al Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să ocrotească pe locuitiori ţării şi să îndeplinească poruncile sosite de la Poartă, fără a se gîndi la foloasele sale personale, aşa cum făcuse înaintaşul său, Alexandru Mavrocordat-Firaris.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Tu, care eşti voievodul cel amintit mai sus, să ştii că înaintaşul tău [1], neglijînd devotamentul şi îndatoririle sale, şi-a frămîntat tot gîndul său pentru treburile şi foloasele sale personale şi a arătat nepăsare faţă de orînduirea şi aranjarea treburilor ţării şi ale raialei. De asemenea, conducîndu-se după dorinţele sale proprii, el nu s-a folosit de boieri. El a dat învoire unor indivizi şi i-a lăsat liberi, dînd pe seama oamenilor săi aranjarea treburilor care cereau grijă. Astfel, îndreptîndu-şi tot gîndul său şi toate măsurile sale pentru folosul său propriu, starea ţării a devenit de deplîns, iar raialele au suferit şi au slăbit din pricina conducerii sale rele şi a tiraniei sale mari, precum şi din cauza cererilor sale de dări.

Împărăţia mea m-am convins că ţara şi locuitorii erau pe cale să se revolte datorită neputinţei sale de stăpînire şi din pricina lăcomiei, ce nu se cuvin voievozilor numiţi pentru ocrotirea raialei, precum şi din cauza greutăţilor pricinuite de el în rezolvarea treburilor înaltei mele împărăţii, ca şi din cauza toleranţei sale faţă de cei care recurgeau la silnicii, contrar condiţiilor şi nizamului. Ca atare, el a fost mazilit din pricina purtărilor sale rele, pomenite mai sus.

Iar tu, care eşti voievodul cel amintit mai sus, din tinereţe şi pînă acuma, bucurîndu-te de slujbele împărăţiei mele, ai arătat mereu credinţă şi ai avut purtări demne de laudă şi ai mers pe calea cea mai dreaptă şi ai avut comportare bună şi ai săvîrşit fapte demne de laudă. Afară de acestea, domnind, mai înainte, în Ţara Românească, timp de cinci-şase ani [2], împărăţia mea am cunoştinţă de faptele tale bune şi demne de aprobarea mea împărătească, fie în ceea ce priveşte îndeplinirea slujbelor mele împărăteşti, fie pentru propăşirea ţării, prin ocrotirea sărmanei raiale, precum şi prin îndeplinirea tuturor treburilor aflate pe seama ta, potrivit îngăduinţei. De asemenea, este clar că împărăţia mea cer şi de acum încolo de la tine servicii alese şi fapte înţelepte şi demne de aprobare, în ceea ce priveşte stăpînirea ţării şi orînduirea treburilor raialei şi în toate privinţele. De aceea a fost anume emisă această ilustră poruncă a mea şi dată în mîna domniei tale.

Astfel, cînd vei afla despre motivele mazilirii înaintaşului tău şi că treburile ţării, precum şi liniştea raialei au fost anume lăsate şi date pe seama ta, cel care ai purtare dreaptă şi, de asemenea, potrivit celor arătate în înalta mea poruncă emisă în legătură cu misiunea ce ţi-a fost încredinţată, cînd vei mai lua cunoştinţă de faptul că împărăţia mea aştept de la tine fapte bune şi purtări drepte în privinţa slujbelor faţă de înalta mea împărăţie şi în stăpînirea ţării şi în ocrotirea şi protejarea raialei, atunci, potrivit credinţei tale sincere, pe care o păstrezi în tine ca un giuvaier, să procedezi cu chibzuială în toate împrejurările şi să depui toate sforţările tale pentru îndeplinirea desăvîrşită a serviciilor importante ale împărăţiei mele şi pentru ocrotirea şi protejarea sărmanei raiale faţă de toate oprimările şi tiraniile, precum şi pentru apărarea clauzelor nizamului ţării, astfel ca să nu se strice deloc şi să dăinuie şi să fie păstrate aşa cum trebuie.

Depunînd sforțări pentru a aduce servicii și mai bune și pentru a săvîrși fapte și a avea purtări și mai demne de laudă decît cele de pe vremea domniei tale de mai înainte în Țara Românească, să cauți să meriți favorul de a fi fost numit din partea împărăției mele și să faci și să procedezi potrivit cerințelor cuprinse în ilustra mea poruncă, acordată pentru misiunea ta, și să te ferești cu desăvîrșire de a avea purtări contrare așteptărilor.

În prima decadă *(evail)* a lui R., anul 1201.

Suret Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 6, nr. 15. Rez. Cat., II, p. 311, nr. 1080.

---

[1] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[2] Între: 1774—1782.

70 **1787 ianuarie 21—30** *(1201 rebi II, evail)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește fostului domn al Moldovei, Alexandru Mavrocordat-Firaris, să restituie noului domn, Alexandru Ipsilanti, sumele încasate anticipat din țară, care reveneau de fapt urmașului său. Se poruncește, totodată, boierilor caimacami să primească acești bani și să-i predea omului trimis de noul domn.

Poruncă pentru fostul voievod al Moldovei, Iskerlet-zade Aleksandru [1], și pentru caimacami:

Deși obiceiul țării era ca, în momentul mazilirii și numirii voievozilor Țării Românești și Moldovei, urmașii și înaintașii trebuie să respecte, după obicei, socoteala pe zile și partea ce se cuvine fiecăruia și să se ferească de a însuși avuțiile trebuincioase, totuși, în cuprinsul unui raport *(takrir)*, prezentat de astă dată la Pragul fericirii mele de către voievodul de acum al Moldovei, voievodul Alexandru [2], pildă printre emirii neamului Mesiei, sfîrșitul să-i fie cu noroc !, el a scris și a arătat că tu, care ești fostul voievod cel pomenit mai sus, ai strîns în grabă vreo 150 000 de guruși din darea ce se cuvenea voievodului cel amintit și că cei 50 000 guruși pe care îi trimiseseși mai înainte la înalta mea Poartă erau din banii aceia. De asemenea, făcîndu-se socoteală, potrivit obiceiului țării și prin mijlocirea caimacamilor, cînd au fost scăzute polițele care au ajuns, în partea aceasta, în mîna voievodului cel arătat mai sus, s-a văzut că atît suma de mai sus, trimisă de tine mai înainte, în numerar, cît și suma însușită de tine se urcă în total la 155 586 guruși, iar cînd ți-au fost prezentate hîrtia, precum și defterul în care se arăta că acești bani i se cuveneau voievodului de acum, cel amintit mai sus, atunci tu ai făcut să treacă vremea cu scuze și că acest lucru a fost adus la cunoștința voievodului arătat.

De aceea s-a dat firmanul meu pentru ca, respectînd vechiul obicei al țării și arătînd bunăcuviință și avînd grijă față de ce se cade fiecăruia, cu dreptate, să te grăbești și să depui sforțări spre a-ți achita datoria pe care o ai, după ce se va socoti și în cazul că, într-adevăr, strîngînd în grabă din avaieturile țării, au trecut bani pe seama ta, din drepturile ce se cuveneau voievodului mai sus pomenit.

Astfel, cînd tu, cel care ești fostul voievod arătat, vei lua cunoștință de felul cum anume stau lucrurile, să ai grijă să procedezi și să faci așa cum trebuie, să te ferești și să te ții departe de a te împotrivi obiceiului vechi al țării și să arăți bunăcuviință și să nu faci contrar dreptății.

De asemenea, voi, cei care sînteţi boierii amintiţi mai sus, în cazul cînd se va vedea că banii strînşi mai înainte de fostul voievod cel arătat sînt banii ce se cuvin voievodului de fapt, cel pomenit mai sus, după data numirii şi după obiceiul ţării şi după socoteala zilelor, atunci potrivit cerinţelor regulilor *(kavanin)* şi obiceiurilor *(âdât)* care se respectă din trecut şi pînă acum şi, de asemenea, potrivit sfaturilor mele împărăteşti, scrise mai sus, să vă grăbiţi să primiţi ⟨banii⟩ pe care vi-i va da fostul voievod cel amintit mai sus şi să-i predaţi omului care va fi desemnat din partea voievodului de acum, menţionat mai sus [3].

În prima decadă *(evail)* a lui R., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 6, nr. 16. Rez. Cat., II, p. 311—312, nr. 1081.

---

[1] Alexandru Mavrocordat-Firaris. A fugit în Rusia în noaptea de 5/6 februarie 1787.
[2] Alexandru Ipsilanti.
[3] *Menţiune:* „Acest firman nefiind aşa cum se cerea, a fost emisă o altă înaltă poruncă, în această privinţă. A fost lăsată liberă această pagină, spre a fi trecută aci".

71 **⟨1787 ianuarie⟩**

Poruncă prin care Poarta cere patriarhului grec din Constantinopol să prezinte un arz prin care să ceară anularea logofeţiei ginerelui fostului domn al Moldovei, Alexandru Mavrocordat-Firaris, urmînd să fie acordată feciorilor lui Constantin Moruzi, care slujise cu devotament. Se mai arată că această măsură era o urmare a confiscării averii lui Firaris, inclusiv anularea apanajelor fiilor şi rudelor sale.

Date fiind trădarea şi crima şi răul pe care le-a săvîrşit voievodul Moldovei, Alexandru [1], hainul, Devletului, e necesar ca şi veniturile *(dirlik)* aflate pe numele feciorilor şi rudelor sale să fie anulate şi date feciorilor şi rudelor altora, care arată devotament faţă de Înaltul Devlet. Întrucît Constantin [2], care, fiind voievodul Moldovei, s-a prăpădit în aceste clipe, a servit Înaltul Devlet şi a fost devotat, se cuvine generozităţii Înaltului Devlet ca feciorii săi să obţină favoruri, după starea lor. Prin urmare, potrivit cerinţei hatt-i-humaiunului purtător de înaltă glorie, ce a fost emis cu onoare, să scrii [3] în grabă, potrivit obiceiului, arzuhalul tău, cu pecete, şi să-l prezinţi pentru ca, luîndu-se logofeţia aflată pe numele ginerelui trădătorului cel amintit mai sus, aceasta să fie acordată, aşa cum se cuvine, feciorilor răposatului Constantin cel amintit mai sus.

Obs. Cîteva rînduri din această poruncă se află copiate şi la f. 3 recto.

Suret, Bibl. Acad. ms. or. 190, f. 18; însemnări (deasupra textului) despre patriarh şi despre domnul Moldovei: „hainii împărăţiei". Rez. Cat., II, p. 312, nr. 1082.

---

[1] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[2] Constantin Moruzi, domn al Moldovei.
[3] Patriarhul.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să procure un număr de 10 000 de oi pentru tainurile oștilor aflate sub comanda serascherului de Ismail, cu condiția de a socoti costul lor în contul tributului Moldovei.

Poruncă pentru voievodul de acum al Moldovei:

S-a dat iradeaua mea împărătească pentru cumpărarea unui număr mare de oi în vederea întreținerii zilnice a oștilor credincioase pregătite din împrejurimi și puse sub comanda serascherului din părțile Ismailului. De aceea s-a dat firmanul meu pentru ca tu, care ești voievodul amintit mai sus, să procuri și să pregătești 10 000 de oi din țara Moldovei, cu condiția de a socoti costul lor cuvenit din giziaua Moldovei, aflată pe seama ta, și să le trimiți la timp la ordia mai sus arătată și să le predai celui care va fi numit și desemnat din partea vizirului amintit pentru primirea lor și să iei senet sigilat de el însuși și să-l păstrezi pentru a fi trecut apoi în contul socotelilor tale. Astfel, a fost emisă anul acesta înalta mea poruncă și trimisă prin ... [1].

Cînd îți va sosi, atunci, așa cum s-a scris mai sus, să procuri și să pregătești din țara Moldovei, potrivit defterului scos din Contabilitatea generală, un număr de 10 000 de oi, cu condiția de a trece costul lor cuvenit în contul gizielei Moldovei, aflată pe seama ta, și să le trimiți și să le expediezi la timp la ordia mai sus amintită, să le predai celui care va fi numit și desemnat din partea vizirului arătat pentru primirea lor și să iei sened din mîna lui. Să te ferești și să te ții departe de fapte care duc la întîrziere sau la delăsare!

La 20 R., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 7, nr. 17 Rez. Cat., II, p. 305—306, nr. 1059.

---

[1] Loc alb.

73 1787 februarie 9 *(1201 rebi II 20)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să trimită în grabă la Oceacov 1 000 de salahori pentru construirea unui meterez cu ajutorul unui inginer francez, urmînd ca plata lor să se facă din banii tributului Moldovei.

Altă poruncă [1]:

Prin mijlocirea arhitectului șef al Curții [2], Hafîz-Ibrahim, să-i crească gloria, se pregătesc salahori *(çerahor)* spre a fi folosiți la slujba de săpare a meterezului care trebuie făcut în grabă în partea apei de la cetatea Oceacov *(Ozu)* cu ajutorul inginerului francez [3]. De aceea s-a dat firmanul meu pentru ca tu, care ești voievodul cel mai sus amintit, să scoți din țara Moldovei 1 000 de salahori și să-i trimiți și să-i faci să ajungă în grabă la cetatea mai sus arătată, cu condiția ca lefurile *(ulûfe)* cuvenite lor să fie socotite în contul giziei Moldovei, aflată pe seama ta.

Astfel, a fost emisă această ilustră poruncă a mea și trimisă prin ... [4].

La sosirea ei, cînd vei afla că construirea și terminarea grabnică a meterezului amintit mai sus este o treabă importantă și trebuincioasă și grabnică pentru împărăția mea și că nu se îngăduie nici un fel de pierdere de

timp sau nepăsare sau neglijență, să procedezi și să faci potrivit firmanului meu și să scoți din Moldova 1 000 de salahori și să-i trimiți în grabă și să-i faci să ajungă la cetatea mai sus arătată, cu condiția ca lefurile trebuincioase să fie socotite în contul giziei Moldovei, așa cum a orînduit arhitectul-șef cel arătat mai sus. Să ai grijă și să te ferești și să te ții departe de nepăsare și de neglijență!

La 20 R., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 7, nr. 18. Rez. Cat., II, p. 312, nr. 1083.

---

[1] Pentru domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti.
[2] În text. *„Hassa mi'mar bașısı"*.
[3] Generalul Jean de Lafytte.
[4] Loc alb.

74 — 1787 februarie 10 *(1201 rebi II 21)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să cumpere din Moldova anumite cantități de făină și orz și să le transporte la Oceacov și Ismail, urmînd ca prețul cuvenit să fie scăzut din tributul Moldovei.

Altă poruncă [1]:

Este deosebit de important să se procure cantități îndestulătoare de zaherele și să se trimită în grabă la cetatea Oceacov *(Ozu)* pentru cei 15 000 de pedestrași și 10 000 de călăreți de sub comanda serascherului de Ismail, precum și pentru recruții *(yamakan)* și celelalte feluri de oști ce se vor strînge la cetatea Oceacov de la hotarele mele glorioase.

De aceea s-a dat iradeaua mea ca tu, care ești voievodul cel pomenit mai sus, să cumperi din vilaietul Moldovei și să transporți 49 166 chile de făină *(dakik)* pentru nevoile cetății Oceacov și 84 525 de chile de orz *(șa'ir)* pentru trebuințele celor din părțile Ismailului.

Astfel, s-a dat firmanul meu pentru ca, socotind prețul fiecărei chile de Istanbul ⟨de făină⟩, împreună cu transportul și cu costul sacilor, la cîte 50 de aspri *(akçe)*, cu condiția ca prețul cuvenit să fie socotit în contul banilor miriei [2], aflați pe seama ta, să cumperi în grabă cele 49 166 de chile de făină, dar să fie foarte bună, și, așa cum se făcea în trecut, s-o transporți la cetatea Oceacov și s-o predai defterdarului cetății amintite, prin mijlocirea muhafîzului de la serhat, precum și prin mijlocirea șeriatului.

De asemenea, să cumperi și cele 84 525 chile de orz, foarte curat și pur, cu condiția ca pentru fiecare chilă de Istanbul ⟨de orz⟩, împreună cu transportul, să se dea cîte 20 de aspri, iar prețul cuvenit să fie socotit în contul banilor miriei, aflați pe seama ta, și apoi să-l transporți la hambarele de la Isaccea pentru nevoile celor din părțile Ismailului și să-l predai în întregime intendentului de hambare.

De asemenea, să iei din mîinile defterdarului și intendentului, amintiți mai sus, seneturi cu arătarea cantităților primite de ei și să scrii în partea aceasta vestea terminării lor. Să arăți foarte multă grijă și să dai multă atenție. De aceea a fost emisă anume această înaltă poruncă a mea și trimisă prin [3].

Astfel, la sosirea ei, potrivit suretului defterului sigilat și semnat și scos din *Mevkufat* și trimis, să cumperi în grabă, curate și de cea mai bună calitate, făina și orzul pentru care s-a dat firman și care s-au orînduit să fie

cumpărate din vilaietul cel amintit mai sus şi să le transporţi şi să le scobori la locurile mai sus menţionate şi să le predai în întregime celor care vor fi numiţi pentru primirea lor, cu condiţia ca preţul lor, potrivit preţului arătat, să fie socotit în contul banilor miriei, aflaţi pe seama ta.

De asemenea, să iei din mîna lor seneturi sigilate şi, trimiţîndu-le în grabă la înalta mea Poartă, să depui strădanie şi să acorzi atenţie pentru îndeplinirea şi aranjarea acestui lucru însemnat.

La 21 R., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 8, nr. 19. Rez. Cat., II, p. 312, nr. 1084.

---

[1] Pentru domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti.
[2] *Mal-ı-miri*, aici cu sensul de: „tributul ţării".
[3] Loc alb.

75 **1787 februarie 12** *(1201 rebi II 23)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să cumpere din ţară 10 000 de chile de grîu decorticat (bulgur) *şi să-l trimită la Isaccea pentru nevoile oştii care se va strînge în primăvară la Ismail, urmînd ca preţul cuvenit să fie socotit în contul tributului Moldovei.*

Altă poruncă [1]:

S-a dat înalta mea iradea împărătească pentru a se cumpăra şi a se pregăti din părţile Moldovei şi pentru a se trimite şi expedia la Isaccea o cantitate oarecare de grîu decorticat *(bulgur)* şi ca să fie pusă sub supravegherea defterdarului de oaste, pentru tainurile zilnice ale oştilor dreptcredincioase care se vor strînge, cu ajutorul celui Preaînalt, în primăvară, la ordia din Ismail în scopul de a păzi hotarele şi graniţele.

De aceea s-a dat firmanul meu pentru ca tu, care eşti voievodul mai sus arătat, potrivit suretului defterului sigilat şi semnat, scos din Contabilitatea generală *(Başmuhasebe)* şi trimis cu porunca mea ilustră, să cumperi în grabă, din vilaietul Moldovei, şi să pregăteşti, ca şi în trecut, numai 10 000 de chile de grîu decorticat *(bulgur)*, cu condiţia de a socoti preţul, împreună cu transportul, în contul banilor giziei Moldovei. A fost emisă anume această înaltă poruncă a mea şi trimisă prin ... [2].

Astfel, făcînd şi procedînd potrivit cuprinsului firmanului meu, să cumperi în grabă din vilaietul mai sus amintit şi să pregăteşti şi să trimiţi la Isaccea cele 10 000 de chile de grîu decorticat, pentru cumpărarea şi transportarea cărora s-a dat firmanul meu, cu condiţia de a socoti preţul cuvenit şi transportul în contul banilor giziei pomenite mai sus, aflaţi pe seama ta, şi să le predai defterdarului de oaste cu aprobarea şi prin mijlocirea serascherului-paşă şi să iei sened de luare în primire, cu arătarea cantităţii, şi să-l păstrezi la tine, împreună cu înalta mea poruncă, spre a fi trecut în contul socotelilor tale.

La 23 R., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 8, nr. 20. Rez. Cat., II, p. 312—313, nr. 1085.

---

[1] Domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti.
[2] Loc alb.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, la comunicarea domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, despre fuga lui Alexandru Mavrocordat-Firaris și despre neștiința boierilor despre acest lucru, îi poruncește să cerceteze și să afle unde anume a fugit fostul domn, iar boierii țării să nu fie supărați pentru aceasta.

Poruncă adresată voievodului de acum al Moldovei [1] în legătură cu fuga fostului voievod [2]:

Mai înainte de aceasta fusese nevoie de mazilirea și destituirea de la domnie a voievodului Moldovei, voievodul Alexandru [2], din pricina neglijenței sale și a neputinței de a conduce, precum și pentru tiraniile și oprimările săvîrșite de el față de sărmanele raiale, așa cum s-au dovedit. De aceea, mai sus numitul fiind mazilit, el fusese sfătuit cu porunca mea purtătoare de glorie să vină la înalta mea Poartă și să stea aici cu familia și cu suita sa, iar pentru aducerea lui fusese numit ca mubașir secretarul de divan [3], aflat lîngă el.

Dar tu, care ești voievodul cel amintit mai sus, ai făcut cunoscut în scris *(takrir)* precum că totuși sus-numitul Aleksandru, potrivit gîndurilor rele pe care le avea în sufletul său, a pornit pe calea fugii, fără să fi fost nevoie, și că s-a hăinit față de înalta mea împărăție, care este binefăcătoarea lui, și că fuga hainului pomenit s-a întîmplat noaptea și în taină, iar boierii țării nu au știut nimic despre această întîmplare.

Devotamentul tău și sinceritatea ta fiind încercate și cunoscute și, de asemenea, împărăția mea neavînd nici un fel de îndoială față de părerile tale și față de cele anunțate de tine, au fost primite cu încredere din partea împărăției mele cele ce ai arătat și ai adus la cunoștință.

Astfel, ajungînd în grabă în Moldova, cu ajutorul celui Preaînalt, potrivit cerințelor misiunii și credinței tale, să cercetezi cu amănunte și să stabilești în ce parte anume a fugit fostul voievod cel pomenit mai sus și să te grăbești să scrii aceasta la înalta mea Poartă. Să nu îngădui ca, sub acest pretext, să fie învinuiți de lipsuri sau să fie amenințați sau insultați boierii țării, care nu au nici un fel de amestec, în taină sau pe față, în fuga susnumitului cel cu gînduri rele.

Să le aduci la cunoștința lor și să le semnalezi că, de vreme ce, potrivit îndatoririlor lor, neieșind din calea cea dreaptă, vor rămîne și vor păstra și vor arăta devotamentul lor deplin și supunerea lor totală față de împărăția mea ilustră, atunci nu li se vor refuza bunăvoința și mila persoanei mele încoronate și ele se vor răspîndi din belșug asupra lor și vor fi ocrotiți în toate împrejurările și vor sta liniștiți sub umbra milosteniei mele împărătești și că nu este nevoie să se neliniștească deloc din pricina fugii celui amintit mai sus.

De aceea a fost anume emisă această înaltă poruncă a mea și trimisă prin ... [4], dîndu-se firmanul meu ca să faci și să procedezi cu priceperea și cu grija pe care împărăția mea le cere și le așteaptă de la tine și să fii atent și să faci ca toți să se roage pentru binele împărăției mele.

Astfel, cînd vei afla care anume este situația, să te străduiești să faci

şi să procedezi întocmai celor scrise mai sus şi să te fereşti cu desăvîrşire de ivirea unor fapte neplăcute şi contrare aşteptărilor.

În prima decadă *(evail)* a lui Dja., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 8, nr. 21. Rez. Cat., II, p. 313, nr. 1089.

---

[1] Alexandru Ipsilanti.
[2] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[3] *Divan kâtibi* (cit. Divan kiatibi).
[4] Loc alb.

77 **1787 februarie 19—28** *(1201 cemazi I, evail)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte noului domn al Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să termine cît mai repede şi să trimită la Poartă galionul care fusese început pe vremea domniei lui Alexandru Mavrocordat-Firaris şi care era pe sfîrşite. Proiectul galionului fusese trimis cu constructorul Nikola, care trebuia să ajute şi la construirea lui la Galaţi.

Altă poruncă [1]:

Mai înainte de aceasta, fusese trimis desenul *(resim)* unui galion de 40 de zira, pentru care se dăduse înalta mea iradea ca să fie construit la Galaţi *(Kalas)* prin mijlocirea fostului voievod al Moldovei [2].

De asemenea, fusese trimis mai înainte şi constructorul *(mi'mar)* numit Nikola, care este unul dintre constructorii de la Arsenalul meu împărătesc [3], iar fostului voievod cel amintit mai sus i se dăduse, într-adevăr, mai înainte de aceasta, porunca mea ilustră ca să pregătească cheresteaua necesară galionului amintit, precum şi celelalte lucruri trebuincioase şi să înceapă construirea acestuia.

În clipa de faţă domnia Moldovei fiind lăsată pe seama devotamentului tău, care eşti voievodul pomenit, şi, de asemenea, din cuprinsul raportului *(takrir)* prezentat de tine, mai înainte de aceasta, apărînd clar, după ce i-ai întrebat pe caimacamii tăi, că înaintaşul tău cel amintit se apropiase pînă acum de terminarea galionului arătat, se aşteaptă, de aceea, de la tine credinţă dreaptă şi devotament în privinţa aceasta, şi în toate împrejurările, şi se cere să termini cele ce au mai rămas trebuincioase pentru galionul acela şi, coborîndu-l în grabă [4], să-l trimiţi la înalta mea Poartă.

Astfel, a fost emisă şi trimisă, prin ... [5], această ilustră poruncă a mea de întărire şi de grăbire, dîndu-se firmanul meu ca, atunci cînd vei ajunge în partea aceea, să fie terminate, prin mijlocirea ta şi cu ajutorul constructorului cel mai sus amintit, cele trebuincioase galionului pomenit şi să te grăbeşti să cobori şi să trimiţi corabia cerută.

De aceea cînd tu, care eşti voievodul amintit, vei afla că scoborîrea cu o clipă mai devreme a galionului arătat este una din treburile importante şi că împărăţia mea cer ca el să fie trimis încoace în grabă şi, de asemenea, cînd vei lua cunoştinţă de faptul că întîrzierea şi amînarea vor duce la nenorocire, atunci să depui toate străduinţele şi toate puterile tale ca să completezi în grabă, potrivit devotamentului tău şi priceperii tale, cele ce-i mai trebuie şi să trimiţi repede încoace galionul cerut.

De asemenea, să te grăbeşti să scrii la înalta mea Poartă precum că a fost coborît. Să te fereşti de fapte care duc la întîrziere şi la amînare sau la pedeapsă!

În prima decadă *(evail)* a lui Dja., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 9, nr. 22. Rez. Cat., II. p. 313, nr. 1086.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti, domnul Moldovei.
[2] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[3] *Tersane-i âmire.*
[4] Pe Dunăre.
[5] Loc alb.

78 — 1787 februarie 19—28 *(1201 cemazi I, evail)*

Scrisoarea prin care marele vizir Iusuf paşa cere domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să procure cele 50 000 chile de grîu, 49 166 chile de făină, 134 525 chile de orz, 10 000 chile de grîu decorticat (bulgur) şi 10 000 de oi pentru nevoile oştilor de la hotare, aşa cum glăsuiau poruncile şi scrisorile anterioare. Se mai aminteşte că se ceruseră şi 1 000 de salahori pentru repararea cetăţii Oceacov.

Suretul scrisorii măriei sale marelui vizir:

Fuseseră emise şi trimise ilustrele porunci cuvenite pentru ca, în vederea asigurării tainurilor necesare oştilor glorioase, pentru a căror strîngere şi adunare de astă dată la ordia din Ismail se dăduse iradea, să cumperi [1] şi să pregăteşti din ţara Moldovei şi să trimiţi 50 000 de chile de grîu şi 49 166 chile făină şi 134 525 [2] chile orz şi 10 000 de oi şi 10 000 chile de grîu decorticat *(bulgur)*, precum şi 1 000 de salahori *(cerahor)* pentru construirea Oceacovului.

Potrivit cerinţelor zelului şi devotamentului tău, priceperii şi dreptăţii tale, înnăscute, ştiu că vei depune cu trup şi suflet toate sforţările şi puterile tale pentru aranjarea şi îndeplinirea cererilor înaltelor slujbe care sînt lăsate pe seama ta.

Afară de aceasta, ducînd la timpul potrivit şi la locul cuvenit toate cele ce au fost orînduite, aceasta va însemna că vei face şi în această privinţă servicii faţă de Înalta împărăţie veşnică şi-i vei arăta credinţă şi vei întări astfel bunăvoinţa noastră în privinţa ta şi vei dovedi şi vei mări devotamentul şi priceperea ta, care îţi sînt trebuincioase.

De aceea, cînd vei afla acestea, să te văd! S-a scris această scrisoare pentru ca, gîndindu-te că timpurile de acum nu pot fi comparate cu alte vremuri, şi dîndu-ţi seama că nu se va îngădui întîrzierea şi amînarea cumpărăturilor mai sus amintite şi ele nu vor fi trecute deloc cu vederea şi că se cere ducerea şi transportarea lor în grabă şi iute la locurile cuvenite, să încingi numaidecît brîul zelului şi să cumperi cele orînduite, întocmai cum s-a dat poruncă şi firman, şi pregătindu-le şi trimiţîndu-le şi ducîndu-le la locurile poruncite, să aduci la îndeplinire zelul şi devotamentul pe care le aş-

teptăm de la tine şi să depui sforţări pentru ca şi în felul acesta să obţii creşterea bunăvoinţei noastre în privinţa ta şi să dovedeşti cu priceperea ta că meriţi favorul împărătesc [3].

În prima parte *(evail)* a lui Dja., anul 1201.

Suret. Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 9—10, nr. 24. Rez. Cat., II, p. 313, nr. 1087.

---

[1] Alexandru Ipsilanti.

[2] *1 yük şi 34 525 de chile (kile).*

[3] Vezi doc. 72—74, 75, 78, 97, 100, 101, 115, 117 din volumul de faţă.

79 **1787 februarie 21** *(1201 cemazi I 3)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Alexandru Ipsilanti să mai cumpere din Moldova, în contul tributului, încă 50 000 chile de grîu şi 50 000 chile de orz şi să le predea intendentului de hambare de la Isaccea, pentru tainurile oştilor de prin părţile Ismailului. O chilă de Istanbul de grîu costă 30 aspri, iar o chilă de orz 20 aspri, inclusiv transportul.

Altă poruncă [1]:

Puterea şi dăinuirea oştilor glorioase, adunate pe la hotarele împărăteşti şi prin părţile Ismailului, depinzînd de existenţa zaherelei, care stă la baza vieţii şi întreţinerii lor, s-a dat înalta mea iradea pentru ca, afară de zaherelele de diferite feluri care fuseseră orînduite şi cumpărate ceva mai înainte de aceasta, tu, care eşti voievodul mai sus amintit, să mai cumperi şi de astă dată din vilaietul Moldovei 50 000 chile de grîu şi 50 000 chile de orz şi să le transporţi la hambarele de la Isaccea şi să le predai intendentului de hambare [2], însărcinat cu primirea lor.

De aceea s-a dat firmanul meu să acorzi foarte mare grijă şi atenţie pentru cumpărarea lor în grabă şi pentru transportarea lor la hambarele din Isaccea. Să le predai sus-numitului cel însărcinat cu primirea cantităţilor arătate de grîu şi orz, foarte curate şi foarte bune, cu condiţia de a socoti preţul lor în contul banilor miriei, aflaţi pe seama ta, preţuind fiecare chilă de Istanbul [3] de grîu, împreună cu transportul, la 30 aspri *(akçe)*, iar fiecare chilă de orz, cu transportul, la 20 aspri. În acest scop, a fost emisă prezenta mea poruncă purtătoare de glorie şi trimisă prin ... [4].

Astfel, la sosirea ei, potrivit cuprinsului defterului semnat şi sigilat şi scos din *Mevkufat* şi trimis, să te grăbeşti să cumperi în grabă, curate şi foarte bune, cantităţile menţionate de grîu şi orz, pentru a căror cumpărare şi orînduire s-a dat firmanul meu, şi să le transporţi la hambarele din Isaccea şi să le predai în întregime intendentului de hambare însărcinat cu luarea lor în primire. Să iei din mîna lui sened sigilat şi să-l trimiţi la înalta mea Poartă, socotind preţul lor cuvenit în contul banilor miriei, aflaţi pe seama ta. Să acorzi atenţia cuvenită şi să te străduieşti pentru aranjarea şi îndeplinirea acestei porunci importante!

La 3 Dja., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 9, nr. 23. Rez. Cat., II, p. 313, nr. 1088.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti, domnul Moldovei.

[2] *Anbar emini.*

[3] *Istanbul kilesi.*

[4] Loc alb.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, la cererea capuchehăilor Moldovei și Țării Românești, poruncește ca, în loc de cîte 1 000 de salahori, ceruți din fiecare țară, domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să scoată, potrivit regulii de „o treime" și „două treimi", numai 250 de salahori, iar Țara Românească 500 de salahori pentru nevoile cetății Oceacov. Ceilalți urmau să fie aduși din alte părți, pînă se va completa numărul de 1 250 de salahori. De asemenea, se fac și calculele cuvenite privind întreținerea lor pe timp de două luni din tributurile Principatelor, tot după regula de „o treime" și „două treimi", domnului Moldovei revenindu-i întreținerea a 417 lucrători, respectiv, suma de 8 333 guruși din totalul de 25 000 guruși.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Din rapoartele *(takrir)* capuchehăilor, precum și din alte părți s-a aflat că este cu neputință de suportat de raialele celor două țări pregătirea și trimiterea celor 2 000 de salahori *(cerahor)* care se orînduiseră din Țara Românească și Moldova, în mod egal, în vederea construirii meterezului, din partea dinspre apă a cetății Oceacov *(Ozu)*, pentru a cărui construire și clădire din nou, în termen de două luni, prin mijlocirea inginerului Franței, se dăduse firman. Numai că, întărirea cetății Oceacov fiind una din treburile însemnate, este nevoie ca ea să fie îndeplinită într-un fel oarecare. De aceea aranjarea ei cu bine a fost anume discutată cu arhitectul șef [1] de acolo, Hafîz-Ibrahim aga, să-i crească virtutea!, și cu locțiitorii de arhitecți [2], care vin de acolo și care se duc în acele părți, precum și cu alți cunoscători ai situației. S-a dat iradeaua mea înaltă ca să se pregătească cu ajutorul intendentului de construcții [3] și să se folosească atîți lucrători cîți se găsesc la Oceacov și prin satele sale, precum și prin părțile Tombasar [4], Căușani *(Kaşan)* și Bugeac.

De asemenea, s-a dat înalta mea iradea ca, potrivit regulii de „o treime" și „două treimi" [5], să se scoată și să se trimită 500 de salahori din Țara Românească și 250 de salahori din Moldova. De asemenea, după ce se vor socoti lefurile *(ücret)* celor 1 250 de salahori trebuincioși pentru completarea celor pregătiți mai înainte, socotindu-se cu echitate cîte 40 aspri *(akçe)* pe zi, s-a orînduit ca ele să fie predate intendentului de binale de către voievozii Țării Românești și ai Moldovei tot după regula de „o treime" și „două treimi". Potrivit cu aceasta, s-au dat voievodului Țării Românești sfaturi strașnice cu ilustra mea poruncă.

De aceea, după ce s-a făcut raport, s-a emis această ilustră poruncă a mea și s-a trimis prin [6], dîndu-se firmanul meu ca tu, care ești voievodul cel mai sus amintit, să scoți din țara Moldovei pe cei 250 de salahori și să-i trimiți la cetatea pomenită, cu condiția de a socoti lefurile lor în contul banilor giziei Moldovei. De asemenea, să predai intendentului de binale și cei 8 333 guruși și 40 aspri, care reprezintă a treia parte din lefurile de 25 000 guruși, trebuincioși celor 1 250 de persoane, socotindu-se cîte 40 aspri de persoană pe timp de 60 de zile, și să iei un sened sigilat și valabil precum că au fost luați în primire. De asemenea, să mai iei un sened precum că și cei 250 de salahori au sosit cu toții la cetate și să le păstrezi în mîna ta spre a fi prezentate în clipa socotirii.

Astfel, construirea meterezului amintit trebuind să fie terminată și completată în termen de două luni, la sosirea ei [7] să știi că orice neglijență

sau nepăsare cît de mică în această privință va duce la dojană și la pedeapsă. De aceea, făcînd și procedînd așa cum s-a dat firmanul meu, să te grăbești să scoți pe cei 250 de salahori din țara Moldovei și să-i trimiți la cetatea amintită mai sus, cu condiția de a socoti lefurile lor trebuincioase în contul banilor giziei Moldovei.

De asemenea, socotind tot în contul tău și cei 8 333 guruși și 40 aspri, menționați mai sus, să-i predai și pe aceștia amintitului intendent de binale și să iei de la el seneturi sigiliate și valabile, unul precum că ⟨banii⟩ au fost luați în primire, iar altul precum că toți cei 250 de salahori au sosit la cetate. Apoi să le păstrezi la tine spre a fi prezentate în clipa socotirii. Să te ferești și să te ții departe de nepăsare și de a face cusur!

La 18 Dja., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, fl. 10, nr. 25. Rez. Cat., II, p. 317, nr. 1102.

---

[1] *Mi'mar başı.*
[2] *Mi'mar hulefası.*
[3] *Bina emini.*
[4] *Tombasar,* Dubăsari.
[5] *Sülüs ve sülüsan.*
[6] Loc alb.
[7] A poruncii.

81 **1787 martie 11** *(1201 cemazi I 21)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, la cererea capuchehăii Moldovei de la Poartă, anulează porunca anterioară de a se transporta la Oceacov făina pregătită din Moldova, cerînd, în schimb, lui Alexandru Ipsilanti s-o aducă pînă la Galați. Tot el urma să predea nazîrului de Brăila și cîte 5 parale, cel mult 7 parale, de fiecare chilă de făină pentru transportul ei pe apă spre Oceacov, prin mijlocirea nazîrului de Brăila.

Altă poruncă [1]:

Capuchehăile tale, care ești voievodul mai sus amintit, de la înalta mea Poartă au arătat că, distanța dintre țara Moldovei și cetatea Oceacov *(Ozu)* fiind mare, este clar că sărmanele raiale vor fi foarte mult necăjite și vor fi supuse la mari greutăți în privința transportării făinii pregătită acum din Moldova pentru cetatea mai sus pomenită și că, de asemenea, este evident că vor face mari cheltuieli pentru căratul zaherelei respective. De aceea s-au rugat să se dea înalta mea îngăduință, întocmai ca și anul trecut, pentru ca, în privința transportării zaherelei amintite, din milă pentru sărmani, făina aceea să fie coborîtă din țara mai sus pomenită la schela Galați *(Kalas)* și, după ce va fi predată nazîrului de Brăila *(Ibrail)*, să fie încărcată din schela aceea în corbăii, prin mijlocirea nazîrului arătat, și să fie trimisă astfel la cetatea menționată mai sus.

După ce au fost extrase însemnările *(kayid)* cuvenite, cererile lor au fost prezentate cu raport *(takrir)* și s-a cerut învoire. Cu o altă ilustră poruncă a mea s-au dat sfaturile cuvenite nazîrului de Brăila precum că a fost emis firmanul meu pentru ca nazîrul de Brăila să se predea, din partea voievodului Moldovei, împreună cu făina, și cîte cinci parale pentru fiecare chilă din făina aceea, drept navlu, și să se ia dovadă *(sened)* din mîna lui, iar el

să o trimită ⟨făina⟩ în grabă cu corăbiile la Oceacov și dacă va fi nevoie să se dea peste cinci parale navlu, cel mult cîte șapte parale, atunci plata lui să se facă tot din Moldova. Pentru a se arăta cum anume stau lucrurile, a fost emisă și trimisă și ție această ilustră poruncă a mea.

Astfel, la sosirea ei, cînd vei afla că, din milă față de sărmani, a fost aprobată cererea capuchehăilor tale și s-a dat învoire în privința celor arătate mai sus, să transporți în grabă făina respectivă la Galați și s-o predai nazîrului de Brăila, împreună cu navlul cuvenit, socotindu-se cîte cinci parale pentru fiecare chilă, și, luînd sened din mîna lui, să te grăbești să scrii și să arăți la Poarta fericirii mele vestea că s-a terminat. Dacă nu va fi cu putință să se transporte cu cîte cinci parale, atunci, fără să mai pierzi vremea cu o altă cerere și fără să mai îngădui vreo întîrziere, să te grăbești și să depui toate puterile tale pentru aranjarea acelei chestiuni, predîndu-i și achitîndu-i și cele cîte două parale necesare pentru fiecare chilă, spre a urca la cîte șapte parale navlul mai sus amintit [2].

La 21 Dja., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, fl. 11, nr. 27. Rez. Cat., II, p. 314, nr. 1091 (numai nota de sub text).

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti, domnul Moldovei.

[2] Sub text: „A fost emisă o ilustră poruncă adresată și nazîrului de Brăila pentru cele arătate mai sus, dar cu mențiunea ca să se dea cîte cinci parale navlu și fără a se pomeni de cele cîte două parale adaos" (doc. 28).

82 — 1787 martie 11—20 *(1201 cemazi I, evahır)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește autorităților otomane din vecinătatea Moldovei, precum și domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să respecte condițiile cerute de tratatele Imperiului otoman cu Austria și Rusia. Mai cu seamă negustorii ruși se eschivau de la plata taxelor vamale, prezentînd unele dovezi luate cu rușfet de la dregătorii otomani de la hotare. Se cere să nu se țină seamă de ele, dar nici să nu fie supraîncărcați cu taxe negustorii ruși sau austrieci.

Porunca adresată cadiilor și naibilor aflați în localitățile din fața Moldovei, precum și voievodului Moldovei:

În privința plății taxelor vamale cuvenite din partea negustorilor și raialelor Austriei (Nemçe), Înalta împărăție a reînnoit, de astă dată, vechile sale convenții *(muahedat)*. Într-adevăr, în tratatul de pace de la Passarowitz *(Pozorofça)* [1] se află menționat și scris clar ca, pentru toate mărfurile pe care le vor introduce neguțătorii austrieci, spre vînzare, în țările Înaltei Împărății, ei să plătească numai o singură dată, la locul de intrare sau de transport, taxa vamală de 3% și să nu dea mai mult. De asemenea, și pentru mărfurile pe care le vor cumpăra și le vor scoate din țările Înaltei Împărății, cele care nu fac parte din mărfurile interzise, ei să achite, tot într-un singur loc și o singură dată, taxa vamală de 3%. Astfel, așa cum s-a arătat mai sus, negoțul de import sau de export al negustorilor austrieci era scutit de orice alte obligații și mai cu seamă de intrare *(masdariyye)* și de măcelari *(kassabiyye)* și *bid'at* și de darea de slujnicie [2] și de taxa de plecare *(reft)* și de negoț *(bac)* sau de celalalte dări și taxe. Dar ambasadorul *(elçi)* Austriei

a arătat că, cu trecerea timpului, s-au ivit multe fapte în ţările Înaltei Împărăţii, şi mai ales în Ţara Românească şi în Moldova, care dovedesc ieşirea acestui nizam de pe calea obişnuită. De aceea în convenţia cu Austria se spune că, pentru respectarea în ţările Înaltei Împărăţii, în întregime, de acum încolo a nizamului cel mai sus amintit, Înalta Împărăţie confirmă aici în mod oficial nizamul cel arătat mai sus.

De asemenea şi în convenţia comercială acordată Rusiei se spune că raialele şi negustorii ruşi, care vin cu negoţul, pe uscat, din ţinuturile ruseşti sau din alte ţări europene, în ţările Înaltei Împărăţii sau cei care se duc din ţările Înaltei Împărăţii în ţinuturile ruseşti sau în celelalte ţări europene, de vreme ce vor avea în mîinile lor cărţi de trecere numite paşaport *(pasaporta)*, în care se arată că sînt raiale ruseşti, să nu fie supăraţi şi obligaţi, din partea valiilor şi cadiilor şi a altor căpetenii militare ale Înaltei Împărăţii şi nici din partea vreunei alte persoane, să plătească gizia sau alte dări şi să se arate prietenie faţă de ei. Potrivit cerinţelor acestei convenţii separate, după ce, pentru mărfurile şi lucrurile pe care le vor aduce din ţinuturile ruseşti sau din celelalte ţări, în ţările Înaltei Împărăţii, ca şi pentru cele ce vor duce ei din ţările Înaltei Împărăţii în ţinuturile ruseşti sau în alte ţări, se vor lua numai o dată şi într-un singur loc taxele vamale cuvenite, vameşii localităţilor pe unde vor umbla ei să nu-i mai oblige pe neguţătorii aceia din ou la taxe de vamă şi să nu ceară de la ei vreo altă dare, iar dacă, contrar acestui *nizam*, se va lua de la cei amintiţi mai sus o nouă taxă vamală, atunci să se ia de la cei care au încasat-o şi să se dea înapoi. Mai ales în Moldova şi în Ţara Românească, contrar tuturor nizamurilor şi regulilor, vameşii şi ceilalţi ofiţeri să nu-i silească pe neguţătorii ruşi, care trec pe acolo, la plata diferitelor feluri de dări sub felurite denumiri născocite. De asemenea, se mai cerea ca negustorii mai sus amintiţi să-şi plătească vama după socoteala de 3%, pentru lucrurile şi mărfurile pe care le vor aduce din ţinuturile ruseşti sau din alte ţări în cele două ţări mai sus pomenite [3], precum şi în celelalte localităţi ale Înaltei Împărăţii. Ei s-o dea numai o dată, în localitatea unde îşi vînd mărfurile amintite. De asemenea, potrivit cerinţelor acestei convenţii separate, şi pentru mărfurile şi lucrurile pe care le vor lua din cele două ţări mai sus pomenite sau din celelalte localităţi ale Înaltei Împărăţii şi le vor transporta în ţinuturile ruseşti sau în alte ţări, ei să dea numai o dată vamă, după socoteala de 3%, în localitatea unde îşi vor cumpăra mărfurile respective. Se interzice a se cere şi a se încasa de la cei amintiţi mai sus orice altfel de dare, care contravine acestui nizam şi acestei reguli, oricare ar fi denumirea ce i se dă.

De asemenea, în localitatea unde îşi vor achita vama, trebuie să li se dea în mînă o teşcherea de plată [4], iar teşcherelele de plată ce li se vor da astfel în mînă să fie valabile în toate localităţile Înaltei împărăţii.

Prin urmare, era nevoie să se facă şi să se procedeze potrivit cerinţelor condiţiilor şi angajamentelor şi toţi să se ţină departe de ivirea faptelor şi purtărilor contrare.

Cu toate acestea, la auzul împărăţiei mele a ajuns vestea că în clipa de faţă, ca să profite, negustorii statului cel mai sus amintit [5], care vin în Moldova, merg uneori prin trecători, iar alteori pe drum, fără să-şi desfacă lucrurile, pentru că, înţelegîndu-se cu vameşii localităţilor pe unde trec ei, plătesc o sumă mică şi prezintă astfel teşcherelele lor de plată în care scrie

că şi-au achitat taxele lor vamale. S-a mai auzit că, în felul acesta, ei îşi desfac mărfurile şi le vînd în Moldova şi nu vor să dea vamă, contravenind astfel tratatelor de pace *(ahidname)*. De aceea s-a dat firmanul meu ca să se facă şi să se procedeze totdeauna potrivit condiţiilor şi tratatelor arătate mai sus şi să nu se dea în mîinile negustorilor respectivi, contrar clauzelor şi angajamentelor, teşcherele precum că au fost achitate vămile lor pentru mărfurile şi lucrurile pe care ei nu le scot pe drum şi nu le vînd, desfăcînd tenchiurile *(denk)*.

Astfel, voi, care sînteţi cadiii *(mevlâna)* cei amintiţi mai sus, să ştiţi că negustorii ţărilor mai sus amintite trebuie să dea, în locul de cumpărare, potrivit cerinţelor clauzelor şi angajamentelor scrise mai sus, taxă vamală de 3% pentru mărfurile pe care ei le cumpără, dintre cele neinterzise, şi le transportă din ţările mele bine păzite şi le duc în ţările lor proprii sau în alte ţări. Aceeaşi taxă ei trebuie s-o dea la locul de vînzare pentru mărfurile şi lucrurile pe care le aduc din vilaietele lor proprii sau din celelalte ţări în ţinuturile înaltei mele împărăţii.

De asemenea, aflaţi că este contrar clauzelor amintite ca intendenţii de vamă să încaseze taxă vamală pentru astfel de mărfuri şi să le acorde teşcherele în localităţile prin care trec ei în drumul lor. De azi încolo nu vor fi luate în seamă teşcherelele date pentru mărfurile şi lucrurile pe care negustorii respectivi nu le vor vinde, desfăcînd tenchiurile lor, după sosire la schelele şi în cazalele voastre. Banii ce vor fi înapoiaţi, oricare ar fi, vor fi încasaţi de la vameşul acelei localităţi. Afară de aceasta, intendenţii de vamă de acest fel vor fi pedepsiţi pentru faptul de a fi îndrăznit să calce condiţiile.

De aceea să le explicaţi aşa cum se cuvine şi să aduceţi la cunoştinţa intendenţilor de vamă din cazalele de sub stăpînirea voastră cum anume stau lucrurile şi să aveţi grijă şi să fiţi atenţi pentru a-i împiedica, de azi încolo, de la astfel de fapte dăunătoare.

De asemenea tu, care eşti voievodul mai sus amintit, să încasezi taxele vamale cuvenite, potrivit clauzelor şi angajamentelor, pentru mărfurile şi lucrurile pe care negustorii Austriei şi Rusiei le aduc, aşa cum s-a arătat mai sus, şi le vînd în Moldova, precum şi pentru mărfurile şi lucrurile pe care le cumpără, dintre cele neinterzise, şi le duc cu ei. Să ai grijă şi să fii atent pentru a nu lua în seamă teşcherelele pe care ei le iau din localităţile de margine în timpul trecerii lor. De asemenea, să te ţii departe de a-i necăji pe negustorii austrieci şi ruşi prin cerere de dări mai multe, contrar condiţiilor şi angajamentelor, sau prin cerere de vamă îndoită sau de dări născocite sub alte denumiri. Să faci şi să procedezi totdeauna potrivit cerinţelor condiţiilor şi tratatelor şi să te fereşti foarte mult şi să te ţii departe de nepăsare şi neglijenţă şi să nu îngădui ivirea unor fapte contrare clauzelor.

La sfîrşitul *(evahır)* lui Dja., anul 1201.

Suret., Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 11—13, nr. 29. Rez. Cat., II, p. 314, nr. 1090.

---

[1] Din anul 1718.
[2] *Resm-i huddamiye.*
[3] Moldova şi Ţara Românească.
[4] *Eda tezkeresi.*
[5] Negustorii ruşi.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să cerceteze și să-i descopere pe boierii care au sprijinit fuga lui Alexandru Mavrocordat-Firaris. Se cere ca cei vinovați să fie pedepsiți, dar să nu fie supărați boierii nevinovați.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Arătînd că fostul voievod al Moldovei [1], potrivit trădării care se frămînta ca un aluat în sufletul său plin de răutate, fugise, fără să fi fost nevoie, și că fuga sus-numitului se întîmplase noaptea și în taină și că boierii țării nu aveau știre și cunoștință de această întîmplare, făcuseși cunoscut și rugaseși ca să nu fie învinuiți și acuzați de lipsuri boierii țării care nu au amestec în această întîmplare.

Într-adevăr, în legătură cu acest lucru fusese emisă și trimisă ceva mai înainte ilustra mea poruncă. Dar nu se poate înlătura gîndul că toți boierii țării mai sus amintite vor fi fost nevinovați de această întîmplare. Împărăția mea sînt convins că, potrivit cerințelor devotamentului și zelului tău, înnăscute, vei arăta credință în toate împrejurările și, văzînd dacă sînt sau nu sînt unii care să-i fi dat voie sus-numitului hain și să-i fi arătat calea, te vei grăbi să aduci acest fapt la cunoștința Porții mele purtătoare de fericire și vei face arz adevărul, fără protejare și ținîndu-te departe de a-i supăra pe cei care sînt devotați.

Cu toate acestea, este clar și evident că, dacă cei de acest fel [2] nu vor fi pedepsiți și se va trece cu vederea peste vina săvîrșită de ei, aceasta va fi o situație care va aduce multe neajunsuri. De asemenea, după unele vești și semne sosite din acele părți, a devenit clar, așa cum se presupusese, că unii au avut amestec în fuga sus-numitului. Prin urmare, este necesar ca cei de acest fel să fie cercetați în taină și pedepsiți și trași la răspundere, în măsura trebuită, și să fie dați pildă altora.

De aceea a fost dat firmanul meu pentru ca tu, care ești voievodul amintit mai sus, potrivit devotamentului și credinței ce se așteaptă de la tine, să te grăbești să-i cercetezi cu cea mai mare grijă și atenție, pe ascuns sau pe față, și să dai de știre la înalta mea Poartă numele și semnalmentele, precum și gradul de vină ale celor care au sprijinit fuga hainului cel arătat mai sus, ca și ale celor care, aflînd de aceasta, și-au închis ochii datorită trădării și răutății lor, ca să fie dați pildă celorlalți prin aplicarea pedepsei și prin urmările faptelor lor. Dar nu este îngăduit să fie insultați în vreun fel sau să sufere pagube cei care nu au sprijinit fuga lui și care nu au ieșit din calea cea dreaptă. Să se depună eforturi ca cei devotați, în acest fel, să fie ocrotiți și protejați. De aceea a fost anume emisă și trimisă această poruncă a mea purtătoare de înaltă glorie.

Astfel, tu, care ești voievodul amintit mai sus, cînd vei afla că, pe lîngă obligația de a păzi și ocroti țara și de a proteja și de a ocroti sărmanele raiale, mai ai, pe de o parte, și datoria dreaptă de a îndepărta și stările care vin împotriva nizamului lumesc și sînt contrare înaltei mele îngăduințe, iar pe de altă parte, mai ai și grija de a da de știre la Poarta mea purtătoare de dreptate faptele așa cum s-au întîmplat ele și, de asemenea, cînd vei lua cunoștință că devotamentul tău cere să deosebești și să separi buna credință de hainie, făcîndu-le cunoscute la înalta mea Poartă, ca să fie răsplătiți cei care slujesc cu dreptate și arată în toate împrejurările credință față de înalta mea împărăție și să fie pedepsiți și trași la răspundere cei care săvîrșesc

crime şi fapte de vină, atunci, aşa cum s-a scris mai sus, fără a îngădui insultarea celor care sînt devotaţi şi drepţi şi slujitori, să ai grijă şi să-i cercetezi în cea mai mare taină şi cu atenţie, pe ascuns sau pe faţă, şi să-i dai de ştire în grabă la înalta mea Poartă pe toţi cei care, oricine ar fi ei, au sprijinit fuga hainului mai sus pomenit, ca şi pe cei care, avînd cunoştinţă de fuga lui, nu au înştiinţat-o şi au trecut-o cu vederea şi să arăţi ce învinuire li se aduce şi cîtă vină au, precum şi pedeapsa pe care o merită fiecare.

Dar împărăţia mea neavînd nici un fel de îngăduinţă pentru fapte contrare nizamului sau care să ducă la tulburarea ţării, după citirea acestei ilustre porunci a mea, să te ţii departe, potrivit cuprinsului ilustrei mele porunci purtătoare de milostenie, care a fost emisă mai înainte, de a-i ataca şi de a-i necăji pe cei care nu au amestec în întîmplarea mai sus pomenită.

De asemenea, depunînd strădanie pentru a le da prilejul ca ei să trăiască mereu în linişte şi în siguranţă sub împărătească mea umbră a ocrotirii şi milosteniei, să fii atent şi să ai grijă pentru atragerea inimilor lor şi pentru cîştigarea lor. Să depui mereu toate străduinţele şi eforturile tale pentru ca sărmanii să se roage pentru binele împărăţiei mele.

La sfîrşitul *(evahır)* lui Dja., anul 1201.

---

[1] Alexandru Mavrocordat — Firaris.
[2] Cei vinovaţi.

84 **1787 martie 13** *(1201 cemazi I 23)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, la cererea domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, anulează porunca dată pentru asigurarea de către domn a tainurilor ostaşilor beilerbeiului Ismail paşa, muhafîz de Căuşani, orînduind ca ele să fie date, ca şi mai înainte, din feudele fiscului (mukataa) *de la Chilia, Tombasar şi din împrejurimile lor.*

Poruncă voievodului de acum al Moldovei:

Tainurile muhafîzului de Căuşani, mirimiranul Ismail paşa, fuseseră făcute havalea pe seama Moldovei. Dar tu, care eşti voievodul cel amintit mai sus, ai scris şi te-ai rugat ca să se dea înalta mea îngăduinţă pentru ca, din milă faţă de sărmanele raiale, tainurile muhafîzului arătat să fie iertate şi anulate şi acordate din altă parte, deoarece, în afară de tainurile şi hassurile *(havass)* care se dau din ţara mai sus pomenită pentru Hotin şi Bender şi pentru celelalte părţi, tot pe seama ei se dau firmane şi se fac havalele şi multe alte sarcini *(tertibat)*. De aceea, se cere ca obligaţiile raialei să fie uşurate şi orînduite cu echitate. Astfel, s-a dat înalta mea iradea ca tainurile muhafîzilor de Căuşani să fie orînduite tot de acolo de unde anume fuseseră date mai înainte. Cînd au fost cercetate înscrisurile din defterele şi de la vistieria mea împărătească, s-a văzut că tainurile oştilor de gardă [1] ale muhafîzului de Căuşani, Ismail paşa, se dau din partea voievodului *(voyvodası) mukataa*-lei de Tombasar, socotindu-se cîte două pîini *(nân)* pe zi şi cîte o sută de *dirhem* de carne pentru fiecare ostaş pedestraş şi cîte o porţie de orz, adaos, pentru fiecare călăreţ. În luna rebi-ul-evvel a anului trecut [2] se dăduse ilustra mea poruncă pentru ca ele să fie socotite în contul său. După aceea, banii de la mukataaua mai sus amintită fiind daţi, începînd din ziua de Sf. Dumitru a anului ⟨1⟩201 [3], ca hass pentru muhafîzul de Sogudjak (?), se orînduise din nou ca să fie predaţi, în trei rate pe an, la vistieria mea împărătească. De aceea se dăduse, la începutul *(evail)* lunii reib-ul-evvel a acestui an binecuvîntat [4], porunca mea ilustră pentru ca cheltuielile pentru 150 de tainuri [5] ale mai sus menţionatului paşă să fie date din partea ta.

Cînd acestea au fost scoase de la Contabilitatea generală *(Başmuhasebe)* şi au fost prezentate cu raport *(takrir)*, s-a orînduit ca tainurile trebuincioase să se dea, şi de astă dată, aşa cum s-au dat pînă acum, din avuţiile mukataalei de Chilia şi ale împrejurimilor, aflate pe seama nazîrului mai sus amintit, acordîndu-se pe zi cîte 300 [6] de pîini, dacă ostaşii de Poartă ai mai sus arătatului paşă se ridică la 150 de persoane, şi cîte $37\frac{1}{2}$ de ocale de carne şi $37\frac{1}{2}$ chile de orz, iar dacă ostaşii lui sînt mai puţin de 150 de persoane, atunci să se socotească cele necesare tainurilor după numărul lor. În această privinţă a fost emisă ilustra mea poruncă şi trimisă nazîrului cel amintit mai sus, precum şi cadiului de Chilia, pentru ca el să ia din mîna mai sus arătatului ⟨*paşă*⟩ dovadă *(temessük)* sigilată despre cele predate şi să o păstreze spre a fi trecută în contul său.

În scopul de a se arăta aşa cum stau lucrurile, a fost scrisă şi trimisă şi această ilustră poruncă a mea adresată ţie. La sosirea ei, cînd vei lua cunoştinţă de cuprinsul ilustrei mele porunci, să faci şi să procedezi ca atare.

La 23 Dja., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 10—11, nr. 26. Rez. Cat., II, p. 316—317, nr. 1101.

---

[1] *Kapusu halkı.*
[2] *Rebi I 1200* = 31 ianuarie 1786.
[3] *Rûz-i Kasım 1201* = Sf. Dumitru (26 octombrie/7 noiembrie) 1786.
[4] *Evail rebi I 1201* = 22—31 decembrie 1786.
[5] Pentru 150 persoane.
[6] *150 çift* (perechi).

85 **1787 martie 13** *(1201 cemazi I 23)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să taie şi să transporte la Oceacov, în contul tributului ţării, cantitatea necesară de scînduri pentru tunurile din cetatea amintită, dacă îi va cere acest lucru intendentul de construcţii însărcinat cu refacerea tunurilor de acolo.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

S-a dat înalta mea iradea pentru ca cundacele tunurilor aflate în cetatea Oceacov, precum şi cundacele şi roţile şi postamentele de rezervă ale tunurilor să fie reînnoite şi construite prin mijlocirea intendentului de construcţii [1] al cetăţii mai sus amintite. De aceea a fost emisă porunca mea purtătoare de glorie şi trimisă prin... [2], dîndu-se frimanul meu ca, după ce se vor isprăvi scîndurile de cundace şi cele de postamente, existente acum în cetatea aceea, cînd, în vederea construirii celor necesare, amintite mai sus, ţi se va da de ştire din partea intendentului de construcţii ca să tai scînduri în cantităţi îndestulătoare pentru nevoile cundacelor şi postamentelor, atunci tu, care eşti voievodul cel amintit, să tai şi să pregăteşti din ţara aceea cantităţi îndestulătoare de scînduri, cu condiţia de a le socoti în contul banilor giziei Moldovei, aflaţi pe seama ta. De asemenea, să le transporţi la cetatea amintită şi să le predai intendentului de construcţii.

Astfel, la sosirea ei, aşa cum s-a scris mai sus, în caz dacă, în afară de scîndurile aflate în cetatea menţionată, intendentul de binale îţi va mai cere şi altele, atunci să le tai şi să le transporţi în cetatea amintită şi să le predai intendentului de construcţii şi să iei din mîna lui sened sigilat precum că le-a luat în primire şi, potrivit cerinţelor, să întocmeşti hoget la şeriat [3] şi apoi să-l păstrezi la tine, împreună cu această poruncă a mea,

purtătoare de glorie, pentru a se trece în contul banilor giziei mai sus pomenite, aflați pe seama ta.

În ilustra poruncă dată în această privință intendentului de binale, el a fost sfătuit drastic ca să se ferească de a necăji și de a oprima, cu acest prilej, raialele Moldovei cu cerere de mai multe scînduri decît cele trebuincioase, căzînd în lăcomie. De aceea și tu, la rîndul tău, să te ferești și să te păzești de a sta la îndoială sau de a te opune în ceea ce privește tăierea și transportul cantității trebuincioase.

La 23 Dja., anul 1201.

Suret. Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 13, nr. 30. Rez. Cat., II, p. 306, nr. 1061.

---

[1] *Bina-emini.*
[2] Loc alb.
[3] Adică: Să-l înregistrezi la judecătorie.

86 **1787 martie 21—30** *(1201 cemazi II, evail)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, la vestea că un consul al Rusiei ridică forțat pe locuitori și-i trimite în ținuturile rusești, poruncește domnului Moldovei să respecte aplicarea condițiilor tratatului ruso-turc din 1774, prin care locuitorii din Principate puteau să plece, de bunăvoie, numai în intervalul de un an de la ratificarea tratatului, încercările ulterioare de a da patente sau de a convinge sau de a forța pe locuitori să părăsească țara fiind contrare clauzelor tratatului. Se mai cerea, de asemenea, ca domnul să înregistreze pe toți cei care plecaseră arătînd cine sînt, unde sînt și cînd anume au plecat. În acest sens s-au dat porunci și domnului Țării Românești, precum și pașalelor de la hotare.

Altă poruncă [1]:

În tratatul de pace *(ahidname)* scris pe la mijlocul lui ramazan din anul 1188 [2] și schimbat între înalta mea împărăție și împărăția Rusiei se află scris că „dacă, după încheierea acestui ahidname binecuvîntat și după schimbarea actelor de ratificare *(tasdikname)*, unele dintre raialele celor două împărății, fie dintr-o vină oarecare, fie din nesupunere și fie săvîrșind o trădare, se vor gîndi să se ascundă sau să se refugieze într-una din cele două împărății, atunci, afară de cei care vor primi religia islamică în împărăția mea și afară de cei care se vor creștina în împărăția Rusiei, ele să nu fie primite sub nici un pretext și să nu fie ocrotite, ci să fie înapoiate numaidecît sau, cel puțin, să fie izgonite din ținuturile împărăției la care s-au refugiat, pentru ca, în felul acesta, să nu intervină răceală între cele două împărății din pricina unor astfel de răufăcători și să nu existe nici un motiv de tulburare a liniștii.

De asemenea, dacă unele dintre raialele celor două părți, fie dintre musulmani, fie dintre creștini, săvîrșind vreun fel de cusur, se vor refugia dintr-o împărăție într-alta, cu orice gînd ar fi, cei de acest fel să fie înapoiați fără întîrziere, ori de cîte ori vor fi ceruți. Dintre familiile de raiale din Țara Românească și Moldova, cei care, părăsindu-și patria, doresc să se ducă în alte părți, cei de acest fel să fie liberi de a-și căra lucrurile lor. Pentru ca aceste familii să aibă timp îndestulător în vederea aranjării treburilor lor, se dă termenul de un an pentru transportul lor liber din patria lor, acest termen socotindu-se de la data schimbării actelor de ratificare".

Potrivit cerințelor condițiilor menționate mai sus, în afară de cei care au plecat în termen de un an și afară de acele raiale din Țara Românească

şi Moldova care s-au dus cu voia lor în ţara rusească, părăsirea patriei, pe ascuns sau pe faţă, de către vreuna din celelalte raiale ale celor două ţări şi plecarea lor în alte părţi sînt contrare clauzelor amintite. Totodată, împărăţia mea nu îngădui asemenea fapte. De asemenea, este contrar regulamentului *(nizam)* împărătesc ca celelalte state să dea patente raialelor adevărate ale înaltei mele împărăţii.

Acestea sînt ştiute de toată lumea, iar înaintaşul tău[3] a fost molatec şi a făcut răutăţi, dar în ceea ce te priveşte pe tine, care eşti voievodul mai sus amintit, recunoscînd binefacerea adevărată, potrivit cerinţelor zelului şi devotamentului tău, înnăscute, împărăţia mea sper de la tine că vei stăpîni ţara şi vei ocroti şi proteja raialele şi te vei ţine departe de a îngădui vreunei persoane să fugă în altă ţară. De aceea domnia Moldovei ţi-a fost dată ţie şi a fost lăsată pe seama dreptăţii tale.

Dar s-a dat de ştire că în clipa de faţă consulul Rusiei[4], aflat în partea aceea [5], se declară stăpîn pe multe raiale din Ţara Românească şi Moldova, contrar condiţiilor, şi, cu fel de fel de meşteşuguri şi sforţări, zicînd că sînt raialele Rusiei, le scoate din ţară şi le trimite cete după cete în ţara rusească. De asemenea, s-a mai aflat că multe raiale s-au mutat din pricina acestor învinuiri, iar vreo 150 de oameni se află cu vitele lor între pămînturile leşeşti şi moldovene, fiind pe cale de a porni în ţara rusească. S-a aflat că ele iernează în înalta mea împărăţie, dar consulul mai sus pomenit, avînd mulţi paznici *(yasakcı)*, aceştia umblă noaptea şi, bătînd raialele şi speriindu-le şi ameninţîndu-le şi aţîţîndu-le, îndrăznesc să săvîrşească fapte după voia lor, contrare clauzelor.

Or, respectarea regulilor lumeşti şi a nizamurilor este, pentru toate naţiile şi pentru toate statele, una dintre primele condiţii de pace, iar misiunea şi datoria consulilor se referă doar la înlesnirea treburilor neguţătoreşti şi este în afara clauzelor beratelor lor să se amestece sub altă formă în treburile raialelor şi ale ţării. De asemenea, sînt necesare şi stăpînirea ţării şi înlăturarea oprimărilor şi a pagubelor, precum şi liniştirea inimilor raialelor.

Cînd cele de mai sus au fost explicate prin viu grai ambasadorului de aici al Rusiei[6], el a arătat şi a declarat că consulul şi oamenii lui nu au săvîrşit asemenea fapte, care contravin tratatelor şi înţelegerilor şi care se opun nizamului lumesc, şi că asemenea fapte nu vor fi îngăduite nici de azi încolo.

Dacă consulul Rusiei se ţine departe de astfel de fapte, menţionate mai sus, şi dacă, totuşi, faptele se întîmplă aşa cum s-a dat de ştire, înseamnă că ele izvorăsc din fapte contrare condiţiilor tratatelor şi potrivnice îngăduinţei mele împărăteşti, precum şi din nepăsarea şi răutatea hainului care a fost înaintaşul tău.

Potrivit condiţiilor mai sus scrise, începînd de la data actelor de ratificare, timp de un an nu s-a arătat împotrivire pentru plecarea celor care preferau să locuiască în ţara rusească. Clauzele scrise nu prevăd ca după aceea să se dea voie vreunei persoane şi nici să se dea patente.

Astfel, a fost emisă ilustra mea poruncă şi trimisă prin...[7], dîndu-se firmanul meu ca să-i arăţi prieteneşte consulului Rusiei cuprinsul ilustrei mele porunci şi să-i explici că faptele arătate sînt potrivnice clauzelor şi tratatelor şi contrare regulilor prieteniei şi cinstei. De asemenea, să aduci acestea şi la cunoştinţa boierilor ţării, precum şi a celor de trebuinţă şi, făcînd în aşa fel ca nici o raia să nu aibă motive să plece în alte părţi, să depui toate sforţările ca ele să stea la locurile şi la vetrele lor şi să fie folosite la slujbele necesare ale înaltei mele împărăţii. De asemenea, să le

aduci la cunoştinţă şi să le arăţi bunăvoinţa şi îndurarea şi milostenia mea împărătească din totdeauna faţă de toţi.

Aşa cum s-a arătat mai sus, dacă sînt raiale care se mută din pricina învinuirii, să cercetezi acest lucru în taină şi, după ce stabileşti adevărul, să te grăbeşti să le împiedici şi să le opreşti şi să le ocărăşti, după cum va fi nevoia. De asemenea, dacă s-au dat patente în mîinile celor care erau raialele adevărate ale înaltei mele împărăţii, precum şi raialelor care nu făceau parte dintre cele care plecaseră în Rusia în termenul de un an, menţionat în ahidname, atunci, arătînd cu dovezi şi explicînd aceasta consulului cel mai sus amintit, să-l faci să renunţe la gîndul că cei de acest fel ar aparţine Rusiei. Potrivit devotamentului tău, să păzeşti ţara zi şi noapte. De asemenea, sfătuind cu străşnicie, în privinţa celor pomenite mai sus, şi căpeteniile *(zabitan)* de la marginile Moldovei, să depui sforţări şi zel pentru a nu se îngădui fuga nici unei persoane dintre raialele înaltei mele împărăţii. De asemenea, respectînd şi regula de a înştiinţa, la nevoie, şi pe serascherul din părţile Ismailului, precum şi pe muhafîzii de la serhaturi şi comunicînd cu ei, să depui toate puterile tale pentru paza ţării şi pentru asigurarea liniştii locuitorilor ei sub împărăteasca mea umbră ocrotitoare, înlăturînd spaima lor. De asemenea, dacă se găsesc unii care şi-au părăsit patria, să cercetezi aceasta şi să semnalezi în grabă la înalta mea Poartă, arătînd unde anume s-au dus, cîţi sînt şi cînd au plecat.

Astfel, înlăturarea tiraniei şi atacurilor din partea celor care îndrăznesc să aducă pagube nizamului şi guvernării fiecărui stat şi fiecărei naţii este un drept clar al stăpînirii, iar în cazul ivirii unei situaţii, atunci, potrivit cerinţelor încrederii mele împărăteşti în privinţa ta, arătînd mare grijă şi atenţie, de la tine se cere, potrivit devotamentului şi priceperii tale, ca raialele să fie convinse să stea în ţara lor şi să fie ocrotite. De asemenea, au fost trimise ilustre porunci separate de ale mele, pentru cele scrise mai sus, şi către voievodul de acum al Ţării Româneşti[8], precum şi serascherului cel pomenit mai sus[9], ca să privească şi el cu grijă în împrejurimi şi să respecte regula ţinerii de legături.

Cînd vei afla toate acestea, să laşi de tot somnul şi liniştea şi, potrivit cerinţelor misiunii tale şi ale devotamentului tău, să depui toate strădaniile tale şi să fii atent pentru stăpînirea şi paza ţării, ca şi în privinţa raialelor. Dacă lucrurile stau aşa cum s-a dat de ştire, să cercetezi în taină aşa cum trebuie şi să depui tot zelul tău pentru a împiedica de la astfel de fapte pe raialele înaltei mele împărăţii, care pleacă din pricina învinuirilor, şi să le ocărăşti. De asemenea, să depui toate sforţările tale pentru paza locurilor trebuincioase şi a trecătorilor. Astfel, respectînd, la nevoie, regula ţinerii de legături cu serascherul cel amintit mai sus, precum şi cu cei de trebuinţă, pe scurt, neîngăduind în nici un chip fuga nici unei raiale în alte ţări, toţi să stea şi să şadă la locurile şi la vetrele lor. De asemenea, dacă este adevărat că sus-amintitul consul procedează contrar clauzelor tratatelor încheiate între cele două ţări şi împotriva drepturilor prieteniei şi amiciţiei şi că se amestecă în treburile din afara îndatoririlor sale şi în treburile ţării sau că paznicii lui săvîrşesc fapte care tulbură nizamul ţării, atunci, explicîndu-le prieteneşte mai sus arătatului consul, să te străduieşti ca să nu se ivească, din amîndouă părţile, fapte contrare clauzelor şi potrivnice prieteniei. Să te grăbeşti să scrii adevărata situaţie şi s-o faci cunoscută la înalta mea Poartă, iar dacă sînt raiale fugite ceva mai înainte, să te grăbeşti să le ceri de acolo de la consulul cel pomenit, potrivit condiţiilor, făcînd cunoscut şi în partea aceasta cîţi oameni anume sînt.

Cercetînd necontenit cuprinsul înaltei mele porunci, să te grăbeşti să procedezi potrivit cerinţelor ei şi să obţii bunăvoinţa mea împărătească şi să dovedeşti devotamentul care se aşteaptă de la tine.

În prima decadă *(evail)* a lui Dj., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 14—16, nr. 33. Rez. Cat., II, p. 314, nr. 1092.

---

[1] Adresată lui Alexandru Ipsilanti.
[2] *Evasıt ramazan 1188* = 15—24 noiembrie 1774.
[3] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[4] Ivan Severin, care îşi avea reşedinţa la Bucureşti, iar viceconsul la Iaşi era Ivan Selunski.
[5] În Moldova.
[6] De la Constantinopol: I. Bulgakov.
[7] Loc alb.
[8] Nicolae Mavrogheni.
[9] De la Ismail. Vizirul Ali paşa.

87 **1787 martie 27** *(1201 cemazi II 7)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să trimită la Oceacov o echipă de vărari, 20 de care cu boi şi 10 000 de bucăţi de lemne pentru arderea varului necesar construcţiilor de la cetate, urmînd ca cheltuielile cuvenite să fie scăzute din banii tributului.

Poruncă pentru voievodul Moldovei, voievodul Alexandru:

Unul dintre ghedikliii înaltei mele Curţi, Ibrahim, să-i crească gloria, care este intendentul de binale al cetăţii Oceacov, ceruse într-adevăr, pentru construcţiile cetăţii amintite mai sus, pregătirea şi orînduirea de lucrători şi de care cu boi şi alte lucruri trebuincioase. De aceea trebuie ca din Ţara Românească şi Moldova să se pregătească trei ogeacuri de vărari şi douăzeci de care cu boi şi alte lucruri de trebuinţă, prin mijlocirea şefului arhitecţilor Curţii [1], iar locurile ce urmează să fie construite atîrnă de rapoartele *(takrir)* inginerului care va fi trimis în partea aceea.

Astfel, cînd despre cele necesare a fost întrebat şi inginerul amintit, el a dat de ştire şi a făcut cunoscut că mai tîrziu a fost adăugată la construirea de metereze şi Ali-Bey Tabi'asî[2], aflată în cetatea aceea, şi că, în cazul cînd se va da poruncă şi pentru construirea fortului *(tabia)* mai sus amintit, atunci va fi nevoie de lucrurile orînduite potrivit raportului sus-numitului intendent de binale şi potrivit înştiinţării *(i'lâm)* şefului constructorilor Curţii. Cînd raportul său a fost prezentat cu arz, s-a emis anume şi s-a trimis această ilustră poruncă a mea, dîndu-se firmanul meu ca ele să se orînduiască în grabă, neîngăduindu-se întîrzierea unor astfel de lucruri.

De aceea, la sosirea ei, să pregăteşti în grabă şi să trimiţi la cetatea mai sus arătată un ogeac de vărari şi douăzeci de care cu boi şi patruzeci şi cinci de cîntare de fier brut şi 10 000 de bucăţi de lemne pentru arderea varului, cu condiţia de a socoti preţul şi valoarea lor în contul banilor din giziaua Moldovei, aflaţi pe seama ta, aşa cum se arată în copia catastifului [3] care a fost scoasă din Contabilitatea generală şi trimisă împreună cu ilustra mea poruncă.

„Să le predai sus-numitului intendent de binale și să iei din mîna lui o dovadă *(temessük)* de luare în primire și să o păstrezi la tine spre a fi trecută în socotelile tale. Să te ții departe de fapte care duc la întîrzierea treburilor importante!

La 7 Dj., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 14—15, nr. 32. Rez. Cat., II, p. 306, nr. 1063.

---

[1] *Ser-mimar-ı-hassa.*
[2] *Ali-Bey Tabi'asi,* Fortificația lui Ali-Bei.
[3] *Defter sureti.*

88 1787 martie 31 — aprilie 9 *(1201 cemazi II, evasıt)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, la vestea dată de noul domn al Moldovei, Alexandru Ipsilanti, precum că fostul domn, Alexandru Mavrocordat-Firaris, oprimase populația și că locuitorii țării s-au bucurat de numirea lui, își exprimă convingerea că acesta va ocroti raialele Moldovei și va îndeplini poruncile, ceea ce nu făcuse predecesorul său, care se hăinise, fugind în altă țară.

Altă poruncă [1]:

În corespondențele *(tahrirat)* care au sosit de astă dată la Poarta glorioasă a persoanei mele purtătoare de coroană din partea ta, care ești voievodul cel amintit mai sus, vorbești despre feluritele opreliști pe care le-a săvîrșit asupra raialelor țării fostul voievod al Moldovei, hainul zis Aleksandri-Firari [2], precum și de faptele și de purtările lui rele și că ele[3] și-au arătat deschis mulțumirea lor pentru numirea ta ca voievod.

De asemenea, au fost prezentate și făcute arz în fața împărăției mele strălucite mahzarurile mitropolitului și episcopilor și arhimandriților și egumenilor *(gumenos)* din țara Moldovei, precum și ale boierilor și căpitanilor *(kapudanan)* mari și mici și ale tuturor celorlalți locuitori ai țării. Împărăția mea le-am văzut pe toate și am luat cunoștință de cuprinsul lor cu amănuntul.

Împărăția mea știu că, arătînd încă din tinerețe devotament și mergînd pe calea supunerii și a dreptății, toate faptele și purtările tale, față de toate poruncile care ți-au fost date, și mai cu seamă toate faptele și purtările tale din timpul celor vreo șapte ani de domnie de mai înainte în Țara Românească [4] au fost după fericita mea îngăduință împărătească și te-ai purtat cu strălucire în privința stăpînirii țării și a ocrotirii sărmanelor raiale. Împărăția mea sper că și de azi încolo vei depune sforțări pentru a sluji bine și potrivit hatîrului împărăției mele și că vei săvîrși fapte demne de laudă.

De asemenea, împărăția mea am aflat că acum, de cînd ai sosit în Moldova, fiind atent pentru purtări înțelepte și grăbindu-te să arăți cele trebuincioase dragostei de raiale, ai depus zel și devotament pentru ocrotirea și atragerea locuitorilor țării și ale sărmanelor raiale, care suferiseră și erau gata de tulburare din pricina faptelor respingătoare la care recursese sus-numitul hain Firari, în timpul domniei sale, precum și pentru îndepărtarea necazurilor pe care le avuseseră de la Firari.

De aceea a fost emisă și trimisă această poruncă a mea, purtătoare de glorie, dîndu-se firmanul meu ca și de azi încolo, legînd brîul *(kemer)* zelului de supunerea ta, să îndemni și să atragi raialele țării și pe cei neputincioși să îndeplinească servicii importante, prin asigurarea liniștii și

bunăstării lor, şi să săvîrşeşti mereu fapte care să ducă la propăşirea necontenită a ţării. De asemenea, avînd grijă de trimiterea la înalta mea Poartă a feluritelor zaherele şi a unui număr mare de oi, ca şi de îndeplinirea slujbelor importante, lăsate pe seama supunerii tale, potrivit dorinţei împărăţiei mele, să depui toate sforţările tale pentru a dovedi în toate împrejurările purtările tale devotate şi faptele tale de bunăcredinţă.

Astfel, potrivit cerinţelor devotamentului şi dreptăţii tale, înnăscute, să depui şi de azi încolo, aşa cum s-a scris mai sus, sforţări şi zel pentru săvîrşirea faptelor care să ducă la liniştea şi la bunăstarea locuitorilor ţării şi la atragerea lor în vederea îndeplinirii slujbelor importante şi pentru strîngerea la timp a banilor miriei[5] şi a dărilor stabilite şi pentru trimiterea unui mare număr de oi şi de multe zaherele la înalta mea Poartă şi pentru aranjarea şi orînduirea cum se cuvine şi cu bine ale tuturor poruncilor mele împărăteşti ce vor fi lăsate pe seama credinţei tale sau pe seama domniei *(voyvodalık)* Moldovei, ca şi pentru obţinerea, în toate împrejurările, a trebuincioasei mele bunăvoinţe împărăteşti.

Să te fereşti foarte mult şi să te ţii departe de a face cusur în vreo privinţă oarecare, contrar aşteptărilor!

Pe la mijlocul *(evasıt)* lui Dj., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 16, nr. 34. Rez., Cat., II, p. 314, nr. 1093.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti, domnul Moldovei.
[2] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[3] Locuitorii Moldovei.
[4] Alexandru Ipsilanti. Domnia dintre anii: 1774—1782.
[5] *Emvâl-i miriye.*

89 **1787 martie 31 — aprilie 9** *(1201 camzi II, evasıt)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte ghedikliului Halil aga din Serai, precum şi domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să desigileze Curtea şi celelalte încăperi, care fuseseră sigilate de caimacami după fuga voievodului Alexandru Mavrocordat-Firaris şi, inventariind lucrurile de acolo, să trimită condica respectivă la Poartă şi să aştepte o altă poruncă.

Poruncă adresată voievodului Moldovei şi lui Halil aga, dintre ghedikliii înaltei mele Curţi, care a fost numit însoţitor *(mihmandar)* pe lîngă voievodul Moldovei:

În clipa fugii fostului voievod al Moldovei, hainul Firari[1], Curtea *(Kurta)* şi unele case şi odăi fiind sigilate de către boierii caimacami, s-a dat firmanul meu ca sigiliile lor să fie rupte prin mijlocirea ta, care eşti ghedikliul cel mai sus amintit, iar lucrurile aflate în ele să fie trecute în defter sub formă de inventar.

De asemenea, defterul să fie trimis la înalta mea Poartă, iar după aceea să faci aşa cum va fi emisă înalta mea poruncă. Astfel, cînd vei afla cum anume stau lucrurile, să fie rupte, prin mijlocirea ta, sigiliile de la Curte şi din celelalte case şi odăi, care au fost sigilate, şi, cercetîndu-se cu grijă, să se înregistreze şi să se facă defter cu lucrurile aflate în ele. Să trimiţi defterul la înalta mea Poartă, iar după aceea să faci şi să procedezi aşa cum va fi emisă porunca mea purtătoare de glorie.

De asemenea, şi tu, care eşti voievodul cel pomenit mai sus, să faci şi să procedezi după cum s-a scris mai sus şi să depui toate sforţările tale pentru îndeplinirea cerinţelor devotamentului şi credinţei tale.

Pe la mijlocul *(evasıt)* lui Dj., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 17, nr. 35. Rez. Cat., II, p. 315, nr. 1094.

---

[1] Alexandru Mavrocordat-Firaris.

90 **1787 martie 31 — aprilie 9** *(1201 cemazi II, evasıt)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, ca, dintre oamenii din suita fostului domn Alexandru Mavrocordat-Firaris, care fuseseră prinşi pe cînd fugeau cu el, un puşcaş şi un căruţaş să fie sloboziţi, iar ceilalţi trei să fie trimişi la Poartă sub pază. Se mai arată, de asemenea, că secretarul său de divan e liber să plece unde doreşte, iar soţia şi ceilalţi oameni din suita fostului domn pot veni la Constantinopol.

Altă poruncă [1]:

Împărăţia mea am auzit că soţia hainului voievod fugar *(Firari)* al Moldovei [2] şi secretarul său de Divan [3] şi ceilalţi oameni ai lui se află încă în acele părţi şi că cinci oameni de ai săi au fost prinşi, cînd fugeau cu el, şi că în prezent sînt puşi în temință. Dintre cei cinci oameni închişi, unul fiind puşcaş *(tüfenkci)*, iar un altul căruţaş *(arabaci)*, s-a dat înalta mea iradea ca ei să fie sloboziţi. De asemenea, şi secretarul de Divan să fie sfătuit să plece unde doreşte. Dacă vrea, să rămînă acolo sau să plece în vilaietul său sau să vină la Poartă, iar ceilalţi trei indivizi întemniţaţi să fie predaţi ciohodarului *(çukadar)* marelui vizir [4], . . ., [5] pildă printre cei de o seamă cu el, să-i crească puterea !, care a fost numit de astă dată mubaşir, şi să fie trimişi la înalta mea Poartă. De asemenea, ceilalţi oameni ai sus-numitului Firari să nu mai fie reţinuţi în zadar în partea aceea, ci să li se dea voie să vină la înalta mea Poartă. Să se îngăduie ca şi soţia lui să vină încoace.

De aceea a fost emisă această ilustră poruncă a mea şi trimisă prin ciohodarul cel amintit mai sus.

Astfel, cînd tu, cel care eşti voievodul pomenit mai sus, vei lua cunoştinţă de felul cum stă situaţia, să te străduieşti ca să-i slobozeşti pe doi dintre cei cinci oameni închişi, unul căruţaş şi altul puşcaş, iar pe ceilalţi trei oameni să-i predai ciohodarului cel pomenit şi să-i trimiţi sub arest şi cu grijă la înalta mea Poartă. De asemenea, să depui toate sforţările tale pentru a aduce la cunoştinţa sus-numitului secretar de Divan precum că e liber să plece unde vrea, iar soţiei fugarului, precum şi celorlalţi din suita sa să le spui că li s-a dat învoire şi li s-a îngăduit să vină la înalta mea Poartă.

Pe la mijlocul *(evasıt)* lui Dj., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 17, nr. 36. Rez., Cat., II, p. 315, nr. 1095.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] Soţia lui Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[3] *Divan kâtibi* (cit. kiatibi).
[4] Iusuf paşa, mare vizir.
[5] Loc alb.

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf pașa confirmă primirea unor scrisori de la noul domn al Moldovei, Alexandru Ispilanti, în legătură cu sosirea sa la Iași și despre amestecul viceconsulului Rusiei în treburile țării. Se anunță și primirea unui mahzar de la fruntașii țării privind mulțumirea lor pentru noul domn și despre răutățile fostului domn Alexandru Mavrocordat-Firaris. Se exprimă totodată convingerea că Ipsilanti va aduce la îndeplinire poruncile care i-au fost trimise pînă atunci în legătură cu protejarea locuitorilor, unirea boierilor ș.a. Se atrage în mod special atenția ca să rezolve cu dibăcie diferendele intervenite între domn și locțiitorul consulului Rusiei, care depășea sarcinile sale prevăzute prin tratate.

Suretul scrisorii marelui vizir:

Au sosit, de astă dată, din partea ta [1] scrisorile *(evrak)* tale despre aceea că, potrivit cerințelor misiunii tale, ai intrat în Moldova și ai sosit în Tîrgul Iași [2] și ai pornit la îndeplinirea cerințelor misiunii tale, precum și despre faptele și purtările rele ale vechilului consulului Rusiei din Moldova[3]. Împreună cu ele a fost văzut și un mahzar al boierilor și al celorlalți fruntași ai țării Moldovei prin care ei arată tiraniile și oprimările pe care îndrăznise să le facă fostul ⟨voievod⟩ cel pomenit mai sus [4], mulțumind totodată și pentru numirea ta ca voievod. Luînd cunoștință de toate cele cuprinse în ele, ne-am bucurat de eforturile tale pentru unirea, satisfacerea și atragerea boierilor țării și ai celorlalți fruntași, ca și pentru ocrotirea și protejarea locuitorilor și ale sărmanelor raiale.

Se știe că, fiind unul dintre supușii devotați ai Înaltei Împărății, pe cînd ai fost mai înainte voievod în Țara Românească [5], ai depus sforțări și ai arătat credință, înnăscute în tine, în ceea ce privește ocrotirea raialelor Țării Românești și pentru aranjarea înaltelor slujbe cu care ai fost însărcinat. Se speră de la tine că vei arăta grijă și atenție, în orice împrejurare, pentru aducerea la îndeplinire a cerințelor supunerii și credinței tale.

Astfel, fuseseră emise și trimise, ceva mai înainte de aceasta, ilustre porunci, adresate ție, precum și voievodului Țării Românești [6], pentru ca, procedînd potrivit cerințelor zelului și dreptății înnăscute în tine, să depui toate sforțările tale și toată grija ta pentru unirea și mulțumirea și atragerea boierilor și fruntașilor țării și pentru mulțumirea și încredințarea lor în toate privințele, ca și pentru asigurarea liniștii raialelor țării prin paza și ocrotirea și protejarea lor, care sînt chestiuni importante. De asemenea, să fii atent în ceea ce privește apărarea raialelor țării în toate privințele, arătînd prietenește sus-numitului vechil de consul, precum că amestecul său în alte treburi, decît cele care privesc negoțul, este contrar tratatului *(ahidname)*. De asemenea, o ilustră poruncă separată fusese trimisă și măriei sale fericitului Ali pașa, serascherul de acum din părțile Ismailului.

De aceea, procedînd în această privință cu pricepere și cu chibzuială, să depui stăruință și multă strădanie pentru îndeplinirea cuprinsului înaltei porunci și, purtîndu-te cu înțelepciune și cu grijă față de sus-numitul ⟨vechil de consul⟩, să depui sforțări și zel pentru asigurarea pazei raialelor. Să te

grăbeşti, în felul acesta, să aduci la îndeplinire cerinţele iscusinţei şi priceperii tale, pe care le aşteptăm de la tine.

Pe la mijlocul *(evasıt)* lui Dj., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 17—18, nr. 37. Rez. Cat., II, p. 315, nr. 1096.

---

[1] De la Alexandru Ipsilanti, domnul Moldovei.
[2] *Yaş-Pazarı.*
[3] Ivan Selunski.
[4] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[5] Alexandru Ipsilanti, în Ţara Românească (1774—1782).
[6] Nicolae Mavrogheni.

92 〈1787 martie 31 — aprilie 9〉

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte intendentului de construcţii din cetatea Ismail să procure cherestele, var şi alte materiale, precum şi meşteri în vederea reparării cetăţii amintite mai sus. Aceste materiale trebuiau asigurate de domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti.

O poruncă purtătoare de înaltă glorie a fost emisă pentru construcţiile cetăţii Ismail şi a fost trimisă intendentului de binale:
— 1 500 de bucăţi de pari de palisade *(şirampo)* pentru partea dinspre Dunăre.
— 1 800 de bucăţi pentru partea dinspre uscat.
— 4 250 de bucăţi de scînduri pentru pereţi.
— 250 de bucăţi grinzi de plafon *(kiriş)*.
— 4 000 de pari de stejar.
— 166 de care de... (?).
— 9 000 de bucăţi de lemne.
— 7 bucăţi de grinzi mari.
— 75 de zidari.
— 333 de salahori.
— 250 de harabale *(araba)*.
— 2 ogeacuri *(ocak)* de var.
— 1 ogeac de cărămizi.
— 2 echipe de fierari.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 18, nr. 38. Rez. Cat., II, p. 315, nr. 1097.

93 〈1787 martie 31 — aprilie 9〉

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte intendentului de construcţii de la Hotin să procure anumite cherestele, fier şi diferite categorii de meşteri pentru nevoile cetăţii respective. Materialele şi meşterii urmau să se asigure din Moldova.

De asemenea, un firman purtător de glorie a fost emis pentru cetatea Hotin. Acesta a fost trimis intendentului de construcţii [1]:
— 800 bucăţi de scînduri pentru susţinere *(talpa)*.

— 400 bucăţi de grinzi de plafon *(kiriş)*.
— 200 bucăţi de scînduri de stejar pentru duşumea.
— 300 bucăţi de scînduri de koranpa (?).
— 3 000 bucăţi pentru presare *(baskı)*.
— 400 căpriori *(mertek)*.
— 20 000 bucăţi de şindrilă.
— 10 000 bucăţi de lemne pentru arderea varului.
— 60 000 bucăţi de cuie de şindrilă.
— 60 cîntare de fier brut pentru cuie.
— 1 echipă *(ocak)* de fierari.
— 1 echipă de vărari.
— 10 meşteri *(naccârân)*.
— 2 suiulgii *(suyolcu)*.
— 1 meşter de băi *(hamamcı)*.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 18, nr. 39. Rez. Cat., II, p. 315—316, nr. 1098.

---

[1] *Bina emini.*

94 **1787 martie 31 — aprilie 9** *(1201 cemazi II, evasıt)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte ghedikliului Înaltei Curţi, Halil aga, aflat în Moldova pentru inventarierea lucrurilor de la Curte şi din alte părţi, rămase după fuga lui Alexandru Mavrocordat-Firaris, să îndeplinească şi serviciul de mubaşir pentru aducerea unor prinşi din suita fostului domn, precum şi a condicii de inventar a lucrurilor rămase de la el. Domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, i se porunceşte să sprijine îndeplinirea misiunii ghedikliului amintit. Se mai arată că soţia lui Firaris poate să vină la Poartă, iar secretarul său de divan e liber să plece unde doreşte.

Poruncă adresată voievodului Moldovei, Alexandru voievod, şi unuia dintre ghedikliii *(gediklü)* înaltei mele Curţi [1], să-i crească gloria !, care a fost numit de astă dată mubaşir pentru îndeplinirea serviciilor ce vor fi menţionate mai departe:

La fuga fostului voievod al Moldovei, Firari [2], Curtea şi unele case şi odăi fuseseră sigilate de către boierii caimacami. De aceea fusese emisă şi trimisă, cu cîteva zile mai înainte de aceasta, porunca mea ilustră ca să fie rupte sigiliile din casele şi odăile amintite, prin mijlocirea lui Halil, unul dintre ghedikliii înaltei mele Curţi, să-i crească gloria !, care se găseşte în Moldova, şi, făcîndu-se inventarul amănunţit al lucrurilor aflate în ele, defterul să fie trimis la înalta mea Poartă, iar după aceea să se facă şi să se procedeze aşa cum va fi emisă ilustra mea poruncă.

Acum, soţia sus-numitului Firaris şi secretarul său de divan şi ceilalţi oameni ai săi fiind încă în părţile acelea, s-a dat înalta mea iradea ca, dintre cei cinci oameni prinşi, pe cînd fugeau cu el, şi întemniţaţi, să fie sloboziţi doi oameni, unul puşcaş *(tüfenkci)* şi celălalt căruţaş *(arabacı)*, iar secretarul său de divan să fie sfătuit să plece unde doreşte. Dacă vrea, să rămînă acolo; dacă nu, să plece în vilaietul său sau să vină la Poartă, iar ceilalţi trei oameni

să fie trimişi sub pază la înalta mea Poartă, prin numirea unui mubaşir. Ceilalţi oameni ai lui să nu fie reţinuţi pentru nimicuri, fără vină, în partea aceea. El[3] şi soţia lui[2] să fie liberi să vină încoace.

Astfel tu, care eşti ghedikliul cel amintit, ai fost numit mubaşir anume atît pentru această pricină, cît şi pentru aceea că, rupînd sigiliile pomenite, să trimiţi la Poarta fericirii mele defterul cu inventarul lucrurilor care se află înăuntru.

De aceea, cînd vei lua cunoştinţă de misiunea ce ţi s-a dat, să te grăbeşti să-i eliberezi, aşa cum s-a scris, pe doi dintre cei cinci oameni întemniţaţi, pe puşcaş şi pe căruţaş, iar pe ceilalţi trei oameni să-i ţii lîngă tine întemniţaţi. De asemenea, secretarului său de divan să-i explici că e slobod să plece unde vrea, iar soţiei sale şi celorlalţi din suita sa să le spui că li s-a dat voie să vină la înalta mea Poartă.

De asemenea, să te străduieşti şi să ai grijă ca să rupi sigiliile din casele şi odăile pecetluite de acolo şi, trecînd în defter, cu amănunte, lucrurile aflate în ele, să trimiţi la înalta mea Poartă defterul acela; să-i trimiţi şi pe cei trei oameni, legaţi.

De asemenea, tu, care eşti voievodul cel amintit mai sus, să ştii că pe seama ghedikliului cel pomenit, care a fost desemnat de astă dată mubaşir, a fost dată şi sarcina aducerii la înalta mea Poartă a defterului cu inventarul amănunţit al lucrurilor ce se păstrează în mai sus menţionatele case şi odăi sigilate. Să depui străduinţe ca, prin mijlocirea ghedikliului amintit, să rupeţi sigiliile, iar lucrurile să le treceţi în defter, care apoi să fie predat ghedikliului şi trimis la înalta mea Poartă, împreună cu cei trei oameni întemniţaţi. De asemenea, să aduci la cunoştinţa secretarului de divan, cel amintit mai sus, precum că e slobod să plece unde doreşte, iar soţiei lui Firari şi celorlalţi din suita sa să le spui că li s-a dat voie şi îngăduinţă să vină la înalta mea Poartă.

La mijlocul *(evasıt)* lui Dj., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 18—19, nr. 40. Rez. Cat., II, p. 316, nr. 1099.

---

[1] Halil aga (v. doc. 35, ms. or. 343).
[2] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[3] Secretarul de divan al domnului fugar.

95 — 1787 martie 31 — aprilie 9 *(1201 cemazi II, evasıt)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, auzind că se îngăduie unor ostaşi de la hotare să intre în Moldova şi să tulbure liniştea locuitorilor, porunceşte lui Alexandru Ipsilanti să respecte nizamul ţării şi să nu permită intrarea celor care nu au misiuni speciale cu poruncă. I se mai aduce la cunoştinţă că au fost din nou emise alte şapte firmane, adresate autorităţilor din împrejurimi, pentru a respecta nizamul circulaţiei prin trecătorile de la Ismail şi Isaccea, fără a se abate în Principate.

Altă poruncă [1]:

Din trecut şi pînă acum, vizirii mari şi mirimiranii glorioşi, precum şi ceilalţi, care circulau spre Bender şi Oceacov *(Ozu)*, cu treburi importante sau pentru negoţ, treceau prin trecătoarea de la Ismail, aflată în calea lor, iar cei care se duceau în părţile Hotinului treceau prin trecătoarea de la

Isaccea *(Isakci)*. De asemenea, mai înainte de aceasta, cînd se dădea de știre că unii își părăsesc, totuși, calea dreaptă și, pătrunzînd în interiorul Moldovei, îndrăznesc să pricinuiască pagube sărmanelor raiale, în glorioasa mea poruncă, împodobită cu hatt-i-humaiunul meu purtător de măreție și emisă cu cinste pentru nizamul țării, se treceau și se scriau condițiile privitoare la acest articol în sensul ca, neîngăduindu-se de azi încolo trecerea prin Moldova a celor de acest fel, cei care pornesc la Hotin să fie puși să treacă prin trecătoarea de la Isaccea și să meargă pe drumul drept de dincolo de rîul Prut *(Berut)*, iar cei care se duc în părțile Oceacovului și Benderului să fie puși să treacă prin trecătoarea de la Ismail, iar dacă, contrar condițiilor și obiceiului vechi, părăsind drumul mare, ei vor insista să treacă prin Moldova, să se depună străduințe ca cei de acest fel să fie împiedicați și opriți cu sila. În aceste privințe se dădeau și celor de trebuință sfaturi strașnice cu ilustrele mele porunci. De aceea se cuvenea să se facă și să se procedeze întotdeauna potrivit cerințelor lor și să se ferească toți de contrariul.

Cu toate acestea, unele persoane de crezare, care vin de pe acolo, au dat de știre că, totuși, celor mai mulți dintre ostașii care se strîng în clipa de față în acele părți li s-a îngăduit ca, renunțînd de a mai merge pe căile mai sus menționate, să pătrundă în Moldova și să treacă pe acolo și că această situație duce la înspăimîntarea raialelor și la ruinarea țării.

Ajungînd această știre la auzul meu împărătesc, au fost date șapte ilustre porunci de ale mele, adresate muhafîzilor de Hotin și de Bender și de Chilia *(Kili)* și de Silistra, precum și cadiilor și căpeteniilor *(zabit)* din Brăila *(Ibrail)* și din Giurgiu *(Yerkökü)* și din Turtucaia *(Tutrakan)*, spre a veghea ca, neîngăduind de azi încolo trecerea prin alte locuri atît a acelora dintre cetele ostășești, cît și a celorlalți, care se duc spre Bender și Oceacov, ei să fie puși să treacă prin trecătoarea de la Ismail, iar cei care pornesc spre părțile Hotinului să treacă prin trecătoarea de la Isaccea și să urmeze calea pe care o vei administra domnia ta, în partea de dincolo a rîului Prut, și pentru ca ei să se țină departe de a îngădui vreo faptă contrară înaltelor mele porunci emise mai înainte sau care să contravină nizamului țării.

De asemenea, a fost emisă și trimisă o altă ilustră poruncă de a mea către vizirul meu Ali pașa, valiu de Oceacov și serascher în părțile Ismailului, glorios și măreț și prețuit și orînduitor al lumii și fost mare vizir, preaînaltul Allah să-i țină mărirea, pentru ca el să dea în această privință buiuruldiuri strașnice către cei de la trecătorile de pe malurile Dunării și către bașbugurile cetelor de oști și, avînd grijă de stăpînirea și de oprirea lor, să depună sforțări întru îndeplinirea poruncilor mele ilustre.

De aceea a fost emisă și trimisă și ție această ilustră poruncă a mea, în scopul de a ți se aduce la cunoștință.

Astfel, dorința mea împărătească este să se asigure liniștea raialelor Moldovei, în privința cărora milostenia și îndurarea mea împărătească sînt clare, și, de asemenea, îndepărtîndu-se faptele care duc la necăjirea și la supărarea lor, nizamul țării să fie ferit de orice vătămare. De aceea, cînd vei afla toate acestea, atunci tu, la rîndul tău, să depui strădanie și să supraveghezi cele arătate mai sus și să respecți obiceiul de menținere a legăturii cu cei amintiți mai sus. De asemenea, în afară de numărul știut de negustori defterlii și fermanlîi care, potrivit nizamului, au voie să intre în țara aceea pentru negoț, să te ferești de a îngădui vreunui individ, dintre locuitorii de la serhaturi sau dintre ceilalți, să intre în Moldova fără firman și fără misiune. Așa cum s-a scris mai sus, să te grăbești să faci în așa fel ca cei trimiși la Bender și la Oceacov să treacă prin trecătoarea de la Ismail, iar cei care

circulă spre Hotin să treacă prin trecătoarea de la Isaccea. Să te grăbeşti să dai de ştire pe cei care îndrăznesc să facă împotriva sfaturilor mele împărăteşti şi să-i împiedici şi să-i înlături cu ajutorul căpeteniilor lor şi, îndeplinind cerinţele cuprinsului ilustrei mele porunci purtătoare de glorie, să depui tot zelul tău pentru menţinerea nizamului ţării şi pentru ocrotirea sărmanelor raiale.

La mijlocul *(evasıt)* lui Dj:., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 19, nr. 41. Rez. Cat., II, p. 316, nr. 1100.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti, domnul Moldovei.

96 — 1787 aprilie 9—18 *(1201 cemazi II, evahır)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să mai aleagă şi să mai desemneze un număr oarecare de negustori care să aducă la Constantinopol zaherelele cumpărate din ţară. Cu acest prilej se reaminteşte de poruncile anterioare referitoare la interdicţia intrării supuşilor otomani în Principate, precum şi de condiţiile pe care trebuie să le respecte negustorii învoiţi să intre în Moldova şi Ţara Românească pentru comerţ.

Altă poruncă [1]:

Ţara Românească şi Moldova fiind ca şi chilerul *(kiler)* înaltei mele Porţi, împărăţia mea am convingerea hotărîtă că, dacă raialele lor vor fi ocrotite de orice fel de tiranie şi oprimare, ele vor trăi în linişte şi bunăstare şi, dat fiind că cele mai multe zaherele felurite, de care au nevoie locuitorii de la Poarta fericirii mele, se produc în cele două ţări mai sus amintite, dorinţa cea dintîi a împărăţiei mele este ca, depunîndu-se eforturi pentru orînduirea poruncilor privitoare la negoţ, să se depună străduinţe pentru atragerea diferitelor feluri de zaherele la înaltul Cuib al împărăţiei mele. În felul acesta raialele ţării vor avea foloase, iar locuitorii înaltei mele Porţi nu vor duce lipsă de felurite zaherele.

De aceea, mai înainte de aceasta, în anul 1189 [2], negustorii Capanului de miere [3] şi ai Capanului de făină [4] şi ai Capanului de grăsime [5] de la Galata, din Istanbul, ai căror nume sînt înregistrate, fiind chemaţi la medjlisul şeriatului din judecătoria de Poartă din Istanbul, se aduseseră la cunoştinţa fiecăruia în parte condiţiile următoare:

Atît ei, cît şi oamenii lor, ai căror nume vor fi înregistrate şi pe care ei, dîndu-le capitaluri *(sermaye)*, îi vor trimite în cele două ţări mai sus menţionate pentru negoţ, cu scrisori din partea lor, spre a se şti că sînt asociaţii lor, să prezinte voievozilor Ţării Româneşti şi Moldovei scrisorile pe care le vor primi şi, luînd de la voievozi alte teşcherele *(tezkere)*, să şadă şi ă stea în locurile ce vor fi stabilite pentru ei lîngă schele şi la locurile de bazar ce vor fi din nou înfiinţate în cuprinsul Ţării Româneşti şi al Moldovei. În timpul şederii lor acolo, ei să cumpere, la preţul zilei şi după învoială, zaherelele felurite pe care le vor aduce raialele, iar preţurile cuvenite să fie plătite în bani stăpînilor lor, fără a-i necăji.

De asemenea, ei să dea voievozilor teşcherele cu arătarea cantităţilor respective şi că le vor aduce de-a dreptul la înalta mea Poartă, fără a duce în alte părţi nici măcar o oca *(vekıye)* din feluritele zaherele strînse.

Totodată, în timpul şederii lor ei să nu ceară de la raiale nutreţ şi provizii fără plată şi să nu dea raialelor nici un aspru *(akçe)* şi nici un obol ca avans [6], umblînd prin alte cazale. De asemenea, ei să nu ţină vite şi să nu înfiinţeze cîşle *(kışlak)* sau alte lucruri asemănătoare şi să nu atace familiile şi pe copiii locuitorilor şi să nu-şi întindă mîinile lor opresoare peste semănăturile lor şi peste munca cîmpului. Punînd raialele să facă cu plată cele trebuincioase negoţului lor, ei să nu ascundă şi să nu tăinuiască nici un aspru din ce li se cuvine, iar dacă unul dintre asociaţii lor va săvîrşi fapte contrare clauzelor şi potrivnice poruncii ilustre, atunci el să fie oprit de la negoţ, prin mijlocirea căpeteniilor *(zabit)* lor, şi să fie introdus în locul său un altul ca asociat. De asemenea, să fie izgoniţi şi îndepărtaţi toţi răufăcătorii şi persoanele care umblă fără căpătîi.

Cînd li se dăduseră, în aceste privinţe, sfaturi cu străşnicie, atunci, fiecare îndeplinind ceremonialul de supunere, ei arătaseră că primesc condiţiile amintite, aşa cum au fost ele scrise mai sus.

Cei nouăsprezece negustori care locuiesc la Capanul de miere din Istanbul şi cei unsprezece negustori din Capanul de grăsime de la Galata se legaseră chezaşi unii pentru alţii, iar fiecare se declarase chezaş pentru asociaţii săi, iar cei şaptesprezece negustori care stau la Capanul de făină, neavînd asociaţi anume în acele părţi [7], se legaseră prin chezăşie unii pentru alţii, precum şi pentru căpitanii de vase *(reis)* pe care îi vor trimite într-acolo cu scrisori din partea intendentului de Capan[8], dîndu-le şi capitaluri. De asemenea, se mai făcuse cunoscut că pentru cei mari de la Capanul de făină se declarase chezaş chehaiaua reisilor [9], care este cineva cu numele de Ahmed aga.

De asemenea, arătînd că şi voievozii celor două ţări mai sus pomenite [10] cer venirea negustorilor, precum şi a asociaţilor şi a reisilor lor în Ţara Românească şi Moldova, fostul cadiu de Istanbul făcuse cunoscut că negustorii amintiţi se roagă pentru emiterea poruncii mele purtătoare de înaltă glorie cuprinzînd învoirea din această parte [11], aşa cum s-a scris mai sus.

Împreună cu un arzuhal din partea negustorilor respectivi, mai sus amintita cerere şi ilam înregistrîndu-se şi păstrîndu-se la Cancelaria *(Kalem)* Divanului meu împărătesc, fuseseră emise înalte porunci separate de ale mele cu arătarea clară a numelor negustorilor şi asociaţilor lor. Dar în clipa de faţă este mic numărul negustorilor de Capan, amintiţi mai sus, care au voie, potrivit nizamului, să intre în ţările mai sus-amintite şi să facă negoţ, dîndu-se în mîinile lor ilustre porunci separate. Cei mai mulţi dintre ei au capitaluri mici şi sînt oameni zgîrciţi. De aceea, cu scopul de a scădea preţul, ei nu cumpără la timp zaherelele, iar cînd vor să ia, fac şi atunci fel de fel de greutăţi şi şicane sărmanelor raiale şi, născocind fel de fel de pretexte şi scuze, pricinuiesc pierderea zaherelelor şi îndrăznesc să săvîrşească fapte care duc la ruinarea raialelor.

Astfel, făcînd să nu sosească încoace cantităţile dorite de zaherele de diferite feluri, ei pricinuiesc greutăţi şi lipsuri locuitorilor de la Poarta împărăţiei mele. De aceea, ferind zaherelele de stricăciuni şi de pieire şi ocrotind sărmanele raiale de pagube şi de oprimări, este clar că, în vederea sosirii unor cantităţi mari de zaherele la Istanbul şi pentru a nu se aduce prejudicii condiţiilor mai sus scrise şi arătate, învoirea a încă unui număr oarecare de negustori de încredere şi cu chezăşie, ca să intre în ţara Moldovei şi să facă negoţ, va fi în folosul slujitorilor lui Allah.

Astfel, s-a dat înalta mea iradea pentru ca tu, care ești voievodul cel amintit, cercetînd în taină în partea aceea chestiunea mai sus amintită, să alegi un număr îndestulător de negustori de seamă și devotați și de încredere, care să transporte de-a dreptul la înalta mea Poartă zaherelele luate și, așa cum se orînduise la data mai sus-amintită, să faci să fie trecuți în registrele de la capitală, prin mijlocirea cadiului de Istanbul, iar după aranjarea acestui lucru, să trimiți la înalta mea Poartă a fericirii defterul cu numele și poreclele lor, spre a se da în mîinile lor ilustrele mele porunci. De aceea a fost emisă anume și trimisă această înaltă poruncă a mea.

Astfel tu, care ești voievodul cel mai sus amintit, să știi că este trebuincios și important să se depună sforțări pentru aranjarea nevoilor de întreținere a slujitorilor lui Allah, prin asigurarea mijloacelor care să ducă la atragerea spre înalta mea Poartă a unor mari cantități de zaherele felurite de care au trebuință slujitorii lui Allah, care locuiesc la Poarta mea purtătoare de glorie.

De aceea, potrivit înaltei mele porunci emise mai înainte, așa cum s-a scris mai sus, privind nizamul referitor la acest lucru, în afară de numărul știut de negustori, să depui mult zel ca să se mai aleagă, prin mijlocirea ta, încă un număr oarecare de negustori de încredere și cu chezășie și cu capital, dintre cei care aduc de-a dreptul la înalta mea Poartă zaherelele pe care le cumpără. Arătînd numărul și numele și poreclele negustorilor aleși, să trimiți în grabă defterul lor la înalta mea Poartă pentru ca cele pivitoare la învoirea lor din această parte, potrivit condițiilor din trecut, să fie hotărîte prin mijlocirea cadiului de Istanbul.

Să depui toate sforțările tale pentru a dovedi devotamentul și sinceritatea care se așteaptă și se speră de la tine. Să te ții departe și să te ferești de fapte și de purtări potrivnice.

Pe la sfîrșitul *(evahır)* lui Dj., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 21—22, nr. 44. Rez. Cat.,II, p. 347,nr. 1103.

---

[1] Adresată lui Alexandru Ipsilanti, domnul Moldovei.
[2] *1189 H.* = 4 martie 1775 — 20 februarie 1776.
[3] *Bal Kapanı.*
[4] *Kapan-ı dakik.*
[5] *Yağ Kapanı.*
[6] *Selem akçesi.*
[7] În țările române.
[8] *Kapan naibi.*
[9] *Reisler kehayası.*
[10] Moldovei și cel al Țării Românești.
[11] A sultanului.

97 **1787 aprilie 14** *(1201 cemazi II 25)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, anulînd porunca anterioară de a se transporta la Isaccea cele 50 000 chile de grîu și 134 525 chile de orz, procurate din Moldova, cere lui Alexandru Ipsilanti ca, din aceste cantități, 20 000 chile de grîu și 50 000 de chile de orz să fie duse la Hotin, iar 30 000 chile de grîu și 84 525 chile de orz la Bender, pentru a ușura locuitorii de poveri. Domnul este înștiințat totodată că la hambarele din

Isaccea vor fi cărate zaherelele strînse la schelele din Şiştov, Rusciuc, Silistra şi Nicopole. Costul zaherelelor urma să fie socotit în contul tributului.

Altă poruncă [1]:

Existenţa diferitelor feluri de zaherele şi pentru oştile care, potrivit nevoilor vremii şi stării, se vor strînge la cetăţile Hotin şi Bender fiind de primă urgenţă, s-a dat înalta mea iradea ca să se pregătească din locurile potrivite cantităţi îndestulătoare de zaherele de care este nevoie.

Într-adevăr, feluritele cantităţi de zaherele ce se pregăteau şi se trimiteau în trecut la cele două cetăţi mai sus menţionate erau cumpărate din vilaietul Moldovei. Numai că, pregătirea de zaherele pentru cele două cetăţi fiind importantă şi, de asemenea, fiind nevoie şi de ocrotirea raialelor Ţării Româneşti şi ale Moldovei de corvezi [2], cînd au fost întrebaţi despre aceasta cei care cunosc lucrurile cu desăvîrşire şi cînd s-a reflectat şi s-au dat păreri asupra unei căi mai lesnicioase, s-a făcut arz, cu raport scris *(takrir)*, ca să se renunţe de a se mai căra la Isaccea cele 50 000 chile de grîu şi 134 525 chile de orz, care au fost procurate în anul acesta din vilaietul Moldovei pentru hambarele din Isaccea, şi, făcîndu-se schimbare, s-a cerut ca 20 00 chile de grîu, din cele 50 000 chile, să fie duse la cetatea Hotin, iar 30 000 chile la cetatea Bender. De asemenea, s-a cerut ca, din cele 134 525 chile de orz, 50 000 chile să fie pregătite tot pentru cetatea Hotin, iar 84 525 chile să fie pregătite şi trimise la cetatea Bender. În felul acesta, datorită apropierii Moldovei fie de Hotin, fie de Bender, transportul lor se va uşura în toate privinţele.

Dar aceste zaherele din Moldova, aşa cum s-a scris mai sus, fiind pregătite pentru oastea din Ismail şi pentru hambarele de la Isaccea, nu se îngăduie şi nu se socoate potrivit să fie lipsă ceea ce se procură pentru oastea mai sus arătată.

Discutîndu-se chestiunea găsirii unei posibilităţi şi pentru aceasta, s-a socotit potrivit să se care la hambarele din Isaccea, în locul zaherelelor din Moldova, ceva din zaherelele pregătite la schelele din Şiştov *(Ziştovi)* şi Rusciuc şi Silistra şi Nicopole, fie din cele vechi, fie din cele procurate în contul anului ⟨1⟩200 [3], pentru care nu s-a dat încă firman de transport la hambarele din Isaccea. Ele se urcă în total la 153 750 chile [4] de grîu şi la 24 000 chile de făină şi la 165 200 chile [5] de orz. În felul acesta, este clar că, pe de o parte, locuitorii ţării mai sus arătate vor fi feriţi de obligaţii mai mari, iar pe de altă parte va fi uşor transportul cantităţilor îndestulătoare de zaherele la cele două cetăţi pomenite mai sus.

De aceea, potrivit cu acestea, s-a dat firmanul meu ca zaherelele vechi, pregătite la schelele mai sus arătate, precum şi cele care au fost procurate în contul anului ⟨1⟩200, şi pentru a căror transportare la Isaccea nu s-a dat încă firmanul meu, să fie trimise şi cărate la hambarele din Isaccea, în locul zaherelelor din Moldova, iar zaherelele din Moldova, la rîndul lor, să fie repartizate şi trimise la cetăţile Hotin şi Bender, aşa cum s-a orînduit şi s-a arătat mai sus.

Dat fiind că, în privinţa trimiterii la Isaccea a zaherelelor procurate mai înainte la schelele mai sus arătate, precum şi a celor pregătite în contul anului ⟨1⟩200, s-au dat sfaturi straşnice cumpărătorilor, cu alte porunci ilustre de-ale mele, a fost emisă şi trimisă şi această poruncă a mea purtătoare de mare noroc.

Astfel, la sosirea ei, făcînd şi procedînd aşa cum a fost dat firmanul meu, din cele 50 000 chile de grîu, pentru care ţi se dăduse mai înainte firmanul meu să le cumperi din vilaietul Moldovei spre a fi transportate la hambarele din Isaccea, 20 000 chile să le trimiţi la cetatea Hotin, iar 30 000 de chile la Bender. De asemenea, din cele 134 525 chile de orz, 50 000 chile să le trimiţi la Hotin, iar 84 525 chile la cetatea Bender şi să le predai celor însărcinaţi cu primirea lor, prin mijlocirea muhafîzilor de cetăţi şi prin mijlocirea şeriatului, şi să iei din mîinile lor seneduri, socotind valoarea lor cuvenită în contul banilor miriei [6], aflaţi pe seama ta, şi la preţul cuprins în firmanul meu emis mai înainte de aceasta. Grăbindu-te să le trimiţi la înalta mea Poartă, să dai atenţia cuvenită şi să depui sforţări cum trebuie pentru aranjarea şi orînduirea acestei porunci importante [7].

La 25 Dj., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 20—21. Rez., Cat., II, p. 318, nr. 1104.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti, domnul Moldovei.
[2] *Tekâlif-i şakka.*
[3] *1200 H.* = 4 noiembrie 1785 — 23 octombrie 1786.
[4] 1 *yük* + *53 750 kile.*
[5] *1 yük + 65 200 kile.*
[6] *Mal-ı miri.*
[7] V. şi doc. 74, 78, 79 ş.a. din volumul de faţă.

93 — 1787 aprilie 18 *(1201 cemazi II 29)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, la propunerea capuchehăilor Moldovei de la Poartă, revine asupra firmanului anterior ca toată făina cumpărată din Moldova să fie transportată la Galaţi şi predată nazîrului de Brăila, poruncind domnului Alexandru Ipsilanti ca făina strînsă din ţinuturile mai apropiate de Isaccea să fie predată intendentului din această localitate, iar făina strînsă din ţinuturile mai apropiate de Galaţi să fie dusă la Galaţi. De asemenea, se mai cere să se predea, odată cu făina, şi costul transportului pe apă spre Oceacov, care va fi de cinci parale, iar dacă nu va ajunge, atunci să se mai adauge cîte două parale, pentru a urca navlul la cîte şapte parale pentru fiecare chilă.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Distanţa dintre ţara Moldovei şi cetatea Oceacov fiind mare, de aceea, potrivit cererii de mai înainte a capuchehăilor tale, fusese emisă ilustra mea poruncă în sensul ca, din milostenie faţă de raiale, făina pregătită acum din Moldova pentru cetatea mai sus amintită să fie scoborîtă la schela Galaţi *(Kalas)* şi predată nazîrului de Brăila *(Ibrail)* şi apoi, încărcîndu-se în corăbii prin mijlocirea nazîrului cel pomenit mai sus, să fie trimisă şi descărcată la cetatea menţionată.

Capuchehăile tale, care eşti voievodul mai sus amintit, au arătat că, potrivit acestei porunci ilustre, s-a început să se aducă făina amintită la schela Galaţi, dar că, unele cazale ale Moldovei fiind departe de Galaţi, vor fi întîmpinate foarte multe greutăţi la transportarea făinii respective la schela mai sus pomenită. De aceea ei s-au rugat ca făina pregătită din cazalele mai apropiate de schela Galaţi să fie trimisă la schela Galaţi, după cum s-a dat firmanul, iar în ceea ce priveşte făina pregătită din cazalele mai îndepăr-

tate de Galaţi, în această privinţă, presupunîndu-se că greutăţile şi necazurile ce vor fi întîmpinate în transportul ei ⟨la Galaţi⟩ vor duce la întîrzierea îndeplinirii şi completării ei cu o clipă mai devreme, s-au rugat să se dea înalta mea învoire ca, mai sus amintitele cazale mai îndepărtate de schela Galaţi fiind mai aproape de Isaccea, făina ce va fi cumpărată şi pregătită din cazalele respective să fie cărată şi descărcată la Isaccea şi predată intendentului de hambare din partea aceea şi apoi să fie încărcată în corăbii cu ajutorul celui amintit mai sus şi trimisă la cetatea Oceacov *(Ozu)*.

Cînd au fost cercetate condicile *(defter)* vistieriei mele împărăteşti, s-a găsit scris, aşa cum s-a arătat mai sus, că se dăduse mai înainte ilustra mea poruncă, adresată nazîrului de Brăila, ca făina mai sus arătată să fie predată nazîrului de Brăila, împreună cu navlul cuvenit de cîte cinci parale pentru fiecare chilă de făină, care trebuie dat din partea voievodului Moldovei. De asemenea, se dăduse sfatul ca să se ia senet din mîna lui iar el, la rîndul său, s-o trimită în grabă cu corăbiile la Oceacov, iar dacă se va plăti mai mult de cinci parale navlul, dar cel mult şapte parale, atunci şi acest plus să fie pregătit tot din Moldova [1]. De asemenea, s-a mai extras că şi ţie ţi se dăduse ilustra mea poruncă în prima parte *(evail)* a lui djemazi-ul-ahîr al acestui an binecuvîntat [2] spre a ţi se arăta cum anume stă situaţia. Astfel, din milă pentru sărmani şi pentru a uşura, treburile, s-a dat firmanul meu ca, potrivit rugăminţii lor [3] şi potrivit cerinţei ilustrei mele porunci emise mai înainte, făina ce va fi cumpărată din cazalele mai apropiate de Galaţi să fie transportată la Galaţi şi predată nazîrului de Brăila, iar făina ce va fi cumpărată din cazalele mai apropiate de Isaccea să fie scoborîtă la Isaccea şi predată intendentului de hambare de la Isaccea. Să se ia seneturi din mîinile lor, iar ei, la rîndul lor, s-o trimită în grabă la Oceacov cu corăbiile. Cu alte porunci ilustre de-ale mele dîndu-se în această privinţă sfaturi şi nazîrului de Brăila, precum şi intendentului de hambare din Isaccea, a fost emisă şi trimisă şi ţie, de asemenea, această ilustră poruncă a mea spre a ţi se arăta cum anume stau lucrurile.

Astfel, din milostenie faţă de sărmani, a fost primită rugămintea capuchehăilor tale şi s-a dat învoire în chestiunea mai sus arătată. De aceea, cînd, la sosirea prezentei, vei lua cunoştinţă, să trimiţi în grabă la Galaţi făina pe care o vei cumpăra-o din cazalele mai apropiate de Galaţi, precum şi navlul cuvenit, din cîte cinci parale pentru fiecare chilă ⟨de făină⟩, şi să le predai nazîrului de Brăila, iar făina pe care o vei cumpăra-o din cazalele mai apropiate de Isaccea s-o trimiţi la Isaccea, împreună cu navlul cuvenit, tot de cîte cinci parale pentru fiecare chilă, şi să le predai intendentului de hambare din Isaccea şi, luînd seneduri din mîinile lor, să te grăbeşti să scrii la Poarta fericirii mele şi să dai de ştire vestea că s-a terminat. Dacă nu va fi cu putinţă transportul cu cinci parale, atunci, fără a pierde vremea cu o altă cerere de învoire şi fără a îngădui să treacă timpul sau să întîrzie lucrul, să predai îndată şi cele două parale ⟨în plus⟩ pentru fiecare chilă, ca să urce navlul amintit la cîte şapte parale. În felul acesta, să depui toate sforţările tale şi toate strădania ta pentru aranjarea treburilor.

La 29 Dj., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 19—20, nr. 42. Rez. Cat., II, p 318, nr. 1106.

---

[1] V. doc. 81 din volumul de faţă.
[2] *Evail cemazi-ul-ahır 1201* = 21—30 martie 1787.
[3] Capuchehăilor.

Firman prin care, la cererea arendaşului dărilor de tutun din Galata-Istanbul, Seid-Halil, sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să închidă cherhanalele de tutun înfiinţate de foştii fugari din cherhanalele miriei, pentru că ei vindeau tutun corăbierilor care, la rîndul lor, îl distribuiau la Istanbul, aducînd astfel pagube veniturilor miriei. Potrivit regulamentului, tutunul Principatelor trebuia vîndut numai în ţară, în acest scop fiind arendat domnilor cu anumite sume globale.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Tutunăritul *(enfiyecilik)* Ţării Româneşti şi Moldovei atîrnă de arenda *(mukataa)* tutunului de Istanbul şi a ţărilor bine păzite, care, la rîndul ei, fiind unul din veniturile mari ale miriei[1], se află, începînd din prima zi a lunii octombrie, care cade în zilhidjge a anului 1200 [2], cu schimbarea la cinci ani o dată [3], pe seama şi în folosul bine meritat al lui Seid-Halil, intendentul de acum de Galata [4], şi intendent al Casei argintăriei, pildă printre glorioşi şi aiani, unul dintre scribii Divanului meu împărătesc, să-i crească gloria!

În răstimp de cîţiva ani, unii şireţi şi răufăcători, dintre lucrătorii cherhanalelor miriei [5], au fugit şi, contrar clauzelor speciale privind tutunăritul Ţării Româneşti şi Moldovei, au înfiinţat, într-un fel, cherhanale în partea Moldovei şi produc tutun din cel fumat cu ocaua (?) şi, punîndu-l în corăbiile de pe malurile Dunării, îl trimit la Poartă şi-l vînd prăvăliaşilor şi celor de neam străin. În felul acesta, ei duc la închiderea cherhanalelor de la Poartă şi de la Ianina *(Yanya)* şi din Moreea *(Mora)* şi pricinuiesc scăderea şi împuţinarea avuţiilor miriei. De aceea intendentul cel mai sus amintit a cerut emiterea ilustrei mele porunci pentru ca mai sus pomenitele cherhanale să fie zăgăzuite *(sedd)* şi închise *(bend)* prin mijlocirea ta, care eşti voievodul cel mai sus amintit.

Astfel, dîndu-se firmanul meu ca să se facă şi să se procedeze potrivit cererii sale, a fost emisă şi trimisă cu ... [6] această ilustră poruncă a mea. Scopul pentru care tutunăritul Moldovei a fost dat cu un preţ global *(maktu'an)* voievozilor ei şi a fost lăsat pe seama lor este ca să se producă şi să se vîndă cantităţi îndestulătoare de tutun pentru locuitorii ţării şi nu pentru acela de a se înfiinţa cherhanale şi de a se vinde tutun corăbierilor care se duc şi se întorc, ceea ce contravine cu siguranţă nizamului. De aceea, la sosirea ⟨poruncii⟩, să depui sforţări şi să ai grijă ca să închizi şi să zăgăzuieşti cherhanalele ce vor fi înfiinţate de azi încolo şi să iei măsuri straşnice ca, de acum încolo, să nu se mai vîndă în altă parte nici un dram *(dirhem)* de tutun din ţara Moldovei.

La întîi *(gurre)* B., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 26, nr. 54. Rez. Cat., II, p. 318—319, nr. 1107.

---

[1] *Memalik-i mahruse.*
[2] *Zilhicce 1200* = 25 septembrie — 23 octombrie 1786.
[3] Cu obligaţia de reînnoire a formalităţilor cuvenite.
[4] *Galata voyvodası.*
[5] *Miri kerhaneleri.*
[6] Loc alb.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să raporteze în grabă ce cantități de zaherele au fost transportate și ce cantități au mai rămas de cărat din cele 49 166 chile de făină, orînduite pentru Oceacov, din cele 84 525 chile de orz și 30 000 chile de grîu, cerute pentru Bender, precum și din cele 20 000 chile de grîu și 50 000 caile de orz, orînduite pentru Hotin, fiind trebuincioase oștilor care începeau să se strîngă la cetățile respective sub comanda seraschierului de Ismail. I se cere totodată să anunțe cît mai repede vestea terminării zaherelelor rămase încă necărate.

Altă poruncă[1]:

Sosesc vești precum că mulțumită lui Allah cel preaînalt, fie lăudat!, au pornit pînă acum, de la locurile lor, oștile dreptcredincioase care se vor aduna sub comanda serascherului de Ismail la cetățile Oceacov *(Ozu)*, Hotin și Bender și că unele din ele au și ajuns la locurile lor. Deși puterea și menținerea oștilor amintite depind de existența zaherelelor, care alcătuiesc izvorul vieții și al întreținerii lor, totuși nu se știe ce cantități de zaherele au fost duse pînă acum și predate la locurile cuvenite și nici ce cantități au mai rămas din cele 49 166 chile de făină, orînduită pentru cetatea Oceacov, și din cele 84 525 chile de orz și 30 000 chile de grîu poruncite pentru cetatea Bender, și nici din cele 20 000 chile de grîu și 50 000 chile de orz, orînduite pentru cetatea Hotin, ce trebuiau pregătite, mai înainte și mai tîrziu, din țara Moldovei prin mijlocirea ta, care ești voievodul mai sus amintit. De asemenea, nu se știe nici cam cînd anume se socoate că se poate termina de acum încolo ⟨pregătirea lor⟩.

De aceea s-a dat firmanul meu ca în ziua sosirii ilustrei mele porunci să scrii și să dai de știre la Poarta fericirii mele adevărul despre cum anume stă situația, arătînd ce cantități au fost cărate și predate pînă acum din zaherelele amintite mai sus. De asemenea, trimițînd cu o clipă mai devreme la locurile cuvenite și zaherelele rămase, să ai grijă și să fii atent pentru a scrie și a arăta vestea terminării în aceste zile a chestiunii zaherelei, ținîndu-te de ea. În acest scop a fost emisă cu grijă și trimisă în grabă, prin ...[2], această ilustră poruncă a mea.

Astfel, oricît s-ar ști că, potrivit zelului și devotamentului tău, înnăscute, nu vei îngădui să se facă cusur în aranjarea și orînduirea, așa cum trebuie, a unor treburi atît de importante, care au fost lăsate pe seama străduinței tale, totuși este clar ce anume înseamnă să nu se găsească, ferească Allah cel preaînalt!, cantități îndestulătoare de zaherele pentru întreținere, atunci cînd oștile strînse vor fi ajuns la locurile lor. Se presupune clar și este evident că emiterea acestei ilustre porunci a mea îți va da prilej să te grăbești mult și să depui mare zel.

De aceea, făcînd și procedînd potrivit firmanului meu, să te grăbești să scrii și să arăți în grabă la Poarta fericirii mele în primul rînd ce cantități anume au fost transportate și predate pînă acum la locurile cuvenite, din zaherelele mai sus amintite, și pînă cînd anume se presupune că va fi terminat ceea ce a mai rămas.

De asemenea, trimiţînd şi expediind cu o clipă mai devreme şi cu un ceas mai înainte şi zaherelele rămase, să depui toate sforţările şi străduinţele tale pentru a da de ştire, în aceste zile, vestea terminării tuturor zaherelelor, ţinîndu-te de ele.

La 3 B., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 22, nr. 45. Rez. Cat., II, p. 319, nr. 1108.

---

[1] Adresată lui Alexandru Ipsilanti.
[2] Loc alb.

101 **⟨1787 aprilie 22 = *1201 receb 4*⟩**

Scrisorile prin care marele vizir Iusuf paşa cere domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să trimită în grabă la Poartă dovezile (sened) *luate de la intendentul de hambare de la Isaccea cu privire la cantităţile de zaherele transportate acolo, din cele 134 525 chile de orz şi 50 000 chile de grîu, pentru a se cunoaşte cît anume a mai rămas de cărat la cetăţile Hotin şi Bender, în urma renunţării de a le transporta la Isaccea. Domnul ceruse prin capuchehăile sale de la Constantinopol ca numai zaherelele rămase să fie transportate la Hotin şi Bender, nu şi cele duse deja la Isaccea.*

Suretul scrisorii marelui vizir:

În timp ce trimiteai şi cărai la Isaccea cantităţile pe care le putuseşi strînge din cele 134 525 chile de orz şi 50 000 chile de grîu,pentru care se dăduse mai înainte de aceasta firman ca să fie procurate din Moldova, prin mijlocirea ta, şi să fie transportate şi trimise la Isaccea, se renunţase deodată la transportarea zaherelelor mai sus amintite la Isaccea şi, schimbîndu-se, se dăduse înalta iradea pentru transportarea lor la cetăţile Hotin şi Bender. Dar cum o parte din grîul şi orzul amintit mai sus fusese deja trimisă ceva mai înainte la Isaccea, capuchehăile tale au dat de astă dată de ştire precum că ceri emiterea ilustrei porunci pentru ca ceea ce a rămas, peste cele trimise la Isaccea, să fie dus la Hotin şi la Bender. Numai că nu s-au arătat cantităţile de orz şi de grîu transportate la Isaccea. În cazul că ceea ce s-a cărat nu reprezintă o cantitate mică, ci este o cantitate ceva mai mare, atunci este clar că se vor micşora cele ce se procură pentru cetăţile Hotin şi Bender. De asemenea, fiind evident că acum se cere pregătirea unor cantităţi mari de zaherele în cele două cetăţi mai sus pomenite, [1] e nevoie să se ştie cantităţile de orz şi de grîu despre care s-a anunţat că au fost cărate la Isaccea.

De aceea să te grăbeşti să trimiţi încoace senedul care a fost luat de la intendentul de hambare, cuprinzînd cantităţile transportate şi predate, din orzul şi grîul amintite mai sus, şi să duci în grabă la cetăţile Hotin şi Bender ceea ce a mai rămas după cele transportate la Isaccea, aşa cum s-au dat mai înainte poruncă şi firman [2].

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 22—23, nr. 46. Rez. Cat., II, p. 319, nr. 1109.

---

[1] Hotin şi Bender.
[2] V. doc. 97 din volumul de faţă.

Scrisoarea prin care marele vizir Iusuf paşa, confirmînd primirea scrisorilor trimise de domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti, acceptă totodată cererea acestuia ca locuitorii să fie uşuraţi de unele obligaţii. I se cere să îndeplinehscă numai cele poruncite, străduindu-se totodată să dea dovadă de fapte chibzuite.

Suretul altei scrisori a marelui vizir:

Au sosit şi au ajuns aici actele care au fost trimise de tine şi în care se vorbeşte de faptul că, potrivit cerinţelor misiunii tale, ajungînd în Moldova, ai început să te ocupi de stăpînirea ţării şi de ocrotirea şi de protejarea sărmanelor raiale şi că depui toate sforţările tale pentru aranjarea şi îndeplinirea înaltelor slujbe care au fost lăsate pe seama devotamentului tău. De asemenea, ele cuprind cererea de a se arăta bunăvoinţă pentru uşurarea celor ce se cer să se procure din ţara Moldovei. Am luat cunoştinţă de cuprinsul lor. Întrucît cunoaştem zelul şi devotamentul tău, precum şi aceea că eşti înnăscut să arăţi supunere şi cinste, prin depunerea tuturor sforţărilor tale pentru îndeplinirea înaltelor servicii poruncite, este clar că aprobăm cererile tale.

Afară de aceasta, dorinţa noastră fiind aceea ca şi sărmanele raiale să fie ocrotite şi protejate, nu numai că respectăm moderaţia în privinţa cererilor de acum, dar dăm totodată învoirea noastră şi pentru cele ce pot duce la uşurarea raialelor. De aceea, procedînd potrivit cerinţelor zelului şi supunerii, devotamentului şi cinstei tale, să depui străduinţe pentru trimiterea şi ducerea la locurile lor ale celor cerute după poruncă şi firman. În felul acesta, să depui sforţări şi zel pentru îndeplinirea cerinţelor misiunii tale şi devotamentului tău şi, procedînd cu înţelepciunea cuvenită pentru unirea inimilor raialelor, să foloseşti, potrivit priceperii tale, măsurile trebuincioase care să ducă la liniştirea şi la aşezarea lor la vetrele lor. Depunînd toate sforţările tale pentru dovedirea faptelor de chibzuială şi de gîndire dreaptă, care se aşteaptă de la tine, să fii atent ca să nu se facă vreun cusur în nici una din pricinile care vor apare după timp şi după împrejurări.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 23, nr. 47. Rez. Cat., II, p. 319, nr. 1110.

103 **1787 aprilie 24** *(1201 receb 6)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să predea în cîteva zile intendentului de construcţii de la Ismail, capugibaşi Ahmed, suma de 30 000 guruşi, necesară pentru nevoile cetăţilor Ismail şi Hotin. Suma respectivă fusese predată capuchehăilor Moldovei la Constantinopol, aceştia angajîndu-se cu acte pentru acest schimb de sume.

Poruncă adresată voievodului Moldovei:

De astă dată s-au acordat din partea miriei 20 000 de guruşi lui Ahmed, unul dintre capugibaşii înaltei mele Curţi şi intendent de binale [1], să-i ţină gloria !, pentru construcţiile cetăţii Ismail. De asemenea, se vor trimite 10 000 guruşi, reprezentînd costul cantităţii cuvenite de grîu pentru care s-a dat

firman să fie cumpărat, la prețul zilei, din țara leșească și din alte ținuturi de pe acolo, prin mijlocirea ciohodarului marelui vizir, spre a se găsi la cetatea Hotinului.

În total fac 30 000 guruși. Capuchehăile tale de la înalta mea Poartă au cerut să dea din partea lor o dovadă de datorie [2] și să-i ia astfel asupra lor, cu condiția ca tu, care ești voievodul cel amintit mai sus, să dai în cîteva zile și să predai în întregime banii aceia, cînd vor sosi acolo cei însărcinați cu luarea lor în primire.

Potrivit regulii miriei de a ușura treburile, s-a dat înalta mea iradea ca mai sus amintita sumă de 30 000 guruși să le fie predată lor în întregime în partea aceasta.

De aceea suma sus-amintită a fost predată capuchehăilor tale, din partea Tarapanalei mele imperiale [3].

A fost emisă această ilustră poruncă a mea și trimisă cu ..., [4] dîndu-se firmanul meu ca, la sosirea într-acolo a celor însărcinați cu primirea lor, să le achiți în cîteva zile și să le predai în întregime cei 30 000 guruși amintiți mai sus. Astfel, la sosirea ei, cînd vei lua cunoștință de cuprinsul înalt al firmanului meu care cere ascultare, să te grăbești să plătești în cîteva zile și în întregime banii aceia de 30 000 guruși, cînd vor sosi acolo mubașirii însărcinați cu primirea lor și să iei din mîinile lor dovadă *(temessük)* cu pecete *(memhür)* precum că i-au luat în primire și s-o trimiți și s-o expediezi la înalta mea Poartă spre a fi trecută în condica *(defter)* vistieriei mele împărătești.

La 6 B., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 23, nr. 48. Rez. Cat., II. p. 319, nr. 1111.

[1] *Bina-emini.*
[2] *Deyin temessükü.*
[3] *Darbhane-i amire.*
[4] Loc alb.

104. **1787 aprilie 27** *(1201 receb 9)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I confirmă din nou domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, precum că a fost anulată porunca dată pe vremea înaintașului său, Alexandru Mavrocordat-Firaris, cu privire la procurarea din Moldova a 90 de scînduri necesare construirii tunurilor la Bender, aceste cherestele urmînd să fie procurate într-un alt chip.

Altă poruncă [1]:

Nu mai este nevoie să fie tăiate și transportate cele 90 de bucăți de scînduri de ulmi *(karaagaç)*, pentru care se căduse firman, mai înainte de aceasta, pe vremea înaintașului tău [2], ca să fie tăiate din țara mai sus amintită și cărate pentru cundacele *(kundak)* tunurilor ce vor fi construite în cetatea Bender. Se comentase *(șerh)*, deasupra textului poruncii mele purtătoare de înaltă glorie, dată mai înainte, precum că, la sosirea defterului de inventar despre calibrul tunurilor aflate în cetatea Bender și despre ocalele *(vekiye)* ⟨ghiulelelor⟩, precum și despre cherestelele de cundace, tăiate mai înainte și existente azi în cetatea mai sus amintită, ⟨scîndurile⟩ vor fi pro-

curate, cînd va fi nevoie să se facă şi să se pregătească, după ce ele vor fi mai întîi cercetate şi notate, cu aprobarea şi prin mijlocirea muhafîzului de Bender, vizirul meu, ... [3] paşa, preaînaltul Allah să-i ţină mărirea !, precum şi prin mijlocirea şeriatului şi a intendentului de construcţii [4] şi a celorlalţi cunoscători ai situaţiei. De aceea muhafîzului cel amintit mai sus i s-a scris şi i s-a trimis o altă ilustră poruncă, arătîndu-i-se că nu este nevoie să fie tăiate scîndurile respective şi i s-a dat de ştire care anume este situaţia.

Astfel, cînd, la sosirea acestei porunci purtătoare de înaltă glorie, tu, care eşti voievodul mai sus pomenit, vei afla, aşa cum s-a scris şi s-a arătat mai sus, că nu este nevoie să fie tăiate şi cărate cele 90 de bucăţi de scînduri, pentru care se dăduse mai înainte firman ca să fie tăiate, şi, de asemenea, cînd vei mai lua cunoştinţă, la sosirea defterului pentru cundacele amintite, că acest lucru se va orîndui într-un alt chip, să faci şi să procedezi după cum va trebui să se acorde ilustra mea poruncă pentru cetatea mai sus pomenită.

La 9 B., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 23—24, nr. 49. Rez. Cat., II, p. 319—320, nr. 1112.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[3] Loc alb.
[4] *Bina emini.*

105 **1787 aprilie 28** *(1201 receb 10)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, la cererea domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, ca cele 60 000 de cuie şi 60 de cîntare de fier brut, precum şi meşterii de băi şi canalagiii porunciţi din Moldova pentru cetăţile Oceacov şi Ismail să se procure din alte părţi, pe motivul că aşa ceva nu se găseşte în ţară, iar Moldova a avut destule havalele, îi aduce la cunoştinţă domnului că cuiele şi meşterii respectivi vor fi procuraţi din cazalele Rusciuc, Şiştov,Giurgiu şi Nicopole, iar pentru cele 60 de cîntare de fier cerute din Moldova, se vor trimite 45 de cîntare din rezervele de la Poartă, rămînînd ca din Moldova să se procure doar cherestele, tîmplari şi salahori.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

În cuprinsul raportului *(takrir)* dat din partea capuchehăilor *(kapukethuda)* tale, care stau la înalta mea Poartă, tu, care eşti voievodul mai sus amintit, arăţi că, deşi era clar că în anul acesta binecuvîntat s-au orînduit şi s-au făcut havalele, pe seama Moldovei, foarte multe cherestele şi alte lucruri trebuincioase pentru Oceacov *(Ozu)* şi Ismail şi pentru alte locuri, s-a dat totuşi firman să se mai procure şi pentru cetatea Hotin fier brut şi cuie şi meşteri de băi *(hamamcı)* şi suiulgii *(suyolcu)*. Explicînd însă că în ţara mai sus-arătată nu se găseşte fier şi nu există cuie şi meşteri de băi şi suiulgii, ai scris şi ai rugat ca articolele mai sus amintite să fie iertate şi anulate. S-a dat înalta mea iradea ca, dacă într-adevăr nu se găsesc în ţara Moldovei, ele să fie orînduite într-alt chip.

Cînd au fost cercetate registrele *(defter)* vistieriei împărăţiei mele, s-a văzut că, mai înainte, în anul <11>98 [1], s-au orînduit din ţara aceea, pentru

construcţiile cetăţii Hotin, meşteri dulgheri *(naccar)* şi zidari şi salahori *(cerahor)*, precum şi diferite feluri de cherestele şi alte lucruri trebuincioase şi că s-a dat firman ca şi de astă dată să se pregătească, pentru construcţiile cetăţii mai sus amintite, un număr de 60 000 cuie de şindrilă [2] şi 60 de cîntare de fier brut şi doi suiulgii şi un hamamgiu, precum şi felurite cherestele şi alte lucruri trebuincioase, dar nu s-a găsit scris să se fi pregătit pînă acum şi să se fi făcut havalea, pentru vreun loc oarecare, fier natural din ţara Moldovei,

După ce acestea au fost scoase de la Contabilitatea generală, cînd a fost întrebat arhitectul Curţii [3], Hafîz Ibrahim, să-i crească gloria!, el a dat de ştire şi a socotit potrivit ca preţul celor 60 000 de cuie de şindrilă, ce au fost orînduite de astă dată din ţara mai sus amintită, să se dea din banii aflaţi în mîna intendentului de binale din cetatea Hotin, astfel ca, din ele, 20 000 de bucăţi să fie cumpărate din cazaua Rusciuc şi 20 000 de bucăţi din cazaua Şiştov *(Ziştovi)*, iar 20 000 de bucăţi din cazaua Giurgiului *(Yerkökü)*. De asemenea, tot din cazaua Rusciuc să se cumpere şi cele 60 de cîntare de fier brut, iar cei doi meşteri suiulgii, precum şi un meşter de băi să fie pregătiţi din cazaua Nicopolei şi predaţi omului intendentului de binale.

După ce cuprinsul raportului *(takrir)* şi ilamului au fost făcute arz în scris, au fost emise către cadiii şi nobilii şi căpeteniile din cazalele mai sus arătate, precum şi către intendentul de binale din cetatea Hotin, înaltele mele porunci separate, potrivit firmanului meu purtător de înaltă glorie, iar cele 45 de cîntare de fier brut, la rîndul lor, orînduite pentru construcţiile Oceacovului, au fost scoase şi trimise din cele existente în depozitele de muniţii ale împărăţiei mele [4]. De aceea a fost emisă şi această poruncă a mea purtătoare de înaltă glorie şi trimisă ţie, prin ... [5], pentru a ţi se arăta care anume este situaţia.

Astfel, la sosirea ei, cînd vei afla din cuprinsul ilustrei mele porunci cum stau lucrurile şi, de asemenea, cînd vei lua cunoştinţă precum că, în afară de acestea, şi cele 45 de cîntare de fier brut, orînduite pentru construcţiile Oceacovului, vor fi trimise din cele existente în depozitele de muniţii ale împărăţiei mele, atunci să depui sforţări mari şi să arăţi grijă pentru pregătirea şi trimiterea cu un ceas mai devreme, la cetăţile mai sus amintite, a cherestelelor şi meşterilor tîmplari şi salahorilor şi a celorlalte lucruri trebuincioase ce au fost orînduite din Moldova pentru construcţiile arătate.

La 10 B., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 24—25, nr. 51. Rez. Cat., II, p. 320, nr. 1113.

---

[1] *1198 H.* = 26 noiembrie 1783 — 13 noiembrie 1784.
[2] *Mismar-i şindira.*
[3] *Hassa mimarı.*
[4] *Djebehane-i amire (Cebehane-i âmire).*
[5] Loc alb.

106 — 1787 aprilie 30 *(1201 receb 12)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, comunicînd domnului Alexandru Ipsilanti că Moldova şi Ţara Românească au multe alte sarcini, îi porunceşte să procure din Moldova cherestele şi salahori pentru construcţiile cetăţii Ismail cu condiţia de a încasa cheltuielile cuvenite de la inten-

dentul de construcții din cetatea respectivă. Se mai arată că o astfel de poruncă a primit și domnul Țării Românești. Pentru materiale și salahori intervenise serascherul de la Ismail, fostul mare vizir Ali pașa.

Altă poruncă [1]:

În cuprinsul rezumativ al scrisorilor sosite din partea serascherului de Ismail, vizirul meu Ali pașa [2], fost mare vizir, preaînaltul Allah să-i țină mărirea !, se află scris și se face cunoscut că în cazul adăpostirii de oști în cetatea Ismail, potrivit firmanului purtător de glorie, care a fost emis mai înainte, atunci construirea cetății mai sus arătate poate fi terminată în 80—90 de zile, dacă vor fi procurate cherestelele și celelalte lucruri trebuincioase și dacă vor fi trimiși salahori *(cerahor)* și lucrători *(amele)* din Țara Românească și Moldova, așa cum se orînduise în anul ⟨11⟩95 [3].

Întrucît în anul acesta binecuvîntat celelalte feluri de cereri din Țara Românească și Moldova sînt mari, s-a renunțat în anul acesta binecuvîntat la orice fel de cerere din cele două țări amintite, oricare ar fi ele, pentru construcțiile cetății mai sus pomenite. De aceea s-a dat înalta mea iradea ca, pentru grăbirea treburilor, cherestelele și lucrătorii și celelalte lucruri trebuincioase, oricare ar fi ele, să fie pregătite și procurate din Țara Românească și din Moldova, precum și din alte locuri, plata lor făcîndu-se cu bani din partea intendentului de binale.

Astfel, voievodul Țării Românești [4] fiind sfătuit cu strășnicie printr-o poruncă a mea, a fost emisă și această poruncă purtătoare de înaltă glorie și trimisă ție, prin ...[5], dîndu-se firmanul meu pentru ca și tu, care ești voievodul cel amintit al Moldovei, să depui sforțări și strădanie și zel în pregătirea și predarea cherestelelor și lucrătorilor trebuincioși și pentru construcțiile cetății mai sus arătate, luînd din mîna intendentului de binale banii cuveniți. După timp și după împrejurări, cetățile mai sus amintite trebuie reparate cu un ceas mai de vreme. De aceea, la sosirea prezentei, să depui multă străduință și mare zel pentru pregătirea și predarea cherestelelor trebuincioase și a lucrătorilor, precum și a celorlalte lucruri necesare, cu condiția de a lua de la intendentul de binale sumele cuvenite, în bani.

La 12 B., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 24, doc. nr. 50. Rez. Cat., II, p. 320, nr. 1115.

[1] Adresată lui Alexandru Ipsilanti.
[2] Șahin-Ali pașa, fost mare vizir.
[3] *1195 H.* = 28 decembrie 1780— 16 decembrie 1781.
[4] Nicolae Mavrogheni.
[5] Loc alb.

107 — 1787 mai 1 *(1201 receb 13)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I reînnoiește porunca anterioară cerînd domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să procure în grabă, cu banii din tribut , cele 10 000 de oi și 10 000 chile de grîu decorticat (bulgur) *și să le trimită la locurile poruncite, pentru trebuințele oștilor care începuseră să se adune la Ismail în vederea pazei hotarelor.*

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Se dăduse înalta mea iradea ca să se cumpere și să se pregătească din părțile Moldovei un număr oarecare de oi și oarecare cantitate de grîu decorticat *(bulgur)* și să se transporte și să se trimită la locurile cuvenite pentru tainurile zilnice ale oștilor dreptcredincioase, ce se vor strînge, cu ajutorul celui preaînalt, la primăvară, lîngă ordia din Ismail, în vederea pazei hotarelor și granițelor.

De aceea, ceva mai înainte de aceasta, fusese emisă și trimisă ilustra mea poruncă pentru ca tu, care ești voievodul cel amintit mai sus, potrivit cuprinsului defterelor, în copie, care au fost scoase de la Contabilitatea generală și trimise ca adaosuri lămuritoare la ilustra mea poruncă emisă mai înainte, să cumperi în grabă, ca și în trecut, și să procuri din vilaietul Moldovei și să trimiți la locurile cuvenite 10 000 de oi și 10 000 chile de grîu decorticat, cu condiția ca prețul ce se cuvinte, precum și costul transportului să fie socotite în contul banilor giziei Moldovei, aflați pe seama ta.

În clipa de față sosind vești că oștile norocoase, orînduite, pornind, au început să treacă rînd pe rînd Dunărea, este necesar ca zaherelele și toate celelalte lucruri pregătite din acele părți și din împrejurimi să ajungă cu o clipă mai devreme la locurile cuvenite.

De aceea a fost emisă și trimisă cu ... [1] această poruncă a mea, aducătoare de mare noroc, cuprinzînd sfaturi severe și cererea de grăbire.

Astfel, la sosirea ei, cînd vei lua cunoștință, din cuprinsul ilustrei mele porunci, care anume este situația, atunci, făcînd și procedînd potrivit cerințelor ei, să cumperi și să pregătești în grabă cele 10 000 de oi și 10 00 de chile de bulgur, cerute, cu condiția de a socoti costul cuvenit, precum și cheltuielile de transport în contul banilor giziei mai sus amintite, care se află pe seama ta, și să le trimiți cu o clipă mai devreme la locurile amintite și să le predai celor însărcinați cu luarea lor în primire. De asemenea, luînd din mîinile lor seneduri de primire, cu arătarea cantităților, să le păstrezi la tine pentru a fi socotite în contul tău.

La 13 B., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 25—26, nr. 53. Rez. Cat., II, p. 321, nr. 1116.

---

[1] Loc alb.

108 **1787 mai 4** *(1201 receb 16)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, la cererea capuchehăilor Moldovei ca să fie anulată porunca privind procurarea a 500 de scînduri mari de ulmi, necesare tunurilor de la arsenalul împărătesc, aduce la cunoștința domnului Alexandru Ipsilanti precum că a fost anulat firmanul anterior, hotărîndu-se ca ele să fie procurate din altă parte. Se cere totodată ca mubașirul sosit în această privință în Moldova să plece cu firman cu tot la Djanik pentru a procura de acolo scîndurile cuvenite.

Poruncă pentru voievodul Moldovei [1] și pentru ciorbagiul companiei 56 din ogeacul celor din Arsenalul împărăției [2] mele de tunuri, însărcinat pentru tăierea de cherestele:

Capuchehăile tale de la înalta mea Poartă au arătat și au făcut cunoscut că, într-adevăr, nu este cu putință pregătirea pentru cundace *(kundaklık)* a celor 500 de bucăți de scînduri mari de ulmi *(karaağaç)* pentru care se dăduse mai înainte de aceasta firmanul meu să fie tăiate, prin mijlocirea ta, din țara Moldovei și transportate, pentru trebuințele Arsenalului împărăției mele de tunuri, și au cerut iertarea lor. Nu s-a găsit scris, mai înainte, ceva în legătură cu pregătirea scîndurilor pomenite. Din registrele vistieriei mele împărătești s-a extras numai aceea că în anul ‹11›91 [3] au fost tăiate și transportate ‹scînduri› din locurile numite Sisub (?) și Kara-Bagce (?) și Kumdjefer (?). Cînd s-a făcut arz, cu raport, pentru ca, potrivit firmanului meu purtător de glorie, care a fost emis, scîndurile pomenite mai sus să fie pregătite, întocmai ca și în trecut, de la Djanik [4] și din împrejurimile sale, atunci, potrivit cu aceasta, schimbîndu-se din Moldova, s-a dat firmanul meu purtător de înaltă glorie ca să se emită ilustra mea poruncă separată către guvernatorul *(muhassıl)* din Djanik pentru ca ele să fie procurate de la Djanik și din împrejurimile sale. De asemenea, s-a cerut ca cele 500 de bucăți de scînduri de ulmi pentru cundace să aibă cîte $5\frac{1}{2}$ zira lungime, cîte 18—20 de parmace *(parmak)* lățime și cîte șapte parmace grosime, iar pentru tine să fie emisă o altă ilustră poruncă a mea ca să ți se aducă la cunoștință care anume este situația.

De aceea, dîndu-se porunca mea ilustră ca scîndurile mai sus amintite să fie tăiate de la Djanik și din împrejurimile sale și să fie transportate cu sprijinul guvernatorului de la Djanik și cu ajutorul mubașirului cel amintit mai sus, a fost emisă și ție această poruncă a mea purtătoare de glorie și trimisă prin ... [5] pentru a ți se face cunoscut cum anume stau lucrurile.

Astfel, așa cum s-a arătat mai sus cu amănunte, a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie pentru ca, de astă dată, de la Djanik și din împrejurimile sale să fie tăiate și transportate scîndurile mari de ulmi pentru cundace, pentru care se dăduse mai înainte de aceasta firmanul meu ca să fie tăiate din țara mai sus pomenită, ‹Moldova›. De aceea, la sosirea ilustrei mele porunci, să depui sforțări și să arăți grijă ca să-l trimiți pe mubașirul amintit la Djanik cu ilustra mea poruncă ce-ți fusese trimisă.

De asemenea și tu, care ești mubașirul cel amintit, întrucît s-a dat firmanul meu ca scîndurile arătate să fie tăiate de la Djanik și din împrejurimile sale și să fie transportate și pregătite prin mijlocirea guvernatorului de la Djanik și prin mijlocirea ta, la sosirea ilustrei mele porunci să iei cealaltă poruncă a mea purtătoare de înaltă glorie care fusese trimisă și, pornind din Moldova, să te duci de-a dreptul la Djanik și să te străduiești și să ai grijă, împreună cu guvernatorul de acolo, ca ele să fie tăiate și transportate în întregime și potrivit dimensiunilor arătate în cealaltă ilustră poruncă a mea.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 25, nr. 52. Rez. Cat., II, p. 321, nr. 1117.

[1] Alexandru Ipsilanti.
[2] *Tophane-i amire.*
[3] *1181 H.* = 30 mai 1767 — 17 mai 1768.
[4] *Djanik*, lanț de munți și localitate în nord-estul Anatoliei.
[5] Loc alb.

Firman prin care, la auzul ştirii precum că sînt încălcate vechile porunci privitoare la interdicţia intrării supuşilor otomani în Moldova, sultanul Abdul-Hamid I porunceşte lui Alexandru Ipsilanti să respecte nizamul ţării şi să nu îngăduie tătarilor sau altor locuitori din Bender etc. să intre fără poruncă în Moldova, pentru a nu se tulbura liniştea locuitorilor ţării. Sînt exceptaţi numai negustorii defterlii şi fermanlîi care aveau voie să vină în Moldova pentru afaceri negustoreşti.

Altă poruncă[1]:

Ţara Moldovei fiind ca şi chilerul înaltei mele Porţi, pentru propăşirea ţării mai sus amintite, prin ocrotirea şi protejarea raialelor ei, în ilustrele mele porunci emise mai înainte şi mai tîrziu şi împodobite cu hatt-i-humaiunurile mele purtătoare de milostenie privind nizamul Moldovei se afla cuprins ca, de azi încolo, în afară de un anumit număr de negustori fermanlîi, să nu se îngăduie nimănui dintre locuitorii de la serhaturile mele glorioase şi nici unuia dintre ceilalţi să pună piciorul în Moldova fă ă poruncă. Afară de aceasta, contrar înaltelor mele porunci, emise la diferite date, privind întărirea nizamului şi ca să se arate grijă pentru menţinerea şi dăinuirea mai sus pomenitelor condiţii ale nizanmului ţării, prin păzirea lor de încălcare, precum şi pentru apărarea sărmanelor raiale de tiranii şi oprimări, unii dintre locuitorii şi iamacii *(yamakan)* din Bender şi din alte localităţi îndrăzneau să intre fără poruncă înăuntrul Moldovei şi se stabileau pe moşiile raialelor ţării şi arau şi semănau pămînturile lor. De aceea fusese emisă şi pe la mijlocul *(evasıt)* lunii djemazi-ul-ahîr din anul 1199 [2] porunca mea purtătoare de înaltă glorie, adresată muhafîzului de Bender şi celorlalţi, ca să se facă şi să se procedeze potrivit cerinţelor ilustrelor mele porunci emise mai înainte şi pentru ca toţi să se ferească de contrariul.

De astă dată a ajuns la auzul meu împărătesc ştirea că unii dintre cei din neamul tătăresc, care s-au aşezat şi s-au stabilit în ţinuturile Benderului, precum şi unii dintre locuitorii din Bender depăşesc hotarul Moldovei şi săvîrşesc fapte contrare înaltelor porunci. De asemenea, cînd aceştia au prins prin calomnie şi au dus legat la cetatea din Bender pe unul dintre beşliii *(beşlüyan)* care voise să-i împiedice pe cei pomeniţi mai sus de a intra în Moldova, atunci locuitorii Benderului s-au împărţit în două tabere, încît unii au cerut condamnarea la moarte a beşliului cel mai sus amintit, pe cînd alţii au fost pentru slobozirea lui. Ei înşişi s-au hotărît să umble cu acest prilej pe pămîntul Moldovei şi să are şi să semene, îndrăznind să se gîlcevească şi să se certe în acest chip. De aceea a fost emisă muhafîzului de Bender şi cadiului, precum şi căpeteniei *(zabit)* de acolo înalta mea poruncă straşnică pentru ca să se facă şi să se procedeze potrivit ilustrei mele porunci emise mai înainte şi pentru ca ei să se ferească şi să se ţină departe de fapte şi de purtări contrare. A fost anume emisă şi trimisă această ilustră poruncă a mea şi pentru tine spre a ţi se aduce la cunoştinţă care anume este situaţia.

Astfel, cererea mea împărătească este să se creeze motivele de linişte şi de siguranţă pentru raialele Moldovei prin înlăturarea faptelor care duc la supărarea şi la oprimarea lor. De asemenea, în privinţa lor sînt clare milostenia şi îndurarea mea înpărătească, iar nizamul ţării să fie păzit de încălcare. De aceea, cînd vei lua cunoştinţă de ele, şi tu, la rîndul tău, să

te grăbeşti să faci şi să procedezi potrivit cuprinsului înaltelor mele porunci emise cu cinste mai înainte şi de astă dată şi să acorzi multă grijă şi atenţie în pricinile arătate mai sus, iar dacă şi de azi încolo se vor găsi unii care să îndrăznească să săvîrşească fapte contrare îngăduinţei, să-i împiedici şi să-i îndepărtezi în înţelegere cu cei pomeniţi mai sus.

Astfel, de azi încolo, în afară de negustorii fermanlîi şi defterlii, învoiţi să intre în Moldova pentru negoţ, să te fereşti de a îngădui măcar vreunui individ, fie dintre locuitorii Benderului, fie altora, de a pătrunde în interiorul Moldovei, fără să fi primit vreo misiune, iar pe cei care îndrăznesc să săvîrşească fapte contrare sfaturilor mele împărăteşti, date cu străşnicie, să te grăbeşti să-i înlături prin mijlocirea căpeteniilor lor, înţelegîndu-te cu ele. Să depui tot zelul tău pentru menţinerea nizamului ţării şi pentru ocrotirea sărmanelor raiale, îndeplinind fără contenire cele ce duc la respectarea poruncii mele purtătoare de înaltă glorie.

Pe la începutul *(evail)* lui Ş., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 26, nr. 55. Rez. Cat. II, p. 321, nr. 1118.

---

[1] Adresată lui Alexandru Ipsilanti, domnul Moldovei.
[2] *Evasıt cemazi II 1199* = 21—30 aprilie 1785.

110 — 1787 mai 19—28 *(1201 şaban, evail)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, auzind de unele abuzuri ale celor trimişi în misiune, porunceşte domnului Ţării Româneşti, Nicolae Mavrogheni, să respecte firmanele anterioare privitoare la drepturile şi îndatoririle olacilor care plecau spre Moldova, Ismail, Bender, Oceacov ş.a. Aceştia nu aveau voie să se abată din drumul lor şi să necăjească pe locuitorii Ţării Româneşti cu tot felul de cereri.

Abdul-Hamid han bin Ahmed III, veşnic biruitor!

Pildă printre emirii neamului Mesiei, voievodul de acum al Ţării Româneşti, voievodul Nicolae Mavrogheni [1], sfîrşitul să-ţi fie cu noroc!

Cînd va sosi înalta parafă imperială, să ştii că din trecut încoace se emit mereu înaltele mele porunci pentru ca olacii care merg cu misiune în Ţara Românească şi Moldova să nu ceară mai mulţi cai şi mai multe căruţe decît ceea ce e prevăzut în poruncile de popasuri *(menzil)* aflate în mîinile lor, iar atîta vreme cît în poruncile de menzil nu se prevede clar vreo plată oarecare, atunci ei să plătească stăpînilor de cai, fără a-i persecuta, cîte zece aspri buni [2] pentru fiecare oră şi să nu se opună la aceasta. De asemenea, să nu se dea cai de poştă şi căruţe celor care vor să treacă prin ţară fără a avea în mîinile lor vreo poruncă sau fără porunci de menzil.

Cu toate acestea, a ajuns la auzul împărăţiei mele ştirea că, datorită cusurului şi neglijenţei căpeteniilor de pe malurile Dunării *(Tuna)*, cei care pleacă spre Oceacov *(Özu)*, Bender şi Moldova *(Bogdan)* nu trec prin trecătoarea de la Ismail şi prin trecătoarea de la Isaccea, ci, contrar legilor vechi, pătrund, fără a avea poruncă, în interiorul Ţării Româneşti şi, în felul acesta, cer cai de la casele de poştă *(menzilhane)* pentru a ajunge la locul unde sînt trimişi cu misiune şi că îi iau cu sila şi cu forţa, iar cei care n-au nimic prevăzut clar în poruncile de menzil, aflate în mîinile lor, încalecă

pe cai fără să plătească. De asemenea, cei care vin din locurile mai susamintite, fie la înalta mea poartă, fie în alte părţi, abătîndu-se din drumul cel mare şi de la trecătorile vechi, intră mai întîi în Ţara Românească şi apoi trec pe malul de dincoace al Dunării, făcînd fapte contrare nizamului, aşa cum s-a scris mai sus, şi că, din această pricină, casele de poştă se ruinează în treizeci-patruzeci de zile, iar raialele satelor aflate pe drum suferă foarte mult, neputînd să suporte tiraniile şi persecuţiile celor mai sus amintiţi, din cauza cererilor lor de fîneţe şi provizii fără plată, ca şi din pricina altor feluri de cereri ale acestora.

Pe la mijlocul lunii safer a anului 1192 [3] se emisese o ilustră poruncă amănunţită cu scopul de a nu permite şi de a înlătura astfel de cazuri, care vin în contradicţie cu ilustrele mele porunci emise mai înainte. De aceea, era necesar acum să nu se permită ivirea unor astfel de cazuri, contrare înaltelor porunci şi nizamului, din partea unor astfel de oameni şi să se procedeze şi să se facă potrivit celor cuprinse în înaltele mele porunci. Cu toate acestea, au sosit la auzul meu împărătesc ştirile că şi acum, contrar ilustrei mele porunci emise mai înainte cu cinste, oamenii de acest soi ruinează casele de poştă din Ţara Românească şi strică liniştea sărmanelor raiale, provocîndu-le pagube.

De aceea, am dat firman ca să se procedeze şi să se facă potrivit ilustrei mele porunci emise mai înainte şi pentru ca toţi să se ferească de contrariul. Încălcările de acest fel ale nizamului ţării şi păgubirea raialei sînt contrare îngăduinţei mele, iar raialele Ţării Româneşti se ocupă, din trecut şi pînă acum, cu arături şi cu semănături, pentru a-şi transporta produsele lor la înalta mea Poartă, în vederea înlăturării necazurilor locuitorilor înaltei mele Porţi. De asemenea, raialele depun strădanie pentru îndeplinirea înaltelor misiuni pe care le au pe seama lor. De aceea, împărăţia mea cer menţinerea şi dăinuirea nizamului ţării şi ocrotirea lui faţă de orice încălcare, precum şi protejarea sărmanelor raiale faţă de orice stricăciune şi pagubă.

Astfel, a fost emis ilustrul meu firman pentru ca şi tu, care eşti voievodul amintit mai sus, cînd vei lua cunoştinţă de ele, să supraveghezi şi să fii atent în privinţa celor amintite mai sus, potrivit necesităţilor ce decurg din misiunea ta şi din devotamentul tău, şi să-i împiedici şi să-i îndepărtezi, de azi încolo, pe cei care, neavînd în mîinile lor, la ducere şi la întoarcere, porunci de menzil, vor să pătrundă fără poruncă în interiorul ţării.

De asemenea, să nu le dai cai de poştă şi căruţe, peste ceea ce e prevăzut în mod clar, celor care au în mîinile lor porunci de menzil, iar dacă în poruncile de menzil nu se prevede nimic clar cu privire la plată, atunci olacii să fie puşi să plătească stăpînilor de cai, pentru caii daţi, cîte zece aspri buni pentru fiecare oră de mers, aşa cum se ia din trecut şi pînă acum, şi să depui sforţări mari şi să fii atent ca raialele să nu fie persecutate în felul celor amintite. De asemenea, să depui totodată foarte mare strădanie şi foarte mult zel pentru menţinerea nizamului mai sus amintit, precum şi pentru a-l feri de încălcări.

Astfel, a fost emis înaltul meu firman ca să-i faci cunoscuţi în scris pe cei care, neînţelegînd, vor îndrăzni să procedeze, de azi încolo, contrar nizamului şi împotriva ilustrelor mele porunci şi să ocroteşti şi să aperi sărmanele raiale de tiranie şi de oprimare, potrivit prevederilor nizamului ţării. De asemenea, depunînd sforţări şi avînd grijă ca ele să trăiască în siguranţă şi în linişte, să te fereşti şi să te abţii de a îngădui ivirea unor fapte contrare

avertismentelor mele împărăteşti. De aceea, cînd ... [4] va sosi cu ilustra mea poruncă, îţi cer ca, procedînd potrivit cuprinsului firmanului emis cu cinste în această privinţă şi care cere supunere şi ascultare, să te fereşti de contrariul. Aşa să ştii şi să dai crezare ilustrului semn!

Scris pe la începutul *(evail)* lunii şaban cel măreţ din anul 1201.

De la reşedinţa din Constantinopolul cel bine păzit.

Bibl. Acad., DLXXXI/101 a. Orig. cu tugra, scris: *yeni-divani*, însemnări (pe verso). Rez. Cat., I, p. 100, nr. 399.

---

[1] *Mavroyani Nikola.*

[2] *Sağ akçe.*

[3] *Evasıt safer 1192* = 11—20 martie 1778.

[4] Loc alb. Este vorba de ceauşul care ducea porunca.

111 — 1787 mai 19—28 *(1201 şaban, evail)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Ţării Româneşti, Nicolae Mavrogheni, să oprească transportul clandestin de tutun la Poartă, întrucît acesta, fiind de calitate inferioară şi desfăcîndu-se mai ieftin de negustorii ruşi şi de alţii, ducea la scăderea veniturilor fiscului otoman. Se mai arată că asemenea porunci au fost date şi autorităţilor otomane de pe malurile Dunării.

Hüve!

Poruncă pentru voievodul Ţării Româneşti, voievodul ... [1], sfîrşitul să-i fie cu noroc!

În cuprinsul raportului pe care l-a prezentat la Pragul fericirii mele Seid-Halil, unul dintre scribii Divanului meu împărătesc, intendentul de acum de tutun *(enfiye)*, să-i crească gloria!, el scrie că, în aceste clipe, unele persoane înfiinţînd cherhanale de tutun [2] şi producînd tutun, vînd fiecare oca cu cîte şase parale şi că, datorită ieftinătăţii lui, cei din neamul rusesc cumpără foarte mult tutun şi, transportîndu-l la înalta mea Poartă, îl vînd pe ascuns. El mai scrie că, cercetîndu-se această situaţie, s-a văzut că tutunul amintit era produs din tutun grosolan, iar cînd s-a dorit cumpărarea lui de către mirie cu cîte zece parale, care este preţul fixat, cei din neamul amintit s-au împotrivit să-l dea, zicînd că „preţul lui de cherhana este de cîte 20 de parale!".

De asemenea, arătînd că aducerea unui astfel de tutun la Poarta fericirii mele împiedică vînzarea celor 25 000 de ocale de tutun pentru care s-au obligat să-l vîndă anual esnafii de tutun [3], el s-a rugat să se emită ilustra mea poruncă pentru ca de azi încolo, în vederea protejării miriei şi ocrotirii regulamentului *(nizam)*, să nu se mai îngăduie transportul de tutun din părţile amintite în ţinuturile islamice.

Cînd s-a pus să se cerceteze condicile *(kuyudat)*, s-a văzut scris şi înregistrat că, în urma înştiinţării făcute mai înainte de intendentul amintit precum că cei de neam străin, contrar clauzelor şi împotriva ahidnamelelor, vînd pe ascuns tutun în unele locuri din ţinuturile musulmane, deşi le este oprită vînzarea lui, s-a dat veneţienilor 〈un ahidname〉 în care se spune: „Dacă cineva 〈veneţian〉, făcînd datorii sau devenind vinovat, într-un fel

oarecare, dispare din ținuturile islamice, în schimbul lui să nu fie prins altcineva fără păcate, iar dogii *(bey)* Veneției *(Venedik)* să nu fie învinuiți din pricina lui. Dacă se duce și stă în țara lor și dacă este vinovat, atunci ei să ceară pedepsirea lui și să-i aplice pedeapsa pe care o merită după lege. De asemenea, și de partea împărăției să se procedeze la fel".

În ahidnameaua împărătească acordată Danemarcii se află scris că: „în ceea ce privește vînzarea și cumpărarea mărfurilor și obiectelor neoprite, să se procedeze, și în privința celor din Danemarca, așa cum se procedează cu negustorii celorlalte state prietene, și ei să-și agonisească cele trebuincioase și să obțină cîștiguri. În felul acesta să se depună eforturi și strădanie pentru respectarea condițiilor de negoț și pentru a se sta departe de fapte potrivnice".

De asemenea și în ahidnameaua dată Austriei se află scris și cuprins că: „și în privința negustorilor celor două părți să se procedeze așa cum s-a dat învoire celorlalte neamuri pentru vînzarea și cumpărarea mărfurilor interzise".

Astfel, la Divanul meu împărătesc s-a găsit scris și înregistrat că, potrivit ahidnamelelor și înaltelor mele porunci emise mai înainte, au fost date, la sfîrșitul *(evahır)* lunii djemazi-ul-ahîr a acestui an binecuvîntat[4], ilustrele mele porunci separate, una către agaua ienicerilor înaltei mele Curți și ceilalți, alta către cazalele aflate în eialetul Rumeliei, iar alta către cei din Mitilene *(Midillü)*, Chios *(Sakız)*, Ankara și Izmir, ca să depună eforturi necontenite pentru ca de azi încolo să fie cercetați cei care, producînd tutun în taină, îl aduc pe ascuns, pe uscat sau pe mare, și-l vînd, contrar înaltei porunci, la Poarta fericirii mele, iar cînd vor fi prinși, atunci tutunul aflat în mîinile lor să fie confiscat pentru cherhanaua miriei. Întrucît, îndrăznind să procedeze contrar prohibiției poruncite, pricinuiesc scăderea veniturilor miriei, de aceea, în scopul pedepsirii lor și pentru dojenirea altora, ei să fie puși în cetate, dacă sînt străini, iar dacă sînt supuși nemusulmani[5], să fie puși la vîsle. De asemenea, dacă fac parte dintre străini, tutunul adus de cei de acest fel să fie luat la preț de cherhana, iar după predarea banilor, ei să fie pedepsiți și dojeniți prin mijlocirea ambasadorilor lor, pentru ca, în felul acesta, clauzele nizamului de arendare *(mukataa)* să fie ferite de încălcare, iar avuția miriei să nu scadă.

Întrucît Ahmed Nazif, care este acum bașdefterdarul meu, să-i crească mărirea!, a făcut cunoscut *(i'lâm)* ca să se scrie de la Divanul meu împărătesc ilustra mea poruncă, întocmai înaltei mele porunci emise mai înainte, de aceea s-a dat firmanul meu ca să se procedeze potrivit ilamului său și înaltei porunci emise mai înainte, așa cum s-a scris mai sus.

Dorința împărăției mele este să se înlăture cu desăvîrșire faptele care duc la scăderea și micșorarea, în acest fel, a avuțiilor miriei provenite din arendări. De asemenea, printr-o altă ilustră poruncă a mea, li s-au dat, judecătorilor și căpeteniilor din localitățile dintre Galați *(Kalas)*, Brăila *(Ibrail)*, Vidin, pînă la Brațul Sulina, [6] sfaturi strașnice ca să nu îngăduie în nici un fel transportul de tutun în ținuturile musulmane din cazalele aflate pe ambele maluri ale fluviului Dunărea, între localitățile amintite mai sus. De aceea, cînd tu, care ești voievodul cel amintit mai sus, vei lua cunoștință de ele, să nu îngădui deloc și să nu permiți ca, de azi încolo, cei de acest fel să transporte și să vîndă tutun în ținuturile islamice, contrar înaltelor mele porunci, emise mai înainte și acum, așa cum s-a scris mai sus. Împiedicîndu-i și dojenindu-i, să depui străduințe și să ai grijă ca condițiile niza-

mului arendării să fie ferite de încălcare, iar cuprinsul poruncii să fie executat și îndeplinit fără contenire. De asemenea, să te ferești și să te ții departe de a îngădui ivirea unor fapte contrare cuprinsului lor.

Suret, Bibl. Acad., DLXXXI/102 a (cu trad. franc. 102). Rez. Cat., I, p. 106, nr. 400.

---

[1] Loc alb. Nicolae Mavrogheni.
[2] *Enfiye Kerhanesi.*
[3] *Enfiyeci esnafı.*
[4] *Evahır cemazi II 1201* = 9—18 aprilie 1787.
[5] *Ehl-i zimmet.*
[6] *Sünne Boğazı.*

112 ⟨1787 mai 19—28 = *1201 şaban, evail*⟩

Firman prin care sultanul Abdul—Hamid I poruncește vizirului Șaain-Ali pașa, valiu de Oceacov și serascher la Ismail, ca să se străduiască pentru respectarea înțelegerilor intervenite mai înainte între moldoveni și tătarii din Bugeac în privința teritoriului zis „Vatra lui Halil pașa" și „Cele două ceasuri" și să nu-i lase pe tătari să-i persecute pe moldoveni. Cu acest prilej se dă și cuprinsul actului încheiat mai înainte între moldoveni și tătari în legătură cu împărțirea acestui teritoriu care aparținea de drept Moldovei.

Poruncă pentru fostul mare vizir Ali pașa [1], valiul de Oceacov și serascher în partea Ismailului, privitor la „Halil pașa Yurdu" [2]:

Întrucît locuitorii pămîntului cu hotarele și granițele stabilite și cunoscut sub numele de „Halil pașa Yurdu", care se află între hotarul Moldovei și cazalele Akkerman, Bender, Chilia *(Kili)*, Ismail și Sarata și care face parte din pămîntul liber, ce nu se află în stăpînirea nimănui, nu se mulțumeau să stea pe locurile lor și atacau pămîntul Moldovei, li se dăduse voie după război, cu unele condiții, ca numai să are și să semene și să pască vitele lor pe o întindere de 32 de ceasuri lungime și de două ceasuri lățime din pămîntul Moldovei. Deși era oprit să se înființeze acolo sate și să se facă binale, totuși locuitorii mai sus arătați, contrar îngăduinței, înființînd sate și făcînd binale în unele locuri de pe pămîntul amintit, îndrăzniseră să-i persecute pe moldoveni *(Bogdanlu)* și să ocupe unele moșii de-ale lor.

De aceea fuseseră strînse laolaltă și cu amănunte ilustrele mele porunci, date fie înainte de război, fie după aceea, percum și cele cuprinse în sigiliile șeriatului [3] privitoare la aceea ca, lăsîndu-se un teren îndestulător între „Halil pașa Yurdu", care este locul de ședere al locuitorilor mai sus pomeniți, și pămîntul Moldovei, locuit în prezent, să se pună capăt certurilor și dușmăniilor, luîndu-se legătura și cu voievodul Moldovei [4], cu condiția ca de azi încolo să nu se mai ivească gîlcevi din amîndouă părțile. În acest sens fusese emisă, pe la mijlocul *(evasıt)* lui zilhidjge din anul ⟨11⟩93 [5], ilustra mea poruncă adresată, separat, voievodului de la Tombasar și scribului *(kâtib)* desemnat din partea Contabilității generale și care se află în suita sa, precum și locțiitorului de arhitect [6]. De asemenea, o altă poruncă ilustră fusese dată și voievodului Moldovei [4] ca să depună sforțări pentru aranjarea acelei pricini, luînd legătură cu voievodul de la Tombasar.

Apoi, în corespondenţele sosite separat de la voievodul de la Tombasar şi de la fostul voievod al Moldovei se scria că, potrivit poruncii purtătoare de înaltă glorie, mai sus pomenita poruncă ilustră a fost citită la medjlisul şeriatului, care s-a ţinut în localitatea numită Tigheci [7], din cazaua Codru [8], şi unde erau de faţă voievodul de la Tombasar şi scribul şi locţiitorul, arătaţi mai sus, precum şi bătrînii de seamă şi oamenii de cuvînt dintre locuitorii de pe pămîntul arătat, iar din partea moldovenilor erau de faţă boieri cunoscuţi. Atunci, după multe gîlcevi şi certuri din amîndouă părţile, locuitorii aceia nu găsiseră altă cale decît să-i convingă pe moldoveni şi să-i facă să accepte pricinile aşezării lor şi s-au învoit şi au luat asupra lor obligaţia ca, din pămîntul respectiv, de 32 de ceasuri, să fie ridicate un număr de şapte sate, care fac parte din satele familiei Orakoğlu, ce se aşezase în cele şaisprezece ceasuri, ale căror hotare erau ştiute şi care fuseseră date ca proprietate mitropolitului ţării, potrivit actului împărătesc de proprietate [9], sub numele de „moşia Hotărniceni" [10]. Ele urmau să fie duse la „Hotarul lui Halil paşa", iar pe locul acela nimeni dintre cei din Bugeac să nu mai facă, de azi încolo, binale şi să nu are şi să nu semene şi să nu pască vite şi să nu se aşeze şi nici să nu calce pe acolo. De asemenea, se mai hotărîse ca, din cele 42 de sate ale familiei Börü-Mehmed-oglu, aflate pe întinderea de şaisprezece ceasuri, însemnate, prin toleranţă, din pămîntul amintit mai sus de 32 de ceasuri, să fie scoase cu totul satele numite: Haydaroglu şi Togan şi Ciugur, de pe malul pîrîului Sarata [11], şi satele de pe malul pîrîului Tigheci *(Tengek)* şi Tigheci-Boragan, precum şi satul numit Iaşlan (?), în total şase sate, iar în satele rămase, în număr de 36, în afară de cei din Bugeac, care locuiesc acolo, ei să nu mai primească, de aci încolo, pe nimeni în mijlocul lor şi să nu lase să se aşeze nici o familie şi nici o persoană care va veni din alte părţi; ele să fie aşezate pe pămîntul Bugeacului. De asemenea, deşi, potrivit înaltei porunci, ar fi trebuit să fie scoşi cu toţii şi de pe pămîntul acesta de şaisprezece ceasuri, unde se dăduse mai înainte voie numai să se are şi să se semene şi să se pască vite, totuşi se arătase toleranţă, cu condiţia ca ei să dea cu toţii, deopotrivă, ca şi mai înainte, către moldoveni, zeciuielile *(a'şar)* şi dările lor şi darea pe vite numită „alîm" *(alım)* şi darea pentru stupi şi taxa pentru iarba cosită, precum şi darea pe familie [12], iar dacă, prin intrarea vitelor lor pe alte pămînturi ale Moldovei, se vor pricinui pagube şi stricăciuni semănăturilor raialelor, atunci ei să dea despăgubiri fără împotrivire.

De asemenea, se mai hotărîse că dacă unii dintre ei vor îndrăzni să supere raialele Moldovei şi să atace avuţiile şi vitele lor, atunci, toţi fiind chezaşi unii pentru alţii, ori să pună să le găsească, ori să dea despăgubiri. De asemenea, se stabilise ca oamenii lor şi ceilalţi să nu meargă în pădurile şi pe cîmpurile moldovenilor ca să taie cherestea sau nuiele sau lemne sau să cosească fîn, iar dacă va fi nevoie de ele, să le cumpere de la raialele moldovene cu bani *(akçe)*. De asemenea, se mai hotărîse ca pe pămîntul satelor aflate pe locul arătat mai sus să nu se aşeze raiale moldovene, iar la ivirea unor asemenea fapte să fie primite şi luate în seamă veştile date de bătrînii satelor şi să nu se calce nici cu un pas mai departe de întinderea de şaisprezece ceasuri, care fusese tolerată din cele 32 de ceasuri mai sus pomenite, şi să nu se are şi să nu se semene şi să nu se pască vitele în alte părţi, iar dacă se vor ivi fapte şi purtări contrare acestor clauze, atunci să fie cu toţii scoşi, fără zăbavă, de pe pămîntul arătat şi să fie aşezaţi pe pămîntul din Bugeac. Se mai arăta că ei primiseră toate acestea de bunăvoie

şi le luaseră asupra lor cu chezăşie unii pentru ceilalţi. De asemenea şi boierii vechili din partea moldovenilor le primiseră şi le întăriseră, la rîndul lor.

De asemenea, fusese trimis şi hogetul şeriatului dat în legătură cu cele de mai sus, purtînd semnătura naibului lui Or-Mehmed oglu [13], care atîrnă de ghecetul de la Ismail [14], şi avînd data de djemazi-ul-evvel anul ‹11›94 [15]. De asemenea şi fostul voievod al Moldovei, la rîndul său, ceruse ca deasupra textului poruncii să se comenteze cuprinsul hogetului amintit al şeriatului. De aceea, împărăţia mea luînd cunoştinţă şi văzînd rezumatul corespondenţelor şi cuprinsul hogetului şeriatului, s-a comentat deasupra textului poruncii amintite cuprinsul hogetului mai sus arătat aşa cum s-a cerut. Astfel cu scopul de a se aduce la cunoştinţă cum anume stă situaţia, cuprinsul hogetului amintit fusese comentat deasupra textului înaltelor porunci emise mai înainte, potrivit cerinţei ilamului fostului meu başdefterdar, în luna djemazi-ul-ahîr din anul ‹11›94 [16] şi adresate voievodului de la Tombasar şi voievodului Moldovei pentru a li se arăta care anume este situaţia. De asemenea, potrivit ilustrelor mele porunci emise către voievozii amintiţi mai sus, a mai fost emisă, pe la sfîrşitul *(evahır)* lui djemazi-el-ahîr din anul trecut [17], înalta mea poruncă şi către muhafîzul de Bender în sensul arătat mai sus.

Dar în clipa de faţă a ajuns la auzul împărăţiei mele ştirea că locuitorii mai sus-pomeniţi au început să săvîrşească fapte şi să aibă purtări contrare hogetului şeriatului şi potrivnice condiţiilor cuprinse în înaltele mele porunci emise cu cinste.

De aceea, fiind emisă ilustra mea poruncă pentru muhafîzul de acum din Bender ca să facă şi să procedeze potrivit ilustrei mele porunci date mai înainte şi ca să se ferească şi să se ţină departe de contrariul, a fost emisă şi trimisă şi ţie, care eşti serascherul mai sus amintit, această ilustră poruncă a mea pentru întărirea situaţiei.

Astfel, spre a nu se ivi fapte care să ducă la certuri şi la gîlcevi, deasupra textului sus-pomenitei porunci ilustre emisă mai înainte fusese copiat hogetul şeriatului dat cu voia şi cu îngăduinţa ambelor părţi cuprinzînd nizamul arătat mai sus. Cererea mea împărătească este ca să fie înlăturate gîlcevile dintre locuitorii aceia şi moldovenii. De asemenea, de vreme ce nu se cuvin fapte şi purtări contrare obligaţiilor şi hogetului şeriatului, de aceea, cu scopul de a se curma certurile, împrăţia mea nu îngădui ca locuitorii cei arătaţi mai sus să persecute raialele mai sus pomenite prin încălcarea hotarelor, contrar obligaţiilor pe care şi le-au luat asupra lor. Cererea mea împărătească este ca ei [18] să stea mereu în linişte la adăpostul siguranţei şi tihnei.

De aceea tu, care eşti serascherul cel amintit, să faci şi să procedezi potrivit cuprinsului înalt al înaltelor mele porunci care au fost emise mai înainte şi să supraveghezi în înţelegere cu voievodul Moldovei [19] şi să fereşti nizamul arătat de încălcare şi de stricare şi să depui strădanie şi zel pentru ca locuitorii pomeniţi să nu atace pămîntul Moldovei şi să-i opreşti şi să-i îndepărtezi de a supăra raialele de acolo, acestea fiind contrare cuprinsului hogetului şeriatului şi împotriva condiţiilor înaltei porunci.

De asemenea şi în privinţa luării şi dării zeciuielilor *(a'şar)* şi impozitelor să se procedeze aşa cum a fost în trecut, înainte de război. Să te fereşti totodată de a-i supăra şi de a-i necăji pe locuitorii aceia [20] cu cerere de dări născocite sau în alte chipuri. De asemenea, să depui sforţări şi să acorzi atenţie pentru îndeplinirea celor trebuincioase cinstei, aşa cum s-a scris mai sus şi pentru a asigura cele trebuincioase liniştii lor, respectînd, aşa cum s-a făcut

pînă acum, pe emirii și pe bătrînii locuitorilor mai sus-pomeniți în privința dării alîm și a zeciuielii și a impozitelor *(rüsum)*, ca și pentru mulțumirea desăvîrșită a tuturor.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 28–29, nr. 58. Rez. Cat., II, p. 321–322, nr. 1119.

---

[1] Șahin-Ali pașa, mare vizir.
[2] *Halil pașa Yurdu.* Pentru hotarele lui vezi textul documentului.
[3] *Hüccec-ı şer'iyye.*
[4] Atunci domnea Constantin Moruzi (1777 — 1782).
[5] *Evasıt zilhicce 1193* = 31 decembrie 1778 — 18 ianuarie 1779.
[6] *Mimar halifesi.*
[6] *Tenkâh* (cit. Tenkiah).
[8] *Turda,* în loc de Codru.
[10] *Hotarniçeni moşiyası,* Hotărniceni, ținut imediat la sud de Lăpușna.
[11] *Sadana* sau *Sarana,* în loc de Sarata.
[9] *Mülkname-i hümayun.*
[12] *Hanane akçesi.*
[13] Mai sus a fost: Börü-Mehmed-oglu, care a devenit Or (sau Ur) Mehmed-oglu.
[14] *Ismail Geçidi,* „Trecătoarea de la Ismail". Aici în sens de cadiatul (judecătoria) de la Ismail.
[15] *Cemazi I 1194* = 5 mai — 3 iunie 1780.
[16] Mai precis la: *Evahır cemazi II 1194* = 23 iunie — 2 iulie 1780.
[17] *Evahır cemazi II 1200* = 21—30 aprilie 1786.
[18] Locuitorii Moldovei.
[19] Alexandru Ipsilanti.
[20] Pe tătari.

113 — 1787 mai 21 *(1201 şaban 3)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, aflînd că dintre lucrătorii și din banii prevăzuți din Moldova și Țara Românească pentru construirea unui meterez la Oceacov nu au sosit decît 200 de oameni, poruncește din nou domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să grăbească trimiterea celor 250 de salahori și a sumei de 8 333 de guruși pentru plata lucrătorilor ce vor fi angajați. Suma respectivă urma să fie scăzută din tribut.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Pentru construcțiile meterezului din partea apei a cetății Oceacov, pentru care se dă luse firman să se construiască și să se clădească din nou în două luni cu ajutorul inginerului din Franța *(França)* [1], fusese emisă cu trei luni înainte porunca mea ilustră ca tu, care ești voievodul cel amintit, să predai intendentului de binale pe cei 250 de lucrători salahori *(cerahor)* ce trebuiau pregătiți din Moldova prin mijlocirea ta, precum și cei 8 333 de guruși trebuincioși pentru plata pe 60 de zile a celor 417 persoane ce vor fi găsite din ținuturile Oceacovului, fiind nevoie de cîte 40 de aspri pe zi pentru fiecare persoană, cu condiția ca plata să se socotească în contul banilor giziei Moldovei, aflați pe seama ta. Nu este nevoie să se arate în ce măsură este necesară întărirea cetății Oceacov în aceste clipe, iar inginerul însărcinat cu construcțiile pomenite mai sus așteaptă de multă vreme la Oceacov sosirea salahorilor și a cherestelelor ce trebuie să vină din Țara Românească și Moldova. Dar s-a dovedit că dintre salahorii orînduiți din cele două țări au venit pînă acum doar 200 de oameni, iar restul salahorilor și cheresteaua n-au sosit încă.

De aceea a fost emisă şi trimisă această ilustră poruncă a mea dîndu-se firmanul meu ca să trimiţi cu o clipă mai repede şi să faci să ajungă salahorii orînduiţi din Moldova în vederea construcţiilor de acolo şi cei 8 333 de guruşi ce trebuie predaţi intendentului de binale şi care sînt necesari pentru plata celor 417 oameni ce vor fi găsiţi din ţinuturile Oceacovului, dîndu-li-se cîte 40 de aspri pe zi pe timp de 60 de zile. Neglijenţa într-o asemenea treabă importantă fiind contrară zelului şi devotamentului tău, a pricinuit mirare faptul că nu ai făcut să ajungă pînă acum toate cele orînduite pentru cetatea Oceacov. De aceea, la sosirea prezentei, dacă nu i-ai trimis şi nu i-ai făcut să ajungă pînă acum în întregime, atunci, neîngăduind de azi încolo nici o clipă de şedere, să te străduieşti şi să fii atent pentru cîştigarea timpului pierdut, făcînd să ajungă în grabă la Oceacov, pe orice cale ar fi, ceea ce a fost orînduit şi să te grăbeşti să trimiţi la Poarta fericirii mele seneturile şi scrisorile ce vor fi date privind sosirea lor.

La 3 Ş. anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or., 343, f. 27, nr. 56. Rez. Cat., II, p. 322, nr. 1120.

---

[1] Jean de Lafytte.

114 **1787 mai 21** *(1201 şaban 3)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I aduce la cunoştinţa domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, că vor fi anulate cele 175 de bucăţi de scînduri de tei cerute din Moldova pentru atelierele arabagiilor din Constantinopol, dar i se cere să urce la 280 de bucăţi numărul celor 209 scînduri rămase de trimis din cele 500 de bucăţi şi din care 291 fuseseră expediate. Se indică scînduri de dimensiuni mai mici pentru a-i feri pe locuitori de greutăţi.

Poruncă pentru mubaşirul de arabagii, precum şi pentru voievodul Moldovei:

Se ştie că, mai înainte de aceasta, în anul ⟨11⟩98 [1], din cele 500 de bucăţi de scînduri de tei, orînduite din ţara Moldovei pentru trebuinţele cherhanalei de arabagii [2], sosiseră 291 de bucăţi, iar celelalte 209 bucăţi rămăseseră pentru mai tîrziu. Afară de aceasta, mai fuseseră orînduite apoi încă 175 de bucăţi de scînduri de tei. Dat fiind însă că raialele ţării mai sus pomenite sînt preocupate acum de pregătirea multor lucruri orînduite pentru expediţie, s-a dat înalta mea iradea ca să se renunţe la cele 175 de bucăţi, orînduite ulterior, pentru a feri de supărări, în zadar, raialele ţării, de vreme ce nu e nevoie de atîtea scînduri, iar lungimile şi lăţimile şi grosimile scîndurilor care mai rămăseseră din cele orînduite mai înainte să fie micşorate în aşa măsură ca să fie folosite pentru cele ce vor fi construite în cîşlaua arabagiilor [3].

Cînd a fost întrebat arabagibaşiul [4] de la Poarta fericirii mele despre modul de orînduire a celor de mai sus, el a dat de ştire că, dacă cele 209 bucăţi de scînduri, rămase din cele orînduite mai înainte, s-ar tăia cu lungimea de opt zira, cu lăţimea de şaisprezece parmace *(parmak)* şi grosimea de şase

parmace, aşa cum s-a orînduit la început, atunci s-ar putea renunţa la cele 175 de bucăţi care au fost cerute ulterior, după cum s-a arătat mai sus. Dar dacă, pentru ocrotirea raialelor ţării de supărări, aşa cum s-a dat iradea, ele vor fi tăiate cu lungimea de patru zira şi jumătate, cu lăţimea de şaisprezece parmace, ca şi mai înainte şi cu grosimea de patru parmace, atunci ele nu vor fi îndeajuns pentru cele în curs de pregătire şi va fi nevoie ca, adăugîndu-se încă 71 de bucăţi, numărul lor să fie urcat la 280 de bucăţi.

Dîndu-se firmanul meu ca să se facă şi să se procedeze ca atare, a fost emisă şi trimisă această ilustră poruncă a mea.

Astfel, la sosirea ei tu, care eşti voievodul cel mai sus pomenit, să tai în grabă cele 280 de bucăţi de scînduri de tei, care cuprind şi adaosul, avînd lungimea de patru zira şi jumătate, lăţimea de şaisprezece parmace, iar grosimea de patru parmace, aşa cum s-a socotit mai bine de astă dată, şi, completîndu-le, să le trimiţi şi să faci ca ele să ajungă la Poarta fericirii mele. De asemenea şi tu, care eşti mubaşirul mai sus arătat, să faci şi să procedezi potrivit ilustrei mele porunci.

La 3 Ş., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 27, nr. 57. Rez. Cat., II, p. 322, nr. 1121.

---

[1] *1198 H.* = 26 noiembrie 1783 — 13 noiembrie 1784.
[2] *Arabacılar Kârhanesi.*
[3] *Arabacılar Kışlası.*
[4] *Arabacı-başı.*

115 **1787 iunie 3** *(1201 şaban 16)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte din nou domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să scrie în grabă ce cantităţi de zaherele au fost transportate şi cît a mai rămas de trimis din cele 49 166 chile de făină orînduite pentru Oceacov, din cele 84 525 chile de orz şi 30 000 chile de grîu orînduite pentru Bender, precum şi din cele 20 000 chile de grîu şi 50 000 chile de orz cerute pentru Hotin. Se porunceşte totodată să fie cărat în grabă tot ce a mai rămas, întrucît oştile au început să se strîngă la cetăţile respective.

Altă poruncă[1]:

Sosind mereu veşti că, mulţumită lăudatului Allah cel preaînalt, au pornit pînă acum de pe locurile lor oştile dreptcredincioase ce se vor strînge şi se vor aduna la cetăţile Oceacov şi Hotin şi Bender sub conducerea seraschierului de Ismail şi că unele din ele au sosit deja la locurile lor şi, de asemenea, puterea şi dăinuirea oştilor mai sus pomenite atîrnînd de existenţa zaherelelor, care alcătuiesc baza vieţii şi a întreţinerii lor, de aceea ceva mai înainte de aceasta ţi se dăduse de ştire cu o altă ilustră poruncă a mea [2] şi se ceruse să grăbeşti trimiterea zaherelelor, neştiindu-se ce cantităţi anume ai făcut să ajungă pînă acum şi cît anume ai predat din cele 49 166 chile de făină, ce urmau să fie transportate la cetatea Oceacov, şi din cele 84 525 chile de orz şi 30 000 chile de grîu, ce urmau să fie trimise la cetatea Bender, şi

nici din cele 20 000 chile de grîu și 50 000 chile de orz, ce urmau să fie cărate la cetatea Hotin, așa cum fusese orînduit mai înainte și mai tîrziu să fie procurate din țara Moldovei prin mijlocirea ta, care ești voievodul cel amintit mai sus. De asemenea, nu se știe ce cantități anume au mai rămas și pînă cînd anume se presupune că pot fi completate de acum încolo.

Deși se spera și se aștepta ca ele să fi fost trimise pînă acum în întregime, totuși nu a sosit pînă în clipa de față vreo veste despre isprăvirea lor. De aceea și de astă dată a fost emisă și trimisă prin ... [3] ilustra mea poruncă de întărire și grăbire, dîndu-se firmanul ca, în ziua sosirii ilustrei mele porunci, să scrii și să faci cunoscut la Poarta fericirii mele ce cantități anume au fost cărate și predate pînă acum din zaherelele mai sus arătate și să scrii adevărul despre felul cum stă situația. De asemenea, trimițînd și expediind cu o clipă și cu un ceas mai devreme și cele rămase, să ai grijă și să fii atent ca să scrii și să arăți în zilele acestea vestea terminării lor, urmărind îndeaproape chestiunea zaherelei.

Astfel, la sosirea ei, oricît de mult s-ar ști că nu vei îngădui să se facă cusur în aranjarea și îndeplinirea unor astfel de treburi și cereri lăsate pe seama zelului și devotamentului și efortului tău, cu care ești înnăscut, totuși este clar că nu e nevoie să se arate ce faptă înspăimîntătoare poate să însemne, ferească preaînaltul Allah!, să nu se găsească zaherele îndestulătoare pentru tainuri atunci cînd oștile orînduite vor fi ajuns la locurile lor. De asemenea, este evident și clar că această ilustră poruncă a fost emisă din dorința ca ea să-ți prilejuiască să te grăbești mai mult și să-ți mărești zelul. De aceea, făcînd și procedînd așa cum s-a dat firmanul meu, să te grăbești să scrii fără contenire la Poarta fericirii mele și să arăți în primul rînd ce cantități anume au fost trimise și predate pînă acum la locurile cuvenite din zaherelele mai sus pomenite și pînă cînd anume se presupune că va fi completat și ceea ce a mai rămas din ele.

De asemenea, expediind și trimițînd cu o clipă și cu un ceas mai devreme și zaherelele rămase și urmărindu-le pe toate, să depui toate sforțările și puterile tale ca să scrii în zilele acestea vestea terminării lor.

La 16 Ș., anul 1201.

Sureț, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 29 bis, nr. 60. Rez. Cat., II, p. 323, nr. 1124.

---

[1] Adresată lui Alexandru Ipsilanti.
[2] V. doc. 100 din volumul de față.
[3] Loc alb.

116 — 1787 iunie 8—16 *(1201 șaban, evahır)*

Firman prin care, la cererea capuchehăilor Moldovei, sultanul Abdul-Hamid I poruncește autorităților otomane dintre Poartă și Moldova, precum și celor care se îngrijeau de casele de poștă ca să nu mai rețină fără temei și să nu persecute pe călărașii care circulă între Moldova și Poartă, deoarece acest lucru ducea la întîrzierea sau la întreruperea informațiilor. Li se cere să le dea tot sprijinul cuvenit ca ei să ajungă repede și teferi. În sensul acesta fuseseră date și alte porunci în trecut.

Poruncă adresată cadiilor şi naibilor şi căpeteniilor *(zabitan)* şi menzilgiilor din cazalele de care atîrnă casele de poştă *(menzilhane)*, aflate pe drumul ce duce de la Poarta fericirii şi pînă în ţara Moldovei:

Cei mai mulţi dintre călăraşii *(kalaraş)* care merg din ţara Moldovei la înalta mea Poartă fiind pentru treburi importante şi grabnice, deşi era evident şi clar că astfel de călăraşi trebuie să vină şi să se ducă teferi şi în siguranţă şi fără întîrziere şi că este contrară îngăduinţei mele împărăteşti ivirea unor fapte care să ducă la oprirea lor într-o localitate sau la zăbovirea lor, contrar înaltelor porunci care au fost emise de nenumărate ori, totuşi se spune că în prezent călăraşii care se duc de la Poarta fericirii mele, spre Moldova, cu corespondenţe şi cu scrisori importante, precum şi cei care pornesc din Moldova spre înalta mea Poartă, pe calea ce trece prin Focşani, sînt persecutaţi de menzilgiii caselor de poştă aflate fie la Focşani, fie mai încoace şi, în felul acesta, sînt opriţi şi puşi să întîrzie fără să fie nevoie. Afară de acestea, şi la casele de poştă aflate la *Şumla (Şumni)* şi la Silistra se refuză să li se dea cai de poştă cu chirie, din care pricină, de nevoie, sînt puşi să procure ei înşişi şi să închirieze cai, astfel că oprirea şi întîrzierea lor la casele de poştă pricinuieşte trecerea timpului unor treburi importante. De aceea s-a cerut cu raport din partea capuchehăilor Moldovei emiterea poruncii mele purtătoare de înaltă glorie pentru ca, de azi încolo, călăraşii care trec prin ţinuturile mai sus pomenite să nu fie opriţi sau reţinuţi deloc sub pretexte fără temei şi, dîndu-li-se cai graşi, precum şi însoţitori de încredere, drept călăuze, ei să fie trecuţi în grabă şi în siguranţă pe la casele de poştă şi să nu fie opriţi sau întîrziaţi şi persecutaţi sau oprimaţi în zadar.

Cînd au fost cercetate condicile de porunci păstrate la Divanul meu împărătesc, s-a găsit scris şi înregistrat că, la intervenţia şi la ruga capuchehăilor Moldovei, fusese dată, pe la sfîrşitul lui şevval al anului trecut, [1] ilustra mea poruncă, potrivit ilustrelor mele porunci emise mai înainte către cadiii şi ceilalţi, aflaţi pe drum, în sensul ca, întrucît călăraşii care vin şi se duc din partea voievodului Moldovei umblă, în orice împrejurare, cu treburi importante şi grabnice şi, de asemenea, deoarece oprirea lor prin casele de poştă aduce prejudicii treburilor înaltei mele împărăţii, ei să nu fie reţinuţi de azi încolo cu pretexte fără temei prin casele de poştă la care ajung şi, potrivit poruncilor de menzil pe care le au în mîinile lor, să li se dea cai numaidecît şi să se depună eforturi îndestulătoare ca să fie trimişi mai departe şi să ajungă acolo unde au poruncă să meargă. De aceea s-a dat firmanul meu spre a se face şi a se proceda potrivit celor scrise mai sus.

Astfel, voi, care sînteţi mevlana şi ceilalţi, pomeniţi mai sus, întrucît călăraşii trimişi din partea voievodului arătat vin şi se întorc, în orice împrejurare, cu treburi importante şi grabnice, cînd veţi afla că oprirea lor pe la casele de poştă pricinuieşte întîrzierea treburilor, atunci călăraşii pomeniţi aşa cum s-a scris mai sus, să nu mai fie opriţi în zadar şi reţinuţi, de azi încolo, prin menzilhanelele unde sosesc. De asemenea, potrivit poruncilor de menzil, aflate în mîinile lor, dîndu-li-se numaidecît cai graşi cu chirie, să aveţi grijă să asiguraţi mijloacele pentru sosirea lor fără întîrziere la destinaţia poruncită şi să vă feriţi foarte mult şi să vă ţineţi departe de cusur şi de nepăsare.

La sfîrşitul *(evahır)* lui Ş., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 30—31, nr. 62. Rez. Cat., II, p. 323, nr. 1125.

---

[1] *Evahır şevval 1200* = 16—25 august 1786.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I reînnoieşte şi completează porunca dată anterior domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, privind transportarea la Hotin şi Bender a unor cantităţi de zaherele, orînduite iniţial pentru hambarele din Isaccea şi din care fuseseră deja cărate cantităţi însemnate la vechea destinaţie.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

S-a făcut cunoscut că fusese trimisă mai înainte la Isaccea o parte din cele 134 525 chile de orz şi 50 000 chile de grîu care fuseseră la început orînduite să fie cumpărate din ţara Moldovei prin mijlocirea ta, care eşti voievodul cel mai sus amintit, şi să fie transportate la hambarele din Isaccea şi pentru care intervenise după aceea schimbare, în sensul ca să fie cărate la cetăţile Hotin şi Bender.

Sosind în partea ta scrisorile trimise de marele vizir [1] cu întrebarea privind cantităţile de grîu şi orz cărate, ai scris şi ai dat de ştire că, de la sosirea ta în partea aceea, ai avut mereu grijă de pregătirea şi de procurarea şi de trimiterea zaherelelor mai sus pomenite şi că, pînă la venirea poruncii mele purtătoare de înaltă glorie, au fost scoborîte la schelele de la Isaccea şi Timarabad [2] 27 500 chile de grîu şi 33 000 chile de orz şi că cea mai mare parte din ele a fost predată intendentului de hambare, iar restul de asemenea a fost încărcat în caice şi trimis. Mai scrii că restul de 17 665 chile de grîu şi 101 525 chile de orz au rămas în Moldova şi că acestea vor fi trimise la cetăţile mai sus arătate[3], aşa cum s-a dat firmanul meu.

Cînd a fost cercetat defterdarul vistieriei mele împărăteşti, s-a scos de la Mevkufat şi s-a făcut arz cu raport scris *(takrir)* că, aşa cum s-a scris mai sus, potrivit înaltei mele iradele, din cele 134 525 chile de orz şi 50 000 chile de grîu, arătate mai înainte, care fuseseră orînduite la început, să fie cumpărate din Moldova prin mijlocirea ta şi să fie transportate, în partea Ismailului, 30 000 chile de grîu şi 84 525 chile de orz au fost repartizate pentru Bender, iar 20 000 chile de grîu şi 50 000 chile de orz au fost repartizate pentru Hotin [4].

Din scrisorile tale de acum reiese că, pînă la sosirea în partea ta a ilustrei mele porunci, privind schimbarea aceea, din cantităţile de grîu şi orz schimbate pentru cele două cetăţi mai sus pomenite, ai trimis la Isaccea 27 500 chile de grîu şi 33 000 chile de orz, portivit poruncii mele purtătoare de înaltă glorie care fusese emisă mai înainte. Din această pricină, lipsesc tot atîtea cantităţi din cele orînduite pentru Hotin şi Bender.

De aceea a fost emisă şi trimisă această înaltă poruncă a mea, dîndu-se firmanul meu ca, în afară de cele trimise la Isaccea, din cele 22 500 chile de grîu şi din cele 101 525 chile de orz, care mai rămăseseră de trimis din zaherelele mai sus orînduite, să trimiţi la Hotin 21 525 chile de orz, iar restul de 80 000 de chile de orz şi 22 500 chile de grîu să le trimiţi şi să le predai la cetatea Bender.

Astfel, la sosirea ei, făcînd şi procedînd aşa cum s-a dat firmanul meu, să depui multă stăruinţă şi mult zel ca, din zahereana rămasă de trimis şi neexpediată, 21 525 chile de orz să trimiţi la cetatea Hotin, iar restul de 80 000 chile de orz, precum şi cele 22 500 chile de grîu să le trimiţi la cetatea Bender şi, predîndu-le celor însărcinaţi cu luarea lor în primire, să iei şi de la aceştia seneturi de luare în primire şi să le faci să ajungă la înalta mea

Poartă pentru a fi trecute la locul cuvenit. Să te fereşti şi să te ţii departe de fapte şi de purtări contrare ilustrei mele porunci!

La 29 Ş., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 31, nr. 63. Rez. Cat., II, p. 323—324, nr. 1126.

---

[1] Iusuf paşa.
[2] *Timarabad, Timarova, Tumorova*, azi Reni.
[3] Bender şi Hotin.
[4] V. doc. 97 şi 101 din volumul de faţă.

118 **1787 iunie 18** *(1201 ramazan 2)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să taie „o treime" din cheresteaua cerută pentru nevoile cetăţii Oceacov şi să o transporte la cetatea respectivă, urmînd ca alte „două treimi" să le taie şi să le transporte domnul Ţării Româneşti, Nicolae Mavrogheni. Cheltuielile urmau să fie reţinute din tribut.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Se dăduse înalta mea iradea pentru proiectarea *(resim)* şi construirea meterezului din cetatea Oceacov *(Ozu)* cu ajutorul inginerului francez [1]. S-a făcut cunoscut de acolo ca să se pregătească şi să se trimită cherestelele şi celelalte lucruri trebuincioase, care au fost cerute potrivit defterului trimis de astă dată la înalta mea Poartă din partea inginerului amintit, în legătură cu nevoile meterezului.

Cînd pregătirea, dintr-un loc potrivit, a celor cerute după defterul inginerului amintit a fost lăsată pe seama şefului arhitecţilor Curţii [2], el a dat de ştire că este nevoie să se taie şi să se transporte numai din munţii Ţării Româneşti şi ai Moldovei cele 650 de bucăţi de scînduri de susţinere [3], avînd lungimea de 4 zira şi lăţimea de 12 parmace, iar grosimea de 5 parmace, precum şi cele 2 500 de bucăţi de scînduri de stejar cu lungimea de 3 zira şi lăţimea de 12 parmace, iar grosimea de 1 parmac, cerute de inginerul amintit, deoarece nu e cu putinţă ca în altă parte să se găsească scînduri de acele dimensiuni.

Cînd cuprinsul corespondenţelor şi ilamul său au fost făcute arz şi au fost aduse la cunoştinţă cu raport, s-a dat firmanul meu ca o treime *(sülüs)* din scîndurile de susţinere şi de stejar să fie tăiate din Moldova prin mijlocirea ta, care eşti voievodul cel amintit al Moldovei, iar două treimi *(sülüsan)* din ele să fie tăiate din Ţara Românească, prin mijlocirea voievodului Ţării Româneşti, voievodul Nicolae Mavrogheni [4], sfîrşitul să-i fie cu noroc!, urmînd să fie transportate apoi în grabă la cetatea Oceacov.

Voievodul mai sus pomenit al Ţării Româneşti fiind sfătuit cu o altă ilustră poruncă a mea, a fost scrisă şi trimisă şi ţie această ilustră poruncă a mea.

Astfel, la sosirea ei, să te grăbeşti să tai din munţii Moldovei şi să transporţi iute cele 217 bucăţi de scînduri de susţinere, avînd lungimea de 4 zira, lăţimea de 12 parmace, iar grosimea de 5 parmace şi care reprezintă o treime din 650 de scînduri de postament, precum şi cele 834 de scînduri de stejar, avînd lungimea de 3 zira, lăţimea de 12 parmace iar grosimea de

1 parmac şi care reprezintă o treime din cele 2 500 de scînduri de stejar cerute de inginerul amintit, cu condiţia de a socoti costul tăiatului şi transportul în contul banilor giziei Moldovei, aflaţi pe seama ta.

La 2 N., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 32, nr. 64. Rez. Cat., II, p. 324, nr. 1 127.

---

[1] Jean de Lafytte.
[2] *Hassa mimarbaşışı.*
[3] *Talpa tahtası.*
[4] *Mavroyani Nikola.*

119 **1787 iunie 20** *(1201 ramazan 4)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte vizirului Ali paşa, serascher de Ismail, şi cadiului şi intendentului de hambare de la Isaccea, pentru ca acesta din urmă să nu refuze grîul decorticat (bulgur) trimis de domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti, dacă zahereaua este de bună calitate. Se mai arată că grîul de acolo ar fi mai bun decît mostra adusă la Poartă şi care a fost restituită vizirului pentru a face comparaţie.

Poruncă adresată serascherului din părţile Ismailului, fostul mare vizir Ali paşa, precum şi cadiului de Isaccea şi intendentului de hambare [1] de la Isaccea:

Potrivit celor auzite acum din spusele celor trimişi deghizaţi de la înalta mea Poartă în diferite părţi, pentru cercetarea în taină a situaţiei cetăţilor Oceacov, Bender şi Hotin, precum şi pentru stabilirea adevărului asupra situaţiei din părţile Ismailului şi din celelalte părţi de pe acolo, se adevereşte că, deşi grîul decorticat *(bulgur)*, orînduit de astă dată în cantitate cunoscută din ţara Moldovei pentru nevoile oştirii de la Ismail, şi adus în aceste clipe la Isaccea, este mai sănătos şi mai bine păstrat decît mostra adusă de astă dată la Poarta fericirii mele, totuşi, numai şi numai din dorinţa de a obţine un dar *(ikramiye)* de la voievodul Moldovei [2], susnumitul intendent de hambare de la Isaccea, sub pretextul dreptăţii şi ocrotirii miriei, refuză să primească grîul decorticat pomenit mai sus şi că pricinuieşte fel de fel de necazuri şi greutăţi.

Această treabă fiind împotriva echităţii şi dreptăţii şi contrară îngăduinţei mele împărăteşti, mostra amintită a fost trimisă într-acolo împreună cu această ilustră poruncă a mea [3].

De aceea tu, care eşti serascherul arătat, să cercetezi această chestiune în persoană, precum şi cu ajutorul şeriatului. Dacă grîul rîşnit, care vine din Moldova, se potriveşte cu mostra trimisă de aici, atunci, descărcîndu-l numaidecît, să-l predaţi intendentului amintit, iar de azi încolo, de vreme ce zaherelele trimise la Isaccea şi la Ismail fie din ţara Moldovei, fie din alte părţi, sînt mai bune şi mai bine păstrate decît zaherelele ce se produc în ţinuturile amintite şi dacă nu s-au amestecat ulterior cu altceva, atunci să nu se mai refuze primirea lor numai din dorinţa de cîştig şi nimeni să nu fie supărat sau persecutat în alte chipuri. Dacă va fi nevoie de numirea unor oameni de încredere şi de cuvînt pentru stabilirea adevărului în astfel de cazuri, atunci nu vor folosi la nimic scuzele şi rugile şi intervenţiile în privinţa celor care îndrăznesc să le refuze în acest fel, ceea ce pricinuieşte amînarea în aran-

jarea treburilor importante, şi li se va veni de hac fără iertare. Despre aceasta să sfătuieşti aşa cum trebuie pe sus-numitul intendent şi pe ceilalţi şi aşa să le dai de ştire. De asemenea, să depui strădanie mare ca zaherelele care vin să se deşarte [4] cu dreptate şi justeţe cu chila de Istanbul, demirlie *(timurlu)* şi tamgalie *(tamgalu)*.

De asemenea şi voi, cadiul şi intendentul, amintiţi mai sus, să vă supuneţi cerinţelor ilustrei mele porunci şi să daţi ascultare părerilor vizirului cel pomenit.

La 4 N., anul 1201.

Notă: „Pentru mostra grîului a fost emisă şi trimisă o altă ilustră poruncă separată, în sensul arătat mai sus, către vizirul muhafîz de Bender şi cadiul de Bender, precum şi către agalele *(agavat)* şi căpeteniile *(zabıtan)* de acolo" (nr. 66).

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 32, nr. 65 şi 66. Rez. Cat., II, p. 324, nr. 1128.

---

[1] *Anbar emini.*
[2] Alexandru Ipsilanti.
[3] Vezi nota de la sfîrşitul documentului.
[4] *Devr-i kil.*

120 1787 iulie 7—16 *(1201 ramazan, evahır)*

Firman prin care, la cererea capuchehăilor Moldovei, sultanul Abdul-Hamid I porunceşte autorităţilor otomane dintre Moldova şi Poartă ca să nu-i supere pe gelepii şi pe ciobanii care aduc oi la Constantinopol, prin cereri de vamă sau alte dări, ele fiind contrare poruncilor anterioare şi dăunătoare asigurării capitalei cu carnea trebuincioasă.

Poruncă adresată vizirilor mari şi mirimiranilor [1] glorioşi şi judecătorilor şi altor căpetenii şi oameni de slujbă [2], aflaţi pe drumul ce duce din ţara Moldovei şi pînă la Înalta Poartă:

În privinţa oilor pe care voievodul de acum al Moldovei, pildă printre emirii neamului Mesiei, voievodul Alexandru [3], sfîrşitul să-i fie cu noroc!, le va procura din ţara Moldovei şi le va trimite pentru întreţinerea zilnică a slujitorilor lui Allah, care locuiesc la înalta mea Poartă, capuchehăile susnumitului voievod au cerut cu raport *(takrir)* emiterea, ca şi în trecut, a ilustrei mele porunci pentru ca ⟨oile⟩ să nu fie oprite fără motiv pe drum şi la trecători, iar gelepii şi ciobanii numiţi pentru aducerea lor să nu fie persecutaţi prin cerere de aspri sub nume de „călcare a pămîntului" [4] sau în alte chipuri şi nimeni să nu se amestece la trecerea lor în linişte şi să nu-i atace.

Cînd au fost cercetate registrele de porunci păstrate la Divanul meu împărătesc, s-a găsit scris şi înregistrat că, potrivit vechiului obicei, dările pentru oile care vin din ţara mai sus pomenită la Poarta fericirii mele le strîng, din mîinile stăpînilor lor, voievozii Moldovei şi apoi le cumpără cei din ceata gelepilor şi că, afară de aceasta, oile, la rîndul lor, fiind procurate la timp din ţara aceea, nu s-a întîmplat, înainte de război, să se ceară din nou bani sub nume de „dare de oi" [5] şi de vamă şi de negoţ *(bâc)* şi de „călcare a pămîntului" sau sub nume de „trecere" *(mürûriye)*. Dar, de la o vreme încoace, în momentul trecerii peste fluviul Dunărea *(Tuna)* a oilor de acest fel, care se aduc la înalta mea Poartă, cetele de gelepi, contrar obiceiului vechi şi împotriva condiţiilor dării pentru oi, sînt oprite de către vameşi şi de celelalte

căpetenii de pe malurile Dunării şi se percep cu sila dările mai sus pomenite. Acest fapt face ca oile să nu mai ajungă încoace.

Vorbind despre acestea, capuchehăile fostului voievod al Moldovei [6] rugaseră cu un raport scris emiterea poruncii mele purtătoare de înaltă glorie pentru ca, de azi încolo, să nu se mai facă opreliști şi supărări fie prin cerere de „dare pentru oi", fie prin cerere de alte impozite, contrare condiţiilor şi obiceiului vechi, iar amestecurile şi persecuţiile care se ivesc să fie oprite şi înlăturate.

De aceea s-a găsit scris că la sfîrşitul *(evahır)* lui ramazan, din anul 1200 [7], fusese acordată înalta mea poruncă, potrivit ilustrei mele porunci emise cu cinste, în sensul ca, de azi încolo, să se arate atenţie şi să se aibă grijă faţă de respectarea poruncii ca, pentru oile ce se aduc din Moldova la înalta mea Poartă, stăpînii de oi să nu fie persecutaţi şi supăraţi nicăieri şi niciodată, la trecători sau la vaduri sau la ghecet uri, prin cerere de dări, întrucît aduc prejudicii slujitorilor lui Allah. De asemenea, s-a mai găsit scris ca, prin trimiterea şi expedierea, rînd pe rînd, la Poarta fericirii mele a oilor care sosesc, să se arate atenţie şi să se supravegheze ca slujitorii lui Allah să fie feriţi de greutăţi în ceea ce priveşte carnea de oaie şi toţi să se ferească de a îngădui, prin fapte contrare înaltelor porunci, rămînerea pe drumuri a oilor care urmează să vină. De aceea s-a dat firmanul meu ca să se procedeze potrivit celor scrise mai sus.

Astfel, cererea persoanei mele purtătoare de coroană fiind aceea de a se arăta grijă pentru înlăturarea greutăţilor slujitorilor lui Allah, prin creşterea, la Poarta mea purtătoare de dreptate, a numărului oilor trebuincioase pentru nevoile locuitorilor reşedinţei împărăţiei mele, împărăţia mea nu îngădui în nici un chip ca, oprindu-se oile ce urmează să vină din ţara Moldovei de-a dreptul la înalta mea Poartă, ele să piardă vreme pe drum şi să se ceară vreodată, la trecătorile sau la vadurile sau la ghecet urile aflate pe maluri, dările şi impozitele mai sus amintite sau să se ceară aspri sub alte pretexte. De asemenea, nu îngădui să se împuţineze numărul oilor care se aduc, prin păgubirea celor din ceata gelepilor şi a ciobanilor sau prin păgubirea raialelor moldovene, de baştină, care aduc oi.

Cînd veţi lua cunoştinţă de cele de mai sus, atunci voi, cei care sînteţi vizirii amintiţi, precum şi mirimiranii şi ceilalţi, pomeniţi mai sus, în cazalele oricăruia dintre voi vor intra oile pe care voievodul amintit le va trimite la Poarta fericirii mele, să faceţi şi să procedaţi potrivit ilustrelor mele porunci emise mai înainte şi să vă feriţi foarte mult şi să vă ţineţi departe de a îngădui ca gelepii şi ciobanii desemnaţi cu aducerea lor să fie persecutaţi sau oprimaţi sau supăraţi prin cererea dărilor şi impozitelor amintite, care aduc pagube slujitorilor lui Allah şi sînt contrare înaltelor mele porunci.

Ocrotindu-i şi ferindu-i în orice împrejurare, să vă străduiţi, în unire, şi să aveţi grijă pentru crearea condiţiilor care să prilejuiască sosirea în grabă a oilor mai sus pomenite la Poarta mea purtătoare de bunăvoinţă.

La sfîrşitul *(evahır)* lui N., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. nr. 343, f. 33, nr. 67. Rez. Cat., II, p. 325, nr. 1132.

---

[1] *Mir-i-miran.*
[2] *Iş erleri.*
[3] Alexandru Ipsilanti.
[4] *Toprak bastı.*
[5] *Âdet-i agnam.*
[6] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[7] *Evahır ramazan 1200* = 18—27 iulie 1786.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I îl anunță pe domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti, precum că cele peste 2 000 de scînduri mari de stejar cerute de intendentul de construcții din Occacov, Ibrahim, pentru tunurile de acolo, au fost reduse la 247 de bucăți, în vederea ușurării sarcinilor locuitorilor Moldovei. De aceea i se poruncește să taie și să care doar cele 247 de scînduri, scăzînd costul lor din tributul țării către Poartă.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

În vederea construirii, cu ajutorul intendentului de binale [1] de la Occacov *(Ozu)*, a tunurilor aflate acolo se dăduse înalta mea iradea ca scîndurile necesare pentru cundace și roți și postamente de rezervă pentru tunuri să fie luate și consumate din cele existente în cetatea mai sus arătată, iar scîndurile ce vor trebui după aceea, pentru completare, să fie tăiate din Moldova.

Dar în ilustra mea poruncă emisă în această privință nefiind arătată cantitatea scîndurilor pomenite, intendentul de binale de acum de la Oceacov, Ibrahim, care este unul dintre ghedikliii înaltei mele Curți, să-i crească gloria, a cerut pentru tunurile mari 1 000 de bucăți ⟨de scînduri⟩, cu lungimea de cîte 6 zira, lățimea de 17 parmace și grosimea de cîte 5 parmace, iar pentru tunurile mijlocii a cerut iarăși 1 000 de bucăți, avînd lungimea de cîte 5 zira, lățimea de 15 ⟨parmace⟩ iar grosimea de cîte 4 parmace, în totalul 2 000 de bucăți pentru cundace. De asemenea, el a cerut și 100 de bucăți de grinzi pentru postamente *(döșeme)*, avînd lungimea de cîte 6 zira, lățimea de 18 ⟨parmace⟩ iar grosimea de cîte 7 parmace.

Dar în anul acesta binecuvîntat fiind foarte multe lucruri de pregătit din țara Moldovei, supușii ei merită îndurare. Afară de aceasta, în clipa de față va fi greu să se pregătească din țara mai sus pomenită cantitatea aceea de scînduri, cu lungimile și lățimile respective, cerute de intendentul de binale cel pomenit mai sus.

Cînd topcibașiul de la înalta mea Curte a fost întrebat despre felul cum trebuie orînduită această treabă, el a dat de știre că cei cunoscători ai situației au anunțat că atît miria, cît și raialele vor avea greutăți și pagube la tăierea celor 2 300 [2] de bucăți mari de scînduri, cerute de sus-numitul intendent de binale, așa cum s-a scris mai sus, și că nu este nevoie de atîtea cantități de scînduri. El a mai arătat că pentru construirea acelor cundace mari, trebuincioase pentru cele 29 de tunuri mari, aflătoare în cetatea amintită, și care vor fi folosite la nevoie ca rezerve, vor ajunge 58 de bucăți, cu lungimea de cîte $5\frac{1}{2}$ zira, cu lățimea de 16 parmace și grosimea de cîte 5 parmace, iar pentru cundacele trebuincioase celor 42 de tunuri mari și mijlocii vor ajunge 84 de bucăți, lungi de cîte 5 zira, late de 12 parmace și groase de 4 parmace, și că, de asemenea, pentru trebuințele celor 71 de roți, necesare tot tunurilor amintite, vor fi de ajuns 170 de bucăți, lungi de cîte 4 zira, late de 18 parmace și groase de cîte 5 parmace. În total fac 247 de bucăți de scînduri mari de stejar. El a mai arătat că, pe lîngă acestea, vor fi folosite și 100 de scînduri din grinzile de postamente *(döșeme)* existente la Akkerman.

Cînd acestea au fost făcute arz cu raport scris, atunci a fost emisă și trimisă o altă ilustră poruncă a mea, către sus-numitul intendent de binale, precum că cele 247 de scînduri mari de stejar vor fi tăiate și transportate din țara Moldovei, iar pentru tine a fost emisă și trimisă această ilustră poruncă a mea, dîndu-se firmanul meu ca tu, care ești voievodul cel pomenit

mai sus, să depui strădanie şi să ai grijă pentru tăierea acelei cantităţi de cherestele [3] şi pentru transportarea ei la cetatea amintită, precum şi pentru predarea ei intendentului de binale cel arătat mai sus, cu condiţia de a socoti costul trebuincios pentru tăiere şi transport din banii giziei Moldovei, aflaţi pe seama ta.

Astfel, la sosirea ei, făcînd şi procedînd potrivit firmanului dat, să tai cu o clipă mai devreme cele 247 de bucăţi de scînduri mari de stejar, amintite mai sus, cu condiţia de a socoti costul tăierii şi transportului în contul banilor giziei Moldovei, aflaţi pe seama ta, şi să le cari la cetatea mai sus arătată şi să le predai numitului intendent de binale şi să iei sened din mîna intendentului de binale, cel pomenit mai sus, precum că i-au fost predate, şi să-l păstrezi la tine pentru a fi socotit în contul tău.

La 23 N., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 33—34, nr. 68. Rez. Cat., II, p. 325, nr. 1133.

[1] *Bina emini.*
[2] Aşa e în text (greşit).
[3] Numai 247 bucăţi şi nu 2 000, cum se ceruse la început.

122 ⟨1787 iulie 10—24⟩

Scrisoare prin care, la înştiinţarea dată de capuchehăile Moldovei la Poartă despre eforturile depuse de Alexandru Ipsilanti în vederea îndeplinirii poruncilor de procurare de zaherele pentru Poartă şi serhaturi, marele vizir Iusuf paşa îşi exprimă faţă de domn satisfacţia sa pentru aceste străduinţe, cerîndu-i totodată să arate acelaşi devotament şi mai departe.

Suretul scrisorii — poruncă *(emirname)* a măriei sale marelui vizir cel ocrotitor:

Capuchehăile tale au arătat de astă dată cu raport scris precum că depui zel şi cheltui bani în privinţa pregătirii zaherelelor pentru care se dăduse firman să fie trimise din Moldova la serhaturile din împrejurimi, iar cînd au fost cercetate locurile pe unde se găsesc zaherele, s-a văzut că unii negustori de Capan au ⟨zaherele⟩ acontate *(peyleşilmiş)* de la locuitorii Moldovei, în timp ce alţii posedă cantităţi multe de grîu şi orz, puse încă din toamna trecută în magaziile din Galaţi *(Kalas)*, dar că aceste zaherele au fost lăsate stăpînilor lor pentru nevoile zilnice de întreţinere a locuitorilor de la Poarta fericirii şi că, pînă la vremea treierişului nou, zaherelele se împuţinează mereu în ţară. Ei au mai arătat că, din aceste pricini, depui eforturi pentru îndeplinirea cerinţelor poruncii, cumpărînd cu preţ ridicat din alte părţi, vecine Moldovei, zaherelele pentru care s-a dat firman să fie trimise la serhaturile din împrejurimi.

Noi cunoaştem zelul şi devotamentul tău şi grija pe care o ai în vederea aranjării înaltelor slujbe care ţi s-au poruncit. De asemenea, în toate împrejurările aşteptăm de la tine servicii demne de laudă. De aceea ne-am bucurat pentru strădaniile tale, arătate mai sus, în privinţa îndeplinirii cerinţelor poruncii privitoare la zaherele.

Astfel, potrivit devotamentului tău şi al dreptăţii tale, înnăscute, să depui şi de azi încolo eforturi şi zel pentru aranjarea şi îndeplinirea, potrivit poruncii şi firmanului, ale înaltelor servicii lăsate pe seama bunei tale credinţe. Îndeosebi, trimiţînd la Poarta fericirii de cîteva ori mai multe zaherele fe-

lurite decît în anii trecuţi şi decît pe vremea înaintaşilor tăi, să faci servicii demne de laudă, care să ducă la întărirea şi la creşterea bunăvoinţei pe care o avem faţă de tine.

De asemenea, trimiţînd în întregime la locurile cuvenite şi cele orînduite pentru serhaturile din împrejurimi, să te grăbeşti să îndeplineşti cerinţele poruncilor şi să trimiţi încoace condicile *(defter)* zaherelelor pe care le expediezi treptat, din cele orînduite, la serhaturi, precum şi la Poarta fericirii.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 34, nr. 69. Rez. Cat., II, p. 326, nr. 1137.

123 **⟨1787 iulie, înainte de 17 = *1201 ramazan*⟩**

Dovadă prin care Iahia, vistiernicul Haremului sultanului, confirmă primirea giaizelei de îidie trimisă de domnul Ţării Româneşti, Nicolae Mavrogheni, constînd din: 15 000 guruşi, două piei de samur, 12 samuri şi o piele de rîs.

Sensul scrierii acestor slove este:

Întrucît au sosit, prin capuchehaiaua voievodului Ţării Româneşti, 15 000 guruşi, două burdufe *(tulum)* de samur şi 12 perechi de samur, precum şi un burduf de piele de rîs *(vışık)*, pentru a fi giaizea de îidie [1] a voievodului amintit, pe anul acesta 1201, şi întrucît au fost predate la vistieria împărătească interioară [2], de aceea i s-a acordat această dovadă scrisă.

Semnătură: Iahia *(Yahya)*, chehaiaua vistieriei ....

Sigiliu: Iahia .....

Arh. St. Buc., microf. Turcia, r. 4, c. 301. Orig., TKSMA, E. 6496/1.

---

[1] *Iyd-i-Fitr*, sărbătoarea de după luna *Ramazan*. A căzut la *1 şevval 1201* = 17 iulie 1787 *(Ramazan Bayramı = Şeker Bayramı)*.
[2] *Enderun-i Hazine-i Hümayun.*

124 **1787 iulie 25 *(1201 şevval 9)***

Firman prin care, la cererea capuchehăilor Moldovei, sultanul Abdul-Hamid I porunceşte autorităţilor otomane care conduc casele de poştă dintre Constantinopol şi Măcin să nu fie supăraţi sau opriţi din drumul lor călăraşii care circulă între Moldova şi Constantinopol. Se cere ca ei să fie sprijiniţi în călătoria lor, dîndu-li-se cai de poştă cu plată, fără împotrivire.

Poruncă pentru mutesellimul de Silistra şi pentru cadiii şi naibii şi căpeteniile *(zabıtan)* şi oamenii de slujbă [1] din cazalele de pe drumul de la Măcin şi pînă la Înalta Poartă, care au case de poştă.

Capuchehăile Moldovei au dat de ştire că, deşi călăraşii trimişi cu treburi importante şi grabnice din ţara Moldovei la Poarta fericirii mele sau de la înalta mea Poartă spre Moldova circulau din trecut şi pînă acum pe drumul Măcinului, totuşi, de la o vreme încoace ei se duc şi se întorc prin

Silistra, dar că feluritele tiranii și persecuții ale menzilgiilor[2], aflați pe drum, fiind fără margine și foarte mari, ele pricinuiesc întîrzierea olacilor, precum și întreruperea treburilor. Ei au mai arătat că, afară de aceasta, din pricina hoților de drum, care s-au ivit în acele părți, nu a mai rămas siguranță pe drumurile mari și că, pentru a ușura treburile și pentru a păstra vechiul obicei, trebuie să fie puși călărașii să treacă iarăși prin părțile Măcinului. Astfel, ei s-au rugat pentru emiterea ilustrei mele porunci pentru ca toți cadiii, naibii, căpeteniile ostășești și giziedarii să se țină departe de a-i persecuta și de a-i supăra, în vreun fel, pe drum, pe călărașii amintiți mai sus și să se grăbească să le dea fără întîrziere caii de care au nevoie și să aibă grijă ca ei să treacă și să ajungă cu bine și cu sănătate de la unii la alții. Din cele extrase de la Mevkufat se vede că este condiție ca sus-numiții călărași să nu fie supărați și necăjiți în ceea ce privește acordarea de cai de menzil, cu plată, de la casele de poștă aflate pe drumul lor și, întocmai ca în vechime, ei să fie puși să încalece în grabă și să fie trimiși acolo unde au poruncă să meargă și să ajungă cu bine și cu sănătate. De aceea a fost anume emisă și trimisă, prin ...,[3] această poruncă a mea, purtătoare de înaltă glorie, dîndu-se firmanul meu ca să se facă și să se procedeze potrivit cerințelor condițiilor arătate.

Astfel, la sosirea ei, voi, care sînteți mutesellimul, cadiii, naibii, căpeteniile ostășești, precum și ceilalți, pomeniți mai sus, făcînd și procedînd așa cum s-a dat firmanul meu, să depuneți sforțări și să aveți grijă ca, de azi încolo, așa cum a fost din vechime și pînă acum, călărașii de acest fel, care vin din țara Moldovei sau se duc cu treburi importante, să nu fie persecutați și supărați, contrar îngăduinței și împotriva condițiilor arătate, în ceea ce privește acordarea de cai de menzil, cu plată, de la casele de poștă aflate pe drumul de la Măcin și pînă la Poarta fericirii mele și, trimițîndu-i, ca și în trecut, acolo unde au poruncă să meargă și făcîndu-i să ajungă cu bine și cu sănătate, să vă străduiți și să aveți grijă ca să nu se ivească fapte care să ducă la întreruperea sau la întîrzierea treburilor importante și urgente.

La 9 șevval, anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 35, nr. 70. Rez. Cat., II, p. 325—326, nr. 1134.

---

[1] *Iș erleri.*
[2] *Menzilgiu (Menzilci).*
[3] Loc alb.

125 **⟨1787 august 5—14 = *1201 șevval, evahır*⟩**

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf pașa, răspunzînd mahzarului domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, precum că nu s-a găsit modalitatea trecerii a două galioane prin Brațul Sulina spre a fi trimise la Poartă, fiind construite la Galați de domnii Moldovei și Țării Românești, îi cere să găsească totuși, în înțelegere cu domnul Țării Românești, Nicolae Mavrogheni, o cale de a le scoate prin Sulina și de a le trimite la Constantinopol.

Suretul scrisorii-porunci a marelui vizir emisă pentru scoaterea din Brațul Sulina[1] a galioanelor *(kalyon)* construite:

S-a făcut de astă dată cunoscut cu mahzar precum că nu s-a putut găsi o cale pentru scoaterea din Brațul Sulina a celor două galioane de cîte 45 arșinuri, care au fost construite mai înainte de aceasta la schela Galați

prin mijlocirea ta și cu ajutorul voievodului Țării Românești [2] și care au fost aduse la Brațul Sulinei. Numai că, așa cum ai arătat sforțări și zel în construirea și terminarea galionului amintit, care a fost făcut cu ajutorul tău, se cere să depui strădanie și zel și în ceea ce privește porunca de a găsi un leac și o posibilitate pentru scoaterea lui din „Bogazul" [3] pomenit mai sus.

De aceea s-a scris această scrisoare pentru ca, înțelegîndu-te cu voievodul cel amintit al Țării Românești și unindu-te cu el, să depui eforturi și zel pentru trimiterea lor încoace, găsind, oricum, o cale și pentru scoaterea și trecerea lor cu bine și în bunăstare prin „Bogazul" arătat.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 35, nr. 71. Rez. Cat., II, p. 326, nr. 1135.

---

[1] *Sünne-Boğazı.*
[2] Nicolae Mavrogheni.
[3] *Boğaz,* în loc de *Sünne-Boğazı.*

126 — 1787 august 5—14 *(1201 şevval, evahır)*

Scrisoare prin care, la cererea seraschierului de la Marea Neagră, Ebubekir pașa, marele vizir Iusuf pașa comunică domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, precum că, pentru trecerea galioanelor construite la Galați, prin Brațul Sulina, patru caice au fost trimise de la Poartă, iar alte patru vor fi date de seraschier, cu un capudan. Se cere ca și domnul să depună stăruințe pentru trecerea și trimiterea lor spre Poartă, în înțelegere cu domnul Țării Românești și cu oamenii ce vor fi desemnați de seraschierul Ebubekir pașa.

Altă scrisoare-poruncă a marelui vizir privind galioanele amintite[1]:

Cînd se făcuse cunoscut cu mahzar precum că nu se putuse găsi o cale pentru scoaterea din Brațul Sulina [2] a celor două galioane *(kalyon)* pe care le construiserăți cu poruncă, mai înainte de aceasta, la schela Galați, atît domnia ta, cît și voievodul Țării Românești, [3] fuseseră scrise, mai înainte de aceasta, hîrtii din partea noastră și fuseseră trimise ție și voievodului Țării Românești cu sfaturi ca, înțelegîndu-te cu voievodul Țării Românești, să arătați grijă față de porunca trimiterii lor încoace, găsind, oricum, o cale pentru trecerea și scoaterea lor cu bine și în bunăstare prin „Bogazul" [4] arătat mai sus.

În corespondențele sosite de astă dată din partea măriei sale vizirului cel glorios, prețuitul Ebubekir pașa, care este acum seraschier la Marea Neagră, se arată că, din pricina apei reduse, nu este acum cu putință trecerea galioanelor amintite prin Brațul Sulina. De asemenea, în ele se mai află scris și cuprins că pentru trecerea lor este neapărat nevoie de prezența a opt caice ceamlîgea *(çamlıca).*

Cerîndu-se trecerea și scoaterea, în aceste zile, prin Brațul Sulina a galioanelor amintite, patru din cele opt caice ceamlîgea, care trebuie trimise, au fost pornite de la Înalta Poartă, iar celelalte patru au fost repartizate din corăbiile aflate sub comanda ⟨vizirului⟩ cel pomenit mai sus.

De asemenea, a fost emisă anume o poruncă purtătoare de înaltă glorie și trimisă sus-numitului ⟨vizir⟩ pentru ca, împreună cu cele opt corăbii ceamlîgea, să desemneze și un capudan încercat și priceput în astfel de meșteșuguri și să se grăbească să asigure condițiile pentru trecerea galioanelor pomenite mai sus.

S-a scris această scrisoare pentru ca și tu, luînd legătura cu voievodul Țării Românești și cu capudanul acela și cu arhitectul *(mi'mar),* precum

şi cu ceilalţi, de trebuinţă, să depui strădanie şi zel pentru asigurarea condiţiilor, astfel ca, în zilele acestea, galioanele amintite să fie trecute şi scoase cu bine şi în bunăstare prin „Bogazul" pomenit mai sus.

Pe la sfîrşitul lunii şevval *(L)*, anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or., 343, f. 35—36, nr. 72. Rez. Cat., II, p. 326, nr. 1136.

---

[1] V. şi doc. 125 din volumul de faţă.
[2] *Sünne-Bogazı.*
[3] Nicolae Mavrogheni.
[4] Braţul Sulina.

127 — 1787 august 5—14 *(1201 şevval, evahır)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să procure, potrivit obiceiului din trecut, zece „samsoni" mari şi să-i trimită la Poartă, întrucît s-a redus numărul celor aflaţi în grija samsongiilor.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Murind, cu timpul, şi pierind samsonii *(sanson)* aflaţi mai înainte la ogeacul samsongiilor[1], din grădina Kuleli,[2] care sînt slujitorii împărăţiei, şi dat fiind că nu au venit alţii de multă vreme încoace, din aceste pricini nu se găsesc la nevoie samsoni pentru spectacole *(temaşa)*. De aceea fostul bostangibaşi[3] făcuse cunoscut, mai înainte de aceasta, cu raport, că se dădeau porunci ilustre pentru a se trimite samsoni din părţile Ţării Româneşti şi Moldovei şi ale Hotinului, aşa cum se trimiteau în trecut.

De astă dată a fost extras, cu înalt firman, de la Contabilitatea generală *(Başmuhasebe)*, cuprinsul ilustrei mele porunci emise de la Divanul meu împărătesc în anul ⟨11⟩93[4] către voievodul Moldovei[5], în sensul ca, potrivit ilustrelor mele porunci date în anii trecuţi, să se pregătească din Moldova zece samsoni mari şi puternici, ca şi altă dată, şi să se trimită în grabă la înalta mea Poartă, în căruţe prevăzute cu gratii, spre a se găsi în grădina ogeacului amintit, pentru a fi priviţi la aniversarea naşterii împărăţiei sale sau la alte sărbători. De aceea a fost emisă şi trimisă anul acesta ilustra mea poruncă, dîndu-se firmanul meu ca să se procedeze potrivit ilustrei mele porunci emise mai înainte.

Astfel, tu, care eşti voievodul cel pomenit al Moldovei, aşa cum s-a scris mai sus, cînd vei afla că a reieşit clar din condici *(kuyudat)* precum că samsonii necesari, care trebuie să se găsească la ogeacul amintit, se pregătesc şi se trimit, din trecut şi pînă acum, din părţile Hotinului şi ale Ţării Româneşti şi Moldovei, să depui eforturi şi să ai grijă pentru a procura din Moldova zece samsoni mari şi puternici, ca şi altă dată, şi pentru a-i trimite în grabă şi iute la înalta mea Poartă, punîndu-i în căruţe prevăzute cu gratii. Să te fereşti şi să te ţii departe de contrariul!

Pe la sfîrşitul *(evahır)* lui L., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 36, nr. 73. Rez. Cat., II, p. 327, nr. 1140

---

[1] *Sansoniyan*, cu pluralul persan: „yan".
[2] *Kuleli*, „loc cu turn", cartier în Istanbul.
[3] *Ser-bostaniyan.*
[4] *1193 H.* = 19 ianuarie 1779 — 7 ianuarie 1780.
[5] Constantin Moruzi.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să taie un număr de 48 de scînduri de tei şi să le trimită la Poartă prin serdarul de Galaţi, pentru nevoile tunurilor ce se construiau, cu condiţia de a plăti cheltuielile de tăiere şi de transport din tributul Moldovei.

Altă poruncă [1]:

Arabagibaşi [2] Mehmed, să-i crească gloria, a orînduit şi a făcut cunoscut *(i'lâm)* că în vederea terminării muniţiilor de război de la cherhanaua tunarilor [3] este nevoie să se taie şi să se transporte din partea Moldovei, pentru canaturi, 48 de scînduri de tei de Galaţi[4], foarte sănătoase şi avînd amîndouă capetele egale, trebuincioase pentru construirea din nou a 14 tunuri cu tragere rapidă, precum şi pentru facerea carelor de muniţii.

De aceea s-a dat firmanul meu ca, prin mijlocirea ta şi prin efortul tău, să se taie din ţara pomenită mai sus cantitatea aceea de scînduri de tei de Galaţi pentru canaturi şi să se transporte la Galaţi şi să se încarce în corabie cu ajutorul serdarului de Galaţi şi să se trimită la Poarta fericirii mele, cu condiţia ca cheltuielile cuvenite pentru tăiere şi transport să fie socotite în contul banilor giziei Moldovei, aflaţi pe seama ta, care eşti voievodul cel amintit mai sus. Ca urmare, serdarul arătat a fost sfătuit şi avertizat cu o altă ilustră poruncă a mea. De aceea şi pentru tine a fost emisă această ilustră poruncă a mea şi trimisă prin ... [5].

Astfel, la sosirea ei, să faci şi să procedezi aşa cum a fost dat firmanul meu şi să tai din Moldova cele 48 de scînduri de tei de Galaţi pentru canaturi, foarte sănătoase şi avînd ambele capete egale, şi să le trimiţi la schela Galaţi şi să le încarci în corabie prin mijlocirea serdarului cel amintit, cu condiţia ca cheltuielile obişnuite pentru tăiere şi transport să fie socotite din banii giziei pomenite mai sus. De asemenea, să scrii şi să faci cunoscut la înalta mea Poartă vestea terminării lor şi să te fereşti şi să te ţii departe de întreruperea treburilor importante, prin amînare cît de mică.

În ultima zi *(selh)* a lunii L., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or., 343, f. 39—40, nr. 79. Rez. Cat., II, p. 327, nr. 1141.

---

[1] Adresată lui Alexandru Ipsilanti.
[2] *Arabagibaşi (arabacıbaşı).*
[3] *Toparabagilarî kiarhanesi (Toparabacıları kerhanesi).*
[4] *Ihlamur Kalas tahtası.* Formula se repetă şi în alte documente.
[5] Loc alb.

129 ⟨1787 august 14 = *1201 şevval, selh*⟩

Scrisoarea prin care marele vizir Iusuf paşa întăreşte firmanul sultanului, cerînd ca Alexandru Ipsilanti să trimită din tributul Moldovei pe anul Hegirei 1201 (1786/87) suma de $52\,442\frac{1}{2}$ *guruşi pentru soldele celor din cetăţile Oceacov, Hotin şi Bender pe diverşi ani.*

Suretul scrisorii — poruncă[1] pentru grăbire:

Se cere să se trimită cu o clipă mai devreme, la locurile cuvenite, aşa

cum au fost date porunca şi firmanul, cei 52 442 $^1/_2$ guruşi care au fost făcuţi havalea din banii giziei Moldovei pe anul ⟨1⟩201 [2], aflaţi pe seama ta, şi din care 30 000 guruşi sînt soldele celor din cetatea Vidin pe anul ⟨1⟩200 [3] şi 12 442 $^1/_2$ de guruşi reprezintă soldele celor din cetatea Oceacov *(Ozu)* pe anul ⟨11⟩96 [4], iar 5 000 guruşi sînt soldele celor din cetatea Hotin pe anul ⟨11⟩96, iar alţi 5 000 sînt soldele celor din cetatea Bender pe anul ⟨11⟩99 [5].

De aceea a fost scrisă această scrisoare şi trimisă prin ... [6] pentru ca, dacă havalelele *(havâlât)* mai sus-pomenite nu au fost predate pînă acum şi nu au fost achitate către strîngătorii de dări anuale *(saliyaneci)* şi dacă nu au fost trimise şi expediate acolo unde s-a dat poruncă, atunci, predîndu-le în întregime, pe orice cale ar fi, strîngătorilor de dări anuale, fără a îngădui ca de azi încolo să mai treacă timpul şi vremea, şi, trimiţîndu-le acolo unde s-a poruncit, să te grăbeşti să scrii această veste şi să o dai de ştire.

Havalelele mai sus pomenite nu se compară cu alte chestiuni şi, fiind soldele de întreţinere ale celor însărcinaţi cu paza cetăţilor arătate, este nevoie ca ele să ajungă cu o clipă mai devreme.

De aceea, cînd, la sosirea ei cu ajutorul celui preaînalt, vei lua cunoştinţă, să te grăbeşti şi să procedezi aşa cum s-a scris mai sus.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 40, nr. 80. Rez. Cat., II, p. 326—327, nr. 1138.

---

[1] De la marele vizir Iusuf paşa către domnul Moldovei.
[2] *1201 H.* = 24 octombrie 1786 — 12 octombrie 1787.
[3] *1200 H.* = 4 noiembrie 1785 — 23 octombrie 1786.
[4] *1196 H.* = 17 decembrie 1781 — 6 decembrie 1782.
[5] *1199 H.* = 14 noiembrie 1784 — 3 noiembrie 1785.
[6] Loc alb.

130 ⟨1787 august 14 = *1201 şevval, selh*⟩

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa aprobă răspunsul dat de domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti, faţă de cererea polonilor de a desface holercă în Moldova, anunţîndu-l totodată că şi la Poartă li se va da un răspuns asemănător. Se mai comunică şi primirea dovezilor de predare a 10 350 de oi pentru nevoile oştilor de la serhat. De asemenea, i se cere să împiedice fuga oştilor turceşti din împrejurimi, aducîndu-i-se aminte şi de necesitatea trecerii prin Braţul Sulina a galioanelor construite mai înainte la Galaţi.

Scrisoarea măriei sale marele vizir în legătură cu holerca *(horelka)*:

Scrisorile tale sosite de astă dată au fost văzute de noi şi am aflat de conţinutul lor. Răspunsul dat de tine celor care veniseră din partea leşească *(Lehlü)*, în legătură cu desfacerea în cuprinsul ţării a băuturii numite holerca, una din felurile de băuturi, a prilejuit bucuria noastră, fiind, după starea lucrurilor, nu numai liniştitor şi aşa cum trebuia, dar şi potrivit priceperii şi devotamentului pe care le aşteptăm de la tine.

În legătură cu chestiunea amintită mai sus nu a sosit pînă acum nici un fel de propunere din partea leşească, iar dacă va veni de acum încolo, este clar că şi aici li se va da, după trebuinţă, un răspuns asemănător răspunsului care a fost dat din partea ta.

De aceea, potrivit cerinţelor zelului şi devotamentului tău, şi de azi încolo să depui toate eforturile tale în privinţa interzicerii circulaţiei în ţară a articolelor de acest fel, care fac parte din cele oprite. De asemenea, unind

și împăcînd și raialele moldovene care își părăsiseră mai înainte patria lor, din unele motive, să depui strădanie și eforturi pentru a crea condițiile care să ducă la întoarcerea lor în cuprinsul Moldovei și la repatrierea lor.

De asemenea, din teșcherelelele [1] sosite se vede clar că au fost predate în întregime intendentului de popas [2] de acum de la Ismail cele 10 000 de oi care fuseseră orînduite mai înainte din Moldova pentru oastea din părțile Ismailului și că, în afară de acestea, au mai fost predate și fostului intendent de popas alte 350 de oi.

Întrucît oile pomenite mai sus au fost orînduite pentru tainurile oștilor purtătoare de glorie, ne-am bucurat și pentru eforturile tale de acest fel, depuse în vederea îndeplinirii cerințelor misiunii tale.

Fiind nevoie ca și de azi încolo cele orînduite în acest fel să fie trimise și predate la timp la locurile lor, să fii atent pentru aranjarea la timp a tuturor poruncilor importante de acest fel, care îți vor sosi. De asemenea, fuga și împrăștierea de pînă acum ale cetelor de ostși de prin părțile Ismailului și de prin celelalte serhaturi se datorau faptului că nu era expediție. Dar acum, fiind sigură expediția împărătească, oricît ar fi de clar că cetele de ostași de acest fel nu vor mai fugi, totuși a fost emisă și trimisă înalta poruncă în sensul ca să închizi și să păzești trecătorile și vadurile trebuincioase, ca să nu poată găsi o cale de trecere ostașii de acest fel, trimiși în misiune, care vor încerca să fugă de acum încolo. De asemenea, ținînd mereu legătura cu măria sa serascherul de Ismail, să depui zel și strădanie pentru îndeplinirea cu înțelepciune a celor cuvenite în ceea ce privește înapoierea și predarea celor de acest fel.

De asemenea, ceva mai înainte fusese emisă și trimisă înalta poruncă și în legătură cu desemnarea de cărte serascherul de Marea Neagră a cuvenitelor corăbii kîrlangîci [3] pentru trecerea galioanelor aduse la Brațul Sulina[4].

De aceea și tu, la rîndul tău, înțelegîndu-te cu voievodul Țării Românești[5], să ai grijă de asigurarea condițiilor pentru trecerea, cu ușurință și înainte de trecerea anotimpului, prin trecătoarea mai sus amintită, a galioanelor arătate mai sus.

Să te grăbești să aduci la îndeplinire, în toate împrejurările și în toate privințele, cele cerute de devotamentul și dreptatea pe care le așteptăm de la tine.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 40—41, nr. 81. Rez. Cat., II, p. 327, nr. 1139.

---

[1] *Tezakir* (plur. de la *tezkere*).
[2] *Nüzül emini.*
[3] *Kîrlangîci (kırlangıç).*
[4] *Sünne-Bogazı;* v. și doc. 125 din volumul de față.
[5] Nicolae Mavrogheni.

131 **1787 august 15—24** *(1201 zilka'de, evail)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, expunînd motivele care au determinat Poarta să declare război Rusiei, poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să comunice acest lucru boierilor țării, iar aceștia să nu se neliniștească, deoarece vor fi luate toate măsurile pentru paza țării. I se mai cere să țină legătura cu serascherul de Ismail, vizirul Ali pașa, informîndu-l pe acesta asupra situației și micșărilor armatelor rusești. Se mai arată că se fac pregătiri intense pentru a se porni expediția.

Poruncă adresată voievodului de acum al Moldovei, voievodul Alexandru:

Nemulţumindu-se cu cîştigurile şi foloasele obţinute prin feluritele condiţii nepotrivite pe care le-au făcut să fie introduse în tratatul de pace de la Kainargi [1], ghiaurii moscoviţi, numai pentru a arăta răutăţile pe care le au în sufletul lor, au aţîţat Crimeea şi au făcut ca şi în convenţia orînduită la Aynalî-Kavak [2], sub numele de Actul de confirmare [3], să fie introduse numeroase clauze nepotrivite, care aduc felurite prejudicii Înaltei Împărăţii şi musulmanilor.

Pe lîngă acestea, au mai propus şi au obţinut şi o convenţie de 81 de articole, numită Convenţia comercială [4], care, de asemenea, cuprinde fel de fel de clauze nepotrivite.

Cu toate acestea, nerespectîndu-şi cuvîntul, iar scopul lor adevărat fiind ţinutul Crimeii, au ocupat de două ori Peninsula Crimeii, contrar, cu desăvîrşire, convenţiilor de la Kainargi şi Aynalî-Kavak, amintite mai sus, şi au numit oştile lor păcătoase la hotare şi, găsind fără pregătire Înalta Împărăţie, au zis: „Dacă vreţi să daţi un senet în sensul ca Crimeea să fie a Rusiei, atunci să-l daţi! În caz contrar, oştile noastre fiind prezente la hotare, sîntem gata de luptă şi de măcel". Obţinînd, vrînd-nevrînd, şi senetul [5] acela, după cum l-au dorit, ei au luat ca robi atîţia şi atîţia musulmani şi femei şi copii şi văduve şi orfani care locuiesc în ţinutul Crimeii, şi, coborîndu-i la nivelul raialelor lor, au săvîrşit faţă de dreptcredincioşi fel de fel de insulte, pe care nu le poate accepta în nici un fel zelul musulmanilor.

De asemenea, de la pace încoace, numai cu gîndul rău de a-i slăbi pe musulmani şi de a-i nelinişti, precum şi de a distruge puterea de război a Înaltei Împărăţii, au venit necontenit cu fel de fel de propuneri şi, desemnînd oşti la hotare, au făcut fel de fel de demonstraţii, încît, Înalta Împărăţie a fost nevoită mereu să facă fel de fel de cheltuieli prin pregătirea de oşti şi de serascheri şi prin trimiterea lor, ca şi prin scoaterea flotei împărăteşti.

De asemenea, contrar tratatelor, ei l-au luat sub stăpînirea lor pe hanul de Tibilisi *(Tiflis)*, care era unul dintre vechii supuşi ai Înaltei Împărăţii. Toată lumea ştie că, sub acest pretext, ei se gîndesc să provoace tulburări în părţile Georgiei *(Gürcistan)* şi ale Azerbaidjanului. În afară de acestea, ambasadorul lor [6] a făcut cunoscut oficial Înaltei Împărăţii precum că, mai înainte de aceasta, l-au numit la hotare pe necredinciosul feldmareşal numit Potemkin, înpreună cu 60 000 de ostaşi. Prin aceasta ei invitau de fapt Înalta Împărăţie la război. De asemenea, cînd li s-au făcut propuneri referitoare la articolele asupra cărora Înalta Împărăţie are dreptul ei potrivit tratatelor, şi mai cu seamă cînd li s-a cerut să-l dea înapoi pe voievodul Moldovei care a fugit [7] şi să-l lase liniştit pe hanul de Tibilisi şi să nu împiedice, potrivit cerinţelor clauzelor, pe locuitorii de Oceacov de a lua sare din lacurile de la Kîlburun, ei au respins toate aceste propuneri. Purtările lor de acest fel arată cu hotărîre că ei au gînduri rele şi de trădare faţă de Înalta Împărăţie şi a ieşit la iveală că, potrivit îngîmfării lor, slăbind treptat Înalta Împărăţie, vor să aducă, ferească Allah cel prea înalt! la supuşenia lor neamurile musulmane.

Punerea la adăpost de asemenea fapte fiind absolut trebuincioasă, s-au ţinut de cîteva ori medjlisuri cu ulemalele atotştiutoare şi cu mai marii împărăţiei veşnice şi cu mai marii oştii de ieniceri şi cînd au fost discutate purtările mai sus pomenite [8], atunci s-a dat din partea şeih-ul — islamului ilustră fetva în sensul că, „fiind clară trădarea moscoviţilor faţă de musulmani şi, de asemenea, fiind evident că nu mai putem fi siguri de ei în nici

un fel, este necesară pornirea expediției împotriva lor, iar renunțarea la ea nu se poate, căci va fi un mare păcat".

Întărind-o și celelalte ulemale atotștiutoare, demnitarii și cei din oaste, la rîndul lor, au hotărît cu toții în unire ca să se pornească expediție împotriva Rusiei.

Hotărîndu-se cu ilustra fetva dată și prin unirea tuturor expediție împotriva moscovitului, s-a dat de aceea cu hotărîre iradeaua mea împărătească precum că este obligatorie pornirea la războiul sfînt și plecarea împotriva dușmanilor lui „Allah cel preaînalt".

Astfel, ambasadorul Rusiei de la înalta mea Poartă fiind întemnițat la Iedi-Kule [9], marele vizir de acum, Iusuf pașa [10], vechilul absolut și puternic, dregătorul glorios și comandantul măreț și orînduitorul lumii și supraveghetorul treburilor, preaînaltul Allah să-i țină măreția!, se străduiește să înalțe steagul purtător de fericire al măriei sale profetului cel făcător de minuni și se depun sforțări, împreună cu demnitarii și cu toți cei mari ai oștii și cu ostașii și cu toate celelalte cete de oști ale mele, pentru a se porni la expediție. Momentul trecerii lor la mișcare va fi anunțat, cu voia celui preaînalt, de acum încolo prin ilustrele mele porunci.

De aceea tu, care ești în clipa de față voievodul cel arătat mai sus, să aduci situația la cunoștința boierilor țării și, stînd cu toții în stare de supunere, ei să nu se neliniștească deloc, ci să se scoale și să depună eforturi pentru îndeplinirea slujbelor mele împărătești. Să aduci la cunoștința fiecăruia ca să știe cu toții sigur că nu se va îngădui deloc să se arate lipsuri în ceea ce privește asigurarea pazei lor din partea înaltei mele împărății și pentru șederea tuturor la adăpost și în liniște, sub umbra ocrotirii mele împărătești.

De asemenea și tu, la rîndul tău, să ții mereu legătura cu seraschierul de acum din partea Ismailului, care este vizirul meu Ali pașa, dregătorul glorios și marele comandant și orînduitorul lumii și fost mare vizir, preaînaltul Allah să-i țină mărirea, și să procedezi mereu potrivit părerii și poruncii sale și să aduci totdeauna la cunoștința lui și să-i dai de știre starea dușmanilor. Să procedezi cu credință și să faci potrivit poruncii mele purtătoare de înaltă glorie ce va fi emisă de acum încolo.

De asemenea, să te grăbești să dai necontenit de știre și să semnalezi la Poarta fericirii mele stările și faptele care trebuie făcute cunoscute!

Pe la începutul *(evail)* lui Za., anul 1201.

Deasupra textului: „În a doua zi a lunii *zilka'de a anului 1201* (16 august 1787), a cincea zi a lui august [11], la ora patru noaptea [12], ambasadorul Rusiei fiind închis la Iedi-Kule, s-a declarat război".

Suret, Bibl. Acad. ms. or. 343, f. 36—37, doc. 74. Rez., Cat., II, p. 327—328, nr. 1142.

---

[1] Küciük-Kainargi (1774).
[2] *Aynalı-Kavak* (1779).
[3] *Tenkiyhname*, act de confirmare (în formă revizuită).
[4] Din 21 iunie 1783.
[5] Senedul din 1783.
[6] Bulgakov.
[7] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[8] Ale rușilor.
[9] Iedi-Kule *(Yedi-Kule)*.
[10] Iusuf pașa, mare vizir.
[11] După stilul vechi.
[12] Orele 24.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să cumpere din țară 20 000 de oi și să le trimită acolo unde i s-a cerut, urmînd ca suma cheltuită să fie trecută în contul giaizelei datorate de domn vistieriei împărătești.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Potrivit timpului și stării, fiind nevoie să se cumpere din țara Moldovei un număr oarecare de oi, a fost emisă și trimisă această ilustră poruncă a mea, dîndu-se firmanul meu ca tu, voievodul mai sus pomenit, să te grăbești să cumperi și să predai la locul dorit un număr de 20 000 de oi, cu condiția de a socoti prețul cuvenit, după prețul de mirie [1], în contul banilor pe care îi ai la tine din obișnuitele giaizele [2] și pe care îi vei preda la viestieria mea împărătească interioară [3].

Astfel, la sosirea ei, să faci și să procedezi așa cum s-a dat firman și să te grăbești să cumperi și să predai la locul dorit cele 20 000 de oi, socotind, așa cum s-a scris mai sus, prețul cuvenit, după prețul de mirie, în contul banilor aflați la tine din obișnuita giaizea și pe care îi vei preda la vistieria mea împărătească interioară.

La 3 Za., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 37, nr. 75. Rez. Cat., II, p. 328, nr. 1143.

---

[1] *Miri fiyatı.*
[2] *Djevaiz* (plur. de la *Djaize* = *câize).*
[3] *Enderun-i-Hümayun.*

133 1787 august 17 *(1201 zilka'de 3)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să cumpere și să ducă la hambarele de la Isaccea 100 000 chile de grîu, cu condiția de a socoti costul în contul giaizelei datorate către vistieria sultanului.

Altă poruncă [1]:

Potrivit nevoilor, este necesar să se pregătească foarte mari cantități de zaherele la hambarele din Isaccea. De aceea a fost emisă și trimisă ilustra mea poruncă, dîndu-se firmanul meu ca tu, care ești voievodul mai sus pomenit, să cumperi în grabă, din zaherelele existente în Moldova, și, luînd măsuri din vreme, să faci să ajungă la timp și să predai la hambarele din Isaccea 100 000 chile de grîu *(hinta)*, cu condiția ca prețul cuvenit, după prețul de mirie [2], de cîte 30 aspri *(akçe)* pentru fiecare chilă, să fie socotit în contul banilor aflați la tine din obișnuita giaizea [3] și pe care îi vei preda la vistieria mea împărătească interioară [4].

Astfel, la sosirea ei, făcînd și procedînd așa cum s-a dat firmanul, să cumperi în grabă, din zaherelele existente în țara Moldovei, 100 000 chile de grîu, potrivit suretului defterului scos și trimis din Mevkufat, cu condiția ca prețul cuvenit, după prețul de mirie, de cîte 30 aspri pentru fiecare chilă, să fie socotit în contul banilor aflați la tine din obișnuita giaizea și pe care

îi vei preda la vistieria mea împărătească interioară. De asemenea, luînd măsuri din vreme, să faci ca ele să ajungă la timp la hambarele din Isaccea și să le predai acolo.

La 3 Za., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 37—38, nr. 76. Rez. Cat, II, p. 328, nr. 1144.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] *Miri fiyatı.*
[3] *Giaizea (Djaize = Câize).*
[4] *Enderun-i Hümayun Hazinesi.*

134 **1787 august 17** *(1201 zilka' de 3)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, ca urmare a declarației de război împotriva Rusiei, poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să aibă grijă ca, potrivit tratatelor, negustorii ruși din Moldova să-și încheie socotelile lor și apoi să plece liniștiți, iar corăbiile rusești să fie reținute pînă la noi ordine, făcîndu-se inventarul încărcăturilor și marinarilor lor. Se cere să nu se îngăduie plecarea. sub acest pretext, a unor locuitori moldoveni în Rusia.

Altă poruncă [1]:

Întrucît, potrivit binecuvîntatului fetva, care a fost dat, și în unire cu toții, s-a hotărît să se pornească expediție asupra rușilor, s-a adus la cunoștința tuturor, prin ilustrele porunci trimise în toate părțile, precum că ambasadorul Rusiei de la înalta mea Poartă [2] a fost ridicat la Iedi-Kule, potrivit obiceiului vechi. În Convenția comercială [3] încheiată între înalta mea împărăție și moscoviți și dată mai înainte de aceasta se află cuprins că: „dacă prietenia și amiciția stabilite între cele două părți se vor schimba în dușmănie și răutate, atunci raialele care fac negoț în țările celor două părți să fie libere să-și vîndă mărfurile și lucrurile și proprietățile lor în timp de șase luni, de la data începerii vrăjmășiei, și să se întoarcă și să se retragă în hotarele patriilor lor cu toate avuțiile lor și fără să li se arate împotrivire. Ele să fie ocrotite de amîndouă părțile și să li se dea asigurări. În ceea ce privește sprijinul necesar și ocrotirea cuvenită, să nu se îngăduie lipsuri din cele două părți".

De aceea, fiind nevoie să se respecte de amîndouă părțile condițiile arătate mai sus, s-a dat firmanul meu ca tu, care ești voievodul amintit, să explici celor de trebuință care anume este situația și să ai grijă să-i sfătuiești pe adevărații negustori ruși, care stau în Moldova cu negoțul, ca să-și termine aliș-verișurile și socotelile și treburile lor. Să le îngădui să plece teferi și sănătoși în ținuturile Rusiei, fără ca cineva să atace avuțiile și viețile și cinstea lor. Afară de acestea, luînd întîi de toate cîrmele corăbiilor care sînt cu adevărat din Rusia și care au ancorat la Galați *(Kalas)* și în alte schele, să cercetezi și să stabilești ce fel de mărfuri și lucruri sînt încărcate în ele. De asemenea, dacă printre corăbierii lor se află raiale de-ale înaltei mele împărății, atunci, cercetîndu-le cu grijă, să le scoateți în înțelegere cu cei în drept. Totodată să stabilești cîte corăbii au și cîți corăbieri sînt cu adevărat ruși și ce fel de încărcături și cîte încărcături au ele. Toate acestea să le treci în defter separat prin mijlocirea șeriatului.

De asemenea, să faci un alt defter, prin mijlocirea şeriatului, despre numărul negustorilor şi raialelor cu adevărat ruşi care, aflîndu-se în Moldova, doresc să se întoarcă în ţara rusească şi să stabileşti cîte mărfuri au.

Apoi să te grăbeşti să expediezi la înalta mea Poartă defterele *(defatir)* mai sus pomenite şi să opreşti corăbiile şi să depui sforţări şi să ai grijă pentru paza şi protejarea lor, aşteptînd porunca mea ilustră care va fi emisă de acum încolo în legătură cu chestiunea corăbiilor.

De aceea a fost emisă şi trimisă cu ... [4] această ilustră poruncă a mea, pentru a ţi se atrage atenţia şi pentru a ţi se da de ştire. Cu ajutorul şi cu sprijinul celui care dă noroc, se va porni din toate părţile, de pe uscat şi de pe apă, asupra moscoviţilor.

Dar, aşa cum moscoviţii au negustori şi oameni de ai lor în ţările mele bine păzite, tot astfel şi în ţările moscovite se găsesc numeroşi negustori şi raiale de-ale înaltei mele împărăţii. De aceea, dacă ruşii din ţările mele bine păzite vor fi atacaţi şi se va interveni în treburile lor, atunci şi moscoviţii, la rîndul lor, vor răspunde în acelaşi fel în privinţa raialelor înaltei mele împărăţii, aflate în ţinuturile lor.

De asemenea, pentru a feri de supărări şi de persecuţii raialele de acest fel ale înaltei mele împărăţii, care se află în vilaietul duşmanului, se cere ca cei ce sînt cu adevărat moscoviţi să fie scoşi din înalta mea împărăţie şi trimişi în patria lor fară supărare şi fără persecuţii.

Astfel, cînd vei lua cunoştinţă, aşa cum s-a scris mai sus, să dai voie ca toţi negustorii şi toate raialele ruseşti care se află în ţara Moldovei să-şi aranjeze treburile şi cele ce-i privesc şi, încheindu-şi socotelile, să plece liniştiţi în patria lor. Să te fereşti de a îngădui ca cineva să atace avuţia sau sufletul sau cinstea lor.

Tu însuţi să întocmeşti un defter separat, prin mijlocirea şeriatului, arătînd cîţi oameni sînt ei, iar într-un alt defter să arăţi cîte corăbii de negustori cu adevărat ruseşti sînt cele care au fost oprite, luîndu-se cîrmele lor, şi cîţi corăbieri cu adevărat raiale ruseşti se află în ele şi de ce neam sînt. Să te grăbeşti, după aceea, să trimiţi defterele amintite la înalta mea Poartă.

Dacă în corăbiile pomenite se găsesc raiale de-ale înaltei mele împărăţii, atunci, în înţelegere cu cei de trebuinţă, să te grăbeşti să le scoţi şi să le opreşti. De asemenea, să nu laşi corăbiile, ci să ai grijă să amîni ⟨plecarea lor⟩ şi să fii atent pentru paza lor, aşteptînd ilustra mea poruncă ce va fi emisă de acum încolo în privinţa corăbiilor.

Astfel, dacă se vor ivi fapte contrare sfatului meu împărătesc sau vei îngădui vreunei persoane dintre raialele înaltei mele împărăţii să plece sau să pornească, zicînd că „este moscovit", sau dacă vor fi supăraţi şi păgubiţi negustorii şi oamenii celorlalte state prietene cu înalta mea împărăţie şi, de asemenea, dacă nu vei acorda atenţie pentru oprirea şi paza corăbiilor ruseşti, să ştii sigur că atunci, neluîndu-se în seamă scuzele şi pretextele tale, vei merita mustrare şi pedeapsă. De aceea, să procedezi cu băgare de seamă.

La 3 Za., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 37—39, doc. 77. Rez. Cat., II, p. 328, nr. 1145.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] I. Bulgakov.
[3] Din 1783.
[4] Loc alb.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să-l înapoieze în țara lui pe vechilul consulului Rusiei din Moldova, pe motivul că s-a declarat război, iar pe oamenii angajați în serviciul lui să-i aducă în stare de „raiale", luînd beratele și firmanele lor de imunitate.

Altă porunca [1]:

Întrucît, potrivit ilustrului fetva ce a fost dat, s-a hotărît, în înțelegere cu toții, să se pornească expediție asupra rușilor, ambasadorul Rusiei de la înalta mea Poartă a fost ridicat, potrivit obiceiului, și pus la Iedi-Kule. De aceea nu trebuie să mai stea și să mai șadă, de azi încolo, consulii ruși aflați în țările mele bine păzite.

Astfel, a fost emisă și trimisă, prin... [2], această ilustră poruncă a mea, dîndu-se firmanul meu ca tu, care ești voievodul cel pomenit mai sus, să depui străduințe pentru scoaterea din țară a locțiitorului consulului [3] Rusiei[4] în Moldova și pentru trimiterea lui în țara rusească, ei fiind străini și să plece teferi și sănătoși, fără ca cineva să se atingă cu ceva de avuția și de viața sau de cinsea lor. De asemenea, ei să nu iasă stăpîni pe nici o persoană dintre raialele înaltei mele împărății.

Mai înainte fusese dat ilustru berat unei persoane cu numele de Jani, fiul lui Marco Mesnezi (?), ca să fie dragoman în suita sus-numitului vechil de consul, iar alte ilustre porunci de imunitate *(muafiyet)* fuseseră acordate la două persoane, numite Lenardi, fiul lui Pavli, și Pandeli, fiul lui Anton Kavako, ca să fie slujitori ai dragomanului cel amintit mai sus.

De aceea, dacă în clipa de față numiții se află în acele părți, să iei din mîinile lui [5] beratul amintit, iar după aceea, dacă dragomanul arătat făcea parte dintre raialele înaltei mele împărății, atunci, să-l aduci iarăși în stare de raia.

De asemenea, întrucît nu există îndoială că slujitorii aceia fac parte dintre raialele înaltei mele împărății, să te grăbești să iei și din mîinile lor poruncile arătate, iar pe ei să-i menții ca raiale. Să fii atent în ceea ce privește paza și ocrotirea lor pentru ca nimeni să nu-i supere, zicîndu-le: „de fapt, tu ai fost în serviciul Rusiei".

De asemenea, să te grăbești să-i sfătuiești și să-i avertizezi și pe susnumiții ca să se ferească de a se împotrivi la plata dării de raia [6]. Să scrii și să semnalezi la Poarta fericirii mele cum anume stau lucrurile în această privință.

De aceea tu, care ești voievodul cel pomenit, cînd vei afla care anume este situația, să te grăbești, așa cum s-a scris mai sus, să-l scoți din țară și să-l trimiți în vilaietul rusesc pe sus-numitul vechil de consul, ei fiind străini. Ei să plece teferi și sănătoși, fără ca cineva să se amestece sau să se atingă cu ceva de avuția și de viața sau de cinstea lor. De asemenea, ei să nu iasă stăpîni pe nici o persoană dintre raialele înaltei mele împărății, iar dacă dragomanul și slujitorii săi, ale căror nume au fost pomenite mai sus, se află în părțile acelea, atunci să te grăbești să trimiți la înalta mea Poartă beratul și poruncile luate de la ei. De asemenea, pe sus-numiții slujitori să-i ții în suita ta, iar în cazul cînd dragomanul cel arătat face și el parte dintre raialele înaltei mele împărății, să-l cobori în stare de raia. Să nu lași pe nimeni să

se amestece sau să-i atace, zicîndu-le că „mai înainte ai fost în slujba ruşilor", şi să ai grijă de ei şi să supraveghezi paza şi ocrotirea lor. De asemenea, să ai grijă să-i sfătuieşti şi să-i avertizezi pe ei ca să nu se dea la o parte de la plata dării de raia.

Totodată, să te fereşti de a îngădui plecarea vreunei persoane dintre raialele înaltei mele împărăţii. Să te grăbeşti să scrii şi să semnalezi în parte aceasta care anume este situaţia.

La 3 Za., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 39, nr. 78. Rez. Cat., II, p. 328—329, nr. 1146.

---

[1] Adresată lui Alexandru Ipsilanti.
[2] Loc alb.
[3] *Konsolos vekili.*
[4] Ivan Selunski, viceconsul la Iaşi, consul la Bucureşti fiind Ivan Severin.
[5] Ale dragomanului amintit mai sus (în text).
[6] *Resm-i ra'iyyet.*

136 **1787 august 24** *(1201 zilka'de 10)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să construiască trei şalupe de cîte 22 arşini, din totalul de 14 şalupe ce se vor construi pentru flotă, scăzînd din tributul ţării cîte 2 000 guruşi pentru fiecare şalupă.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Pentru a porni împreună cu galioanele flotei mele împărăteşti, care, cu ajutorul celui preaînalt, urmează să iasă, în primăvara cea cu semne de fericire, în părţile Mării Mediterane *(Akdeniz)* şi ale Mării Negre, *(Karadeniz)* s-a dat de astă dată înalta mea iradea ca să se construiască 14 şalupe, fiecare trebuind să aibă cîte 22 zira şi să coste, fiecare „albie" *(tekne)*, cîte 2 000 guruşi.

Dîndu-se firmanul meu ca trei din şalupele mai sus pomenite să fie construite din nou prin mijlocirea ta, care eşti voievodul cel arătat, a fost emisă şi trimisă prin [1] această poruncă a mea purtătoare de înaltă glorie, cuprinzînd porunca ce ţi-a fost dată.

Astfel, la sosirea ei, să faci şi să procedezi potrivit cerinţelor cuvenite. La sosirea ilustrei mele porunci, să te apuci numaidecît şi să începi construirea celor trei şalupe, cu condiţia ca cheltuielile trebuincioase pentru construirea celor trei şalupe de cîte 22 zira, aşa cum s-a scris mai sus, să fie scăzute din banii giziei Moldovei, aflaţi pe seama ta.

Cu ajutorul lui Allah cel preaînalt şi binevoitor, să depui strădanie şi zel pentru terminarea lor în scurtă vreme, făcîndu-le foarte trainice. Să te fereşti foarte mult şi să te ţii departe de purtări şi de fapte potrivnice poruncii mele purtătoare de înaltă glorie.

La 10 Za., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or., nr. 343, f. 41, doc. 83. Rez. Cat., II, p. 329, nr. 1147.

---

[1] Loc alb.

137 **1787 august 25** *(1201 zilka'de 11)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să procure în contul giaizelei 89 833 chile de grîu, 43 166 chile de făină și 33 332 chile de orz, la prețurile de mirie menționate în firman, și să le trimită la cetățile Bender și Hotin. Se indică și cantitățile repartizate pentru fiecare cetate.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

La fel ca la expediția împărătească de mai înainte, care avusese loc în anul ⟨11⟩82 [1], este necesar ca și în anul acesta de bun augur să se găsească, fiind nevoie, cantități foarte mari de zaherele în hambarelele din cetățile Bender și Hotin.

De aceea tu, care ești voievodul cel arătat, să cumperi din zaherelele existente în țara Moldovei: 89 833 chile de grîu și 43 166 chile de făină și 33 332 chile de orz, cu condiția de a socoti costul cuvenit în contul banilor pe care îi ai la tine din obișnuita giaizea [2] pe care o vei preda la vistieria mea împărătească interioară [3], socotind, după prețul de mirie, cîte 30 de aspri pentru fiecare chilă de grîu, împreună cu transportul, cîte 50 aspri pentru fiecare chilă de făină, împreună cu transportul și cu costul sacilor, și cîte 20 aspri pentru fiecare chilă de orz, împreună cu transportul.

De aceea a fost emisă și trimisă această ilustră poruncă a mea, dîndu-se firmanul meu ca să te apuci din timp de zaherelele mai sus pomenite și, din ele, 57 500 chile de grîu și 20 000 chile de făină și 26 666 chile de orz să le trimiți și să le predai la Bender, iar 32 333 chile de grîu și 23 166 chile de făină și 6 666 chile de orz să le trimiți și să le predai la cetatea Hotin.

Astfel, la sosirea ei, făcînd și procedînd potrivit firmanului meu dat, să cumperi în grabă din Moldova, din zaherelele existente acolo, cantitățile respective de zaherele, cu condiția ca, potrivit suretului defterului care a fost scos și trimis de la Mevkufat, să socoți costul lor, după prețul de mirie, în contul banilor aflați la tine din obișnuita giaizea pe care, așa cum s-a scris mai sus, o vei preda la vistieria mea împărătească interioară. Apucîndu-te din vreme de ele, să depui foarte mari străduințe ca să le trimiți și să le predai la timp la cele două cetăți menționate mai sus. Luînd seneturi valabile, precum că au fost primite, să le trimiți la înalta mea Poartă spre a fi trecute în socotelile tale [4].

La 11 Za., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 41, nr. 82. Rez. Cat., II, p. 329, nr. 1149.

---

[1] *1182 H.* = 18 mai 1768 — 6 mai 1769.
[2] *Djaize-i mu'tade. (Caize-i mu'tade).*
[3] *Enderun-i-Hümayun Hazinesi.*
[4] V. și doc. 164, din volumul de față.

138 **1787 august 25** *(1201 zilka'de 11)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, revenind asupra unei dispoziții anterioare, poruncește lui Alexandru Ipsilanti, următoarele: din cele 20 000 de oi ce trebuiau să fie cumpărate din banii de giaizele, 2 500

de oi să le predea intendentului de popasuri de la Hotin, Abbas, pentru tainurile oştilor de acolo, iar senetul să-l trimită la Poartă.

Poruncă [1]:

Într-adevăr, mai înainte de aceasta, la nevoie şi după timp, fusese emisă şi trimisă porunca mea ilustră ca să te grăbeşti să cumperi 20 000 de oi şi să le predai acolo unde a fost dată iradeaua, cu condiţia de a socoti costul lor, după preţul de mirie, în contul banilor aflaţi la tine din obişnuitele giaizele pe care tu, voievodul cel pomenit mai sus, le vei preda la Curtea mea împărătească interioară [2].

De astă dată s-a făcut arz cu raport scris precum că Abbas, unul dintre capugibaşîii înaltei mele Curţi şi care a fost numit şi desemnat, de astă dată, intendent de popas la cetatea Hotin, să-i ţină gloria!, a făcut cunoscut şi a cerut că este nevoie de oi pentru tainurile zilnice ale cetelor de oşti aflate acum la paza cetăţii Hotin.

De aceea a fost emisă şi trimisă această poruncă a mea purtătoare de glorie, dîndu-se firmanul meu ca, din cele 20 000 de oi amintite mai sus şi pentru care se dăduse firmanul meu să fie cumpărate prin mijlocirea ta din ţara cea pomenită mai sus, 2 500 de oi să le trimiţi la cetatea Hotin şi să le predai numitului intendent de popasuri.

Astfel, la sosirea ei, făcînd şi procedînd aşa cum a fost dat firmanul meu, 2 500 de oi, din oile mai sus pomenite, să le trimiţi în grabă la cetatea arătată mai sus şi să le predai intendentului respectiv. De asemenea, luînd de la el sened valabil de primire, să-l trimiţi la Poarta fericirii mele spre a fi înregistrat la locul cuvenit.

La 11 Za., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 42, nr. 85. Rez. Cat., II, p. 329—330, nr. 1150.

---

[1] Adresată lui Alexandru Ipsilanti.
[2] *Enderun-i-Hümayun.* V. şi doc. 129 şi volumul de faţă.

139 1787 august 25 — septembrie 3 *(1201 zilka'de, evasıt)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să trimită la Constantinopol, potrivit obiceiului din timpul războaielor, familia sa, precum şi familiile anumitor boieri, pentru a fi în siguranţă şi pentru a se dovedi devotamentul boierilor respectivi. Se cere ca ele să fie predate mubaşirului trimis în acest scop.

Altă poruncă [1]:

Fiind sigură acum pornirea expediţiei mele împărăteşti asupra ruşilor, iar la apariţia unor astfel de expediţii voievozii Ţării Româneşti şi Moldovei avînd obiceiul să-şi trimită familiile lor la înalta mea Poartă, este nevoie să fie trimisă şi familia ta la Poarta fericirii mele.

De aceea a fost emisă şi trimisă, prin ... [2], această ilustră poruncă a mea, dîndu-se firmanul meu să depui eforturi pentru a trimite la înalta mea Poartă, dîndu-le pe lîngă mubaşirul trimis, atît familia ta proprie, cît

și familiile unor boieri din Moldova, ale celor care trebuie, pentru a le pune în siguranță și pentru ca ei să-și dovedească devotamentul pe care-l au față de înalta mea împărăție.

Astfel, cînd vei afla că a fost emisă o ilustră poruncă a mea către judecători și căpetenii ostășești *(zabıtan)* pentru a păzi pe drum familiile mai sus arătate și, de asemenea, cînd vei lua cunoștință de faptul că sfatul dat pentru venirea familiilor unor boieri se datorește numai bunăvoinței mele împărătești față de ei, să depui sforțări și să arăți grijă pentru trimiterea la înalta mea Poartă, tefere și cu bine, a familiei tale, precum și a familiilor unor boieri, ale celor care trebuie, dîndu-le pe lîngă mubașirul cel pomenit, așa cum s-a arătat mai sus.

La mijlocul *(evasıt)* lui Za., anul 1201.

Suret, Bibl.Acad., ms.or.343, f.45, nr.90. Rez.Cat., II, p.330, nr. 1151.

---

[1]Adresată lui Alexandru Ipsilanti.
[2]Loc alb.

140 **1787 august 27** *(1201 zilka'de 13)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să construiască, potrivit regulii de „o treime" din Moldova și „două treimi" din Țara Românească, 14 tonbazuri din cele 40 cîte erau necesare și, împreună cu carele trebuincioase, să le trimită acolo unde va cere serascherul de la Ismail, Ali pașa, urmînd ca cheltuielile să fie trecute în contul giaizelei datorate de domn. Pentru restul de 26 de tonbazuri s-a dat poruncă domnului Țării Românești, Nicolae Mavrogheni, în aceleași condiții.

Altă poruncă [1]:

Mai înainte, în timpul expediției împărătești din anul ⟨11⟩82 [2], tonbazurile *(tonbaz)* necesare pentru podurile ce urmau să fie construite pe apele de felul Nistrului *(Turla)* se făceau în părțile Bosniei și se treceau pe Dunăre, prin Sava, iar de acolo, urcîndu-le pe care, erau duse la Prut și la alte fluvii de acest fel, făcîndu-se poduri ori de cîte ori era nevoie.

Dar acum, pe lîngă faptul că nu au fost pregătite încă cele trebuincioase podurilor, nu este cu putință nici construirea și aducerea lor de prin părțile Bosniei, așa cum se făcea în trecut.

De aceea s-a dat înalta mea iradea ca, împreună cu toate cherestelele și carele cuvenite, 40 de caice în formă de tonbazuri mici, care să poată fi folosite pe apele de felul celor de mai sus, să fie construite în grabă, după regula de „o treime și două treimi" [3], prin mijlocirea voievozilor Țării Românești și Moldovei, cu condiția ca cheltuielile cuvenite să fie socotite în contul datoriilor de giaizele pe care voievozii Țării Românești și Moldovei le au de dat cu dovezi la vistieria curții mele împărătești interioare. Apoi, în înțelegere cu serascherul de acum de la Ismail, comandantul glorios și măreț și căpetenie glorioasă și onorată și orînduitorul lumii, vizirul meu, Ali pașa, fost mare vizir, preaînaltul Allah să-i țină mărirea, ele să fie trimise și expediate acolo unde va hotărî el ca să fie trimise.

Astfel, o înaltă poruncă a mea a fost emisă și trimisă voievodului Țării Românești [4], cuprinzînd cererea, așa cum s-a arătat mai sus, pentru cele

26 de bucăţi <de caice-tonbazuri>, socotite a fi „două treimi", iar o altă poruncă ilustră i-a fost adresată serascherului cel arătat mai sus spre a i se explica situaţia.

De aceea a fost emisă această ilustră poruncă a mea şi ţi-a fost trimisă prin ... [5], cuprinzînd cererea ca şi tu, la rîndul tău, care eşti voievodul cel pomenit al Moldovei, să construieşti celelalte 14 bucăţi, socotite a fi „o trime".

Astfel, la sosirea ei, să faci şi să procedezi potrivit firmanului meu şi să construieşti în grabă, cu toate cherestelele şi carele necesare, cele 14 caice, de felul tonbazurilor mici, care să se potrivească acelor de felul celor arătate, ţinînd seama totodată şi de condiţiile menţionate mai sus. Apoi, înţelegîndu-te cu serascherul cel pomenit, să depui sforţări şi să ai grijă pentru trimiterea lor acolo unde va hotărî el să fie trimise.

Să te fereşti şi să te ţii departe de nepăsare şi de neglijenţă, care duc la întîrzierea treburilor.

La 13 Za., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 44—45, nr. 89. Rez. Cat., II, p. 330, nr. 1152.

---

[1] Adresată lui Alexandru Ipsilanti.
[2] *1182 H.* = începe la 18 mai 1768. E vorba de războiul ruso-turc dintre anii 1768—1774.
[3] *„Sülüs ve sülüsan".*
[4] Nicolae Mavrogheni.
[5] Loc alb.

141 — 1787 august 31 *(1201 zilka'de 17)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, la cererea capuchehăilor Moldovei, porunceşte lui Alexandru Ipsilanti să nu mai predea ciohodarului marelui vizir suma de 10 000 guruşi, din cei 25 000 guruşi lăsaţi pe seama lui din valoarea averii confiscate a lui Alexandru Mavrocordat-Firaris. Se anulează astfel firmanul anterior, emis în sensul predării sumei respective pentru cumpărarea altor zaherele decît cele procurate mai înainte. Autorităţile otomane de la Hotin au fost avertizate în chestiunea sumei respective, poruncindu-li-se s-o înapoieze, dacă au încasat-o între timp.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

În afară de zaherelele pentru care se dăduse mai înainte firman ca să fie cumpărate de la leşi *(Lehlüden)* şi din ţinuturile Hotinului, cu ajutorul ciohodarului *(çuhadar)* marelui vizir, pentru cetatea Hotin, se mai orînduise să se mai cumpere iarăşi grîu şi orz, dîndu-se costul cuvenit la preţul zilei.

De aceea, pe la mijlocul *(evasıt)* lunii ramazan din anul acesta binecuvîntat [1], fusese emisă şi trimisă ţie ilustra mea poruncă pentru ca, din cei 25 000 guruşi, care reprezintă valoarea avuţiilor şi obiectelor voievodului Moldovei [2], care fugise mai înainte de aceasta, şi care fuseseră luate în stăpînirea miriei, prin mijlocirea ta, şi care fuseseră date pe seama ta, să păstrezi în vistierie 10 000 guruşi pentru costul zaherelei pomenite mai sus şi să-i trimiţi şi să-i predai ciohodarului cel amintit.

În cuprinsul unui raport care a fost prezentat acum din partea capuchehăilor Moldovei de la înalta mea Poartă se spune că, în aceste clipe, din

ţara mai sus arătată au fost orînduite foarte multe zaherele pentru cetatea Hotin. De aceea ei au scris şi au cerut ca cei 10 000 guruşi, amintiţi mai sus, să fie socotiţi în contul zaherelelor care fuseseră pregătite mai înainte, aşa cum s-a arătat mai sus.

S-a făcut arz cu raport [3] precum că, într-adevăr, din Moldova s-au orînduit şi s-au cerut foarte multe pentru cetatea Hotin şi pentru alte localităţi. S-a mai arătat că şi din ruga şi din cererea de acum a capuchehăilor se înţelege că nu mai este nevoie să se cumpere alte zaherele cu cei 10 000 guruşi, iar banii amintiţi să nu fie daţi ciohodarului cel arătat, ci să fie lăsaţi aşa cum sînt, spre a se socoti în contul altor havalele. De aceea, dîndu-se firmanul meu ca să se procedeze potrivit cererii lor [4], a fost emisă şi trimisă o altă poruncă a mea, adresată muhafîzului de Hotin, vizirul meu Osman paşa, preaînaltul Allah să-i ţină gloria, şi cadiului de Hotin, precum şi ciohodarului cel amintit mai sus, cuprinzînd sfatul ca, potrivit cu cele de mai sus, ei să nu mai ceară de la tine banii aceia, iar dacă i-au luat pînă acum, să ţi-i înapoieze şi să ţi-i predea în întregime şi fără zăbavă şi să scrie şi să facă cunoscut aceasta la Poarta fericirii mele.

De aceea a fost emisă şi pentru tine această ilustră poruncă a mea şi ţi-a fost trimisă spre a ţi se da de ştire care anume este situaţia. Astfel, la sosirea ei, aşa cum s-a arătat mai sus, dacă ciohodarul amintit a luat de la tine cei 10 000 guruşi, să iei înapoi toată suma amintită şi să scrii şi să dai de ştire această veste la Poarta fericirii mele.

La 17 Za., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 44, nr. 88. Rez. Cat., II, p. 330, nr. 1153.

---

[1] *Evasıt ramazan 1201* = 26 iunie — 6 iulie 1787.
[2] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[3] De către autorităţile otomane.
[4] A capuchehăilor Moldovei la Poartă.

142 **1787 septembrie 4—13** *(1201 zilka'de, evahır)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Ţării Româneşti, Nicolae Mavrogheni, să ajute pe saigiul Dimitraki pentru cumpărarea în grabă a celor 40 000 de oi, ce se achiziţionau de obicei în fiecare an din Ţara Românească, pentru nevoile seraiurilor şi pentru tainurile oştilor de la Poartă. Casapbaşiul făcuse cunoscut că ele nu fuseseră cumpărate în întregime şi întîrzia sosirea lor, deşi banii fuseseră daţi capuchehăilor domnului.

Hüve!

Poruncă pentru voievodul Ţării Româneşti:

Pentru propăşirea seraiului nou şi a seraiului vechi şi a seraiului de la Galata, de la Poarta fericirii mele, precum şi pentru trebuinţele ienicerilor de la înalta mea Curte şi ale ogeacurilor de gebegii şi de tunari şi pentru alte tainuri, casapbaşii de Curte [1] obişnuiesc să cumpere în fiecare an din partea Ţării Româneşti un număr de 40 000 de oi şi, punîndu-le în cîşlaua de la „Veli-Meşe", le dau pentru tainurile amintite mai sus în timp de iarnă şi se administrează în felul acesta.

De aceea, casapbaşî de acum al Curţii [2], Mehmed Emin, unul dintre capugibaşiii înaltei mele Curţi, să-i ţină gloria!, trimisese mai înainte de aceasta într-acolo pe saigiul creştin cu numele de Dimitraki ca să cumpere şi să aducă încoace oile amintite mai sus. De asemenea, ca şi în anul trecut, şi capitalul trebuincios fusese predat cu poliţă capuchehăilor tale de aici. Dar acuma sus-numitul casapbaşi a făcut cunoscut, de astă dată, cu raport scris, precum că totuşi oile cerute nu au fost cumpărate încă în întregime.

De aceea, fiind clar că dacă va trebui să lipsească măcar una din cele 40 000 de oi amintite, acest lucru va pricinui tulburarea nizamului tainurilor miriei, a fost emisă şi trimisă această ilustră poruncă a mea, dîndu-se firmanul meu ca tu, care eşti voievodul cel pomenit mai sus, depunînd zel şi străduinţe în această privinţă, să arăţi grijă pentru procurarea şi cumpărarea, în întregime, a oilor amintite şi pentru trimiterea lor.

Astfel, cînd vei afla că dacă, aşa cum s-a scris, va trebui să lipsească măcar una din oile pomenite mai sus acest lucru va duce la tulburarea nizamului tainurilor miriei şi, de asemenea, cînd vei lua cunoştinţă că înălţimea mea nu îngădui sosirea lor lipsă nici măcar cu una la număr şi nici ivirea unor fapte care să ducă la trecerea timpului, de aceea, tu, care eşti voievodul cel amintit mai sus, arătînd zel şi strădanie în această privinţă, să depui eforturi şi să ai grijă pentru pregătirea şi cumpărarea tuturor oilor de care s-a pomenit şi pentru scoaterea şi trimiterea lor, spre a sosi încoace la timp şi la vreme.

De asemenea, să te fereşti mult şi să te ţii departe de a merita dojană şi pedeapsă, prin întîrzierea sau prin trimiterea lipsă a mai sus amintitelor oi care au fost cerute [3].

La sfîrşitul lui zilhidjge, anul 1201.

Suret, Bibl. Acad. DLXXXI 104 a, cu trad. franc. nr. 104. Rez. Cat., I, p. 107, nr. 403.

---

[1] *Hassa kasapbaşıları*
[2] *Ser-kassaban-ı hassa.*
[3] V. şi doc. 240 din volumul de faţă.

143 **1787 septembrie 4—13** *(1201 zilka'de, evahir)*

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa confirmă primirea arzurilor domnului Moldovei în legătură cu zaherelele şi oile trimise la serhaturi, scoaterea din ţară a viceconsulului Rusiei şi a altor 97 de străini etc. I se cere să arate devotament şi mai departe, să trimită la Poartă geanta cu scrisorile celor doi curieri ruşi prinşi, iar ei să fie înapoiaţi în Rusia, să trimită spioni în ţara rusească, să depună eforturi pentru paza ţării şi ocrotirea locuitorilor. Se promite aprobarea cererilor domnului.

Suretul scrisorii-poruncă *(emirname)* a măriei sale marelui vizir [1]:

Sosind arzurile *(ma'ruzat)* tale trimise de astă dată, am aflat şi am luat cunoştinţă de tot cuprinsul lor şi de tot ceea ce aveau mai însemnat.

Au pricinuit bucurie şi satisfacţie străduinţa ta şi efortul tău pentru terminarea, aşa cum se dăduse porunca şi firmanul, a zaherelelor şi oilor şi a celorlalte lucruri orînduite din Moldova pentru hambarele de la Isaccea şi pentru serhaturile împărăteşti, aşa cum se făcuseră havalea pe seama devotamentului şi efortului tău.

De asemenea, a pricinuit bucurie zelul arătat în ceea ce priveşte scoaterea din ţara Moldovei şi înapoierea în ţara rusească *(Mosko)* a vechilului de consul din Moldova al moscovitului, împreună cu cei 97 de oameni străini ai săi, despre care s-a aflat că sînt cu adevărat raiale ruseşti. La fel şi devotamentul arătat în privinţa poruncii ca cei doi curieri moscoviţi, care au sosit cu un om de pază *(yasakçı)*, să fie reţinuţi şi cercetaţi şi interogaţi, iar genţile *(çantaları)* de scrisori, pe care le aveau asupra lor, să fie prezentate la Poarta fericirii.

De asemenea, ai procedat cu înţelepciune atunci cînd, adunîndu-i pe toţi boierii ţării, le-ai arătat că vor fi ocrotiţi şi protejaţi în toate împrejurările, ca şi atunci cînd te-ai străduit să-i uneşti şi să le dai asigurări.

Pe scurt, faptele demne de aprobare şi purtările bune, pe care le-ai dovedit în toate chestiunile pomenite, fiind întocmai aşa cum se aşteaptă de la tine, au pricinuit bucurie şi satisfacţie toate purtările şi faptele tale şi tot zelul şi devotamentul de care ai dat dovadă în chestiunile pomenite mai sus. Iată, acum ai arătat că eşti slujitorul nostru şi un prieten şi un credincios faţă de înalta împărăţie. Aferin ţie şi fii fericit! Deşi era clară de la început bunăvoinţa noastră faţă de tine, totuşi serviciul făcut şi devotamentul arătat de astă dată au făcut să crească încă pe atît bunăvoinţa pe care o aveam faţă de tine.

Să te văd! Este vremea cînd se poate sluji cu credinţă pentru înalta împărăţie. De aceea a fost scrisă şi trimisă această scrisoare în sensul ca, fiind din trecut şi pînă acum devotat şi un supus de încredere al înaltei împărăţii şi deoarece de astă dată eşti slujitorul nostru special, să nu îngădui, de azi încolo, cusur şi neglijenţă şi nepăsare sau delăsare în nici o chestiune şi, îndeplinind în toate împrejurările cerinţele zelului şi devotamentului cu care eşti înnăscut, să depui străduinţe şi zel şi de acum încolo pentru aranjarea şi ducerea la îndeplinire a celor privitoare la asigurarea, unirea, paza şi ocrotirea, în toate împrejurările, fie ale boierilor ţării, fie ale sărmanelor raiale, precum şi pentru îndeplinirea, potrivit firmanului şi poruncii, a celor privitoare la cele orînduite, ca şi pentru aranjarea şi reglementarea celorlalte înalte servicii care vor fi lăsate pe seama devotamentului tău. De asemenea, înapoind în Rusia pe cei doi curieri moscoviţi, să trimiţi la Poarta fericirii geanta *(çanta)* de scrisori de care s-a pomenit mai sus, dînd pe lîngă omul de pază oameni din partea ta.

De asemenea, să cercetezi în taină şi de acum încolo astfel de fapte, care cer să fie investigate, şi să te străduieşti şi să fii atent ca să fii mereu cu prevedere şi cu grijă şi, urmărind şi stabilind în taină oştile duşmanilor şi stările şi mişcările lor, precum şi încotro anume se gîndesc să pornească, să arăţi toate chestiunile şi să le dai de ştire fără contenire măriei sale fericitului Ali paşa, serascherul de acum de la Ismail. De asemenea, să depui toate puterile tale pentru paza hotarelor şi graniţelor şi să fii atent şi să acorzi grijă pentru îndeplinirea cerinţelor zelului şi devotamentului tău în toate împrejurările. În astfel de vremuri sînt necesare liniştirea şi unirea, în toate privinţele, ale raialelor Moldovei şi ale tuturor boierilor ţării, precum şi paza şi ocrotirea lor faţă de aţîţarea sau de înşelarea lor de către cei din alte părţi.

De aceea, la sosirea ei, toate acestea sînt lăsate numai şi numai pe seama devotamentului tău şi a priceperii tale. Astfel, se cere ca şi de azi încolo să depui eforturi şi străduinţe, după cum va fi trebuinţă, pentru unirea, într-un fel, a boierilor ţării precum şi a raialelor. De asemenea, sînt pe cale de a fi scrise înaltele porunci pe care le-ai cerut de astă dată să fie adresate viziri-

lor mari și celorlalte căpetenii de oști, aflați la paza serhaturilor, în sensul de a li se da sfaturi ca raialele să fie ocrotite și protejate.

De asemenea, bunăvoința noastră față de tine arătîndu-se în toate împrejurările, și de azi încolo se așteaptă de la tine servicii și devotament în toate împrejurările, pentru a dovedi că ești slujitorul nostru. De asemenea, faptele tale bune, de astă dată, fiind întocmai cerințelor devotamentului tău, ele au fost primite de noi cu bucurie. De asemenea, potrivit bunăvoinței pe care o avem față de tine, acordîndu-ți aprobare, este sigur că nu-ți vor fi refuzate cererile ce se vor ivi din partea ta.

Dar, fiindcă au fost date aprobările cuvenite pentru unele cereri ale tale, care au fost făcute de astă dată cunoscute din partea capuchehăilor tale, este sigur că și de azi încolo nu vor rămîne zadarnice devotamentul tău și serviciile tale și vei vedea urmările lor.

De aceea, cînd vei lua cunoștință de ele, făcînd așa cum s-a scris mai sus, să depui toate eforturile tale pentru a da dovadă și de azi încolo de servicii și de bunăcredință. Salutare și supunere față de Allah!

Pe la sfîrșitul *(evahır)* lui Za., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 43—44, nr. 87. Rez. Cat., II, p. 330—331, nr. 1154.

[1] Către Alexandru Ipsilanti.

144 **1787 septembrie 4—13** *(1201 zilka'de evahır)*

Scrisoare prin care, la cererea capuchehăilor Moldovei, marele vizir Iusuf pașa poruncește lui Alexandru Ipsilanti să amîne trimiterea la Poartă a familiei sale, precum și a familiilor unor boieri, păstrînd în taină, pînă la momentul potrivit, firmanul în această privință, pentru a nu-i înspăimînta pe locuitorii țării.

Suretul scrisorii-poruncă a marelui vizir în legătură cu familiile voievodului și ale boierilor din Moldova:

Dîndu-se iradea, întocmai ca la expedițiile din trecut, ca voievozii Țării Românești și Moldovei să trimită și să transporte la Poarta fericirii familiile lor personale, precum și familiile boierilor țării, a fost emisă o înaltă poruncă și era pe cale să fie trimisă cu un mubașir pentru ca și tu să aduci la Poarta fericirii familia ta, precum și familiile boierilor țării [1].

Dar capuchehăile tale au arătat că, neivindu-se acum, din nici o parte, mișcarea moscoviților, aducerea familiilor mai sus arătate la Poarta fericirii înainte de începerea luptelor va pricinui spaimă și groază printre raialele țării și că ai dat de știre că la momentul trebuincios vei trimite numaidecît încoace familia ta proprie și familiile boierilor țării, respectînd regula înțelepciunii. Astfel, din încrederea pe care o avem în tine, mai sus amintita poruncă ilustră nu a fost trimisă cu mubașir, ci a fost predată capuchehăilor tale de aici, spre a fi trimisă în partea ta.

Astfel, se lasă pe seama devotamentului tău faptul ca, aducînd numaidecît, la timpul cuvenit, familiile mai sus pomenite, să fii atent pentru unirea boierilor țării și pentru asigurarea liniștii lor.

De aceea s-a scris această scrisoare pentru ca, potrivit cerinţelor priceperii şi chibzuinţei tale înnăscute, să păstrezi deocamdată în taină porunca mai sus amintită, iar cînd, la începerea acţiunilor duşmanilor, dintr-o parte oarecare, va fi nevoie de transportarea familiilor la Poarta fericirii, atunci, prezentînd firmanul purtător de înaltă glorie, să te grăbeşti să trimiţi şi să transporţi la Poarta fericirii familia ta, precum şi familiile boierilor ţării, aşa cum s-a dat firmanul, numind pe lîngă ele ca mubaşir din partea ta pe cineva pe care îl vei socoti potrivit.

Să depui toate sforţările şi puterile tale pentru îndeplinirea cerinţelor devotamentului şi zelului pe care le aşteptăm de la tine în toate împrejurările.

La sfîrşitul *(evahir)* lui Za., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 45, nr. 91. Rez. Cat., II, p. 331, nr. 1155.

---

[1] V. şi doc. 139 din volumul de faţă.

145 **1787 septembrie 4—13** *(1201 zilka'de evahır)*

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa reaminteşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, de firmanul trimis pentru înscrierea şi echiparea a încă 3 000 de oşteni, peste gărzile domneşti, cerîndu-i să-i înscrie şi să apere ţara, dacă se vor ivi duşmanii.

Altă scrisoare-poruncă a marelui vizir:

Afară de categoriile de oşti pentru care se dăduse înalta iradea să fie orînduite din oastea de la Ismail şi de la Poarta fericirii şi să fie trimise în grabă pentru paza Moldovei, aşa cum ţi s-a scris şi ţi s-a semnalat ceva mai înainte de aceasta, se dăduse firman ca şi tu, la rîndul tău, pe lîngă oastea ta personală, să mai înscrii şi să echipezi şi să iei sub comanda ta încă 3 000 de ostaşi călăreţi aleşi. Înalta poruncă emisă în această privinţă îţi fusese trimisă şi expediată prin mehterbaşiul nostru.

Întrucît înscrierea şi echiparea ostaşilor amintiţi mai sus sînt lăsate pe seama devotamentului şi efortului tău, nu este nevoie de şederea şi de reţinerea în partea aceea a sus-numitului mehterbaşi al nostru. De aceea s-a scris această scrisoare în sensul ca, trimiţîndu-l înapoi pe mai sus arătatul, să înscrii oştenii menţionaţi şi să-i iei sub comanda ta, potrivit cerinţelor misiunii tale şi ale devotamentului tău, şi să treci la paza ţării, iar cînd duşmanul îşi va arăta capul dintr-o parte oarecare, să te grăbeşti să aduci la îndeplinire obligaţiile cerute de zelul şi de devotamentul tău, cu care eşti înnăscut, pentru întîmpinarea lui şi pentru apărare.

La sfîrşitul *(evahır)* lui Za., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 45, nr. 92. Rez. Cat., II. p. 331, nr. 1156.

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa confirmă primirea corespondenţei domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, în legătură cu măsurile luate pentru pregătirea de zaherele şi ajutorul cerut de la serascherul de la Ismail, Ali paşa, în vederea pazei ţării. Se aprobă şi cererea domnului de a fi uşurat de unele havalele. Potrivit poruncilor anterioare, i se cere totodată să grăbească plecarea consulului Rusiei şi a negustorilor ruşi din Moldova, să păzească ţara pînă la venirea başbugului Ahmed paşa şi să colaboreze cu el şi cu Ali paşa. De asemenea, i se cere să procure zaherele, să trimită iscoade în ţara rusească şi să înscrie încă 3 000 de oşteni pentru apărarea Moldovei.

Suretul scrisorii-poruncă a marelui vizir:

Au sosit arzurile pe care le-ai trimis de astă dată şi în care arăţi că capuchehăile tale ţi-au scris şi ţi-au dat de ştire că s-a hotărît expediţie împărătească asupra moscoviţilor. Mai explici că, chiar dacă nu a sosit încă înalta poruncă în această privinţă, ai început totuşi numaidecît să pregăteşti, pe cît posibil, un număr oarecare de ostaşi dintre beşlii [1] şi dintre ceilalţi oşteni. De asemenea, mai arăţi că te-ai grăbit să ceri ajutorul şi sprijinul măriei sale fericitului Ali paşa, serascherul de la Ismail, ca să facă să-ţi ajungă în grabă 1 000 de ostaşi, sub comanda unui basbug, pentru paza ţării.

De asemenea, vorbind de faptul că nu ai puteri băneşti şi că îndeplinirea înaltelor slujbe care se ivesc în timpul expediţiei împărăteşti necesită putere bănească şi foarte multe cheltuieli, rogi să fie iertate havalelele ulterioare pentru intendentul de binale [2] de la Ismail şi pentru defterdarul de Hotin, spre a se veni în ajutorul tău în această privinţă. De asemenea, ai mai cerut să ţi se dăruiască o sumă oarecare de aspri din partea înaltei împărăţii. Am luat cunoştinţă de cuprinsul şi de sensul lor.

Este clar şi evident că ţi-au sosit pînă acum înaltele porunci care au fost emise în legătură cu hotărîrea de a se porni expediţie împărătească asupra moscoviţilor, despre felul cum va trebui să procedezi, precum şi în legătură cu consulul moscovit, care se află în ţara Moldovei, sau despre oamenii săi, străini, şi despre negustorii lor şi că ai luat cunoştinţă de toate.

De aceea, făcînd potrivit cerinţelor ilustrelor porunci mai sus pomenite, se cere ca atît consulul moscovit cît şi negustorii moscoviţi să-şi încheie socotelile lor, iar tu să te grăbeşti să-i înapoiezi şi să-i trimiţi cu un ceas mai devreme în vilaietele lor. Să depui toate străduinţele tale şi să fii foarte atent pentru ca, cu acest prilej, nimeni şi nici o persoană dintre raialele ţării să nu plece şi să nu pornească în altă ţară şi să nu se împrăştie şi să nu se neliniştească.

În felul acesta, să te grăbeşti să scrii şi să arăţi răspunsurile care se cer a fi date pentru mai sus amintitele porunci ilustre. De aceea, să procedezi cu înţelepciune şi cu chibzuinţă în aceste privinţe şi să veghezi ca să nu plece în altă parte nimeni şi nici o persoană dintre raialele ţării. Să depui toate străduinţele tale pentru paza şi ocrotirea lor în toate împrejurările.

Ne-am bucurat mai cu seamă pentru faptul că, îndată ce ai auzit de hotărîrea expediţiei împărăteşti, ai început să pregăteşti oşteni cu gîndul de a păzi ţara, ca şi pentru aceea că ai procedat cu prevederea necesară şi care se aşteaptă de la tine, grăbindu-te să ceri ajutorul serascherului cel pomenit mai sus.

De asemenea, ştii că au fost lăsate pe seama devotamentului tău multe havalele şi multe cheltuieli şi că aşa se întîmplă de obicei în timpul expediţiilor împărăteşti.

De aceea ţi s-a scris această scrisoare, fiind clar că ai nevoie de ajutoare. Noi îngăduim uşurarea havalelelor vechi spre a veni pe cît posibil n-ajutorul şi în sprijinul tău. Aşteptăm însă acum de la tine să arăţi serviciul şi devotamentul tău special în ceea ce priveşte trimiterea şi completarea, cu un ceas mai devreme, a feluritelor zaherele care au fost orînduite pentru unele serhaturi împărăteşti şi în alte locuri, cu prilejul apropierii expediţiei împărăteşti.

De aceea să depui, în aceste clipe de răgaz, toate eforturile şi străduinţele tale pentru a te apuca de aceste zaherele şi de cele trebuincioase, arătînd zelul tău. De asemenea, aşa cum ţi s-a scris şi ţi s-a dat de ştire ceva mai înainte de aceasta, măria sa preţuitul vizir cel glorios Ahmed paşa a fost numit başbug în partea Moldovei, cu condiţia de a păzi trecătorile din Moldova. Deşi i s-a scris serascherului mai sus arătat şi el a fost sfătuit în sensul că, în afară de oştile sale de gardă şi de oştile de mirie, aflate în suita sa, celelalte oşti şi tunuri şi muniţii trebuincioase vor fi pregătite şi trimise din oastea de la Ismail, totuşi să fii atent şi să îndeplineşti cele trebuincioase pazei hotarelor pînă la sosirea sus-numitului başbug în ţara Moldovei şi să depui zel şi străduinţă pentru paza şi apărarea hotarelor, ţinînd legătura cu serascherul cel arătat, iar după sosirea numitului başbug, să te grăbeşti împreună cu sus-numitul pentru paza ţării amintite şi pentru a merge numaidecît în întîmpinarea duşmanului, precum şi pentru apărare, acolo unde va apare duşmanul. De asemenea, să fii întotdeauna cu prevedere şi, fără să te uiţi la cheltuieli, să trimiţi anume iscoade de încredere acolo unde va fi nevoie şi, cercetînd şi stabilind necontenit mişcarea vrăjmaşului şi care anume sînt oştile sale şi unde se află ele şi încotro anume vrea să pornească, să cauţi să îndeplineşti în toate împrejurările devotamentul şi zelul tău, ce se cer de la tine, scriind mereu şi dînd de ştire în primul rînd serascherului cel mai sus pomenit şi apoi la Poarta fericirii veştile pe care le vei afla că sînt adevărate.

De asemenea, trimiţîndu-ţi-se de astă dată şi o ilustră poruncă pentru ca, în afară de oştile tale personale, să mai recrutezi încă 3 000 de călăreţi *(suvari)*, să înscrii acest număr de oşteni, dar să fie aleşi şi voinici, şi, luîndu-i sub comanda ta, să te grăbeşti să păzeşti hotarele şi graniţele şi să te aperi de duşmani.

La 23 Za., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 42—43, nr. 86. Rez. Cat., II, p. 331, nr. 1157.

---

[1] *Beşlüyan* (plur. de la *beşli*).
[2] *Bina emini.*

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa îl înştiinţează pe domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti, precum că în urma declaraţiei de război ⟨împotriva Rusiei⟩, valiul de Sivas, Ahmed paşa, a fost numit başbug pentru paza Moldovei şi Hotinului. Se cere ca domnul să apere ţara pînă la sosirea vizirului, să trimită iscoade în ţara duşmanilor, să pregătească zaherele cît mai multe şi să ţină legătura cu vizirul Ali paşa, serascher de Ismail.

Suretul scrisorii-poruncă a marelui vizir:

Aşa cum s-a arătat în ilustra poruncă emisă, cuprinzînd declaraţia expediţiei împărăteşti [1], este necesară păzirea Moldovei de ocuparea ei de către moscoviţi, iar pe de altă parte e nevoie să se arate atenţie şi grijă pentru asigurarea celor trebuincioase apărării şi împotrivirii, atunci cînd va apare duşmanul. De aceea, cu condiţia pazei trecătorilor din Moldova, comanda apărării Moldovei şi Hotinului a fost acordată şi lăsată, de astă dată, pe seama eforturilor măriei sale preţuitului vizir cel glorios Ahmed paşa, care este acum valiu de Sivas. În legătură cu tunurile şi muniţiile care îi sînt necesare, precum şi în ceea ce priveşte pregătirea şi trimiterea unui număr îndestulător de oşti, s-a scris şi s-au dat sfaturi măriei sale fericitului Ali paşa, care este serascherul de acum de prin părţile Ismailului.

De aceea ţi s-a scris această scrisoare ca, pînă la intrarea sus-numitului başbug în Moldova, să depui sforţări şi să fii atent pentru paza şi apărarea hotarelor, iar cînd, cu ajutorul celui preaînalt, el va sosi în Moldova, atunci este necesar ca şi tu, la rîndul tău, aducînd la îndeplinire pregătirile şi cele trebuincioase în această privinţă, să te străduieşti împreună cu cel amintit mai sus şi să fii atent la paza acelei ţări şi să depui eforturi şi să ai grijă pentru îndepărtarea duşmanilor, de oriunde s-ar ivi ei, pornind numaidecît în întîmpinare şi la apărare. De asemenea, fiind mereu prevăzător şi atent, trebuie să cercetezi şi să iscodeşti starea şi mişcările vrăjmaşilor şi să treci la îndeplinirea acţiunilor care vor fi necesare. De aceea, potrivit cerinţelor zelului şi devotamentului cu care eşti înnăscut, trimiţînd anume iscoade de încredere prin locurile trebuincioase, fără să ţii seama de cheltuieli, să cercetezi necontenit şi să stabileşti care anume sînt mişcările şi oştile duşmanilor şi unde anume se află ele şi încotro se gîndesc să pornească şi să aduci mereu în grabă la cunoştinţa noastră ştirile pe care le obţii şi le stabileşti.

De asemenea, strîngînd şi pregătind mult mai multe oşti şi zaherele decît cele pregătite de voievozi în expediţiile de mai înainte, să fii atent la întărirea, aşa cum se cuvine, a unor trecători, precum şi a celorlalte hotare şi graniţe. De asemenea, scriind şi măriei sale serascherului de Ismail chestiunile care trebuie făcute cunoscute, să-l înştiinţezi şi pe sus-numitul despre purtările şi mişcările moscoviţilor şi să fii prevăzător şi cu grijă în toate împrejurările.

Să te văd! Iată că a sosit vremea cînd se poate face treabă şi se poate arăta zel! De aceea, fiind slujitorul nostru, să depui toate eforturile tale pentru a arăta devotamentul pe care îl ai faţă de noi.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 41—42, nr. 84. Rez. Cat., II, p. 329, nr. 1148.

---

[1] Împotriva Rusiei. V. doc. 134, din volumul de faţă.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I comunică domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, că, fiind sigur războiul cu Rusia, se trimit în grabă pentru paza țării zece ortale de ieniceri, trei ortale de gebegii și două ortale de tunari, cu o căpetenie (bașbug), intendent de popas și un păzitor. Se poruncește ca și domnul să nu îngăduie împrăștierea lor și să se unească cu bașbugul pentru apărarea Moldovei.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Fiind sigură expediția mea împărătească asupra moscovitului, s-a dat de astă dată firman ca să fie pregătite, cu toate cele necesare, și controlate în grabă și scoase de la înalta mea Poartă, pentru părțile Moldovei, zece ortale de ostași, dintre ortalele ienicerești ale înaltei mele Curți, trei ortale dintre cele ale gebehanelei mele împărătești [1], precum și două dintre ortalele tunarilor mei prosperi. Afară de acestea, unul dintre capugibașiii înaltei mele Curți, Nimetibeyzade Ibrahim, glorios printre cei glorioși și generoși, să-i țină gloria !, a fost numit și desemnat ca intendent de popas [2] ca să dea tainuri atît oștilor pomenite mai sus, cît și altor ostași pedestrași sau călăreți, ce se vor pregăti pentru Moldova fie din oastea de la Ismail, fie din alte părți. De asemenea, unul dintre capugibașiii înaltei mele Curți, Çayırzade Ibrahim, onorat printre glorioși și generoși, să-i țină gloria !, a fost numit, acordîndu-i-se de astă dată titlul de primul imbrohor [3], ca să păzească pe drum oștile care vor pleca de aici și ca să nu le lase să se împrăștie și să nu îngăduie ca ostașii să facă opreliște, ducîndu-i astfel de-a dreptul în Moldova.

De aceea a fost emisă și trimisă, prin ... [4], această poruncă a mea purtătoare de înaltă glorie pentru a ți se face cunoscut care anume este situația.

Astfel, cînd tu, care ești voievodul cel amintit mai sus, vei afla cum anume stau lucrurile și că cererea mea împărătească este ca țara Moldovei să fie apărată și păzită așa cum se cuvine, să te străduiești, potrivit cerințelor ilustrelor mele porunci emise mai înainte și mai tîrziu, și să arăți grijă pentru paza țării, unindu-te cu bașbugul Moldovei și cu ceilalți cu care va fi nevoie. De asemenea, să depui mult zel pentru a face în așa fel ca nici unul dintre ostașii orînduiți să nu se împrăștie și să nu se risipească.

Să te ferești și să te ții departe de a merita mînia mea împărătească, prin purtări contrare, oricît de mărunte ar fi ele.

La începutul *(evail)* lui Z., anul 1201.

Suret., Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 46—47, nr. 95. Rez., Cat., II, p. 332, nr. 1 158.

---

[1] *Djebehane-i amire (Cebehane-i amire).*
[2] *Nüzül emini.*
[3] *Mirahor-i evvel.*
[4] Loc alb.

149 1787 septembrie 17 *(1201 zilhicce 4)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să rețină cele 20 000 de oi cerute, ele fiind repartizate pentru oaste. Alte 20 000 de oi urma să cumpere și domnul Țării

Românești, Nicolae Mavrogheni. De aceea se anulează porunca de a se preda din ele 2 500 de oi intendentului de popas, Abbas, de la Hotin, urmînd ca el să cumpere oi cu bani peșini.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Întrucît cele cîte 20 000 de oi orînduite din Ţara Românească și Moldova au fost repartizate acum pentru castea mea împărătească, s-a dat iradea ca nici una din ele să nu fie dată în altă parte, ci să se aștepte ca ele să fie pregătite pînă la primăvară prin mijlocirea voievozilor Ţării Românești și Moldovei.

De aceea s-a dat firmanul meu ca nici una din oile arătate mai sus să nu fie făcute havalea în altă parte, ci să fie pregătite pînă la primăvară și să fie strînse în cele două ţări și păzite, spre a fi trimise apoi acolo unde se va cere. Este sigur că pînă acum nu a fost trimisă la Hotin nici măcar una din cele 20 000 de oi pentru care tu, voievodul arătat, primiseși poruncă să le cumperi și să le trimiţi la Hotin, și nici din cele 2 500 de oi care fuseseră orînduite să fie predate intendentului de popas , Abbas, unul dintre capugibașiii înaltei mele Curţi, să-i ţină gloria!

A fost emisă o altă poruncă ilustră, adresată intendentului cel amintit, cuprinzînd sfatul ca oile trebuincioase, potrivit obiceiului în vigoare al miriei, pentru tainurile de carne ale oștilor de la Hotin să fie procurate și pregătite de tine din banii daţi intendentului de popas cel pomenit mai sus, iar porunca dată mai înainte pentru cele 2 500 de oi, de care s-a amintit mai înainte, a fost anulată.

De aceea a fost emisă și pentru tine și trimisă această ilustră poruncă a mea pentru ca, nedînd în altă parte nici una din cele 20 000 de oi de care s-a amintit, ele să fie procurate și pregătite, toate, pînă la primăvară.

Astfel, la sosirea ei, făcînd și procedînd potrivit firmanului dat, să nu dai în altă parte nici una din cele 20 000 de oi orînduite din ţara Moldovei, ci, pregătindu-le și strîngîndu-le pe toate pînă la primăvară, să le trimiţi la primăvară acolo unde vor fi cerute [1].

La 4 Z., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 46, nr. 93. Rez. Cat., II, p. 332, nr. 1 159.

---

[1] V. și doc. 129 și 138 din volumul de faţă.

150 **1787 septembrie 17** *(1201 zilhicce 4)*

Firman prin care, la cererea domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, sultanul Abdul-Hamid I anulează porunca anterioară privind construirea a trei șalupe de 22 de zira fiecare, cu condiţia scăderii cheltuielilor din tributul ţării, urmînd ca domnul să îndeplinească celelalte obligaţii de război.

Altă poruncă[1]:

Întrucît, datorită sarcinilor mari de război, nu e cu putinţă construirea celor trei corăbii-șalupe, pentru care se dăduse firmanul meu ca să fie construite de tine, avînd fiecare cîte 22 zira și urmînd ca cheltuielile de cîte 2 000

guruși pentru fiecare bucată de albie să fie socotite în contul banilor giziei Moldovei, aflați pe seama ta, care ești voievodul cel arătat mai sus, s-a aprobat cererea ta ca ele să fie iertate[2]. De aceea a fost emisă această ilustră poruncă și trimisă cu ...[3], dîndu-se firmanul meu pentru renunțarea la șalupele pomenite și pentru iertarea lor. Se dă, astfel, iradea ca să fie ușurate sarcinile de război.

Astfel, cînd, la sosirea ei, vei afla că, cu iradeaua de a se ușura sarcinile de expediție, s-a renunțat la construirea șalupelor pomenite și că ele au fost iertate, să depui multe străduințe și să arăți grijă pentru completarea celorlalte sarcini de război.

La 4 Z., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms., or. 343, f. 46, nr. 94. Rez., Cat., II, p. 332, nr. 1 160.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] V. și doc. 136 din volumul de față.
[3] Loc alb.

151 — 1787 septembrie 19 *(1201 zilhicce 6)*

Firman prin care, la cererea muhafîzului de Hotin, vizirul Osman pașa, sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să trimită în grabă la Hotin cele 72 330 chile de grîu, 23 160 chile de făină și 66 666 chile de orz, pentru care se dăduse firman să fie pregătite din Moldova, întrucît zaherelele aflate la hambarele din Hotin se stricaseră.

Altă poruncă[1]:

Din partea muhafîzului de Hotin, vizirul glorios și căpetenia ilustră și orînduitorul lumii, vizirul meu Osman pașa, preaînaltul Allah să-i țină măreția !, au venit corespondențe în care se arată că, sosind la Hotin ilustra mea poruncă emisă cu privire la adeverirea expediției mele împărătești și despre respectarea cerințelor prevederii și informării, cuprinsul ei a fost semnalat și făcut cunoscut tuturor.

El mai arată într-un articol că este nevoie de zaherele foarte multe, întrucît o parte din zaherelele înmagazinate în hambarele miriei de la Hotin nu mai este bună, datorită acoperișurilor stricate, de mai multă vreme, ale hambarelor de acolo.

De aceea a fost emisă și trimisă această poruncă ilustră a mea de întărire și cu sfaturi strașnice ca să știi că este nevoie să fie trimise și să ajungă, cu o clipă și cu un ceas mai devreme, la cetatea mai sus arătată cele 72 330 chile de grîu și 23 160 chile de făină și cele 66 666 chile de orz, pentru care se dăduse firmanul meu să fie cumpărate din țara Moldovei și să fie pregătite prin mijlocirea ta, care ești voievodul cel mai sus amintit, pentru nevoile cetății respective.

Astfel, făcînd să ajungă cu o clipă mai devreme la cetatea amintită zaherelele pomenite mai sus, de la tine se cere neapărat ca să ajungă la Poarta fericirii mele vestea pe care o va trimite muhafîzul de acolo cu privire la terminarea lor în zilele următoare.

De aceea, încingînd brîul zelului, să faci să ajungă în zilele următoare la Hotin, pe orice cale ar fi, toată zahereaua amintită, şi să te străduieşti să depui sforţări nemărginite pentru a obţine voia mea împărătească.

La 6 Z., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 47, nr. 96. Rez., Cat., II, p. 332, nr. 1 162.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.

152 ⟨1787, septembrie 20⟩

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa porunceşte domnului Ţării Româneşti, Nicolae Mavrogheni, să predea muhafîzului de Varna, Ahmed paşa, cîte 750 guruşi pe an, din tributul ţării, reprezentînd completarea hassurilor sale, întrucît sangeacul Ianina a fost acordat altcuiva.

Pildă printre emirii neamului Mesiei, demn de încredere printre mai marii celor de credinţa lui Iisus, voievodul de acum al Ţării Româneşti, voievodul Nicolae Mavrogheni [1], sfîrşitul să-ţi fie cu noroc !, ţi se face cunoscut, pe scurt, şi ţi se dă de ştire că a fost dat altuia sangeacul Ianina, *(Yanya)*, care se afla pe seama gloriosului vizir măria sa preţuitul Ahmed paşa, muhafîzul de Varna.

De aceea a fost întocmită această scrisoare şi trimisă prin ...[2], potrivit firmanului purtător de înaltă glorie care a fost emis[3], pentru ca cei 1 500 guruşi, repartizaţi în fiecare lună din banii giziei Ţării Româneşti şi Moldovei, în schimbul hassului şi pentru a se veni în ajutorul soldei sale şi al ostaşilor de la poarta sa, aflaţi la paza amintită, tu să plăteşti în fiecare an, către cel amintit mai sus, cîte 750 guruşi din banii giziei Ţării Româneşti, aflaţi pe seama ta. Apoi , luînd dovadă sigilată de primire, s-o păstrezi spre a fi socotită în contul tău. Cu voia celui preaînalt, la sosirea ei, să faci şi să procedezi potrivit înaltei porunci !

Sănătate şi supunere faţă de Allah ! De la reşedinţa din Constantinopol cel bine păzit.

Semnătură : Iusuf, sărmanul.

Sigiliul : Iusif, robul lui Allah, 12 L., anul 1199 ....

Bibl. Acad., DLXXXVII/174. Orig., semnătură cu coadă şi cu sigiliu oval şi împodobit cu formule, scris: *yeni-divani,* însemnări sub text şi pe verso. Rez., Cat., I, p. 110, nr. 419 (cota DLXXXI/107 b) şi p. 121, nr. 427 (cota DLXXXVII/174); acelaşi document.

---

[1] *Mavroyani Nikola.*

[2] Loc alb.

[3] V. şi doc. 153 din volumul de faţă.

153 1787 septembrie 21 *(1201 zilhicce 8)*

Firman prin care, în vederea uşurării unor sarcini ce cădeau pe seama Moldovei, sultanul Abdul-Hamid I comunică lui Alexandru Ipsilanti hotărîrea că cei 750 guruşi care se dădeau din tributul Moldovei, în loc

de feudă (hass), vizirului Ahmed paşa, muhafîz de Varna, vor fi achitaţi lunar din vistieria împărătească începînd de la 13 octombrie 1787.

Altă poruncă[1]:

Din pricina cererilor foarte mari, în aceste clipe, din ţara Moldovei pentru trebuinţele expediţiei, este nevoie ca unele havalele să fie uşurate. De aceea s-a orînduit ca cei 750 guruşi de leafă, în locul banilor de hass[2], ai muhafîzului de acum al Varnei, vizirul meu Ahmed paşa, preaînaltul Allah să-i ţină măreţia !, ce au fost repartizaţi să fie cheltuiţi din banii giziei Moldovei, vor fi acordaţi şi trimişi lună de lună din vistieria mea împărătească, cu începere de la întîi muharrem al anului 1202[3]. Întrucît aşa s-a trecut şi s-a înregistrat în defterele vistieriei mele împărăteşti şi deoarece a fost scoasă de la Contabilitatea generală o copie sigilată şi a fost semnată şi trimisă celui amintit mai sus, a fost emisă şi pentru tine această ilustră poruncă a mea aducătoare de mare noroc şi trimisă cu ...[4], pentru a ţi se da de ştire care anume este situaţia.

Astfel, s-a orînduit ca, începînd de la data menţionată, cei 750 guruşi de leafă, care au fost repartizaţi în locul banilor de hass, vor fi acordaţi lună de lună din vistieria mea împărătească, aşa cum s-a dat firmanul meu. Cînd, la sosirea ei, vei lua cunoştinţă, să faci şi să procedezi ca atare.

La 8 Z., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 47, nr. 97. Rez., Cat., II, p. 333, nr. 1 164.

---

[1] Adresată lui Alexandru Ipsilanti.
[2] *Bedel-i hass akçesi.*
[3] *1 muharrem 1202* = 13 octombrie 1787.
[4] Loc alb.

154 1787 septembrie 24 — octombrie 3 *(1201 zilhicce, evasıt)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să înlăture dezordinile săvîrşite de predecesorul, său, Alexandru Mavrocordat-Firaris, şi să liniştească pe locuitorii ţării, dacă se sperie de grozăviile războiului declanşat. Boierii sînt îndemnaţi să-i dea ascultare, el fiind domnul lor, independent, iar locuitorii să nu treacă de partea Rusiei. Se promite reducerea obligaţiilor ţării.

Poruncă adresată voievodului Moldovei şi boierilor *(boyaran)* ţării pentru slobozenia lor *(istiklâl)*:

Se ştie că tu, care eşti voievodul cel pomenit mai sus, hrănindu-te, din anii copilăriei şi pînă acum, cu slujbele înaltei mele împărăţii, potrivit cerinţelor inteligenţei, priceperii, dreptăţii şi devotamentului cu care te-ai născut, ai procedat cu devotament şi potrivit îngăduinţei preafericitei mele împărăţii în slujbele la care ai fost folosit, ca şi la dragomanatul Divanului meu imperial [1] şi îndeosebi în timpul domniei tale de mai înainte în Ţara Românească [2], precum şi în îndeplinirea şi aranjarea poruncilor şi treburilor care erau lăsate pe seama bunei tale credinţe, ca şi în orînduirea şi propăşirea ţării, prin apărarea şi ocrotirea raialelor.

De asemenea, domnia Moldovei a fost dată, mai înainte de aceasta, pe seama ta cu iradeaua *(irade)* că vei da ţării nizamul şi orînduiala de dinainte, pe care le-a stricat în timpul domniei sale hainul Firari [3], şi vei în-

lătura și vei pune capăt tulburărilor și tiraniilor născocite de el și, potrivit cerințelor de liniște și de ocrotire ale sărmanelor raiale, tiranizate și păgubite, vei pune la orînduială și vei aranja după dorință treburile rămase în urmă, ca și pe cele care au fost stricate, și vei depune tot zelul tău pentru nizamul și propășirea țării.

În clipa de față, dată fiind sigură expediția mea împărătească asupra rușilor, se presupune că raialele Moldovei, care se îndeletnicesc cu îndeplinirea serviciilor mele împărătești, se tem de dușmani și se neliniștesc din pricina cetelor de oști care au fost orînduite și trimise în partea Moldovei pentru paza țării și pentru distrugerea și nimicirea vrăjmașilor răi din fire.

De asemenea, după cum această expediție împărătească a mea nu se compară în nici un fel cu expediția din trecut [4], tot astfel este clar că și mila și îndurarea mea împărătească în privința boierilor și a raialelor țării vor fi de cîteva ori mai mari decît cele din trecut.

De aceea să le dai de știre că dorința mea împărătească este ca ei să fie păziți și ocrotiți în toate privințele și, cu ajutorul și cu bunăvoința lui Allah, nu vor fi lăsați să fie supărați deloc din partea nimănui. Afară de acestea, și în privința sarcinilor, fără a se compara cu trecutul, doresc să se depună sforțări pentru ocrotirea lor, adică, ușurîndu-se dările, să se coboare la nivelul echității.

De aceea să faci să ajungă la urechile lor ca și ei, la rîndul lor, fiind siguri de mila și de ocrotirea mea împărătească, să nu facă de rușine pe celelalte raiale cinstite și supuse ale împărăției mele, prin atragerea lor în taină de partea moscoviților. Pe cei de acest fel ei înșiși să-i cerceteze în taină și, aducîndu-i la cunoștința ta, care ești voievodul cel amintit, spre a fi pedepsiți, să depună strădanie pentru dovedirea devotamentului și supunerii lor.

De asemenea, potrivit priceperii și dragostei tale față de raiale, să explici tuturor și să le dai de știre că, după cerințele devotamentului și zelului, constatate pînă acum , ei să nu facă nici un fel de cusur, nici de azi încolo, în îndeplinirea treburilor împărăției mele și, neabătîndu-se de la eforturile lor chibzuite, să arate zel ca și mai înainte și să depună sforțări foarte mari și să fie atenți cu toții în unire pentru aranjarea și îndeplinirea serviciilor mele împărătești. De asemenea, supunîndu-se părerilor și priceperii tale și ținîndu-se departe de împotrivire cît de mică și fiind în siguranță și liniște, ei să are și să semene cu cea mai mare tragere de inimă și ardoare și să-și depună toate eforturile lor pentru îndeplinirea serviciilor. Explicînd și arătînd tuturor toate acestea, să depui sforțări și să te străduiești pentru stăpînirea și ținerea lor în frîu și pentru paza și ocrotirea lor.

De asemenea, fiind voievodul Moldovei, cu slobozenie, de la tine se cere, potrivit necesităților slobozeniei tale, aranjarea tuturor treburilor Moldovei și îndeplinirea celor care sînt lăsate pe seama devotamentului tău.

De aceea s-a dat firmanul meu ca, potrivit cerințelor bunăvoinței și încrederii împărătești, care se mențin și cresc mereu în privința ta, să procedezi cu chibzuință și cu prevedere. Potrivit priceperii și bunelor purtări dovedite pînă acum, să nu te abați nici de azi încolo de pe calea devotamentului și dreptății și, arătînd mereu zelul, dreptatea și priceperea pe care le ai în tine, să fii atent pentru înlăturarea spaimei raialelor țării și pentru atragerea lor. De asemenea, respectînd echitatea în privința dărilor lor, să te îngrijești foarte mult de crearea condițiilor ca ele să stea fericite la umbra siguranței și liniștii și să completezi cele necesare pentru propășirea țării De asemenea, făcînd servicii mult mai bune decît se așteaptă, să depui eforturi și zel pentru întărirea bunăvoinței mele împărătești în privința ta.

De aceea a fost emisă anume această poruncă a mea purtătoare de înaltă glorie și trimisă prin ... [5], cu scopul de a-ți lăuda bunele purtări și de a-ți arăta și de a-ți insufla sfaturile pomenite mai sus.

Astfel, cînd vei lua cunoștință de felul cum stau lucrurile, să faci și să procedezi așa cum s-a menționat mai înainte. De asemenea, să ai grijă de liniștea și de atragerea boierilor și raialelor și să fii binevoitor față de acei dintre boieri și ceilalți care, supunîndu-se poruncii și părerilor tale, dovedesc devotamentul lor și să-i răsplătești, iar pe cei care, opunîndu-se, arată răutăților lor, să-i pedepsești potrivit cerințelor slobozeniei tale. Astfel, să fii atent față de nizamul țării și pentru propășirea ei și să depui sforțările tale în vederea îndeplinirii serviciilor mele împărătești.

De asemenea, să scrii și să dai de știre la înalta mea Poartă stările și faptele care trebuie făcute cunoscute. De asemenea, arătînd mereu priceperea, zelul și înțelepciunea și dreptatea pe care le așteaptă de la tine împărăția mea, să depui toate străduințele tale pentru obținerea bunăvoinței mele împărătești.

De asemenea și voi, care sînteți boierii țării, să știți că, sus-numitul fiind, cu slobozenie, voievodul vostru, sînt valabile poruncile și interdicțiile sale în ceea ce vă privește pe voi. De aceea să-i dați ascultare și să vă supuneți în grabă, în toate privințele, părerilor și conducerii sale. De asemenea, să mai știți că de azi încolo se va arăta grijă pentru paza și ocrotirea voastră, iar sarcinile voastre vor fi ușurate. Să mai știți îndeaproape că, cu ajutorul celui drept, nu veți fi lăsați să fiți supărați în nici un fel din partea nimănui.

Astfel, lăsînd la o parte orice spaimă, să depuneți cu toții în unire toate puterile voastre pentru arături și semănături mai multe decît înainte, precum și pentru îndeplinirea celorlalte servicii și să vă feriți foarte mult și să vă țineți departe de spaimă, oricît de mică, și de nepăsare în treburile voastre

La mijlocul *(evasıt)* lui Z., anul 1201.

Suret. Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 48, nr. 100. Rez., Cat., II, p. 333, nr. 1 166.

---

[1] Alexandru Ipsilanti a fost dragoman între august-septembrie 1774.
[2] Între anii 1774—1782.
[3] Constantin Mavrocordat-Firaris.
[4] Dintre anii 1768—1774.
[5] Loc alb.

155 **⟨1787 septembrie⟩**

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf pașa, confirmînd primirea corespondenței domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, cu privire la trimiterea a 117 000 de oi procurate din Moldova, Polonia și Ungaria, îi cere totodată să expedieze și oile aflate la iernare. Se aduc laude eforturilor depuse de domn, așteptîndu-se același zel și pe viitor.

Suretul scrisorii-poruncă a marelui vizir:

Am aflat și am luat cunoștință de cuprinsul arzurilor pe care le-ai trimis de astă dată, arătînd că ai cumpărat 117 000 de oi din țara Moldovei, Polonia *(Leh)*, Ungaria *(Macaristan)* și din alte părți, mai multe decît în anii trecuți, și, trecîndu-le peste Dunăre, le-ai trimis și expediat la Poarta

fericirii, iar defterul lor l-ai trimis la capuchehăile tale. De asemenea, mai arăţi că, în afară de oile mai sus amintite, dacă va cere casapbaşi-aga [1], vor fi trecute peste Dunăre şi vor fi trimise şi expediate la Poarta fericirii şi oile aflate la iernare,[2] care nu au trecut Dunărea,

Au pricinuit mare bucurie zelul şi eforturile arătate de tine în privinţa trimiterii acelui număr de oi, mai multe ca în anii trecuţi, pentru nevoile Porţii fericirii.

De la tine se aşteaptă să arăţi zel şi devotament de cîteva ori mai multe decît înaintaşii tăi, în toate privinţele, şi mai ales, în privinţa trimiterii şi expedierii la Poarta fericirii a unor cantităţi foarte mari de zaherele felurite şi oi.

De aceea s-a scris această scrisoare pentru ca şi de acum încolo să depui eforturi şi să fii atent pentru a dovedi în toate privinţele zelul şi devotamentul cerute şi pentru a trimite şi a expedia în grabă la Poarta fericirii şi mai sus pomenitele oi aflate la iernare, trecîndu-le cu un ceas mai devreme dincoace de Dunăre.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 47, nr. 98. Rez., Cat., II, p. 333, nr. 1 163.

---

[1] *Kasapbaşı-aga.*
[2] *Kışlak-agnamı.*

156 ⟨1787 septembrie⟩

Defter privind evidenţa oştilor otomane şi româneşti care au fost desemnate să apere hotarele Moldovei de eventualele atacuri ale oştilor ruseşti, întrucît Poarta declarase război Rusiei.

Defterul oştilor orînduite de astă dată în grabă sub comanda başbugului din Moldova:

— Mutasarrîful sangeacului de Ilbasan [1], Abdullah paşa, împreună cu oştile sale de gardă [2], 300 de ostaşi, iar 1 000 de ostaşi dintre pedestraşii miriei [3].

— Din fiecare categorie de oşti, aflate la ordia de la Ismail, să fie trimişi 3 000 de ostaşi, alegîndu-se numărul trebuincios, după nevoie.

— Pentru apărarea Moldovei, afară de oştile sale personale, voievodul Moldovei [4] va mai înscrie încă 3 000 de oşteni.

— 10 ortale, adică 10 000 de ostaşi scoşi de la Înalta Poartă, dintre ortalele ieniccreşti ale Înaltei Curţi.

— Trei ortale dintre cele ale gebehanelei mele împărăteşti.

— Două ortale dintre cele ale tunarilor destoinici.

— Dintre ortalele pentru carele de tunuri, aflate la ordia de la Ismail, să fie scos un orta şi trimis cu căpeteniile şi cu ostaşii, precum şi cu căruţele şi cu tunurile.

— Dintre oştile aflate la ordia de la Ismail, să fie alese şi trimise 60 de steaguri, fiecare steag avînd cîte 120 de ostaşi.

— Pentru paza trecătorilor din Moldova și pentru a fi bașbug în Moldova sau la Hotin a fost însărcinat vizirul Darendeli Ibrahim pașa.

— Căpetenie peste ieniceri, din oștile trimise în partea Moldovei, a fost desemnat serturnai Ibrahim aga.

Suret, Bib. Acad., ms. or. 343, f. 47, nr. 99. Rez., Cat., II, p. 333, nr. 1 165.

---

[1] Ilbasan sau Elbasan.
[2] *Kapusu-halkı.*
[3] *Miri piyadesi.*
[4] Alexandru Ipsilanti.

157 **1787 octombrie 3** *(1201 zilhicce 20)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I aprobă cererea domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, de a i se ierta 15 000 guruși, din cei 25 000 guruși cu care fusese încărcat pentru luarea în posesia sa a lucrurilor confiscate ale fostului domn, Alexandru Mavrocordat-Firaris. Domnul oferea doar 10 000 guruși.

Altă poruncă [1]:

Mai înainte de aceasta, avuțiile și lucrurile voievodului cel fugar *(firari)* al Moldovei [2], luate în stăpînire de mirie și înregistrate, fuseseră date ție, care ești voievodul cel amintit mai sus, în schimbul a 25 000 guruși.

Numai că, lucrurile Firariului cel amintit fiind foarte proaste, ai arătat că acceptarea acelei sume de guruși va fi o persecuție pentru tine și că ai luat asupra ta plata sumei de 10 000 guruși. Afară de acestea, datorită multor cereri, în clipa de față, din țara Moldovei, pentru expediție, ai cerut și te-ai rugat să fie iertați și scăzuți 15 000 de guruși din suma amintită.

Într-adevăr, din pricina cererilor mari din țara mai sus arătată pentru expediție, este nevoie ca tu să fii sprijinit în aceste clipe. Astfel, cei 15 000 guruși care fuseseră făcuți havalea din cei 25 000 guruși, amintiți mai sus, pentru construirea cetății Ismail și pentru defterdarul de Hotin, au fost iertați și scăzuți, potrivit cererii tale, din milă și favor. Așa s-a trecut și s-a înregistrat în defterele vistieriei mele împărătești.

De aceea a fost emisă și trimisă această poruncă a mea purtătoare de înaltă glorie pentru a ți se da de știre care anume este situația.

Astfel, la sosirea ei, cînd vei afla, așa cum s-a arătat mai sus, că cei 15 000 guruși făcuți havalea pentru construirea cetății Ismail și pentru defterdarul de Hotin, din valoarea moștenirii de 25 000 guruși, amintiți mai sus, au fost iertați și scăzuți din milă și favor, atunci să faci și să procedezi ca atare [3].

La 20 Z., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 48—49, nr. 101. Rez. Cat., II, p. 333—334, nr. 1 168.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[3] V. și doc. 141 din volumul de față.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, ca să procure numai cheresteaua (264 plus 176 bucăți) ceruta pentru Bender, celelalte lucruri (cînepă, lînă etc.), precum și lagîmgiii urmînd să se asigure din partea Porții.

Altă poruncă [1]:

La ivirea expediției împărătești purtătoare de noroc, cînd au fost întrebați cei de la serhat asupra situației armamentelor foarte necesare pentru cetatea Bender, muhafîzul de acum de Bender, vizirul meu Ahmed pașa, preaînaltul Allah să-i țină mărirea!, a scris de astă dată la Poarta fericirii mele și a făcut cunoscut că s-au dat de știre și s-au cerut să se trimită, la început, 264 de grinzi mijlocii, de cîte cinci zira, 176 de scînduri subțiri de ușă, de cîte patru zira, 100 de topuri de cîrpe de cînepă *(kenevir)*, 200 de astupătoare (?) de tuneluri, 200 de ocale de lînă, 200 de pietre de tocilă *(kâvsale)* și șase meșteri pricepuți la tuneluri *(lağım)*.

Potrivit scrierii și cererii sale, pregătirea celor arătate mai sus, precum și a numărului acela de meșteri au fost făcute havalea pe seama lui lagîmgibași[2].

Acesta a făcut cunoscut că au fost orînduiți și numiți șase lagîmgii, dintre ostașii ogeacului de lagîmgii, pentru a fi prezenți în cetatea pomenită mai sus. De asemenea, el a cerut ca, dintre cele amintite, scîndurile și cherestelele să fie făcute havalea pe seama Moldovei și, fiind suficiente 60 de topuri de cîrpe de cînepă și 100 de astupătoare, a cerut să se acorde ilustrele mele porunci ca tocilele și astupătoarele și cîrpa de cînepă să fie date din cele existente în depozitele mele împărătești de muniții, iar lîna să fie dată de către intendentul de popas din Bender.

De aceea a fost emisă această poruncă a mea, purtătoare de înaltă glorie, și trimisă prin ... [3], dîndu-se firmanul meu pentru ca tu, care ești voievodul cel pomenit mai sus, să tai din Moldova cantitățile menționate de scînduri și cherestele și să le trimiți în grabă la Bender.

Astfel, la sosirea ei, să tai cu o zi și cu un ceas mai devreme din Moldova și să trimiți la Bender cele 264 de grinzi mijlocii, de cîte cinci zira, precum și cele 176 de scînduri subțiri pentru uși, avînd cîte patru zira fiecare, așa cum s-a arătat mai sus.

La 28 Z., anul 1201.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 49, nr. 102. Rez., Cat., II, p. 334, nr. 1 169.

---

[1] Pentru Alexandru Ispilanti.
[2] *Lagîmgibași (lagımcıbașı)*.
[3] Loc alb.

159 ⟨1787 octombrie 3—12 = *1201 zilhicce 20—30*⟩

Scrisoarea prin care marele vizir Iusuf pașa îl liniștește pe domnulMoldovei, Alexandru Ipsilanti, enumerîndu-i scăderile care s-au făcut din sarcinile țării (iertarea șalupelor, 15 000 guruși). Se confirmă și primirea

ştirii despre sosirea oştilor desemnate de la Poartă şi de la serhaturi pentru paza Moldovei, cerîndu-se totodată ca şi domnul să ajute la apărarea ţării de atacurile duşmane.

Suretul scrisorii-poruncă a marelui vizir:

Sosind acum arzurile pe care le-ai trimis, am aflat şi am luat cunoştinţă cu amănunte de cuprinsurile şi de sensurile lor. Ne-am bucurat pentru eforturile şi străduinţele arătate în vederea aranjării şi îndepliniri înaltelor porunci care au fost lăsate pe seama stădaniilor tale. Fiind unul dintre supuşii devotaţi ai înaltei împărăţii, sînt clare siguranţa şi încrederea noastră în tine în toate privinţele. Scrii însă că, potrivit cerinţelor bunăvoinţei noastre faţă de tine, deşi era necesar să ţi se acorde şi sprijin, prin ascultarea părerilor tale şi prin uşurarea, pe cît posibil, a havalelelor tale, totuşi, ori de cîte ori, arătînd starea ta, ai cerut înalta învoire, nu au fost luate deloc în seamă şi nu au fost aprobate cererile tale.

Dar nu s-a înţeles sensul celor scrise şi semnalate de tine, precum că în această situaţie eşti tulburat, fiind neliniştit de o ⟨eventuală⟩ mînie, fără vină, împotriva ta şi că te vei consola după cum va fi porunca în privinţa ta. De asemenea, nu s-a înţeles nici faptul pentru care ceri să se dea aprobare pentru întărirea ta, întrucît, bunăvoinţa şi încrederea noastră fiind evidente în privinţa ta, aşteptăm în aceste vremuri de la tine, potrivit cerinţelor devotamentului tău, zel şi servicii pentru înalta împărăţie.

Construirea şalupelor, pentru care primiseşi poruncă, a fost iertată numai cu gîndul de a se uşura havalelele. Afară de aceasta, tot cu scopul de a se veni în ajutorul tău, din cei 25 000 guruşi care fuseseră trecuţi pe seama ta ca datorie, în schimbul avuţiilor fostului voievod fugar al Moldovei [1], s-au iertat şi s-au şters, din datoriile tale, cei 10 000 guruşi care fuseseră făcuţi havalea pentru construcţiile cetăţii Ismail, precum şi cei 5 000 guruşi făcuţi havalea pentru Hotin. A fost emisă şi trimisă ilustră poruncă arătîndu-se care anume este situaţia în această privinţă.

Întrucît însă, potrivit cerinţelor stării, este necesară împărţirea la timp a soldelor celor de la Hotin şi Bender, nu a fost cu putinţă iertarea celor 10 000 guruşi care au fost făcuţi havalea pentru soldele amintite mai sus, astfel că chestiunea achitării sumei respective a fost lăsată pe seama zelului şi devotamentului tău. Este clar că şi de acum încolo vom aproba cererile tale, potrivit cerinţelor situaţiei.

De asemenea, mai arăţi că seraschierul de Ismail, măria sa fericitul Ali paşa, ţi-a dat de ştire că preţuitul vizir glorios, măria sa Darendeli-Ibrahim paşa va sosi în aceste zile în Moldova, fiind numit başbug în Moldova. În arzurile tale se mai află cuprinsă şi scrisă cererea ca să se depună eforturi pentru venirea, cu o clipă mai devreme, a vizirului desemnat pentru paza Moldovei, cu oşti îndestulătoare, cu tunuri şi cu muniţii, precum şi cu celelalte lucruri trebuincioase.

Astfel, seraschierul cel amintit mai sus a scris că, potrivit celor scrise şi cerute de tine mai înainte, au fost trimişi, din oastea de la Ismail, 1 000 de ostaşi dintre spahii şi silahdarii cu soldele mărite *(terakkilü)*. El a mai arătat că, pe lîngă aceştia, de astă dată a pornit de la Ismail spre Moldova, în ziua de vineri, ultima zi *(selh)* a lunii zilka'de [2], sus-numitul vizir Ibrahim paşa, împreună cu un număr îndeajuns de ostaşi gebegii, tunari şi chesonari [3], precum şi cu cinci tunuri şi cu muniţii îndestulătoare şi că, de asemenea, sînt pe cale de a fi trimişi în Moldova şi beşyüzbaşiul Ken'anzade Feyzullah

aga, împreună cu 500 de spahii cu soldele mărite, Derviş paşa-zade Nu'man bei din Inegöl şi Mustafa aga, vechilul lui Pankuduz oglu, fiecare cu cîte 250 de ostaşi, dintre oştile miriei, desemnate la oastea de la Ismail, Hasan-aga, fratele lui Abbas aga, cu 500 de ostaşi, cei 500 de călăreţi ai miriei, veniţi din partea lui Ilyas-zade, precum şi patru iüzbaşîi *(yüzbaşı)* care au mai rămas dintre spahiii şi silahdarii cu soldele mărite, toţi fiind numiţi dintre cei aflaţi sub comanda sus-numitului ⟨serascher⟩. De asemenea, în suita lui Ibrahim paşa, cel amintit mai sus, se află 500 de călăreţi de mirie. Pe lîngă aceştia, au mai fost orînduite şi trimise şi de la Poarta fericirii, pentru paza Moldovei, zece ortale de ieniceri, trei ortale de gebegii şi două ortale de tunari, care se ridică în total la mai mult de 10 000 de ostaşi. În afară de aceştia, şi tu, la rîndul tău, ai primit poruncă să înscrii încă 3 000 de oşteni călăreţi, peste oştile tale personale.

Cu toate că cele orînduite vor fi suficiente, cu ajutorul şi sprijinul lui Allah, pentru paza Moldovei în iarna aceasta, totuşi este clar că nici de acum încolo nu se va arăta, în nici un fel, cusur în ceea ce priveşte executarea mişcărilor necesare pentru paza ţării şi apărarea faţă de vrăjmaşi, precum şi în ceea ce priveşte procurarea muniţiilor trebuincioase.

De aceea, potrivit zelului şi priceperii şi devotamentului cu care te-ai născut, tu să respecţi aşa cum trebuie doar cerinţele unirii şi înţelegrii cu başbugul cel amintit mai sus şi să fii atent în aceste privinţe.

De asemenea, grăbindu-te să iei legătura şi să corespondezi mereu cu serascherul pomenit, să depui strădanie şi zel pentru asigurarea condiţiilor de pază, aşa cum trebuie, a ghcceturilor [4] din Moldova, precum şi a celorlalte trecători prin care se presupune că ar putea trece duşmanul. De asemenea, să depui eforturi şi zel ca să nu se ivească fapte care să ducă la înfricoşarea şi la înspăimîntarea raialelor ţării. De asemenea, să depui zel şi pentru unirea şi atragerea şi pentru asigurarea, ca şi pentru paza şi ocrotirea boierilor şi a raialelor ţării, în toate împrejurările, iar dacă va apare duşmanul, dintr-o parte, atunci să te ridici şi să te grăbeşti pentru întîmpinarea lui şi pentru apărare, în unire cu başbugul cel amintit mai sus, precum şi cu celelalte căpetenii de oşti.

Pe scurt, avînd în toate privinţele încredere în tine, să depui toate eforturile şi toate puterile tale pentru îndeplinirea cerinţelor zelului şi priceperii pe care le aşteptăm de la tine în ceea ce priveşte paza ţării, ocrotirea raialelor şi apărarea de vrăjmaşi.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 49—50, nr. 103. Rez., Cat., II, p. 334—335, nr. 1 170.

---

[1] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[2] *Selh-i zilka' de 1201* = 13 septembrie 1787. Vineri a căzut la 14 septembrie 1787.
[3] *Arabagi (arabacı).*
[4] *Ghecet (geçit).*

160 **⟨1787 octombrie 11—12⟩**

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa, la sesizarea făcută de Alexandru Ipsilanti, precum că zaherelele transportate din Moldova la Hotin şi Bender se strică din pricina lipsei de magazii, îi comunică faptul că s-au dat porunci către muhafîzii de Bender să se preocupe de construirea de hambare şi de găsirea unor încăperi corespunzătoare.

Am văzut şi am luat cunoştinţă de arzurile trimise de tine, de astă dată, şi în care scrii că, potrivit cerinţelor zelului tău, ai depus eforturi şi strădanie în privinţa zaherelelor. De asemenea, mai scrii că te grăbeşti să strîngi şi să înmagazinezi zaherelele aflate în ţară din recoltele vechi şi noi, şi că, pe de o parte, ai început să trimiţi şi zaherelele care fuseseră orînduite pentru cetăţile Hotin şi Bender, dar ţi s-a dat de ştire sigur precum că în cele două cetăţi pomenite mai sus nu se găsesc hambare în care să fie puse zaherelele ce vor fi trimise de astă dată, iar zaherelele trimise pînă acum se strică, fiind puse lîngă geamii şi uneori prin dughene vechi sau prin case. Zaherelele orînduite pentru serhaturile amintite mai sus vor fi consumate, la nevoie, pentru tainurile oştilor desemnate, pentru ca, în felul acesta, să nu se îndure greutăţi.

De aceea, fără a se pomeni că s-a dat de ştire din partea ta, au fost emise şi trimise două înalte porunci straşnice către muhafîzii de Hotin şi de Bender, precum şi celorlalţi în cauză, în sensul ca, dacă nu se găsesc hambare şi locuri în care să fie puse şi păstrate zaherelele orînduite, să se construiască, în primul rînd, hambare noi şi să se pregătească locurile şi apoi, arătîndu-se atenţie pentru acestea, să se depună eforturi, în unire, şi să se supravegheze aşezarea şi păstrarea zaherelelor orînduite, pe măsură ce sosesc ele rînd pe rînd, încît ei să se ferească de a îngădui şi de a permite pieirea şi stricarea nici măcar a unui bob.

Astfel, s-a scris această scrisoare pentru a ţi se arăta care anume este situaţia.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. nr. 343, f. 50, nr. 104. Rez., Cat., II, p. 334, nr. 1 171.

161 — 1787 octombrie 13 *(1201 muharrem 1)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, în urma informării capuchehăilor, laudă eforturile domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, care începuse să pregătească cele trebuincioase pentru cetăţile Bender şi Hotin încă înainte de sosirea firmanelor corespunzătoare. Se indică cele cerute pentru fiecare cetate în parte, poruncindu-se totodată procurarea lor, iar cheltuielile urmau să fie scăzute din haraci.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Pentru repararea cundacelor tunurilor aflate la cetatea Bender s-au cerut, din partea muhafîzului de acum din Bender, vizirul meu Ahmed paşa, preaînaltul Allah să-i ţină mărirea !, multe scînduri pentru cundace, precum şi zece care de nuiele[1].

Capuchehăile tale de la înalta mea Poartă au dat de ştire că, deşi în privinţa celor arătate mai sus nu ţi-a sosit ilustra mea poruncă, totuşi, socotind că întărirea cetăţii respective este o treabă care cere grijă, tu, care eşti voievodul amintit, depui toate strădaniile tale pentru a tăia şi a pregăti numaidecît scîndurile respective.

De asemenea, pentru repararea coşurilor *(sepet)* din cetatea Hotin, muhafîzul de acum de la Hotin, vizirul meu Osman paşa, preaînaltul Allah să-i ţină mărirea !, scrisese şi făcuse cunoscut că, în locul cherestelelor orînduite pentru cetatea amintită mai sus, este nevoie să se trimită 5 000 de

nuiele de viță[2], 1 500 de bucăți de pari de stejar și 100 de grinzi *(kiriş)* cu lungimea de cîte zece zira. Ei[3] au dat de știre că și pe acestea le tai fără zăbavă și te grăbești să le cari și să le trimiți pe toate la cetatea menționată.

Astfel, este necesar să se arate zel în pregătirea și trimiterea celor ce vor cere muhafîzii pentru trebuințele cetăților Hotin și Bender, precum și ale cherestelelor trebuincioase, de acest fel. De aceea, cînd vor veni seneturile valabile, cuprinzînd sosirea lor la locurile cuvenite, să știi că, potrivit obiceiului în vigoare al miriei,[4] ele vor fi trecute în contul tău.

Să faci și să procedezi ca atare și să depui toate eforturile și toate puterile tale pentru aranjarea și îndeplinirea, așa cum se cere, ale înaltelor mele servicii.

La întîi *(gurre)*, M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or., 343, f. 51, nr. 105. Rez., Cat., II, p. 335, nr. 1 172.

---

[1] *Yaban asması.*
[2] *Üzüm çubuğu.*
[3] Capuchehăile Moldovei la Poartă.
[4] Aici în sensul de obiceiul referitor la scăderea din tribut a cheltuielilor efectuate.

162 — 1787 octombrie 13 — 1788 octombrie 1 *(1202 H.)*

Telhis prin care se raportează sultanului Abdul-Hamid I cuprinsul unui arzumahzar prezentat de 16 boieri din Țara Românească lui Nicolae Mavrogheni. Exprimîndu-și supunerea lor față de poruncile sosite de la Poartă, ei anunțau totodată pe domn că erau pe cale de a porni spre Nicopole familiile a trei boieri, așa cum se ceruse printr-un firman anterior.

În cuprinsul hîrtiei prezentată sub formă de arzumahzar supusului voievod de acum al Țării Românești, cu semnăturile a șaisprezece supuși boieri de frunte *(başboyar)*, dintre boierii Țării Românești, se află înșirat și scris astfel:

„Cu această hîrtie a noastră facem cunoscut părții voastre voievodale *(mirane)* că, așa cum arătăm, fără contenire, supunere și ascultare față de poruncile Înaltului Devlet, tot astfel ne supunem și arătăm ascultare și față de înalta poruncă emisă mai înainte de aceasta în legătură a trimiterea familiilor noastre și a copiilor noștri într-un loc din afara Țării Românești. Numai că, persoana voastră voievodală cunoscînd motivele și cauzele care au pricinuit întîrzierea acestei chestiuni, de la sosirea mai sus amintitei porunci și pînă în clipa de față, nu ne îndoim că ați făcut mai înainte arz la Poarta înaltei împărății care anume este situația țării.

În situația de față, timpul și starea cerînd grabă în a se proceda potrivit înaltului cuprins al înaltei porunci amintite mai sus, de aceea, în scopul de a ne prezenta devotamentul nostru clar din trecut și pînă acum, față de Înaltul Devlet și în semn de supunere față de înalta poruncă, sînt pe cale de a se îndrepta, de astă dată, și de a porni spre Nicopole familiile și copiii a trei boieri dintre boierii băștinași ai Țării Românești[1].

Cînd persoana voastră voievodală va afla despre aceasta, ne rugăm cu toții să faceți arz către Înalta Împărăție precum că, așa cum am arătat,

pînă în clipa aceasta, supunere și ascultare față de poruncile Ina'tului Devlet și față de sfaturile domniei voastre voievodale, vom fi și de azi încolo stabili în devotament și supunere.

Sperînd, prin străduințele persoanei voastre voievodale, să stăm la umbra și sub paza atotcuprinzătoare a ocrotitoarei umbre a Înaltului Devlet, ale cărui zile fie îndelungate, continuăm să ne grăbim pentru rugi sincere ca măria sa efendiul nostru cel glorios să se bucure de o viață lungă și să fie biruitor asupra dușmanilor".

Deasupra textului :

1) „Traducerea scrisorii grecești *(Rumi)* a voievodului Țării Românești" [2].
2) „Întîrzierea îndeplinirii poruncii date duce la revoltă. De ce s-a așteptat?" [3].

Arh. St. Buc., microf. Turcia, r. 19, c. 203. Orig. Bașbak. Arșivi, fd. H.H., nr. 1197(?)

---

[1] V. și doc. 139 și 146 din volumul de față.
[2] Însemnarea copistului sau a traducătorului.
[3] Rezoluția sultanului *(Hatt-i-hümayun)*.

163 **1787 octombrie 15** *(1202 muharrem 3)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să îndeplinească poruncile privitoare la aprovizionarea cu zaherele a cetăților Bender și Hotin, în condițiile menționate în firman, cetățile respective constituind bariere și pentru țările române. Domnul raportase că este criză de zaherele, deși depunea eforturi în sensul celor poruncite.

Altă poruncă[1]:

Întocmai ca și în timpul expediției mele împărătești de mai înainte de aceasta, din anul ⟨11⟩82[2], este nevoie ca și în anul acesta binecuvîntat să se găsească foarte multe zaherele în hambarele din cetățile Bender și Hotin, spre a fi folosite la nevoie. De aceea se orînduise să se cumpere zaherele din Moldova, la prețul de mirie, dîndu-se cîte 30 aspri pentru chila de grîu, împreună cu transportul, cîte 50 aspri pentru chila de făină, împreună cu transportul și costul sacilor, precum și cîte 20 aspri pentru fiecare chilă de orz.

De astă dată ai scris capuchehăilor tale și le-ai semnalat că este neîndoielnic faptul că tu, care ești voievodul cel amintit mai sus, îndată ce ai aflat despre aceasta, ai și început să depui străduințe și să acorzi atenție pentru strîngerea, pînă la ultimul bob, a zaherelelor aflate în țară, în vederea îndeplinirii numaidecît ⟨a celor orînduite⟩, că îi sfătuiești cu strășnicie pe boierii țării ca să se ferească de orice nepăsare și delăsare și că ai numit în toate părțile oameni de încredere, dar că se dă de știre din toate părțile și se semnalează criză de zaherele. Mai arăți că, de aceea, deși, potrivit cerințelor zelului și devotamentului cu care te-ai născut, nu vei face cusur și nu vei îngădui lipsuri în ceea ce privește îndeplinirea serviciilor, nu va fi totuși cu putință pregătirea și adunarea cantităților de zaherele cerute, datorită crizei sigure.

Existența unor cantități mari de zaherele, chiar mai multe decît cele orînduite, în cetățile Hotin și Bender, care alcătuiesc barierele țărilor musulmane, dar mai ales ale Țării Românești și Moldovei, care sînt ca și chilerul

înaltei mele împărăţii, fiind una din măsurile importante ale războiului şi, de asemenea, neexistînd nici alt loc de unde să ajungă acolo în grabă zaherele, de aceea, depunînd în această privinţă toate strădaniile tale, să ai grijă să pregăteşti şi să trimiţi cu un ceas mai devreme şi cu o clipă mai repede cele orînduite, fără să zici că e puţin sau mult, că e greu sau uşor, şi să scrii şi să dai de ştire la Poarta fericirii mele vestea terminării lor, ca să obţii în felul acesta bunăvoinţa mea împărătească.

La 3 M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or., 343, f. 51, nr. 106. Rez., Cat., II, p. 336, nr. 1 174.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] *1182 H.* Este vorba de războiul ruso-turc care începuse în 1768.

164 **1787 octombrie 15** *(1202 muharrem 3)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I anulează firmanele anterioare prin care se ceruse domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, procurarea unor cantităţi de zaherele în contul giaizelelor datorate de domn, pe considerentul că giaizelele nu se dau pentru cheltuielile statului, ci se varsă la vistieria sultanului. I se anunţă domnului că plăţile respective vor fi făcute din „contribuţiile de război", urmînd ca giaizeaua să fie trimisă la Poartă. Se indică şi preţurile zaherelelor cerute.

Altă poruncă:

Fiind nevoie să se găsească foarte multe zaherele fie la hambarele din Isaccea, fie la unele cetăţi de la hotarele împărăţiei mele, spre a fi folosite la trebuinţă, se orînduise şi se dăduse firmanul meu ca tu, care eşti voievodul cel amintit mai sus, să cumperi în grabă din Moldova, cu condiţia de a fi socotite în contul acestui an binecuvîntat, şi să predai 100 00 chile de grîu la hambarul amintit ⟨de la Isaccea⟩, iar pentru nevoile cetăţilor Bender şi Hotin să pregăteşti 89 833 chile de grîu, 43 166 chile de făină şi 33 332 chile de orz [1].

După aceea se făcuse schimbarea în sensul ca 60 000 chile de grîu, orînduite pentru Isaccea, să fie transportate la cetatea Bender, iar 40 000 chile la cetatea Hotin. În această privinţă fusese emisă şi trimisă şi ilustra mea poruncă.

În ilustra mea poruncă emisă pentru zaherelele amintite mai sus se arătase, într-adevăr, condiţia ca preţurile cuvenite, după preţul miriei, cîte 30 aspri pentru fiecare chilă de grîu, împreună cu transportul, cîte 50 aspri pentru fiecare chilă de făină, cu transportul şi costul sacilor, şi cîte 20 aspri pentru fiecare chilă de orz, împreună cu transportul, să fie socotite în contul banilor aflaţi la tine din obişnuita giaizea, pe care o vei preda la Curtea mea împărătească interioară.

Întrucît însă amintitele giaizele obişnuite sînt banii ce se predau, din trecut şi pînă acum, la vistieria mea împărătească interioară şi deoarece nu s-a văzut pînă acum să fi fost făcute havalea pentru cheltuielile miriei, s-a anulat şi s-a şters expresia privitoare la socotirea banilor respectivi „în contul giaizelei obişnuite" şi s-a aranjat să fie daţi din „contribuţiile de război", ce

se repartizează treptat. În defterele de *Mevkufat*, care se păstrează la vistieria mea împărătească, trecîndu-se şi înregistrîndu-se aşa cum s-a scris mai sus, s-a şters şi s-a anulat expresia respectivă de la locul cuvenit. De aceea a fost emisă şi trimisă această poruncă a mea, purtătoare de înaltă glorie, pentru a ţi se da de ştire care anume este situaţia.

Astfel, la sosirea ei, să ştii că din porunca mea purtătoare de glorie, emisă mai înainte, a fost ştearsă şi anulată expresia referitoare la socotirea preţurilor cumpărăturilor amintite în contul banilor aflaţi la tine din obişnuita giaizea, cu condiţia ca ele să fie aranjate şi acordate din „contribuţiile de război" ce se repartizează treptat.

De aceea, trimiţînd în întregime la timp şi la vreme, ca şi în trecut, sumele aflate la tine din obişnuita giaizea şi predîndu-le la vistieria mea împărătească interioară, să depui toate eforturile tale şi să arăţi toată atenţia ta pentru achitarea datoriei. Să te fereşti şi să te ţii departe de contrariul!

La 3 M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 52, nr. 108. Rez., Cat., II, p. 336, nr. 1 175.

[1] V. doc. 137 din volumul de faţă.

165 **1787 octombrie 16** *(1202 muharrem 4)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I anulează poruncile anterioare prin care se ceruse domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să construiască din banii de giaizele 14 caice-tonbazuri pentru poduri şi să procure 20 000 de oi. Se motivează că giaizelele nu se fac havalele pentru cheltuielile miriei, ci se predau vistieriei imperiale. I se comunică domnului că plăţile respective se vor face din „contribuţii de război". După regula de „o treime şi două treimi", din totalul de 40 de tonbazuri, Ţării Româneşti îi reveneau 26 de tonbazuri.

Altă poruncă [1]:

Fuseseră emise şi trimise ilustrele mele porunci în sensul că, mai înainte, în timpul expediţiei din anul ⟨11⟩82, [2] tonbazurile pentru podurile ce urmau să fie construite pe ape, de felul Nistrului, se făceau în părţile Bosniei şi, fiind trecute la Dunăre, prin Sava, erau puse în care şi folosite pe rîuri, ca Prutul şi altele de acest fel, ori de cîte ori era nevoie. Dar acum, pe lîngă că nu sînt pregătite încă cele trebuincioase podurilor, nu e cu putinţă să fie construite şi aduse nici din părţile Bosniei, ca în trecut. De aceea se dăduse înalta mea iradea ca un număr de 40 de caice-tonbazuri mici, cu toate cherestelele şi carele trebuincioase, să fie construite în grabă, potrivit regulii de „o treime" şi „două treimi", de către voievozii Ţării Româneşti şi Moldovei, cu condiţia ca cheltuielile cuvenite să fie socotite în contul datoriilor de giaizele pe care urmează să le dea la Curtea mea împărătească interioară voievozii Ţării Româneşti şi ai Moldovei şi, apoi, în înţelegere cu serascherul de acum de la Ismail, vizirul meu Ali paşa, fost mare vizir, preaînaltul Allah să-i ţină măreţia!, ele să fie trimise şi expediate acolo unde va cere el ca să fie trimise.

Astfel, fusese emisă şi trimisă voievodului Ţării Româneşti [3] ilustra mea poruncă separată, în sensul ca el să construiască 26 de bucăţi, ceea ce

reprezintă cam două treimi, iar ţie, care eşti voievodul cel amintit mai sus, de asemenea, îţi fusese trimisă o altă poruncă ilustră a mea cuprinzînd cererea de a construi 14 bucăţi, socotite a fi o treime din ele.

De asemenea, îţi mai fusese emisă şi trimisă o altă poruncă ilustră de a mea ca să procuri şi să pregăteşti din Moldova un număr de 20 000 de oi, cu condiţia de a socoti preţul lor, după preţul de mirie, din giaizelele amintite mai sus.

Dar, giaizelele obişnuite ale Ţării Româneşti şi Moldovei fiind banii care se predau din trecut şi pînă acum la vistieria mea împărătească interioară şi întrucît ele nu s-au făcut pînă acum havalea pentru cheltuielile miriei, s-a dat firmanul meu ca să fie anulate cuvintele „din banii de giaizea" [4], urmînd ca cheltuielile menţionate mai sus să fie ararjate treptat din „contribuţiile de război" [5]. De aceea, în defterele Contabilităţii generale, care se păstrează la vistieria mea împărătească trecîndu-se şi înregistrîndu-se aşa cum s-a scris mai sus, a fost anulată şi ştearsă de la locul cuvenit expresia pomenită mai sus.

Astfel, a fost emisă şi trimisă această poruncă a mea purtătoare de mare noroc pentru a ţi se explica cum anume stă situaţia. Ca atare, la sosirea ei, să ştii că s-a orînduit ca cheltuielile celor 14 tonbazuri, precum şi preţul oilor, de care s-a amintit mai sus, să fie date din „contribuţiile de război", care se repartizează treptat. De aceea să faci şi să procedezi întocmai şi să depui eforturi şi zel ca să le trimiţi şi să le expediezi pe toate acolo unde va crede de cuviinţă serascherul cel arătat mai sus. De asemenea, să depui străduinţe şi să arăţi atenţie şi pentru pregătirea oilor.

De asemenea, trimiţînd la timp şi la vreme, ca şi în trecut, toate sumele aflate la tine din giaizea şi predîndu-le la vistieria mea împărătească interioară, să depui toate străduinţele tale şi tot zelul tău pentru plata datoriei [6].

La 4 M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 51—52, nr. 107. Rez., Cat., II, p. 336—337, nr. 1 176.

---

[1] Pentru domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti.
[2] *1182 H.* = 1768. Se referă la războiul ruso-turc dintre 1768—1774.
[3] Nicolae Mavrogheni.
[4] Din firmanele anterioare.
[5] *Seferiyye akçesi.*
[6] V. şi doc. 129, 138, 140, 164 din volumul de faţă.

166 — 1787 octombrie 16 *(1202 muharrem 4)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I repetă porunca dată domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, ca să procure şi să trimită în grabă la Hotin cele 72 330 chile de grîu, 23 160 chile de făină şi 66 666 chile de orz. Muhafîzul de Hotin, vizirul Osman paşa, confirmase primirea poruncii date în acest sens.

Altă poruncă [1]:

Sosind în partea aceea ilustra poruncă de înştiinţare prin care se orînduise şi se dăduse firmanul meu să se cumpere zaherele din ţara Moldovei, prin mijlocirea ta, care eşti voievodul cel amintit mai sus, spre a se găsi la nevoie la cetatea Hotin şi în anul acesta binecuvîntat, întocmai ca şi în anul

⟨11⟩82,[2] muhafîzul de acum de Hotin, Osman paşa, comandant glorios şi orînduitorul lumii, preaînaltul Allah să-i ţină mărirea![1], a scris de astă dată la înalta mea Poartă şi a făcut cunoscut că ea fost citită în faţa tuturor şi că s-au grăbit să se roage pentru bine.

Astfel, pentru a lua cunoştinţă că este nevoie să se trimită, mai repede şi cu un ceas mai devreme, în cetatea amintită şi să ajungă acolo cele 72 330 chile de grîu şi 23 160 chile de făină şi 66 666 chile de orz, care fuseseră orînduite din ţara mai sus pomenită pentru serhatul amintit, a fost scrisă şi trimisă această ilustră poruncă a mea de întărire şi grăbire. De aceea, la sosirea ei, să faci ca zaherelele respective să ajungă cu o clipă mai devreme la cetatea pomenită. De la tine se cere cu hotărîre sosirea veştii din partea muhafîzului de acolo precum că ele au fost terminate în zilele acestea.

Astfel, depunînd tot zelul tău, să faci ca zaherelele amintite mai sus să ajungă în aceste zile la Hotin, pe orice cale cu putinţă. Să depui toate puterile tale şi străduinţe nemărginite pentru a obţine astfel bunăvoinţa mea împărătească.[3]

La 4 M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 52—53, nr. 109. Rez., Cat., II, p. 337, nr. 1 177.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] *1182 H.* = 18 mai 1768 — *6* mai 1769. Se referă la războiul ruso-turc din 1768—1774.
[3] V. şi doc. 151 din volumul de faţă.

167 ⟨1787 octombrie 17—20⟩

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa cere lui Alexandru Ipsilanti să scrie în grabă la cîţi aspri cumpără negustorii de Capan o oca de grăsime (rogan-sade) în Moldova şi la cîţi aspri se ridică ocaua pînă la Constantinopol, pentru a se reglementa preţurile, care crescuseră în ultima vreme.

Suretul scrisorii-poruncă a marelui vizir:

Întrucît la Poarta fericirii s-a urcat preţul grăsimii[1], s-a dat înalta iradea ca să se stabilească la cîţi aspri anume revine negustorilor fiecare oca ⟨de rogan-sade⟩ în ţara Moldovei, spre a se reglementa preţul curent.

De aceea a fost trimisă această scrisoare ca să stabileşti aşa cum trebuie şi să scrii şi să dai de ştire în grabă, cu amănunte, la cîţi aspri anume cumpără negustorii în Moldova fiecare oca de rogan-sade şi la cîţi aspri se ridică, pentru negustori, fiecare oca pînă la sosirea la Capanul de la Poarta fericirii, adăugîndu-se la preţ şi cheltuielile de transport la schelă, navlul de corabie, vama şi alte cheltuieli.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 53, nr. 110. Rez., Cat., II, p. 337, nr. 1 178.

---

[1] *Rogan-sade.*

168 1787 octombrie 18 *(1202 muharrem 6)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, arătînd că din 280 de scînduri de tei cerute din Moldova pentru nevoile expediţiei, în contul tribu-

tului, ajunseseră doar 98 de scînduri, poruncește lui Alexandru Ipsilanti să trimită alte scînduri în locul celor 92 de bucăți, aruncate în mare de negustori, precum și cele 80 de bucăți rămase la Brațul Sulina cu galionul care se împotmolise acolo, fiind construit de domn.

Altă poruncă [1]:

Se dăduse firmanul meu ca să se taie și să se care din Moldova un număr de 280 de bucăți de scînduri de tei necesare pentru carele rapide de muniții ce se construiesc astăzi la cherhanaua carelor de tunuri, în vederea completării munițiilor de expediție, cu condiția ca cheltuielile pentru tăiere și transport să fie socotite din banii giziei Moldovei, aflați pe seama ta, care ești voievodul cel amintit mai sus.

Din aceste scînduri, 190 de bucăți le puseseși în corăbiile de negustori, iar 80 de bucăți le încărcaseși în galionul pe care trebuia să-l construiești personal și să-l trimiți la înalta mea Poartă. Dar, pe drum, din pricina vîntului puternic, cei din corăbiile de negustori au aruncat în mare 92 de bucăți, din ele, aducînd încoace restul de 98 de bucăți. De aceea era nevoie ca, în locul celor 92 de bucăți, să se taie și să se transporte din nou altele de la locul cuvenit. De asemenea, galionul amintit mai sus neputînd fi trecut prin Sulina *(Sünne)*, cele 80 de bucăți de scînduri aflate în el au fost scoase afară. De aceea, fusese emisă ilustra mea poruncă, adresată serascherului de Ismail, vizirul meu Ali pașa, fost mare vizir, preaînaltul Allah să-i țină mărirea, precum și căpeteniei *(zabit)* de Sulina, pentru ca cele 80 de bucăți de scînduri să fie transportate cu orice preț la Poarta fericirii mele cu corăbiile care vin încoace.

Cu toate acestea, stăpînii de corăbii, care veneau încoace, neștiind din ce parte anume își vor lua navlul, s-au ferit să le transporte. De asemenea și oamenii tăi , aflați cu misiune în galionul de la Sulina, au răspuns că: „Noi nu am primit sfaturi [2]. Să le puneți în altă corabie". Numai că, terminarea cu un ceas mai devreme a munițiilor de expediție depinde, hotărît, de sosirea tuturor acestor scînduri. Astfel, rămînerea scîndurilor amintite mai sus pînă acum la Sulina duce la întîrzierea și la oprirea pregătirii munițiilor respective.

De aceea a fost emisă și trimisă această ilustră poruncă a mea, dîndu-se firmanul meu ca, înainte de trecerea anotimpului de mare, oamenii tăi, aflați la Sulina, să încarce cele 80 de bucăți de scînduri în corăbiile de mirie și de negustori, care vor veni încoace, și să depui străduințe și să arăți grijă ca să aranjezi în grabă și să pui la orînduială chestiunea trimiterii lor cu o zi mai devreme la Poarta fericirii mele.

Astfel, la sosirea ei, să faci și să procedezi așa cum s-a dat firmanul meu și să depui strădanie pentru a încărca în corăbiile de mirie și de negustori, care vor veni încoace, înainte de trecerea anotimpului de iarnă și cu ajutorul oamenilor tăi aflați la Sulina, cele 80 de scînduri rămase la brațul Sulina, așa cum s-a arătat mai sus, și pentru a le trimite cu o zi mai devreme la Poarta fericirii mele [3].

La 6 M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 58, nr. 122. Rez., Cat., II, p. 337, nr. 1 179.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] Ca să le încarce în galion.
[3] V. și doc. 114 din volumul de față.

169 **1787 octombrie 20** *(1202 muharrem 8)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să trimită 80 de scînduri la Poartă, fiind cerute de arabagibași Mehmed în vederea completării celor necesare expediției. Cheltuielile cuvenite vor fi scăzute din tributul țării.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Arabagibași Mehmed, să-i crească gloria!, a orînduit și a dat de știre că este nevoie să se taie din părțile Moldovei și să se transporte 80 de bucăți de scînduri de Galați, din tei, pentru canaturi, foarte sănătoase și cu amîndouă capetele egale, fiind necesare pentru construirea din nou a celor zece care rapide și zece care de muniții, în vederea completării munițiilor de expediție aflate în cherhanaua meșterilor de care de tunuri [1].

De aceea s-a dat firmanul meu ca să tai din țara amintită numărul acela de scînduri de Galați, din tei, pentru canaturi, și, cărîndu-le la schela Galați, să le încarci în corăbii, cu ajutorul serdarului de Galați, și să le trimiți la Poarta fericirii mele, cu condiția ca cheltuielile pentru tăiere și transport să le socotești în contul banilor giziei Moldovei, aflați pe seama ta, care ești voievodul cel pomenit mai sus. Întrucît, ca urmare, serdarul amintit a fost sfătuit cu o altă ilustră poruncă a mea, de aceea s-a emis și pentru tine și ți s-a trimis această ilustră poruncă a mea.

Astfel, la sosirea ei, să faci și să procedezi așa cum a fost dat firmanul meu și să tai din Moldova cele 80 de bucăți de scînduri de Galați pentru canaturi, foarte sănătoase și avînd amîndouă capetele egale, și, cărîndu-le la schela Galați, să le încarci în corăbii, prin mijlocirea serdarului amintit, cu condiția de a socoti costul obișnuit pentru tăiere și transport din banii giziei, aflați pe seama ta.

Scriind la înalta mea Poartă vestea isprăvirii lor, să te ferești și să te ții departe de întîrzierea treburilor importante.

La 8 M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 54, nr. 115. Rez. Cat., II, p. 338, nr. 1 180.

---

[1] *Toparabagilarî kiarhanesi (Toparabacıları kârhanesi).*

170 **1787 octombrie 20** *(1202 muharrem 8)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să nu dea oștilor otomane, desemnate pentru paza Moldovei, tainuri mai multe decît se prevede în deftere. Și căpeteniile oștii otomane au primit porunci ca să nu îngăduie ostașilor să ceară ceva în plus.

Altă poruncă [1]:

Dată fiind, potrivit cerințelor ilustrului fetva, apariția expediției mele împărătești asupra ghiaurilor moscoviți, să depui foarte multe străduințe pentru ca oștile musulmane, care se adună și se strîng din toate părțile, să nu sufere și să nu aibă greutăți în privința tainurilor lor zilnice. De aceea au fost desemnați în toate părțile, după nevoie, defterdari și intendenți de po-

pasuri [2] şi se procură şi se trimit cantităţi îndestulătoare de zaherele pentru ele şi nu se îngăduie cusur şi nepăsare. De asemenea, în poruncile mele ilustre, emise mai înainte şi mai tîrziu în privinţa tainurilor, se arăta clar şi era cuprins că se interzice cu desăvîrşire să se ia tainurile rămase în urmă sau bani în loc de tainuri sau să se acorde tainuri pentru mai mulţi ⟨ostaşi⟩ decît există.

Totuşi, s-a constatat că, în clipa de faţă, unele din cetele de oşti trimise în împrejurimi, nemulţumindu-se cu tainurile ce li se dau potrivit numărului lor, cer şi iau mai mult. De pildă, dacă sînt 1 000 de ostaşi, ei cer şi iau pentru 1 500. Afară de aceasta, cer şi lucruri, ca lemne sau nutreţ, care nu sînt cuprinse în suretele de condici sau în poruncile ilustre aflate în mîinile lor, iar acolo unde nu este cu putinţă să fie procurate şi date, pretind costul lor, încît îndrăznesc să săvîrşească fapte şi să aibă purtări neîngăduite. De aceea au fost emise şi trimise înaltele mele porunci cuprinzînd, în această privinţă, sfaturi straşnice pentru cei de trebuinţă.

Astfel, a fost emisă şi trimisă o ilustră poruncă separată vizirului meu ... [3] paşa, vizir generos şi comandant glorios, orînduitorul lumii, preaînaltul Allah să-i ţină măreţia !, şi care este başbug în Moldova, ca să supravegheze şi să urmărească, pe faţă şi pe ascuns, tainurile zilnice care vor fi date, prin mijlocirea intendentului de popas şi potrivit suretelor defterelor şi ilustrelor porunci, cetelor de oşti desemnate sub comanda sa şi să nu lase să se dea tainuri pentru mai mulţi decît sînt şi nici un bob peste suretele defterelor. De asemenea, să depună străduinţe ca să nu se ceară tainurile rămase în urmă şi nici bani în loc de tainuri, iar dacă se găsesc unii care, nesupunîndu-se ilustrei mele porunci, îndrăznesc iarăşi să facă cele oprite, atunci cei de acest fel să-şi primească pedeapsa cuvenită, prin mijlocirea căpeteniilor lor, şi să fie ocărîţi şi ameninţaţi, iar nizamul acesta să fie ţinut în vigoare în continuare. De asemenea, o altă ilustră poruncă de a mea a fost emisă şi trimisă şi pentru Nimetibeyzade Ibrahim, care este unul dintre capugibaşiii înaltei mele Curţi, să-i ţină gloria, şi care a fost numit intendent aparte de popasuri pentru oştile ce au fost desemnate mai înainte şi mai tîrziu în partea Moldovei, pentru ca, discutînd atît cu vizirul cel pomenit mai sus cît şi cu tine, care eşti voievodul cel amintit, să depună toate strădaniile sale şi eforturi nemărginite în vederea îndeplinirii poruncii mele purtătoare de înaltă glorie şi să se ferească foarte mult de a îngădui ivirea unor fapte şi purtări potrivnice îngăduinţei, nici măcar cît un bob. De asemenea, să se ferească foarte mult de a se aduce prejudicii şi pagube fiscului [4] musulman, fie din pricina respectării hatîrului ⟨unora⟩, fie din pricina supunerii faţă de ispitele lăcomiei.

De aceea şi tu, la rîndul tău, să faci şi să procedezi potrivit cerinţelor şi să te fereşti foarte mult şi să te ţii departe de a se aduce daune şi risipă fiscului musulman. De asemenea, discutînd cu sus-numitul vizir şi cu intendentul *(emin)* cel pomenit mai sus, să pregăteşti din Moldova zaherele după numărul oştilor existente şi să le predai intendentului cel amintit mai sus şi, în felul acesta, să depui necontenit strădanie şi să arăţi devotament în aranjarea trebuilor cerute.

La 8 M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 56—57, nr. 119. Rez. Cat., II, p. 338, nr. 1181.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] *Nüzül emini.*
[3] Loc alb. Darendeli Ibrahim paşa.
[4] *Beyt-ül-mal.*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să predea intendentului de binale de la Ismail, capugibașiul Ahmed, dacă nu i-a predat pînă atunci, cinci pungi de aspri din cei 20 000 guruși trimiși cu poliță prin capuchehăi. Din registrele vistieriei rezultă că suma a fost predată. O altă sumă de 3 333 guruși nu se mai cerea.

Altă poruncă [1]:

Capuchehăilor Moldovei de la înalta mea Poartă li se dăduseră polițe *(poliça)* pentru 40 de pungi de aspri, [2] spre a fi predate intendentului de binale din cetatea Ismail, Anaverinli (?) Ahmed, unul dintre capugibașiii înaltei mele Curți, să-i țină gloria !, pentru cheltuielile de construcție la cetatea amintită mai sus. Dar, intendentul respectiv a scris la Poarta fericirii mele și a făcut cunoscut că, din banii aceia, cinci pungi au rămas la tine, care ești voievodul pomenit mai sus, și că faci să treacă timpul cu scuze. El a mai arătat că, în afară de aceasta, nu ai predat încă nimic nici din cei 3 333 guruși care fuseseră făcuți havalea pe seama ta.

Punîndu-se să fie cercetate defterele vistieriei mele împărătești, au fost extrase din Contabilitatea generală precum că în defterele vistieriei mele împărătești se află scris că venise corespondență separată din partea serasche-rului de Ismail, vizirul meu Ali pașa, fost mare vizir, preaînaltul Allah să-i țină măreția, cuprinzînd sosirea celor 20 000 guruși [3], făcuți havalea din Moldova, așa cum s-a scris, prin poliță, spre a se preda intendentului de binale, iar de la tine venise o altă scrisoare precum că i-ai predat în întregime [4].

De asemenea, după ce se făcuse arz cu raport scris, se dăduse învoire, din pricina multor altor cereri, pentru iertarea celor 3 333 guruși, amintiți mai sus, care fuseseră făcuți havalea din Moldova pentru construcțiile cetății Ismail.

De aceea a fost emisă și trimisă această ilustră poruncă a mea, dîndu-se firmanul meu în sensul că, dacă într-adevăr nu ai plătit restul de cinci pungi de aspri, atunci să-l predai intendentului respectiv îndată după sosirea ilustrei mele porunci. Astfel, la sosirea ei, să faci și să procedezi potrivit firmanului meu. Dacă nu ai predat, într-adevăr, restul de cinci pungi de aspri, atunci, la sosirea ilustrei mele porunci, să te grăbești să le pregătești numaidecît și să le predai intendentului amintit mai sus.

La 8 M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 57, nr. 120. Rez., Cat., II, p. 338, nr. 1 182.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] *1 kise akçe* = 500 piaștri *(guruș)*. 40 × 500 = 20.000 guruși.
[3] *40 kise akçe.*
[4] Rezultă că Alexandru Ipsilanti predase cele 40 de pungi de aspri = 20 000 guruși.

172 1787 octombrie 20 *(1202 muharrem 8)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să achite în grabă soldele oștilor din Hotin și Bender, fiind iertate sumele de 3 333 și 6 250 guruși făcuți havalea din Moldova pentru cetatea Ismail și, respectiv, pentru înlocuirea banilor furați din soldele celor din Vidin.

Altă poruncă [1]:

Întrucît havalelele și orînduielile multe care, de nevoie, se lasă pe seama ta, care ești voievodul amintit mai sus, din banii de tribut ai voievodatului Moldovei, aflați la tine, pricinuiesc strîmtorarea ta, s-a constatat și s-a dovedit că, din această pricină, nu ai putut să predai încă banii care au fost făcuți havalea în grabă pentru soldele celor din cetățile Bender și Hotin, care era o treabă importantă.

De aceea, pentru a se veni în ajutorul tău și pentru a ți se da posibilități destule, în vederea achitării în grabă a havalelei amintite mai sus, s-a dat înalta mea învoire împărătească pentru ca să ți se ierte și să se anuleze de pe seama ta cei 3 333 guruși, care au fost făcuți havalea pentru construcțiile de la cetatea Ismail, precum și cei 6 250 guruși care au fost lăsați pe seama ta în locul banilor care, de astă dată, fuseseră furați din soldele celor din Vidin. Aceste sume urmează să fie procurate din alte părți. De aceea a fost emisă și trimisă această poruncă a mea purtătoare de glorie, pentru a ți se da de știre care anume este situația.

Astfel, la sosirea ei, drept mulțumire pentru această înaltă îngăduință a mea în privința ta, să depui străduințe și să arăți grijă în vederea achitării și predării în grabă, celor însărcinați să le primească, fie havalelele din trecut, pentru cetățile Bender și Hotin, fie celelalte havalele de acest fel, dacă au rămas neachitate.

Să te ferești și să te ții departe de a se întrerupe îndeplinirea obligației, prin fapte potrivnice sau prin întîrziere sau amînare oricît de mică [2].

La 8 M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 57—58, nr. 121. Rez., Cat., II, p. 338, nr. 1183

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] V. și doc. 171 din volumul de față.

173 **1787 octombrie 21** *(1202 muharrem 9)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește lui Alexandru Ipsilanti să mai taie și să trimită la Poartă încă 80 de scînduri de Galați, necesare pentru completarea carelor trebuincioase la expediție.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

S-a dat de știre din partea lui Mehmed, arabagibașiul, [1] să-i crească gloria!, precum că pentru completarea munițiilor de expediție, aflate la cherhanaua arabagiilor de tunuri [2], este nevoie să se orînduiască din nou un număr de 80 de bucăți de scînduri de Galați, de tei, pentru cundace, în vederea construirii a zece care rapide și zece care pentru muniții. Ele trebuie să fie tăiate și cărate din părțile Moldovei, cu condiția să fie sănătoase și să fie egale la amîndouă capete.

De aceea s-a dat firmanul meu ca tu, care ești voievodul cel amintit, să tai din țara mai sus pomenită cantitatea respectivă de scînduri de tei, de Galați, pentru cundace, să le transporți la schela Galați și, încărcîndu-le în corăbii cu ajutorul serdarului de Galați, să le trimiți la Poarta fericirii mele, cu condiția ca să socotești costul tăierii și transportul în contul banilor giziei Moldovei, aflați pe seama ta.

Întrucît, ca urmare, serdarul cel pomenit a fost sfătuit și avertizat cu o altă poruncă ilustră a mea, s-a emis această ilustră poruncă a mea și pentru tine și ți s-a trimis prin ... [3].

Astfel, la sosirea ei, să faci și să procedezi așa cum a fost dat firmanul meu și să tai din Moldova, foarte sănătoase și avînd amîndouă capetele egale, cele 80 de scînduri de Galați pentru cundace și să le transporți la schela Galați, cu condiția ca obișnuitele cheltuieli pentru tăiere și transport să le socotești din banii giziei pomenite mai sus, care se află pe seama ta. Încărcîndu-le în corăbii cu ajutorul serdarului amintit, să scrii la înalta mea Poartă vestea terminării lor. Să te ferești și să te ții departe de întreruperea treburilor importante [4].

La 9 M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 53, nr. 111. Rez., Cat., II, p. 338—339, nr. 1184.

---

[1] *Arabagibașî (arabacıbașı).*
[2] *Toparabagilarî kiarhanesi (Toparabacıları kârhanesi).*
[3] Loc alb.
[4] V. și doc. 169 din volumul de față (pentru alte 80 de scînduri în același scop).

174 — 1787 octombrie 22 *(1202 muharrem 10)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește lui Alexandru Ipsilanti să nu mai ceară înapoi cei 10 000 guruși predați ciohodarului marelui vizir, trimis să cumpere zaherele din părțile Hotinului, ci să expedieze la Poartă senetul predat de ciohodar spre a se înregistra la locul cuvenit. Suma respectivă reprezenta o parte din valoarea averii confiscate a fostului voievod, Alexandru Mavrocordat-Firaris, lăsată pe seama lui Alexandru Ipsilanti.

Altă poruncă [1]:

Mai înainte de aceasta, lucrurile fostului voievod fugar al Moldovei [2], luate în stăpînire de mirie și înregistrate, fuseseră date pe seama urmașului său, care ești tu, voievodul cel amintit mai sus, în schimbul a 25 000 guruși, iar după ce suma respectivă fusese trecută asupra ta, ca datorie, se făcuseră din banii aceia de 25 000 guruși, care reprezentau valoarea obiectelor, havalele pentru costul zaherelelor, astfel încît 10 000 guruși trebuiau să fie dați intendentului de binale din cetatea Ismail, 5 000 guruși trebuiau să fie predați defterdarului de Hotin, iar restul de 10 000 guruși urmau să fie dați ciohodarului marelui vizir, care era însărcinat să cumpere și să strîngă din împrejurimile Hotinului zaherele pentru cetatea Hotin.

Dar, după aceea, tu ai dat de știre și te-ai rugat ⟨arătînd⟩ că lucrurile Firariului, fiind foarte proaste, nu valorează nici 10 000 guruși. De aceea, din cei 25 000 guruși, fuseseră iertați de tot și scăzuți 15 000 guruși, care fuseseră făcuți havalea pentru construcțiile Ismailului și pentru defterdarul de Hotin. Afară de aceasta, întrucît se pregăteau foarte multe zaherele din partea Moldovei pentru cetatea Hotin, se dăduse, pe la începutul *(evail)* lui zilka'de din anul 1201 [3], ilustra mea poruncă în sensul ca și cei 10 000 gurуși rămași să nu fie dați ciohodarului însărcinat cu cumpărarea de zaherea de prin părțile Hotinului și să ți se restituie, chiar dacă i s-au dat, pentru

ca să-i ţii la tine spre a-i socoti în preţul zaherelelor pe care le vei procura din Moldova pentru cetatea amintită mai sus. Apoi, cînd unul dintre capugibaşiii înaltei mele Curţi, Abbas, să-i ţină gloria!, a fost numit defterdar la Hotin, cu slobozenie, se dăduse, după aceea, încă o ilustră poruncă de a mea pentru ca cei 10 000 guruşi, care au fost făcuţi havalea de la tine pentru zaherelele pe care urma să le cumpere ciohodarul menţionat, să fie luaţi ⟨de el⟩, împreună cu zaherelele şi cu banii ceilalţi care se aflau în mîna ciohodarului cel amintit mai sus. Astfel, cele două porunci se contraziceau una cu alta.

Afară de aceasta, din cuprinsul corespondenţelor sosite de astă dată la Poarta fericirii mele de la muhafizul de Hotin, vizirul meu Osman paşa, preaînaltul Allah să-i ţină măreţia!, s-a văzut, din raportul prezentat cu arz, precum că tu i-ai predat suma respectivă, ciohodarului însărcinat cu procurarea de zaherele, înainte de sosirea în partea aceea a ilustrei mele porunci emise în sensul ca cei 10 000 guruşi să rămînă la tine. Potrivit cererii tale, din suma aceea de 25 000 guruşi, 15 000 guruşi fuseseră iertaţi de tot. Dar restul de 10 000 guruşi urma să fie dat ciohodarului amintit pentru preţul zaherelei şi a şi fost predat de tine ciohodarului respectiv.

De astă dată, s-a dat firmanul meu ca atît banii luaţi de ciohodarul pomenit, cît şi zaherelele cumpărate de el să fie predaţi defterdarului cel amintit mai sus. De aceea, nefiind potrivit ca ⟨suma de 10 000 guruşi⟩ să se restituie, s-a dat firmanul meu să fie ştearsă şi anulată porunca emisă pentru înapoierea sumei respective ⟨către tine⟩. Ca urmare, s-a anulat şi s-a şters firmanul respectiv, iar muhafizului cel pomenit mai sus, precum şi altora le-a fost emisă şi trimisă o altă poruncă a mea ilustră pentru a li se arăta care anume este situaţia. De aceea, fără să ceri înapoi de la ciohodarul amintit mai sus suma respectivă, să te grăbeşti să trimiţi la Poarta fericirii mele senetul dat de el pentru luare în primire, spre a fi înregistrat la locul cuvenit.

La 10 M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 54—55, nr. 116. Rez. Cat., II, p. 339, nr. 1185.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] Alexandru Mavrocordat-Firaris.
[3] *Evail zilka'de 1201* = 15—24 august 1787.
[4] V. şi doc. 141, 157 din volumul de faţă.

175 **⟨1787 octombrie 22—23⟩**

Scrisoare în care se reproduce cuprinsul altei scrisori, socotită pierdută. În ea se spunea că marele viziri Iusuf paşa lăsase pe seama lui Alexandru Ipsilanti aducerea la Constantinopol, la timpul potrivit, a familiei sale, precum şi a familiilor boierilor, pentru asigurarea Porţii, aşa cum se obişnuia în timp de război. Domnul anunţînd că e o chestiune delicată, firmanul corespunzător îi fusese trimis prin capuchehăi.

Pierzîndu-se scrisoarea-poruncă a marelui vizir, emisă mai înainte în privinţa familiilor lor [1], aceasta este suretul unei alte scrisori de poruncă a marelui vizir, dată de astă dată tot în sensul celeilalte:

În arzurile tale trimise în această clipă se află scris şi cuprins că chestiunea aducerii familiilor *(harem)* boierilor la Poarta fericirii, aşa cum s-a dat firman, este o chestiune de care se tem foarte mult boierii şi că în această privinţă e nevoie de forţă, neputîndu-se îndeplini cu uşurinţă.

Mai înainte de aceasta, fusese emisă în această privință o înaltă poruncă, dar se arătase ‹din partea ta› că, dacă ea va fi trimisă de acum în grabă cu mubașir, atunci, aflîndu-se care anume este situația, acest lucru îi va speria și-i va înspăimînta pe boieri și că tu vei trimite atît familia ta cît și familiile boierilor, cînd va veni timpul ca să fie trimise, procedînd în această privință cu chibzuință. De aceea mai sus-amintita poruncă ilustră nu fusese dată mubașirului, ci îți fusese trimisă prin mijlocirea capuchehăilor tale.

Transportarea familiilor boierilor fiind numai în legătură cu obținerea asigurării din partea lor, a fost scrisă această scrisoare ca să se depună sforțări și să se arate zel pentru a nu se ivi fapte care să ducă la temerea și la înspăimîntarea lor, arătîndu-se în această chestiune grijă pentru unirea și atragerea boierilor.

Astfel, folosind chibzuială și bunăvoință, se lasă pe seama priceperii tale și de la tine se cere transportarea și trimiterea încoace a familiilor boierilor țării, împreună cu familia ta.

De aceea, potrivit cerințelor priceperii și chibzuinței cu care te-ai născut, procedînd în această privință cu înțelepciune, să te grăbești s-o aranjezi potrivit firmanului dat mai înainte, așa cum s-a scris mai sus.

Suret; Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 53, nr. 112. Rez., Cat., II, p. 339, nr. 1186.

---

[1] V. și doc. 139, 146 și 162 din volumul de față.

176 **1787 octombrie 23 — noiembrie 1** *(1202 muharrem, evasıt)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, poruncind lui Alexandru Ipsilanti ca să nu mai îngăduie încasarea vămilor de la negustorii străini, de vreme ce aceștia își aduc marfa la Constantinopol, unde plăteau și vămile cuvenite, îi cere totodată să restituie sumele încasate de la un negustor austriac la Galați.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

În ahidnameaua împărătească dată Austriei se află scris ca să nu fie necăjiti și supărați în nici un fel negustorii ambelor părți, după ce ei plătesc o dată și într-un singur loc taxa lor vamală, după socoteala de 3%, pentru mărfurile aduse fie pe uscat, fie pe apă, precum și pentru mărfurile pe care le cumpără, dintre cele neoprite, din ținuturile islamice și le duc în vilaietele lor. De asemenea, din trecut și pînă acum la vămile de la Istanbul și la Izmir, precum și în împrejurimile lor, este o regulă și se respectă condiția de a nu se lua vamă în alte părți pentru mărfurile pe care negustorii străini le aduc, pe uscat sau pe apă, la vămile de la Istanbul și de la Izmir și împrejurimile lor, iar dacă se încasează, atunci nu se iau în seamă și nu se respectă teșcherelele ‹date de vameși›.

Astfel, de astă dată, negustorul austriac numit Ovanes, care șade la Galata [1], aducînd din țara austriacă la Galați și de acolo la Înalta Poartă, cu vasul căpitanului austriac numit Golter, trei lăzi de farfurii, se cuvenea ca taxele vamale să fie achitate către intendentul de vamă de la Istanbul.

Dar s-a făcut cunoscut, cu raport, că a fost prezentată teșchereaua de plată dată de intendentul de vamă de la Galați precum că, contrar amintitelor condiții în vigoare, s-a plătit taxă vamală pentru obiectele pomenite

mai sus şi s-a cerut eliberarea mărfurilor respective de la vama din Istanbul. Întrucît este contrar cuprinsului ahidnamelei mele împărăteşti să se ceară iarăşi taxă vamală pentru mărfurile a căror vamă a fost plătită o dată, de aceea mărfurile amintite au fost înapoiate şi predate fără taxă negustorului respectiv.

Dar, potrivit clauzelor, trebuie ca, întîi de toate, taxa vamală percepută la Galaţi să fie restituită intendentului de vamă de la Istanbul. De aceea, oricît de mică ar fi taxa vamală pentru mărfurile amintite, în vederea pazei de eventuală încălcare a condiţiilor nizamului de vămuire, s-a dat firmanul meu ca tu, care eşti voievodul cel pomenit mai sus, să stabileşti taxa vamală încasată la Galaţi, oricare ar fi ea, şi să depui străduinţe şi să ai grijă ca, luînd-o de la vameşul de Galaţi, s-o înapoiezi şi s-o predai intendentului de vamă de la Istanbul.

Astfel, cînd tu, care eşti voievodul cel pomenit mai sus, vei afla care anume este situaţia, să depui stădanie şi să ai grijă să încasezi şi să trimiţi capuchehăilor tale toată taxa vamală care a fost luată la Galaţi, contrar clauzelor, aşa cum s-a scris mai sus, şi să laşi pe seama lor predarea ei către intendentul de vamă de la Istanbul.

De asemenea, să-i sfătuieşti şi să-i avertizezi aşa cum trebuie pe cei în cauză pentru ca, de azi încolo, să nu mai ia, contrar clauzelor în vigoare, taxă vamală pentru mărfurile străinilor care vor veni la vama din Istanbul şi la cele dependente de aceasta.

De asemenea, şi tu, la rîndul tău, să-i supraveghezi necontenit şi să te fereşti şi să te ţii departe de contrariul!

Pe la mijlocul *(evasıt)* lui M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 62—63, nr. 133. Rez., Cat., II, p. 341—342, nr. 1192.

---

[1] Din Istanbul.

177 1787 octombrie 23 — noiembrie 1 *(1202 muharrem, evasıt)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, la cererea capuchehăilor Moldovei, porunceşte autorităţilor otomane din Rumelia pentru ca şi în privinţa unor gelepi şi ciobani moldoveni să se respecte clauzele stabilite anterior pentru cei din Ţara Românească. Ele se referă la plata giziei către domn, la portul de arme, la călătoria nestingherită ş.a.

Suretul poruncii dată gelepilor:

Poruncă adresată cadiilor, naibilor, giziedarilor şi altor căpetenii ostăşeşti *(zabitan)* din cazalele aflate pe drumul care duce de la Poarta fericirii pînă la Moldova:

Cinci gelepi şi trei ciobani, băştinaşi din Moldova şi care au adus mai înainte de aceasta un număr ştiut de oi din Moldova la înalta mea Poartă, înapoindu-se de astă dată în ţara Moldovei, capuchehăile Moldovei au cerut cu raport emiterea ilustrei mele porunci pentru ca gelepii şi ciobanii amintiţi mai sus să nu fie necăjiţi şi supăraţi pe drum de giziedari prin cerere de gizia sau sub alte forme, contrar seneturilor aflate în mîinile lor precum că gizielele lor au fost plătite către voievodul de acum al Moldovei, voievodul Alexan-

dru [1], pildă printre emirii neamului Mesiei, sfîrşitul să-i fie cu noroc!, şi, de asemenea, ca să nu se îngăduie amestec în armele pe care le au asupra lor pentru a-şi apăra de răufăcători *(eşkıya)* avuţiile şi viaţa lor.

Cînd au fost cercetate condicile de porunci *(kuyudat)* aflate în păstrare la Divanul meu împărătesc, s-a găsit scris şi însemnat că, mai înainte de aceasta, pe la mijlocul *(evasıt)* lunii zilhidjge din anul acesta binecuvîntat [2] şi potrivit înştiinţării casapbaşîului de acum, Mehmed Emin, să-i ţină gloria! au fost date înalte porunci de-ale mele în sensul că: „gelepii şi ciobanii care au adus un număr cunoscut de oi din Ţara Românească la înalta mea Poartă şi care sînt de baştină din Ţara Românească, să nu fie necăjiţi din partea nimănui, de vreme ce ei dovedesc că fac parte dintre cei care, din trecut şi pînă acum, cumpără oi din Ţara Românească şi le trimit la înalta mea Poartă. De asemenea, ei avînd absolută nevoie să poarte arme pentru paza persoanelor lor şi a avuţiilor lor, atît la ducere cît şi la întoarcere, nimeni să nu-i supere".

De aceea, potrivit celor scrise mai sus, s-a dat firmanul meu ca şi în privinţa gelepilor din Moldova să se procedeze după cerinţele ilustrelor mele porunci date gelepilor din Ţara Românească.

Astfel, voi, care sînteţi cadiii *(mevlâna)* şi ceilalţi, pomeniţi mai sus, de vreme ce cei cinci gelepi şi cei cincizeci şi trei de ciobani, [3] amintiţi mai sus, fiind într-adevăr dintre raialele Moldovei, vor avea în mîinile lor seneturi valabile şi cu peceţi, precum că şi-au plătit către voievodul Moldovei cel amintit mai sus gizielele lor, după condiţiile cerute, atunci, potrivit celor scrise mai sus, să nu lăsaţi pe nimeni să-i persecute pe drum prin cerere de gizie şi sub alte pretexte şi să vă ţineţi departe de a vă amesteca la armele pe care le au asupra lor pentru apărarea avuţiilor şi sufletelor lor. De asemenea, să-i ajutaţi şi să-i sprijiniţi ca ei să ajungă în Moldova teferi şi cu bine.

Pe la mijlocul *(evasıt)* lui M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 1, nr. 1. Rez., Cat., II, p. 340, nr. 1188.

---

[1] Alexandru Ipsilanti.
[2] *Evasıt-i zilhicce 1201* = 24 septembrie — 3 octombrie 1787.
[3] Mai sus: „cinci gelepi şi trei ciobani".

178 1787 octombrie 23 — noiembrie 1 *(1202 muharrem evasıt)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I cere domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, explicaţii în legătură cu variaţiile preţului grăsimilor procurate din Moldova de negustori, întrucît preţul creştea la Poartă.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Deşi se ceruse scăderea preţului grăsimii rogan-sade, care este necesară slujitorilor lui Allah de la înalta mea Poartă, totuşi preţul a crescut pe zi ce trece.

De aceea, pentru a se pune la orînduială preţul acesteia, fuseseră adunaţi toţi negustorii de grăsimi şi se fixase, cu zece luni mai înainte, prin mijlocirea ta, care eşti voievodul cel amintit mai sus, precum şi prin mijlocirea voievodului Ţării Româneşti, [1] ca preţul fiecărui cîntar *(kantar)* de grăsime să fie de cîte 15 guruşi.

Cînd negustorii au fost întrebaţi de ce oare, totuşi, preţul grăsimilor urcă mereu, ei au dat de ştire astfel: „La începutul recoltei, posesorii de grăsimi dau asociaţilor noştri, de prin părţile Ţării Româneşti, Moldovei, Nicopolei, Brăilei, Silistrei şi de prin împrejurimile lor, o dată, cel mult de două ori, cîte 50 000 sau 100 000 ‹de cîntare› de grăsimi la preţul menţionat mai sus. Apoi, posesorii îşi ascund grăsimile lor şi le vînd asociaţilor noştri cu cîte 25 parale ocaua, iar pînă la aducerea lor la Înalta Poartă pe noi ne costă mai mult fiecare oca, socotind navlul de corabie şi celelalte cheltuieli. Din această pricină se ridică preţul".

Or, din scrisorile sosite din partea ta, precum şi din partea voievodului Ţării Româneşti despre zaherele se vede că preţul grăsimii este, astăzi, aşa cum a fost stabilit din trecut.

De aceea a fost emisă şi trimisă, prin ...,[2] această ilustră poruncă a mea de cerere de explicaţie, dîndu-se înalta mea iradea ca să se scrie la înalta mea Poartă şi să se dea de ştire dacă sînt adevărate cele anunţate de negustorii respectivi. Dacă sînt adevărate, atunci să se arate cine anume sînt cei care îndrăznesc să încalce preţurile vechi şi cine anume ascunde, pe de altă parte, grăsimile şi apoi cine anume le cumpără cu preţuri mai ridicate. Oricine ar fi cei care îndrăznesc să obţină cîştiguri de acest fel, oprite, să se scrie şi să se arate separat numele şi înfăţişarea lor. De asemenea, să se arate separat dacă preţul fiecărui cîntar de grăsime este sau nu, şi acum, de cîte 15 guruşi.

Astfel, tu, care eşti voievodul cel pomenit mai sus, să ştii că împărăţia mea cer în mod special ocrotirea de pagube a slujitorilor lui Allah, prin cercetarea pricinii amintite. De aceea să stabileşti aşa cum trebuie pricina de mai sus şi, cercetînd-o şi urmărind-o cu amănunte, să te grăbeşti să scrii şi să dai de ştire la înalta mea Poartă care anume este situaţia. Să te fereşti şi să te ţii deoparte de a scrie, din lăcomie, contrariul celor întîmplate!

Pe la mijlocul *(evasıt)* lui M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 53—54, doc. 113. Rze., Cat., II, p. 340, nr. 1189.

---

[1] Nicolae Mavrogheni.
[2] Loc alb.

179 **1787 octombrie 23 — noiembrie 1** *(1202 muharrem evasıt)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să ia măsuri pentru oprirea ostaşilor turci care fugeau în sudul Dunării prin Galaţi, de unde caicele treceau clandestin atît pe dezertori, cît şi oi şi vite ale negustorilor.

Altă poruncă [1]:

La auzul împărăţiei mele ajunsese ştirea că, dintre oştile însărcinate la ordia din Ismail şi la serhaturile mele norocoase, unii, lipsiţi de zel şi care nu ştiau de ei, fug şi preferă să treacă prin Galaţi, iar trecerea fugarilor de acest fel prin Galaţi se face prin insula aflată în faţa Galaţilor. De asemenea, se mai auzise că, atunci cînd trebuie să treacă ei sau alţii, aceştia vin la schela Galaţi, iar două caice de trecere numite pod *(pot)*, desemnate special de tine pentru trecerea în partea Măcinului, trec, din lăcomie, oi şi negustori

şi alte vite şi că ele[2] stau la capătul rîului Siret, într-un loc pustiu, la o distanţă de două ceasuri de Galaţi. De aceea, ostaşii care doresc să fugă trimit mai dinainte oameni şi-i conving pe ostaşii beşlii aflaţi în ele, iar alteori îi speria şi, astfel, luîndu-le, trec dincoace.

De aceea, ceva mai înainte de aceasta fuseseră date sfaturi straşnice, cu ilustrele mele porunci, cadiilor şi căpeteniilor de pe malurile Dunării, precum şi ţie. Cu toate acestea, din pricina nepăsării, fugarii trec prin locul amintit mai sus, ceea ce este de mirare şi este o stare care poate duce pînă la urmă la căinţă.

De aceea a fost emisă această ilustră poruncă a mea de sfătuire cu străşnicie şi trimisă, prin ..., [3] dîndu-se firmanul meu ca să te străduieşti să legi caicele pomenite la insula arătată mai sus şi să nu fie aduse pînă ce nu va fi nevoie. De asemenea, să ai grijă şi de suita lui beşliaga de Galaţi.

Astfel, cînd vei afla că împărăţia mea nu îngădui să se dea voie pentru trecerea în nici o parte şi a nici unuia dintre cei care se întorc fără învoire din suita seraschierului şi de la hotarele mele glorioase şi, de asemenea, gîndindu-te la faptul că un cusur cît de mic şi o neglijenţă cît de neînsemnată în această privinţă vor aduce primejdie şi că se vor face cercetări în taină, prin trimiterea unor oameni anume în acest scop, şi aflînd şi luînd cunoştinţă de ele aşa cum se cuvine, să depui sforţări şi să ai grijă ca atare. Să legi caicele pomenite mai sus, la insula respectivă, pentru a nu porni şi pentru a nu se îndrepta ele nicăieri, atîta vreme cît nu va fi nevoie. De asemenea, să desemnezi foarte mulţi ostaşi pe lîngă başliaga, spre a-i împiedica şi a-i înapoia pe fugarii de acest fel, cînd apar.

De asemenea, să te gîndeşti personal asupra cuprinsului ilustrei mele porunci şi apoi să te grăbeşti să-l aduci la cunoştinţa lui beşliaga, precum şi a celorlalţi, de trebuinţă. Să te fereşti de a merita pedeapsă, săvîrşind cusur cît de mic sau arătînd nepăsare cît de neînsemnată.

Pe la mijlocul *(evasıt)*, lunii M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 55, nr. 117. Rez., Cat., II, p. 340, nr. 1190.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] Caicele, adică bărcile.
[3] Loc alb.

180 **1787 octombrie 23 — noiembrie 1** *(1202 muharrem, evasıt)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să aibă grijă ca locuitorii ţării să nu-şi părăsească îndeletnicirile lor, refugiindu-se prin codri de teama războiului. I se mai cere să ţină legătura şi cu căpeteniile ostăşeşti otomane trimise pentru paza ţării şi a trecătorilor.

Altă poruncă:

Ştii că se arătase şi se semnalase, prin ilustrele mele porunci, răspîndite mai înainte şi după aceea, precum că, potrivit ilustrului fetva dat din partea şeriatului venerat, se hotărîse, în înţelegere cu toţii, expediţia mea împărătească asupra ghiaurilor moscoviţi şi că se depun străduinţe pentru procurarea celor necesare în vederea pornirii, de acum încolo, cu voia celui preaînalt şi cu ilustrul steag, călăuzitor de noroc, a marelui vizir, a demni-

tarilor înaltei mele împărăţii, a agalelor şi căpeteniilor mele de ieniceri *(Ocak)* a muteferrikalelor înaltei mele Curţi şi a celorlalte categorii de oşti. Afară de acestea, se dăduse iradea ca ţara Moldovei să fie păzită de pagubele duşmanului, iar raialele ţării, stînd liniştite, să pornească şi să depună eforturi pentru aranjarea şi executarea arăturilor şi semănăturilor lor şi ale altor servicii trebuincioase şi să nu se înspăimînte deloc, luîndu-se după unele veşti îngrijorătoare.

În legătură cu acestea, pe lîngă oştile noi, pentru care ai primit poruncă să le înscrii, au mai fost orînduiţi şi desemnaţi pentru Moldova, dintre vizirii mei mari, un başbug special şi alte căpetenii, dîndu-se sub comanda lor foarte multe cete de oşti. De asemenea, ţie, care eşti voiedvodul cel pomenit mai sus, şi celorlalţi de trebuinţă, vi se dăduseră sfaturi severe cu înaltele mele porunci ca să închideţi şi să astupaţi cu oşti şi cu numiţii toate trecătorile şi drumurile şi toate locurile şi vadurile, pe unde se bănuieşte că ar putea să treacă duşmanul, şi să păziţi ţara aceea, zi şi noapte, desemnînd oameni, şi să feriţi raialele ei de orice fel de oprelişte.

Se socoteşte că acum, raialele ţării văzîndu-şi de arăturile şi de semănăturile lor, ca şi mai înainte, şi, de asemenea, ceilalţi meseriaşi şi meşteşugari, la rîndul lor, lucrînd meseriile lor, toţi se ocupă de agoniselile şi de cîştigurile lor şi nu vor face ca în războiul trecut [1], luîndu-se după orice fel de gînduri de spaimă. Totuşi, nu este departe nici presupunerea că s-ar putea ca ei să dorească să plece din Moldova în bejenie [2] şi să se cuibărească acolo şi să-şi aşeze acolo familiile şi copiii lor şi să-şi pună în ascunzătorile acelea zaherelele şi avuţiile lor şi să renunţe la arăturile şi la semănăturile, ca şi la agoniseala şi la cîştigurile lor.

Nu este nevoie să se arate şi să se explice că această situaţie este cu desăvîrşire contrară îngăduinţei mele împărăteşti. De asemenea, din partea împărăţiei mele nu se îngăduie nici un fel de cusur în eforturile şi străduinţele privitoare la paza ţării amintite mai sus, precum şi la ocrotirea sărmanelor raiale. Astfel, este clar că nu va fi deloc nevoie ca cei de acest fel, stăpîni de moşii *(çift)* şi de averi, precum şi meseriaşii şi meşteşugarii şi toate raialele, să se ia după zvonuri şi gînduri de primejdie.

De asemenea, din partea înaltei mele împărăţii se depun eforturi pentru ca locurile pe unde ar putea să pătrundă duşmanul în ţara aceea să fie păzite aşa cum trebuie cu oşti şi cu muniţii.

De aceea a fost emisă anume această poruncă a mea purtătoare de înaltă glorie şi trimisă prin ... [3], dîndu-se firmanul meu ca raialele şi locuitorii agricultori ai acelei ţări să-şi continue arăturile şi semănăturile lor. De asemenea, şi meseriaşii şi meşteşugarii, lucrînd meseriile lor, să-şi vadă mai departe de agoniseala şi de cîştigurile lor. De aceea să se depună toate eforturile ca să nu plece nici măcar o persoană la ascunzătorile din codri, ci fiecare să pornească la executarea treburilor cu care se ocupă şi să nu se întrerupă nici măcar cu o clipă agricultura şi îndeplinirea serviciilor, luîndu-se după gînduri şi după zvonuri neîntemeiate.

Astfel, potrivit priceperii pe care împărăţia mea o cer şi o aştept de la tine, care eşti voievodul cel pomenit mai sus, şi potrivit prevederii şi dreptăţii, să fii foarte atent şi să arăţi sîrguinţă în această treabă, care cere grijă. De asemenea, împărăţia mea cerînd protejarea şi ocrotirea sărmanelor raiale, să aduci la cunoştinţa tuturor raialelor ţării, după nevoie, şi să le dai de ştire că nu sînt motive ca ele să se înspăimînte şi să renunţe la arăturile şi la semănăturile lor, precum şi la agoniseala şi la cîştigurile lor şi că împărăţia

mea cer ca ele să depună toate străduinţele lor pentru a-şi mări serviciile lor, trebuincioase, fiind ferite de griji. Astfel, să te străduieşti să le dai de ştire şi să le sfătuieşti ca să se grăbească pentru îndeplinirea şi aranjarea, aşa cum trebuie, ale slujbelor ce cad pe seama lor, ca şi pentru îndeletnicirea lor cu arături şi cu semănături, precum şi cu agoniseala şi cu cîştigurile lor, încît să depui eforturi ca să nu se ivească fapte contrare.

De asemenea, pe de altă parte, să corespondezi şi să ţii mereu legătură cu cei desemnaţi pentru paza ţării, împotriva stricăciunilor vrăjmaşilor, şi să discuţi cu cei de trebuinţă toate chestiunile şi să depui toate străduinţele tale pentru paza, zi şi noapte, a tuturor trecătorilor şi drumurilor care trebuie păzite, încît să te fereşti foarte mult şi să te ţii departe de ivirea, în nici o chestiune, a unor fapte nedorite, care să ducă la căinţă. De asemenea, să te grăbeşti să faci mereu cunoscute şi să semnalezi, unele după altele, la înalta mea Poartă, precum şi serascherului de la Ismail, stările şi faptele care trebuie aduse la cunoştinţă. Pe la mijlocul *(evasıt)* lui M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 56, nr. 118. Rez., Cat., II, p. 341, nr. 1191.

---

[1] Dintre anii 1768—1774.
[2] *Bedjene (becene).*
[3] Loc alb.

181 **1787 octombrie 23 — noiembrie 1** *(1202 muharrem, evasıt)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I îl acuză pe domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti, pentru faptul de a nu fi semnalat pînă atunci devastările și supărările pricinuite de oștile otomane din Moldova, de sub comanda lui Ibrahim pașa. Se mai arată că s-au trimis porunci atît bașbugului respectiv, cît și serascherului Ali pașa de la Ismail ca să se ia măsurile cuvenite pentru ocrotirea populației Moldovei, trebuind ca și domnul să procedeze la fel.

Altă poruncă [1]:

Din spusele şi înştiinţările date de cei care se duc şi se întorc s-a adeverit că, întrucît başbugul din Moldova, vizirul meu Ibrahim paşa, glorios printre viziri şi ales printre dregători, orînduitorul lumii, preaînaltul Allah să-i ţină măreţia!, nu s-a îngrijit de stăpînirea şi de ţinerea în frîu ale oştilor aflate sub comanda sa, ele au atacat sărmanele raiale şi au luat lucrurile găsite prin casele lor. Pe lîngă acestea, nemulţumindu-se cu tainurile lor, care le-au fost date în întregime, ele au cerut de cîteva ori mai multe tainuri şi au îndrăznit să devasteze, înainte de împărţire, zaherelele care le-au fost trimise cu căruţele. De asemenea, i-au reţinut şi i-au folosit la slujbele lor pe cei care erau trimişi să le ducă zaherele şi au mai îndrăznit să săvîrşească şi alte asemenea fapte nepotrivite.

Afară de acestea, ele nu stau în părţile Movilăului *(Moyilo)*, Sorocăi şi Raşcovei *(Raşkova)*, care au fost repartizate ca locuri de şedere pentru ⟨vizirul⟩ cel arătat mai sus şi a căror pază este necesară, ci stau prin bălţile aflate la vreo opt ceasuri mai încoace şi, nemulţumindu-se cu locuinţele existente acolo, construiesc din nou odăi şi grajduri şi băi şi cer totodată tainuri, cafea, orez şi zahăr, peste cele trebuincioase, şi insistă în astfel

de cereri. S-a mai arătat că, în felul acesta, el [2] nu are deloc grijă de apărarea de tiranie a raialelor ţării amintite mai sus şi că este nevoie ca ele [3] să fie atrase.

Treburile acestor ţinuturi sînt date pe seama serascherului din părţile Ismailului, vizirul meu Ali paşa, glorios şi măreţ şi onorat printre viziri, orînduitorul lumii, preaînaltul Allah să-i ţină mărirea!

De aceea a fost emisă de astă dată o înaltă poruncă separată către serascherul amintit mai sus, sfătuindu-l să-i scrie şi să-i trimită, după trebuinţă, buiuruldiuri şi alte hîrtii pentru a-i arăta şi a-i explica precum că el [2], renunţînd la astfel de purtări condamnabile, să aibă grijă de îndeplinirea misiunii sale şi să depună străduinţe pentru ocrotirea sărmanelor raiale şi pentru paza şi întărirea Moldovei faţă de vicleniile duşmanilor. De asemenea, el [4] să supravegheze faptele şi purtările atît ale vizirului cel amintit [2], cît şi ale celor trimişi în suita sa şi să se străduiască pentru înlăturarea spaimei sărmanelor şi neputincioaselor raiale.

De asemenea, o altă înaltă poruncă a fost emisă şi către başbugul cel amintit mai sus [2], sfătuindu-l cu străşnicie să-şi stăpînească şi să-şi ţină ostaşii însărcinaţi sub comanda lui, iar sărmanii şi neputincioşii să nu fie persecutaţi şi supăraţi. De asemenea, să depună străduinţe, împreună cu tine, care eşti voievodul cel pomenit mai sus, pentru atragerea sărmanelor <raiale> şi pentru înlăturarea spaimei celor slabi şi, stînd acolo unde este nevoie, pentru apărarea ţării, să depună străduinţe pentru paza ei şi să se lase de tot de fapte condamnabile, de felul celor arătate mai sus.

Numai că, nu au sosit pînă acum din partea ta scrisori în acest sens, ceea ce înseamnă că arăţi nepăsare şi delăsare faţă de porunca privitoare la ocrotirea locuitorilor ţării şi la asigurarea liniştii sărmanelor raiale. De aceea a fost emisă această poruncă a mea, purtătoare de înaltă glorie, dîndu-se şi ţie firmanul meu, cu sfaturi straşnice, ca să te fereşti de azi înainte de a face cusur în ceea ce priveşte ocrotirea sărmanelor raiale şi să depui zel şi strădanie pentru paza şi ocrotirea raialelor.

În poruncile mele înalte, emise mai înainte şi mai tîrziu, ţi se dăduseră sfaturi şi se arătase că, ţara Moldovei fiind ca şi chilerul înaltei mele împărăţii veşnice, raialele şi beraialele ei trebuie ocrotite şi protejate în orice împrejurare şi, înlăturîndu-se spaima şi necazurile lor, să se creeze condiţii pentru atragerea şi unirea lor, ca şi pentru şederea lor la locurile şi vetrele lor, şi, de asemenea, ţi se ceruse să depui eforturi şi strădanie ca să nu se ivească din partea celor trimişi fapte şi purtări de acest fel, care pricinuiesc raialelor supărări.

De aceea a produs foarte multă mirare faptul că nu ai dat de ştire la Poarta fericirii mele întîmplările condamnabile de care s-a pomenit mai sus şi despre care s-a dat de ştire precum că s-au întîmplat. Află că aceasta este o situaţie contrară zelului şi devotamentului pe care împărăţia mea le aştept de la tine în privinţa ocrotirii sărmanilor. Să mai ştii că împărăţia mea nu îngăduie deloc să se facă, de azi încolo, cusur şi să se arate nepăsare faţă de porunca privitoare la înlăturarea persecuţiilor de acest fel, care s-au făcut din partea celor trimişi cu misiune. De asemenea, să mai ştii că stările din părţile acelea şi faptele celor trimişi cu poruncă se cercetează, în taină şi pe faţă, prin cei care vin de pe acolo. De aceea, dacă se va dovedi că, de azi încolo, arăţi neglijenţă în această privinţă şi dacă nu vei da de ştire la înalta mea Poartă faptele privitoare la porunca de ocrotire a raialelor, să ştii că atunci ele vor avea urmări grave şi vei fi aspru pedepsit.

De aceea să faci şi să procedezi ca atare şi, atrăgînd şi unind sărmanele raiale şi pe locuitorii ţării, să asiguri cele necesare pentru ocrotirea lor. De asemenea, explicînd celor de trebuinţă că împărăţia mea nu îngăduie sub nici o formă oprimarea lor, să depui zel şi stıădanie pentru protejarea şi ocrotirea sărmanilor şi pentru apărarea locuitorilor şi celor slabi. Să te fereşti şi să te ţii departe de contrariul.

Pe la mijlocul *(evasıt)* lui M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 58—59, nr. 123. Rez., Cat., II, p. 341, nr. 1192.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] Başbugul Ibrahim paşa.
[3] Locuitorii Moldovei.
[4] Serascherul Ali paşa.

182 〈1787 octombrie〉

Poruncă prin care marele vizir Iusuf paşa cere domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să trimită la serascherul din Ismail pe cei doi curieri ruşi, precum şi pe paznicul, care fuseseră prinşi mai înainte, spre a fi aduşi apoi la Poarta fericirii.

Suretul poruncii marelui vizir pentru curierii moscoviţi, care au fost prinşi[1]:

Mai înainte de aceasta, trimiseseşi încoace corespondenţele pe care le aveau asupra lor curierii moscoviţi şi paznicul *(yasakçı)* care fuseseră prinşi de tine. Chestiunea înapoierii curierilor amintiţi la locul lor fusese explicată prin viu grai capuchehăilor tale de aici. Dar din rapoartele capuchehăilor tale de aici rezultă că nu i-ai slobozit încă pe curierii pomeniţi şi că aştepţi scrisori din partea noastră. De asemenea, mai reiese că paznicul care a fost prins cu cei doi curieri nu este dintre paznicii austrieci şi că, fiind din Bender, el este dintre paznicii vechilului consulului moscovit, care stătuse în Moldova[2].

De aceea să te grăbeşti să-i trimiţi, pe paznicul şi pe curierii respectivi, la serascherul de la Ismail spre a fi aduşi la Poarta fericirii.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 54, nr. 114. Rez., Cat., II, p. 342, nr. 1194.

---

[1] V. doc. 145 din volumul de faţă.
[2] Ivan Selunski.

183 1787 noiembrie 2—11 *(1202 muharrem, evahır)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I aduce la cunoştinţa domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, că au fost date porunci separate căpeteniilor de oşti din Moldova şi din vecinătăţile ei ca să ocrotească pe locuitori, ţările române fiind chilerul împărăţiei. Se cere totodată ca şi domnul să depună eforturi în acelaşi sens, raialele contribuind la îndeplinirea sarcinilor de război.

Altă poruncă [1]:

Țara Românească și Moldova fiind ca și chilerul înaltei mele împărății, este nevoie ca raialele și beraialele lor să fie ocrotite și protejate în orice împrejurare. Îndeosebi acum, dată fiind ivirea expediției mele împărătești, purtătoare de glorie, ele, ocupîndu-se de zaherele și de celelalte havalele, numeroase, trebuie unite și atrase în toate privințele.

De aceea au fost emise și trimise, de astă dată, înaltele mele porunci ilustre, către serascherul din părțile Ismailului și către bașbugii de la Hotin și Bender, precum și către muhafîzul de Oceacov și altor muhafîzi și către bașbugul din Moldova [2], cuprinzînd sfaturi strașnice ca, în afară de cele orînduite prin înalte porunci, să nu se pricinuiască supărări și necazuri, nici ție și nici sărmanelor raiale, din partea muhafîzilor din împrejurimi prin fel de fel de cereri. De aceea a fost emisă și trimisă și ție această ilustră poruncă a mea pentru a ți se da de știre care anume este situația.

Astfel, cînd tu, care ești voievodul cel amintit mai sus, vei afla care anume este situația, atunci și tu, la rîndul tău, potrivit cerințelor zelului și devotamentului tău, să depui strădanie și puterile tale pentru achitarea și aranjarea fără întîrziere a celor cerute cu înalte porunci și, luînd și ținînd legătura cu vizirul cel amintit mai sus, să păzești țara și să-i ocrotești și să-i frotejezi pe locuitorii vilaietului și să te ferești și să te ții departe de a pace cusur și de a arăta delăsare cît de mică.

Pe la sfîrșitul *(evahır)* lui M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 59, nr. 124. Rez., Cat., II, p. 342, nr. 1195.

---

[1] Adresată lui Alexandru Ipsilanti.
[2] Ibrahim pașa.

184 **1787 noiembrie 2—11** *(1202 muharrem, evahır)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I aduce la cunoștința lui Alexandru Ipsilanti precum că, la cererea capuchehăilor Moldovei, s-au dat porunci căpeteniilor de la Sulina și din împrejurimi să asigure paza celor două galioane construite de domnii țărilor române, întrucît ele urmau să rămînă acolo peste iarnă, neputînd fi scoase la mare.

Altă poruncă [1]:

Capuchehăile tale au arătat că au fost trimise la Brațul Sulina cele două galioane care fuseseră construite și terminate prin mijlocirea ta, ca și a voievodului Țării Românești [2], dar a fost cu neputință să fie scoase prin trecătoarea respectivă. Ei au mai arătat că, în cazul cînd vor rămîne acolo iarna, va fi nevoie de paza lor și că au fost trimise tunuri suficiente spre a fi încărcate în corăbii.

De aceea, la cererea capuchehăilor tale, a fost emisă, de astă dată, porunca mea ilustră pentru ca un număr de cîte 20—30 de ostași, trebuincioși, precum și lefurile sau soldele lor să se pregătească prin mijlocirea comandantului de la Sulina și prin mijlocirea capudanilor de galioane și a serdarilor și a celorlalte căpetenii din părțile acelea, iar ei să fie puși în corăbii. De asemenea, să li se procure toate armele de pază, astfel ca ei să depună

străduințe și să aibă grijă pentru paza lor, așa cum se cuvine, pînă la primăvară. De aceea a fost scrisă și trimisă pentru tine această ilustră poruncă a mea spre a ți se da de știre care anume este situația.

Astfel, așa cum s-a scris mai sus, să știi că au fost trimise de aici tunuri pentru paza galioanelor amintite, care vor rămîne în timpul iernii la canalul amintit și că ofițerul de Sulina, precum și ceilalți, pomeniți mai sus, au fost sfătuiți cu înaltul firman ca să pregătească din partea aceea numărul acela de oameni, cu plata *(ulüfe)* pe zile sau lunar, care să aibă grijă de paza și de apărarea lor. De aceea și tu, la rîndul tău, să faci și să procedezi după cum va fi nevoia [3].

La sfîrșitul *(evahır)* lui M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad. , ms. or. 343, f. 59—60, nr. 125. Rez. Cat., II, p. 333—334, nr. 1167.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] Nicolae Mavrogheni.
[3] V. și doc. 125 și 135 din volumul de față.

185 **⟨1787 noiembrie 2—11** = *1202 muharrem, evahır*⟩

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf pașa, confirmînd primirea unor arzuri de la domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti, îi semnalează firmanele emise anterior pentru diverse chestiuni. I se cere totodată să îndeplinească cele cerute prin porunci.

Suretul scrisorii-poruncă a marelui vizir:

Am văzut arzurile pe care le-ai trimis de astă dată, precum și hîrtiile de rapoarte prezentate de capuchehăile tale, și am luat cunoștință de cuprinsul lor în întregime.

De la tine se cere asigurarea liniștii și ocrotirea și protejarea raialelor Moldovei, care se ocupă acum cu îndeplinirea slujbelor față de înalta împărăție. De asemenea, s-a scris și s-a trimis din partea noastră o scrisoare și bașbugului de acum din Moldova, gloriosul vizir prețuit, măria sa Ibrahim pașa, ca să nu se săvîrșească nici un fel de tiranie și opreliște, contrare îngăduinței, și pentru ca el să protejeze și să ocrotească raialele țării în toate împrejurările.

De asemenea, s-au dat sfaturile cuvenite și măriei sale fericitului Ali pașa, serascher de Ismail, ca să-l supravegheze pe mai sus arătatul ⟨bașbug⟩ și, avînd necontenit grijă de această situație, să-i împiedice, atît pe mai sus arătatul, cît și pe alții, de la astfel de fapte rele și să nu le îngăduie. De asemenea, au fost emise și trimise înalte porunci și măriilor lor vizirii mari, aflați într-acolo, cuprinzînd sfaturi severe ca să nu te necăjească pe tine, și nici pe raialele țării, cu cereri de dări și de alte lucruri, fără firman. De asemenea, au mai fost emise și trimise înalte firmane, adresate ție și intendentului de popasuri, ca să nu se dea oștilor desemnate pentru paza Moldovei tainurile rămase în urmă și nici mai mult decît numărul existent ⟨de oști⟩ și, de asemenea, la fel ca și tainurile acordate oștilor trimise la ordia de la Ismail, și pentru oștile de cavalerie, desemnate pentru paza Moldovei, să se dea, ca tainuri, o treime orez și două treimi grîu decorticat *(bulgur)*.

Afară de acestea, s-au mai dat sfaturi, cu ilustră poruncă, în sensul ca să nu se ceară de la tine saci pentru făina orînduită spre a fi trimisă

din Moldova la cetatea Bender. De asemenea, a mai fost emisă ilustră poruncă şi către comandantul de la Sulina, precum şi către ceilalţi, de trebuinţă, ca să păzească, cu voia lui Allah, pînă la primăvară cele două galioane care au fost construite mai înainte de aceasta atît prin mijlocirea ta, cît şi prin mijlocirea voievodului Ţării Româneşti, şi care nu au putut fi trecute prin Braţul Sulina [1].

Totodată, s-a pus să se emită o altă poruncă înaltă şi pentru tine, spre a ţi se arăta care anume este situaţia. De asemenea, în privinţa fostului serdar de Galaţi, Iakub aga, precum şi în privinţa lui divan-efendisi [2].

Totodată, s-a pus să se emită o altă poruncă înaltă şi pentru tine, spre a ţi se arăta care anume este situaţia. De asemenea, în privinţa fostului serdar de Galaţi, Iakub aga, precum şi în privinţa lui divan-efendisi [2].

De aceea s-a scris această scrisoare pentru ca, aflînd toate acestea, să ai grijă, potrivit cerinţelor zelului tău şi priceperii tale, înnăscute, de îndeplinirea şi aranjarea, aşa cum se cere, a tuturor slujbelor înaltei împărăţii, care sînt lăsate pe seama ta. De asemenea, procedînd potrivit înaltelor porunci şi potrivit scrisorilor care au fost trimise pînă acum în legătură cu paza ţării şi ocrotirea şi protejarea raialelor, ca şi în legătură cu diverse cereri pentru expediţie, să depui toate puterile tale pentru îndeplinirea cerinţelor supunerii şi devotamentului.

De asemenea, uitîndu-te cu atenţie împrejur şi trăgînd cu urechea, să te grăbeşti să scrii şi să semnalezi fără contenire veştile şi întîmplările pe care le vei afla.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 60, nr. 127. Rez., Cat., II, p. 342, nr. 1196.

[1] *Sünne Bogazı.*
[2] *Divan-kâtibi.*

186 ⟨1787 noiembrie 2—11 = *1202 muharrem, evahır*⟩

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa, răspunzînd la arzul domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, îl asigură că nu vor fi luate în seamă încercările domnului Ţării Româneşti, Nicolae Mavrogheni, de a se amesteca în treburile Moldovei. Se mai arată că s-a scris şi lui Mavrogheni ca să fie în bună înţelegere cu Ipsilanti.

Suretul unei alte scrisori-poruncă:

Am văzut şi am luat cunoştinţă de cuprinsul scrisorii trimise de astă dată de tine şi în care arăţi unele vorbe şi fapte ale voievodului Ţării Româneşti, care duc la tulburarea treburilor tale.

Noi cunoaştem zelul şi devotamentul tău. De aceea nu vom da deloc ascultare şi crezare vorbelor de gîlceavă în privinţa ta. Afară de aceasta, clipele de acum nu pot fi comparate cu alte timpuri. Este momentul ca cei care au porunci pentru paza ţării şi pentru îndeplinirea înaltelor slujbe să dovedească zelul şi devotamentul lor, trebuincioase, făcînd rost de toate cele necesare şi avînd grijă să fie strîns uniţi între ei. De aceea i s-a scris, de astă dată, din partea noastră, şi i s-a trimis voievodului amintit mai sus o scrisoare, dîndu-i-se sfaturile cuvenite precum că, vremurile de acum nefiind vremuri pentru împlinirea gîndurilor şi pornirilor personale, să se ţină

departe și să se ferească de fapte care duc la amestec în treburile voastre și să procedeze cu chibzuință, respectînd în toate împrejurările cele trebuincioase unei bune vecinătăți și unei bune înțelegeri.

Astfel, ți s-a scris această scrisoare pentru ca, potrivit cerințelor devotamentului tău, înnăscut, să nu iei în seamă orice luciu de nimic, ci, ținînd seamă de încrederea pe care o avem în tine, să procedezi cu înțelepciune și să depui toate eforturile și străduințele tale pentru îndeplinirea slujbelor care ți s-au poruncit, fără să îngădui fapte și purtări care să ducă la vreun amestec în treburile voastre.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 61, nr. 128. Rez., Cat., II, p. 343, nr. 1197.

187 **⟨1787 noiembrie 2—11 = *1202 muharrem, evahır*⟩**

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf pașa, la cererea capuchehăilor Moldovei de a se ierta havalelele pentru soldele oștilor din Bender și Hotin, precum și cei 10 000 guruși, ceruți din tributul Moldovei, pentru completarea veniturilor (hass) muahfîzului de Hotin, răspunde lui Alexandru Ipsilanti că trebuie să achite sumele cuvenite, deoarece cu aceste condiții au fost anulate o serie de alte havalele, pomenite în scrisoare.

Suretul unei alte scrisori-poruncă:

Într-adevăr, capuchehăile tale au cerut cu raport, așa cum ai cerut și tu prin arzurile tale, iertarea havalelelor privitoare la soldele celor de la Hotin și Bender, precum și a havelelelor privind întreținerea muhafîzului de Hotin. Numai că, potrivit condicilor, reprezintă un hass vechi cei 10 000 guruși care s-au stabilit să fie predați și achitați anual, din banii giziei Moldovei, în patru rate, de către voievozi, măriilor lor vizirii mari și mirimiranii glorioși, care sînt muhafîzi de Hotin.

Afară de aceasta, cei 3 000 guruși și ceva, care se făcuseră havalea pe seama ta, pentru a fi predați către intendentul de binale de la Ismail, și cei 6 000 guruși, care urmau să fie dați în locul banilor jefuiți din soldele celor de la Vidin, precum și cei 15 000 guruși din valoarea obiectelor înaintașului tău, voievodul Firari [1], fuseseră iertați și anulați cu înaltă poruncă, în aceste clipe, numai cu condiția de a preda și a achita în întregime havalelele privind soldele celor de la Bender și Hotin. Astfel, oricît de greu îți va veni plata unor havalele de acest fel, potrivit cerințelor timpului și împrejurărilor, totuși e în afara oricărei putințe ca ele să fie orînduite din altă parte.

De aceea, potrivit zelului și devotamentului tău, să depui străduințe în privința acestor havalele, privitoare la soldele celor de la Bender și Hotin, precum și în privința predării și achitării celor cuvenite hassului muhafîzului de Hotin, care este un hass vechi. În felul acesta, să te grăbești să aduci la îndeplinire și în această privință cerințele zelului tău.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 61, nr. 129. Rez., Cat., II, p. 343, nr. 1198.

---

[1] Alexandru Mavrocordat-Firaris, fost domn al Moldovei. V. și doc. 141 și 157 din volumul de față.

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa, la înştiinţarea dată de domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti, cu privire la dificultăţile trimiterii familiilor unor boieri la Poartă, aşa cum se ceruse prin poruncă, lasă pe seama domnului această chestiune, sfătuindu-l ca boierii să nu fie înspăimîntaţi. Familiile domnului şi ale boierilor urmau să fie aduse la Poartă în semn de asigurare a autorităţilor otomane.

Altă poruncă[1]:

Am luat cunoştinţă de întreg cuprinsul scrisorii trimise de astă dată de tine, cuprinzînd aceea că este nevoie de forţă pentru trimiterea familiilor *(harem)* boierilor, pentru care se dăduse mai înainte de aceasta firman să fie trimise la Poarta fericirii, împreună cu familia ta [2]. De asemenea, am aflat şi despre toate motivele arătate de boieri în această privinţă.

Iradeaua privitoare la aducerea la Poarta fericirii a familiilor boierilor fiind doar pentru obţinerea încrederii, de aceea arăţi că se presupune că, dacă se va folosi forţa, acest lucru va duce la sperierea şi la înspăimîntarea lor, ceea ce poate să-i întristeze.

Astfel, scopul acestei chestiuni fiind obţinerea încrederii, s-a scris această scrisoare pentru ca tu, potrivit priceperii tale şi al devotamentului tău, să depui zel şi să te străduieşti să aranjezi acest lucru într-un chip satisfăcător, astfel încît ei să nu se sperie şi să nu se înspăimînte deloc şi să nu încline în altă parte [3].

De asemenea, obţinînd încrederea lor în toate privinţele, să creezi condiţiile ca ei să depună eforturi şi străduinţe pentru a arăta devotamentul şi credinţa lor, trebuincioase, pentru paza ţării şi îndeplinirea înaltelor servicii.

Să te grăbeşti să scrii şi să aduci la cunoştinţă care anume este situaţia !

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 61, nr. 130. Rez. Cat., II, p. 343, nr. 1199.

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] V. şi doc. 139, 146, 162, 175, 209 din volumul de faţă.
[3] Spre Rusia, fiind vreme de război.

189 1787 noiembrie 4 *(1202 muharrem 23)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, la plîngerea domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, faţă de presiunile oştilor otomane de a li se da orez, care nu se cultiva în Moldova, îi porunceşte să procure numai o treime din tainuri în orez, iar două treimi să fie grîu decorticat.

Altă poruncă:

Tu, care eşti voievodul cel amintit mai sus, ai dat de ştire că în Moldova nu se găseşte orez şi că nici nu e cu putinţă să se procure, dar că, totuşi, eşti constrîns în această privinţă, cerîndu-ţi-se orez. După ce au fost extrase înscrisurile cuvenite şi au fost prezentate cu arz pentru învoire, s-a emis şi s-a trimis ilustra mea poruncă, adresată capugibaşiului înaltei mele Curţi, Nimetibeyzade Ibrahim, să-i ţină gloria, în sensul că, într-adevăr, este greu să se procure orez din ţara Moldovei şi chiar e motivat acest lucru. De aceea, întocmai ca şi cele cuprinse în ilustrul firman emis pentru tainurile de orez

ale oştii de la Ismail, care este în aceeaşi situaţie, şi tainurile de orez ce vor fi date oştilor de călăreţi desemnate în Moldova să fie date o treime în orez, iar două treimi în grîu decorticat *(bulgur)*, în aşa fel ca să nu se provoace gîlceavă între ostaşi.

Astfel, ca şi în cazul celor de o seamă cu ele, tainurile de orez ale oştilor de călăreţi, amintite mai sus, să fie luate de la tine o treime în orez şi două treimi în grîu decorticat şi să fie împărţite celor care răspund de tainuri în aşa fel ca să nu se ivească certuri şi gîlcevi între ostaşi.

De aceea şi tu, la rîndul tău, să faci şi să procedezi aşa cum va trebui şi va fi nevoie.

La 24 M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 60, nr. 126. Rez., Cat., II, p. 343—344, nr. 1200.

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.

190 — 1787 noiembrie 9 *(1202 muharrem 28)*

Firman prin care, la cererea capuchehăilor Moldovei, sultanul Abdul-Hamid I porunceşte autorităţilor otomane de la Bender să nu supere pe locuitorii Moldovei, refuzînd făina adusă de ei, fără saci, din Moldova la Bender. Făina rămasă fără saci să fie consumată pentru tainuri.

Poruncă pentru muhafîzul de acum de la Bender, vizir-paşa, pentru cadiul de Bender, intendentul de popasuri şi intendentul de binale din Bender, precum şi pentru vechilul gebegibaşiului din cetatea Bender:

Capuchehăile Moldovei au scris, în raportul prezentat, precum că tu, care eşti intendentul amintit mai sus [1], ceri saci pentru făina care a fost orînduită să fie trimisă din Moldova la cetatea Bender şi că nu primeşti făina adusă, fără saci, de către raiale, încît acest fel de cerere slăbeşte raialele care aduc zaherele de la distanţe mari. Ei au mai scris că, afară de aceasta, în ţara Moldovei nu se găseşte pînză pentru saci şi că ⟨locuitorii⟩ sînt nevoiţi să le procure din părţile leşeşti şi din Transilvania, dar că, hotarele fiind închise din pricina expediţiilor, nu este cu putinţă să se procure pînză din părţile pomenite mai sus. De aceea ei au cerut să se emită pentru tine porunca mea ilustră ca să renunţi la cererea de saci, despre care s-a scris mai sus.

Cînd acestea au fost făcute arz, cu raport, s-a dat firmanul meu precum că, aceste vremuri neputînd fi comparate cu alte timpuri şi, de asemenea, strîngerea şi înmagazinarea zaherelelor cerute la serhaturi fiind importante, este clar că refuzarea şi întoarcerea făinei adusă de raiale, fără saci, vor însemna supărare pentru sărmani şi vor duce la întîrzierea procurării celor ceute. Astfel, din făina orînduită pentru cetatea respectivă, ceea ce se aduce în saci să fie pus separat, iar ceea ce se aduce fără saci să fie pus în sacii aflaţi astăzi în depozitele din cetatea amintită mai sus. De asemenea, să fie consumat pentru tainuri, ori de cîte va fi nevoie, în primul rînd, restul de făină, care va rămîne nepusă în saci, încît să renunţi la supărarea şi la persecutarea raialei. De aceea a fost emisă şi trimisă această poruncă a mea purtătoare de înaltă glorie.

Astfel, la sosirea ei, făcînd şi procedînd potrivit firmanului meu, făina orînduită să fie transportată la cetatea amintită, să pui separat ceea ce vine în saci, iar ceea ce se aduce fără saci să pui în sacii aflaţi astăzi în magaziile din cetatea respectivă.

De asemenea, să consumi pentru tainuri, ori de cîte ori va fi nevoie, în primul rînd, restul făinii, care va rămîne fără saci, încît să te fereşti de a necăji şi de a persecuta raialele prin refuzarea şi înapoierea făinii sosite fără saci.

De asemenea, şi voi, vizirul, cadiul şi vechilul de gebegibaşî, amintiţi mai sus, să vă supuneţi şi să vă conformaţi cerinţelor ilustrei mele porunci şi să vă feriţi şi să vă ţineţi departe de a îngădui fapte care să ducă la persecutarea şi la oprimarea sărmanilor.

La 28 M., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 61, nr. 131. Rez., Cat., II, p. 344, nr. 1201.

---

[1] *Nüzül-emini.*

191 **1787 noiembrie 14** *(1202 safer 3)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să pregătească pentru repararea cetăţii Brăila „o treime" din materialele indicate în poruncă, încasînd de la intendentul de construcţii de acolo preţurile cuvenite pentru fiecare articol. Restul de „două treimi" urma să-l asigure domnul Ţării Româneşti.

Altă poruncă[1] :

Unele părţi din palisadele *(şiranpo)* cetăţii Brăila fiind dărîmate cu desăvîrşire, cînd defterul care a sosit, iscălit, de la faţa locului, cuprinzînd locurile şi părţile care au nevoie de reparaţii şi de reînnoiri, a fost dat şefului arhitecţilor de la Curte [2], el a făcut cunoscut că pentru reînnoirea palisadelor este nevoie să se procure din Ţara Românească şi Moldova următoarele: 850 pari de palisade, de cîte patru zira, a 60 aspri bucata, 1 400 pari de palisade suvari [3] de cîte şase [4] zira, a 90 aspri bucata, 500 bucăţi de cifteleme [5] pentru împletire, la palisade [6], a 120 aspri bucata, 60 bucăţi de scînduri, necesare pentru postamente de tunuri, a 60 aspri bucata, şi 2 250 cuie de palisade, încît trei bucăţi să atîrne o oca, a 57 aspri ocaua, ceea ce se ridică în total la 2 351 $\frac{1}{2}$ guruşi.

De aceea, potrivit înştiinţării făcute de şeful construcţiilor, amintit mai sus, s-a dat înalta mea iradea ca cele necesare, de care s-a pomenit, să fie orînduite din Ţara Românească şi Moldova, după regula de „o treime şi două treimi", urmînd ca cheltuielile cuvenite, după preţul amintit mai sus, să fie achitate de către intendentul de binale [7] al cetăţii respective.

Astfel, a fost emisă şi trimisă această poruncă a mea, purtătoare de glorie, dîndu-se firmanul meu ca tu, care eşti voievodul mai sus amintit al Moldovei, să pregăteşti din Moldova şi să predai celui care va fi desemnat pentru primire: 284 bucăţi, din cei 850 pari de palisade, a cîte patru zira bucata, 467 bucăţi de pari de palisade suvari, din cele 1400 bucăţi, a cîte şase zira bucata, 167 bucăţi de cifteleme pentru împletire, la palisade, din

cele 500 cifteleme, 20 bucăți de scînduri, din cele 60 bucăți, cerute pentru postamente de tunuri, precum și 750 cuie de palisade, din cele 2 250 bucăți, astfel ca trei bucăți să cîntărească o oca. De asemenea, să iei de la intendentul de binale costul cuvenit după cum urmează: cîte 60 aspri pentru parii de palisade, de cîte patru zira, și pentru scîndurile de postamente de tunuri, cîte 90 aspri pentru parii de palisade suvari, cîte 120 aspri pentru cifteleme și cîte 57 aspri pentru ⟨o oca⟩ de cuie.

Astfel, la sosirea ei[8], să faci și să procedezi așa cum a fost dat firmanul meu și, după cum s-a scris mai sus, să iei de la intendentul de binale valoarea lor cuvenită după prețul amintit mai sus. Să depui străduințe și să ai grijă pentru a pregăti din Moldova, așa cum s-a arătat mai sus, o treime din materialele respective și să le trimiți la cetatea pomenită mai sus și să le predai sus-numitului intendent de binale.

Să te ferești și să te ții departe de nepăsare și delăsare!

La 3 S., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 63, nr. 134. Rez., Cat., II, p. 345, nr. 1206.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] *Hassa mimarbașışı.*
[3] *Suvari*, cavaler, călăreț, aici cu sensul de *pari*.
[4] În text: *ellișer* (cîte 50), în loc de *altışar* (cîte șase).
[5] *Cifteleme*, împerechere, aici cu sensul de pari(?), nuiele pentru împletituri(?):
[6] *Șiranpo kușaklığı.*
[7] *Bina emini.*
[8] A poruncii.

192 ⟨1787 noiembrie 15—19 = *1202 safer 4—8*⟩

Scrisoare-poruncă prin care marele vizir Iusuf pașa, ca răspuns la arzurile trimise de domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti, cu privire la abuzurile oștilor otomane aflate în țară, îi comunică măsurile luate de Poartă, printre care: înlocuirea bașbugului, a intendentului de popasuri ș.a.

Suretul scrisorii-poruncă a marelui vizir:

Au sosit și au ajuns arzurile trimise de tine, de astă dată, în care vorbești de situația ortalelor desemnate sub comanda bașbugului din Moldova, precum și despre eforturile depuse pentru unirea raialelor și despre alte lucruri. Am aflat cuprinsul lor. Ne-am bucurat că eforturile depuse de tine pentru unirea și atragerea raialelor țării, potrivit cerințelor zelului și devotamentului cu care te-ai născut, se datoresc tocmai faptelor pricepute care se așteaptă de la tine.

Prețuitul vizir, măria sa Ebubekir pașa, care este acum bașbug în Țara Românească, provenind din oastea de ieniceri, este capabil să stăpînească și să țină în frîu cetele de oști. De aceea bașbuglîcul din Moldova s-a dat și s-a lăsat pe seama lui, iar agaua ordiei de la Ismail, la rîndul său, a fost desemnat agă peste cetele de oști numite în Moldova. Afară de acestea, au mai fost emise și trimise și înaltele porunci cuvenite, cuprinzînd sfaturile ca ortalele amintite mai sus să meargă de azi încolo în liniște și cu bună-cuviință sub comanda bașbugului cel pomenit, pentru care au primit poruncă, și să facă potrivit poruncilor și părerilor sale.

De asemenea, au mai fost puşi să le scrie hîrtii şi veteranii *(başeski)*, precum şi bătrînii lor din ortale, aflaţi la Înalta Poartă. De aceea este sigur că ostaşii amintiţi mai sus nu vor mai avea, de azi încolo, purtări contrare îngăduinţei. Cu toate acestea, i s-a scris başbugului cel pomenit ca şi de acum încolo, fără a slăbi eforturile şi strădaniile, să arate grijă faţă de cele necesare asigurării liniştii raialelor ţării.

De asemenea, a ieşit la iveală neputinţa lui Nimetibeyzade Ibrahim bei, care fusese numit mai înainte de aceasta ca intendent de popasuri [1], de a administra trebuirile. De aceea, el fiind mazilit din slujba aceea, în locul lui a fost numit şi desemnat altcineva de la Înalta Poartă ca intendent de popas. De asemenea, el a fost însărcinat, dîndu-i-se şi o sumă oarecare de aspri, pentru procurarea tainurilor ce vor fi date şi nu se găsesc în Moldova.

De aceea a fost scrisă această scrisoare pentru ca şi de azi încolo, potrivit cerinţelor devotamentului şi supunerii tale, să depui eforturi şi străduinţe sincere fie pentru unirea şi atragerea raialelor ţării, fie pentru îndeplinirea şi aranjarea tuturor celorlalte chestiuni care vor fi lăsate pe seama strădaniilor tale, astfel încît să te grăbeşti să aduci la îndeplinire cerinţele ocrotirii şi ale zelului.

De asemenea, respectînd ceremonialul de unire şi înţelegere cu başbugul cel amintit mai sus, să depui toate eforturile tale, în unire cu el, pentru a-i întîmpina pe duşmani, cerînd, la nevoie, ajutoare şi sprijin şi de la seraschierul de la Ismail.

Deasupra textului: „Răspuns la ştirea dată de noi despre faptele celor din ortale".

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 66, nr. 142. Rez., Cat., II, p. 345, nr. 1202.

[1] *Nüzül emini.*

193 **⟨1787 noiembrie 15—19 = *1202 safer 4—8*⟩**

Scrisoare-poruncă prin care marele vizir Iusuf paşa cere ca domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să cerceteze şi să raporteze starea drumurilor, podurilor etc., din nordul Dunării, spre a se lua din timp măsurile de reparare pentru a înlesni înaintarea oştilor otomane, cînd vor ajunge acolo.

Suretul altei scrisori-poruncă a marelui vizir:

Pornindu-se, cu voia lui Allah, de la Poarta binevoitoare cu oastea împărătească purtătoare de glorie, cînd se va ajunge la Isaccea, va trebui ca, după trecerea Dunării, să se pornească acolo unde va fi nevoie şi după cum se vor desfăşura faptele. De aceea, respectîndu-se regula precauţiei, este nevoie, în primul rînd, ca drumurile de dincolo de Dunăre şi apele şi locurile unde va trebui să se dureze poduri să fie cercetate şi stabilite şi să se ia măsurile trebuincioase.

Astfel, dacă se va porni, de pildă, de la Isaccea spre partea Hotinului, atunci cîte menziluri anume vor trebui să fie pregătite, iar dacă e lipsă de apă la menzilurile ce urmează să fie pregătite, atunci va fi nevoie de săpare de puţuri? De asemenea, ce fel de poduri, mici şi mari, se află pe drumuri şi e nevoie să fie reparate şi drese?

De aceea s-a scris această scrisoare pentru ca tu, potrivit cerinţelor priceperii şi devotamentului care se aşteaptă de la tine, să le cercetezi şi să le stabileşti în aşa fel încît să nu se ivească îndoială în nici o privinţă şi să nu mai fie nevoie de o altă întrebare şi de alt răspuns.

Apoi, să scrii în grabă, cu amănunte, şi să semnalezi răspunsurile cuvenite.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 67, nr. 143. Rez. Cat., II, p. 344, nr. 1205.

194 **〈1787 noiembrie 15—19 =** *1202 safer 4—8*〉

Scrisoare-poruncă prin care marele vizir Iusuf paşa, arătînd domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, că chestiunea aducerii la Poartă a familiilor unor boieri moldoveni, inclusiv familia domnului, fusese lăsată la aprecierea sa, îi cere să caute să execute această poruncă fără a-i înspăimînta pe boieri. Il şi întreabă dacă, în cazul ivirii unor dificultăţi, ar avea vreun neajuns trimiterea unui capugibaşi în acest scop.

Suretul altei scrisori-poruncă a marelui vizir:

Mai înainte de aceasta făcuseşi cunoscut că este nevoie de folosirea forţei pentru trimiterea familiilor *(harem)* boierilor, aşa cum se dăduse mai înainte de aceasta firman ca ele să fie trimise la Poarta fericirii, împreună cu familia *(harem)* ta. De aceea fusese lăsată pe seama ta chestiunea aducerii familiilor lor la Poarta fericirii, folosind în această privinţă vicleşug şi procedînd în aşa fel ca ea să nu ducă la scîrbirea şi la înspăimîntarea boierilor.

Potrivit nevoilor timpului şi stării, este necesar ca familiile unor boieri de seamă şi de trebuinţă să fie aduse la Înalta Poartă. De aceea, dacă e cu putinţă să aranjezi aceasta şi să le trimiţi cu uşurinţă, va fi bine. În caz că nu se poate, atunci să vezi dacă va fi sau nu vreun neajuns ca ele să fie aduse la Înalta Poartă trimiţîndu-se din partea aceasta un capugibaşi care să te ajute.

Gîndindu-te şi chibzuind în amănunt asupra acestei situaţii, să te grăbeşti s-o scrii şi s-o dai de ştire la Poarta fericirii.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 67, nr. 144. Rez. Cat., II, p. 344—345, nr. 1204

195 **〈1787 noiembrie 15 — decembrie =** *1202 safer 4 — rebi I*〉

Scrisoare-poruncă prin care marele vizir Iusuf paşa, la cererea domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, anunţă că a fost trimis de la Poartă Hasan aga în calitate de intendent de popasuri, în locul lui Ahmed aga care, la rîndul său, girase acest post după mazilirea lui Nimetibeyzade Ibrahim bei. Totodată se cere ca Ahmed aga să menţină această funcţie pînă la sosirea noului intendent de popas, iar domnul să-i dea ajutorul cuvenit.

Suretul scrisorii-poruncă a marelui vizir:

În locul capugibaşiului Înaltei Curţi, Nimetibeyzade Ibrahim bei, care fusese intendent de popasuri [1] pentru administrarea tainurilor ortalelor

desemnate în Moldova, trecuse, de nevoie, ca vechil, Ahmed aga, chehaiaua măriei sale prețuitului vizir glorios Darendeli-Ibrahim pașa, ca să administreze el intendența arătată mai sus [2]. De aceea, în arzurile sosite de astă dată de la tine se scrie și se cere ca emirul *(mir)* cel amintit mai sus să fie iertat de intendența amintită și să fie numit altcineva ca intendent de popas.

Astfel, emirul *(mir)* cel pomenit mai sus fiind iertat de intendența respectivă, în locul lui a fost numit și trimis, ca intendent de popas, Hasan aga, unul dintre ghedikliii Înaltei Curți.

Afară de aceasta, s-a scris și s-a timis și sus-numitului Ahmed aga o scrisoare din partea noastră pentru ca, pînă la sosirea ghedikliului cel amintit mai sus, să administreze intendența de care este vorba.

De aceea ți s-a scris această scrisoare pentru ca, pînă la sosirea ghedikliului cel pomenit mai sus în partea aceea, numitul Ahmed aga să administreze intendența aceea, iar tu să ai grijă să-i dai ajutorul și sprijinul de care are nevoie.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 67, nr. 146. Rez. Cat., II, p. 347, nr. 1213.

---

[1] *Nüzûl emini.*
[2] V. și f. 67, nr. 145 (ms. or. 343): ⟨*4—8 safer 1202* = 15—19 noiembrie 1787⟩.

196 **1787 noiembrie 16** *(1202 safer 5)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să procure și să expedieze la Poartă cele 90 bucăți de scînduri rămase din totalul de 408 scînduri cerute mai înainte.

Altă poruncă [1]:

Dîndu-se înalta mea iradea pentru aducerea și transportarea, de la locul cuvenit, a cherestelelor trebuincioase pentru carele care s-au orînduit să fie construite la cherhanaua arabagiilor [2] de la înalta mea Poartă, cînd s-au cercetat condicile, s-a extras de la Contabilitatea generală precum că, pentru cele necesare carelor de muniții și carelor ușoare, poruncite să fie construite, așa cum s-a scris mai sus, la cherhanaua arabagiilor, în vederea completării munițiilor de expediție, se orînduise ca tu, care ești voievodul cel amintit mai sus, să pui să se taie din Moldova și să se transporte, în trei rînduri, un număr de 408 scînduri de tei în total. După aceea, cînd arabagibașiul a fost întrebat asupra situației, el a dat de știre că, din cele 280 bucăți de ⟨scînduri⟩ pentru planșe *(evlah)*, care reprezentau prima tranșă din ceea ce se orînduise, au sosit la Înalta Poartă și au fost predate și înmagazinate 108 bucăți, fără cele care au fost aruncate, de nevoie, în mare, și că alte 80 bucăți se află la Brațul Sulina [3]. De asemenea, din cele 48 scînduri din tranșa a doua, au sosit 38 bucăți și au fost predate la hambar, iar celelalte zece bucăți nu au sosit încă.

De asemenea, el a mai arătat că ilustra poruncă pentru cele 80 bucăți de scînduri din tranșa a treia a fost trimisă de capuchehăile tale, care stau la înalta mea Poartă, dar că nu ai predat nici o bucată din tranșa amintită mai sus.

Cuprinsul ilamului său făcîndu-se arz, cu raport scris, a fost emisă și trimisă această glorioasă poruncă a mea de întărire și grăbire, dîndu-se fir-

manul meu ca să te grăbești să tai cu o clipă mai devreme și să trimiți la înalta mea Poartă cele zece scînduri, care au mai rămas de predat din tranșa a doua, amintită mai sus, precum și cele 80 de bucăți, care reprezintă tranșa a treia și care nu au sosit încă, în total 90 de bucăți.

Astfel, la sosirea, ei, află că timpul de acum nu se compară cu alte vremuri, iar cherestelele amintite au fost orînduite, așa cum s-a scris, pentru carele de muniții și pentru carele ușoare ce vor fi construite la Cherhanaua arabagiilor în vederea expediției împărătești. De aceea era de așteptat ca ele să fi sosit pînă acum și este contrar îngăduinței faptul că nu au ajuns încă.

Astfel, să te străduiești și să dai atenție ca ele să fie tăiate cu o clipă mai repede și să fie trimise și expediate la înalta mea Poartă.

La 5 S., anul 1202.

Suret, Bib.. Acad., ms. or. 343, f. 65, nr. 139. Rez. Cat., II, p. 345, nr. 1207.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] *Arabadjilar kiahranesi (Arabacılar kârhanesi).*
[3] *Sünne Boğazı;* v. și doc. 114 și 168 din volumul de față.

197. **1787 noiembrie 19** *(1202 safer 8)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să trimită în grabă la cetatea Bender cantitățile de zaherele orînduite mai înainte, întrucît muhafîzul de acolo semnalase nevoia de făină pentru oști. Plățile cuvenite urmau să se facă din „contribuții de război".

Altă poruncă [1]:

Fiind cu neputință să se pregătească făină pentru tainurile oștilor numeroase care se strîng la cetatea Bender, ele se hrănesc dînduli-se din hambare, potrivit buiuruldiului serascherului de acum de la Ismail. De aceea, muhafîzul vizir de acum de Bender, preaînaltul Allah să-i țină măreția!, a scris de astă dată la Poarta fericirii mele și a dat de știre că este important să se facă separat havalea și să se trimită acolo în grabă vreo 60—70 mii chile de făină. Cînd au fost cercetate condicile vistieriei mele împărătești, s-a văzut că se orînduise și se dăduse firman să se cumpere din Moldova, prin mijlocirea ta, care ești voievodul cel amintit mai sus, 140 000 chile de grîu, 102 222 chile de orz și 20 000 chile de făină pentru nevoile cetății mai sus pomenite, urmînd ca prețul cuvenit să fie dat ulterior din „contribuții de război" [2], care se repartizează treptat.

Afară de acestea, s-a făcut arz cu raport scris precum că au sosit scrisori de la tine în sensul că în clipa de față făina amintită mai sus se trimite uneori cu saci, iar alteori fără saci.

Din corespondența muhafîzului cel pomenit mai sus rezultă și nevoile timpului arată că e necesar ca zaherelele respective să ajungă cît mai repede la cetatea amintită.

De aceea a fost emisă în grabă și trimisă această poruncă a mea de întărire, purtătoare de înaltă glorie, dîndu-se firmanul meu ca să depui zel pentru a face să ajungă la cetatea respectivă toată cantitatea de zaherea, amintită mai sus.

Astfel, la sosirea ei, să faci şi să procedezi aşa cum s-a dat firmanul meu şi să depui străduinţe şi să acorzi atenţie ca zaherelele pomenite mai sus să ajungă în întregime şi în grabă la cetatea respectivă, pe orice cale va fi cu putinţă. Să te fereşti foarte mult şi să te ţii departe de nepăsare şi de neglijenţă.

La 8 S., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 64—65, nr. 138. Rez. Cat., II, p. 345—346, nr. 1208.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] *Seferiyye akçesi.*
[3] V. doc. 198 din volumul de faţă.

198 **1787 noiembrie 21** *(1202 safer 10)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, revenind asupra unor porunci anterioare, cere ca, din cele 740 000 chile de grîu orînduite pentru Bender, domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să expedieze la Bender 80 000 chile, iar în locul celorlalte 60 000 chile de grîu să procure şi să trimită 90 000 chile de orz la Isaccea, urmînd ca plăţile să se facă din „contribuţiile de război", la preţ de mirie.

Altă poruncă [1]:

Mai înainte de aceasta fusese emisă şi trimisă cuvenita mea poruncă ilustră, orînduindu-se ca tu, care eşti voievodul cel amintit mai sus, să procuri din Moldova cantitatea ştiută de zaherea şi s-o transoprţi şi s-o expediezi la cetatea Bender, cu condiţia ca valoarea cuvenită, după preţul de mirie, să fie plătită, puţin cîte puţin, din „contribuţii de război" [2], care s-au repartizat.

Acum, la sosirea, cu ajutorul lui Allah cel preaînalt, la Isaccea, a oştii mele împărăteşti purtătoare de glorie, este nevoie, în primul rînd, de cantităţi mari de orz pentru tainurile oştilor dreptcredincioase. De aceea a fost anume emisă şi trimisă această poruncă a mea, purtătoare de înaltă glorie, dîndu-se firmanul meu ca, din zaherelele pentru care se dăduse firman să fie transportate la cetatea amintită mai sus [3], adică din cele 140 00 chile de grîu să transporţi, deocamdată, tot la cetatea amintită mai sus, 80 000 chile, iar celelalte 60 000 chile de grîu să le transformi în orz şi să cumperi din ţara respectivă 90 000 chile de orz, care, după preţul de mirie, vor acoperi cantitatea aceea de grîu, şi să le expediezi şi să le trimiţi la hambarele din Isaccea.

Astfel, la sosirea ei să faci şi să procedezi aşa cum s-a dat firmanul meu şi, din cantităţile de zaherele pentru care se dăduse firman ceva mai înainte de aceasta, ca să fie trimise la cetatea amintită mai sus, adică din cantitatea aceea de grîu, să trimiţi, deocamdată, tot la cetatea amintită, 80 000 chile, iar în locul celorlalte 60 000 chile de grîu să cumperi în grabă din ţara aceea cele 90 000 chile de orz, de care s-a pomenit mai sus, şi să le trimiţi şi să le expediezi la Isaccea şi să le predai lui Ahmed, să-i ţină gloria !, care este unul dintre capugibaşiii înaltei mele Curţi şi care a fost numit acum intendent de hambare.

De asemenea, să iei din mîna lui senet precum că au fost predate şi să te grăbeşti să-l trimiţi la înalta mea Poartă spre a fi trecut la locul cuvenit.

Să te ferești foarte mult și să te ții departe de purtări și de fapte contrare ilustrei mele porunci [4].

La 10 S., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 63—64, nr. 135. Rez. Cat., II, p. 346, nr. 1209.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.

[2] *Seferiyye akçesi.*

[3] La Bender.

[4] V. doc. 197.

199 **⟨1787 noiembrie 22—29 =** *1202 safer 11—18*⟩

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf pașa, confirmînd primirea unor corespondențe ale domnului Moldovei și rapoarte ale capuchehăilor asupra unor răutăți ale oștilor otomane din țară, face cunoscut lui Alexandru Ipsilanti că au fost numiți mubașiri și s-au expediat porunci căpeteniilor ca oștile trimise să ajungă în bune condiții sub comanda bașbugului din Moldova.

Suretul scrisorii-poruncă a marelui vizir:

Din cuprinsul corespondențelor sosite de astă dată, precum și din rapoartele capuchehăilor tale am aflat că cei de la Înalta Curte, desemnați să meargă în Moldova, îndrăznesc să săvîrșească unele fapte contrare îngăduinței și au purtări necuviincioase, cum ar fi insistența lor de a porni spre Iași. De aceea s-a scris o scrisoare drastică din partea Ogeacului împărătesc pentru ca cei amintiți mai sus să ajungă sub comanda bașbugului de acum din Moldova, care este măria sa vizirul cel glorios și prețuit Ibrahim pașa, iar un ceauș a fost desemnat anume ca mubașir.

De asemenea, au mai fost emise și trimise în această privință înalte porunci separate, una către Çayirzade Ibrahim aga, care este unul dintre capugibașiii Înaltei Curți, către căpeteniile de ortale și către mubașir, iar alta către serascherul de acum de la Ismail, măria sa fericitul Yeghen-Mehmed pașa.

De aceea s-a scris această scrisoare pentru a arăta care anume este situația...

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 64, nr. 136. Rez. Cat., II, p. 346, nr. 1210.

200 **1787 noiembrie 30** (*1202 safer 19*)

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește lui Alexandru Ipsilanti să repare hambarele de la Timarabad, Giurgiulești și Tabor, urmînd ca cheltuielile să fie rambursate de Poartă după prezentarea defterelor corespunzătoare de cheltuieli.

Altă poruncă [1]:

Mai înainte de aceasta, în anul ⟨11⟩92 [2], repararea hambarelor de la Timarabad și Giurgiulești [3] din vecinătatea Prutului, precum și construirea

unor hambare noi în localitatea numită Tabor, aflată în Moldova, fuseseră lăsate pe seama vizirului Ismail paşa, care era pe atunci unul dintre capugibaşiii Înaltei Curţi şi care, după aceea, a devenit muhafîz de Oceacov *(Ozu)*, iar acum este muhafîz la Odessa *(Hocabey)*, preaînaltul Allah să-i ţină gloria!

Scriindu-se, de astă dată, o scrisoare anume din partea marelui vizir, i se puseseră întrebări pentru a se afla dacă, la data aceea, el construise hambarele amintite mai sus din scînduri sau din nuiele şi ce lungimi şi ce lăţimi au şi dacă în clipa de faţă e nevoie să fie reparate sau construite ⟨din nou⟩

De aceea vizirul cel amintit mai sus a scris şi a făcut cunoscut la Poarta fericirii precum că cei cunoscători au apreciat că, din hambarele amintite, atît hambarele de la Timarabad, cît şi cele aflate la Giurgiuleşti [3] sînt de cîte trei încăperi şi că în fiecare încăpere pot fi puse cîte 30 000 chile de zaherele. De asemenea, el a mai arătat că cherestelele lor sînt duble şi din materiale tari, de jur împrejur au împletituri de nuiele, iar duşumelele, la rîndul lor, sînt din scînduri tari [4]. El a mai arătat că deasupra au grinzi mari, acoperite cu scînduri, şi că de aceea, chiar dacă cu trecerea timpului scîndurile se vor strica, ele pot fi totuşi puse la loc cu mici reparaţii.

De aceea, cînd şeful constructorilor de la Curte [5] a fost întrebat despre cele trebuincioase pentru punerea lor în rînduială, acesta a dat de ştire că, dacă se dă iradea atît pentru repararea hambarelor existente în localităţile respective, cît şi pentru construirea de hambare noi, atunci va trece mult timp pînă ce va fi numit şi trimis un locţiitor de constructor [6] ca să le cerceteze şi să le stabilească. De aceea el a cerut construirea şi repararea lor în grabă, cu condiţia ca să se întocmească şi să se trimită la Poarta fericirii mele un defter separat, arătîndu-se cheltuielile făcute pentru repararea hambarelor existente şi materialele consumate pentru construcţii, iar în cazul cînd se vor construi hambare noi, să se întocmească şi să se trimită un alt defter separat, cuprinzînd, de asemenea, lungimea, lăţimea şi adîncimea hambarelor construite, precum şi sumele cheltuite şi materialele consumate pentru construcţii.

De aceea s-a dat firmanul meu ca hambarele amintite să fie construite şi reparate prin mijlocirea ta, care eşti voievodul cel pomenit mai sus, precum şi sub supravegherea lui Benderli Elhadj-Halil bei, care este unul dintre capugiii înaltei mele Curţi, să-i ţină gloria!, şi care se află la dispoziţia seraschernlui de acum de la Ismail, vizirul meu Yeghen-Mehmed paşa, fost mare vizir, preaînaltul Allah să-i ţină mărirea!, cu condiţia ca cheltuielile să fie plătite din partea miriei, după ce vor fi terminate reparaţiile.

În acest scop a fost emisă şi trimisă către serascherul cel amintit mai sus şi către capugibaşiul respectiv ilustra mea poruncă separată, cuprinzînd supravegherea de către sus-numitul capugibaşiu.

Astfel, la sosire, făcînd şi procedînd aşa cum s-a dat firmanul meu, să depui străduinţe şi să ai grijă ca hambarele pomenite mai sus să fie reparate şi construite, în scurt timp, prin mijlocirea ta şi sub supravegherea capugibaşiului respectiv, cheltuielile urmînd să fie date din partea miriei, după terminare, aşa cum s-a scris mai sus, iar după terminare, să te grăbeşti să tri-

miți la Poarta fericirii mele defterele lor separate, așa cum a făcut cunoscut șeful constructorilor [7], amintit mai sus [8].

La 19 S., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 64, nr. 137. Rez. Cat., II, p. 346–347, nr. 1211.

---

[1] Pentru domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti.
[2] *1192 H.* = 30 ianuarie 1778 — 18 ianuarie 1779.
[3] În text: *Djurdjuliș (Curculiș).*
[4] *Koğuș tahtası.*
[5] *Hassa mimarbașı.*
[6] *Mimar halifesi.*
[7] *Ser-mi'mar.*
[8] V. doc. 210 din volumul de față.

201 〈1787 noiembrie〉

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf pașa comunică lui Alexandru Ipsilanti toate măsurile luate de Poartă pentru apărarea Moldovei în fața intențiilor generalului rus Repnin de a trece la ofensivă. La înștiințările date de domn cu privire la posibilitățile de ațîțare a locuitorilor de fostul domn Alexandru Mavrocordat — Firaris, se cere ca unii boieri și dregători suspecți să fie arestați și îndepărtați din Moldova.

Suretul scrisorii-poruncă a marelui vizir, scrisă voievodului, cuprinzînd înștiințarea firmanului emis de astă dată pentru pregătirea de oști și pentru aducerea la Poartă a doi boieri dintre boierii din Moldova:

S-a aflat de astă dată că ghiaurul moscovit l-a desemnat pe generalul său numit Repnin să meargă cu 20 000 de oști nenorocite asupra Moldovei și că generalul amintit, trecînd prin localitatea numită Nemirova *(Nemirava)* aproape de hotarul Moldovei, se gîndește să atace Moldova.

De aceea să știi că, pentru paza și ocrotirea Moldovei de vicleniile dușmanilor, s-a dat firman hanului de acum de Kuban, măria sa fericitul Șehbaz Ghirai han, ca să pregătească în grabă numeroase oști tătare din Bugeac și din împrejurimi și, numind peste ele ca bașbug pe unul dintre prinții ginghizizi [1], afalți în suita sa, să le scoată în grabă și să le trimită sub comanda bașbugului de acum din Moldova, care este măria sa gloriosul și prețuitul vizir Ibrahim pașa.

Afară de aceasta, zagargibașî-aga de la Înalta Poartă a numit și a trimis mubașir anume ca să scoată 10 000 de ostași din Deliorman [2] și din împrejurimi și să-i ducă sub comanda bașbugului cel amintit mai sus.

De asemenea, s-a emis înaltă poruncă în sensul ca și serascherul de la Ismail să facă să ajungă în grabă, sub comanda bașbugului cel pomenit, oști suficiente, dintre oștile de călăreți și pedestrași, precum și tunuri, muniții și pulbere. De asemenea, oamenii lui Varnalî-zade Selim aga și Hazinedar-zade Ibrahim aga , precum și ai lui Tîrnavalî-Mustafa aga au fost însărcinați cu înalte porunci separate ca să strîngă sub comanda lor pe toți ostașii din cazalele aflate în vecinătatea lor, precum și pe războinicii capabili să poarte sabie, și-i să treacă numaidecît pe malul celălalt [3] și să ajungă în suita baș-

bugului cel amintit mai sus. De asemenea, s-a dat firman ca sus-numitul Hazinedar-zade ⟨Ibrahim aga⟩ să ia un număr îndestulător de tunuri, dintre tunurile existente la Silistra, precum şi pulbere şi alte muniţii. Totodată zaimii *(zuama)* şi timarioţii din eialetul Sivas [4] şi din sangeacul Icel [5] se află în drum spre ordia de la Ismail. S-au dat sfaturi straşnice, cu înaltă poruncă, pentru ca şi ei să ajungă în grabă sub comanda başbugului din Moldova.

De asemenea, se socoate că au ajuns pînă acum în Moldova şi oştile din ortale şi celelalte oşti trimise mai înainte de aceasta de la Înalta Poartă sub comanda başbugului cel amintit mai sus.

De asemenea, s-a scris şi s-au dat sfaturi ca şi de acum încolo să se acorde necontenit ajutoare din partea serascherului de la Ismail.

Cînd vei afla toate acestea, atunci şi tu, la rîndul tău, respectînd ceremonialul de înţelegere şi unire cu başbugul amintit, precum şi cu ceilalţi, trimişi cu poruncă, să depui toate eforturile tale pentru a-i întîmpina pe duşmani şi pentru a te apăra din toate părţile, dacă duşmanii legii vor trece şi vor ataca hotarele Moldovei. Astfel, să ai grijă, în unire cu ceilalţi, de paza şi de ocrotirea ţării mai sus pomenite de vicleniile vrăjmaşilor.

Numai că, mai înainte de aceasta scriseseşi că nepoţii beiului Grigore [6], care fusese omorît, fiind partizanii voievodului Moldovei, Firair [7], nu se cade să se aibă încredere în ei. De aceea a fost emisă şi trimisă în partea ta o înaltă poruncă pentru ca ei, precum şi boierii vornicului Iordache *(Yorgaki)* şi hatmanul Costache *(Kostaki)* să fie aduşi de astă dată la Înalta Poartă.

Dar Firariul cel amintit mai sus avînd legături în Moldova, este posibil ca el să rătăcească şi să tulbure de astă dată raialele, datorită apropierii moscoviţilor de Moldova. De aceea, în aceste clipe, aşteptăm de la tine devotament în toate împrejurările şi să slujeşti cu credinţă Înalta Împărăţie. Astfel, după ce, potrivit cuprinsului înaltei porunci, îi vei trimite la Înalta Poartă pe cei amintiţi mai sus, să mai cercetezi în taină şi să stabileşti dacă, afară de ei, mai sînt şi alţii, dintre boieri sau dintre ceilalţi locuitori, care, înclinînd şi fiind de partea lui Firaris sau de partea moscoviţilor, se gîndesc să aţîţe în taină ⟨pe locuitori⟩ sau să provoace tulburări. Oricine ar fi ei, este nevoie ca, în astfel de vremuri, tulburătorii de acest fel să fie izgoniţi şi îndepărtaţi.

De aceea s-a scris această scrisoare pentru ca, luînd legătură cu serascherul de la Ismail, să-i scoateţi din ţară, pe o cale oarecare, pe cei de acest fel şi, întemniţîndu-i şi îndepărtîndu-i, să te grăbeşti, potrivit devotamentului tău, pentru îndeplinirea poruncii privind pedepsirea lor.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 62, nr. 132. Rez. Cat., II, p. 335—336, nr. 1173.

---

[1] *Djenghizie (Cengiziye)*, urmaşii lui Djinghiz-Han. Acest titlu îl purtau hanii şi fiii lor.
[2] *Deliorman*, „Pădure nebună", partea sud-vestică a Dobrogei.
[3] În nordul Dunării.
[4] *Sivas*, oraş şi provincie, în nord-estul Anatoliei.
[5] *Içel*, „Provincia interioară", în Anatolia.
[6] *Ligor-bey*, Grigore al III-lea Ghica, ucis la 1 octombrie 1777.
[7] Alexandru Mavrocordat-Firaris, fugit în Rusia.

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, aprobînd informările date de capuchehăile Moldovei cu privire la construirea a 14 tonbazuri, cere urgentarea lor, spre a fi folosite la așezarea de poduri peste ape. O poruncă similară primise și domnul Țării Românești, Nicolae Mavrogheni.

Altă poruncă[1]:

Capuchehăile tale de la înalta mea Poartă au făcut cunoscut că, după sosirea, în partea ta, care ești voievodul cel amintit mai sus, a ilustrei mele porunci pentru construirea a 14 caice mici, de felul tonbazurilor, necesare în vederea așezării de poduri pe ape mici, ai început îndată construirea lor, dar că, nefiind arătate lungimile și lățimile lor, ai pus să fie construite spre a putea fi folosite în două-trei locuri. Ei au mai arătat că, despre ceea ce trebuie făcut, l-ai întrebat pe vizirul meu Ali pașa, preaînaltul Allah să-i țină mărirea !, fost serascher în partea Ismailului și fost mare vizir. Atunci vizirul cel amintit mai sus, la rîndul său, ți-a scris ca, și voievodul Țării Românești[2] primind poruncă pentru construirea unor astfel de tonbazuri, să-l întrebi în ce fel anume le face el. De aceea tu, la rîndul tău, scriind scrisoare, l-ai întrebat despre lungimile și lățimile tonbazurilor amintite mai sus, iar el ți-a dat de știre că le-a făcut lungi de cîte cinci zira și late de cîte trei zira.

Ei[3] au mai făcut cunoscut că ai început construirea a opt tonbazuri de acest fel și că, cu ajutorul lui Allah cel preaînalt, vor fi gata în scurt timp, împreună cu cherestelele necesare construirii de poduri și cu carele în care vor fi încărcate. De aceea a fost emisă și trimisă această poruncă a mea, purtătoare de înaltă glorie, ca să grăbești ⟨pregătirea lor⟩. Astfel, la sosirea ei, făcînd și procedînd așa cum s-a dat firmanul meu, mai înainte și de astă dată, să depui străduințe și să arăți grijă în vederea construirii și terminării cu o clipă mai devreme a tonbazurilor amintite mai sus, precum și pentru pregătirea cherestelelor trebuincioase așezării de poduri, ca și a carelor în care vor fi încărcate.

De asemenea, să te grăbești să scrii și să arăți la înalta mea Poartă vestea terminării lor.

Ultima zi *(selh)* din S., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 66, nr. 141. Rez. Cat., II, p. 347, nr. 1212.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] Nicolae Mavrogheni.
[3] Capuchehăile Moldovei.

203 1787 decembrie 13 *(1202 rebi I 3)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește din nou domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, ca să trimită în grabă restul de 170 scînduri de tei, din cele 280 bucăți cerute mai înainte pentru nevoile expediției, plata lor urmînd să se facă din tributul Moldovei.

Altă poruncă[1]:

Se dăduse firmanul meu ca, din scîndurile de tei care formează cea mai mare parte a carelor ușoare și a carelor de muniții, ce se construiesc

la cherhanaua toparabagiilor [2], în vederea completării muniţiilor necesare expediţiei, să se taie şi să se transporte din Moldova 280 bucăţi de scînduri, cu condiţia ca costul pentru tăiat şi cărat să fie socotit din banii giziei Moldovei, aflaţi pe seama ta, care eşti voievodul cel amintit mai sus.

Din aceste scînduri, 190 bucăţi le puseseşi într-o corabie de negustori, iar 80 bucăţi le încărcaseşi în galionul pe care l-ai construit tu însuţi şi pe care urma să-l trimiţi la înalta mea Poartă. Dar, din cele aflate în corabia de negustori, amintită mai sus, 90 bucăţi fuseseră aruncate în mare, astfel că ajunseseră doar celelalte 98 bucăţi. Totuşi era nevoie să fie tăiate de la locul potrivit şi transportate şi cele 92 bucăţi de scînduri care fuseseră aruncate în mare. De asemenea, din pricină că nu se putuse ca amintitul galion să fie trecut prin Braţul Sulina [3], cele 80 scînduri aflate în el fuseseră scoase afară.

De aceea fusese într-adevăr emisă şi trimisă mai înainte de aceasta porunca mea purtătoare de înaltă glorie ca să depui strădanie şi să arăţi grijă pentru aranjarea în grabă a chestiunii ca cele 80 scînduri de la Sulina, amintite mai sus, să fie încărcate, înainte de trecerea anotimpului de mare şi cu ajutorul oamenilor tăi, în corăbiile de mirie şi de negustori, care vor veni încoace, şi să fie trimise şi expediate la Poarta fericirii mele cu o zi mai devreme. Dar pentru că nu a sosit pînă acum nici una din ele, acest lucru a pricinuit întreruperea şi întîrzierea pregătirii muniţiilor de expediţie.

De aceea a fost emisă şi trimisă această glorioasă poruncă a mea de întărire şi grăbire, dîndu-se firmanul meu ca să depui străduinţe şi să dai atenţie pentru încărcarea, cu o clipă mai devreme, în corăbiile de mirie şi de negustori, ce vor veni încoace, şi pentru trimiterea şi expedierea la înalta mea Poartă a celor 80 scînduri, amintite mai sus, împreună cu cele zece bucăţi rămase din tranşa a doua şi cu cele 80 bucăţi cerute pentru tranşa a treia, în total 170 bucăţi de scînduri care sînt necesare.

Astfel, la sosirea ei, să faci şi să procedezi aşa cum s-a dat firmanul meu şi să depui toate eforturile tale şi tot zelul tău pentru a încărca scîndurile respective în corăbiile de mirie şi de negustori, care vor veni încoace, şi pentru a le trimite şi a le expedia cu o zi mai devreme la înalta mea Poartă [4].

La 3 Ra., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 65—66, nr. 140. Rez., Cat., II, p. 347, nr. 1214.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] Toparabagilar Kiarhanesi (*Toparabacılar kârhanesi*).
[3] *Sünne Boğazu.*
[4] V. doc. 114, 168, 196.

204 — 1787 decembrie 19 *(1202 rebi I 9)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte lui Alexandru Ipsilanti să pregătească şi să pună la dispoziţia capugibaşiului Elhadj-Hasan meşteri fierari, podari şi salahori în vederea construirii unui pod peste Dunăre, în faţa Isaccei, pentru trecerea oştilor otomane, cînd vor

merge la expediție. Cheltuielile urmau să fie reținute de domn din tributul Moldovei.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Întrucît s-a hotărît ca în anul acesta purtător de noroc să aibă loc expediția mea împărătească asupra moscoviților, de aceea, în vederea trecerii la nevoie peste fluviul Dunărea a oștilor dreptcredincioase, precum și a munițiilor de expediție, s-a dat înalta mea iradea ca, prin mijlocirea lui Elhadj-Hasan, unul dintre capugibașiii înaltei mele Curți, să-i țină gloria !, să se construiască din nou un pod mare peste fluviul amintit mai sus, în fața Isaccei. Intendentul amintit a scris și a făcut cunoscut că este nevoie să se pregătească încă de pe acum lucrătorii și celelalte lucruri trebuincioase.

De aceea a fost anume emisă și trimisă, prin ... [1], această înaltă poruncă a mea, purtătoare de glorie, dîndu-se firmanul meu ca tu, care ești voievodul cel amintit mai sus, să pregătești în grabă în Moldova și să trimiți și să predai intendentului cel pomenit zece ogeacuri [2] cu 30 de meșteri fierari, 40 de meșteri podari și 150 de salahori, cu condiția, așa cum s-a făcut și în trecut, ca plata ce li se cuvine să fie socotită în contul banilor giziei Moldovei, aflați pe seama ta.

Astfel, la sosirea ei, cînd vei afla că se cere pregătirea și trimiterea în grabă a lucrătorilor trebuincioși pentru construirea podului amintit mai sus, făcînd și procedînd așa cum s-a dat firmanul meu, să pregătești în grabă din Moldova și să trimiți la locul arătat și să predai intendentului amintit zece ogeacuri cu 30 de meșteri fierari și 40 de meșteri podari, precum și 150 de salahori, cu condiția ca plățile cuvenite să fie socotite în contul banilor giziei Moldovei, aflați pe seama ta. De asemenea, să iei din mîna lui dovadă *(temessük)* precum că au sosit și s-o păstrezi la tine spre a fi socotită în contul tău.

La 9 Ra., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 67—68, nr. 147. Rez. Cat., II, p. 347—348, nr. 1215.

---

[1] Loc alb.

[2] Ogeac *(ocak)*, aici în sens de ustensile pentru fierari (foale etc.).

205 — 1787 decembrie 21 *(1202 rebi I 11)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește lui Alexandru Ipsilanti să procure 27 299 chile de Istanbul de făină și 7 410 chile de orz și să le predea defterdarului de Hotin, Esseid-Abbas, care le ceruse pentru nevoile oștilor de acolo. Cheltuielile urmau să fie reținute din tribut, la prețul de mirie.

Altă poruncă[1]:

S-a dat firman ca, începînd din prima zi a lunii muharrem din anul 1202 [2] și pînă la sfîrșitul lui zilhidjge a aceluiași an [3], tainurile ienicerilor înaltei mele Curți și ale gebegiilor și tunarilor și arabagiilor, aflați la paza cetății Hotin, care face parte din serhaturile mele norocoase, să fie împărțite și aranjate prin mijlocirea lui Esseid-Abbas, să-i țină gloria !, care este unul dintre capugibașiii înaltei mele Curți și defterdarul de acum al cetății Hotin.

De aceea a fost emisă și trimisă, prin ... [4], această poruncă a mea, purtatoare de glorie, dîndu se firmanul meu ca, potrivit surețului defterului, care a fo t scos de la Contabilitatea generală *(Baș-muhasebe)* și care a fo t trimis, sigilat și semnat, odată cu ilustra mea poruncă, tu, care ești voievodul cel pomenit, să cumperi din Moldova și să trimiți la cetatea amintită mai sus și să predai defterdarului cel pomenit cantitatea trebuincioasă de 27 299 chile de Istanbul de făină și 7 410 chile de orz, cu condiția ca prețul cuvenit, după prețul de mirie, să fie socotit din banii giziei Moldovei, aflați pe seama ta, și potrivit dovezii pe care o vei lua-o din mîna defterdarului cel amintit mai sus, în clipa cînd vei transporta și vei preda cantitățile respective de făină și orz.

Astfel, la sosirea ei, așa cum s-a scris mai sus, să cumperi și să trimiți la cetatea amintită și să predai numitului defterdar cantitățile respective de făină și orz, trebuincioase pentru tainurile zilnice ale cetelor de oști aflate la paza cetății mai sus pomenite. S-a dat firman ca ele [5] să fie împărțite și aranjate prin mijlocirea defterdarului acela și în contul anului pomenit mai sus, iar prețul cuvenit, așa cum s-a făcut în anii trecuți, să-l socotești după prețul de mirie, în contul banilor giziei Moldovei, aflați pe seama ta. De asemenea, luînd din mîna lui dovadă pecetluită de primire, s-o păstrezi la tine, împreună cu această poruncă purtătoare de înaltă glorie, spre a fi socotită în contul tău.

Să te ferești și să te ții departe de neglijență și nepăsare sau de întîrziere oarecare într-altfel.

La 11 Ra., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms . or. 343, f. 68, nr. 148. Rez. Cat., II, p. 348, nr. 1216.

[1] Pentru domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti.
[2] *1 muharrem 1202* 13 octombrie 1787.
[3] *30 zilhicce 1202* 1 octombrie 1788.
[4] Loc alb.
[5] Tainurile oștilor.

206 ⟨1787 decembrie 21 — 1788 ianuarie 14 = *1202 rebi I 11 — rebi II 5*⟩

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf pașa, lăudînd serviciile aduse pînă atunci de Alexandru Ipsilanti, îl sfătuiește să renunțe la cererea de demisie, îndeplinind mai departe poruncile date, fără să se dea înapoi de la greutățile războiului. I se promite ajutorul cuvenit și îndeplinirea unor cereri ale domnului cu privire la serdarlîcul de Galați ș.a.

Suretul scrisorii-poruncă a marelui vizir, emisă ca răspuns la cererea de demisie din partea voievodului;

Avem cunoștință de toate serviciile tale bune și de toate eforturile alese, pe care, potrivit zelului și devotamentului tău și al dreptății tale, le-ai înfăptuit mai înainte de aceasta, în timpul îndelungatei tale domnii în Țara Românească[1]. Afară de aceasta, sperăm că, potrivit cerințelor dreptății și devotamentului cu care te-ai născut, vei depune cu trup și suflet toate eforturile tale pentru aranjarea cu credință a înaltelor treburi care ți s-au poruncit. De aceea domnia Moldovei a fost lăsată pe seama strădaniilor tale și ți-a fost acordată ție.

Astfel, şi tu, la rîndul tău, să ai grijă să procedezi potrivit devotamentului tău şi să depui eforturi demne de laudă. Sforţările şi străduinţele depuse de tine pînă acum pentru aranjarea înaltelor servicii lăsate pe seama ta au fost fapte demne de laudă şi întocmai aşteptărilor noastre. Toate au fost aprobate şi bine primite.

Fiind slujitorul nostru propriu, întărirea şi confirmarea, în acest fel, a bunăvoinţei noastre faţă de tine au prilejuit bucuria noastră. De asemenea, cunoaştem şi faptul că, respectînd cerinţele prevederii şi dată fiind acum adeverirea expediţiei împărăteşti, ai avut multe cheltuieli din pricina multor orînduieli şi cereri.

Numai că aceste vremuri sînt tocmai vremurile în care doar un devotat ca tine va sluji şi va dovedi devotament, depunînd tot zelul său. De aceea sperăm şi aşteptăm de la tine ca, suportînd, oricum va fi cu putinţă, greutăţile de acum şi necazurile pricinuite de expediţie, să înfăptuieşti cerinţele zelului tău şi ale străduinţelor tale şi să aduci la îndeplinire cele ce ţi s-au poruncit. Astfel, a fost contrar aşteptărilor noastre că ai trimis, de astă dată, arzuri în care începi să te ţii de poala demisiei. Afară de aceasta, astfel de purtări pot să se ivească de la alţii. De aceea ne-am mirat că ele au apărut tocmai de la un supus şi devotat ca tine, care, răbdînd şi suportînd, trebuia să dovedeşti servicii şi să sprijini şi să îndemni la îndeplinirea înaltelor slujbe, zicînd că este contrar supunerii şi devotamentului să doreşti demisionare şi linişte în astfel de vremuri.

În toate privinţele avem încredere în tine şi bunăvoinţa noastră faţă de tine este cît ziua de mare. De aceea aşteptăm de la tine servicii şi devotament, în toate felurile. Cu voia lui Allah cel milostiv, nu există îndoială că pentru greutăţile şi suferinţele îndurate vei merita răsplată bună. Astfel, cerem ca, scoţînd din capul tău astfel de motive şi gînduri[2] şi uitînd cu totul de ele, să depui sforţările tale şi să ai grijă pentru a aduce la îndeplinire cu cea mai mare tragere de inimă şi cu mult zel cele ce ţi s-au poruncit.

De asemenea, vei afla şi din scrisorile capuchehăilor tale că, în orice caz, am luat cunoştinţă de cererile tale şi că te vom sprijini şi îţi vom acorda tot ajutorul nostru în privinţa articolelor amintite mai sus.

De asemenea, avînd în vedere acum numărul mare de capugibaşii şi scribi (hoca), precum şi greutăţile pricinuite de ei, a fost emis binecuvîntatul hatt-i-humaiun împărătesc, purtător de glorie, ca să nu se dea capugibaşilîcuri şi slujbe de scribi. Totuşi, cît priveşte cererea şi ruga ta de a se acorda capugibaşilîc fostului serdar de Galaţi, Iakub aga, este pe cale de a se face arz la înalta scară împărătească şi se va cere învoire. De asemenea, să mai ştii că şi în privinţa hogealîcului lui divan-efendisi, şi acest lucru se va realiza la vremea sa, de acum încolo.

Astfel, potrivit cerinţelor zelului şi dreptăţii şi priceperii ce le aşteptăm de la tine, depunînd toate eforturile tale pentru a aranja cu mult suflet chestiunile pentru care ai poruncă, să arăţi mult zel şi strădanie pentru a dovedi pricepere şi pentru a aduce la îndeplinire cele poruncite. De asemenea, să ai grijă ca încrederea şi bunăvoinţa pe care le avem faţă de tine să crească şi să se confirme în toate împrejurările. De asemenea, să te hotărăşti ca să nu-ţi mai aduci aminte de motivele şi de gîndurile de felul celor amintite mai sus.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 68—69, nr. 149. Rez. Cat., II, p. 348, nr. 1217.

---

[1] Între anii: 1774—1782.

[2] Intenţia de a demisiona.

Scrisoare prin care Alexandru Ipsilanti îi reproşează defterdarului de Hotin, Abbas aga, calomniile aduse în privinţa aşa-zisei nerespectări a poruncilor primite, şi caută să justifice devotamentul său faţă de Poartă şi respectarea obligaţiilor ce-i revin.

Către defterdarul de Hotin, Abbas aga:

Devotatul de mine am luat cunoştinţă de cuprinsul scrisorii, cu formulări curioase, care a sosit de astă dată. Umilul de mine, fiind un supus cu inima sinceră şi cu cuvînt devotat faţă de puternicul Devlet cel glorios, nu am alt gînd decît acela de a aranja şi de a pune la rînduială treburile importante şi alte atîtea treburi de-ale expediţiei, cît pot şi cît am puteri, lăsînd la o parte, zi şi noapte, somnul şi liniştea, şi nu am alt gînd decît acela de a îndeplini înaltele porunci şi de a pregăti cele necesare apărării împotriva afurisiţilor care sînt duşmanii ţării şi ai neamului.

Afară de acestea ... [1], cînd am fost multă vreme dragoman al Divanului imperial şi cînd am stat vreo opt ani la domnie în Ţara Românească[2], ca şi din ziua de cînd am fost numit şi desemnat în Moldova[3], pentru paza ei, şi pînă în clipa de faţă, este mai clar decît lumina soarelui în faţa celor străluciţi şi în faţa binefăcătorilor preţioşi, precum că, afară de devotamentul şi sinceritatea şi afară de supunerea şi ascultarea în cel mai înalt grad faţă de Înaltul Devlet cel măreţ, binefăcătorul meu, mulţumesc lui Allah, nu s-au ivit de la mine, absolut deloc, niciodată, nici prin vorbe şi nici prin fapte, vreo purtare nedemnă şi nici vreo faptă nepotrivită, care să fie contrare supunerii şi împotriva voinţei înălţimii lor preafericite. De asemenea, dat fiind că din moşi-strămoşi devotamentul nostru şi serviciile noastre au fost încercate şi cercetate de mii de ori la Poarta Înaltului Devlet, de aceea ..., [1], nu ştiu dacă se cuvine sau nu persoanei voastre fericite, precum şi priceperii şi gloriei domniei voastre să vă încărcaţi cu păcate mari ..., [1] acuzîndu-l cu vorbe nepotrivite pe credinciosul de mine, ... [1] şi zicîndu-mi: „Nu asculţi de firman!" sau: „Ai o altă purtare!", tocmai cu gîndul de a mă insulta, fără să fie nevoie, pe devotatul de mine, şi de a mă calomnia în acest fel, atribuindu-mi astfel de fapte ... [1].

Dar supusul de mine, al domniei voastre, sînt dintre cei care ştiu ce înseamnă firmanul padişahului şi cum anume să fie devotamentul şi slujba şi cinstea şi ascultarea faţă de Înaltul Devlet cel veşnic, care este binefăcătorul meu, şi, mulţumesc lui Allah, este un adevăr dovedit în faţa înălţimilor lor efendiii mei binefăcători că pînă acum ne socotim printre cei care au depus eforturi mari, fie cu trupul nostru, fie cu avuţia noastră, aşa că nu este nevoie ca lipsurile noastre sau devotamentul nostru, de dinainte sau de mai tîrziu, să fie confirmate şi dovedite în faţa înaltelor lor persoane binefăcătoare.

S-a auzit că aţi semnalat astfel: „Netrimiţînd complet grîul şi orzul care au fost orînduite şi nici banii ceruţi, l-aţi trimis înapoi cu mîna goală pe omul nostru". Mulţumesc lui Allah, toată lumea ştie că pînă acum nu s-a arătat nepăsare şi nu s-a făcut cusur în nici una din înaltele porunci în vederea îndeplinirii celor orînduite, fie pentru Hotin, fie pentru celelalte serhaturi. De asemenea, sînt clare în faţa tuturor eforturile şi străduinţele mele nu numai pentru îndeplinirea poruncilor pentru care am o obligaţie de devotament, ci şi în vederea aranjării şi reglementării, fără firman, şi a altor numeroase treburi importante.

Vă semnalasem că, întrucît orzul amintit mai sus nu se află în interiorul țării, în momentul de față e nevoie să procurăm și să transportăm de prin părțile de dincolo ale Dunării *(Tuna)* orzul necesar pentru întreținerea cetelor de oști aflate la paza țării padișahului. De asemenea, arătasem că, datorită numeroaselor pricini îngrozitoare, țara se află într-o stare nenorocită și că ⟨nu⟩ e cu putință să se procure de nicăieri nici măcar cinci guruși. Mai arătasem că chiar și pentru procurarea proviziilor și a soldelor atîtor cete de oști, aflate pe capul meu, devotatul vostru, eu, la rîndul meu, aștept sosirea banilor *(hazine)* solicitați de la Înalta Poartă. De asemenea, vă făcusem cunoscut că, după cum vă este știut persoanei voastre vizirale, nu s-a făcut cusur și nu s-a arătat nepăsare în transportarea continuă și în predarea grîului pregătit, de care s-a amintit mai sus, și că s-a transportat continuu, pînă ce austriecii *(Nemçelu)* au trimis la cetatea Hotin știri afurisite.

Dar, pe de o parte, datorită adunării austriecilor în jurul Hotinului, iar pe de altă parte, din pricina pătrunderii, din cîteva locuri, a cătanelor nenorocite în interiorul Moldovei, sărmanele raiale au fost cuprinse de teamă și de groază și au început să se împrăștie și să se răspîndească în toate părțile. Vă mai arătasem că, din această cauză, uneori, chiar și căruțele care se apropie de hotarul Hotinului, încărcate fiind cu zaherele, se întorc și se grăbesc să fugă prin munți.

Totuși, cu puțin efort de înțelegere se poate constata dacă este potrivit sau nu ca, trecîndu-se peste bunacuviință, să se manifeste nerecunoștință și bănuială și să se ceară ca, întocmai ca nizamul dat din partea zaheregiului voievodului Țării Românești, să se dea un nizam asemănător și din partea credinciosului de mine. La o astfel de treabă eu nu pot să mă bag!

Știți foarte bine că supusul de mine, din trecut și pînă acum, nu am făcut cusur în executarea cît mai bună a respectării hatîrului prietenilor noștri locuitori ai Hotinului, a dreptului de bună vecinătate și nici în îndeplinirea cerințelor prieteniei, și că, cu voia lui Allah cel preaînalt, nu voi face cusur nici de acum încolo. Mai mult chiar, ei constată zelul meu și eforturile pe care le depun ca să-i ajut, pregătind oaste. Dar, așa cum semnalează persoana fericită a excelenței voastre, în chestiunea zaherelei mai sus amintite, eu nu pot să mă amestec într-o treabă potrivnică devotamentului, cum este nizamul zaheregiului Țării Românești. De asemenea, cu astfel de tropăit de papuci, lipsit de înțeles, eu nu am curajul să am o purtare care contravine îngăduinței înălțimii lor.

Eu, care sînt robul devotat al Înaltului Devlet și care sînt copleșit de înaltele sale bunăvoințe, afară de faptul că, în astfel de vremuri, întocmai ca și înălțimea voastră, sacrific tot ceea ce am, mă străduiesc totodată ca, potrivit cerințelor binefacerii, să îndeplinesc, pe cît posibil și cu dreptate, și treburile pentru care primesc porunci. De aceea este clar că sacrificarea pentru binele Înaltului Devlet, în astfel de vremuri, a avuției sale de către un aga strălucit ca domnia voastră, care posedă capital și avuție, este clar că, pe de o parte, va fi un motiv de prețuire și glorie atît în lumea aceasta, cît și în lumea veșniciei, iar pe de altă parte acest fapt are legătură și cu misiunea pentru care aveți poruncă. De asemenea, și eu, supusul domniei voastre, cu ajutorul celui drept, pe măsură ce îmi va permite starea și pe măsură ce împrejurările vor fi potrivite, nu voi face, fără îndoială, cusur în îndeplinirea obligațiilor mele de supunere devotată și de ascultare. Pe măsură ce, prin eforturi și străduințe, cetele de raiale, venind la locurile lor, se vor așeza într-o măsură oarecare, nu se poate să fac cusur nici în privința trimiterii grîului care a mai rămas.

Afară de acestea, spuneți că s-a aflat că se găsesc cantități mari de zaherele ascunse prin gropile existente în unele cazale. Această chestiune a fost, într-adevăr, cercetată și iscodită, așa cum se cuvine, atît din partea măriilor lor glorioșii noștri efendii, fericitul serascher-pașa [4] și mărețul han, cît și de cître devotatul de mine și, mergîndu-se la fața locului, s-au făcut cercetări și constatări îndeaproape. Dacă s-ar numi om și din partea persoanei voastre fericite și s-ar depune eforturi pentru scoaterea lor la iveală, aceasta va fi din partea persoanei voastre norocoase mai multă dovadă de prietenie și bunăvoință decît ceea ce ați făcut.

Cînd persoana voastră pricepută și știutoare veți lua cunoștință de faptul că m-am grăbit să le semnalez cu pana îndrăznelii, doresc și am nevoie să mă bucur și de acum încolo de dreptate și de prietenie, pe care le aștept din partea persoanei voastre vestite, ca și în ceea ce privește generozitatea și zelul. De asemenea, doresc să depuneți eforturi nemaivăzute în îndeplinirea lor.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 190, f. 2—3 (Dragomanatul Divanului imperial de la 1783 la 1807) [6]. Rez. Cat., II, p. 348—349, nr. 1219.

---

[1] S-a renunțat la unele formule.
[2] *Eflak beyliği;* între anii 1774—1782.
[3] În decembrie 1786.
[4] Ali pașa, serascher la Ismail. A fost înlocuit cu Yeghen-Mehmed pașa.
[5] Șehbaz Ghirai, han de Kuban.
[6] *Divan-i Hümayun Tercümanı; min 1177 ilâ 1222.*

208 **〈1787—1789〉**

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf pașa cere domnului Țării Românești, Nicolae Mavrogheni, să achite în grabă suma de 90 553 guruși pentru soldele ienicerilor din Vidin și Oceacov. Se făcuse havalea din tributul Țării Românești.

Pildă printre emirii neamului Mesiei și demn de încredere printre mai marii neamului de credința lui Iisus *(Iseviyye)*, voievodul de acum al Țări Românești, voievodul Nicolae Mavrogheni[1], sfîrșitul să-ți fie cu noroc!

Ți se face cunoscut, pe scurt, și ți se dă de știre că au plecat de la Poarta fericirii și au ajuns la Adrianopol salianegiii [2] care duc soldele pe care le așteaptă, spre a li se împărți de astă dată, ienicerii Înaltei Curții, trimiși cu poruncă la cetățile Oceacov *(Ozu)* și Vidin.

Numai că s-a dat de astă dată de știre că din partea ta nu s-a achitat și nu s-a predat pînă acum nici un aspru din cei 60 153 guruși, care se făcuseră havalea din giziaua Țării Românești pentru soldele celor din cetatea Bender pe anul 〈11〉98 [3] și care fuseseră repartizați pentru completarea soldelor celor de la Oceacov, și nici din cei 30 400 guruși pentru soldele celor din cetatea Vidin, în total 90 553 guruși. Dar celelalte havalele pentru soldele de la serhaturile amintite au fost completate și, așa cum s-a scris mai sus, salianegiii lor au fost scoși din oaste și trimiși. Afară de aceasta, împărțirea soldelor depinde numai de procurarea și de sosirea în grabă ai acestor bani făcuți havalea din Țara Românească. Ferească preaînaltul Allah, dar dacă

va fi nevoie să întîrzie suma amintită mai sus, este clar aceasta va duce la tulburări și la gîlcevi. De asemenea, este clar cît anume trebuie să ne ferim, în aceste zile de expediție împărătească, de astfel de neînțelegeri și de gîlcevi, precum și de revolte la serhaturile împărătești. Pe lîngă acestea, mai este evident și faptul că în prezent se cer multe din partea Țării Românești pentru expediție. Totuși, potrivit cerințelor zelului și devotamentului și priceperii și dreptății pe care le așteptăm de la tine, îți cerem să nu îngădui ca, sub pretextul soldelor, să se ivească certuri și tulburări la serhaturile amintite, în astfel de vremuri de expediție împărătească, și să ne faci nouă un serviciu, achitînd în întregime sus-amintiții bani de solde celui care este însărcinat cu primirea lor.

De aceea s-a scris această scrisoare și s-a trimis prin ..., [4] pentru ca, la sosirea înaltei porunci emise în această privință, potrivit cerințelor zelului și devotamentului, efortului și priceperii cu care te-ai născut, neîngăduind, de azi încolo, nici o clipă de întîrziere și de așteptare, să pregătești întocmai, pe orice cale va fi cu putință, cei 90 553 guruși, pomeniți mai sus, și, achitîndu-i și predîndu-i în grabă și repede celui care este desemnat din partea oștii, cu primirea lor, să te grăbești să îndeplinești și în această privință cerințele devotamentului.

Cu voia celui preaînalt, la sosirea ei, să faci și să procedezi așa cum s-a scris mai sus. Salutare și supunere față de Allah!
De la reședința din bine păzitul Constantinopol.

Semnătură: Iusuf, supusul ...

Sigiliu: Iusuf, supusul lui Allah ... 12 L., anul 1199[5].

Bibl. Acad., DLXXXVII/1. Orig., cu semnătură și sigiliu oval și împodobit cu formule religioase, scris: *yeni-divani;* însemnări. Rez. Cat., I, p. 105, nr. 391.

---

[1] *Mavroyani Nikola.*
[2] *Salianedji (Saliyaneci).*
[3] *1198 H.* = 26 noiembrie 1783 — 13 noiembrie 1784.
[4] Loc alb.
[5] *12 șevval 1199* = 16 septembrie 1785.

209 ⟨1788 ianuarie 10 — februarie 7 = *1202 rebi II*⟩

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf pașa, confirmînd primirea arzului lui Alexandru Ipsilanti, cu privire la necesitatea folosirii forței pentru trimiterea la Poartă a familiilor unor boieri, lasă pe seama domnului această chestiune, declarînd că încrederea lui în boieri va însemna și asigurarea Porții.

Suretul scrisorii-poruncă a marelui vizir:

În arzurile sosite de astă dată de la tine se află scris și cuprins că este, în orice caz, nevoie de forță pentru trimiterea la Înalta Poartă a familiilor *(harem)* unor boieri, pentru trimiterea cărora la Înalta Poartă se dăduse firman mai înainte de aceasta.

De fapt, este clar că iradeaua privind aducerea la Înalta Poartă a familiilor boierilor fusese dată numai pentru a se obține asigurări de la ei. De

asemenea, dacă s-ar porni la aducerea, la nevoie, cu forţa şi cu sila, a familiilor boierilor la Înalta Poartă, este clar că acest lucru va duce la scîrbirea şi la înspăimîntarea lor.

De asemenea, şi tu, ca unul care eşti devotat faţă de Înalta Împărăţie eşti acum voievodul Moldovei. De aceea este clar că chestiunea obţinerii de asigurări din partea boierilor se lasă cu totul pe seama obligaţiilor tale, aşa cum ai primit poruncă. Totodată, de vreme ce tu, asigurîndu-te de boieri, te vei convinge că ei nu vor face nici un fel de fapte contrare îngăduinţei, este clar că atunci şi Înalta Împărăţie va fi obţinut garanţii de la ei.

De aceea ţi s-a scris această scrisoare ca să depui eforturi şi zel pentru a îndeplini, cu pricepere, în această privinţă, poruncile şi condiţii le care se cer.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 71, nr. 155. Rez. Cat., II, p. 350, nr. 1223.

210 **1788 ianuarie 14** *(1202 rebi II 5)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, luînd cunoştinţă de arzul domnului Alexandru Ipsilanti cu privire la repararea unor hambare din Moldova şi vecinătăţi, îi porunceşte să le repare în grabă după indicaţiile ce-i vor fi date de seraschierul de la Ismail. Cheltuielile urmau să fie suportate de miria otomană.

Altă poruncă [1]:

Vorbind de sosirea ilustrei mele porunci emise pentru ca, sub supravegherea lui Benderli Hadji-Halil, unul dintre capugibaşiii înaltei mele Curţi, să-i ţină gloria!, şi prin mijlocirea ta, care eşti voievodul cel pomenit mai sus, să fie reparate şi renovate sau, dacă va fi nevoie, să fie construite din nou hambarele care, mai înainte de aceasta, în anul ⟨11⟩82 [1] fuseseră nou construite la Timarabad [3] şi la Giurgiuleşti, [4] precum şi în localitatea numită Tabor, aflată în Moldova, urmînd ca cheltuielile cuvenite să fie date, după terminare, din partea miriei; ai mai scris şi ai mai făcut cunoscut de astă dată la Poarta fericirii mele că eşti în aşteptarea sosirii capugibaşiului cel amintit mai sus la locul unde a primit poruncă să meargă în vederea reparării şi reînnoirii hambarelor de care s-a pomenit.

De asemenea, mai arăţi că, cu voia celui preaînalt, luînd legătura cu el, nu vei îngădui de azi încolo nici un cusur în pregătirea materialelor trebuincioase, aşa cum s-a dat firmanul meu. De asemenea, mai dai de ştire că atunci cînd ţi s-a făcut cunoscut în scris că hambarul construit în anul ⟨11⟩82 la Tabor, din Moldova, s-a dărîmat şi s-a ruinat de tot cu trecerea timpului şi că au dispărut chiar şi urmele construcţiei, tu ai început, din prevedere, să repari şi să renovezi un hambar care se află tot în Moldova, la Han-Tepesi, şi care avea nevoie de reparaţii, zicînd ca să se pună la nevoie zaherele, după ce se va adeveri expediţia împărătească. De asemenea, mai aduci la cunoştinţă că, desemnînd şi trimiţînd anume oameni să cerceteze şi să te înştiinţeze despre starea hambarelor aflate la Timarabad şi la Giurgiuleşti, de care s-a pomenit mai sus, vei face arz şi vei arăta la înalta mea Poartă aşa cum ţi se va da de ştire despre stările hambarelor respective.

A fost emisă şi trimisă această poruncă a mea, purtătoare de înaltă glorie, dîndu-se firmanul meu ca hambarele amintite să fie reparate şi construite numaidecît de tine, potrivit părerii şi sub supravegherea serascherului de la Ismail.

Astfel, dată fiind trebuinţa de a se strînge şi de a se pregăti în toate părţile zaherele îndestulătoare pentru gaziii musulmani şi nefiind nevoie să se mai arate că hambarele amintite mai sus trebuie reparate şi construite cu un ceas mai devreme, cît mai largi şi mai resistente şi trainice, de aceea, la sosirea ⟨poruncii⟩, să faci şi să procedezi aşa cum s-a dat firmanul meu.

Astfel, să te grăbeşti să repari şi să construieşti şi să isprăveşti hambarele amintite mai sus, cu condiţia să le faci cît mai largi şi mai trainice şi rezistente şi într-un timp cît mai scurt. De asemenea, împreună cu vestea terminării lor, să trimiţi cu un ceas mai devreme la Poarta fericirii mele şi defterul cu explicaţii, pentru a se da din partea miriei cheltuielile făcute.

La 5 R., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 69, nr. 150. Rez. Cat., II, p. 349, nr. 1221.

---

[1] Pentru domnul Moldovei , Alexandru Ipsilanti.
[2] *1182 H.* = 18 mai 1768 — 6 mai 1769.
[3] *Timarabad.* În alte documente apare: *Timarova* sau *Tomarova;* azi Reni.
[4] *Djurdjulis (Curculis);* v. şi doc. 200 din volumul de faţă.

211 — 1788 ianuarie 18 *(1202 rebi II 9)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, la cererea domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, revine asupra unor porunci anterioare, anunţîndu-l totodată că i s-au trimis din vistieria otomană 75 000 guruşi ca să cumpere, la preţul zilei, cele 90 000 chile de orz orînduite pentru hambarele de la Isaccea, în schimbul renunţării la cererile pentru cetatea Bender. Se renunţă la preţul de mirie, despre care se poruncise mai înainte, cerîndu-se procurarea orzului respectiv la preţul curent.

Altă poruncă[1]:

Vorbind de faptul că, din pricina adunării în Moldova a oştilor însărcinate pentru pază şi din alte motive, este acum lipsă de zaherele şi că, datorită administrării tainurilor oştilor desemnate, tu, care eşti voievodul cel amintit mai sus, ai greutăţi, din arzurile tale, care sosesc unul după altul, mai rezultă clar că ai nevoie de sprijin şi de ajutor pentru a-ţi uşura aranjarea treburilor tale. De asemenea, în corespondenţele tale se mai arată că nu a fost cu putinţă să pregăteşti în nici un chip cele 90 000 chile de orz, la preţul de mirie, pentru transportarea cărora, de astă dată, la hambarele din Isaccea primiseşi poruncă, renunţîndu-se la cele orînduite pentru Bender şi făcîndu-se această schimbare[2].

De aceea, în vederea aranjării treburilor importante, s-a dat înalta mea iradea împărătească pentru a se veni de astă dată în ajutorul tău cu 75 000 guruşi, cu condiţia să pregăteşti, oricum, la preţul zilei[3], orzul amintit mai sus şi să te grăbeşti să-l transporţi şi să-l predai la hambarele de la Isaccea.

Astfel, anulîndu-se firmanul și teșchereaua vistieriei, date mai înainte în legătură cu prețul de mirie pentru cele 90 000 chile de orz, și acordîndu-se și trimițîndu-se în numerar cei 75 000 guruși, amintiți mai sus, s-a emis firmanul meu ca să pregătești cu banii aceia, la prețul zilei, cantitatea respectivă de orz și să te grăbești s-o transporți și s-o predai la hambarele de la Isaccea. De aceea a fost emisă și trimisă, prin ... [4], această ilustră poruncă a mea, purtătoare de înaltă glorie, pentru a te anunța care anume este situația.

Astfel, la sosirea sumei amintite și îndată ce o vei primi, să cumperi și să pregătești așa cum s-a scris și s-a arătat mai sus, la prețul zilei, cele 90 000 chile de orz și să le cari și să le predai la hambarele de la Isaccea.

De asemenea, luînd din mîna intendentului de hambare de acolo sened sigilat despre sosirea lor, să te grăbești să-l trimiți la înalta mea Poartă spre a fi înregistrat la locul cuvenit.

La 9 R., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 71, nr. 156. Rez. Cat., II, p. 349, nr. 1222.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] V. doc. 212, 248, 257, 259, 260 din volumul de față.
[3] *Narh-ı ruzi.*
[4] Loc alb.

212 ⟨1788 ianuarie 18 = *1202 rebi II 9*⟩

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf pașa, lăudînd eforturile domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, pentru construirea de tonbazuri, repararea unor hambare etc., îi comunică totodată că i s-au trimis din vistieria împărăției 75 000 guruși ca să cumpere cele 90 000 chile de orz poruncite mai înainte pentru hambarele de la Isaccea. De asemenea, renunțîndu-se la unele cereri, i se mai poruncește să țină legătură ca comandanții turci, să iscodească situația dușmanului și să apere, la nevoie, Moldova.

Suretul scrisorii-poruncă a marelui vizir:

Am văzut arzurile trimise de astă dată de tine și am luat cunoștință de tot cuprinsul lor și de cele arătate în ele. Ne-am bucurat de strădaniile tale și de eforturile depuse de tine în pregătirea, la schela Galați, a cherestelelor și carelor trebuincioase pentru cele 14 tonbazuri pentru a căror construire, prin mijlocirea ta, se dăduse mai înainte de aceasta firman.

De la tine se așteaptă devotament și zel și bunăcredință și se cere să asiguri cele care să ducă la liniștea ta în toate privințele.

De aceea s-au scos de astă dată din vistieria mea [1] împărătească și ți s-au trimis, ca ajutor, 75 000 guruși, cu condiția să te grăbești să cumperi și să trimiți și să transporți în întregime la hambarele de la Isaccea cele 90 000 chile de orz pentru care primiseși poruncă să le cari la hambarele de la Isaccea [2].

Afară de aceasta, numai cu scopul de a se ușura unele din sarcinile tale, și cuiele orînduite din Moldova pentru construcțiile cetății Brăila au fost procurate din altă parte, încît, în felul acesta, și această cerere a ta a fost aprobată.

De asemenea, din corespondenţele tale rezultă clar că vei acorda atenţie, fără cusur, în pregătirea materialelor trebuincioase pentru repararea şi în dreptarea hambarelor de la Giurgiuleşti şi Timarabad şi Han-Tepesi, pentru care se dăduse poruncă [3]. Potrivindu-se cu purtările tale chibzuite, pe care le aşteptăm de la tine, aceasta a făcut să crească bunăvoinţa noastră faţă de tine. De aceea a fost emisă şi trimisă o poruncă înaltă ca să depui multa strădanie şi să ai grijă pentru repararea şi renovarea hambarelor amintite mai sus.

Astfel, cînd vei lua cunoştinţă, să depui toate eforturile tale şi tot zelul tău pentru îndeplinirea şi aranjarea, aşa cum se cere, ale tuturor treburilor Înaltei Împărăţii, care sînt lăsate pe seama străduinţelor tale.

Să arăţi bunăcredinţa cuvenită, mai ales, transportînd şi t imiţînd în întregime şi cu o zi mai devreme orzul amintit mai sus, pentru care ai primit poruncă să-l transporţi la hambarele de la Isaccea. De asemenea, înţelegîndu-te cu serascherul de la Ismail, să ai grijă de repararea şi îndreptarea hambarelor pomenite mai sus. De asemenea, unindu-te cu başbugul din Moldova, să depui toate eforturile tale şi tot zelul tău pentru paza ţării şi pentru unirea raialelor, ceea ce sînt porunci însemnate. Totodată, îndreptîn du-ţi cu prevedere privirea şi urechile în împrejurimi, să cauţi să culegi veşti şi să obţii ştiri despre faptele şi stările din vecinătăţi şi să te grăbeşti să scrii şi să aduci la cunoştinţă, unele după altele, chestiunile care trebuie facute arz, precum şi veştile pe care le vei obţine.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 69, nr. 151. Rez. Cat., II p. 349, nr. 1220.

---

[1] Greşeală a copistului, în loc de „vistieria mpărătească", întruc t este act emi de marele vizir.

[2] V. doc. 211 din volumul de faţă.

[3] V. doc. 200 şi 210.

213 〈1788 ianuarie 18 — februarie 9 *1202 rebi II 9 cema i I 2*

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa, la cererea domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, îl sfătuieşte să nu-l reţină pe consulul Austriei, care trecuse acolo din Ţara Românească, dacă acesta va insista sa pl e în ţara sa fără a aştepta asentimentul Porţii.

Suretul scrisorii-poruncă a marelui vizir, emisa în legătură cu con ulul Austriei:

Auzindu-se mai înainte că consulul Austriei [1], aflat în Ţara Românească, a pornit spre Moldova, ţi se scrisese şi ţi se arătase, mai înainte de acea ta, ca să te străduieşti, cu înţelepciune, să-l supraveghezi şi să l pazeşti. În arzu rile sosite de astă dată de la tine se află cuprins şi scris că nu faci cusur în efortul de a-l păzi pe consulul cel amintit mai sus. De asemenea, pre upunînd că în aceste zile sus-numitul s-ar putea să plece, sub un pretext oarecare, spre Cernăuţi *(Çerneç)*, ceri sa ţi se arate cum anume va trebui sa procedezi dacă sus-numitul va zice că: „e nevoie să plec pentru cîteva zile pentru treburi spre Cernăuţi" şi dacă va trebui sau nu să-i dai voie sau dacă el îţi va prezenta hîrtie din partea cezarului [2] său precum că are de la el învoire să plece.

Consulul cel amintit mai sus are, din trecut şi pînă acum, libertatea să se ducă în ţara sa şi să se întoarcă.

De aceea s-a scris această scrisoare în sensul că dacă el va dori să plece şi acum singur, sub un motiv oarecare, şi dacă te vei apuca să-l opreşti, acest lucru va putea crea pentru austrieci un fel de pretext.

Astfel, dacă va pleca de bunăvoie, atunci să nu fie oprit. Numai dacă îţi va cere voie, atunci să te grăbeşti să procedezi cu pricepere, zicîndu-i: „Stai, să vedem; să cerem învoire de la Înalta Împărăţie; te duci după aceea". Dar dacă insistă să plece, să nu fie împiedicat, pentru a nu se da ocazie la pretexte. Apoi, să te grăbeşti să scrii şi să semnalezi situaţia la Înalta Poartă.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 71, nr. 157. Rez. Cat., II, p. 350, nr. 1224.

---

[1] Stephan Ignaz Raicewich.
[2] Iosif al II-lea.

214 **⟨1788 ianuarie 18 — februarie 9 =** *1202 rebi II 9 — cemazi I 2*⟩

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa, răspunzînd arzului domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, în legătură cu începerea cercetării situaţiei drumurilor şi apelor de la Isaccea spre Hotin, îi cere să urgenteze această operaţie pentru a se lua din timp măsurile cuvenite în vederea înlesnirii trecerii oştilor otomane.

Suretul altei scrisori-poruncă a marelui vizir:

În cazul că va trebui, cu voia celui preaînalt, să pornim şi să ne îndreptăm cu oastea împărătească, purtătoare de glorie, de la Isaccea spre Hotin, este nevoie să cunoaştem, întîi de toate, situaţia menzilurilor care trebuie pregătite, precum şi starea apelor şi podurilor. De aceea în arzurile trimise de astă dată de tine, ca răspuns la hîrtia noastră trimisă cu întrebări în această pricină, se află scris şi cuprins că ai început să cercetezi chestiunile amintite mai sus şi că vei face arz şi vei arăta care anume este starea lor adevărată.

Potrivit timpului şi situaţiei, chestiunea arătată fiind o treabă însemnată, să te grăbeşti să scrii cu amănunte şi să faci cunoscută situaţia la Înalta Poartă, după ce, potrivit cerinţelor zelului şi priceperii tale, vei stabili adevărul în legătură cu chestiunea amintită mai sus.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 71, nr. 158. Rez. Cat., II, p. 351, nr. 1230.

215 **1788 ianuarie 22** *(1202 rebi II 13)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, refuzînd (din considerente de a nu se încălca obiceiul) cererea domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, de a se anula suma de 12 500 guruşi, care se repartizau din tributul Mol-

dovei, ca venituri pentru muhafîzul de Hotin și ca solde pentru oștile de acolo, îi oferă 10 000 guruși în acest scop, numai ca obiceiul să fie menținut.

Altă poruncă [1]:

Din pricina cererilor multe din Moldova, datorită apropierii expediției mele împărătești, capuchehăile tale au cerut, într-adevăr, să se anuleze și să se ierte a patra rată *(taksit)*, de 2 500 guruși, care urmează să se dea din banii giziei Moldovei ca ajutor pentru solda muhafîzului cetății Hotin [2], precum și cei 10 000 guruși făcuți havalea din banii pe anul ⟨1⟩202 [3], pentru soldele ienicerilor din Bender și Hotin. Dar solda amintită mai sus face parte din hassurile vechi, iar havaleaua privitoare la soldele celor din cetățile sus-menționaet face și ea parte din soldele celor din cele „cinci cetăți" [4], reglementîndu-se cu hatt-i humaiunul meu purtător de glorie.

Afară de acestea, suma pentru care s-a cerut iertare nu este o sumă așa de mare, ci reprezintă doar 12 500 guruși. De aceea, întocmai ca și cei 75 000 guruși, care se dăduseră ceva mai înainte de aceasta, drept ajutor, pentru a-i trece în costul zaherelei, s-a socotit potrivit să ți se dea, în numerar, un ajutor de 10 000 guruși pentru a-i folosi la plata hassului și a soldelor, care au fost amintite mai sus.

Astfel, cei 10 000 guruși au fost dați în numerar capuchehăilor tale, încît sumele făcute havalea din banii giziei Moldovei pe anul ⟨1⟩202, pentru soldele ienicerilor din Bender și Hotin, precum și banii pentru hassul amintit se mențin întocmai.

S-a orînduit în acest fel și s-a trecut ca ajutor cu scopul și cu iradeaua de a fi ușurate sarcinile țării mai sus amintite, care sînt numeroase în anul acesta binecuvîntat. De aceea cei 10 000 guruși au fost predați, prin capuchehăile tale, celor din oastea mea împărătească, în contul havalelei pomenite mai sus, cu condiția ca să nu se răsfrîngă asupra anului următor și nici asupra altor cereri.

Cînd vei lua cunoștință[3], atunci tu, la rîndul tău, să te grăbești să achiți restul, adică solda muhafîzului de Hotin. La 13 R., anul 1202 [5].

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 76—77, nr. 168. Rez. Cat., II, p. 350, nr. 1225.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] V. doc. din volumul de față.
[3] Adică tributul pe anul Hegirei *1202* (= 13 octombrie 1787 — 1 octombrie 1788).
[4] În text: *„Kale-i-hums"* referindu-se la: Hotin, Bender, Giurgiu, Rusciuc, Vidin (?).
[5] V. doc. 229 din volumul de față.

216 — 1788 ianuarie 28 *(1202 rebi II 19)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, confirmînd predarea la Ismail a celor 26 de tonbazuri construite în Țara Românească și sosirea la Galați a celor 14 tonbazuri construite în Moldova, poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să pună totodată în tonbazurile construite de el și calafaturi, scoabe și scînduri de rezervă, pentru a fi reparate la destinație tonbazurile respective.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Serascherul de acum de la Ismail, vizirul meu Ali pașa, preaînaltul Allah să-i țină mărețiа!, a scris și a făcut cunoscut că au fost terminate cele

26 de tonbazuri, pentru care s-a dat firmanul meu să fie construite cu ajutorul voievodului Țării Românești și care, cu voia celui preaînalt, vor fi folosite la nevoie pentru podurile ce vor fi așezate pe ape mici, cum sînt Prutul și Nistrul *(Turla)*, și că, fiind trimise și transportate la Ismail, în safer cel purtător de noroc [1], au fost puse și se păstrează în locuri ferite și că, separat, sînt puse la păstrare și carele, precum și celelalte lucruri trebuincioase. De asemenea, și tu ai scris și ai dat de știre, separat, că și tu, la rîndul tău, care ești voievodul de mai sus, ai construit și ai terminat cele 14 tonbazuri, pentru care s-a dat firmanul meu să fie făcute prin mijlocirea ta, și că ele se află azi la schela Galați, procurîndu-se și pregătindu-se și cherestelele și carele trebuincioase.

Cînd mimarbașiul Curții a fost întrebat dacă nu va trebui ca tonbazurile amintite să fie din nou călăfătuite la primăvară, iar dacă va fi nevoie, cum anume va trebui să se procedeze în acest caz, atunci el a făcut cunoscut astfel: „Întrucît podurile nu vor fi așezate la locurile unde au fost construite tonbazurile amintite și nici acolo unde se află ele în păstrare și, deoarece la nevoie, tonbazurile vor fi trimise punîndu-se în harabale, din această pricină este clar că pe drum se vor strica unele părți ale acestora, datorită zdruncinării harabalelor, astfel că unele se vor rupe, iar la altele fie că vor cădea, fie că se vor pierde calafaturile din mușchi de stejar și scîndurile de brad, puse în ele, ca și balamalele de fier de la margini, numite scoabe *(ișkopa)*. De aceea, din motive de prevedere, să se pună în fiecare tombaz și să se trimită cu ele cîte 30—40 ocale de mușchi bătut de stejar și cîte 300—400 scoabe, avînd fiecare cîte cinci dirhem, precum și cîte 40—50 scînduri de brad pentru a se pune deasupra, astfel încît, în clipa așezării podurilor, tombazurile respective să fie aranjate și reparate cu mușchii și cu scoabele și cu scîndurile de brad aflate în ele și apoi să fie lăsate în apă. El a mai făcut cunoscut *(i'lâm)* ca cele arătate mai sus să fie procurate cu o clipă mai devreme din Moldova, prin mijlocirea ta, care ești voievodul cel amintit și să fie pregătite și să stea împreună cu tombazurile.

Acestea făcîndu-se arz cu raport scris *(takrir)*, s-a dat firmanul meu să se procedeze potrivit ilamului său. De aceea a fost emisă și trimisă această ilustră poruncă a mea.

Astfel, la sosirea ei, să faci și să procedezi așa cum a fost dat firmanul meu și, potrivit ilamului constructorului *(mimar)* cel amintit mai sus, să depui eforturi și străduințe pentru a pregăti, cu o clipă mai repede, din țara Moldovei, materialele pomenite mai înainte și pentru a le transporta și a le preda la schela Galați, spre a fi păstrate împreună cu tombazurile respective.

La 19 R., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 70, nr. 153. Rez. Cat., II, p. 350, nr. 1226.

---

[1] *Safer 1202* = 12 noiembrie — 10 decembrie 1787.

217 **1788 ianuarie 29 — februarie 7** *(1202 rebi II, evahır)*

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf pașa cere ca domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să cumpere la prețul curent, pentru nevoile oștirii otomane, 13 333 ocale de grăsime și 1 333 ocale de miere, care reprezintă cîte „o treime" din totalul de 40 000 ocale de grăsime, și, respectiv, 4 000

ocale de miere, celelalte „două treimi" urmînd să le procure domnul Țării Românești. Plata urma să se facă, după predare, capuchehăilor de la Poartă.

Altă scrisoare-poruncă a marelui vizir:

Cînd, cu voia preaînaltului Allah, vom porni de la Înalta Poartă cu ordia împărătească purtătoare de glorie, este necesar să se găsească, fie pentru trebuințele suitei noastre, fie pentru a se da celor care se ocupă de tainuri, o cantitate de 40 000 ocale de grăsime [1] și o altă cantitate de 4 000 ocale de miere, care să ajungă pentru șase luni. De asemenea, este clar că din trecut și pînă acum o treime *(sülüs)* din astfel de lucruri trebuincioase se cumpără din Moldova, iar două treimi *(sülüsan)* din Țara Românească.

Astfel, să se cumpere din Moldova, prin mijlocirea ta și cu ajutorul ciohodarului nostru... [2], ca și prin mijlocirea omului desemnat din partea chilergiului nostru și să se transporte la Isaccea cele 13 333 ocale de rogan-sade și cele 1 333 ocale de miere, care trebuie cumpărate din Moldova după socoteala de „o treime", urmînd ca costul cuvenit, potrivit prețului zilei, să fie achitat în întregime capuchehăilor tale de aici, cînd ele vor fi cărate și predate la Isaccea.

De aceea să te grăbești să scrii și să dai de știre costul lor, cu arătarea prețului.

La sfîrșitul *(evahır)* lui R., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 69, nr. 152. Rez. Cat., II, p. 351, nr. 1228.

---

[1] *Rogan-sade.*

[2] Loc alb.

218 1788 ianuarie 31 — februarie 7 *(1202 rebi II, evahır)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să ia toate măsurile pentru oprirea înaintării oștilor rusești care se apropiau de Moldova. I se cere totodată să colaboreze în acest scop cu serascherul de Ismail, vizirul Ali pașa, precum și cu Șehbaz Ghirai, han de Kuban, care fusese trimis împotriva rușilor cu oști tătare.

Altă poruncă [1]:

Serascherul de acum de la Ismail și din împrejurimile acelea, vizirul glorios și măreț, comandantul ilustru și onorat, orînduitorul lumii, vizirul meu Ali pașa, fost mare vizir, preaînaltul Allah să-i țină mărirea !, a dat de știre că în clipele de față tabăra nenorocită a ghiaurilor moscoviți a venit cu peste 20 000 de oști la un menzil aflat la vreo două ceasuri apropiere de localitatea numită Balta și că are gînduri rele de a trece în țara Moldovei prin trecătorile de la Soroca *(Sorika)* și Movilău *(Mohilova)*.

De aceea s-a hotărît să pornească în întîmpinarea dușmanilor hanul de acum de la Kuban, Șehbaz Ghirai han, cel stăpîn de eialet și purtător de fericire și cu eforturi mari, împreună cu tătarii, vînători de dușmani, aflați sub comanda sa. De asemenea, s-a mai hotărît ca în suita sus-numitului han să fie trimise cantități suficiente de tunuri și muniții de la oastea aflată la Ismail.

Afară de acestea, în scrisorile sosite la înalta mea Poartă, serascherul cel pomenit mai sus scrie amănunțit că și el, la rîndul său, se grăbește să pornească în persoană la război sfînt.

Astfel, au fost emise poruncile mele împărătești de întărire și au fost trimise în toate părțile mubașiri pentru a se depune toate eforturile și pentru a se avea grijă ca toate oștile, orînduite mai înainte de aceasta din cele trei căi [2] ale Rumeliei, să fie pornite cu un minut mai repede de la locurile lor și să fie trimise cu o clipă mai devreme sub comanda serascherului cel amintit mai sus,ca și în Moldova, precum și în alte locuri unde au primit poruncă. Cu voia celui preaînalt, văzîndu-se nenorocirile aduse de ghiaurii moscoviți, orgolioși și aroganți, care sînt dușmanii legii și împărăției, se lasă pe seama lui Allah darul înfrîngerii și zdrobirii acestora.

Întrucît ghiaurii cei amintiți mai sus se poartă ca și cum nu ar avea nici o frică, este foarte însemnat și necesar să se respecte cerințele prevederii și precauției și să se depună, potrivit timpului și stării, toate eforturile și tot zelul pentru a se lua toate măsurile și pentru a se face toate pregătirile privind înlăturarea pagubelor dușmanilor.

De aceea a fost emisă această poruncă a mea, purtătoare de glorie, și trimisă prin... [3], dîndu-se firmanul meu ca tu, care ești voievodul cel pomenit mai sus, potrivit cerințelor priceperii și devotamentului pe care împărăția mea le aștept de la tine, să lași la o parte, zi și noapte, somnul și odihna și să depui toate eforturile tale și tot zelul tău. De asemenea, să ții legătura cu sus-numitul serascher de acum de la Ismail și cu bașbugul din Moldova și cu căpeteniile și cu comandanții cetelor de oști, precum și cu ceilalți, de trebuință, și să respecți cerințele unirii și înțelegerii și tot ceea ce trebuie pentru a lua, în toate privințele, măsurile de prevedere și de precauție. De asemenea, să ai grijă să folosești cu cale oștile pe care le-ai înscris și le-ai înarmat și le-ai pregătit mai înainte în vederea pazei țării și pentru a te apăra de dușmani, încît să ai foarte mare grijă să faci în așa fel ca ghiaurii cei nenorociți să nu-și pună picioarele lor nefaste în țara împărăției mele.

Astfel, împărăția mea sperînd și așteptînd în această privință slujbe și fapte bune de la tine, care să fie potrivite îngăduinței mele împărătești și după cerințele vremii și situației, să te ferești foarte mult și să te ții departe de tot de a îngădui ivirea, ferească Allah cel preaînalt, a unor întîmplări nepotrivite, care sînt contrare cerințelor prevederii, precum și ivirea unor fapte și purtări, cît de mici, de nepăsare, care fac să se suporte la urmă ⟨necazurile⟩ căinței.

La evahîr R., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 70, nr. 154. Rez., Cat., II, p. 351, nr. 1229.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.

[2] În text: *Kol.* Rumelia era împărțită în trei căi, numite *kol* (braț). Astfel, *Sağkol* (brațul drept) cuprindea partea dinspre Dobrogea; *Sol kol* (brațul sting) trecea prin Grecia, iar *Orta kol* (brațul de mijloc) se referea la drumul: Istanbul — Sofia-Belgrad-Buda.

[3] Loc alb.

219 **1788 februarie 8** *(1202 cemazi I 1)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, răspunzînd cererii de bani a domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, îi comunică faptul că i s-au

trimis și cei 30 000 guruși, din 75 000 guruși promiși înainte pentru procurare de zaherele. Alți 45 000 guruși fuseseră dați ceva mai înainte.

Altă poruncă [1]:

Am aflat cuprinsul corespondențelor sosite de astă dată la Poarta fericirii mele, în care tu, care ești voievodul cel amintit mai sus, ceri bani. Pentru a fi îndeplinite dorințele tale în orice privință, de aceea, după ce din cei 75 000 guruși, pentru care se dăduse firman să ți se trimită, spre a-i socoti la prețul zaherelei pentru care ai primit poruncă s-o cumperi și s-o transporți la hambarele de la Isaccea, fuseseră scoși 45 000 guruși, care îți fuseseră trimiși ceva mai înainte sub formă de poliță *(poliça)*, cei 30 000 guruși, care au mai rămas, au fost înregistrați de astă dată la vistierie și ți s-au trimis.

Astfel, la sosirea lor, cu ajutorul lui Allah cel preaînalt, să iei, numărînd, cei 30 000 guruși amintiți mai sus și să trimiți la Poarta fericirii mele senetul de luare în primire. În felul acesta, să depui toate eforturile și puterile tale pentru îndeplinirea și aranjarea, așa cum se cere, ale slujbelor mele împărătești.

La 1 *(gurre)* Dja., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 74, nr. 163. Rez. Cat., II, p. 351, nr. 1231.

---

[1] Adresată lui Alexandru Ipsilanti.

220 — 1788 februarie 8—17 *(1202 cemazi I, evail)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, comunicînd domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, declarația Austriei de a participa la război alături de Rusia și hotărîrea internunțiului de a se întoarce în țara sa, îi poruncește să se pregătească, împreună cu comandanții de oști de la serhaturi, pentru a face față atacurilor dușmanilor.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

În legătură cu războiul înaltei mele împărății cu moscoviții, austriacul [1], la rîndul său, a trimis de astă dată o declarație la înalta mea Poartă, zicînd că: „potrivit alianței mele cu moscoviții, sînt și eu părtaș și sînt împreună cu ei" [2]. De asemenea, și ambasadorul său de la Poarta fericirii mele [3] a prezentat raport arătînd că a primit poruncă din partea statului său să se întoarcă în patria sa cu cei din suita sa. În felul acesta, el și-a rupt legăturile sale cu înalta mea împărăție.

De aceea este important și necesar să se depună toate eforturile și să se acorde atenție pentru completarea oștilor de la toate serhaturile și cetățile islamice și îndeosebi din Moldova, precum și pentru completarea munițiilor trebuincioase apărării lor. De asemenea, neîngăduindu-se nici un fel de încredere, este necesar și important ca toată lumea să fie pregătită și să stea gata.

De aceea au fost emise, de astă dată, și trimise către bașbugii din Moldova și către muhafîzii de la Hotin, Belgrad, Niș, Ada-Kaleh [4] și de la Vidin ilustrele mele porunci ca să atragă în grabă cetele de oști care sînt însărcinate pentru paza țării și care se află în afară și să folosească, la nevoie, categoriile de oști existente în clipa de față și, stînd gata zi și noapte, să pre-

gătea ca și să completeze toate munițiile și cele trebuincioase, pentru a-i întîmpina, la nevoie, pe dușmani și pentru a-i înlătura pe vrăjmași, iar dacă e va ivi v eun at c din partea dușmanilor, să depună toate eforturile și tot zelul lor, în unire și cu încredere în ajutorul lui Allah cel preaînalt, pentru a i întımpina pe dușmanii necredincioși și pentru a se apăra împotriva lor. Dar a nu se înceapă și să nu e pornească la război din partea musulmanilor, ci a e t aca la aparare numai dacă se va ivi vreun atac din partea austriecilor.

De asemenea, a fost emisă și trimisă ilustra mea poruncă și către seracherul de la Ismail și din împrejurimile sale, vizirul glorios și comandantul ilustru, orînduitorul lumii, vizirul meu Ali pașa, fost mare vizir, preaînaltul Allah să-i țină măreția!, să se uite cu ochi prevăzători în împrejurimi și vecinătăți, dar mai ales spre Țara Românească și Moldova, și să fie atent și să depună eforturile sale pentru distrugerea și nimicirea necredincioșilor.

De aceea a fost emisă și pentru tine această poruncă a mea, purtătoare de înaltă glorie, și trimisă în grabă cu... [5], spre a ți se da de știre care anume este situația. De asemenea, avînd grijă, în unire cu ei, de paza țării și de astuparea și închiderea trecătorilor, să depui toate străduințele și eforturile tale pentru îndeplinirea cerințelor priceperii și capacității tale.

Astfel, tu, care ești voievodul cel amintit mai sus, află că aceste vremuri nu se compară cu alte vremuri, ci sînt anotimpuri de stat de veghe și cu prevedere și de arătat slujbe cu devotament față de înalta mea împărăție. De asemenea, sînt vremuri potrivite pentru întărirea hotarelor și granițelor împărației mele și tot timpul trece cu completarea armelor trebuincioase pentru răzbunare pe dușmani.

Cînd vei lua cunoștință de acestea, atunci să te văd! Încingînd brîul devotamentului, să stai gata zi și noapte și, avînd grijă și depunînd strădanie pentru paza țării și pentru închiderea și astuparea trecătorilor, să depui toate eforturile și toate puterile tale pentru îndeplinirea cerințelor devotamentului tău, iar la apariția dușmanilor, bizuindu-te pe ajutorul lui Allah *(Hakk)*, să depui toate sforțările și toate puterile tale pentru înlăturarea dușmanilor. Să faci și să procedezi potrivit sfaturilor cuprinse în scrisoarea trimisă în această privință din partea marelui meu vizir. De asemenea, să te ferești foarte mult și să te ții departe de a te face să te căiești și să regreți, prin cusur, cît de mic, sau prin nepăsare sau prin ivirea unor fapte nepotrivite.

La începutul *(evail)* lui Dja., anul 1202.

Surețt, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 72 73, nr. 160. Rez. Cat., II, p. 352, nr. 1232.

---

[1] Iosif al II-lea, împărat.
[2] Austria a declarat război Imperiului otoman la 9 februarie 1788.
[3] Baronul Herbert Rathkeal.
[4] *Ada-i Kebir.*
[5] Loc alb.

221 **1788 februarie 8—17** *(1202 cemazi I, evail)*

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf pașa, explicînd domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, împrejurările în care internunțiul Austriei a prezentat la Poartă declarația cu privire la participarea Austriei la război alături de Rusia, îi cere să se pregătească împotriva dușmanilor, alături

de eforturile care se depun de Poartă în această privință. S° mai anunță că Austria a lăsat pe seama ambasadoru ui Franț i rezol ar a tr burilor negustorilor austrieci ș.a.

Suretul scrisorii poruncă a marelui vizir:

Hotărîndu-se expediția împărătească, purtătoare de noro a Înaltului Devlet cel veșnic asupra ghiaurilor moscoviți, în ziua de sîmbăta, a doua zi a acestei luni djemazi-ul-evvel [1], cînd, potrivit obiceiului, a fost scos tuiul *(tug)* cel purtător de biruință și glorie pentru ca oastea împărătească să pornească, cu ajutorul lui Allah, de la Poarta fericirii cu steagul cel sfînt, în a noua zi a lunii djemazi-ul ahîr [2] ambasadorul Austriei [3] a prezentat un raport în care se afla scris și cuprins că, întrucît Austria este aliata Rusiei, de aceea în expediția Înaltei împărății asupra moscoviților, Austria, la rîndul ei, va participa la expedițiile rușilor, respectînd în orice împrejurare cerințele alianței. De asemenea, el a mai scris că va fi nevoie ca toți negustorii și ceilalți austrieci, aflați în ținuturile bine păzite ale împărației, să fie ocrotiți prin mijlocirea ambasadorului Franței [4].

De asemenea, el a mai scris că tot așa se va proceda și cu negustorii și raialele Înaltei Împărății pe pămînturile Austriei. El a mai dat de știre că a primit poruncă să pornească spre țara sa, lăsînd pe seama ambasadorului Franței și aranjarea treburilor Ducatului Toscanei, aflat în administrarea ambasadorului cel pomenit mai sus. De asemenea, potrivit regulii dintre state, el a prezentat și declarația în care se arată participarea Austriei la războiul Rusiei.

Austriecii avînd gînduri rele, se presupunea că vor ieși sigur la iveală intențiile lor de a și aduce la îndeplinire gîndurile lor nefaste, în unire cu rușii. De aceea, suportîndu-se pînă acum fel de fel de cereri ale lor, s-a căutat să nu se rupă firul păcii și prieteniei. Cu toate acestea, s-a văzut acum că și austriecii au încălcat cu josnicie tratatul.

Astfel, datorită gîndurilor celor doi dușmani de acest fel, puternici, de a pricinui acum, în unire, stricăciuni în ținuturile musulmane, se depun sforțări și se arată zel pentru a se strînge și a se pregăti pentru amîndouă părțile fie oști, fie zaherele, fie celelalte arme de luptă, trebuincioase, ca și pentru asigurarea condițiilor care să ducă la întărirea serhaturilor norocoase.

De aceea, cu voia celui preaînalt, cînd se va porni de la Poarta fericirii, cu sfîntul steag călăuzitor de glorie și cînd cortul cel purtător de biruință va fi așezat la Adrianopol *(Edirne)* atunci se va vedea în ce parte anume va fi nevoie să se pornească și se vor depune sforțări ca să se ia măsurile trebuincioase pentru cealaltă parte. De asemenea, aceste vremuri nu se compară cu alte vremuri, ci sînt tocmai anotimpuri de stat de veghe și cu prevedere și de adus servicii cu devotament față de Înalta Împărăție. De asemenea, sînt vremuri potrivite pentru întărirea hotarelor și granițelor, iar tot timpul trece cu completarea munițiilor necesare pentru răzbunarea pe dușmani.

Cînd vei afla toate acestea, atunci să te văd! Încingînd brîul devotamentului, să stai gata zi și noapte și, depunînd eforturi și avînd grijă de paza țării și de închiderea și astuparea trecătorilor, să depui toate sforțările și toate puterile tale în vederea îndeplinirii cerințelor devotamentului, iar la apariția dușmanilor, să depui eforturi și zel pentru apărare împotriva lor,

în unire cu cei de trebuinţă. De asemenea, să te ţii departe de a face cusur şi de a arăta nepăsare!

La începutul lui Dja, anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 73, nr. 161. Rez. Cat., II, p. 352, nr. 1233.

---

[1] *2 Cemazi I 1202* = 9 februarie 1788.
[2] *9 Cemazi II 1202* = 17 martie 1788.
[3] Baronul Herbert Rathkeal.
[4] François Emmanuel de Guignard, conte de Saint-Priest.

222 **⟨1788 februarie 8—17 = *1202 cemazi I 1—10*⟩**

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa, confirmînd primirea arzului domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, în legătură cu fuga consulului Austriei şi cererea de ajutoare, îi comunică faptul că acolo se găsesc oşti numeroase şi că serascherul de la Ismail, vizirul Ali pasa, are poruncă să apere ţinuturile respective. Se aşteaptă ca şi domnul să stea gata şi să săvîrşească, la nevoie, fapte demne de laudă cu oştile sale pentru care se dăduse poruncă să fie înscrise (3 000 de oameni).

Suretul scrisorii-poruncă a marelui vizir:

Au sosit arzurile trimise de tine, de astă dată, în legătură cu situaţia consulului Austriei, care şade în Moldova, şi despre unele ştiri şi alte chestiuni. Am luat cunoştinţă de cuprinsul lor şi de articolele din ele. Afară de acestea, am văzut şi hîrtia pe care ai trimis-o serascherului de la Ismail, măria sa fericitul Ali paşa, şi pe care sus-numitul, la rîndul său, a prezentat-o la Înalta Poartă. În ea arăţi fuga consulului cel amintit mai sus şi ceri în grabă confirmarea misiunii mutesellimului de Silistra, care a primit poruncă să meargă în Moldova. De asemenea, ceri şi trimiterea de oşti pentru paza Moldovei. După cum ţi s-a scris ceva mai înainte de aceasta, ambasadorul Austriei la Înalta Poartă [2], prezentînd o declaraţie din partea statului său, a arătat că ⟨austriecii⟩ ne-au declarat război şi că el, la rîndul său, a primit poruncă să se întoarcă şi să se înapoieze.

În acest caz, este nevoie să fie întărite şi fortificate, aşa cum trebuie, atît Moldova cît şi celelalte hotare din părţile acelea. Se ştie că în clipa de faţă în Moldova se află foarte multe oşti de ale miriei şi oşti cu solde mărite, precum şi oştile de ieniceri [3] şi oştile tătare. De asemenea, e sigur că şi tu, la rîndul tău, ai pregătit cei 3 000 de oşteni pentru înscrierea cărora primiseşi mai înainte poruncă.

Afară de acestea, în părţile acelea sus-numitul este serascherul călăuzitor de victorie în chip slobod şi absolut. De aceea sus-numitul a fost sfătuit cum trebuie şi cu străşnicie ca, strîngînd oşti numeroase fie din cele aflate la ordia din Ismail, fie din împrejurimi şi vecinătăţi, să fie atent la paza şi apărarea Moldovei şi ale celorlalte locuri pe unde se crede că pot trece vrăjmaşii. De asemenea, s-a grăbit pornirea cu o zi mai devreme a mai sus arătatului mutesellim de Silistra la locul unde a primit poruncă să meargă.

Întrucît de la tine se aşteaptă, în orice împrejurare, zel şi devotament; precum şi dreptate şi tragere de inimă, de aceea să te văd şi pe tine! Astfel tu, la rîndul tău, fiind gata pentru zel şi lăsînd la o parte somnul şi odihna,

să depui toate eforturile tale, împreună cu cei trimişi, pentru înlăturarea atacurilor duşmanilor. În felul acesta, să ai grijă să depui sforţări aducătoare de mulţumire şi să săvîrşeşti fapte de laudă. De asemenea, să te grăbeşti să scrii una după alta şi să semnalezi la Înalta Poartă întîmplările şi ştirile pe care le vei obţine.

Suret. Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 74, nr. 164. Rez., Cat., II, p. 352, nr. 1235.

---

[1] Baron de Metzburg.
[2] Baronul Herbert Rathkeal.
[3] *Ortalar nefirati.*

223 **1788 februarie 8—17** *(1202 cemazi I, evail)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, explicînd domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, împrejurările în care Austria a declarat război turcilor, alături de Rusia, îi comunică totodată hotărîrea Porţii ca marele vizir Iusuf paşa să plece împotriva austriecilor, iar seraschierul de la Ismail, vizirul Ali paşa, să fie numit serdar independent la nord de Dunăre, în partea Moldovei. Se cere ca şi donmul să arate deplină ascultare poruncilor sale.

Potrivit ilustrei fetvale date, se hotărîse mai înainte de aceasta expediţia mea împărătească asupra moscoviţilor. De aceea se începuse la pregătirea muniţiilor trebuincioase şi, potrivit obiceiului Înaltei Împărăţii, se luau unele măsuri de prevedere.

De asemenea, se împrăştiau în împrejurimi înaltele mele porunci pentru ca nimeni dintre cei de la serhaturile înaltei mele împărăţii şi dintre ostaşi să nu depăşească şi să nu-şi pună piciorul peste hotarele şi graniţele Austriei, ci să aibă grijă de condiţiile păcii şi prieteniei, care se respectă între cele două împărăţii. Dar tocmai atunci, ambasadorul [1] împărăţiei Austriei la înalta mea Poartă a prezentat o depeşă din partea statului său în care împăratul Austriei [2], zicînd că „sînt părtaş şi iau parte la expediţia ivită cu moscoviţii", a arătat hăinie şi duşmănie şi a retras în patria sa pe ambasadorul cel amintit mai sus şi a rupt orice legături de prietenie şi de pace cu înalta mea împărăţie şi a declarat că încalcă tratatul şi legămîntul.

De aceea, potrivit cerinţei fetvalei ilustre a şeriatului, dată din partea şeih-ul-islamului, la medjlisul de sfat ţinut în faţa împărăţiei mele fericite, ulemalele ştiutoare au cercetat şi au arătat necesitatea expediţiei mele împărăteşti şi asupra Austriei. Astfel, cu unirea tuturor, s-a hotărît expediţia mea împărătească asupra Austriei. De aceea este nevoie să se orînduiască pentru amîndouă părţile foarte multe oşti şi ⟨ser⟩ ascheri independenţi şi autoritari. De asemenea, e nevoie să fie trimise toate cetele de oşti aflate în părţile Anatoliei şi Rumeliei. Astfel, s-a pornit la aranjarea şi la pregătirea celor necesare, bizuindu-ne numai pe ajutorul şi pe sprijinul lui Allah cel măreţ şi pe numeroasele minuni ale măriei sale profetului Muhammed el-Mustafa, care este profetul purtător de săbii şi ales printre profeţi, preaînaltul Allah să-l ţină în pace!

De aceea s-a socotit potrivit şi s-a hotărît ca, cu voia lui Allah cel dătător de ajutor, ordia mea împărătească şi serdarul meu suprem, purtător

de victorie, să iasă şi să pornească de la glorioasa mea Poartă la sfîrşitul primei săptămîni a lunii djemazi-ul-ahîr [3], sub umbra steagului călăuzitor de glorie al măriei sale profetului. Serascherul care va conduce, în toate privinţele, expediţia asupra moscoviţilor va trebui să fie numaidecît cineva autoritar, de felul serdarului suprem, deoarece este necesar să se lase pe seama strădaniilor sale toate treburile celor mici şi mari.

Astfel, serascherul de acum din partea de dincolo a fluviului Dunărea, vizirul glorios şi măreţ, comandantul glorios şi onorat, orînduitorul lumii, vizirul meu Ali paşa, fost mare vizir, preaînaltul Allah să-i ţină mărirea!, fiind unul dintre vechii viziri mari aducători de mulţumiri, de aceea serascherlicul expediţiei împotriva moscoviţilor, precum şi toate treburile în această privinţă au fost lăsate pe seama eforturilor sale.

De aceea, potrivit actului de învoire şi slobozenie dat sus-numitului, din partea împărăţiei mele, s-a dat înalta mea iradea ca el să aranjeze şi să orînduiască mazilirea şi numirea, menţinerea şi schimbarea, răsplata şi pedepsirea, precum şi toate celelalte treburi, mici şi mari, ale muhafîzilor şi başbugilor, aflaţi la serhaturile mele împărăteşti şi prin celelalte locuri din partea cealaltă a Dunării, ca şi ale vizirilor, mirimiranilor şi tuturor căpeteniilor şi ofiţerilor desemnaţi în suita sa.

Pe scurt, pentru ca poruncile şi ordinele sale să fie îndeplinite de toţi cei mari sau mici, însărcinaţi în acele părţi, s-a dat înalta mea iradea ca să i se trimită vechili de defterdari şi de căpetenii *(re'is)*, precum şi deftere pentru muniţii, lăsîndu-se pe seama lui desemnarea celor din eialete.

De asemenea, înalta mea iradea a fost dată ca să fie desemnaţi şi trimişi în suita sa şi unii dintre slujitorii înaltei mele împărăţii spre a fi folosiţi la unele slujbe. De aceea, în scopul întăririi serascherlicului său şi al confirmării slobozeniei sale, a fost emisă, către cel amintit mai sus, ilustra mea poruncă, ornată cu hatt-i-humaiunul meu purtător de dar, pentru ca el să dea slujbe *(mansıb)* şi ranguri şi zeamete şi timare celor care se supun poruncilor şi părerilor sale şi care săvîrşesc fapte de vitejie şi de bravură şi să-i pedepsească, să-i ocărască, să-i izgonească şi să-i îndepărteze pe cei care ezită să se supună poruncii sale şi arată nepăsare faţă de treburile pentru care au primit poruncă şi care nu sînt buni de nici o treabă. El va îndeplini astfel, în toate împrejurările, regulile răsplatei şi pedepsirii. De asemenea, i s-a mai cerut să depună eforturi şi zel pentru a conduce treburile sale de serascher şi a aranja treburile mici sau mari de comandant de oşti *(sipehsalar)*, fără să îngăduie să se piardă vremea cu scrierea nici măcar a unei pricini la înalta mea Poartă şi cu cerere de învoire. De aceea a fost emisă şi pentru tine această ilustră poruncă a mea şi a fost trimisă prin... [3], pentru a ţi se da de ştire şi a ţi se aduce la cunoştinţă.

Astfel, cînd tu, care eşti voievodul cel amintit, vei afla de slobozenia dată serascherului cel pomenit mai sus, să veghezi şi să fii cu prevedere, întrucît austriecii au gînduri rele şi în privinţa Moldovei, iar dacă se va ivi vreo primejdie fie din partea austriecilor, fie din partea moscoviţilor, să-l înştiinţezi pe serascherul amintit şi să te supui şi să dai ascultare, în toate privinţele, poruncilor şi părerilor sale şi să apelezi la ajutorul său în toate împrejurările. De asemenea, trimiţînd în partea sa şi corespondenţele trebuincioase, să respecţi faţă de el cerinţele informării şi înştiinţării. De asemenea, şi tu, la rîndul tău, să respecţi cerinţele vegherii şi să procedezi cu luare aminte, neîngăduindu-se nici o nepăsare faţă de duşmani şi nici o clipă de siguranţă din partea lor. Îndată ce se vor ivi, într-o zi, semne de gînduri

rele din partea lor, să depui strădanie și zel pentru luptă și împotrivire și pentru înlăturarea pagubelor dușmanilor, ca și pentru nimicirea și distrugerea vrăjmașilor. Neîntorcîndu-ți deloc fața de la dușmani, să fii tare de inimă în toate împrejurările și, arătînd bravură, să depui sforțări și zel pentru răzbunare și pentru a obține voia mea împărătească.

De asemenea, să te ferești și să te ții departe de contrariul! La începutul *(evail)* lui Dja., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 74—75, nr. 165. Rez. Cat., II, p. 352, nr. 1234.

---

[1] *Orta elçi.*
[2] Iosif al II-lea.
[3] *7 Cemazi II 1 202* = 15 martie 1788.
[4] Loc alb.

224 **1788 februarie 8 — martie 7** *(1202 cemazi I)*

Arz prin care domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti, raportează dispariția din Iași a consulului Prusiei, Ernest-Frederik König relatînd totodată și informațiile contradictorii primite de la servitorii acestuia.

Arzul umilului supus al domniei voastre este următorul:

Cu vreo cinci-șase zile mai înainte de data arzului robului de mine dispărînd consulul Prusiei [1], care ședea în orașul Iași, în clipa cercetării, unii au simțit că servitorii săi, rămași la conacul său, încercau să înlăture ⟨bănuiala⟩. Unii dintre ei ziceau că „sus-numitul s-a dus în vizită la prietenii săi care vin la conacul său", alții spuneau că „consulul nu se află la conac", iar alții ziceau că „el doarme" sau că „este ocupat cu treburi". Tot „tacîmul" conacului său, ca și căruțele și caii, precum și oamenii săi aflîndu-se, ca și mai înainte, la locurile lor, nu trecea dintr-odată] prin mintea nimănui bănuiala ca el să fi fugit și să fi dispărut fără motiv și fără să fi fost nevoie.

Dar, îndată ce slujitorul de mine am auzit de această stare de lucruri, am trecut numaidecît la o cercetare și la o iscodire foarte atentă, iar după ce am consultat și am aflat; într-adevăr, aceleași lucruri, i-am prins și i-am adus numaidecît pe oamenii săi rămași la conacul său și, pentru a afla încotro s-a dus sus-numitul și unde anume se află, i-am cercetat și i-am forțat ca să dea de știre adevărul, folosind chiar și înspăimîntarea că, chipurile, vor fi nimiciți. Atunci ei au dat știri contradictorii spunînd, ba că a dispărut cu cîteva zile mai înainte fără știrea lor, ba că, avînd niște nutreț și niște iarbă într-un sat, s-a dus să le vîndă, ba că se va întoarce în cîteva zile sau că le va trimite știre din locul unde se află, pentru ca aceștia să se ridice și să se ducă lîngă el, sau că, chipurile, ⟨nu⟩ le-a spus acestora cînd a plecat. De aceea, pentru paza atît a servitorilor amintiți mai sus cît și a lucrurilor sale, părăsite la conacul mai sus pomenitului consul, m-am grăbit să numesc din partea slujitorului de mine oameni de încredere și să fac arz și să dau de știre înălțimii voastre binefăcătoare situația amintită mai sus.

Cînd atotştiutoarea voastră persoană chedivală *(Hidivane)* va lua cunoştinţă, porunca şi firmanul în această privinţă depind de măria voastră, care porunciţi.

Sigiliu : Alexandru...

Deasupra textului : „Scrisoare sosită de la supusul voievod al Moldovei în legătură cu consulul Prusiei, care şade în oraşul Iaşi".

Arh. St. Buc., microf. Turcia, r. 19, c. 202. Orig. Başbak. Arşivi, fd. H.H., nr. 1076.

---

[1] Ernest-Frederik König (Cf. N. Iorga, *Acte şi fragmente...*, vol. II, p. 195).

225 **1788 februarie 9** *(1202 cemazi I 2)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să procure zaherele, cît poate, pentru aprovizionarea oştilor serascherului de Ismail şi ale hanului de Kuban, Şehbaz Ghirai, care porniseră împotriva oştilor ruseşti ce intenţionau să vină spre Moldova prin Movilău şi Soroca. Domnul raportase că e mare criză de cereale în Moldova şi ceruse să se procure zaherele din alte părţi.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Întrucît se aflase din împrejurimi că o tabără mare a moscoviţilor va trece peste Movilău *(Movilova)* şi Soroca *(Sorika)* şi va ataca Moldova, se hotărîse ca, pe de o parte, serascherul de acum de la Ismail, vizirul glorios şi comandantul măreţ şi onorat şi orînduitorul lumii, vizirul meu Ali paşa, fost mare vizir, preaînaltul Allah să-i ţină mărirea !, iar pe de altă parte hanul de Kuban, preaînaltul Şehbaz Ghirai han, să pornească şi să se îndrepte spre Moldova pentru a o apăra de duşmani.

Astfel, ai trimis de astă dată la înalta mea Poartă o copie a scrisorii pe care ai expediat-o serascherului cel amintit mai sus, arătînd că şi tu, la rîndul tău, depui sforţări pentru a întări şi a pune la rînduială oştile aflate sub comanda ta personală, ca şi pentru a acorda tainurile lor din zaherelele ce se găsesc şi că depui străduinţe şi pentru celelalte treburi care ţi s-au poruncit.

De asemenea, mai arăţi că în anul acesta binecuvîntat nu s-au produs zaherele multe, iar zaherelele care s-au obţinut au fost consumate mai înainte, pe de o parte la serhaturi, iar pe de altă parte pentru oştile însărcinate, care circulă dintr-o parte în alta, din care pricină zaherelele, şi îndeosebi orzul, s-au împuţinat aşa de mult încît se poate spune că nu există deloc. Mai arăţi că era potrivit ca zaherelele trebuincioase oştilor ce se strîng şi se adună în ţara împărăţiei mele încoronate, pentu apărare, la nevoie, împotriva duşmanilor, să fie procurate în grabă, ca şi la expediţiile de mai înainte, de pe malurile Dunării şi, construindu-se hambare în ţară, să se înceapă, dintr-o parte, transportarea zaherelelor respective.

De asemenea, eşti desperat că în clipa de faţă nu sînt înmagazinate zaherelele necesare pentru oştile ce vor veni atît sub comanda serascherului, cît şi sub comanda hanului, amintiţi mai sus, dar că, totuşi, depui, dintr-o parte, eforturi şi străduinţe pentru procurarea şi pregătirea lor, pe cît se

poate. Numai că, este nevoie ca şi sus-numitul ⟨serascher⟩ să transporte cu carele şi să ia în posesia sa zaherele şi din alte părţi, unde se găsesc şi se află înmagazinate.

Astfel, a fost emisă şi trimisă o altă ilustră poruncă a mea serascherului cel amintit mai sus în sensul ca, atunci cînd va trebui să pornească, să ia zaherele atît cît va fi cu putinţă. De aceea a fost emisă şi trimisă şi ţie această poruncă a mea, purtătoare de înaltă glorie, pentru ca şi tu, la rîndul tău, să strîngi, dintr-o parte, zaherele, cît vei putea.

Astfel, la sosirea ei, făcînd şi procedînd aşa cum a fost dat firmanul meu, să te fereşti de a se ivi, ferească Allah cel preaînalt, necazuri în privinţa zaherelei şi să depui eforturi nesfîrşite şi toate puterile tale pentru a strînge zaherele, cît vei putea.

La 2 Dja., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 72, nr. 159. Rez. Cat., II. p. 353, nr. 1236.

226 **1788 februarie 12** *(1202 cemazi I 5)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, constatînd unele abuzuri, porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să nu mai dea oştilor otomane din Moldova nimic mai mult decît cele poruncite prin firmane, pentru a nu se pricinui supărări locuitorilor. Se mai arată că şi comandanţii de oşti au primit porunci pentru ca oştile să nu mai abuzeze de bunăvoinţa domnului, care le dădea lemne şi furaje peste cele poruncite.

Poruncă [1]:

Potrivit înaltelor mele porunci, aflate în mîinile cetelor de oşti desemnate la serhaturile împărăţiei mele şi în alte locuri, se dau tainurile lor zilnice, dar nu se obişnuieşte să li se dea alte lucruri, mai ales lemne şi furaje.

Cu toate acestea, cei trimişi într-acolo, travestiţi, pentru a cerceta situaţia oştilor, au dat de ştire că totuşi, de la sosirea încoace[2] a cetelor de oşti însărcinate cu paza Molodvei, tu, care eşti voievodul cel amintit mai sus, le dai, din generozitate, lemne şi furaje, dar că, cetele de oşti, neştiind de o astfel de generozitate, iau cîte zece căruţe, în loc de o căruţă, atunci cînd raialele vin cu carele de fîneţe şi de lemne, şi le risipesc pentru nimic şi că, în felul acesta, ele au distrus vreo 25 000 de care de lemne şi vreo 10 000 de care de furaje. Ei au mai dat de ştire că ori de cîte ori se arată şi se face cunoscut agalelor şi ofiţerilor de oşti că lemnele şi furajele care li se dau nu li se dau cu poruncă, ci din respect faţă de ei şi că în alte părţi nu se obişnuieşte ca în afară de tainurile zilnice să se dea lemne şi furaje oştilor desemnate, aceste lucruri nu folosesc la nimic; dimpotrivă, ei risipesc şi mai mult ca înainte. De asemenea, după ce că iau lemnele şi furajele trebuincioase în fiecare zi, ei pradă şi împrăştie şi lemnele şi furajele ce se procură pentru zilele următoare. Ei au mai anunţat că această situaţie duce la slăbirea raialelor şi la împuţinarea furajelor,de care va fi sigur nevoie şi de acum încolo.

De aceea, cu o altă ilustră poruncă a mea, başbugul de acum din Moldova, vizirul meu Ebubekir paşa, preaînaltul Allah să-i ţină mărirea!, şi intendentul de popasuri şi căpeteniile cetelor de oşti au fost sfătuiţi ca să nu lase pe nimeni să persecute pe sărmanele raiale, cerînd ceva mai mult

decît tainurile care trebuie să li se acorde din partea ta, potrivit ilustrelor mele porunci date în mîinile oştilor ce se adună şi se strîng sub comanda vizirului amintit mai sus, şi ca să depună sforţări şi să acorde atenţie pentru a-i împiedica şi a-i dojeni pe cei care, oricine ar fi ei, persecută sărmanele raiale fie prin luare de tainuri mai multe, contrar poruncii glorioase, fie în alte chipuri. De asemenea, acest lucru întărind rînduielile în conducerea cetelor de oşti, ei au mai fost sfătuiţi să supravegheze mereu şi să depună eforturi fără contenire. De aceea şi pentru tine a fost emisă şi trimisă această poruncă a mea, purtătoare de înaltă glorie.

Astfel, la sosirea ei, după ce pregăteşti şi predai cantitatea suficientă de zaherea pentru care s-a dat firman, să nu-i mai necăjeşti pe sărmani, procurînd altceva, mai mult. De asemenea, să te fereşti şi să te ţii departe de fapte care să ducă la greutăţi şi lipsuri în privinţa tainurilor zilnice poruncite pentru oştile existente.

La 5 Dja., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 73—74, nr. 162. Rez. Cat., II, p. 353, nr. 1237.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] În Moldova.

227 — 1788 februarie 19 *(1202 cemazi. I 12)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, la cererea topcibaşiului de la Poartă, porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să taie şi să transporte la Isaccea scîndurile trebuincioase pentru zece tunuri mari, urmînd ca cheltuielile să fie scăzute din tributul ţării.

Poruncă [1]:

Topcibaşiul înaltei mele Curţi, Abdulmu'min, să-i crească gloria!, a făcut cunoscut şi a dat de ştire că nu există scînduri pentru cundacele şi roţile şi alte lucruri necesare celor cinci tunuri de calibru de cîte cinci ocale [2] şi ale celor cinci tunuri de calibru de cîte trei ocale, în total zece tunuri mari, pentru care se dăduse înalta mea iradea să fie scoase de astă dată dintre cele aflate în Arsenalul meu împărătesc de tunuri [3] şi să fie trimise la Isaccea cu corăbiile, în vederea terminării celor trebuincioase steagului cel sfînt. Dacă va trebui ca ele să fie construite în Arsenalul meu împărătesc de tunuri, spre a fi trimise apoi, este clar şi evident că va trece vremea pînă ce vor fi construite aici cundace şi vor fi trimise apoi iarăşi la Isaccea, întrucît din Moldova se aduc, în orice caz, scîndurile pentru cundacele mari de acest fel.

De aceea el a socotit potrivit că, după defterul dat din partea Arsenalului meu împărătesc de tunuri, scîndurile şi cherestelele trebuincioase să fie tăiate din Moldova, prin mijlocirea ta, care eşti voievodul cel amintit mai sus, şi să fie transportate la Isaccea, iar cheltuielile mărunte ce se vor face să fie date din partea ta, spre a fi trecute pe seama capugibaşiului înaltei mele Curţi, Zenceneli Hasan, să-i ţină gloria!, care este însărcinat cu construirea podului de la Isaccea. De asemenea, să ataşezi un număr îndestulător de tîmplari *(marangoz)* şi de fierari lîngă tîmplarul care va fi trimis din partea ordiei.

Astfel, cundacele, roţile, lemnăria şi fierăria pentru tunurile amintite mai sus să fie pregătite în grabă prin mijlocirea şi sub supravegherea sus-

numitului capugibaşî, precum şi cu ajutorul mubaşirilor desemnaţi de la înalta mea Poartă şi din partea ordiei. De asemenea, el a mai socotit potrivit ca, împreună cu vestea terminării lor, să fie trimis la Poarta fericirii mele, semnat şi sigilat, şi defterul cuprinzînd cheltuielile făcute pentru ele. Ca urmare, fiind emisă şi trimisă o ilustră poruncă separată către capugibaşiul amintit mai sus, s-a emis şi s-a trimis şi pentru tine această ilustră poruncă a mea.

Astfel, la sosirea ei, potrivit defterului dat din partea Arsenalului meu împărătesc de tunuri, să tai din Moldova şi să cari la Isaccea scîndurile şi cherestelele trebuincioase pentru tunurile amintite mai sus, cu condiţia ca tot costul pentru tăiere şi transport să se scadă şi să se socotească din banii giziei Moldovei, aflaţi pe seama ta. Să scrii şi să dai de ştire în grabă la Poarta fericirii mele vestea completării şi terminării lor cu o clipă mai de vreme.

La 12 Dja., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 75—76, nr. 166. Rez. Cat., II, p. 353, nr. 1238.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] Tunuri care aruncă ghiulele de cinci ocale.
[3] *Tophane-i-amire.*

228 **1788 februarie 20** *(1202 cemazi I 13)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să urgenteze trimiterea la Hotin a celor 27 299 chile de Istanbul de făină şi 7 410 chile de orz, aşa cum se dăduse firman mai înainte, întrucît pentru tainurile oştilor s-a consumat din hambarele cetăţii. Costul zaherelelor urma să fie scăzut din tributul Moldovei faţă de Poartă.

Altă poruncă [1]:

Se dăduse firmanul meu ca tainurile ienicerilor înaltei mele Curţi şi ale gebegiilor şi tunarilor şi toparabagiilor aflaţi la paza cetăţii Hotin, de la serhaturile mele glorioase, să fie aranjate şi împărţite prin mijlocirea defterdarului de acum al cetăţii Hotin, Esseid-Abbas, unul dintre capugibaşiii înaltei mele Curţi, să-i ţină gloria!

De aceea fusese emisă şi trimisă porunca mea purtătoare de înaltă glorie ca cele 27 299 chile de Istanbul de făină şi 7 410 chile de orz, trebuincioase, să fie cumpărate începînd din prima zi a lunii muharrem din anul 1202 [2] şi pînă la sfîrşitul lui zilhidge din acelaşi an, [3] la preţul de mirie, din Moldova, prin mijlocirea ta, care eşti voievodul amintit, şi să fie trimise la cetatea respectivă şi predate defterdarului cel pomenit mai sus, cu condiţia ca preţul cuvenit să fie socotit în contul banilor giziei Moldovei, aflaţi pe seama ta, potrivit dovezii *(temessük)* pe care o vei lua-o din mîna sus-numitului defterdar, în clipa transportării şi predării lor.

Din cuprinsul prescurtat al corespondenţelor sosite de astă dată din partea serascherului de acum de la Ismail, vizirul glorios şi măreţ, comandantul glorios şi onorat, orînduitorul lumii, vizirul meu Ali paşa, fost mare vizir, şi din partea vizirilor glorioşi şi a comandanţilor onoraţi, orînduitorii lumii; başbugul de la Hotin, vizirul meu Ahmed paşa, şi muhafîzul de Hotin,

vizirul meu Osman pașa, preaînaltul Allah să le țină mărirea !, rezultă clar că, întrucît nu au sosit încă cele orînduite pentru defterdarlîcul amintit mai sus, de aceea, de nevoie, s-a luat din zahereaua cetății amintite, cu împrumut, și s-a consumat pentru tainuri făină și orz pentru treizeci de zile, urmînd să fie puse la loc în clipa sosirii celor orînduite, și că, din această pricină, defterdarul acela este foarte necăjit.

De aceea a fost emisă și trimisă această glorioasă poruncă a mea de întărire și de grăbire, dîndu-se firmanul meu să pregătești în mare grabă cele orînduite și să le cari la cetatea amintită și să le predai defterdarului cel pomenit mai sus.

Astfel, la sosirea ei, făcînd și procedînd așa cum s-a dat firmanul meu, să cumperi din Moldova, la prețul de mirie, și să trimiți la cetatea aceea și să predai defterdarului cel pomenit mai sus cele 27 299 chile de Istanbul de făină și 7 410 chile de orz, cu condiția ca prețul cuvenit să fie socotit în contul banilor giziei Moldovei, aflați pe seama ta[4].

La 13 Dja., anul 1202.

Suret, Bibl Acad., ms. or. 343, f. 76, nr. 167. Rez. Cat., II, p. 353, nr. 1239.

---

[1] Adresată lui Alexandru Ipsilanti.
[2] *1 muharrem 1202* = 13 octombrie 1787.
[3] *30 zilhicce 1202* = 1 octombrie 1788.
[4] V. și doc. 236 din volumul de față.

229 ⟨1788, după februarie 21⟩

Raport prin care domnul Țării Românești, Nicolae Mavrogheni, precizează că s-a primit senetul de predare a sumei de 2 500 guruși către muhafîzul de Hotin, vizirul Ahmed pașa.

Supusul voievod al Țării Românești scrie, de astă dată, că s-a luat senet pentru cei 2 500 guruși care au fost achitați și predați, de astă dată, potrivit poruncii, către comandantul-muhafîz de Hotin, măria sa gloriosul și prețiosul vizir Ahmed pașa [1].

Deasupra textului : „Copia raportului".

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 190, f. 15; scris: *neshi*. Rez. Cat., II, p. 367, nr. 1295 ⟨cca 1791 martie — 1792⟩.

---

[1] V. și doc. 215 din volumul de față.

230 ⟨1788 februarie 23 — martie 8 = *1202 cemazi I 16—30*⟩

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf pașa comunică domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, faptul că, la informarea dată cu privire la dispariția consulului prusian din Iași, a fost întrebat ambasadorul Prusiei, iar acesta și-a exprimat nedumerirea și a făcut unele presupuneri. De aceea

i se mai cere domnului să cerceteze această situaţie şi s-o raporteze cît mai repede.

Scrisoarea-poruncă a marelui vizir:

Ceva mai înainte de aceasta scriseseşi şi făcuseşi cunoscut că a fugit şi dispărut de la locuinţa sa consulul Prusiei[1], care stătea în oraşul Iaşi. Cînd despre această stare a fost întrebat ambasadorul Prusiei[2], ce şade la Înalta Poartă, el a dat de ştire că sus-numitul consul făcînd parte dintre consulii aflaţi sub porunca sa şi leafa lui fiind dată de el însuşi, el va trebui să ştie numaidecît dacă acesta va trebui să plece sau să fugă sau să dispară.

De asemenea, el a mai arătat că mintea lui nu concepe această situaţie şi că, nefiind adevărat, aici va trebui să fie o greşeală, iar dacă nu se află în locuinţa sa, atunci, el fiind mai înainte însărcinat să cumpere cai din Moldova, ceea ce acum a fost oprit din partea Înaltei Împărăţii, se poate să fi plecat într-un loc de la hotar pentru această treabă sau pentru altceva. Cerîndu-se cercetarea şi stabilirea acestui lucru, să cercetezi în taină, aşa cum trebuie, această pricină şi, stabilind care este adevărul, să te grăbeşti să scrii după aceea şi să semnalezi care anume este situaţia[3].

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 77, nr. 170. Rez. Cat., II, p. 354, nr. 1241.

---

[1] Ernest-Frederik König.
[2] Henric-Frederik von Diez.
[3] V. şi doc. 245 din volumul de faţă.

231 — 1788 februarie 27 — martie 7 *(1202 cemazi I, evahır)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să nu se opună intrării oştilor otomane în Moldova, sub pretextul prevederilor nizamului, deoarece e vreme de război şi ţara trebuie apărată. I se mai porunceşte să ceară ajutoare de la paşalele din jur, îndată ce va afla că duşmanii vor ataca Moldova.

Poruncă [1]:

Într-adevăr, condiţiile nizamului ţării cer să nu se îngăduie nimănui din împrejurimi să intre fără firman în Ţara Românească şi Moldova, dar acum, ivindu-se expediţia mea împărătească asupra ghiaurilor moscoviţi şi Austriei, paza ţărilor amintite mai sus de vicleniile duşmanilor face parte din treburile dintîi. De aceea a fost emisă de astă dată ilustra mea poruncă specială, adresată cadiilor din cazalele aflate pe malurile Dunării, precum şi tuturor căpeteniilor de acolo, în sensul ca, atunci cînd se vor ivi oarecare semne de gînduri rele şi de atac din partea duşmanilor, tu, care eşti voievodul cel amintit mai sus, precum şi voievodul Ţării Româneşti [2] să arătaţi situaţia celor din localităţile din împrejurimi şi vecinătăţi şi, oricînd vi se vor da ajutoare, să nu foloseşti ca pretext interdicţia amintită mai sus. De asemenea, li s-a mai cerut ca, trimiţînd fără zăbavă un număr îndestulător de ostaşi din cazalele lor, capabili de luptă şi de bătălie, ei să depună eforturi ca să vă ajute şi să vă sprijine şi să vă apere de duşmani. De aceea a fost emisă şi trimisă şi pentru tine această ilustră poruncă a mea spre a ţi se aduce la cunoştinţă şi a ţi se da de ştire.

Astfel, cînd vei afla că, țara Moldovei fiind proprietatea mea moștenită, apărarea ei face parte din treburile dintîi și, de asemenea, cînd vei lua cunoștință că ei [3] au fost sfătuiți de astă dată cu străşnicie, prin porunca mea ilustră, ca să depună străduințe pentru a vă ajuta și a vă sprijini în toate privințele, fără întîrziere și fără nepăsare, trimițînd rînd pe rînd oști din cazalele lor, îndată ce se va cere ajutor din partea ta, atunci, așa cum s-a scris mai sus, îndată ce se vor ivi oarecare semne de gînduri rele și de atac din partea dușmanilor, să arăți numaidecît situația prin localitățile din vecinătatea și din împrejurimile malurilor Dunării și, cerînd ajutoare, să depui eforturi pentru a-i întîmpina pe dușmani și pentru a înlătura pagubele vrăjmașilor și să te ferești cu desăvîrșire de a arăta nepăsare sau delăsare, oricît de mici ar fi ele.

La sfîrșitul *(evahir)*, lui Dja., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or 343, f. 77, nr. 171. Rez. Cat., II, p. 354, nr. 1242.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] Nicolae Mavrogheni.
[3] Vizirii etc., amintiți mai sus.

232 — 1788 februarie 27 — martie 7 *(1202 cemazi I, evahir)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, reamintind domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, declarația de război împotriva Austriei, care făcuse cauză comună cu Rusia, îi poruncește să respecte tratatele privitoare la întoarcerea negustorilor dintr-o parte și alta, în astfel de situații, dar să nu plece, sub acest pretext, nici un locuitor dintre supușii otomani și să nu lase să fie duse nici lucruri interzise. În acest scop se cere înregistrarea negustorilor austrieci, a corăbiilor, marinarilor și încărcăturilor lor.

Poruncă [1]:

Întrucît, potrivit ilustrului fetva ce a fost dat, s-a hotărît în unanimitate să se pornească expediție și asupra austriecilor care, unindu-se cu moscoviții, dușmanii legii și împărăției, au anulat pacea lor cu înalta mea împărăție și au arătat dușmănie, de aceea ambasadorul Austriei la înalta mea Poartă s-a întors în patria sa. În ahidnamelele împărătești care au fost luate și predate mai înainte de aceasta între înalta mea împărăție și Austria se află cuprins că: „menținîndu-se și fiind valabile pacea și prietenia, amiciția și înțelegerea încheiate între cele două împărății, dacă se va ivi contrariul, atunci negustorii și raialele celor două părți, aflați pe uscat și pe mare, să fie înștiințați din timp, pentru ca fiecare să-și încheie treburile sale, iar după ce iau, ce au de luat, și dau, ce au de dat, ei să treacă în hotarele lor, teferi, sănătoși și cu avuțiile lor".

Dat fiind că amintitele condiții trebuie respectate de amîndouă părțile, a fost emisă și trimisă, prin ... [2], această ilustră poruncă a mea, dîndu-se firmanul meu ca tu, care ești voievodul cel amintit mai sus, explicînd celor de trebuință care anume este situația, să ai grijă să-i sfătuiești pe negustorii și locuitorii cu adevărat austrieci, aflați în Moldova cu negoțul, ca să-și încheie aliș-verișul și socotelile lor și, fără să se atingă cineva de avuțiile și

de viața și de cinstea lor, să le dai voie să pornească teferi și cu bine spre ținuturile Austriei. Afară de acestea, dacă prin schele se află corăbii negustorești austriece, să stabilești dacă au în ele mărfuri și lucruri din cele interzise. De asemenea, în cazul că printre marinarii lor se găsesc raiale de ale înaltei mele împărății, să le scoți, după cercetare, și apoi să dai voie ⟨corăbiilor⟩ să-și întindă pînzele spre patria lor. Totodată, să trimiți în grabă la înalta mea Poartă defterul cuprinzînd numărul negustorilor și locuitorilor cu adevărat austrieci care, aflîndu-se în țara amintită mai sus, doresc să se întoarcă în Austria, precum și numărul marinarilor lor. De asemenea, fără să reții corăbiile lor, să ai grijă să le dai drumul scoțînd lucrurile interzise, dacă au, precum și pe raialele înaltei mele împărății, dacă sînt.

Astfel, tu, care ești voievodul cel amintit mai sus, află că austriecii, stricînd tratatul pe care îl aveau cu înalta mea împărăție, au atacat hotarele musulmane. De aceea, de azi încolo, cu voia și sprijinul celui aducător de noroc, se va porni și asupra austriecilor și ei vor fi atacați. De asemenea, așa cum austriecii au negustori și oameni de-ai lor în țările mele binepăzite, tot astfel se presupune că și în ținuturile austriece se găsesc mulți musulmani și supuși de-ai înaltei mele împărății. Dacă vor fi atacați austriecii aflați aici, în țările mele bine păzite, atunci și austriecii vor proceda la fel față de raialele înaltei împărății, aflate în propria lor țară.

De aceea, cînd vei lua cunoștință, atunci, așa cum s-a scris mai sus, dacă în țara Moldovei se găsesc negustori și locuitori cu adevărat austrieci, ei să-și încheie treburile și pricinile lor și să le dai voie să plece cu bine în țara lor. Să te ferești de a îngădui ca cineva să se amestece în treburile lor sau să atace avuțiile, sufletul sau cinstea lor. De asemenea, după ce vei trece într-un defter separat cîți oameni sînt ei, iar într-un alt defter numărul corăbiilor cu adevărat austriece, precum și numărul marinarilor, raiale cu adevărat austriece, cărora li se dă voie să se întoarcă în vilaietele lor, să te grăbești să trimiți la înalta mea Poartă defterele amintite mai sus. De asemenea, dacă în corăbiile respective se găsesc raiale de-ale înaltei mele împărății, să te grăbești să le scoți afară și să le reții, astfel încît, dacă se va ivi vreo faptă, cît de mică, potrivnică sfatului meu împărătesc sau dacă se va da voie măcar unui locuitor de al înaltei mele împărății să pornească și să plece și dacă vor rămîne în corăbiile austriece lucruri interzise sau dacă nu se va acorda atenție în cercetarea și reținerea raialelor înaltei mele împărății, atunci, scuzele și pretextele nefiind luate în seamă, să știi sigur că vei merita mustrare și pedeapsă. De aceea să procedezi cu grija cuvenită!

La sfîrșitul *(evahir)* lui Dja., anul 1202.

Suret, Bibl Acad., ms. ro. 343, f. 77—78, nr. 172. Rez. Cat., II, p. 354, nr. 1243.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] Loc alb.

233 ⟨1788 martie 2—8 = *1202 cemazi I 24—30*⟩

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf pașa, confirmînd primirea știrii date de capuchehăile Moldovei despre stabilirea Orheiului ca reședință pentru bașbugul Ebubekir pașa, în loc de Bălți, care a ars, îi cere totodată lui Alexandru Ipsilanti să țină mereu legătura cu bașbugul respectiv,

iar acesta din urmă să stea în localitatea desemnată, care oferea posibilități de legături cu restul Moldovei.

Suretul scrisorii-poruncă a marelui vizir:

Capuchehăile tale au dat de astă dată de știre că ai semnalat că, arzînd satul Bălți [1], în care stătea măria sa prețuitul vizir glorios Ebubekir pașa, bașbugul de acum din Moldova, s-a repartizat pentru el localitatea numită Orhei, aflată la hotarul Moldovei, ca loc de reședință. Fiind necesar ca bașbugul cel amintit mai sus să locuiască într o localitate care să aibă legături cu ⟨diferite⟩ părți ale Moldovei, de aceea sus-numitul să stea în localitatea aceea, dinăuntrul hotarelor Moldovei, iar tu, potrivit cerințelor zelului și devotamentului cu care te-ai născut, să depui eforturi și zel pentru îndeplinirea devotamentului cuvenit, respectînd în toate împrejurările cerințele comunicării și înțelegerii.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 79, nr. 176. Rez. Cat., II, p. 355, nr. 1245.

---

[1] În text: *Beldje* sau *Baldja.*

234 ⟨1788 martie 2—8 = *1202 cemazi I 244—30*⟩

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf pașa, confirmînd domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, primirea cererii sale, prin capuchehăi, pentru a i se acorda ajutor bănesc în vederea întreținerii oștilor recrutate din țară, îi reamintește totodată de sprijinul dat mai înainte (75 000 guruși ș.a.). I se mai cere să țină legătura cu pașalele din Moldova și din vecinătăți, pentru a apăra țara în cazul atacurilor dușmanilor.

Altă scrisoare-poruncă [1]:

Capuchehăile tale au făcut de astă dată cunoscut și au dat de știre cele semnalate de tine precum că pentru lefurile și bacșișurile oștenilor pe care i-ai înscris, potrivit poruncii primite, în vederea pazei țării, ai nevoie de ajutor din partea înaltei împărății, prin trimitere de foarte mulți bani.

Astfel, pentru a se veni în sprijinul eforturilor tale, în vederea aranjării și orînduirii grabnice a treburilor importante pentru care ai primit poruncă, ți se trimiseseră pînă acum 75 000 guruși, fie în numerar, fie sub formă de havalea. Afară de aceasta, este clar că și de acum încolo vor fi sprijinite eforturile tale pentru ușurarea treburilor poruncite.

De aceea, potrivit devotamentului și zelului cu care ești înnăscut, să respecți fără contenire cerințele prevederii și ale grijii și să fii atent în privința corespondării și a ținerii legăturii, în toate împrejurările, cu măria sa serascher-pașa [2] și cu bașbugii și cu ceilalți de trebuință. De asemenea, depunînd strădanie și zel pentru atragerea raialelor, în toate privințele, să depui toate puterile tale pentru aducerea la îndeplinire a devotamentului și priceperii care se așteaptă de la tine.

De asemenea, îndată ce se vor ivi semne de primejdie şi de atac din partea duşmanilor asupra ţării purtătorului de coroană, să depui numaidecît toate eforturile şi străduinţele tale pentru asigurarea mijloacelor de apărare împotriva lor.

Suret, Bibl. Acad., ms. or . 343, f. 79, nr. 177. Rez. Cat., II, p. 355, nr. 1246.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] Ali paşa, serascher.

235 ⟨1788 martie 2—8 = *1202 cemazi I 24—30*⟩

Scrisoarea prin care marele vizir Iusuf paşa, confirmînd domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, primirea arzului de a se procura din alte părţi zaherele pentru oştile ce se adună în Moldova, îi comunică totodată că nu se poate da nici un bob din zaherelele existente la Isaccea. Se promite o sumă oarecare pentru ca Alexandru Ipsilanti să cumpere zaherelele trebuincioase de acolo unde le va găsi .

Altă scrisoare-poruncă [1]:

Capuchehăile tale au făcut cunoscut cu raport scris că în anul acesta binecuvîntat în ţara Moldovei este foarte mare criză de orz. De aceea ei au cerut ca, atît pentru oştile aflate astăzi în Moldova cît şi pentru oştile de cavalerie care sosesc, pe de o parte, să se orînduiască şi să se trimită cantităţi îndestulătoare de orz de acolo de unde se va porunci să se procure.

În clipa de faţă e nevoie de cantităţile mari de zaherele existente la hambarele din Isaccea. De aceea nu este cu putinţă să se dea nici un bob de zaherea. De asemenea, de la tine se aşteaptă devotament şi zel în toate împrejurările. Astfel, ţie ţi se cere să pregăteşti cantităţile trebuincioase de orz, din localităţile în care se găseşte, şi să administrezi tainurile oştilor trimise cu poruncă. În acest scop este pe cale de a ţi se trimite o sumă oarecare de bani.

De aceea, potrivit zelului şi străduniei cu care eşti înnăscut, să depui toate puterile tale ca să procuri cantităţile trebuincioase de orz, de acolo de unde se găseşte, şi să faci ca oastea trimisă să nu aibă nici un fel de greutăţi.

Întrucît şi de acum încolo se va arăta atenţie în privinţa posibilităţilor tale, de aceea să te grăbeşti să îndeplineşti în toate împrejurările cerinţele străduniei.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 79, nr. 178. Rez. Cat., II, p. 355, nr. 1247.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.

236 28 martie 3 *(1202 cemazi I 24)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, refuzînd cererea capuchehăilor Moldovei de a se anula firmanul privitor la cele 27 299 chile de făină şi 7 410 chile de orz pentru cetatea Hotin, îi aminteşte de scutirile de pînă

atunci şi de ajutoarele acordate în bani din vistieria otomană pentru a face faţă cererilor. Ca urmare, i se porunceşte să procure zahereaua respectivă şi s-o predea capugibaşiului Abbas de la Hotin.

S-a făcut arz şi s-a cerut învoire cu raport pentru cererea de iertare pe care au prezentat-o capuchehăile tale de la înalta mea Poartă precum că nu a fost cu putinţă, în nici un chip, să se pregătească cele 27 299 chile de făină şi 7 410 chile de orz, orînduite din ţara Moldovei, prin mijlocirea ta, care eşti voievodul cel amintit mai sus, pentru tainurile zilnice care urmau să fie împărţite, de la întîi muharrem al anului 1202 [1] şi pînă la sfîrşitul lunii zilhidjge [2], cetelor de oşti aflate la paza cetăţii Hotin, prin mijlocirea capugibaşiului înaltei mele Curţi, Abbas, să-i ţină gloria!

Zahereaua aceasta a Hotinului se dă din vechime, de obicei, iar dacă procurarea ei va fi anulată şi schimbată, pentru a se pune la cale orînduirea ei sub altă formă, acest lucru va cere timp. Afară de aceasta, pentru pregătirea zaherelelor cerute din Moldova, ţi se trimiseseră mai înainte de aceasta, de la înalta mea Poartă, 75 000 guruşi în numerar, ca ajutor. Pe lîngă acestea, ţi se mai dăduseră, tot ca ajutor, încă 10 000 guruşi pentru a achita în grabă soldele ienicerilor din cetăţile Bender şi Hotin. De asemenea, au mai fost aprobate, în alte chipuri, cît s-a putut, şi alte cereri ale tale de pînă acum. Ca urmare, nu se cuvine să se facă, în situaţia de acum, atîta gîlceavă pentru predarea zaherelei cetăţii Hotin, care este prima şi cea mai importantă dintre toate treburile privitoare la război.

De aceea, dacă nu ai trimis-o şi nu ai predat-o pînă acum, să depui toate eforturile tale şi să te grăbeşti s-o pregăteşti cu o clipă mai repede şi cu un ceas mai devreme, fără să mai îngădui întîrziere, de acum încolo, nici măcar cu un minut, şi s-o duci în grabă la Hotin, şi s-o predai sus-numitului capugibaşi, care este însărcinat cu primirea ei[3].

La 24 Dja., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 79, nr. 175. Rez. Cat., II, p. 356, nr. 1250.

---

[1] *1 muharrem 1202* = 13 octombrie 1787.
[2] *30 zilhicce 1202* = 1 octombrie 1788.
[3] V. şi doc. 228 din volumul de faţă.

237 **1788 martie 4** *(1202 cemazi I 25)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să pregătească şi să ducă acolo unde va fi nevoie cherestelele cerute de autorităţile otomane pentru prelungirea podului de peste Dunăre, ca măsură de prevedere împotriva eventualei revărsări a fluviului.

Poruncă [1]:

Intendentul de binale la podul de la Isaccea, Renceneli-Hasan [2], unul dintre capugibaşiii înaltei mele Curţi, să-i ţină gloria!, a scris de astă dată la Poarta fericirii mele şi a dat de ştire că locuitorii i-au adus la cunoştinţă faptul că în anul aceste binecuvîntat Dunărea nu s-a revărsat, dar dacă se va revărsa, atunci se va întinde pînă la Cartal *(Kartal)* şi va fi cu neputinţă de trecut fie pe podurile mari, fie pe cele mici. Cînd despre această situaţie

a fost întrebat şeful constructorilor de la Curte [3], el a dat de ştire astfel: „Într-adevăr, dacă Dunărea se va revărsa de acum încolo, atunci se va întinde pînă la Cartal. De aceea, potrivit obiceiului, la capetele podului amintit trebuie adăugate poduri, pe uscat, atît de lungi cît va fi nevoie, iar cherestelele trebuincioase pentru adaosurile amintite să fie orînduite prin mijlocirea intendentului respectiv şi să fie pregătite şi aduse din Ţara Românească şi Moldova şi, în felul acesta, să se înceapă construirea lor, iar la terminarea podului amintit mai sus, şi cherestelele folosite la adaosuri să fie socotite şi numărate împreună cu cherestelele şi materialele podului cel mare şi aşa să fie trecute în defter". De aceea s-a dat înalta mea iradea ca să se aranjeze potrivit ilamului său.

Astfel, a fost emisă şi trimisă către intendentul amintit o altă ilustră poruncă a mea, în sensul ca, pentru cherestelele trebuincioase podurilor menţionate mai sus, el să trimită în cele două ţări deftere, spre a fi pregătite ⟨cherestele⟩ după regula de „o treime şi două treimi" [4] şi, aducîndu-le, să se înceapă în grabă construirea lor, dar să se ferească de a cere mai mult decît trebuie.

De aceea s-a dat firmanul meu pentru ca tu, care eşti voievodul cel amintit, cînd va veni în partea ta defterul pe care îl va orîndui intendentul cel pomenit pentru achiziţiile din Moldova, potrivit regulii de „treime", să pregăteşti cherestelele cerute fără a pierde nici o clipă şi nici un minut şi să le trimiţi şi să le transporţi acolo unde va fi nevoie.

Ca urmare, a fost emisă şi trimisă această ilustră poruncă a mea pentru a ţi se arăta care anume este situaţia şi ce poruncă ţi s-a dat. Astfel, la sosirea ei, făcînd şi procedînd aşa cum a fost dat firmanul meu, cînd îţi va sosi defterul pe care îl va orîndui intendentul amintit mai sus, atunci, fără a pierde nici o clipă şi nici un minut, să pregăteşti în grabă cherestelele cerute şi să depui sforţări pentru a le trimite şi a le transporta acolo unde e nevoie. Să te fereşti şi să te ţii departe de nepăsare şi neglijenţă sau de amînare, care sînt potrivnice ilustrei mele porunci.

La 25 Dja, anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 78, nr. 173. Rez. Cat., II, p. 355, nr. 1248.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] În alt document: *Zenceneli Hasan*.
[3] *Hassa mimarbaşı*.
[4] *Sülüs ve sülüsan*. „O treime" (din Moldova) şi „două treimi" (din Ţara Românească).

238 — 1788 martie 7 *(1202 cemazi I 28)*

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa, comunicînd hanului Şehbaz Ghirai scrisoarea de laudă, primită de la Alexandru Ipsilanti, în legătură cu buna purtare a oştilor tătare trimise spre Soroca şi Movilău, ca să apere Moldova, îi cere totodată să mai scrie căpeteniilor tătare de acolo pentru ca şi în continuare să ocrotească populaţia şi să se înţeleagă bine cu domnul Moldovei.

Suretul scrisorii trimise de astă dată din partea măriei sale marelui vizir către măria sa gloriosul han cel viteaz:

S-a scris din partea voievodului Moldovei [1] arătîndu-se mulţumiri şi satisfacţii pentru faptul că prinţii *(selâtin)* desemnaţi, mai înainte de aceas-

ta, din partea onoratei voastre persoane de han [2], în părţile Sorocăi şi Movilăului, pentru paza Moldovei, precum şi ostaşii însărcinaţi sub comanda lor stau liniştiţi şi cu purtări bune în locurile unde au fost trimişi cu poruncă şi că nu s-au ivit deloc fapte neîngăduite nici în privinţa primirii de tainuri şi nici în legătură cu ocrotirea raialelor. Afară de acestea, înţelegîndu-se bine şi cu voievodul Moldovei, ei continuă paza lor şi stau pe loc.

Această situaţie este un semn că îndeosebi înălţimea voastră, hanul cel ocrotitor, aveţi grijă şi depuneţi eforturi desăvîrşite pentru stăpînirea şi ţinerea în frîu a ostaşilor. De aceea acest lucru a prilejuit foarte mare bucurie.

Nu este nevoie să se scrie şi să se explice cît de mult trebuie ocrotite şi protejate sărmanele raiale, care sînt dăruite de preaînaltul Allah cel scump, şi îndeosebi raialele Ţării Româneşti şi ale Moldovei, care se ocupă acum cu îndeplinirea înaltelor servicii. De asemenea, această chestiune fusese discutată şi cînd înălţimea voastră fericită vă aflaţi la Înalta Poartă.

Afară de acestea, dat fiind că în clipa de faţă moscoviţii şi austriecii se gîndesc să pricinuiască pagube la hotarele ţărilor binepăzite, este nevoie să se acorde atenţie mai mare decît înainte pentru satisfacerea inimilor raialelor celor două ţări.

Ţinînd seamă de buna conduită a domniei voastre şi de priceperea voastră şi de zelul vostru, cu care v-aţi născut, nu este nevoie ca aceste lucuri să vi se explice şi nici să se dea sfaturi înălţimii voastre purtătoare de fericire. Totuşi, să se scrie din partea înălţimii voastre, hanul, hîrtii speciale către prinţii trimişi la paza Sorocăi şi Movilăului pentru ca şi de acum încolo să aibă grijă de stăpînirea şi de ţinerea în frîu a ostaşilor aflaţi sub comanda lor şi să depună strădanie şi zel pentru paza împrejurimilor. De asemenea, respectînd ceremonialul de unire şi de înţelegere cu voievodul Moldovei, să nu se ivească nici un fel de fapte potrivnice îngăduinţei şi contrare aşteptărilor, iar ei să aibă în toate împrejurările, purtări demne de laudă. De asemenea, de o parte, înălţimea voastră fericită să supravegheaţi şi să depuneţi strădanie pentru îndeplinirea clauzelor ocrotirii şi protejării, ocrotind şi protejînd atît pe voievodul cel amintit mai sus, cît şi pe raialele ţării ...

La 28 Dja., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 78—79, nr. 174. Rez. Cat., II, p. 355—356, nr. 1249.

---

[1] Alexandru Ipsilanti.
[2] Şehbaz Ghirai.

239 **1788 martie 8** *(1202 cemazi I, selh)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, refuzînd motivările prezentate de domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti, cu privire la greutăţile procurării unor scînduri cerute pentru repararea tunurilor de la Bender şi despre faptul de a fi trimis cele cerute de muhafîzul cetăţii respective, îi porunceşte totodată să taie şi să transporte la Bender cantităţile trebuincioase de cherestele, dacă cele trimise pînă atunci nu ar fi suficiente, întrucît aşa se obişnuia în astfel de situaţii.

Poruncă [1]:

Ai scris de astă dată la Poarta fericirii mele şi ai făcut cunoscut că ţi-a sosit porunca mea purtătoare de glorie, care fusese emisă ceva mai înainte

de aceasta pentru tine, care ești voievodul amintit mai sus, în sensul ca să tai în Moldova și să trimiți intendentului de binale din Bender 359 de bucăți de scînduri de ulmi pentru roți și 70 de bucăți de carpen și 200 de bucăți de grinzi de pini pentru cundacele tunurilor balimezza, aflate în cetatea Bender. Mai arăți însă că, după cum ai făcut cunoscut și mai înainte, va fi greu și va cere timp să se taie și să se care, cîte una sau cîte două, din munții și pădurile acelui ținut, scîndurile de carpen, amintite mai sus. De asemenea, mai arăți că, întrucît mai înainte de aceasta muhafîzul de Bender, vizirul meu Ahmed pașa, preaînaltul Allah să-i țină mărirea!, ți-a scris să trimiți cherestele din Moldova, tu i-ai trimis cherestele suficiente din Moldova. Cînd despre această chestiune a fost întrebat topcibașiul înaltei mele Curți, Seid-Abdulmu'min, să-i crească gloria!, el a făcut cunoscut că, din trecut și pînă acum, scîndurile trebuincioase pentru cundacele tunurilor cetății respective se procură din părțile Moldovei, iar cînd este nevoie de reînnoirea cundacelor amintite, atunci trebuie pregătite cantitățile necesare de scînduri, oricît de grea ar fi procurarea oricărei cantități, și ele trebuie predate la cetatea amintită mai sus. De aceea el a cerut emiterea ilustrei mele porunci în sensul că, dacă scîndurile trimise de tine sînt, într-adevăr, în cantități îndestulătoare, atunci e bine, dar dacă nu sînt îndeajuns, atunci să tai și să trimiți în grabă cantități îndestulătoare de felurite cherestele.

De aceea a fost emisă și trimisă această ilustră poruncă a mea, dîndu-se firmanul meu ca să se facă și să se procedeze ca atare. Dacă nu s-au trimis la cetatea Bender cantități suficiente de cherestele felurite, atunci ele să fie procurate, trimise și predate intendentului de binale.

Astfel, potrivit cerințelor poruncii mele glorioase, emisă mai înainte de aceasta, așa cum s-a scris mai sus, ca să se taie și să se trimită din țara aceea feluritele cherestele trebuincioase pentru cundace și roți și alte lucruri, necesare tunurilor aflate în cetatea Bender, și pentru care se dăduse înalta mea iradea să fie reparate, la sosirea prezentei <porunci>, dacă nu s-au trimis cantități suficiente, să depui toate eforturile și străduințele tale pentru a le tăia întocmai, în aceste zile, pentru a le trimite în cetatea respectivă și pentru a le preda intendentului de binale.

Ultima zi *(selh)* a lui Dja., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 80, nr. 179. Rez. Cat., II, p. 356, nr. 1251.

---

[1] Adresată lui Alexandru Ipsilanti.

240 — 1788 martie 9 *(1202 cemazi, II, gurre)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, considerînd neîntemeiată cererea capuchehăii Moldovei de a se anula porunca anterioară privitoare la cumpărarea a 20 000 de oi, pe motivul că au fost trecute pe seama casapbașiului oștii, îi explică faptul că aceste oi sînt altele decît cele 40 000 de oi poruncite prin saigiii casapbașîului. Ca urmare, i se cere să predea la Ismail cele 20 000 de oi, plata urmînd să se facă din „contribuții de război" (ajutorință), la preț de mirie, precum și celelalte 40 000 de oi.

Poruncă [1]:

Chestiunea cumpărării oilor orînduite mai înainte de aceasta din țara Moldovei, prin mijlocirea ta, care ești voievodul cel amintit mai sus, pentru

nevoile ordiei mele[1] împărătești, cu condiția ca prețul cuvenit, după prețul de mirie, să se dea din „banii de expediție", [2] fiind trecută apoi pe seama casapbașiului oastei mele împărătești, capuchehaiaua ta a cerut să se șteargă și să se anuleze porunca mea purtătoare de glorie care fusese emisă mai înainte.

Cînd s-a apelat la condici, s-a văzut că erau altele cele 20 000 de oi pe care le vei cumpăra special pentru ordia mea împărătească, cu condiția de a se da prețul lor din „banii de expediție". De asemenea, întrucît ai scris mai înainte că „raialele doresc să-și vîndă oile aflate în mîinile lor, dacă în aceste clipe s-ar trimite în Moldova saigii cu bani", fusese dată porunca mea ilustră în sensul ca „din țara Moldovei să se cumpere, prin mijlocirea ta, 40 000 de oi, care să fie trimise și expediate la ordia mea împărătească, urmînd ca prețul cuvenit pentru ele să fie dat de saigiii desemnați din partea casapbașiului ordiei mele împărătești, după prețul cumpărat de saigii în anul trecut". Aceste oi sînt altele. De asemenea, bașdefterdarul [3] meu de acum, Suleiman Rașid, onorat printre emiri, și cei mari, cel care poartă în el înălțarea și este glorios printre cei deosebiți și mult prețuit de stăpînul lumii, să-i țină mărirea !, a făcut cunoscut cu raport că cele 20 000 de oi, pentru care ai primit mai înainte poruncă să le cumperi, sînt altele, cele trebuincioase ordiei de la Ismail, pe cînd oile pe care le va pune casapbașiul să le cumpere saigiii sînt necesare ordiei mele împărătești.

De aceea, dîndu-se firmanul meu ca să se procedeze potrivit ilamului său, a fost emisă și trimisă această poruncă a mea purtătoare de glorie prin ... [4].

Astfel, s-a dat o ilustră poruncă separată de a mea în sensul ca să se procure din țara Moldovei, pentru nevoile ordiei mele împărătești, prin mijlocirea ta, 40 000 de oi și să fie trimise și expediate la ordia mea împărătească, cu condiția ca prețul cuvenit să fie dat de saigiii numiți din partea casapbașiului ordiei mele împărătești, Mustafa, unul dintre capugibașiii înaltei mele Curți, să-i țină gloria !, potrivit prețului cu care au cumpărat saigiii în anul trecut. Aceste oi sînt altele.

De asemenea, să depui strădanie și să ai grijă să cumperi și să pregătești și să predai cu o zi mai devreme la ordia de la Ismail, fără nici o schimbare, și cele 20 000 de oi despre care se dăduse mai înainte firmanul meu să fie cumpărate pentru ordia mea împărătească [5].

În prima zi *(gurre)* din Dj., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 80, nr. 181. Rez. Cat. II, p. 356, nr. 1252.

---

[1] Adresată lui Alexandru Ipsilanti.
[2] *Seferiyye akçesi.*
[3] În text: *Şıkk-ı-evvel.*
[4] Loc alb.
[5] V. doc., 144, 165 ș.a. din volumul de față.

241 **1788 martie 9—18** *(1202 cemazi II, evail)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I cere domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să furnizeze cherestele și celelalte materiale trebuincioase construirii a 20 de tonbazuri în vederea așezării unui pod pe Nistru.

Le ceruseră muhafîzul de Bender și intendentul de binale de acolo, care trebuia să dea și banii.

Poruncă pentru voievodul Moldovei, voievodul ... [1], sfîrșitul să-ți fie cu noroc!

Tombazurile și celelalte lucruri necesare podului pentru care se dăduse firmanul meu să fie construit, cu ajutorul celui preaînalt, în primăvară pe fluviul Nistru *(Turla)* fiind cu neputință de pregătit în părțile acelea, muhafîzul de Bender și intendentul de binale de acolo au scris mai înainte de aceasta la Poarta fericirii mele și au arătat ca să se emită înalte porunci cuvenite pentru ca, potrivit condicilor, materialele amintite să fie procurate și trimise tot de acolo de unde erau pregătite în timpul expedițiilor din trecut.

Cînd au fost cercetate defterele de la vistieria mea împărătească, s-a văzut că, potrivit defterului de deviz, sosit în anul ⟨1⟩201 [2], toate cheltuielile pentru podul construit în fața Benderului, pe fluviul amintit mai sus, se ridică la 7 084 guruși, în suma respectivă, de 7 084 guruși, stabilită potrivit defterului de deviz al podului amintit, cuprinzîndu-se și cei 312 000 aspri, [3] cheltuieli pentru 20 de tombazuri de cîte 11 arșini *(zira)* lungime, patru zira lățime și trei zira înălțime, și care au cele două părți din scînduri de stejar, pereții căptușiți cu scînduri, iar interiorul cu două rînduri de dușumele și cu grinzi bine prinse cu cuie-scoabe și prevăzute cu apărătoare.

De asemenea, s-a mai văzut că, pentru podul construit pe fluviul Nistru, în timpul expediției împărătești din anul ⟨11⟩52[4], fusese emisă atunci ilustră poruncă, adresată voievodului Moldovei de la data aceea[5], ca feluritele cherestele trebuincioase, potrivit defterului trimis atunci de serascherul de Bender, să fie pregătite prin mijlocirea voievodului Moldovei și să fie trimise la cetatea Bender și predate defterdarului ordiei, urmînd ca costul lor să fie socotit din banii giziei Moldovei, aflați pe seama lui. S-a mai văzut că atunci cînd acestea fuseseră extrase de la Contabilitatea generală și prezentate cu arz scris, se dăduse, la sfîrșitul *(evahır)* lunii muharrem al anului acesta binecuvîntat [6], porunca mea ilustră în sensul ca, cheltuielile de construire a podului respectiv fiind incluse în defterul de deviz al cetății Bender, este nevoie ca acest lucru să fie aranjat fără zăbavă de intendentul de binale al cetății amintite mai sus și că, în această situație, lucrurile să fie puse la rînduială așa cum au fost aranjate și în trecut, urmînd ca cheltuielile să fie date din partea celui amintit mai sus, iar materialele pomenite să fie pregătite și transportate prin mijlocirea voievodului Moldovei.

De asemenea, s-au extras și înștiințarea, precum și raportul capuchehăilor tale, cărora le-ai dat sfaturi ca lucrul să fie aranjat așa cum s-a făcut și în trecut și ca tu, voievodul Moldovei, să vezi de materialele amintite mai sus, iar cherestelele respective să fie transportate la locul unde s-a poruncit.

Cînd ele au fost făcute arz în scris, a fost emisă și trimisă, prin ... [7], această ilustră poruncă a mea pentru întărire și grăbire. Astfel, la sosirea ei, să procedezi așa cum s-a dat firmanul meu.

De aceea a fost emisă ilustra mea poruncă pentru ca tu, care ești voievodul amintit mai sus, să le procuri și să le trimiți la cetatea pomenită și să le predai sus-numitului intendent de binale, urmînd ca cheltuielile cuvenite pentru feluritele cherestele și pentru transport să fie date din partea ntendentului de binale, pomenit mai sus. De asemenea, să te ferești de întreruperea construcției și de pierdere de timp!

Am poruncit ... [8].
La începutul *(evail)* lui Dj., anul 1202.
Deasupra textului: "Firman pentru tombazurile şi celelalte materiale trebuincioase podului care se construieşte".

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 85, nr. 192. Rez. Cat., II, p. 357, nr. 1254.

---

[1] Loc alb. Alexandru Ipsilanti.
[2] *1201 H* = 24 octombrie 1786 — 12 octombrie 1787.
[3] *3 yük ve 12 000 akçe* (1 *yük* = 100 000).
[4] *1152 H.* = 10 aprilie 1739 — 28 martie 1740.
[5] Grigore al II-lea Ghica (1735—1739).
[6] *Evahır muharrem 1202* = 2—11 noiembrie 1787.
[7] Loc alb.
[8] Lipsă.

242 **1788 martie 13** *(1202 cemazi II 5)*

Buiuruldu prin care seraschierul de la Ismail reproşează ienicerilor trimişi spre Hotin fărădelegile săvîrşite de ei în Moldova, unde îl necăjeau pe domn şi supărau pe locuitorii Moldovei, în loc să se ducă la Hotin, unde erau trimişi. Seraschierul le cere să se potolească şi să pornească pentru apărarea Hotinului şi împrejurimilor, căci, altfel, vor fi pedepsiţi. Aceleaşi sfaturi se dau şi căpeteniilor lor.

Preţuitul Abdi-aga, care eşti başbugul companiilor *(orta)* de ieniceri ai Înaltei Curţi, aflaţi în tîrgul Chişinău şi desemnaţi să meargă în partea Hotinului, precum şi voi, ofiţerii, pilde printre cei de o seamă cu voi, şi fruntaşii [1] şi toţi ceilalţi din ortale, vi se face cunoscut astfel:

În clipa de faţă fiind hotărîtă expediţia împărătească, iar duşmanul legii sosind spre părţile Hotinului, unul din hotarele norocoase, cînd vi se poruncise să porniţi din locul unde vă aflaţi şi să mergeţi în cetatea Hotin, se ceruse başbug peste voi. De asemenea, se ceruse ca să vi se pregătească pe drum şi proviziile şi zaherelele. Ca urmare, Abdi-aga fusese numit başbug peste voi, iar beiul Moldovei [2] fusese pus să pregătească provizii şi zaherele, conac după conac, aflate pe drum.

Astfel, toate cererile voastre fiind aprobate, deşi se spera ca voi să fi ajuns pînă acum la hotarul împărătesc, totuşi, s-a auzit că nu aţi pornit pînă acum de pe locul unde vă aflaţi şi că, afară de aceasta, îndrăzniţi să faceţi fel de fel de oprelişti şi greutăţi beiului Moldovei, că atacaţi avuţiile şi lucrurile raialelor de acolo, că persecutaţi mult familiile şi copiii lor şi că uneori ucideţi oameni. De aceea faptele voastre de acest fel, potrivnice, au pricinuit mirare şi nedumerire.

Făcînd parte în clipa de faţă dintre ostaşii angajaţi şi plătiţi ai măriei sale padişah-efendi, cuceritor de ţări, iar ogeacul de ieniceri fiind o creaţie a unui mare sfînt ca măria sa Hadji-Bektaş Veli, să-i fie locul sfînt!, de la înfiinţarea lor şi pînă acum ei nu săvîrşiseră astfel de fapte contrare cinstei ogeacului. De aceea ce fel de fapte sînt astfel de fapte pe care le săvîrşiţi voi, împotriva îngăduinţei împărăteşti şi contrar regulilor ordiei de ieniceri? Cîte cheltuieli s-au suportat pînă la sosirea voastră în aceste părţi?

De asemenea, prin porunca de a merge la expediţie, scopul înălţimii împărăţiei sale era paza hotarelor şi apărarea de duşmani. Dar dacă voi porniţi la astfel de fapte şi refuzaţi, atunci ce fel de oaste va trebui să se folosească pentru paza hotarelor şi pentru ocrotirea raialelor devotate?

Mai înainte, voi ceruserăţi să fiţi numiţi la Hotin, iar noi pregătiserăm tot ceea ce vă trebuia şi vă porunciserăm să mergeţi într-acolo şi speram foarte multe foloase din numirea voastră în partea aceea.

Toţi cei care şed la serhat făcînd parte dintre ieniceri, se consideră că acest lucru va întări, în primul rînd, inimile luminate ale gaziilor drept credincioşi, iar în al doilea rînd va băga spaimă şi teamă în inimile tari ale duşmanilor credinţei.

De aceea, nu se cuvine oare să vă treacă o dată prin cap şi să vă gîndiţi că delăsarea şi nepăsarea voastră în astfel de treburi, privitoare la credinţă şi la războiul sfînt, în lumea aceasta, vor aţîţa lanţul mîniei padişahului, iar în lumea de apoi veţi merita pedeapsa preaînaltului Creator?

Dacă arătaţi supunere faţă de firmanul împărătesc şi faţă de porunci, atunci vă veţi lăsa de astfel de fapte, ca şi de persecutarea sărmanelor raiale şi mergînd cuminte şi cu cinste la Hotin pe drumul arătat de voievodul cel pomenit mai sus, vă veţi strădui pentru paza hotarelor islamice şi veţi depune eforturi pentru şeriat. Dar dacă, nesupunîndu-vă şi de azi încolo, veţi arăta, zadarnic, pretexte şi scuze şi veţi continua să aveţi purtările din trecut, atunci se va face arz la înalta împărăţie despre gîndurile voastre rele. Afară de aceasta, potrivit învoirii cuvenite, acordată şi dăruită cu hatt-i-humaiun purtător de înaltă glorie din partea gloriosului şi generosului padişah, efendiul nostru purtător de biruinţă, e sigur că în privinţa voastră vor fi puse în aplicare alte măsuri.

De aceea, fără a se recurge la astfel de măsuri în vremurile de acest fel, cei mai în vîrstă dintre voi să-i sfătuiască pe cei de vîrstă mijlocie, iar cei de vîrstă mijlocie pe cei tineri şi, legîndu-vă astfel unii faţă de alţii, să porniţi cu o zi mai repede şi intrînd cu cinste şi cuminte la hotarul glorios şi depunînd eforturi pentru pază, să păstraţi cinstea ordiei de ieniceri şi să depuneţi, în această privinţă, toate strădaniile voastre ca să obţineţi bunăvoinţa Creatorului şi a purtătorului de coroană. Pentru acestea a fost emis şi trimis acest buiuruldu din partea ordiei de la Ismail şi din partea seraschierului.

Cu voia preaînaltului Allah, la sosirea lui, fără să vă abateţi din cale şi fără să vă împotriviţi sfaturilor pomenite şi arătate în buiuruldiul nostru, să vă duceţi de-a dreptul la Hotin şi să depuneţi zel pentru aducerea la îndeplinire a cinstei ce se cuvine ordiei de ieniceri şi să faceţi şi să procedaţi potrivit cerinţelor acestui buiuruldiu.

La 5 Dj., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., DCXXXI/111. Orig., fără semnătură sau sigiliu, scris *yeni-divani*, însemnări; doc. deteriorat. Rez. Cat., II, p. 358, nr. 1259.

---

[1] *Söz sahipleri*, în sensul de „oameni ai căror cuvînt este ascultat".
[2] Alexandru Ipsilanti.

243 **1788 martie, 15** *(1202 cemazi II 7)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, la intervenţia autorităţilor otomane de la Hotin, porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să trimită la această cetate anumite cantităţi de grîu, făină şi orz, orînduite încă de mai înainte în contul anului 1786/1787 (1201 H.)

Poruncă [1]:

Întrucît cetatea Hotin se află la hotar şi sub ochii duşmanilor, este nevoie, în clipa de faţă, să se trimită acolo cantităţi suficiente de zaherele. De aceea muhafîzul de Hotin, vizirul Osman paşa, şi başbugul de Hotin, vizirul Djevrizade Ahmed paşa, preaînaltul Allah să le ţină mărirea!, au scris de astă dată la Poarta fericirii mele şi au cerut să se trimită la cetatea amintită mai sus zaherele, cu o zi mai de vreme. Tot aşa au făcut ilam şi le-au cerut, prin mahzarurile lor, şi cadiul şi locuitorii de acolo.

Cînd au fost cercetate condicile aflate la vistieria mea împărătească, s-a văzut că în contul anului ⟨1⟩201 [2] s-au orînduit pentru cetatea respectivă, din părţile Moldovei şi Ţării Româneşti, precum şi din alte părţi, 102 171 [3] chile de grîu, 70 000 chile de făină şi 42 715 $\frac{1}{2}$ chile de orz.

De aceea a fost emisă şi trimisă anume această poruncă a mea, purtătoare de glorie, dîndu-se firmanul meu ca să se depună eforturi şi să se arate grijă pentru trimiterea, cu o clipă mai devreme, a feluritelor zaherele orînduite pentru cetatea amintită mai sus.

Astfel, la sosirea ei, să depui strădanie şi să arăţi atenţie pentru trimiterea şi expedierea, cu o clipă mai repede, la cetatea respectivă, a feluritelor zaherele orînduite din partea Moldovei, aşa cum s-a scris mai sus. De asemenea, să te fereşti şi să te ţii departe de a face contrariul.

La 7 Dj., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 82, nr. 185. Rez. Cat., II, p. 358—359, nr. 1261.

---

[1] Pentru Alexandru Ipsilanti.
[2] *1201 H.* = 24 octombrie 1786 — 12 octombrie 1787.
[3] În text: *1 yük ve 2171 kile.*

244 **⟨1788 martie 15—18** = *1202 cemazi II 7—10*⟩

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să depună şi mai departe zelul cuvenit pentru apărarea ţării de duşmani. Se exprimă totodată satisfacţia pentru cei 500 de cavaleri trimişi în ajutorul muhafîzului de Hotin, Osman paşa.

Suretul scrisorii-poruncă a marelui vizir:

Din arzurile tale, sosite astă dată, reiese că, potrivit scrisorilor primite din partea muhafîzului de Hotin, măria sa gloriosul şi preţuitul vizir Osman paşa, erai gata să porneşti în persoană în ajutorul său, dar că, neavînd voie să laşi goală ţara Moldovei, ai ales numaidecît 500 de ostaşi dintre cavalerii aflaţi sub comanda ta şi i-ai trimis la cetatea aceea cu nouă steaguri. Ieşind la iveală şi dovedindu-se că această situaţie se potri-

veşte cu cerinţele zelului, efortului şi devotamentului tău, precum şi cu cerinţele dreptăţii tale, ne-am bucurat. Fii fericit!

De la tine se aşteaptă, în orice împrejurare, slujbe devotate faţă de Înalta Împărăţie şi, fiind cunoscute cu amănunte slujbele tale şi zelul tău de pînă acum, bunăvoinţa noastră faţă de tine este desăvîrşită.

De aceea, potrivit cerinţelor devotamentului şi dreptăţii, cu care te-ai născut, trecînd de la vorbe la fapte, să ai grijă să îndeplineşti şi să aranjezi şi de acum încolo, aşa cum se cere, toate înaltele slujbe care sînt lăsate pe seama ta şi, respectînd cerinţele unirii şi înţelegerii cu başbugul din Moldova şi cu ceilalţi şi avînd grijă de a ţine legătura cu măria sa fericitul seraschier-paşa [1], să fii atent pentru paza şi ocrotirea ţării, iar în cazul ivirii dintr-o parte a duşmanilor să depui toate eforturile tale şi să ai grijă pentru a le răspunde.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 82, nr. 186. Rez. Cat., II, p. 359, nr. 1262.

---

[1] Ali paşa, serascher la Ismail.

245 **1788 martie 18** *(1202 cemazi II 10)* **Davud-Paşa**

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa, potrivit semnalărilor anterioare ale domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, cu privire la dispariţia consulului Prusiei din Iaşi, îi cere să stabilească unde anume a dispărut consulul, iar apoi să cerceteze şi să comunice motivele pentru care oştile prusiene se pun în mişcare, aşa cum se zvonea în Polonia, fapt semnalat tot de domnul Moldovei.

Altă scrisoare-poruncă [1]:

În arzurile tale sosite de astă dată se află scris şi cuprins că, pe lîngă faptul că nu se ştie astăzi în ce loc anume se află consulul Prusiei [2], care a dispărut ceva mai înainte de aceasta din oraşul Iaşi, s-a mai aflat că, în clipa de faţă, s-a răspîndit în rîndurile populaţiei din Polonia vestea că şi oştile prusiene sînt pe cale de a se pune în mişcare şi de a porni spre hotarele Austriei. Ai mai scris şi alte veşti.

Cînd, mai înainte de aceasta, se dăduse din partea ta ştirea despre dispariţia consulului Prusiei, de această situaţie fusese întrebat, prieteneşte, ambasadorul Prusiei la Înalta Poartă [3]. El anunţase că nu are cunoştinţă de fuga consulului cel amintit mai sus, dar că s-ar putea să fi pornit într-o localitate de la hotar pentru a-şi aranja unele treburi şi că, în cazul acesta nu ar fi adevărat că ar fi fugit. De aceea ţi se scrisese hîrtie specială din partea, noastră ca să depui strădanie şi să arăţi atenţie pentru a cerceta şi a stabili pricina amintită mai sus [4].

Deşi reiese că arzurile tale, sosite de astă dată, au fost trimise înainte de sosirea hîrtiilor noastre, amintite mai înainte, totuşi să stabileşti în primul rînd, aşa cum ţi s-a scris mai înainte, unde anume se află consulul cel pomenit, întrucît de la tine se cere lămurirea acestei pricini.

După aceea, cercetînd şi iscodind aşa cum trebuie de ce anume se pun în mişcare oştile Prusiei, să te grăbeşti să scrii şi să semnalezi situaţia la ordia împărătească aşa cum este adevărul.

La 10 Dj., anul 1202. De la şesul Davud—Paşa.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 82, nr. 187. Rez. Cat., II, p. 359, nr. 1264.

---

[1] Adresată lui Alexandru Ipsilanti.
[2] Ernest-Frederik von König.
[3] Henric-Frederik von Diez.
[4] V. doc. 230 din volumul de faţă.

246 1788 martie 19—28 *(1202 cemazi II, evasıt)* Davud-Paşa

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să îndemne şi el boierii, clerul şi locuitorii din ţară ca să-şi menţină supunerea lor faţă de Poartă, neluînd în seamă eventualele încercări ale Rusiei şi Austriei de a-i atrage. În schimbul menţinerii devotamentului, sultanul promite iertarea tuturor, uşurarea sarcinilor şi acordarea de libertăţi ş.a. Îi mai cere totodată să colaboreze cu căpeteniile otomane din Moldova pentru paza ţării de duşmani.

Poruncă pentru voievodul Moldovei, voievodul Alexandru

Ţara amintită mai sus fiind împărăteasca mea proprietate moştenită, împărăţia mea cer, din trecut şi pînă acum, apărarea şi ocrotirea raialelor şi beraialelor ei, precum şi protejarea lor de orice fel de tiranie şi persecuţie. Numai că, mai înainte de aceasta, în timpul păcii care s-a încheiat cu Rusia [1], ţinîndu-se seamă de vicleniile şi de înşelăciunile înnăscute ale celor de neam rusesc, se trecuse la unele pregătiri şi orînduieli, din motive de prevedere, neîngăduindu-se siguranţă faţă de faptele şi purtările lor. În felul acesta, raialele ţării fuseseră necăjite cu unele cereri. De asemenea, din pricina apariţiei, în aceste clipe, a expediţiei, ele sînt încă supărate, de nevoie, atît cu sarcinile şi cu cererile trebuincioase. De asemenea, se ştie că raialele nu pot fi comparate cu altceva.

Pe scurt, de acum încolo, cu ajutorul şi cu sprijinul preaînaltului Allah cel măreţ, oştile norocoase fiind expediate atît asupra neamului cel amintit mai sus, [2] cît şi asupra austriecilor, care au călcat tratatul pe neaşteptate, se va produce, dacă va voi Allah, înfrîngerea neamului cel pomenit mai înainte şi se speră mult ca atît austriecii cît şi moscoviţii să apuce calea înfrîngerii şi dispreţuirii, drept urmare a aroganţei şi orgoliului lor. De aceea vor fi uşurate şi scăzute cererile şi sarcinile atît ale tuturor raialelor din Moldova şi Ţara Românească, cît şi ale altora, care s-au unit cu ei, şi ale tuturor celor care au arătat supunere şi ascultare faţă de înalta mea împărăţie.

Mai mult chiar, ele vor fi ocrotite de corvezi, după dorinţa lor. Afară de acestea, vor fi protejate, potrivit credinţei lor, şi donaţiile *(vakf)* mănăstireşti, iar proprietăţile şi moşiile *(çiftlik)* aflate în stăpînirea celor cu leafă [3] vor rămîne în mîinile lor ca şi mai înainte şi vor fi păstrate, încît se vor convinge de roadele devotamentului lor şi ale serviciilor făcute cu dreptate faţă de înaltul meu Devlet. De asemenea, este clar că şi mitropoliţii, episcopii, egumenii, călugării, boierii şi notabilii de acolo vor fi trataţi cu bunăvoinţă,

ceea ce va duce la sporirea respectului față de persoanele lor, iar locuitorii țării vor fi tratați de acum încolo cu milostenie, acordîndu-li-se toate libertățile și scutirile.

Astfel, a fost emisă ilustra mea poruncă, adresată mitropoliților, episcopilor, egumenilor, călugărilor, boierilor și altora de trebuință, ca să procedeze potrivit cerințelor devotamentului și dreptății și să se ferească de fapte contrare devotamentului și dreptății. De aceea a fost emisă și pentru tine și trimisă, prin ... [4], această ilustră poruncă a mea spre a ți se da de știre și spre a te anunța.

Astfel, se presupune că, potrivit vicleniilor lor, moscoviții și austriecii, dușmanii împărăției, se vor gîndi să înșele raialele, iar unele raiale devotate, la rîndul lor, luîndu-se după vicleniile și înșelăciunile dușmanilor, vor putea da crezare părerilor lor rătăcite.

De la data supunerii raialelor Moldovei față de înalta mea împărăție și pînă în clipa de față nu au fost perturbate scutirile lor vechi. De asemenea, datorită vecinătății, toată lumea știe cum anume au fost persecutate pînă acum de neamul austriac raialele din Transilvania *(Erdel)* și Ungaria, care au intrat sub stăpînirea Austriei. În schimb, în ilustra mea poruncă se află scris clar că, de azi încolo, sub umbra înaltei mele împărății, raialele nu vor fi supărate în nici un fel și se vor depune eforturi pentru ridicarea bunăstării lor prin scutiri și libertăți.

Astfel, cînt tu, care ești voievodul cel amintit mai sus, vei afla toate acestea, să le explici și tu această situație, potrivit devotamentului și dreptății tale, mitropoliților, episcopilor și celorlalți, și să depui eforturi și să fii atent pentru a proceda așa cum se cuvine devotamentului și dreptății.

De asemenea, să le arăți cu strășnicie ca, stînd liniștiți în patria și în locuințele lor, să șadă pe loc și să se roage pentru dăinuirea împărăției mele. De asemenea, unindu-te cu bașbugul din Moldova și cu celelalte căpetenii de oști, în vederea pazei lor [5] de pagubele dușmanilor, să depui eforturile tale pentru protejarea lor și să te ferești și să te ții departe de a îngădui contrariul.

La mijlocul *(evasit)* lui Dj., anul 1202. De la șesul Davud-Pașa.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 3434, f. 83, nr. 188. Rez. Cat., II, p. 360, nr. 1266.

---

[1] După încheierea păcii de la Küciük-Kainargi (1774).
[2] Împotriva rușilor.
[3] *Maaș eshabı.*
[4] Loc alb.
[5] A locuitorilor Moldovei.

247 — 1788 martie 19—28 *(1202 cemazi II, evasıt)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I cere clerului și boierilor din Moldova să-și mențină devotamentul lor față de Poartă, promițîndu-li-se, în schimb, acordarea de libertăți și ușurarea sarcinilor la care era supusă țara înainte de război și în timpul campaniilor. Li se cere totodată să nu dea crezare eventualelor încercări ale Rusiei și Austriei de a atrage populația Moldovei.

Onorați prin aianii neamului Mesiei, mitropoliții, episcopii, călugării, boierii și dregătorii aflați în țara Moldovei, sfîrșitul să vă fie cu noroc!

Cînd va sosi înalta parafă împărătească, să vă fie cunoscut că, țara amintită fiind împărăteasca mea proprietate moștenită, împărăția mea am cerut, din trecut și pînă acum, ca raialele și beraialele ei să fie ocrotite și protejate și să fie apărate de orice fel de tiranii și opreliște. Numai că, mai înainte de aceasta, în timpul păcii care s-a încheiat cu Rusia [1], ținîndu-se seamă de vicleniile și înșelăciunile înnăscute ale celor de neam rusesc, se trecuse la unele pregătiri și orînduieli, din motive de prevedere, neîngăduindu-se siguranță față de faptele și purtările lor. Din această pricină raialele țării fuseseră necăjite cu unele cereri.

De asemenea, din pricina pornirii expediției, în aceste clipe ele sînt supărate, de nevoie, încă atît cu sarcinile cît și orînduielile trebuincioase. De asemenea, se știe că raialele nu pot fi comparate cu altele.

Pe scurt, ... ⟨În continuare textul este identic cu firmanul dat la 19—28 martie 1788 *(evasıt c 1202)*. doc. 246 din volumul de față⟩

⟨În ultima parte se spune⟩:

În clipa de față, atît bașbugul din Moldova cît și celelalte căpetenii de oști, precum și voievodul Moldovei, voievodul Alexandru [2], pildă printre emirii neamului Mesiei, sfîrșitul să-i fie cu noroc, au fost sfătuiți sever cu strașnicele mele porunci împărătești în privința pazei voastre. De aceea a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie în sensul ca, aflînd îndeaproape despre obligația privitoare la paza voastră, să depuneți eforturi ca să săvîrșiți, în toate împrejurările, potrivit cerințelor devotamentului, fapte demne de laudă și să acordați foarte multă atenție pentru a crea condițiile în vederea înfrîngerii și nimicirii oștilor dușmane care se gîndesc să pătrundă în țară.

Am poruncit ... [3].

La mijlocul *(evasıt)* lui djemazi-ul-ahîr, anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 84—85, nr. 191. Rez. Cat., II, p. 359—360, nr. 1265.

---

[1] Pacea de la Küciük-Kainargi (1774).

[2] Alexandru Ipsilanti.

[3] Lipsește sfîrșitul documentului.

248 **1788 martie 21** *(1202 cemazi II 13)* **Davud-Pașa**

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf pașa, la jalba domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, precum că cererile sale de scutiri nu sînt luate în seamă, laudă eforturile domnului, enumerîndu-i și ajutoarele acordate pînă atunci (75 000 guruși ș.a.). De asemenea, îi trimite încă 30 000 guruși, iar în privința necazurilor pricinuite de oștile otomane din Moldova, s-a poruncit căpeteniilor militare să se mulțumească cu tainurile obișnuite.

Suretul scrisorii-poruncă a marelui vizir:

Am văzut arzurile pe care le-ai trimis de astă dată și am luat cunoștință de cuprinsul lor.

Din moși-strămoși fiind un rob și fiu de rob al Înaltei Împărății, de la tine se așteaptă, în orice împrejurare, servicii, devotament, zel și dreptate pentru Înalta Împărăție. De asemenea, de cînd ai fost numit voievodul Mol-

dovei, oricît de multe au fost havalelele importante, care s-au ivit de nevoie, ştim, unul cîte unul, cît de multe eforturi şi străduinţe ai depus, totuşi, potrivit cerinţelor zelului şi devotamentului tău, pentru îndeplinirea treburilor însemnate. Toate fiind aprobate,creşte mereu bunăvoinţa noastră faţă de tine. Fii fericit!

În arzurile tale, care au sosit pînă acum, zicînd că „nu se aprobă cererile mele", scrii să ţi se acorde înalta bunăvoinţă. Corespondenţele tale de acest fel rezultă, într-adevăr, din faptul că cei 75 000 guruşi, care ţi-au fost trimişi mai înainte ca ajutor, nu sînt cît te-ai fi aşteptat, iar în privinţa orzului, potrivit nevoilor timpului şi stării, nu ţi s-a dat aprobare [1]. Într-adevăr, ai nevoie de multe ajutoare. Totuşi, din pricina cheltuielilor mari de acum ale Înaltei Împărăţii, nu ţi se pot da ajutoare în măsura aşteptărilor tale. Cu toate acestea, pe lîngă cei 75 000 guruşi trimişi, mai fuseseră uşurate şi unele havalele, încît se arătase grijă faţă de posibilităţile tale.

Mai mult decît atît, trebuie să existe foarte multe zaherele în hambarele de la Isaccea. Dar nu ţi se poate da nici un bob şi nu este cu putinţă să se trimită orz pentru a întări posibilităţile tale. Pe de altă parte, trebuie să fii ajutat cu orice preţ. De aceea este pe cale de a ţi se trimite de astă dată, în aceste zile, 10 000 guruşi ca să depui eforturi pentru pregătirea de orz din localităţile unde se găseşte, iar în contul preţului oilor, pentru care ai primit ceva mai înainte poruncă să le cumperi, ţi se trimit 20 000 guruşi, totalul făcînd 30 000 guruşi. Cu voia lui Allah cel preaînalt pe cît va fi cu putinţă, de acum încolo nu se va mai face cusur în ajutorarea ta.

De asemenea şi tu, la rîndul tău, vei vedea răsplata nemărginită pentru serviciile făcute într-o astfel de vreme faţă de înalta împărăţie şi, fără îndoială, vei merita bunăvoinţă nesfîrşită. De aceea, să te văd!

Astfel, fără a manifesta vreun fel de abatere din eforturile tale şi potrivit zelului şi credinţei tale, să depui strădanie şi zel pentru aranjarea şi orînduirea, aşa cum se cere, a înaltelor servicii lăsate pe seama eforturilor tale.

Din arzurile tale a reieşit că oştile însărcinate să meargă în Moldova te necăjesc şi te insultă mereu cu cereri de cafea, grăsimi şi orez. Dar cafeaua şi grăsimi şi celelalte cereri de acest fel nu fac parte din tainurile miriei. Se obişnuiesc tainurile de orez doar pentru oştile de cavalerie ale miriei. Dar, în clipa de faţă, în Moldova nici nu se află oşti de cavalerie, încît nu este nevoie de tainuri de orez. De aceea au fost emise ilustre porunci straşnice şi s-au dat sfaturi drastice măriei sale serascher-paşa, precum şi paşbugului din Moldova ca de azi încolo să se mulţumească cu ceea ce se obişnuieşte şi să se renunţe la cererile de acest fel, care sînt contrare obiceiului, încît lucrurile să se aranjeze cu bine. Astfel, ţi s-a scris această scrisoare pentru ca şi tu, la rîndul tău, făcînd cunoscut şi arătînd celor amintiţi mai sus pe cei care cer tainuri mai multe decît cele obişnuite, să te grăbeşti să aranjezi această treabă aşa cum se cuvine.

La 13 Dj., anul 1202. Din şesul de la Davud-Paşa.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. nr. 343, f. 81, nr. 183. Rez. Cat., II, p. 360, nr. 1267.

---

[1] Este vorba de 90 000 chile de orz (V. doc. 211 din volumul de faţă).

249 1788 martie 23 *(1202 cemazi II 15)*

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa lasă pe seama domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, hotărîrea de a arăta sau de a nu arăta firmanul emis către clerul şi boierii Moldovei, dar i se cere să depună eforturi pentru unirea şi cîştigarea lor de partea Porţii.

Potrivit nevoilor şi cerinţelor timpului, raialele Moldovei trebuie unite şi atrase. De aceea, aşa cum se pomeneşte în scrisoare, a fost emisă şi trimisă în partea ta, care eşti voievodul cel amintit, o poruncă purtătoare de înaltă glorie, adresată boierilor, episcopilor, egumenilor şi călugărilor din ţara aceea [1].

Se lasă pe seama ta să prezinţi ilustra poruncă amintită mai sus, dacă va trebui s-o arăţi, sau s-o ascunzi, dacă nu va fi nevoie s-o prezinţi. Astfel, să arăţi ilustra poruncă amintită mai sus, dacă va fi nevoie s-o arăţi, sau s-o ascunzi, dacă nu va trebui s-o prezinţi. De asemenea, să te grăbeşti să uneşti şi să atragi raialele şi boierii ţării şi să dai asigurări inimilor lor, procedînd, potrivit cerinţelor devotamentului tău şi priceperii tale, aşa cum va trebui.

La 15 Dj., anul 1202.

Însemnare: „Sfaturile cuprinse în înalta poruncă au fost rezumate în scrisoare. S-a scris şi s-a semnalat".

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 83, nr. 189. Rez. Cat., II, p. 360, nr. 1268.

---

[1] V. doc. 247 din volumul de faţă.

250 ⟨1788 martie 23⟩ Çekmece-i Kebir

Poruncă prin care sultanul Abdul-Hamid I, ca urmare a motivărilor prezentate de domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti, îi trimite din vistieria Porţii 7 500 guruşi pentru a-i înlesni cumpărarea celor 20 000 de oi cerute anterior la oastea împărătească.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

În cuprinsul unei hîrtii-raport al tău, care a fost prezentată la înalta mea Poartă din partea capuchehăii tale, tu, care eşti voievodul cel amintit mai sus, scrii şi faci cunoscut că mai înainte de aceasta, la începutul *(evail)* lunii djemazi-ul-evvel din anul trecut[1], fusese emisă într-adevăr ilustra mea poruncă, adresată ţie, ca să se cumpere din ţara Moldovei, prin mijlocirea ta, pentru nevoile ordiei mele împărăteşti, 20 000 de oi şi să fie pregătite toate pînă la primăvară, dar că nu ai bani în mîna ta. De asemenea, mai arăţi că, cerîndu-se cumpărarea oilor pomenite mai sus, ai absolută nevoie să ţi se trimită în grabă banii pentru costul ce se cuvine.

Cînd s-a apelat la condici, s-a văzut că oile pentru care se dăduse firman să fie cumpărate din ţara aceea, prin mijlocirea voievodului ei, erau socotite la cîte doi guruşi fiecare oaie şi că se dădeau mereu teşcherele de venituri şi cheltuieli, spre a se trece în contul banilor miriei, aflaţi pe seama ta, scăzîndu-se o sumă oarecare.

Scoţîndu-se acestea din Contabilitatea generală, cînd s-a făcut arz în scris, s-a scos din vistieria mea împărătească şi ţi s-a trimis, deocamdată, suma de 7 500 guruşi pentru costul celor 20 000 de oi, pentru care s-a dat firman să fie cumpărate prin mijlocirea ta şi care sînt necesare oastei mele împărăteşti.

De aceea a fost emisă şi trimisă, prin ... [2], această poruncă a mea, purtătoare de titulatură înaltă, pentru a ţi se arăta care anume este situaţia,

Astfel, la sosirea ei, aşa cum s-a dat firmanul meu, să iei şi să primeşti, numărîndu-i, cei 7 500 de guruşi, care ţi s-au trimis, şi să cumperi şi să pregăteşti cele 20 000 de oi, pînă la primăvară.

De asemenea, punînd să se procure şi să se pregătească cu o clipă mai devreme oile amintite mai sus, să te fereşti foarte mult şi să te ţii departe de contrariul.

De la tabăra din Cekmedje-i Kebir [3].

Deasupra textului: „Firmanul pentru suma reprezentînd preţul oilor ce vor fi cumpărate din Moldova" [4].

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 85, nr. 193. Rez. Cat., II, p. 357, nr. 1255.

---

[1] *Evail cemazi I 1201* = 19—28 februarie 1787.
[2] Loc alb.
[3] *Cekmedje-i Kebir (Çekmece-i Kebîr)*, azi *Büyük Çekmece*, lîngă Istanbul.
[4] V. şi doc. 248 din volumul d faţă.

251 **1788 martie 26** *(1202 cemazi II 18)*

Autorizaţie de călătorie prin care domnul Ţării Româneşti, Nicolae Mavrogheni, cere ca boierii menţionaţi în act şi care plecau în părţile Nicopolei să fie ocrotiţi, fără să li se ceară tribut şi alte dări.

Hüve !

Dat fiind că, dintre boierii Ţării Româneşti, boierii noştri numiţi: vornicul Brîncoveanu Manolache şi vornicul Racoviţă *(Rakoviça)* şi vornicul Creţulescu *(Kraculesku)* şi logofătul Ghica Costache au fost trimişi în părţile Nicopolei, unde vor şedea ca musafiri împreună cu soţiile şi copiii lor şi cu patruzeci şi unu de slujitori şi cu coceaşurile *(koças)* lor şi cu un doctor, u cinci oameni ai săi, li s-a dat aceasta cu rugămintea ca, de la oraşul Bucureşti şi pînă la Nicopole, precum şi cînd vor ajunge în părţile acelea, să nu fie necăjiţi prin cerere de *gizia* sau sub alte pretexte şi să se depună eforturi prieteneşti şi sincere pentru paza şi protejarea lor.

Credinciosul Nicolae Mavrogheni, voievodul de acum al Ţării Româneşti

La 10 Dj., anul 1202.

Bibl. Acad. DLXXXI/1050. Orig., semnătură şi sigiliu (acvilă cu crucea în cioc şi cu însemnări slave scris: *yeni-divani*, însemnări (pe verso). Rez. Cat., II, p. 110, nr. 417.

Firman prin care, la sfaturile cerute de domnul Țării Românești, Nicolae Mavrogheni, după arestarea agentului Austriei și a unor negustori, sultanul Abdul-Hamid I îi poruncește ca aceștia să fie lăsați să plece în țara lor, deși Austria declarase război Porții în alianță cu Rusia. Plecarea lor era conformă cu tratatele împărătești.

Poruncă pentru voievodul Țării Românești, Nicolae Mavrogheni [1], sfîrșitul să-i fie cu noroc!

În cuprinsul corespondențelor care au fost prezentate de astă dată la înalta mea Poartă din partea ta, care ești voievodul cel amintit mai sus, se explică faptul că vechilul Agenției austriece [2] din orașul București *(Bükreș)*, arătînd că a fost invitat de austrieci să se ducă și să se întoarcă în decurs de cîteva zile, luase învoire de la tine, dar cînd mergea, s-a aflat că austriecii, anulînd pacea cu înalta mea împărăție, au atacat pe neașteptate, contrar obiceiului statelor, palanca Orșova *(Irșova)* și că, din această pricină, trimițîndu-se numaidecît un tătar [3] din partea ta, au fost opriți și reținuți: vechilul Agenției, negustorii austrieci aflați pe drum, precum și negustorii austrieci care ședeau la București. De aceea scrii și semnalezi că vei proceda așa cum va fi emisă porunca mea în această privință.

Deși în clipa de față austriecii au anulat pacea, totuși în ahidnameaua împărătească se prevede condiția ca negustorii și oamenii lor să nu fie atacați, De aceea a fost anume emisă această ilustră poruncă a mea și trimisă prin ... [4], dîndu-se firmanul meu ca vechilul Agenției austriece și negustorii austrieci să nu mai fie reținuți de azi încolo, ci să ai grijă să-i trimiți și să-i înapoiezi la locurile lor, creînd condițiile pentru siguranța și mulțumirea lor.

Astfel, potrivit ilustrului fetva care a fost dat, s-a hotărît, de comun acord cu toții, expediție și asupra austriecilor, care au anulat pacea lor cu înalta mea împărăție și au arătat dușmănie, aliindu-se cu cei din neamul moscoviților, dușmani ai credinței și împărăției.

De aceea, de azi încolo, ambasadorul Austriei de la înalta mea Poartă întorcîndu-se în patria sa, nu mai este nevoie ca să mai șadă și să mai stea consulii austrieci și ceilalți austrieci, adevărați, în țările mele binepăzite.

Astfel, cînd tu, care ești voievodul amintit mai sus, vei lua cunoștință, să faci ca vechilul Agenției austriece și negustorii austrieci, care au fost reținuți, să-și încheie socotelile lor și, luînd de la ei seneduri, să-i înapoiezi fără zăbavă spre vilaietele lor. De asemenea, să depui străduințe și să ai grijă pentru a crea condiții ca ei să fie în siguranță.

De asemenea, să te ferești și te ții departe de a îngădui plecarea vreunei persoane dintre raialele înaltei mele împărății. De asemenea, să te grăbești să scrii și să dai de știre la înalta mea Poartă care anume este situația.

La sfîrșitul *(evahır)* lui djemazi-ul-ahîr, anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., DLXXXI/106-a, cu trad. franc. (nr. 106) și legalizări. Rez. Cat., I, p. 110, nr. 418.

---

[1] *Mavroyani Nikola.*
[2] Michäel Merkelius, locțiitorul baronului de Metzburg.
[3] *Tatar*, aici în sens de curier, poștaș, om cu misiune.
[4] Loc alb.

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf pașa, la intervenția domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, confirmă titlul de beilerbei acordat de seraschierul de la Ismail capugibașiului Hazinedarzade Ibrahim pașa, care fusese trimis de domn la paza Botoșanilor din Moldova. Se mai arată că a fost emisă și cuvenita poruncă și că i se va trimite pașei și suma de 10 000 guruși ca ajutor.

Către voievodul Moldovei:

Au sosit arzurile tale, trimise de astă dată, precum că unul dintre capugibașii Înaltei Curți, Hazinedarzade Ibrahim pașa, căruia i s-a acordat rangul de mirimiran cu buiuruldiu din partea seraschierului de la Ismail, măria sa fericitul Ali pașa, a sosit, potrivit misiunii sale, în orașul Iași, din Moldova, împreună cu 2 000 de oameni, oștenii săi de poartă, iar după aceea a fost numit pentru paza orașului Botoșani *(Potoșan)*, aflat în părțile Cernăuților *(Cernac)* și Sucevei *(Suçova)*. A sosit și suretul mai sus amintitului buiuruldiu. Am aflat și am luat cunoștință de cuprinsul lor și de articolele din ele.

Este clar că rangurile și favorurile împărătești se răspîndesc din belșug asupra celor plini de zel și eforturi, de felul sus-numitului pașă. De aceea i-a fost emisă și trimisă, de astă dată, cuvenita poruncă ilustră de beilerbeilic *(mirimiranlık)*, așa cum i-l acordase seraschierul cel pomenit mai sus.

Afară de aceasta, sînt pe cale de a se scoate din vistieria ordiei împărătești și de a i se trimite și 10 000 guruși spre a i se veni în ajutor pentru cheltuielile sale.

De aceea a fost scrisă și trimisă, prin ..., [1] această scrisoare *(mektub)* pentru ca și tu, la rîndul tău, să respecți ceremonialul de unire și înțelegere cu sus-numitul pașă și, arătîndu-i că-l vom face slujitorul nostru, să-l îndemni și să-l încurajezi ca să obțină, cu ajutorul celui Preaînalt, o mare cucerire.

De asemenea, să te grăbești să îndeplinești în toate împrejurările cerințele priceperii.

Cu voia lui Allah, cînd, la sosirea ei, vei lua cunoștință, să faci și să procedezi așa cum s-a scris mai sus.

Deasupra textului: „Scrisoarea marelui vizir pentru acordarea de 10 000 guruși lui Ibrahim pașa".

Suret, Acad., ms. or. 343, f. 86, nr. 195. Rez. Cat., II, p. 357—358, nr. 1257.

---

[1] Loc alb.

254 ‹1788 martie›

Poruncă prin care sultanul Abdul-Hamid I cere domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să completeze materialele pentru podurile de la Silis-

tra, Isaccea ş.a., firmanul glăsuind ca ele să fie procurate potrivit obiceiului: „o treime" din Moldova şi „două treimi" din Ţara Românească.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Întrucît s-a dat iradea ca materialele pentru podul de la Isaccea şi materialele de pod în vederea completării celor aflate la Silistra, precum şi materialele care lipsesc de pe podul de la Silistra să fie transportate în grabă, din Moldova şi Ţara Românească, la Silistra, potrivit regulii: „o treime şi două treimi" [1], a fost emisă ilustră poruncă pentru ca, potrivit suretului ce s-a trimis, materialele pentru podul de la Silistra să fie tăiate şi transportate din Moldova, în vederea completării celor ce au mai rămas din cele existente la Silistra. Suretul ilustrei porunci ... [2].

Deasupra textului: „Înaltă poruncă emisă pentru voievodul Moldovei şi corespondenţele trimise lui Zenceneli (?) Hasan aga. Întocmai!".

Suret, Bibl. Acad. ms. or. 343, f. 86, nr. 196. Rez. Cat., II. p. 356, nr. 1258.

---

[1] „ O treime" din Moldova şi „două treimi" din Ţara Românească.
[2] Lipsă.

255 **⟨1788 martie-aprilie⟩**

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa comunică domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, precum că a fost emisă porunca pentru ridicarea la rangul de capugibaşi al serdarului de Galaţi, Iakub aga, recomanda de domn pentru zelul şi devotamentul său. Se mai cere ca domnul să-i predea beratul şi să-l îndemne la fapte demne de laudă.

Voievodului de acum din Moldova:

În arzurile tale, care au sosit mai înainte şi mai tîrziu, se află scris şi cuprins ca să se acorde înaltă bunăvoinţă faţă de Iakub aga, fost serdar de Galaţi *(Kalas)* şi desemnat şi numit acum de tine căpetenie peste oştile trimise la hotarul Austriei, în vederea înlăturării pagubelor duşmanilor, el fiind un om cu zel şi cu străduinţe.

Astfel, potrivit cerinţelor bunăvoinţei noastre clare în privinţa ta, dorim să acceptăm intervenţiile tale.

De aceea, acordîndu-se de astă dată sus-numitului, prin înaltul favor împărătesc, înaltul rang de capugibaşilic, ţi s-a trimis cuvenitul său berat împărătesc, predîndu-se capuchehăii tale.

De aceea s-a scris şi s-a trimis, prin ... [1], această scrisoare ca, dînd sus-numitului beratul său împărătesc, să te grăbeşti să-i arăţi să depună eforturi demne de laudă în misiunea sa şi, în felul acesta, să-şi menţină mulţumirea sa totală pentru favorul şi bunăvoinţa ce i-au fost acordate din belşug.

Cu voia celui preaînalt, la sosirea ei, să faci şi să procedezi potrivit celor scrise mai sus. Salutare!

Deasupra textului: „Scrisoarea marelui vizir ca urmare a acordării de capugibașîlîc lui Iakub aga".

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 86, nr. 198. Rez. Cat., II, p. 361, nr. 1270.

---

[1] Loc alb.

256 **⟨1788 aprilie 1⟩ Burgaz**

Poruncă prin care sultanul Abdul-Hamid I comunică domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, că i se trimit încă 12 500 guruși din vistieria Porții pentru cumpărarea celor 20 000 de oi cerute la oaste.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

În afară de cei 7 500 guruși, pentru care s-a dat ceva mai înainte de aceasta firmanul meu pentru costul oilor [1], pentru cumpărarea cărora, prin mijlocirea ta, care ești voievodul cel amintit mai sus, se dăduse firmanul meu, fiind trebuincioase pentru tainurile categoriilor de oști aflate la ordia mea împărătească, s-au scos și de astă dată din vistieria mea împărătească, potrivit firmanului meu purtător de înaltă glorie, încă 12 500 de guruși și ți s-au trimis. De aceea a fost emisă și trimisă, prin ... [2], această poruncă a mea, purtătoare de mare noroc, pentru a ți se arăta care anume este situația.

Astfel, s-a dat firmanul meu glorios, pentru ca, la sosire, să iei și să primești cei 12 500 guruși de la cel care are poruncă să ți-i aducă și să trimiți la înalta mea Poartă senetul de luare în primire. De asemenea, să depui eforturi și zel pentru cumpărarea și procurarea, cu o clipă mai devreme, a oilor amintite mai sus.

De la tabăra din șesul de la Bergos[3].

Deasupra textului: „Despre cei 12 500 guruși care au fost dați a doua oară pentru oi, din vistieria împărătească".

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 85—86, nr. 194. Rez. Cat., II, p. 357, nr. 1256.

---

[1] V. și doc. 250 din volumul de față.
[2] Loc alb.
[3] *Bergos*, Burgaz, Lüle-Burgaz.

257 **1788 aprilie 4** *(1202 cemazi II 27)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I comunică domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, precum că, în afară de cei 75 000 guruși expediați anterior, i s-au mai acordat încă 10 000 guruși din vistieria Porții, pentru a-i înlesni cumpărarea celor 2 000 chile de Brăila de orz pentru tainurile oștilor. Intervenise și serascherul de la Ismail, confirmînd dificultățile domnului și devotamentul său.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Serascherul de la Ismail, vizirul meu glorios Ali pașa, a scris și a făcut cunoscut că au fost prezentate la ordia mea împărătească patru scrisori,

pe care le-ai trimis tu, care eşti voievodul amintit, arătînd că, întrucît în Moldova nu se găseşte orz, să se expedieze în grabă, pentru tainurile oştilor, 2 000 chile de Brăila [1] de orz din hambarele de la Isaccea sau din alte părţi. De asemenea, el a mai arătat că mai scrii despre gîndurile rele ale austriecilor, despre mişcările lor, precum şi despre necazurile tale şi despre neputinţa ta în conducerea treburilor şi că, pentru aranjarea treburilor cu care eşti însărcinat şi pentru acordarea soldelor oştilor şi pentru potolirea izbucnirilor lor, ai cerut să se intervină şi, de asemenea, să ţi se trimită de la înalta împărăţie foarte mulţi bani *(hazine)*, pentru care te rugaseşi mai înainte. De asemenea, el a mai arătat că i-ai scris că s-a început construirea de hambare noi la Tabor.

El a mai scris că, într-adevăr, de la izbucnirea războiului încoace, ai depus tot felul de eforturi şi devotament şi că trebuie să ţi se dea aprobările cuvenite.

De aceea, deşi potrivit timpului şi situaţiei era necesar ca în hambarele de la Isaccea să se găsească foarte multe zaherele, totuşi, în urma scrierilor şi înştiinţărilor tale, se făcuse cunoscut că nu se poate da nici un bob de zaherea pentru Moldova. Cu toate acestea, anunţîndu-se că în mîinile negustorilor din ţinuturile acelea se află cantităţi foarte mari de orz, se făcuse raport *(telhis)* ca să cumperi de acolo 2 000 chile de Brăila de orz. Astfel, potrivit firmanului meu glorios, care a fost emis, în afară de cei 75 000 guruşi, ce ţi se dăduseră mai înainte de aceasta în două rînduri, pentru preţul zaherelei [2], ţi s-au acordat şi de astă dată încă 10 000 guruşi, dîndu-se firmanul meu să cumperi şi să pregăteşti din acele părţi cele 2 000 chile de Brăila de orz de care s-a pomenit mai sus. De aceea a fost emisă şi trimisă această înaltă poruncă a mea, aducătoare de noroc, pentru a ţi se da de ştire cum anume stă situaţia.

Astfel, la sosirea ei, făcînd şi procedînd aşa cum s-a dat firmanul meu, să iei suma aceea de 10 000 guruşi şi să depui toate eforturile şi puterile tale pentru pregătirea, din acele ţinuturi, a celor 2 000 chile de Brăila de orz, ca şi pentru administrarea treburilor pentru care ai primit poruncă.

La 27 Dj., anul 1202.

Deasupra textului: „Porunca ilustră care, potrivit corespondenţei măriei sale gloriosului vizir, serascher de Ismail[3], a fost dată pentru cei 10 000 guruşi, acordaţi din vistierie, în numerar, în vederea cumpărării de 2 000 chile de Brăila de orz".

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 86, nr. 197. Rez. Cat., II, p. 360—361, nr. 1269.

---

[1] *Ibraili kil.*
[2] V. şi doc. 211, 248 din volumul de faţă.
[3] Ali paşa.

258 **1788 aprilie 7** *(1202 receb, gurre)* **Edirne**

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa îl încurajează pe domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti, care comunicase la Poartă că Iakub aga obţinuse victorii asupra austriecilor în Moldova. De asemenea, la cererea capuchehăilor de a i se da domnului Moldovei instrucţiuni în legătură

cu sistemul de apărare a Moldovei, i se poruncește să asculte de poruncile seraschierului care răspunde de mersul operațiilor militare în partea aceea.

Voievodului Moldovei:

Se scrisese și se făcuse cunoscut din partea ta precum că, în scopul pazei hotarelor și pentru apărarea împotriva austriecilor, care au gîndul rău de a-și pune piciorul în hotarele Moldovei, l-ai numit pe Iakub aga, împreună cu oștile aflate sub comanda sa, peste care el este căpetenie, iar în suita sa ai ales și ai trimis boieri de încredere.

În arzurile tale sosite de astă dată se află scris și cuprins că, după sosirea sus-numitului Iakub aga la locul unde fusese însărcinat să meargă, vreo 600 de cătane austriece atacară pe ostașii delii desemnați de el în satul Fălticeni *(Faltican)*, unul din satele Moldovei.

Cu toate acestea, neputînd să reziste în fața atacurilor, ca de lei, ale oștilor purtătoare de victorie, o căpetenie a lor, precum și numeroși afurisiți au ajuns în fundul iadului.

Afară de aceasta și sus-numitul agă, auzind că un număr de vreo 1 500 de austrieci au atacat cazaua Neamțu *(Nemçu)*, a numit 500 de ostași cavaleri, viteji ca leii, cu care a nimicit mulți afurisiți necredincioși și a trîntit la pămînt peste 120 de tigve de ale lor și a luat caii și armele și lucrurile lor și le-a prădat, obținînd o mare biruință. De asemenea, mai scrii că afurisiții care au scăpat de săbii s-au grăbit să plece, cu pierderi și rușinați, acolo de unde veniseră și că, în felul acesta, zefirul biruinței și victoriei suflă din partea musulmanilor.

Noi cunoaștem cu amănunte devotamentul tău și credința ta încă de la început, precum și străduințele și eforturile depuse de tine, de la numirea ta ca voievod al Moldovei și pînă acum, în privința îndeplinirii slujbelor față de împărăția cea veșnică, precum și în privința pazei și apărării țării.

Desemnînd și de astă dată la hotar pe sus-numitul agă, eforturile tale pentru înlăturarea pagubelor dușmanilor sînt întocmai purtărilor pricepute și faptelor înțelepte ce se așteaptă de la tine. De aceea ele au fost aprobate și sînt demne de laudă. Fii fericit! Iată, tocmai așa trebuie să fii pentru menținerea devotamentului și strădaniei, trebuincioase!

Astfel, potrivit cerințelor zelului și eforturilor, devotamentului și dreptății cu care ești înnăscut, aruncîndu-ți ochii în împrejurimi și vecinătăți și fiind cu prevedere, să depui și de acum încolo toate puterile tale pentru paza și apărarea hotarelor și pentru crearea mijloacelor de înlăturare a pagubelor dușmanilor. De asemenea, depunînd zel și strădanie pentru aranjarea și îndeplinirea, așa cum se cere, ale tuturor slujbelor lăsate pe seama eforturilor tale, să te grăbești pentru menținerea și creșterea bunăvoinței noastre față de tine, adăugînd fapte noi la strădaniile tale demne de laudă din trecut.

Pe lîngă acestea, s-a auzit că ți-au sosit scrisori din partea măriei sale seraschier-pașa [1] pentru ca oastea aflată sub comanda bașbugului din Moldova să apere hotarul cu Rusia.

De aceea capuchehăile tale au cerut cu raport *(takrir)* să se arate cum anume va trebui să procedezi în această privință.

Paza și apărarea părții de dincolo de Dunăre [2] fiind lăsată și dată, în mod independent, pe seama seraschierului cel amintit mai sus și orînduindu-se oști foarte multe sub comanda sa, de aceea s-a scris această scrisoare pentru ca tu, potrivit cerințelor zelului tău și eforturilor tale, să ai grijă de paza și apărarea țării și ținuturilor.

De asemenea, să respecți ceremonialul de ținere a legăturii, cerînd la nevoie ajutor de la serascherul cel amintit mai sus. Totodată, procedînd, în toate privințele, potrivit părerii și poruncii sale, să depui toate străduințele tale pentru fapte demne de laudă.

La sosirea ei, să faci și să procedezi așa cum s-a scris mai sus. De la tabăra din șesul de la Edirne.

La întîi *(gurre)* B., anul ⟨1202⟩.

Deasupra textului: „Scrisoarea de încurajare a marelui vizir către voievodul Moldovei și Iakub aga în vederea apărării împotriva dușmanilor"

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 87, nr. 199. Rez. Cat., II, p. 316, nr. 1271.

---

[1] Șahin-Ali-pașa.
[2] Nordul Dunării.

259 **1788 aprilie 7** *(1202 receb, gurre)*

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf pașa, confirmînd primirea arzului de supunere a clerului și boierilor din Moldova, promite domnului Alexandru Ipsilanti tot sprijinul pentru apărarea Moldovei de dușmani. Îi amintește totodată și de trimiterea a încă 10 000 guruși, peste cei 75 000 guruși, pentru cumpărarea celor 2 000 chile de Brăila de orz, precum și de porunca dată serascherului de la Ismail ca să-i acorde cantități suficiente de orez pentru oștile de cavalerie otomană din Moldova, așa cum ceruse domnul.

Voievodul Moldovei:

Am văzut mahzarurile care au sosit din partea mitropolitului și episcopilor și boierilor Moldovei, împreună cu arzurile tale, sosite de astă dată. Cuprinsul lor se referă la arătarea devotamentului și supunerii. Această stare datorîndu-se atenției tale pentru unirea inimilor lor, precum și purtărilor tale pricepute și înțelepte, ne-am bucurat. Fii fericit!

Timpul și viața noastră le petrecem pentru paza și ocrotirea țării și pentru crearea posibilităților în vederea înlăturării răutăților dușmanilor. De aceea, cu toate că s-au depus pînă acum eforturi mari pentru completarea munițiilor trebuincioase întăririi pazei Moldovei, totuși nu există nici o îndoială că și de acum încolo se vor depune toate eforturile și strădaniile.

Din arzurile tale, precum și din cuprinsul mahzarului amintit mai sus rezultă că în Moldova este acum criză de orz. De aceea, pe lîngă cei 75 000 guruși, trimiși mai înainte, ți s-au mai trimis și de astă dată 10 000 guruși ca să procuri cele 2 000 chile de Brăila de orz din orzul aflat în mîinile negustorilor din ținuturile acelea [1].

Astfel, și de acum încolo nu se va face cusur în a te ajuta și în a te sprijini.

De asemenea, din rapoartele capuchehăilor tale rezultă că ai cerut să ți se dea orez din partea serascherului de la Ismail, spre a-l da pentru tainuri. Numai că, se știe că tainul de orez se dă de obicei oștilor de cavalerie, iar în clipa de față în Moldova sînt oști de cavalerie. De aceea, cu voia celui preaînalt, serascherului cel amintit mai sus i se vor da sfaturi să repartizeze cantități îndestulătoare de orez pentru a fi date, atît oștilor de cavalerie existente azi, cît și celor care vor fi desemnate de acum încolo.

Astfel, s-a scris și s-a trimis, prin ... [2] această scrisoare pentru ca, atunci cînd vei lua cunoștință, să depui și de acum încolo eforturi și zel, potrivit zelului și străduinței cu care te-ai născut, pentru unirea și atragerea raialelor țării, pentru paza și apărarea țării și ale ținuturilor, pentru înlăturarea răutăților dușmanilor, precum și pentru aranjarea și îndeplinirea, așa cum se cere, a slujbelor Înaltei Împărății, care sînt lăsate pe seama eforturilor tale.

La sosirea ei, să arăți mare grijă și atenție pentru a face și a proceda așa cum s-a scris mai sus. De la tabăra din șesul de la Edirne.

La întîi *(gurre)* B., anul ⟨1202⟩.

Deasupra textului: „Scrisoarea marelui vizir ca răspuns la arzumahzarul sosit din Moldova și pentru orez, ca și pentru cumpărarea a 2 000 chile de Brăila de orz".

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 87, nr. 200. Rez. Cat., II, p. 361, nr. 1272.

---

[1] V. și doc. 211, 212, 248 și 257 din volumul de față.
[2] Loc alb.

260 **1788 aprilie 16** *(1202 receb 10)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I, cercetînd arzul capuchehăilor Moldovei în legătură cu cererea de 60 000 chile de grîu, a muhafîzului de Bender, vizirul Ahmed pașa, îi comunică acestuia din urmă că s-a renunțat la cantitatea aceea de grîu, tranșa a treia, în schimbul a 90 000 chile de orz, care urma să fie cărat la hambarele din Isaccea și nu la Bender.

Poruncă pentru muhafîzul de acum din Bender, vizirul Ahmed pașa:

În cuprinsul rapoartelor pe care le-au prezentat la ordia mea purtătoare de noroc capuchehăile Moldovei se află scris că mai înainte de aceasta se orînduise din Moldova să se pregătească pentru cetatea Bender, ca a treia tranșă, 60 000 chile de grîu, iar după aceea, în locul acestui grîu, se ceruse să se transporte la hambarele de la Isaccea 90 000 chile de orz, dar că această știre nefiind adusă la cunoștința celor de trebuință din cetatea Bender, tu, care ești vizirul cel amintit, ai intervenit și ai cerut să se emită porunca mea ilustră pentru ca din țara Moldovei să se trimită și la cetatea amintită mai sus ceea ce se orînduise. Astfel, fusese emisă o înaltă poruncă de grăbire.

Dar s-a scris totodată să ți se emită o ilustră poruncă a mea pentru a ți se aduce la cunoștință faptul că tranșa a treia, de care s-a amintit mai sus, a fost schimbată de la cetatea aceea la hambarele de la Isaccea.

De aceea, cînd au fost cercetate condicile vistieriei mele împărătești, s-a văzut că fusese dat firmanul meu să se pregătească și să se trimită la cetatea Bender următoarele cantități de zaherele:

Tranșa I: 80 000 chile de orz și 22 500 chile de grîu.
Tranșa a II-a: 20 000 chile de grîu și 26 666 chile de orz și 57 500 chile de grîu.
Tranșa a III-a: 60 000 chile de grîu [1].

Dar, după aceea, a fost dată porunca mea ilustră ca în locul celor 60 000 chile de grîu, pentru care se dăduse firmanul meu să fie trimise la Bender, să se expedieze 90 000 chile de orez la hambarele de la Isaccea.

În felul acesta, s-a dat ulterior firmanul meu, ca în locul celor 60 000 chile de grîu, orînduite pentru Bender, să se trimită la hambarele din Isaccea 90 000 chile de orz. De aceea a fost emisă şi trimisă această poruncă a mea, purtătoare de înaltă glorie, pentru a ţi se arăta cum anume stă situaţia.

Astfel, la sosirea ei, să arăţi şi să aduci la cunoştinţa celor de trebuinţă, precum că s-a dat firmanul meu ca mai sus amintita tranşa a III-a să fie schimbată de la cetatea aceea, iar în locul ei să se trimită la hambarele de la Isaccea 90 000 chile de orz, aşa cum s-a scris mai sus.

La 10 regeb, anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 243, f. 88, nr. 201. Rez. Cat., II, p. 361–362, nr. 1273.

---

[1] V. doc. 211 (şi n. 2), 137, 164 din volumul de faţă.

261 **1788 aprilie 16** *(1202 receb 10)* **Edirne**

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I porunceşte domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, să taie şi să expedieze la Poartă, prin Galaţi, 1 136 de scînduri de tei, necesare pentru facerea tunurilor şi a carelor de muniţii. Le ceruse arabagiul Mehmed.

Poruncă pentru voievodul Moldovei:

Arabagi Mehmed, să-i crească gloria, a orînduit şi a dat de ştire că pentru 514 tunuri balimezza şi pentru tunuri rapide şi pentru tunurile lucrate în trecut şi pentru alte tunuri şi mortiere *(havan)*, precum şi pentru părţile laterale ale carelor de muniţii este necesar să se taie şi să se transporte din părţile Moldovei 1 136 de bucăţi de scînduri de Galaţi [1], din tei, foarte sănătoase şi avînd ambele capete egale.

De aceea s-a dat firmanul meu ca, prin mijlocirea ta şi cu efortul tău, care eşti voievodul cel amintit mai sus, să se taie din ţara aceea cantităţile pomenite de scînduri de Galaţi, din tei, pentru părţi laterale, şi să se transporte la schela Galaţi *(Kalas)*, iar de acolo, încărcîndu-se în corăbii, cu ajutorul serdarului de Galaţi, să fie trimise şi expediate la Poarta fericirii mele, cu condiţia ca navlurile cuvenite să se dea la înalta mea Poartă.

Ca atare, serdarul cel amintit mai sus a fost sfătuit straşnic cu o altă ilustră poruncă a mea. De aceea şi pentru tine a fost emisă această ilustră poruncă a mea şi trimisă prin ... [2].

Astfel, a fost emis firmanul meu purtător de înaltă glorie pentru ca la sosire, să faci şi să procedezi aşa cum s-a dat firmanul meu. Să tai din Moldova cele 1 136 de bucăţi de scînduri de Galaţi, din tei, pentru părţile laterale, foarte sănătoase şi avînd cele două capete egale, şi să le transporţi la schela Galaţi şi apoi, încărcîndu-le în corbăii cu ajutorul serdarului cel pomenit, să scrii şi să faci cunoscută la înalta mea Poartă vestea terminării lor. De asemenea, să te fereşti şi să te ţii departe de întreruperea lucrărilor importante prin întîrziere cîtuşi de puţină.

La 10 regeb din anul 1202.

Deasupra textului: „Înaltă poruncă pentru scîndurile de tei pentru tunuri".

Suret, Bibl. Acad., ms. or., nr. 343, f. 89, nr. 204. Rez., Cat., II, p. 362, nr. 1274.

---

[1] *Kalas tahtası.*
[2] Loc alb.

262 **1788 aprilie 17—26** *(1202 receb, evasıt)* **Kemal-Çayırı**

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește bașbugului ordie otomane din Moldova să nu-l mai necăjească pe domnul Moldovei, Alexandru Ipsilanti, cu cereri mai multe de orez și de cafea, mulțumindu-se cu tainurile obișnuite în aceste privințe.

Poruncă pentru vizirul-bașbug din Moldova:

Deși pentru tainurile, de nici un fel, ale cetelor de oști nu se dă cafea din partea miriei, iar orezul, la rîndul său, se repartizează doar pentru oștile de cavalerie ale miriei, împărăția mea am auzit că totuși cetele de oști aflate acum în Moldova îl necăjesc și îl constrîng pe voievodul Moldovei cerînd de la el mai mult decît tainurile obișnuite.

Faptele de acest fel, contrare îngăduinței, se datoresc numai și numai nepăsării și delăsării bașbugului și căpeteniilor în privința tainurilor. De aceea, de azi încolo, în afară de cazul că se găsesc oști de cavalerie de mirie, cărora trebuie să li se dea orez, nu se îngăduie necăjirea și constrîngerea, contrar îngăduinței, a voievodului cel amintit mai sus cu cereri de orez și cafea sau cu alte cereri de acest fel.

Astfel, s-a dat înalta mea iradea ca să se aranjeze într-un fel potrivit, încît să vă mulțumiți cu tainurile obișnuite și să vă țineți departe de a cere mai mult. În această privință vizirul-serascher a fost sfătuit cu o altă ilustră poruncă de a mea. De aceea, și pentru tine, care ești bașbugul cel amintit mai sus, a fost emisă această poruncă a mea, purtătoare de înaltă glorie, și a fost trimisă prin ... [1].

Astfel, la sosirea ei, nu se cade ca, îndrăznind fapte nepotrivite așa cum s-a scris mai sus, contrare legii și obiceiului, să fie necăjit și constrîns, fără să fie nevoie, un voievod de țară care se ocupă de atîtea treburi importante.

Este clar că ivirea unor asemenea fapte se datorează numai și numai nepăsării și delăsării bașbugului și căpeteniilor.

De aceea, în afară de cazul că se găsesc oști de cavalerie de mirie, cărora li se dă orez, nu se mai îngăduie, de azi încolo, să fie necăjit și constrîns în acest fel voievodul cel amintit cu cereri de orez și de cafea sau cu alte cereri contrare îngăduinței.

Astfel, să depui toate eforturile tale și să arăți toată grija ta pentru aranjarea și reglementarea lor într-un fel potrivit, ca să vă mulțumiți cu tainurile obișnuite și să vă feriți de cereri mai multe.

Pe la mijlocul *(evasıt)* lui regeb din anul 1202.

De la tabăra din șesul Kemal-Çayırı.

Deasupra textului: „⟨Porunci⟩ separate vizirului başbug din Moldova, precum şi serascherului, pentru orez şi cafea şi ca să se dea orez numai ordiei miriei".

Suret, Bibl. Acad., ms. or. 343, f. 88, nr. 203. Rez. Cat., II, p. 362, nr. 1275.

---

[1] Loc alb.

263 **1788 aprilie 18** *(1202 receb 12)* **Kemal-Çayırı**

Scrisoare prin care marele vizir Iusuf paşa, amintind domnului Moldovei, Alexandru Ipsilanti, de aprobarea cererii de cumpărare de orz de la negustorii de Capan, confirmă totodată primirea arzului domnului în legătură cu cantităţile de orz rămase la Brăila şi arată bunăvoinţă faţă de cererile de oşti, de bani şi de orez ale domnului. De asemenea, îi comunică faptul că serascherului de la Ismail i s-a trimis poruncă în legătură cu asigurarea pazei şi apărării Moldovei de duşmani.

Voievodului Moldovei:

Întrucît, datorită crizei de orz în Moldova, aveai greutăţi în procurarea de orz pentru tainurile oştilor, fusese emisă cu cinste poruncă înaltă ca să iei orz de la corăbiile de Capan, dîndu-le în schimb grîu.

Am văzut şi am luat cunoştinţă de cuprinsul arzurilor tale, trimise de astă dată, în care arăţi că posesorii de zaherele şi-au transportat zaherelele lor, dar că totuşi în schela Brăilei se află încă vreo 1 300 chile de Brăila de orz.

De asemenea, vorbind şi despre mişcările de acum ale duşmanilor credinţei şi despre numărul mic de oşti din Moldova, ceri să se numească oşti pentru paza împrejurimilor. Totodată soliciţi să ţi se acorde înaltă bunăvoinţă, trimiţîndu-ţi-se foarte mulţi bani *(akçe)* pentru aranjarea treburilor cu care eşti însărcinat.

Potrivit cerinţelor bunăvoinţei noastre faţă de tine, dorim să aranjăm chestiunile pentru care ai intervenit. De aceea a fost emisă şi trimisă de astă dată o poruncă înaltă ca să schimbi cu grîu orzul acela aflat la schela pomenită mai sus.

Afară de aceasta, măria sa fericitul Ali paşa fiind cu slobozenie serascherul călăuzitor de victorie al acelor ţinuturi, atît paza Moldovei cît şi paza celorlalte serhaturi şi cetăţi din acele părţi sînt lăsate pe seama eforturilor sale. De aceea s-a scris de astă dată serascherului cel amintit şi el a fost sfătuit ca să depună străduinţe pentru asigurarea pazei şi apărării, trimiţînd, la nevoie, oşti, echipamente, muniţii şi zaherele.

De asemenea, dorim să asigurăm condiţii pentru creşterea, în toate privinţele, a eforturilor şi puterilor tale, în vederea aranjării treburilor poruncite. De aceea, cu voia celui Preaînalt, se va da de acum încolo învoire pentru întărirea ta, prin trimitere de bani *(akçe)*.

Astfel, s-a scris şi ţi s-a trimis, prin ... [1], această scrisoare pentru ca, atunci cînd vei lua cunoştinţă, să te grăbeşti să aduci la îndeplinire cerinţele priceperii, depunînd, de azi încolo, potrivit zelului şi devotamentului cu care eşti înnăscut, toate puterile tale pentru asigurarea pazei ţării amintite mai sus, în înţelegere cu sus-numitul serascher.

Cu voia celui Preaînalt, la sosirea ei să faci şi să procedezi aşa cum s-a scris mai sus. Salutare!

De la tabăra din şesul de la Kemal-Çayırı. La 12 B., anul 1202.

Deasupra textului: „Scrisoare-poruncă pentru tainurile oştilor, pentru orz şi răspuns la arzurile sosite din partea voievodului cel supus".

Suret, Bibl. Acad., ms. or., 343, f. 88, nr. 202. Rez. Cat., II, p. 362, nr. 1276.

---

[1] Loc alb.

264 **1788 aprilie 19** *(1202 receb 13)*

Raport despre scrisoarea prin care domnul Ţării Româneşti, Nicolae Mavrogheni, comunică vizirului date despre o victorie obţinută la Văleni asupra grănicerilor austrieci de oştile trimise sub comanda unor căpetenii turce, fiind prezent şi boierul Manolache.

Traducerea scrisorii în limba greacă, sosită supusului voievod al Ţării Româneşti, fiind pecetluită în colectiv de başbugul steagului din Nicopole şi de cei din suita steagului amintit mai sus: Ibrahim aga, Husein din Brăila şi boierul Manolache[1], trimişi de sus-numitul voievod în localitatea zisă Văleni[2]. Această hîrtie a fost trimisă de el către supusul său capuchehaia din ordia împărătească. La 13 regeb, anul 1202.

În hîrtia amintită mai sus se scrie că atunci cînd cei trei comandanţi de oşti musulmane, pomeniţi mai sus, au ajuns cu cei 5 000 de ostaşi călări şi pedeştri, daţi de voievodul respectiv, la locul numit Văleni *(Valeni)*, aflat la hotarul Braşovului, care face parte din ţara austriecilor[3], oştile pomenite au atacat străjile nemţeşti, precum şi vămile aflate la hotarul acela, că din partea ghiaurilor au apărut vreo 10 000 de ostaşi nenorociţi şi s-a dat bătălie şi că, mulţumită lui Allah, cei mai mulţi ⟨austrieci⟩ au fost nimiciţi, unii au fost răniţi, iar alţii au fugit, că dintre ei s-a pus mîna pe 40 de oameni vii *(dil)* şi pe vreo 30 de tigve, dar că, de astă dată, tigvele şi prinşii nu au putut sosi, întrucît oştile islamice au mers de la locul bătăliei cu zece ceasuri în interior, şi că, de aceea, tigvele şi prinşii amintiţi vor fi trimişi de aci încolo.

Arh. St. Buc., Microf., Turcia, r. 4, c. 3. Orig. TKSMA, nr. 11711.

---

[1] Probabil, Manole (Emanuel) Gianni-Ruset, care a devenit apoi domn al Moldovei.
[2] În text: *Hokna-Valeni.*
[3] De fapt, din Transilvania.

265 **1788 mai 1** *(1202 receb 25)*

Raport (Telhis) prin care un dregător otoman rezumă scrisoarea sosită din partea domnului Ţării Româneşti, Nicolae Mavrogheni, despre înfrîngerea duşmanilor, precum şi despre situaţia captivilor de război.

Aşa cum se scrisese şi se semnalase, mai înainte de aceasta, de către voievodul cel amintit mai sus, în cele pentru tabiele şi metereze, pe care

le construiseră austriecii în dreptul satului Văleni[1], de la hotarul Țării Românești, pătrunzînd austrieci, aceștia căutau să atragă de partea lor raialele din Țara Românească și, purtîndu-se ca niște beți, fuseseră cuprinși de gîndul de a da un atac peste noapte și de a face prădăciuni.

Îndată ce voievodul cel amintit a auzit că ei au gîndul nefast de a ocupa satul, precum și mănăstirea de acolo, atunci, în afară de oștile desemnate mai înainte de aceasta de către bașbugul din Țara Românească pentru paza orașului Ploiești *(Piloșet)* și a împrejurărilor sale, aflate la șase ceasuri depărtare de satul Văleni, au mai fost trimise pentru apărarea acelui sat: agalele a 13 steaguri *(bayrak)* de serdenghecitii, desemnate de agaua ordiei, beșliagaua de București, cu 30 de steaguri, dintre oștile de lefegii ale voievodului mai sus pomenit, binbași Ibrahim aga, Djafer aga din Rusciuc, cu 15 steaguri, și Hezargradi Kurd-Mustafa aga, cu 24 de steaguri.

Cînd peste 5 000 de ostași ghiauri josnici, călări și pedeștri, au apărut din partea Brașovului, cu gîndul de a ataca oștile desemnate, atunci, bizuindu-se pe preaînaltul Allah, oștile norocoase, care fuseseră numite, au început lupta și măcelul. Pe cei mai mulți dintre ghiaurii nenorociți i-au dat pradă săbiilor, iar pe vreo 56 dintre ei i-au luat prizonieri, legîndu-i strașnic. Afară de aceștia, 65 de tigve de ale lor au căzut de otrăvurile gaziilor cei iuți, iar cei scăpați de săbii au fugit. De aceea oștile desemnate i-au urmărit pînă în apropiere de jumătate de ceas de Brașov. Pe drum, ele au incendiat cîteva sate pustii, ai căror locuitori fugiseră, și au dărîmat tabielele și meterezele lor. Apoi s-au întors cu biruință și cu noroc și au intrat în satul Văleni.

El mai scrie că doi dintre prizonierii luați de la austrieci în lupta amintită erau căpetenii *(kapudan)*. Unul dintre ei, împreună cu 42 de prizonieri și cu cele 65 de tigve, a fost trimis la ordia împărătească prin supusul Mehmed, ciohodarul măriei sale marelui vizir[2], care venise la cetățile Ada⟨Kaleh⟩ și Belgrad pentru zaherele. Celălalt comandant fiind rănit, acesta va fi trimis cînd i se va lecui rana.

Astfel scrie sus-numitul voievod într-o scrisoare *(kaime)* și într-o depeșă *(șukka)* a sa.

Deasupra textului: „Rezumatul corespondenței sosite din partea voievodului Nicolae Mavrogheni, voievodul de acum al Țării Românești. 25 regeb, anul ⟨1⟩202".

Arh. St. Buc., Microf. Turcia, r. 4, c. 314—316. Orig., TKSMA, E. 5357.

---

[1] *Valen*, Vălenii de Munte.
[2] Kodja-Iusuf pașa.

266 **1788 iunie 25** *(1202 ramazan 21)*

Firman prin care sultanul Abdul-Hamid I poruncește domnului Țării Românești, Nicolae Mavrogheni, să folosească cum va crede de cuviință proprietățile din Țara Românească ale fostului domn al Moldovei, Alexandru Mavrocordat-Firaris, care fugise. Mai înainte, Nicolae Mavrogheni

trimisese inventarul acestor averi și primise poruncă pentru vînzarea lor în folosul miriei sau pentru consumarea produselor obținute.

Pildă printre emirii neamului Mesiei, demn de încredere printre mai marii celor de credința lui Iisus, voievodul de acum al Țării Românești, voievodul Nicolae Mavrogheni[1], sfîrșitul să-ți fie cu noroc!

Cînd va sosi înalta parafă împărătească, să-ți fie cunoscut că din defterul și din arzurile *(ma'ruzat)* sosite mai înainte de aceasta din partea ta, care ești voievodul arătat, reieșind clar că sînt foarte multe proprietățile pe care le are în Țara Românească voievodul fugar *(Firari)* din Moldova[2], ți se ceruse cu poruncă purtătoare de înaltă glorie ca, potrivit defterului, proprietățile acelea să fie vîndute din partea miriei către cei care le solicită sau, cel puțin, să fie luate pentru moment în stăpînire produsele lor. În clipa de față este clar că ai cheltuieli mari pentru administrarea treburilor ostășești și este necesar să ți se ușureze treburile cu ajutorul și cu sprijinul dat din partea Înaltei Împărății.

Afară de aceasta, s-a dovedit că averile mai sus pomenite se compun și din foarte multe produse.

De aceea, datorită devotamentului și zelului tău și numai potrivit cerințelor bunăvoinței mele împărătești în privința ta, proprietățile respective fiind dăruite și acordate ție, din partea împărăției mele, a fost emisă și trimisă această poruncă a mea purtătoare de înaltă glorie pentru a ți se aduce la cunoștință care anume este situația.

Astfel, cînd, la sosirea ei, vei lua cunoștință, așa cum s-a scris mai sus, că, datorită devotamentului și zelului tău și numai potrivit cerințelor bunăvoinței mele împărătești în privința ta, proprietățile amintite ți-au fost dăruite și acordate ție, din partea împărăției mele, atunci, luînd proprietățile pomenite mai sus în stăpînire după voia ta și așa cum dorești, să depui sforțări și strădanie pentru îndeplinirea și aranjarea, așa cum se cere, ale treburilor lăsate pe seama eforturilor tale.

Astfel, cînd va sosi ilustra mea poruncă, îți cer să procedezi potrivit cuprinsului acestei ilustre porunci purtătoare de înaltă glorie, care a fost emisă cu cinste în această privință. Așa să știi și să dai crezare ilustrului semn!

Scris în a 21-a zi ⟨de ramazan⟩ din anul 1202.

Însemnarea: „Suretul firmanului purtător de înaltă glorie. A fost copiat de acolo unde se afla".

Suret, Arh. St. Buc., ms. rom. nr. 15, f. 94 (doc. în l.turcă); *scris: neshi*, cu trad. în l. rom. și l. greacă. Rez. Cat., II, p. 362, nr. 1277.

---

[1] *Mavroyani Nikola.*

[2] Alexandru Mavrocordat-Firaris.

267 **1788 iulie 29** *(1202 șevval 25)*

Iarlîc prin care hanul Șehbaz Ghirai cere ca boierul spătar Alexandru Rășcanu să nu fie supărat de nimeni, el fiind serdar la Chișinău și demn

de respect pentru serviciile aduse. Îl desemnase domnul Moldovei, Manole Gianni-Ruset, și îl confirmase hanul.

Hüve!

Motivul scrierii acestui ilustru iarlîc *(yarlık)* al măriei sale hanul este următorul:

Boierul spătar, Alexandru Rășcanu, purtătorul acestui iarlîc al nostru, avînd, din trecut și pînă acum, purtări bune și dovedite și mulțumitoare și fiind priceput în treburile raialei, precum și în cîrmuirea serviciilor pe care le are în seama sa și, de asemenea, depunînd sforțări și zel în slujbele pentru care a fost desemnat și, totodată, fiind unul dintre vechii slujitori ai noștri care a fost folosit și în serviciile marilor noștri hani înaintași, este vrednic și merită să fie folosit în slujbe ostășești *(zabitlik)*.

De aceea, dîndu-se învoire și îngăduință din partea persoanei noastre de han ca el să fie numit și desemnat ca serdar în tîrgul Chișinău, s-a scris și s-a emis acest iarlîc al meu, purtător de fericire, dîndu-se în mîna sus-numitului boier potrivit senetului dat din partea măriei sale devotatului și onoratului și înaltului voievod de acum al Moldovei[1], mărețul emir[2], cuprinzînd numirea sa ca serdar. Am poruncit ca, atunci cînd va fi văzută porunca mea în mîna sus-numitului, să se știe că boierul *(biyar)* pomenit, avînd legături cu noi, a fost numit acum serdar. De aceea nu îngădui de loc ca el să fie supărat, împotriva legii și regulilor, fie de noi, fie de frații noștri prinți *(selâtin)* și fie de către alții, prin cerere de dări, fără senet, prin cerere de cai de menzil sau de olăcie *(ulak)* sau prin cerere de care sau prin cerere de conăcire *(konak)* și altele de acest fel.

Afară de acestea, atît bölükbașiul aflat în orașul amintit mai sus, cît și raialele orașului respectiv, știindu-l pe sus-numitul ca serdar și căpetenie, să nu schimbe nimic și să nu facă ceva contrar regulilor care se respectă din trecut și pînă acum, ci să procedeze în înțelegere cu el.

De asemenea, și sus-numitul, la rîndul său, știindu-se pe el serdar în tîrgul Chișinău, să nu arate cusur în respectarea regulilor și obiceiurilor vechi ale raialelor și să asigure mereu liniștea lor și să aprobe cererile acestora. Și raialele, la rîndul lor, să procedeze potrivit cerințelor iarlîcului și să se țină departe și să se ferească de contrariul. Așa să se știe!

La 25 L., anul 1202.

Semnătură: indescifrabilă.

Sigiliu: Hanul Șehbaz Ghirai[3], fiul lui Arslan Ghirai.

Arh. B.C.S., fd. St. Georges, pach. CCLXXIV/9, nr. 141. Orig., sigiliu oval; scris: *yeni-divani*; însemnare (pe verso). Rez. Cat., II, p. 363, nr. 1279.

---

[1] În document apare *Eflak* (Țara Românească), în loc de *Bogdan* (Moldova).

[2] Manole Gianni-Ruset, domn al Moldovei.

[3] Hanul Șehbaz Ghirai, fiul lui Arslan Ghirai, fusese desemnat ca han în părțile Kubanului, iar în timpul războiului ruso-austro-turc dintre anii 1787—1792 a activat în părțile Bugeacului.

Iarlîc prin care hanul Șehbaz Ghirai, fiul lui Arslan Ghirai, promite că nimeni nu va conăci în locuința boierului Alexandru Rășcanu din Iași și nu se va amesteca la moșiile sale din împrejurimi.

Motivul scrierii ilustrului iarlîc hănesc este următorul:

Boierul cu numele de Alexandru[1], care este purtătorul iarlîcului nostru, fiind unul dintre boierii aflați în serviciul măriei sale devotatului și înaltului voievod, emirul onorat al Moldovei[2], s-a scris iarlîcul nostru și s-a trimis pentru ca noi și alții să nu conăcim în locuința sa din oraș și să nu ne gîndim să ne amestecăm la viile și grădinile și la avuțiile și la proprietățile sale din împrejurimile orașului sau să le atăcăm.

Am poruncit ca, atunci cînd sus-numitul va primi în mîna sa porunca mea, să nu conăciți în locuința boierului cel amintit mai sus și să nu puneți mîna pe viile și grădinile sau pe avuțiile și proprietățile sale. Nefăcînd contrariul, să procedați conform iarlîcului. Așa să știți!

La 25 L., anul 1202.

Semnătură: indescifrabilă.

Sigiliu: Hanul Șehbaz Ghirai, fiul lui Arlan Ghirai han[3].

Arh. B.C.S., fd. St. Georges, pach. CCLXXIV/9, nr. 135. Orig., sigiliu oval; scris: *neshi-rik'a*: însemnare. Rez. Cat., II, p. 362—363, nr. 1278.

---

[1] Alexandru Rășcanu, serdar de Chișinău.

[2] În doc. apare *Eflak* (Țara Românească), în loc de *Bogdan* (Moldova). Este vorba de Manole Gianni-Ruset.

[3] Vezi și doc. 267.

269 1788 august 13—22 *(1202 zilka'de, evasıt)*

Fiman prin care sultanul Abdul-Hamid I comunică domnului Țării Românești, Nicolae Mavrogheni, iradeaua împărătească de a fi scutiți, pe timp de trei ani, de gizia și de alte dări, locuitorii satului Ghecet, din fața Cladovei, pentru ajutorul acordat oștilor otomane în trecerea lor dintr-o parte într-alta.

Poruncă pentru voievodul Țării Românești, voievodul Nicolae Mavrogheni:

Întrucît, în afară de satul Ghecet[1], din fața Cladovei[2], și celelalte sate din împrejurimi formează locuri de trecere pentru ostași, de aceea raialele de acolo se împrăștiaseră și se risipiseră. Cu toate acestea, raialele din satul zis Ghecet, suportînd felurite greutăți, au slujit din greu, îndeplinind nevoile oștilor care se duc și se întorc. Astfel, ele trebuie să fie ferite și ocrotite în toate privințele.

De aceea, acordîndu-li-se mila și îndurarea mea împărătească, s-a dat înalta mea iradea împărătească pentru ca raialele din satul Ghecet, amintit mai sus, să fie scutite și libere pe timp de trei ani, de gizaua șeriatului și de toate celelalte dări pe care trebuiau să le achite.

Astfel, tu, care ești voievodul cel pomenit mai sus, să nu ceri de la raialele din satul amintit, pe timp de trei ani, unul după altul, gizia sau alte dări, potrivit iradelei mele împărătești, așa cum s-a scris mai sus, și să depui eforturi și să fii atent pentru ocrotirea și protejarea lor în toate privințele. De asemenea, să le dai din partea ta senet, după cum va fi nevoie, precum că timp de trei ani nu se vor cere de la ele gizia și dări, încît să te grăbești să depui strădanie și zel cu cel mai mare devotament în slujbele trebuincioase.

Pe la mijlocul lui Za., anul 1202.

Suret, Bibl. Acad., DLXXXI/107-a; cu trad. franc. și legalizări (nr. 107). Rez. Cat., I, p. 111, nr. 421.

---

[1] *Geçit-Köyü*, „Satul Ghecet", adică „Satul de trecere".
[2] În text: *Feth-ül-Islâm*.

270 **1788 septembrie 26** *(1202 zilhicce 25)*

Buiuruldu prin care prințul Selim cere demnitarilor otomani aflați între Nicopole și Tîrnovo ca nimeni să nu se atingă de boierul Manolache Brîncoveanu și de medicul Djurdjaki, care se duceau să locuiască cu familiile lor în satul Arnabud din cazaua Tîrnovo.

Hüve !

Voi, răspînditorii șeriatului, virtuoșii cadi-efendii și naibiefendii, aflați în cazalele de pe drumul de la Nicopole și pînă al Tîrnovo, să vă crească virtuțile !, precum și voi, distinșii printre cei de o seamă cu voi, care sînteți vechili și ceilalți ofițeri *(zabit)* și slujbași, vi se face cunoscut că boierii purtători ai acestui buiuruldu, boierii cu numele de Brîncoveanu-oglu Manolache și medicul Djurdjaki, care sînt locuitori din orașul București *(Bükreș)* și locuiesc de multă vreme, de nevoie, la Nicopole, au pornit la drum ca să șadă și să locuiască cu familiile lor în satul Arnabud, dependent de cazaua Tîrnovo.

De aceea s-a dat în mîinile lor acest buiuruldu de liberă trecere ca susnumiții și familiile lor și copiii lor, precum și slujitorii și paznicii aflați lîngă ei să nu fie împiedicați în călătoria lor. De asemenea, să nu se amestece nimeni în treburile lor, în nici un chip, și să nu fie supărați.

Cu ajutorul lui Allah cel preamăreț, s-a dat acest buiuruldu pentru ca, așa cum s-a scris, pe drum, nimeni să nu împiedice trecerea sus-numiților boieri și a familiilor și a copiilor lor și nici a slujitorilor lor sau a paznicilor aflați lîngă ei.

La 25 Z., anul 1202.

Sigiliu : Selim[1], supusul, 1202 . . .

Arh. B.C.S., fd. Kogălniceanu, pach. LXXVIII/1, nr. 4. Orig., semnătură și sigiliu oval: *Selim*... 1202, scris: *divani*. Rez. Cat., II, p. 363, nr. 1280.

---

[1] *Selim*, prinț, Selim al III-lea.

Firmanul sultanului Selim al III-lea prin care se cere demnitarilor otomani din Tîrnovo trimiterea celor opt boieri (din Țara Românească) la ordia împărătească în vederea obținerii unor știri de la aceștia.

Hüve !

Pildă printre cadii și judecători, izvor de virtute și elocvență, cadiul de Tîrnovo, să-ți crească virtutea !, și alesul *(muhtar)* cazalei amintite, onorat printre cei de o seamă cu tine, precum și celelalte căpetenii, să vă crească norocul !

Cînd va sosi înalta parafă imperială, să știți că s-a dat înalta mea iradea pentru aducerea la ordia mea împărătească a celor opt boieri, dintre boierii Țării Românești, care locuiesc la Tîrnovo[1]. De aceea a fost emisă anume și trimisă această ilustră poruncă a mea, dîndu-se firmanul meu ca voi, care sînteți cadiul și ceilalți, amintiți mai sus, să vă străduiți să-i trimiteți pe boierii amintiți la ordia mea imperială, numind lîngă ei oameni de încredere și dîndu-i pe seama lui . . .[2], să-i crească norocul !, el fiind însărcinat pentru aducerea lor în partea aceasta.

Astfel, s-a emis firmanul purtător de înaltă glorie pentru ca, atunci cînd veți afla că se cere ca ei să vină cu o zi mai devreme la ordia mea împărătească, pentru unele întrebări și răspunsuri, să depuneți sforțări, la sosirea ilustrei mele porunci, și să aveți grijă în vederea trimiterii celor opt indivizi amintiți la ordia mea împărătească, numind oameni lîngă ei și dîndu-i pe seama celui pomenit mai sus, care a fost desemnat.

Astfel, cînd va sosi . . .[2], vă poruncesc să procedați și să faceți potrivit cuprinsului măreț al firmanului care a fost emis cu cinste în această privință și care cere supunere și ascultare. Așa să știți și dă dați crezare ilustrului semn ![3].

Scris pe la mijlocul *(evasıt)* lunii zilka'de din anul 1204.
În tabăra din șesul Rusciuc.

Suret, Arh. B.C.S., fd. Kogălniceanu, pach. LXXVIII/6, nr. 8; legalizat cu sigiliul și semnătura lui Ismail Zühdi, cadiu de Rusciuc; scris: *yeni-divani*. Rez. Cat., II, p 365, nr. 1289.

---

[1] Pentru numele boierilor exilați de Nicolae Mavrogheni, v. N. Iorga, *Istoria românilor*, vol. VIII, București, 1938, p. 48—49.
[2] Loc alb.
[3] Vezi și Constantin Erbiceanu, *Cronicarii greci care au scris despre români în epoca fanariotă*, București, 1888, p. 261—262.

272 1790 august 22—31 *(1204 zilhicce, evasıt)* Giurgiu

Firman prin care sultanul Selim al III-lea poruncește autorităților otomane din Adrianopol și celor aflați în drum, pînă la cazaua Tîrnovo, ca familiile unor boieri din Țara Românească, care locuiau în cazaua Tîrnovo, să fie transportate din Adrianopol în satul Arnavud, din cazaua respectivă,

asigurîndu-se cele necesare transportului și pazei lor, așa cum ceruse fostul domn al Moldovei, Alexandru Mavrocordat-Delibei.

Mevlana, cadiul de Adrianopol, ...[1], și bostangibașiul de Adrianopol, ..., [1] și cadiii și naibii aflați pe drum, în cazalele de la Adrianopol și pînă la Tîrnovo, ...[1], căpeteniile și intendenții de orașe, să vă crească norocul!

Cînd va sosi înalta parafă imperială, să știți că boierii din Țara Românească, ale căror nume se știu și care, mai înainte de aceasta, primiseră poruncă să locuiască la Adrianopol și în satul Arnavud, [2] dependent de cazaua Tîrnovei, arată, din trecut și pînă acum, cinstea și devotamentul lor, trebuincioase închinării lor ca supuși nemusulmani. Îndeplinind slujbele primite, ei depun eforturi pentru întărirea convingerii Înaltului Devlet și pentru mulțumirea padișahului. Astfel, dorința împărătească este ca familiile și copii lor să trăiască în tihnă și să ducă o viață liniștită. De aceea s-a dat înalta învoire ca familiile și copiii lor, aflați la Adrianopol, să fie transportați în satul cel amintit mai sus.

Astfel, voievodul Iskerlet-zade Alexandru, [3] fost voievod al Moldovei, pildă printre emirii neamului Mesiei, sfîrșitul să-i fie cu noroc!, a cerut cu raport scris emiterea unei ilustre porunci pentru ca, pregătindu-se carele și celelalte lucruri necesare, ei să fie aduși teferi și sănătoși și cu pază și cu ocrotire, din caza în caza. De aceea s-a dat firmanul meu ca să se procedeze potrivit celor arătate.

Astfel, voi, care sînteți cadiul de Adrianopol și bostangibașiul de Adrianopol, cînd veți afla că în privința celor care arată devotament de acest fel față de Înaltul Devlet al meu, dorința mea împărătească și hotărîtă este ca familiile și copiii lor să stea în tihnă și să se bucure de bunăvoința și de ocrotirea mea împărătească și, de asemenea, cînd veți lua cunoștință că nu îngădui, în nici un fel, să fie atacate avuțiile și viețile lor sau ei să fie persecutați într-un alt chip, atunci, la sosirea ilustrei mele porunci, să depuneți eforturi și să vă grăbiți, așa cum s-a scris, să pregătiți carele și celelalte lucruri necesare familiilor și copiilor boierilor amintiți mai sus și, asigurînd cele trebuincioase pazei și ocrotirii lor, să-i aduceți teferi și sănătoși în satul pomenit, ferindu-vă foarte mult de ivirea faptelor de nerespectare a pazei lor, ceea ce contravine îngăduinței mele împărătești.

De asemenea, s-a emis firmanul meu purtător de glorie măreață pentru ca și voi, care sînteți cadiii și naibii cazalelor de pe drum, precum și intendenții de orașe și celelalte căpetenii, de care s-a amintit mai sus, să aveți grijă și să fiți atenți în această privință, așa cum s-a scris mai sus și așa cum s-a arătat cu amănunte, și, depunînd zel pentru trecerea lor fără necazuri prin ținuturile voastre și ferindu-vă de a permite ivirea unor cazuri de supărare și persecutare sau de atacuri asupra avuției și sufletului și onoarei lor, din partea cetelor de răufăcători sau din partea ostașilor, să-i ocrotiți și să-i protejați în timpul poposirii lor și să vă abțineți și să vă feriți de contrariul îngăduinței mele împărătești.

Astfel, cînd va sosi ...[3], vă poruncesc să procedați și să faceți potrivit cuprinsului firmanului care a fost emis cu cinste în această privință și care cere supunere și ascultare deplină și să vă feriți și să dați crezare ilustrului semn!

Scris pe la mijlocul *(evasıt)* lunii zilhidjge cea ilustră din anul 1204. La tabăra din şesul Giurgiu.

Suret, Arh. B.C.S., fd. Kogălniceanu, pach. LXXVIII/6, nr. 9; legalizat de Halil, cadiu de Rusciuc; scris: *divani*. Rez. Cat., II, p. 366, nr. 1291.

---

[1] S-a renunţat la unele formule de adresare *(elkab)*.

[2] După 15 aprilie 1789 boierii români aflaţi în sudul Dunării s-au împărţit în două: unii au rămas în satul Arvanitochori *(Arnabud* sau *Arnavud)*, de lingă Tîrnovo, iar alţii s-au dus la Adrianopol *(Edirne)*. V. şi C. Erbiceanu, *op. cit.*, p. 261.

[3] Alexandru Mavrocordat-Delibei, fost domn al Moldovei (1782—1785), candidat la domnia Ţării Româneşti în 1790, dar nu a ocupat scaunul domnesc (C. Erbiceanu, *op. cit.*, p. 262).

273 — 1790 august 22—31 *(1204 zilhicce, evasıt)* Giurgiu

Firman prin care sultanul Selim al III-lea porunceşte autorităţilor otomane din Tîrnovo să asigure liniştea celor 17 boieri munteni care locuiau în satul Arnavud, din cazaua Tîrnovo, împreună cu familiile şi cu copiii lor, întrucît arătaseră devotamentul lor faţă de turci în timpul războiului. Fostul domn al Moldovei, Alexandru Mavrocordat-Delibei, candidat la domnia Ţării Româneşti, intervenise ca ei să se bucure de toată liniştea şi siguranţa în satul respectiv.

Pildă printre cadii şi judecători, izvor de virtute şi elocvenţă, mevlana, cadiul de Tîrnovo, să-ţi crească virtutea ! şi, voi, aleşii printre cei de o seamă cu voi, intendentul oraşului şi voievodul *(voyvoda)* oraşului şi celelalte feţe, să vă crească norocul !

Cînd va sosi înalta parafă imperială, să vă fie cunoscut că, în războiul trecut[1], ca şi în alte timpuri, arătîndu-se în repetate rînduri şi devenind clare devotamentul şi credinţa celor 17 boieri, care fac parte dintre boierii Ţării Româneşti, se dăduse în mod hotărît iradeaua mea împărătească în sensul că ei să locuiască în satul Arnavud, dependent de cazaua Tîrnovo, împreună cu familiile şi cu copiii lor, şi să stea acolo în deplină siguranţă şi linişte.

De aceea, ocrotirea şi protejarea, cum se cuvine, a celor de acest fel, devotaţi faţă de înalta mea împărăţie, precum şi asigurarea fericirii lor sînt dorinţe ale împărăţiei mele. Întrucît fostul voievod al Moldovei, Iskerletzade Aleksandru[2], pildă printre emirii neamului Mesiei, sfîrşitul să-i fie cu noroc !, a cerut prin raport scris emiterea unei ilustre porunci de a mea pentru ca nimeni dintre locuitori şi din ceata de ostaşi sau dintre ceilalţi să nu atace satul respectiv, în care locuiesc ei, şi să nu se îngăduie trecerea ostaşilor prin satul cel amintit şi, de asemenea, păzîndu-i şi ocrotindu-i aşa cum trebuie, să se găsească mijloacele pentru ca ei să fie în siguranţă şi în linişte. De aceea s-a dat firmanul meu spre a se proceda întocmai.

Astfel, a fost emis firmanul meu purtător de glorie în sensul ca, în privinţa boierilor de acest fel, ale căror purtări şi devotamente s-au arătat şi s-au adeverit de nenumărate ori, dorinţa mea împărătească este aceea de a se depune eforturi şi străduinţe pentru ca, sub binevoitoarea umbră a împărăţiei mele, ei să fie ocrotiţi şi protejaţi, iar familiile şi copiii lor să fie în siguranţă.

De aceea cînd voi, care sînteți cadiul și intendentul și voievodul, precum și ceilalți, amintiți mai sus, veți lua cunoștință, ei să nu fie atacați în nici un fel, din partea locuitorilor și ostașilor sau din partea altora, fie ei în persoană, fie familiile și copiii lor, așa cum s-a arătat mai sus, iar cetele de ostași să nu circule prin satul respectiv. De asemenea, depunînd toate eforturile și străduințele pentru paza și ocrotirea lor, așa cum se cuvine, să vă feriți foarte mult de fapte contrare îngăduinței mele împărătești, ca și de neglijență sau nepăsare, precum și de fapte care duc la tulburarea liniștii și siguranței lor.

Cînd vă va sosi, vă poruncesc ca, procedînd potrivit cuprinsului firmanului care a fost emis cu cinste în această privință și care cere supunere și ascultare, să vă feriți foarte mult și să vă țineți departe de contrariul. Așa să știți și să dați crezare ilustrului semn!

Scris pe la mijlocul *(evasıt)* lunii zilhidjge cea onorată, din anul 1204. De la tabăra din șesul Giurgiului.

Bibl. Acad., DCXXXI/7. Orig. cu tugra; scris: *yeni-divani*, pe verso: însemnări. Rez. Cat., I, p. 114—115, nr. 440.

---

[1] Dintre anii 1768—1774 (războiul ruso-turc) sau din perioada războiului ruso-austro-turc care a început în anul 1787.

[2] Alexandru Mavrocordat-Delibei.

274 — 1790 august 22—31 *(1204 zilhicce, evasıt)* Giurgiu

Firman prin care sultanul Selim al III-lea poruncește autorităților otomane din Tîrnovo pentru ca cei 17 boieri, refugiați din Țara Românească, să locuiască cu familiile lor în satul Arnavud, din cazaua Tîrnovei, potrivit rugăminții lor și cererii fostului domn al Moldovei, Alexandru Mavrocordat-Delibei ⟨candidat la domnia Țării Românești⟩.

Hüve !

Pildă printre cadii și judecători, izvor de virtute și de elocvență, cadiul de Tîrnovo, să-ți crească virtutea, și distinșii printre cei de o seamă cu voi, comandanții și intendenții și intendentul orașului, să vă crească norocul!

Cînd va sosi înalta parafă imperială, să știți că cei 17 boieri cunoscuți, dintre boierii Țării Românești, care primiseră mai înainte de aceasta poruncă, prin înaltul firman, să locuiască la Tîrnovo, arătaseră și prezentaseră, din trecut și pînă acum, devotamentul și credința lor, potrivit închinării lor ca supuși nemusulmani, iar în timpul campaniei trecute[1], cu gîndul de a nu vedea fețele dușmanilor, părăsiseră patria și avuțiile lor și bunurile și pe prietenii lor, dar, luîndu-și familiile și copiii, au locuit în alte părți și au intrat în datorii și necazuri, adeverind și cu acest prilej devotamentul și credința lor, cuvenite, încît a devenit clar că ei sînt demni de milă și merită grijă și benefaceri. De aceea Iskerlet-zade Alexandru[2], pildă printre emirii neamului Mesiei, fost voievod al Moldovei, sfîrșitul să-i fie cu noroc!, arătase printr-un raport precum că ei se roagă pentru emiterea unei porunci glorioase de a mea, în sensul ca, anulîndu-se ilustra poruncă emisă cu hotărîre și cu cinste în vederea șederii la Tîrnovo a boierilor amintiți mai sus și punîndu-i în libertate, ei să nu mai fie socotiți, de azi încolo, ca reținuți și pentru ca,

fără a fi împiedicaţi de a locui în satul Arnavud, dependent de cazaua Tîrnovei, să se depună eforturi ca să fie ocrotiţi şi protejaţi mereu. El mai ceruse ca, în privinţa lor, să se acorde înalta mea bunăvoinţă.

Se ştie şi este clar că boierii aceia fiind dintre credincioşii Înaltului Devlet al meu, ei să fie liniştiţi sub binefăcătoarea mea umbră împărătească şi să locuiască, feriţi de orice necazuri, în satul Arnavud, dependent de cazaua Tîrnovei. De asemenea, anulîndu-se cele cuprinse în ilustrul meu firman emis cu hotărîre, mai înainte de aceasta, în vederea şederii lor la Tîrnovo, ei sînt, de azi încolo, liberi în toate privinţele.

De aceea, dîndu-se firmanul meu ca să se procedeze potrivit celor arătate, a fost emis firmanul meu glorios pentru ca voi, care sînteţi cadiul şi ceilalţi, amintiţi mai sus, cînd veţi lua cunoştinţă, să vă feriţi, de azi încolo, de a-i persecuta şi de a-i necăji pe cei amintiţi mai sus, ţinînd seama de anularea poruncii. De asemenea neîmpiedecîndu-i de a locui cu familiile şi cu copiii lor în satul pomenit mai sus, să depuneţi eforturi pentru a le asigura liniştea şi bunăstarea şi, ocrotindu-i şi protejîndu-i, să vă feriţi şi să vă ţineţi departe de a vă amesteca fie în treburile sus-numiţilor, fie ale familiilor sau copiilor lor.

Astfel, cînd vă va sosi, vă poruncesc ca, procedînd şi făcînd potrivit cuprinsul firmanului meu, care a fost emis cu cinste în această privinţă şi care cere supunere şi ascultare deplină, să vă abţineţi şi să vă feriţi foarte mult de contrariul. Aşa să ştiţi şi să daţi crezare ilustrului semn!

Scris pe la mijlocul *(evasıt)* lunii zilhidjge cea ilustră, din anul 1204. La tabăra din şesul Giurgiului.

Suret, Arh. B.C.S., fd. Kogălniceanu, pach. LXXVIII/6, nr. 6; legalizat cu semnătură şi sigiliu *(Halil, cadiu de Rusciuc)*; scris: *rik'a-divani*. Rez. Cat., II, p. 365, nr. 1290.

---

[1] Dintre anii 1768—1774 sau după anul 1787.
[2] Alexandru Mavrocordat-Delibei.

275 — 1790 septembrie 19 Giurgiu

Actul de armistiţiu încheiat între Poarta otomană şi Austria, ca urmare a convenţiei din 27 iulie 1790 de la Reichenbach dintre împuterniciţii Austriei şi Prusiei, în legătură cu încetarea stării de beligeranţă dintre Imperiul otoman şi Austria, convenţie acceptată şi de Poartă. Acest act de armistiţiu a fost semnat de prinţul de Saxa-Coburg, feldmareşalul armatelor imperiale, de marele vizir Şerif-Hasan paşa şi de împuternicitul Prusiei, contele de Lucchesini (Lusi), mediator. Unele articole privesc Ţara Românească.

Art. I. ⟨Se referă la încetarea ostilităţilor cu începere de la 19 septembrie 1790⟩.

Art. II. ⟨Cazurile de încălcare nu vor fi luate în consideraţie, urmînd a se recupera toate pagubele⟩.

Art. III. ⟨Propuneri de a se accelera încheierea păcii, care să intre în vigoare pînă la sfîrşitul lunii mai 1791⟩.

Art. IV. Potrivit angajamentelor luate de cele două înalte părţi, armatele austriece şi otomane, adunate faţă în faţă, devenind nu numai inutile dar

şi împovărătoare pentru cele două părţi, vor fi retrase de o parte şi de alta, nelăsîndu-se la frontiere decît trupele care se află aici în timp de pace, necesare pentru siguranţa provinciilor.

În consecinţă, serenissimul prinţ de Saxa-Coburg nu va păstra în Ţara Românească decît un corp suficient pentru a menţine aici ordinea şi liniştea, iar trupele austriece, oricare ar fi ele, nu vor intra, nici în număr mare, nici în număr mic, pe teritoriile de la Turnu, Giurgiu şi Brăila.

De asemenea, reciproc, excelenţa-sa marele vizir, la rîndul său, nu va păstra în parte aceasta a Dunării, de-a lungul frontierei Ţării Româneşti, decît garnizoanele necesare celor trei fortăreţe, Turnu, Giurgiu şi Brăila, atît cît va fi nevoie pentru paza acestei ultime localităţi, în vederea luării de măsuri pentru a continua, din nenorocire, războiul cu Rusia, dar trupele care vor compune aceste garnizoane, ca şi celelalte trupe otomane, oricare ar fi ele, nu vor pătrunde, nici în număr mare, nici în număr mic, în hotarele Ţării Româneşti şi în celelalte districte ocupate de austrieci. Fiecare va naviga liber cu vase şi cu corăbii pe Dunăre, de-a lungul malurilor ocupate de trupele părţii sale, dar fără să se apropie de malul ocupat de trupele celeilalte părţi, nici să debarce aici, în afară de cazurile de furtună sau de accident neprevăzut, cînd se promite, în mod reciproc, orice ajutor ce se cuvine prieteniei şi omeniei. De asemenea, va fi permis să se remorcheze acolo, dintr-o parte şi alta, corăbiile, atunci cînd navigaţia pe Dunăre o impune.

Art, V. ⟨Se propune să se cadă de acord asupra locului unde se va ţine congresul de pace, luîndu-se toate măsurile de securitate a tratativelor⟩.

Art. VI. ⟨Se hotărăşte reluarea comerţului de ambele părţi, din ziua semnării armistiţiului, cu garantarea libertăţii circulaţiei⟩.

Declarăm, pentru şi în numele măreţului nostru rege şi stăpîn, admise şi acceptate cele şase articole de mai sus, promiţînd să le menţinem şi să facem să fie menţinute şi respectate pe toată întinderea hotarelor.

Fapt pentru care am semnat cu mîna noastră şi am pus sigiliile noastre.

Semnat: — Prinţul Coburg.
— Şerif-Hasan paşa, mare vizir.
— Lusi.

Ed. trad. franc., Hurmuzaki, *Documente...*, VII, nr. VII, p. 521—523 (Apendice).

276 **⟨1790, după septembrie 19⟩**

Teşcherea prin care Mehmed, mustasarrîf de Köstendil şi aflat în faţa oştilor austriece, confirmînd primirea unei scrisori de la un comandant austriac cu propunerea de a anunţa reciproc, cu trei zile înainte, reînceperea războiului, îi comunică hotărîrea seraschierului otoman de a face acest lucru chiar şi cu zece zile înainte, dacă va sosi poruncă pentru reluarea operaţiunilor militare.

Înălţimii sale stimatul, modestul şi norocosul comandant:

După prezentarea cuvenitelor saluturi şi urări de bine, vă facem cunoscut cu sinceritate şi cu prietenie că a sosit încoace scrisoarea *(varaka)* voastră trimisă în partea noastră. Am aflat din ea că întăriţi respectarea înţelegerii şi vă rugaţi ca, la reînceperea luptei, să vă dăm aceasta de ştire cu trei zile înainte, iar voi, la rîndul vostru, să faceţi la fel pentru partea noastră. După

ce am aflat de aceasta, am făcut-o arz şi am explicat-o la picioarele măriei sale efendiului nostru serascherul cel fericit şi purtător de victorie şi binevoitor.

Contrar înţelegerii, voi aţi pricinuit pagube în partea noastră, dar noi nu v-am pricinuit deloc pagube şi supărări. Voi aţi scris că veţi da de ştire cu trei zile înainte.

S-a scris această teşcherea a noastră şi vi s-a trimis domniei voastre, care sînteţi comandant, cu arătarea faptului că măria sa efendiul nostru, serascherul cel pomenit mai sus, promite cu generozitate şi dă porunca sa vizirală ca să se dea de veste cu zece zile înainte, atunci cînd va veni de la înalta împărăţie firman purtător de înaltă glorie.

Cînd vă va sosi cu voia celui preaînalt, să ştiţi, aşa cum s-a scris mai sus, că din partea noastră nu s-a ivit pînă acum nimic contra înţelegerii şi hotărîrii noastre şi sîntem credincioşi şi hotărîţi faţă de înţelegerea noastră şi o menţinem.

Voi aţi cerut să se dea de ştire cu trei zile înainte. Să ştiţi că, atunci cînd va sosi firman de la înalta împărăţie, vi se va da de ştire cu zece zile înainte. Să nu fiţi cuprinşi de gînduri şi să nu vă agitaţi, ci să vă vedeţi de petrecerea voastră şi să staţi liniştiţi. Aşa cum noi sîntem hotărîţi pentru respectarea înţelegerii şi o menţinem, se aşteaptă ca şi voi să arătaţi zel pentru buna-credinţă.

Mehmed, acum mutasarrîf de Köstendil ...

Arh. St. Buc., doc. turc., XXX/2370. Orig., cu semnătură, scris: *neshi*. Rez. Cat., II, p. 366, nr. 1292.

277 **1790 decembrie 29** *(1205 rebi II 22)* **Kozludja**

Buiuruldu prin care marele vizir, Şerif-Hasan paşa, porunceşte fostului domn, să anunţe pe locuitorii Ţării Româneşti despre hotărîrea sultanului Selim al III-lea de a-i scuti de impozite pe timp de doi ani, începînd de la încheierea păcii cu Austria (4 august 1791), cînd Ţara Românească urma să fie restituită Porţii otomane.

Pildă printre emirii neamului Mesiei, demn de încredere printre mai marii celor de credinţa lui Iisus, fostul voievod al Moldovei, voievodul Iskerlet-zade Alexandru[1], sfîrşitul să-ţi fie cu noroc !, ţi se face cunoscut, pe scurt, şi ţi se dă de ştire că, întrucît, potrivit condiţiilor armistiţiului[2], Ţara Românească, împărătească proprietate moştenită, va fi înapoiată de împărăţia Austriei, după încheierea păcii, de aceea, din respect faţă de feluritele favoruri şi bunăvoinţe acordate raialelor ţării amintite de către strămoşii cei purtători de coroane şi dat fiind că, datorită expediţiilor de la o vreme încoace, raialele ţării mai sus amintite au suferit pagube de neînchipuit, este clar că dorim şi cerem ca ele să stea în linişte, în toate privinţele, şi să trăiască în bunăstare, fiind nevoie de unirea lor şi trebuind să fie atrase.

De asemenea, o dovadă puternică pentru scopul acesta al nostru este chiar şi pedepsirea şi omorîrea fostului voievod al Ţării Româneşti, hainul numit Mavrogheni *(Mavroyani)*[3], care, contrar îngăduinţei, îndrăznise să săvîrşească tiranii şi persecuţii. Afară de aceasta, starea raialelor amintite a fost adusă şi la cunoştinţa înaltului Prag al măriei sale stăpînul lumii[4].

De aceea oceanul nesfîrşit al mărinimiei şi milosteniei gloriosului, generosului, dreptului şi puternicului nostru binefăcător, padişahul cel ocrotitor al lumii, măria sa efendiul nostru şahinşahul cel plin de dreptate, s-a revărsat în valuri spre ţărmul speranţelor şi aşteptărilor raialelor amintite mai sus. Astfel, a sosit hatt-i-humaiunul purtător de bunăvoinţă împărătească cu vestea că, prin mijlocirea ta, ele sînt scutite pe timp de doi ani întregi, începînd de la data încheierii păcii cu împărăţia Austriei [5].

De aceea a fost scrisă această scrisoare şi trimisă prin ... [6], ca să comunici şi să dai de ştire această situaţie raialelor amintite mai sus, prin mijlocirea boierilor şi aşa cum va trebui, şi să te grăbeşti să le uneşti şi să le atragi, iar ele să aducă mulţumiri bunăvoinţei împărăteşti arătate în acest fel.

Cu voia celui Preaînalt, cînd, la sosirea ei, vei lua cunoştinţă cum anume stă situaţia, să faci şi să procedezi aşa cum s-a scris mai sus. Salutare şi supunere totală faţă de Allah!

De la tabăra din tîrgul Kozludja.

La 22 R., anul 205.

Semnătură cu coadă: Şerif-Hasan, sărmanul.

Sigiliu: Şerif-Hasan, supusul, 1187 ...

Arh. St. Buc., doc. turc., I/124. Orig., semnătură cu pence şi sigiliu împodobit cu versete, scris: *neshi-divani (yeni)*, pe verso adresă: „Către fostul voievod al Moldovei voievodul Iskerlet-zade Alexandru, pildă printre emirii neamului Mesiei, sfrîşitul să-i fie cu noroc, care se află la cartierul de iernare al ordiei împărăteşti"; Însemnare. Rez. Cat., I, p. 115, nr. 442.

---

[1] Alexandru Mavrocordat-Delibei, candidat la domnia Ţării Româneşti.
[2] Armistiţiul s-a încheiat la 19 septembrie 1790, la Giurgiu.
[3] Nicolae Mavrogheni (ucis în septembrie 1790, în sudul Dunării).
[4] A sultanului Selim al III-lea.
[5] Pacea s-a încheiat la 4 august 1791 la Şiştov.
[6] Loc alb.

278 — 1791 aprilie 1 *(1205 receb 27)*

Buiuruldiu prin care se cere ca armaşul Grigore Nicolae, boierul domnului Ţării Româneşti, Mihail Suţu, să nu fie persecutat pentru îmbrăcămintea sa, care era conformă cu regula stabilită pentru vestimentaţia supuşilor creştini ai Imperiului otoman.

Armaşul Grigore, fiul lui Nicolae [1]

Sus-numitul fiind unul dintre boierii voievodului Mihail *(Mihail)*, voievodul Ţării Româneşti, el să nu fie persecutat pentru îmbrăcămintea sa [2], dat fiind nizamul alcătuit pentru veşmintele supuşilor creştini[3].

La 27 B., anul ⟨1⟩205.

Bibl. Acad., CLXVII/51. Orig. cu expresia: „buyuruldu"; scris: *neshi*. Rez. Cat., I, p. 115—116, nr. 445 (cota: DLXXXII/107 şi cu data: 1791 ianuarie 5 = *1205 rebi II, selh)*.

---

[1] *Ligor veled Nikolaki.*
[2] Boierul amintit călătorea la Poartă.
[3] *Ehl-i zimmet.*

Tratatul de pace dintre Imperiul otoman și Austria, încheiat la Șiștov, în urma războiului ruso-austro-turc început în 1787. Tratatul cuprinde 14 articole, din care unele se referă și la țările române.

Art. I. De acum încolo va fi o pace perpetuă și generală, pe uscat, pe mare și pe rîuri, între cele două împărății, între supușii și vasalii lor, o pace adevărată și sinceră, o unire perfectă și strînsă, o abolire și amnistie totală și generală a tuturor ostilităților, violențelor și insultelor, comise în cursul acestui război, de către cele două puteri sau de către supușii și vasalii unei părți, care au trecut de partea cealaltă.

Și, în mod special, locuitorii de toate stările din Muntenegru, Bosnia, Serbia, Țara Românească și Moldova, în virtutea acestei amnistii, vor putea intra din nou în locuințele lor vechi, în posesiunea și drepturile lor, oricare ar fi ele, și se vor bucura de ele în mod liniștit, fără a fi vreodată necăjiți, molestați și nici pedepsiți pentru faptul de a se fi declarat împotriva propriului lor suveran sau pentru faptul de a fi prestat omagiu Curții imperiale sau regale ⟨...⟩.

Art. III. Și, în mod deosebit, Sublima Poartă otomană reînnoiește și confirmă, așa cum sînt, în sensul cel mai strict și în toată întinderea lor, fără a efectua vreodată ceva și fără a face ceva contrar, Senetul și actul obligatoriu din 6 august 1783, cuprinzînd obligația, din partea Sublimei Porți otomane, de a asigura corăbiilor negustorilor austrieci, care pleacă din porturile Curții imperiale, securitatea lor împotriva corsarilor din ținuturile barbaresce [1] și ale altor supuși otomani, precum și recuperarea tuturor pagubelor pe care ei le-ar putea provoca, Senetul și actul obligatoriu din 24 februarie 1784, în favoarea comerțului și navigației libere ale supușilor imperiali și regali în toate ținuturile de uscat, pe mările și pe fluviile aflate sub stăpînirea otomană, Firmanul din 4 decembrie 1786, cuprinzînd ducerea, întoarcerea și șederea păstorilor și ale turmelor din Transilvania în ținuturile Țării Românești și Moldovei, ca și toate celelalte firmane, acte și aranjamente ministeriale reciproc recunoscute și care erau în vigoare înainte de 9 februarie 1788[2], pentru liniștea și buna ordine a frontierelor, pentru folosul, siguranța și interesul supușilor, pentru comerțul și navigația stăpînirii austriece. Toate acele seneturi, firmane, acte și aranjamente recunoscute sînt și vor rămîne pe veci în plina și în întreaga lor putere și vigoare, așa cum au fost citate, transcrise, inserate și explicate aici cuvînt cu cuvînt.

Art. IV. Curtea imperială și regală, din partea sa, pentru a aduce, de asemenea, lucrurile, pe baza convenită a „statu-quo"-ului, strict la epoca de la 9 februarie 1788 și pentru a corespunde pe deplin procedeelor amicale și echitabile ale Sublimei Porți otomane, se obligă să evacueze, să cedeze și să redea zisei Porți otomane, în întregul lor și fără vreo împărțire, toate posesiunile, teritoriile, orașele, fortărețele și palăncile, sub orice denumire ar fi cunoscute acestea, cucerite de către trupele maiestății sale imperiale în cursul acestui război, prin aceasta înțelegîndu-se întregul principat al Țării Românești și districtele Moldovei, ocupate de către trupele imperiale, și de a restabili, așa cum au fost, aceleași foste hotare care separau cele două stăpîniri în perioada de la 9 februarie 1788, de care s-a amintit mai sus.

În ceea ce privește fortărețele, castelele, palăncile cucerite de la Sublima Poartă otomană, Curtea imperială și regală se angajează de a le reda în

starea în care ele erau și cu artileria otomană care se găsea acolo în momentul ocupării lor. <...>.

Art. VI. Mai întîi, după schimbul de ratificări, se va proceda, dintr-o parte și alta, la evacuarea și, respectiv, la reluarea în primire ale tuturor cuceririlor, oricare ar fi ele, ca și la restabilirea vechilor hotare ale celor două imperii, în termenul stabilit mai departe.

Comisarii respectivi fiind aleși și desemnați, ca și în articolul al XIII-lea al tratatului de la Belgrad[3], unii vor conduce operațiunile din Țara Românească și din cele cinci districte din Moldova, în așa fel, ca să le încheie în termenul de treizeci de zile, socotind de la schimbul ratificărilor, iar alții se vor duce mai sus de Unna [4] pentru a restabili hotarele Bosniei, Serbiei și ale Orșovei Vechi, cu vecinătățile sale, toate strict după „statu-quo"-ul posesiunilor respective dinainte de 9 februarie 1788.

Pentru acestea din urmă se va acorda termen mai lung de două luni, care se va socoti din aceeași perioadă[5], deoarece acest timp este necesar pentru demolarea lucrărilor noi de fortificații și pentru a le reda în starea în care fuseseră în momentul cuceririi, ca și pentru a transporta toată artileria și toate munițiile de război și proviziile <...>.

Întocmit la Șiștov, în sala de conferință, în a 4-a zi a lunii august din anul de grație 1791 [6].

Ed. trad. franc. Hurmuzaki, *Documente...*, VII , nr. VIII, p. 523—529 (Apendice); D. A. Sturdza ș.a., *Acte și fragmente...*, I, p. 71—79, nr. 16 (text, franc.). Ed. trad. rom. I. Ionașcu, P. Bărbulescu, Gh. Gheorghe, *Relațiile internaționale ale României în documente*, București, 1971, p. 233—234, nr. 47 *(art. IV)*. Rez., Cat., II, p. 369, nr. 1302 *(art. IV)*.

---

[1] Este vorba de provinciile otomane din Africa de Nord.
[2] Data cînd Austria declarase război Imperiului otoman, în alianță cu Rusia.
[3] Din 1739.
[4] *Haute-Una*, adică în partea superioară a rîului Unna.
[5] De la schimbarea actelor, după ratificare.
[6] Tratatul a fost ratificat de împăratul Leopold al II-lea la 13 august 1791.

280 — 1791 august 4 *(1205 zilhicce 3)* Șiștov

Convenția specială încheiată între Poarta otomană și Austria, prevăzînd unele ajustări la hotare și modificări ale unor clauze ale tratatului de pace de la Șiștov (4 august 1791). Această convenție specială se referă în mare parte la țările române. Actul (sened) a fost dat de partea otomană imperialilor.

Convenția cuprinde o parte introductivă, în care se dau și numele semnatarilor actului.

Art.I. Deoarece înainte de război existase o negociere deschisă asupra cererilor, din partea guvernului imperial al Austriei, de teritorii ale Provinciei (Banat) de Timișoara [1], posedate de Imperiul otoman, și districtelor situate la stînga rîului Unna, cele două înalte împărății contractante, luînd în considerație, pe de o parte, situația imperfectă, precum și defecțiunile vechii frontiere în aceste părți și voind, pe de altă parte, să facă remediere în acest punct, într-un mod care nici să nu se poată schimba, nici modifica în viitor, spre satisfacția comună, au stabilit aranjamentul definitiv specificat în art. II

şi III ale prezentei Convenţii, prin care aranjament ele consimt să lichideze absolut şi definitiv toate motivele de reclamaţii, care au făcut obiectul aranjamentului amintit mai sus, precum şi al negocierilor anterioare.

Art. II. Ca urmare a acestui fapt, guvernul imperial otoman consimte ca burgul şi terenurile de la Orşova-Veche pînă la Cerna să fie şi să rămînă în posesia şi în suveranitatea guvernului imperial al Austriei, astfel ca, de acum încolo şi pentru totdeauna, în această parte, Cerna să constituie frontiera guvernului austriac, dar cu condiţia expresă ca zisul guvern să nu poată niciodată ridica fortăreţe nici în vechiul burg al Orşovei, şi în nici o altă parte a teritoriilor cedate de guvernul imperial otoman în virtutea prezentului articol.

În ceea ce priveşte cîmpia mică situată în faţa Ada-Kaleh-ului (insula Orşovei), mărginită de hotarele specificate în art. V al tratatului de la Belgrad[2], ea va rămîne întotdeauna, în sensul cel mai strict, neutră între cele două state; adică, posesiunea şi suveranitatea acestei mici cîmpii nu vor aparţine nici unuia din cele două guverne şi părţi contractante şi, în acest caz, ele se angajează ca, lăsînd absolut zisa cîmpie dincoace, să nu se îngăduie niciodată nimănui să ridice aici zidiri sau să locuiască aici, nici să execute aici lucrări agricole.

Art. III. În privinţa districtelor din stînga Unnei, cele două înalte părţi contractante au stabilit că limitele celor două imperii vor fi, de acum înainte şi pentru totdeauna, reglate în modul următor: Noua linie de separare, potrivit desenului trasat cu culoare roşie pe harta anexată prezentului articol, va începe, în aceste regiuni, de la malul drept al rîului Glina, prin punctul marcat pe zisa hartă, va continua de-a lungul unui rîuleţ care se găseşte acolo, pentru a lăsa Czettinul, cu districtul său, sub stăpînirea guvernului imperial al Austriei; apoi se va îndrepta de-a lungul suburbiei fortului otoman Sturliek sau Sturliz, marcat pe hartă cu galben, astfel ca acest fort, precum şi suburbia sa, determinată prin bătaia unei trageri de tun, să rămînă în posesia Imperiului otoman. De acolo, această linie va merge pe drum drept pe Corana, pentru a urma, urcînd, cursul acestui rîu pînă la, şi incluzînd, Dresnick, care va rămîne cu districtul său sub dominaţia imperială a Austriei. După aceea zisa linie se va prelungi prin muntele de la Smolianatz şi prin regiunea de la Tischieno, va merge de-a lungul muntelui înalt care se află în aceste regiuni şi la picioarele căruia se găseşte regiunea Lapatz, marcată pe hartă cu un semn galben, şi va continua pînă la rîul Unna, la o oră de mers mai sus de Vacup, marcat cu galben, de unde această linie va apuca, urcînd, malul stîng al Unnei, pînă la izvoarele sale apusene, urmînd linia marcată cu roşu, pentru a se termina, prin drumul cel mai drept, pe care îl dă direcţia munţilor înalţi, la triplul hotar actual[3], lăsînd astfel Sterniza musulmană (turcă) sub dominaţia otomană.

Guvernul imperial austriac se angajează a nu repara niciodată, nici construi vreo fortificaţie, sub orice titlu şi orice scuză ar putea fi aceasta, în toată întinderea, fără excepţie, a districtului pe care Sublima Poartă îl cedează în virtutea prezentului articol.

Art. IV. Guvernul imeprial al Austriei, pentru a răspunde, la rîndul său, din partea sa dispoziţiilor prieteneşti pe care guvernul imperial otoman le-a arătat în reglementarea definitivă a graniţelor atît dinspre partea burgului şi a terenurilor Orşovei Vechi, cît şi dinspre partea superioară a Unnei, aşa cum se hotărăşte prin articolele II şi II ale prezentului tratat special, şi pentru a întări şi pecetlui, o dată mai mult, pacea care a fost încheiată între cele

două imperii[4], declară în modul cel mai solemn și public că recunoaște și consideră prezenta reglementare a granițelor ca definitivă și se obligă a nu formula în viitor nici o pretenție dincolo de hotarele fixate aici, mai sus.
Art. V. Guvernul imperial al Austriei, pentru a-și manifesta consimțămîntul și satisfacția reglementării hotarelor fixate ca aici, mai sus, se obligă a înapoia Sublimei Porți toate fortărețele, castelele și palăncile, cucerite de la Imperiul otoman, în starea în care ele se găsesc acum și fără a distruge nici o reparație, nici lucrările noi care s-au făcut aici, renunțînd, în consecință, la clauza demolării stipulată la sfîrșitul articolului VI al tratatului definitiv [4].

Art. VI. Guvernul austriac, urmînd, în mod egal, dorința manifestată de Sublima Poartă de a reintra prompt în posesia tuturor teritoriilor cucerite[5], de bunăvoie concură în a scurta termenele fixate evacuărilor în articolul VI al zisului tratat [4] și stabilește cu Sublima Poartă ca aceste termene să fie socotite din ziua semnării tratatului [6], iar nu din cea a schimbului ratificărilor[7]: adică, 30 de zile, socotite din această zi [6], pentru evacuarea, cedarea și predarea întregii Țări Românești și ale celor cinci districte ale Moldovei și 60 de zile, socotite din același moment [6], pentru toate celelalte teritorii cucerite.

În plus, cele două părți se obligă să efectueze schimbul ratificărilor tratatului de pace, cel mai tîrziu, în 15 zile, în loc de 40 de zile fixate prin articolul al XVI-lea al tratatului definitiv [4].

Art. VII. Ratificările acestui tratat special vor fi făcute separat, dar vor fi schimbate în aceeași zi cu ratificările tratatului de pace[4].
Drept urmare a acestui fapt și în virtutea deplinelor puteri cu care noi am fost învestiți de către maiestatea sa imperială sultanul, acest prezent act *(sened)*, expunînd condițiile tratatului special sus-menționat, compus din șapte articole, a fost redactat, scris, pecetluit de noi și remis plenipotențiarilor ⟨austrieci⟩ pentru ca, cu grația lui Allah cel atotputernic, de la predarea și schimbarea lui la timpul convenit, să fie bine respectat de către cele două părți și să fie considerat ca un semn de fidelă prietenie reciprocă.
A 3-a zi a lunii zilhidjge a anului 1205 după Hegira (anul de grație 1791 ⟨august 4⟩).

Suret, Arh. St. Buc., ms. rom. 21, f. 31b *(art. II)*. Ed. trad. franc., Hurmuzaki, *Documente...*, VII, p. 529—532 (Apendice); D. A. Sturdza ș.a., *op. cit.*, I, p. 79—81, nr. 17. Ed. trad. rom. I. Ionașcu ș.a., *op. cit.*, p. 234—237, nr. 48; ș.a.

---

[1] La Hurmuzaki *(Documente...*, VII, p. 530); „Banatului și Timișoarei".
[2] Din anul 1739, după războiul ruso-austro-turc.
[3] La confluența hotarului dintre Țara Românească, Imepriul otoman și Austria, din această parte.
[4] Este vorba de tratatul de pace încheiat la Șiștov la 4 august 1791.
[5] De către austrieci.
[6] Adică de la 4 august 1791 (data semnării tratatului de pace).
[7] Tratatul de pace urma să fie ratificat în termen de 40 de zile de la semnarea lui (la 4 august), dar prin convenția specială acest termen a fost redus la 15 zile. De fapt, Austria a ratificat textul la 13 august 1791, deci în mai puțin de 15 zile.

281 **1791 octombrie 3** *(1206 safer 4)*

Act încheiat în fața cadiului de Vidin în legătură cu rezultatele cercetărilor efectuate de delegații otomani și austrieci pentru stabilirea hotarului

dinspre Orşova Veche, în conformitate cu articolul al II-lea al Convenţiei speciale turco-austriece din 4 august 1791 de la Şiştov.

Conformîndu-se firmanului purtător de înaltă glorie, care fusese emis cu cinste, pentru a se înregistra la faţa locului cele privitoare la cele ce vor fi expuse mai jos, acest sărman de mine[1], în persoană, precum şi cei însărcinaţi în chestiunea arătată mai departe, fostul teşcheregiu de finanţe [2], Elhadj-Abdullah efendi, dintre scribii Divanului împărătesc [3], şi Elhadj- Ahmed Nurullah efendi, ajutor de arhitect la Curte [4], precum şi toţi musulmanii, în număr mare, care cunosc toată situaţia hotarului ce va fi menţionat şi ai căror nume se află scrise la sfîrşitul paginii, mergînd cu ... [5] general austriac, desemnat din partea împărăţiei austriece [6] în chestiunea ce va fi expusă, împreună cu brigadierul *(brigadir)*, după cercetări şi constatări şi după reînnoirea hotarului şi după schimbul de seneturi, generalul pomenit mai sus a declarat astfel, la medjlisul întrunit, în faţa sus-numitului Abdullah efendi, precum şi în faţa sus-numitului Elhadj-Nurullah efendi, şi a dorit să se înregistreze următoarele:

„Împreună cu Elhadj-Abdullah efendi şi cu sus-numitul ajutor *(halife)* ⟨de arhitect⟩ Elhadj-Ahmed Nurullah efendi, însărcinaţi din partea Înaltului Devlet pentru reînnoirea hotarului [7], cercetînd personal locul amintit mai sus şi cîntărind lucrurile, prin mijlocirea şeriatului, am fixat hotarele în modul următor:

În articolul al II-lea al tratatului special [8], care a fost încheiat între Înaltul Devlet şi împărăţia Austriei, de către împuterniciţii celor două împărăţii, amintite mai sus, în oraşul Şiştov *(Ziştovi)*, în ziua de 4 august din anul acesta creştinesc 1791, adică în ziua de 3 zilhidjge a anului 1205 după Hegira, se află înregistrat că « orăşelul Orşova Veche, împreună cu terenul din împrejurimi, pînă la apa Cerna, să rămînă în stăpînirea împăratului » [9].

Ca atare, ceea ce au dat de ştire cei prezenţi la acest medjlis, precum şi toţi musulmanii, în număr mare, ai căror nume au fost trecute la sfîrşitul cărţii, adică Dunărea şi eialetul Timişoarei, aşa cum erau înainte de apariţia expediţiei şi a războiului, cu hotarele vechi, înconjurate de munţi, pînă la apa Cerna, să rămînă în stăpînirea împărăţiei Austriei, în aşa fel ca, de azi încolo, în partea aceea apa Cerna să formeze, pe veci, hotarul împărăţiei Austriei, dar cu condiţia clară ca în nici un loc din teritoriul cedat şi părăsit de Împărăţia otomană [10] să nu se îngăduie, în veci, construirea de fortificaţii.

De asemenea, teritoriul numit „Cîmpia mică" [11], din faţa ⟨insulei⟩ Ada-Kaleh, cu hotare stabilite clar, prin articolul al V-lea al Tratatului de la Belgrad[12], avînd hotarele determinate, într-o parte cu rîul Cerna, într-o parte cu rîul Bahna, care formează hotar între Austria, de o parte, şi Ţara Românească, de altă parte, şi într-o parte cu cele şapte movile (?), prevăzute cu stîlpi, precum şi cu alte 15 movile (?), cu stîlpi înalţi, în total 22 de movile (?), de la un rîu la celălalt rîu, să rămînă între cele două părţi, neutru, încontinuu şi aşa cum se găseşte, adică să nu aparţină nici unuia din cele două state şi nici uneia din cele două împărăţii menţionate mai sus [9].

De asemenea, mai sus amintita cîmpie fiind lăsată absolut neutră, să nu se îngăduie şi să nu se dea voie nimănui să construiască acolo binale, să se stabilească sau să facă agricultură. De asemenea, terenul prezentînd „Cîmpia cea mică", de care s-a amintit mai sus, fiind desenat cu roşu, s-a procedat la schimbarea actelor *(senedat)*, care au fost semnate şi pecetluite de amîndouă părţile".

Cînd el a spus astfel, sus-numiţii Elhadj-Abdullah efendi şi Elhadj-Ahmed Nurullah efendi au confirmat şi au recunoscut verbal spusele generalului cel pomenit mai sus. De aceea, la cerere, s-au înregistrat faptele aşa cum s-au petrecut ele.

În a 4-a zi a lunii safer cea purtătoare de noroc, din anul 1206 [13].

Martori:

— Agaua de ceremonie [14] a muhafîzului de Ada-Kaleh [15], Osman paşa (?).
— Hamid Mustafa efendi, dintre scribii Divanului împărătesc, intendent *(voyvoda)* de Cladova [16].
— Mustafa aga, agă la Ghirdapuri [17].
— Agaua tunarilor din Ada-Kaleh.
— Omer aga, baş-aga peste agalele *(agavat)* locale din Ada-Kaleh.
— Mehmed aga, agă băştinaş din Ada-Kaleh.
— Toate agalele locale din Ada-Kaleh.
— Toate agalele locale din Orşova *(Horşova)*.

Însemnare: „Prezentul înscris este conform cu cele confirmate şi aprobate. Esseid *(Esseyyid)* Mehmed Nureddin, sărmanul cadiu la Vidinul cel bine-păzit".

Notă: Un act similar, pentru Orşova Veche şi pentru „Cîmpia mică", a fost dat şi de împuterniciţii austrieci. Copia acestui document, în limba turcă, se află în manuscrisul indicat mai jos (f. 30-v. 31-r, cu data: *6 safer 1206* = 5 octombrie 1791).

Suret, Arh. St. Buc., ms. rom., nr. 21, f. 30 r—v (doc. turc.). Rez. Cat., II, p. 369 nr. 1303 şi p. 370, nr. 1304 (actul menţionat mai sus, în *Notă*).

---

[1] Cadiul de Vidin (v. legalizarea de la sfîrşitul actului).
[2] *Maliye tezkerecisi.*
[3] *Hocagân-i Divan-ı Hümayun.*
[4] *Hassa mimar halifesi.*
[5] Indescifrabil.
[6] *Devlet-i Imparatoriyye.*
[7] În conformitate cu articolul al VI-lea al tratatului de pace de la Şiştov (4 august 1791). V. şi doc. 279 din volumul de faţă.
[8] Convenţia specială încheiată la Şiştov între Poarta otomană şi Austria la 4 august 1791 (V. doc. 280 din volumul de faţă).
[9] V. doc. 280 *(art. II)* din volumul de faţă.
[10] *Devlet-i Osmaniyye.*
[11] *Küçük—Ova.*
[12] *Belgrad ahidnamesi* (din 1739).
[13] Anul şi ziua nu sînt destul de clare în manuscris, foaia fiind pătată, dar un alt document confirmă datarea de mai sus.
[14] *Selâm agası.*
[15] *Ada-i Kebir.*
[16] *Feth-ül-Islâm.*
[17] *Gerdab agası.*

GLOSAR

âdât (pl. din *âdet*), obiceiuri, tradiţii, datini dări, impozite, tributuri.
âdet-i agnam, dare de oi, taxă pentru oi.
aferin, bravo (formulă de laudă).
aga, căpetenie militară, titlu militar, ofiţer, frate mai mare, stăpîn, şef, domn, om avut, fruntaş la sate etc.
agavat, pl. de la aga.
aga de ieniecri *(yeniçeri ağası)*, căpetenia oastei de ieniceri.
ahidname, pact, convenţie, tratat de pace, legămint, capitulaţie, diplomă.
ahidname-i hümayun, tratat împărătesc v. şi **ahidname**.
aian *(a'yan)*, notabil, titlu care se dădea în Imperiul otoman unei categorii sociale cu angajamente civile şi militare; căpetenie de provincie, viceguvernator.
akçe, alb, monedă divizionară otomană, bani, aspru (grec.); cu timpul s-a depreciat.
aktarma, transbordare, trecere dintr-un loc în altul; taxă de transbordare.
alemdar, purtător de steag, stegar.
alemdaran, pl. din alemdar.
alîm *(alım)*, luare, cumpărare, taxă, dare; taxă plătită de tătari pentru păşunatul vitelor etc. pe teritoriul Moldovei.
amanet *(emanet)*, obiect depus drept garanţie, zălog, ipotecă, împrumut, ceea ce se lasă spre păstrare, gaj.
amele, lucrător, muncitor.
anbar emini, intendent de hambar, intendent de depozit (de cereale etc.).
araba, car, căruţă, (rom. haraba).
arabagi *(arabacı)*, căruţaş, chesonar, meşter de căruţe.
arabadjilar kiarhanesi *(arabacılar kârhanesi, arabacılar kerhanesi)*, atelierul meşterilor de căruţe.
arabadjilat kîşlasî *(arabacılar kışlası)*, locul de şedere a căruţaşilor, regimentul căruţaşilor sau chesonarilor.
arabagibaşi *(arabacıbaşi)*, căpetenia sau comandantul căruţaşilor.
arpalik *(arpalık)*, feudă ce se acorda în Imperiul otoman unor categorii de slujbaşi (cărturari, pensionari ş.a.); drept seniorial, rentă.
arşin *(arşın)*, unitate de măsură pentru lungimi (0,685—0,711 m); v. şi **zira**.
arz, raport, cerere, petiţie, jalbă, expunere de motive, latitudine (geograf.)
arzuhal *(arz-ı-hâl)*, cerere, jalbă, petiţie, suplică.
arzumahzar, petiţie, jalbă, cerere (de obicei colectivă) pentru chestiuni importante (rom. arzmagzar).
aspru v. **akçe**.
a'şar (pl. din *aşer*, *öşr*), zeciuieli, dijme, a zecea parte, impozit cu caracter religios.
avaiet *(avaid*, pl. din *aide)*, venituri, beneficii, rente, dări, obligaţii (pentru slujbe etc.).

Bab Mahkemesi, judecătoria de la Poartă (Istanbul).
bâc (cit. *badj*), taxă de negoţ, de tranzit, vamă.
Bal Kapanı, Capanul de miere, halele de miere din Istanbul.
başboiar *(başboyar, baş-boyar)*, primul boier, boierul de frunte.
başbug, căpetenie, comandant de oaste, serascher.
başbuğluk, funcţia de başbug.
başdefterdar, primul defterdar, ministru de finanţe (în Imperiul otoman).
başeski, veteran, bătrîn, bătrînii oastei.
baş-general, general-şef, primul general, comandant şef.
Başmuhasebe, contabilitate generală; sector în administraţia financiară otomană.
bayrak, steag, grupă de ostaşi (sin. cu *sancak*).
bazar (sau *pazar*), tîrg, loc pentru negoţ, bîlci, piaţă.
bedel-i hass akçesi, bani în loc de feudă.
bei v. **bey**.
beilerbei (beylerbeyi), beiul beilor, guvernator peste mai mulţi bei într-o provincie otomană (mai mare); sin. cu **mirimiran** *(mir-i-miran)*.
beduh, cuvînt misterios, considerat talisman în corespondenţă, duhul poştei; valoarea cifrică a literelor dă numărul 8642 (se folosesc ambele variante pe plicuri).
beraia *(beraya)*, categorie de supuşi otomani, scutită de dări (în contrast cu *raia)*.
berat, diplomă, brevet imperial (pentru decoraţie, privilegiu, domnie etc.).

beşliaga, agă de beşlii, agă peste un corp de pază.
beşlüyan (pl. din *beşli)*, ostaşi beşlii (corp de pază).
beşyüzbaşî; *(beşyüzbaşı)*, căpetenie peste cinci sute de ostaşi.
bey, bei, domn, voievod, doge, senior, titlu dat unor guvernatori.
Beyt-ül-mal, casa de avuţie, tezaur public, avuţia fiscului.
bid'at, erezie, dări ilegale, născociri peste lege, noutăţi, anumite dări, înainte de Tanzimat (1839).
bilad (pl. din *belde*), oraşe, regiuni, ţinuturi, ţări.
bin, o mie.
bin (sau *ibn*), fiul (sin. cu *veled* şi *oğlu*).
bina, clădire, construcţie, zidire, edificiu.
bina emini, intendent de construcţii.
Bogdan mirisi, miria sau tributul Moldovei.
bostangibaşî *(bostancıbaşı)*, vechiul şef al gardei seraiului; prefectul capitalei otomane.
bőlük, buluc, despărţitură, grupare, subdiviziune în oastea otomană, regiment; unitate mai mare decît *orta*.
buiuruldu *(buyuruldu)*, poruncă dată de un vizir sau paşă către subalterni; ordin, scrisoare-poruncă.
bulgur, grîu decorticat (se foloseşte în loc de orez).

cadiu *(kadı)*, judecător musulman.
cadiascher *(kadıasker)*, judecător de oaste (demnitar superior în ierarhia eleziastică otomană).
caic *(kayık)*, barcă, lotcă, corabie mică.
caid *(kayıd)*, înregistrare, registru, condică, catastif, înscris.
caimacam *(kaimmekam, kaymakam)*, locţiitor, vicar, viceguvernator.
calgai *(kalgay)*, locţiitorul hanului Crimeii; era fratele hanului, moştenitorul tronului la Hanatul Crimeii (v. şi **calgai-sultan**),
calgai-sultan *(kalgay-sultan)*, prinţul-calgai, locţiitorul hanilor tătari. De obicei era fratele hanului (v. şi **calgai**).
canat *(kanat)*, aripă, părţi laterale (la căruţe etc.).
Capan *(Kapan)*, halele din Istanbul; depozite de provizii.
capanliu *(Kapanlı)*, negustor care se ocupa cu aprovizionarea capitalei otomane, bucurîndu-se de anumite privilegii şi priorităţi comerciale şi în ţările romane (pe bază de firmane speciale).
capuchehaia v. **kapukethuda**.
capugibaşi *(kapıcıbaşı)*, şeful portarilor (din serai).
capugibaşîlîc *(kapıcıbaşılık)*, funcţia de capugibaşiu.
casapbaşi *(kasapbaşi)*, starostele măcelarilor (din serai, din Istanbul etc.).
caza *(kaza)*, subdiviziune administrativ-judiciară în Imperiul otoman, în cadrul sangeacurilor. În fruntea lor se aflau judecătorii musulmani zişi cadii *(kadı)*.
ceamlîgea *(çamlıca)*, un gen de corabie (uşoară).
cemaat, adunare (de oameni), enoriaşi, grupare, subdiviziune în oastea otomană (companie), mai mică decît *orta*.
cerahor *(çerahor, cerahor)*, salahor, lucrător.
cezar, caizer, împărat, titlu dat de turci împăraţilor Austriei.
chilă *(kile)*, unitate de măsură pentru capacităţi (= 18—22 ocale. 1 oca = 1,260 — — 1,291 kg.
chilă de Brăila *(Ibrail kilesi)*, unitate de măsură mult mai mare decît chila de Istanbul (care avea cca 18—22 ocale); cca 11—12 chile de Istanbul.
chiler *(kiler)*, magazie, depozit, cămară (de alimente, provizii). Ţările române erau socotite chilerul capitalei otomane, de aici procurîndu-se cereale, vite, oi şi alte furnituri.
chilergiu *(kilerci)*, cel însărcinat cu păstrarea proviziilor în chiler.
cifteleme *(çifteleme)*, împerechere (de la *çift* = pereche); un gen de pari sau nuiele pentru împletituri.
ciftlik *(çiftlik)*, moşie, loc întins pentru arături, cu construcţii pentru adăpostirea vitelor, uneltelor etc.; fermă (agricolă). La început, în Imperiul otoman, avea sensul de ogor cultivat cu o pereche de vite.
cihodar — **ciohodar** *(çukadar* sau *çuhadar)*, cel care se îngrijeşte de postvavuri (pentru sultan, mare vizir, domni etc.); agent, însărcinat cu afaceri.
ciorbagiu *(çorbacı)*, căpetenie în oastea de ieniceri, notabil la sat, domn, stăpîn bogătaş (de obicei creştin).
cizye v. **gizia**.
cizye musahesebesi, contabilitatea capitaţiei, cancelaria pentru socotelile tributului
cîşlă v. **kışlak**.
cundac *(kundak)*, patul puştii, postament (pentru tunuri), scutece pentru copil.
çobanan, pl. din *çoban* (cit. *cioban*).
çubuk akçesi, aspri pentru nuiele, bani pentru nuiele (ce se tăiau pe drumuri, în timpul ducerii oilor la Istanbul).
çukadar (sau **çuhadar**), v. **cihodar**, **ciohodar**.

dakik (cuv. arab), făină.
Darbhane-i amire, monetăria imperială (rom. tarapana imperială).
Darbhane sarrafı, zaraful tarapanalei (monetăria otomană).
defatir, pl. din *defter*.
defter, caiet, condică, registru, catastif.
defter sureti, copie după catastif, textul după un registru.

defterdar, slujbaş însărcinat cu finanţele otomane, perceptor de venituri.

defterli, negustor otoman care aproviziona capitala imperiului, bucurîndu-se de anumite privilegii comerciale şi în ţările române (v. şi **fermanlî**).

dem diyeti, preţul sîngelui, răscumpărarea singelui (în caz de crimă).

demirlie *(timurlu = demirli)*, unitate de măsură pentru capacităţi, baniţă, mierţă.

denk, tenchiu, balot, unitate de măsură.

devlet, stat, împărăţie, putere, fericire, noroc.

Devlet-i Aliyye, Înaltul Devlet, Imperiu otoman.

Devlet-i imparatoriyye, Statul imperial, denumire dată de turci Imperiului austriac.

Devlet-i Osmaniyye, Împărăţia otomană, Imperiul otoman.

devr-i kil, a deşerta chile (de cereale etc.), a răsturna (ceva, din ceva în ceva).

deyn temessükü, dovadă pentru datorie, chitanţă de împrumut.

dil, limbă, prins, informator.

dirhem, veche monedă de argint, a patru suta parte dintr-o oca (rom. dram).

divan, consiliu imperial sau viziral, domnesc etc., adunare, colecţie (de opere); sfat, un fel de sofa, canapea orientală.

divan-efendisi, divan-efendiu, secretar de divan, scribul divanului (se numea şi *divan-kiatibi = divan kâtibi*).

Divan kiatibi *(kâtibi)*, v. **Divan efendisi**.

divani, tip de scris otoman (pentru berate, firmane şi alte acte importante).

Djebehane-i amire *(Cebehane-i amire)*, depozitele împărăteşti de muniţii.

djemazi-ul-ahîr *(Cemazi-ul-ahır)*, *djemazi II (cemazi II)*, prescurtat: *Dj. (C.)*, a şasea lună musulmană.

djemazi-ul-evvel *(Cemazi-ul-evvel)*, *djemazi I (cemazi I)*, prescurtat: *Dja. (Ca)*, a cincea lună musulmană.

djevaiz *(cevaiz)*, pl. din *giaize (caize)*.

djizye koldjularî *(cizye kolcuları)*, trimişi pentru strîngerea de capitaţie.

döşeme, duşumea, podea, postament (de tun).

ebniye, pl. de la *bina*.

Eflak Beyliği, beilicul Ţării Româneşti, domnia Ţării Româneşti.

ehl-i örf, slujbaşi însărcinaţi cu pază, pentru menţinerea ordinii (legii, obiceiului etc.).

ehl-i zimmet, denumire dată supuşilor otomani nemusulmani.

elçi (rom. elciu), sol, trimis, om de legătură, ambasador.

elkab, poreclă, supranume, formulă de adresare (în diplomatica otomană).

emir, căpetenie, comandant, şef, prinţ, domn.

emirname, scrisoare-poruncă.

emmi-zade *(emmizade)*, fiu de unchi, nepot de unchi.

emval-i miriye, avuţiile miriei, banii ce se cuvin fiscului, haraci, tribut.

Enderun-i Hümayun, curtea împărătească interioară, Haremul împărătesc.

Enderun-i Hazine-i Hümayun *(Enderun-i Hümayun Hazinesi)*, vistieria împărătească interioară, vistieria haremului împărătesc.

enfiye, tutun, tabac.

enfiye kârhanesi *(kerhanesi)*, manufactură pentru prelucrarea tutunului, atelier de prelucrat tabac.

enfiyeci esnafı, isnaful tutunarilor, breasla tutungiilor.

enfiyecilik, tutunăritul, prelucrarea sau vînzarea tutunului.

esnaf (pl. din *sınıf*), clase, bresle, gruparea celor de aceeaşi meserie, breslaşi (rom. isnaf).

evahîr *(evahır)*, pl. din *ahîr (ahır)*, sfîrşit, pe la sfîrşit, ultima decadă (21—30) a unei luni, a unui an etc.

evail (pl. din *evvel*), început, pe la început, prima decadă (1—10) a unei luni, a unui an etc.

evasît *(evasıt)*, pl. din *evasıt)*, mijloc, pe la mijloc, a doua decadă (11—20) a unei luni, a unui an etc.

farisan (pl. din *faris)*, cavaleri, călăreţi, cei care cunosc arta călăriei.

fermanlî *(fermanlı)*, negustor cu firman care se bucura de anumite privilegii de negoţ şi în ţările române, ocupîndu-se de aprovizionarea capitalei otomane (v. şi **defterli**).

fermannamr, carte de firman, scrisoare de poruncă.

fetva, sentinţă juridico-religioasă dată de autorităţile ecleziastice musulmane numite *müfü* sau *şeyh-ul-islam*.

firman *(ferman)*, poruncă dată în numele sultannlui otoman.

gebegi *(cebeci)*, armurier, ostaş din vechiul corp de cuirasieri din oastea otomană.

gebehane *(cebehane)*, depozit de muniţii, muniţii, depozit de cuirase.

gebeli *(cebeli)*, ostaş în cuirasă, cuirasier, ostaş întreţinut de slujbaşii otomani (timarioţi, zaimi, sangeacbei etc.).

gelep *(celep)*, negustor de oi, vite etc. (se numeau şi *gelepkeşan = celepkeşan*).

ghecet *(geçit)*, loc de trecere, trecătoare, vad.

ghediklie, *(gedikli)* slujbaş din serai cu apanagiu, titlu militar.

giaizea *(caize)*, dar oferit cu prilejul numirii (într-o slujbă etc.), dare, favor, binefacere, ofereau şi domnii români sultanului etc.

gizia *(cizye)*, capitaţie, tribut (sin. cu haraci).

giziedar *(cizyedar)*, strîngător de capitaţie (sau haraci), haracer.

gurre, întîi, început, prima zi din lună.

guruş, monedă otomană, piastru.

halife, calif, urmaş, succesorii lui Mahomed, scrib la cancelarie, comis, lucrător iniţiat, calfă, locţiitor.

hamamci, hamamagiu, băieş, meşter de băi.

han, suveran tătar; titlul de han purtau şi sultanii otomani.

haraba v. **araba**.

harem, familie, soţie, cadînă, partea interioară a unei locuinţe (rezervată femeilor).

has asker, oaste de gardă, oaste imperială, oaste specială.

hasechiu *(haseki)*, titlu în organizarea militară otomană, sfetnic, ostaş din garda seraiului, favorita sultanului *(haseki-sultan)*.

Haslar mukataası, fermă împărătească, arenda hassurilor împărăteşti.

hass, feudă sau posesiune împărătească, vizirală sau emirală, feudă cu venit anual de peste 100 000 aspri *(akçe)*.

Hassa kasapbaşıları, casapbaşii împărăteşti, starostele măcelarilor seraiului imperial.

Hassa-i mimari, arhitectul curţii împărăteşti.

Hassa mi'mar başı, şeful arhitecţilor seraiului imperial.

hatt, scris (împărătesc etc.), firman purtînd rezoluţia sultanului *(hatt-i-hümayun)*.

hatt-i-humaiun *(Hatt-i-hümayun)*, scris împărătesc, firmane purtînd scrisul sultanului (rezoluţie ş.a.).

havalât, pl. din **havale**.

havale, acţiune de a încredinţa, de a da, de a recomanda, a duce, a lăsa ceva pe seama altuia. Se folosea de obicei sub formă de havalea sau havalele pentru a desemna sarcinile economice lăsate pe seama domnilor români, urmînd a fi scăzute din tribut.

havan, mortier, obuzier.

hazine, vistierie, sumă de bani, tezaur, tribut.

Hegira *(Hicret)*, fuga lui Mahomed de la Mecca la Medina în 622. Cu acest an începe era musulmană.

Hidivane, chedival, împărătesc, titlu purtat şi de sultanii otomani.

hilat *(hil'at)*, robă de onoare, mantie de cinste, caftan. Era de trei categorii (după preţ şi după rangul persoanei căreia i se acorda).

hinta, grîu.

hocagân-i Divan-i Hümayun, scrib la Divanul împărătesc.

hodja *(hoca)*, preot musulman, cărturar, profesor, dascăl, scrib (la divan etc.).

hogealîc *(hocalık)*, slujba de hoge, scrib, diac.

hoget *(hüccet)*, document, oficial (încheiat cu prilejul unei pricini, act judecătoresc, probă, dovadă, argument.

holerca *(horelka)*, un fel de băutură spirtoasă, rachiu din secară.

huttut-i hümayun, pl. din *hatt-i humaiun (hatt-i-hümayun)*.

hüccac (pl. din *hadj = hâc)*, pelerini, vizitatori la Mecca şi Medina.

hükümdar, cel care porunceşte, domnitor, stăpînitor, suveran, împărat, sultan, padişah.

Hüve *(Hu)*, El, Allah.

iamac *(yamak)*, ajutor, ostaş, de rezervă, recrut (categorie în oastea otomană).

iarlîc v. **yarlık**.

ibkaiye, rest, rămînere la post, dare pentru rămînere în funcţie (dădeau şi domnii români).

Ibrail kilesii v. **chilă de Brăila**.

idjmal *(icmal)* **defteri**, condică de rezumate (recensăminte etc.).

iedec v. **yedek**.

ieniceri *(yeniçeri)*, ostaş nou, oaste otomană formată din elemente nemusulmane islamizate.

ihtilâl, revoltă, răscoală, tulburare, revoluţie.

intiyaran (pl. din *ihtiyar*), bătrîni, veteranii oştii sau vîrstnicii satelor.

ilam *(i'lâm)*, act de înştiinţare, de aducere la cunoştinţă (judecătoresc, financiar etc.).

imbrohor *(mirahor)*, îngrijitor la staulele împărăteşti.

ioldaş *(yaldaş)*, tovarăş, însoţitor, formulă de adresare între ienicerii otomani.

ioldaş-aga *(yoldaş-aga)*, căpetenie (sau agă) de ieniceri.

iradea *(irade)*, voinţă, decret, hotărîre, poruncă *(firman)*. Un gen de acte diplomatice în cancelaria otomană.

iskopa, scoabă, balama (termen românesc pătruns în acte turceşti).

ispenge *(ispence)*, dare de o cincime (din robi), dare de slobozenie dată de creştini în Imperiul otoman ca simbol al libertăţii, al iertării.

Istanbul kilesi, chilă de Istanbul (18—22 ocale).

istiklal, istiklaliyet, slobod, slobozenie, independent, independenţă, liber, libertate.

iş erleri, oameni care se ocupă de anumite treburi, slujbaşi, oameni ai slujbei.

iüzbaşî *(yüzbaşı)*, căpetenie peste o sută de ostaşi *(companie)*, căpitan.

Înaltul Devlet v. **Devlet-i Aliyye**.

Îyd *(Iyd)*, bairam *(Bayram)*, sărbătoare. Erau două sărbători de acest fel: *Iyd-el-fitr*, sărbătoarea de după luna ramazan *(Ramazan Bayramı* sau *Şeker Bayramı)* şi *Iyd-i-edha*, sărbătoarea sacrificiilor *(Kurban Bayramı)*, care cade la 70 de zile după *Ramazan Bayramı*.

Îyd-i-Fitr *(Iyd-i Fitr)*, sărbătoare de după postul Ramazanului (la musulmani).

kaime, scrisoare, epistolă, răvaş.

kaime-i vedad, scrisoare de prietenie.

kalaraş, călăraş, curier (călare).

Kalas tahtası, scîndură de Galați, scînduri pregătite sau expediate prin Galați.
kalyon, galion, un gen de corabie.
kalem, creion, cancelarie, denumirea diferitelor compartimente ale sistemului de organizare a aparatului de stat (otoman).
Kapan-ı-dakik, capanul de făină, halele din Istanbul pentru depozitarea făinei.
Kapan naibi, intendentul de capan, intendentul halelor din Istanbul.
kapu halkı, oastea de gardă, ienicerimea otomană.
kapudan, amiral, comandant de marină, otomană, căpitan (comandant) de cetate, pîrcălab.
kapudanan, pl. din *kapudan*.
kapukethuda, capuchehaia, intendent sau reprezentantul unui demnitar otoman la Poartă; agentul diplomatic al domnilor români la Poartă (sin. cu *capuchehaia* = = *kapukehaya*).
kassabie *(kassabiye)*, dare pentru măcelari (Pentru pagubele măcelarilor), se numea și *zarar-i-kassabiye* (paguba măcelarilor).
kavanin, pl. din *kanun* (lege).
kaza v. **caza.**
kânun-i-evvel, decembrie.
kâtib (cit. *kiatib)*, diac, scrib, secretar.
kefaleten, cu chezășie, în gaj, ca zălog.
kemer, brîu (de piele, ornamentat), șerpar (rom. chimir).
hethuda, chehaia, intendent, reprezentant, împuternicit.
kethuda yerleri, locțiitori de chehaiale *(kethuda)*, căpetenii militare.
kile v. **chilă.**
kiriş. grindă (pentru acoperiș), bîrnă, căprior.
kise *(kese)*, pungă (de bani), sumă cuprinzînd 500 piaștri *(guruș)*.
kise akçe, pungă de aspri (bani), cuprinzînd între 80 000—100 000 aspri *(akce)* sau 500 piaștri *(guruș)*, după jumătatea secolului al XVIII-lea.
kîpti *(kıpti)*, copt, rom, țigan.
kîrlangîlc *(kırlangıç)*, rîndunică, un gen de corabie.
kıst el-yevm, partea ce se cuvine pe zile (din venituri etc.). Se folosea de obicei pentru calculele financiare în intervalul dintre mazilirea unui domn și prezentarea celui nou desemnat (partea care se cuvenea noului domn pentru zilele absentate).
kışlak *(kışla)*, cișlă, loc de iernare (pentru vite etc.), acareturile de pe o moșie, cazarmă.
koças (cit. coceas), cocie (?), căruță (?)-trăsură(?).
kol, braț, parte, direcție (drum), patrulă.
kolgi *(kolcu)*, patrulă, om trimis de un superior cu o misiune.
konak, loc de înnoptare, conăcire, locuință înstărită (rom. conac).
konsolos vekili, vechil de consul, viceconsul, locțiitor de consul.
kundak v. **cundac.**
kura yazîgilari *(kura yazıcıları)*, scribi de sate, conscriptori.
kurta, curte, curtea domnească (din Moldova, Țara Românească etc.).
kuyudat, pl. din *caid (kayid)*.

lagîm *(lagım)*, tunel, subteran (pentru a produce explozie ș.a.).
lagimgibașî *(lagımcıbașı)*, căpetenia specialiștilor în tuneluri (subterane), categorie de oaste (pionieri).

mahzar, arz, cerere, petiție, jalbă (rom. magzar).
maktu, tăiat, fixat, stabilit (haraci etc.).
maktu'an, prin tăiere, fixare, stabilire, global.
maktu el-kadem, tăiat piciorul, în sensul de oprită călcarea cu piciorul sau intrarea interzisă (Se folosea de obicei pentru interdicția prin care supușii otomani nu puteau pătrunde în țările române fără învoire).
Maliye, finanțe, financiar, cancelarie care se ocupă de probleme financiare, Ministerul de finanțe (otoman).
Maliye tezkerecisi, teșcheregiu de finanțe, scrib.
manasib, pl. din *mansîb (mansıb)*.
mandra, locul de ședere a oilor, stînă, locul de preparare a cașului, cașerie.
mansîb *(mansıb)*, slujbă, serviciu, ocupație, dregătorie.
ma'ruzat, pl. din *arz*.
masdarie *(masdariyye)*, taxă de intrare (dintr-o regiune în alta).
maslahatgüzar, însărcinat cu afaceri (se folosește în diplomație).
medjlis *(meclis)*, adunare, întrunire, parlament.
medjlis-i șer'i *(meclis-i șer'i)*, sfatul șeriatului, judecătorie (musulmană).
mefruz el -kalem, separat la cancelarie, în sensul de calcularea separată a conturilor (financiare etc.). Se folosea de obicei pentru precizarea poziției distincte a țărilor române față de ansamblul Imperiului otoman.
mehterbași, *(mehterbașı)*, șeful muzicii militare otomane (aveau și domnii români).
mektub, scrisoare, misivă.
Memalik-i mahruse, țările bine păzite, Imperiul otoman.
memhür, sigilat, pecetluit, prevăzut cu sigiliu.
menzil, locul de descindere, locul de popas, etapă, distanță parcursă într-o zi de mers (cca 15—20 km cu mersul pe jos).
menzilgiu *(menzilci)*, cel care se îngrijește de casele de poștă (în trecut).
menzilhane, casă de menzil, casă de poștă, locul de schimbare a cailor de poștă.
mesken, locuință, loc de ședere, domiciliu.

Mevkufat, fundații pioase. Cancelaria care ținea și contul haraciului țărilor române.
mevlana, titlu dat unor cărturari de seamă (musulmani), cadiu.
mezat, licitație, a scoate (un obiect etc.) la licitație.
mihmandar, însoțitor, ghid, călăuză, îndrumător.
mi'mar, arhitect, constructor.
mi'mar-başı, șeful arhitecților, șeful constructorilor.
mi'mar halifesi (pl. *hulefa)*, locțiitor de arhitect (de constructor), ajutor de arhitect.
min küllül-l vücüh serbest, slobod în toate privințele, se folosea de obicei pentru a preciza poziția țărilor române în ansamblul Imperiului otoman.
mir (presc., din *emir)*, căpetenie, prinț, domn (se folosea și pentru domnii români).
mirahor *(emir-i ahur)* v. **imbrohor** (var. *imbrihor*).
mirahor-ı evvel, primul mirahor, șeful staulelor împărătești (rom. imbrohor).
mirane, emiral, princiar, domnesc, cel ce se referă la domn, prinț, emir.
miri, mirie, fisc, ceea ce aparține statului, haraci, tribut.
miri fiyatı preț de mirie, preț de fisc (care era mai mic decît prețul curent).
miri piyadesi, pedestrimea de stat (o categorie de oaste permanentă, întreținută de stat).
mirimiran *(mir-i-miran)*, denumire persană pentru *beilerbei* (guvernator de provincie, mai mare decît *sangeacbei*).
mirimiranlîk *(mirimiranlık)*, rangul de mirimiran (beilerbei).
mismar-i șindira, cuie pentru șindrilă sau cuie de lemn.
muafiyet, scutire, imunitate, iertare (de dări etc.), privilegiu.
muahedat, pl. din *muahede*.
muahede (pl. *muadedat*), argajament, tratat, convenție (politică, comercială etc.), capitulație.
mubașir, comisar, delegat, însărcinat cu rezolvarea unei chestiuni.
mubașiriyye, plată pentru serviciul de mubașir (se reținea din ceea ce se cuvenea statului sau se suporta de către împricinați, în cazul litigiilor).
mufassal defter, defter, amănunțit, condică cuprinzînd detalii (recensămînt etc.).
muhafîz *(muhafız)*, cel care păzește sau păstrează (ceva etc.) , apărător (de cetate etc.).
muharrem, prima lună musulmană, nume propriu.
muhassil, cel care produce, cel care percepe (taxă etc.), locțiitor de guvernator (al unei provincii).
muhtar, ales, liber, independent, autonom (ținut), fruntaș.
muhzîr *(muhzır)*, cel care aduce pe cineva în fața judecătorului, aprod.

mukataa, fermă, arendă, proprietate aparținînd statului (sultanului), putînd fi arendată pe diferite termene.
mukataat, pl. din *mukataa*.
mururie *(müruriyye)*, taxă de trecere, de traversare etc.
mutasarrîf *(mutasarrıf)*, cel care stăpînește (ceva), stăpîn (de provincie), viceguvernator.
mutesellim *(mütesellim)*, cel care primește (ceva), cel care primește islamismul, viceguvernator al unui district (sau chiar guvernator).
müdir, cel care conduce, cel care dirijează, director.
mülkname-i hümayun, act împărătesc de proprietate.
müteferrika, divers, diferit, selecționat, categorie de slujbași (în serai) sau de ostași.

nadjdjar *(neccar)*, tîmplar, dulgher.
naib, ajutor de judecător musulman *(kadı)*, cadiu.
narh, taxă, preț, preț fix (maximal) (rom. nart).
navlu, chiria plătită pentru folosirea unei corăbii aparținînd unui particular; costul transportului pe mare (al unor mărfuri etc.).
nazîr *(nazır)*, supraveghetor, intendent, director, ministru.
nefer, om, persoană, individ, ostaș.
neferat (pl. din *nefer*).
neshi (sau *nesih*), un tip de scris în caractere arabe.
nișan defterleri, condici de însemne, condici pentru acordarea decorațiilor etc.
nizam, ordine, regulă, regulament, sistem, lege (civilă).
nureddin, lumina credinței, prinț, sfetnicul hanului Crimeii (era de obicei, fratele hanului).
nuredin-sultan, prințul nureddin; v. și **nureddin**.
nüvvab, pl. din *naib*.
nüzül emini, intendent de popas, cel însărcinat cu aranjarea și aprovizionarea locurilor de poposire a oastei.

oca *(okka)*, măsură pentru greutăți valorînd 1,285 kg (pentru capacități) și 1,288 kg (pentru lichide).
oda, odaie, încăpere, cameră; denumirea unei subdiviziuni a oastei otomane.
odjak-î amire *(ocak-ı amire)*, ogeacul împărătesc, oastea de ieniceri.
ogeac *(odjak, ocak)*, vatră; denumire prin care se desemna oastea de ieniceri în Imperiul otoman.
olac *(ulak)*, om trimis cu misiune, curier.
ordie *(ordu)*, oaste, armată, trupă.
orta, mijloc, centru, diviziune a oștii otomane; cca 1 000 ostași.

orta elçi, sol mijlociu, internunţiu (denumire dată de obicei reprezentanţilor Austriei la Poartă), ambasador.

orta-kol, braţul de mijloc, calea de mijloc, drumul care mergea de la Istanbul spre Buda, trecînd prin Sofia-Niş-Belgrad.

otlak akçesi, aspri pentru păşune, taxă de păşune.

parmac *(parmak)*, degetul, unitate pentru măsurarea lăţimilor mai mici (variază între 18,50 şi 27 mm).

pence *(pençe)*, podul palmei, ghiară, sigiliu, semnătură.

peyleşilmiş (trecutul din *peyleşmek*, a aconta), acontat, sumă de bani dată ca arvună.

polcovnic, grad militar în armata popoarelor de limbă slavă.

raia *(re'aya)*, denumire dată supuşilor otomani care plăteau dări (către stat sau particulari), popor, supuşi, La început cuprindea atît pe supuşii creştini cît şi pe musulmani; în secolul al XIX-lea a început să desemneze numai pe creştinii din societatea otomană.

ramazan, a noua lună musulmană, nume propriu.

reft, plecare, taxă de plecare *(reftiye)*.

regeb *(receb)*, a şaptea lună musulmană, nume propriu.

reis *(re'is)*, cap, căpetenie, comandant, şef, căpitan (de corabie), preşedinte (de stat etc.).

reisler kehayası, intendentul reisilor, intendentul căpitanilor de corăbii (sin. cu *reisler kethudası)*.

reisler kethudası, sin. cu *reisler kehayası*.

rebi-ul-ahır *(rebi II)*, a patra lună musulmană.

rebi-ul-evvel *(rebi I)*, a treia lună musulmană.

resm-i çift, impozit pentru cift, impozit funciar (pentru ogorul numit *çift* sau *çiftlik*).

resm-i huddamie *(huddamiye)*, dare de slujnicie, taxă pentru slujnic.

resm-i kafa, dare pentru cap, capitaţie, tribut, haraci.

resm-i ra'iyyet, taxă de raia, dare de supuşenie.

richiabie *(rikâbiye)*, dare pentru scara de şea, dare specifică pentru ţările române, dată de domni către sultanii otomani (o dată pe an).

rik'a, tip de scris în caractere arabe.

rogan-sade (sau *rugan-sade*), grăsime topită·

rüsum (pl. din *resm*), dări, impozite, taxe.

rüsum-i hamr, dări pentru băuturi alcoolice (vin etc.).

safer,a doua lună musulmană.

sağ akçe, aspru sănătos, aspru bun, ban aflat în circulaţie.

sağ kol, braţul drept, se referă la drumul care ducea de la Istanbul spre Babadag-Oceacov, pe malul Mării Negre, incluzînd şi Dobrogea.

saigi *(sayıcı)*, numărător (de oi etc.), negustor de oi (vite etc.).

sal, barcă, lotcă, corabie mică.

salianedji *(saliyaneci)*, strîngător de dări anuale.

samson *(sanson)*, cîine de rasă, dog.

schelă *(iskele)*, port (la ţărmul unei mări sau pe malul unui fluviu etc.).

seferiyye akçesi, bani de război, contribuţie de război (impozit excepţional).

segban (sau *sekban)*, categorie de oaste otomană; slujitori din serai, care aveau grijă de cîinii de vînătoare.

selatin (pl. din *sultan*), sultani, monarhi, suverani (orientali), prinţi.

selem akçesi, bani de arvună, arvună, avans (pentru achiziţii de cereale, oi, vite etc.).

selh, ultima zi a lunii (anului, secolului etc.).

senet *(sened)*, act, dovadă, document, probă.

senedat, pl. din *senet (sened)*.

serasker *(ser* şi *asker)*, căpetenie de oaste, comandant (suprem).

serdar, căpetenie de oaste, comandant peste un grup de oaste (în campanie).

serdarlîc *(serdarlık)*, funcţie de serdar.

serhat, cap de linie, hotar, graniţă.

ser-kassaban-ı hassa, starostele măcelarilor seraiului împărătesc (v. şi *casapbaşi*).

sermaye, capital, fonduri, sumă folosită de negustori, industriaşi etc. cunoştinţe acumulate.

ser-mimar-ı hassa v. **Hassa mimarbaşı**.

ser-muhzîr *(ser-muhzır)*. starostele aprozilor, şeful celor însărcinaţi cu prezentarea împricinaţilor (la procese).

ser-sayyad, căpetenia vînătorilor.

serturnai *(serturnaî)* v. **turnagi-başı**.

sipehsalar, comandant de oaste (sin. cu *serascher*).

Sol kol, braţul stîng, partea stîngă, drumul din partea stîngă a Rumeliei pe vremea Imperiului otoman (ducea de la Istanbul spre Moreea).

subaşi *(subaşı)*, căpetenia oastei (în vechime); căpetenie militară de rang inferior, aflat în slujba sangeacbeiului.

suiulgiu *(suyolcu)*, cel ce face drum la apă, meşter de canale, canalagiu.

sultan, suveran, monarh, împărat, prinţ.

suret, copie, înfăţişare, fotografie, text.

suyolcu v. **suiulgiu**.

suvari, cavaler, călăreţ, timariot *(sipahi)*.

sülüs, o treime (de piastru ş.a.), tip de scris (otoman).

sülüs ve sülüsan, o treime şi două treimi ($^1/_3$ revenea Moldovei, iar $^2/_3$ Ţării Româneşti, din totalul anumitor furnituri către Poartă sau pentru cetăţile de margine), dar nu în toate cazurile.

şaban, a opta lună musulmană; nume propriu.
şa'ir *(şa'r)*, orz.
şah-ı rah, cale împărătească, drum mare, cale principală.
şeih-ul-islam *(şeyh-ül-islâm)*, şeful clerului musulman (se numea şi *muftiu* = *müftü*).
şerh, comentariu (asupra unei opere etc.), textul prescurtat al unui act scris cu alt prilej.
şer'i, după legea şeriatului, ceea ce e legal (după legea musulmană).
şeriat *(şer')*, legislaţie musulmană, totalitatea prescripţiilor islamului, judecătorie (musulmană).
şevval, a zecea lună musulmană.
şiranpo, palisadă, element de fortificaţie.
şıkk-i evvel v. **başdefterdar**.
şukka, misivă, scrisoare, depeşă.

tahrirat, scrisori, corespondenţe, rapoarte scrise etc.
tain *(ta'yin)*, acţiune de desemnare, numire precizare, fixare, raţie, porţie (pl. *ta'yinat)*.
takrir, raport scris (sau verbal), memoriu, expunere, depoziţie, confirmare, moţiune, declaraţie.
taksit, rată, plată eşalonată.
ta'lik, tip de scris în caractere arabe.
tamgalie *(tamgalı, damgalı)*, însemn cu fierul înroşit, unitate de măsură pentru capacităţi, baniţă.
Tarapana v. **Darbhane**.
tasdikname, act de confirmare (ratificare).
tekâlif-i şakka, dări grele, taxe, corvezi, obligaţii apăsătoare.
tekne, albie, lotcă, corabie (mai mică).
telhis, raport (scris), rezumat, expunere, notă explicativă.
temaşa, spectacol, privelişte.
temellük, a împroprietări, a face pe cineva să devină proprietar.
temessük, dovadă (scrisă), act, probă.
temlik, acţiune de a deveni proprietar, pămînt acordat de suveran ca proprietate.
tenkıyname, act de confirmare (în formă revizuită), se referă şi la convenţia de la Aynalî-Kavak din 1779 dintre Turcia şi Rusia.
Tersane-i amire, Arsenalul maritim imperial; şantiere navale de la Constantinopol, amiralitate.
teşcherea v. **tezkere**.
tevki'i, slujbaş superior însărcinat cu aplicarea monogramei sultanului pe acte oficiale (sin. cu *tugrakeş* şi *nişancı*).
tevkil v. **vechil** *(vekil)*.
tezkere (rom. teşcherea), scrisoare, permis, salv-conduct, paşaport, memoriu, biografie.
timar, feudă cu venit anual pînă la 19 999 aspri.
tonbaz *(tombaz)*, ponton, instalaţii speciale pentru aşezarea de poduri peste ape curgătoare.
Toparabagibaşi *(toparabadjîbaşî = toparabacıbaşı)*, căpetenia tunarilor, comandantul oştilor care se ocupau de turnarea şi de îngrijirea carelor de tunuri.
topçibaşi *(topçubaşı)*, căpetenia tunarilor.
Tophane-i amire, Arsenalul imperial de tunuri.
toprakbastî *(toprakbastı)*, călcarea pămîntului, taxă pentru călcarea pămîntului (se obişnuia în Imperiul otoman), fiind plătită de negustori străini.
tug (pop. *tuy)*, însemn de rang confecţionat dintr-un smoc de coadă de cal sub formă de steag. Beilerbeii aveau, de obicei, două tuiuri; cei din provinciile strategice aveau trei tuiuri. Domnii români primeau, în mod obişnuit, două tuiuri, dar unii au primit şi trei.
tugra *(tura)*, monograma sultanului, cuprinzînd numele sultanului, al tatălui său, precum şi formula: *el-muzaffer daima*, în sensul de: veşnic biruitor.
tulum, burduf, piele jupuită în formă de burduf, unitate de măsură (pentru anumite produse).
turnagiu *(turnacı)*, şoimar, categorie de oaste otomană, strîngător de copii (creştini) pentru ienicerime.
turnagibaşi *(turnacıbaşı)*, şeful turnagiilor, căpetenia şoimarilor (categorie de oaste, otomană) (sin. cu *serturnai)*.
tüfenkçi, purtător sau trăgător de armă, puşcaş, subdiviziune în oastea otomană.

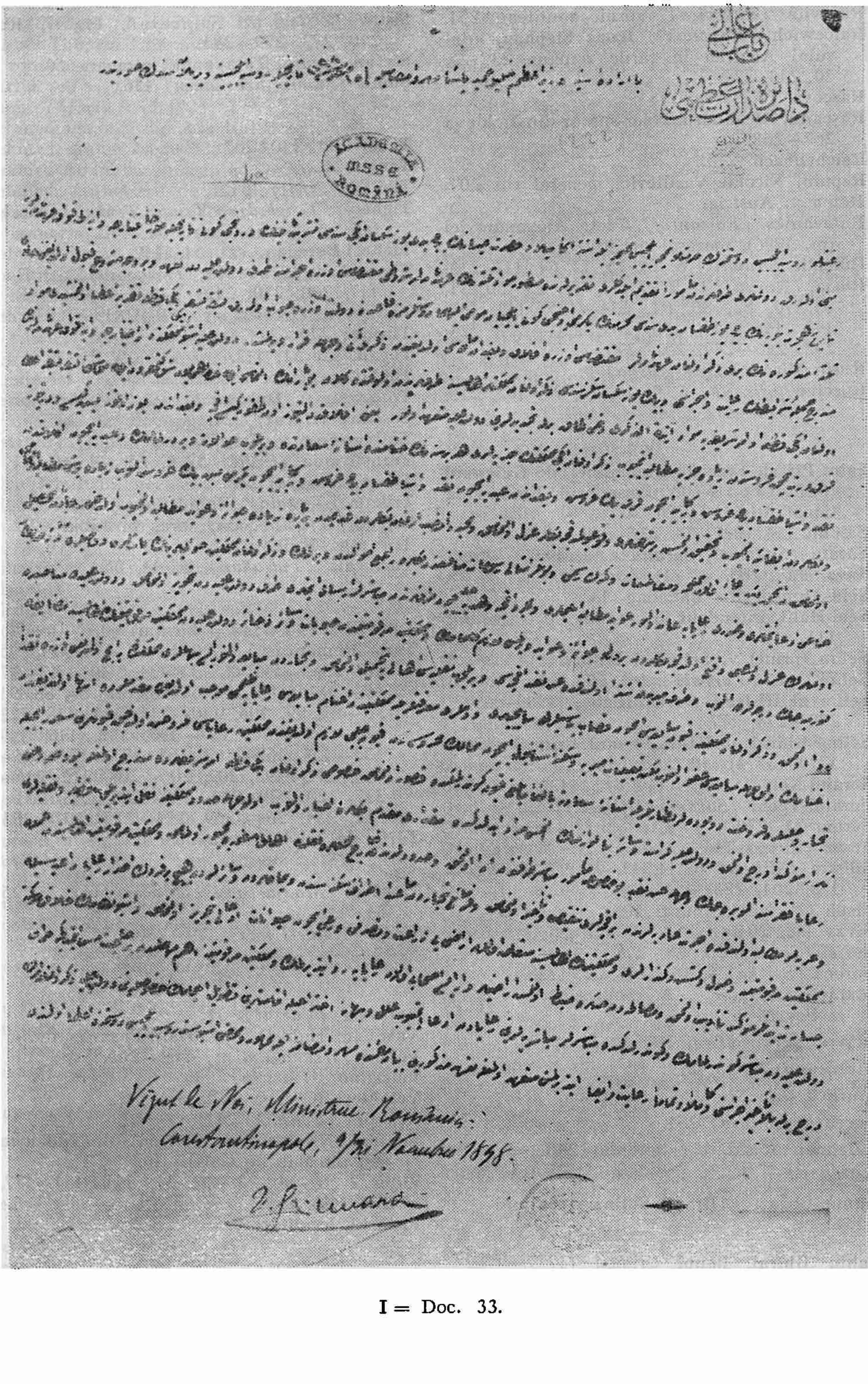
ulema (pl. din *âlim*), cărturari, savanţi (mai cu seamă cunoscătorii şeriatului musulman).
ulüfe, leafă, soldă, plată lunară (pt. ostaşi etc.).

ücret, plată (pentru un serviciu), soldă, salariu, remuneraţie.
üzüm çubuğu, nuiele de viţă de vie.

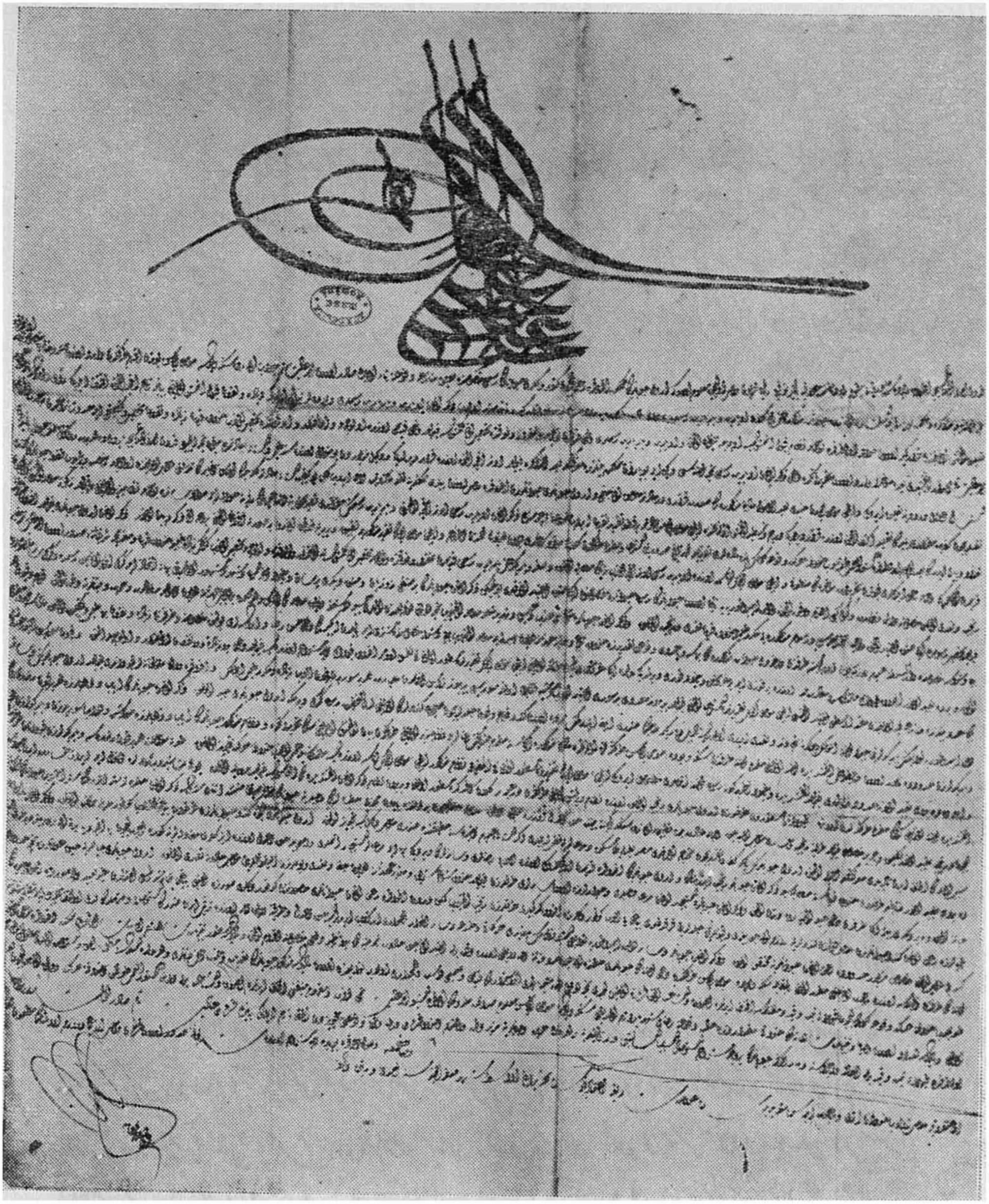
vakuf *(vakf, vakıf)*, fundaţie pioasă, instituţie de binefacere publică, donaţie.
vali, guvernator (de provincie numită *vilâyet*).
varaka, foaie, scrisoare, hîrtie (sin. şi cu *mektup*).
vechil *(vekil)*, împuternicit, delegat, reprezentant, locţiitor, vătaf.
vekiye, v. **oca** *(okka)*.
virgü *(vergi)*, dare, taxă, impozit, tribut (haraci).
vizir *(vezir)*, rang superior în organizarea militară otomană, demnitar superior în statul otoman, ministru.
voyvoda, căpetenie, voievod, domn, intendent pentru administrarea feudelor unor demnitari otomani.
voivodalîc *(voyvodalık)*, domnie, funcţia de domn (al unei ţări), de intendent (al unei provincii).

yaban asması, nuiele de viţă sălbatică. nuiele.
yağ Kapanı, halele de grăsime din Constantinopol.
yamakan, pl. din *iamac (yamak)*.
yarlık (rom. iarlîc). prietenie, amiciţie, porunci date de hanii tătari.
yasakci *(yasakçı)*, om desemnat pentru respectarea anumitor interdicţii, om de pază, paznic.
yaylak, *(yaylâk)*, loc pentru văratec, loc de păşune pentru vară, case pentru sezonul de vară.
yedek, funia de la căpăstru, odgon, rezervor, rezervă (rom. iedec).
yeni divani, tip din scris în caractere arabe (derivat de scrisul *divani*).
yük, povară, etalon, echivalînd cu 100 000 aspri *(akçe)*, cca 120 ocale sau 150 **kg.**
zabit, ofiţer, comandant, serlır, căpetenie zapciu.
zabitlik, funcţia de zabit.
zabıtan, pl. din *zabit*.
zagargibaşî-aga *(zagarcibaşı-ağa)*, agaua zagargiilor, căpetenia corpului de ostaşi numiţi zagargii. Regimentul *(Orta)* 64.
zaherea *(zahire)*, cereale, provizii, furnituri date de ţările române Porţii otomane.
zapciu v. **zabit.**
zeamet, feudă cu venit anual între 20 000—100 000 aspri *(akçe)*.
zilhidjge *(zilhicce)*, a 12-a lună musulmană.
zilka'de, a 11-a lună musulmană.
zira, unitate de măsură pentru lungimi (0,685—0,711 m); v. şi **arşin.**
zuama (pl. din *zaim)*, posesori de feude numite zeamet.

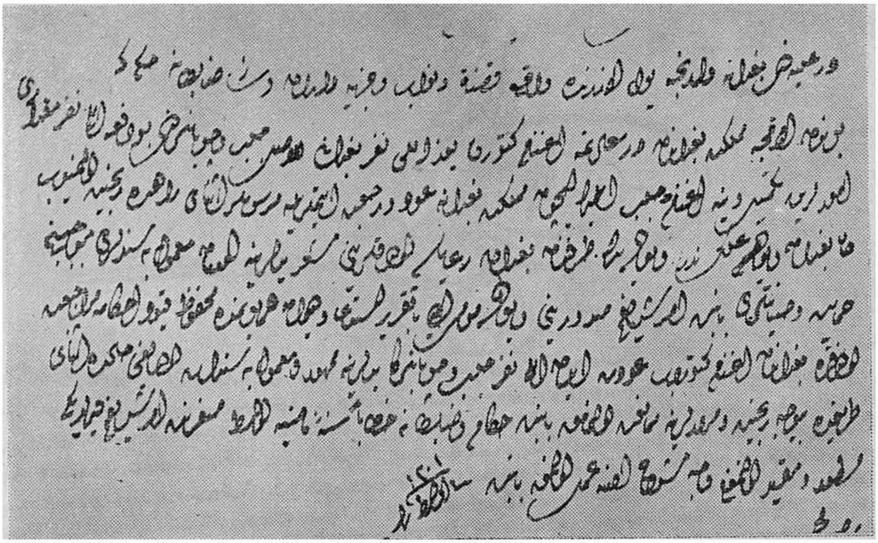
INDICE

باب عالی
دائرهٔ صدارت عظمی
Vizat de Noi, Ministrul României.
Constantinopole, 9/21 Noembrie 1898.

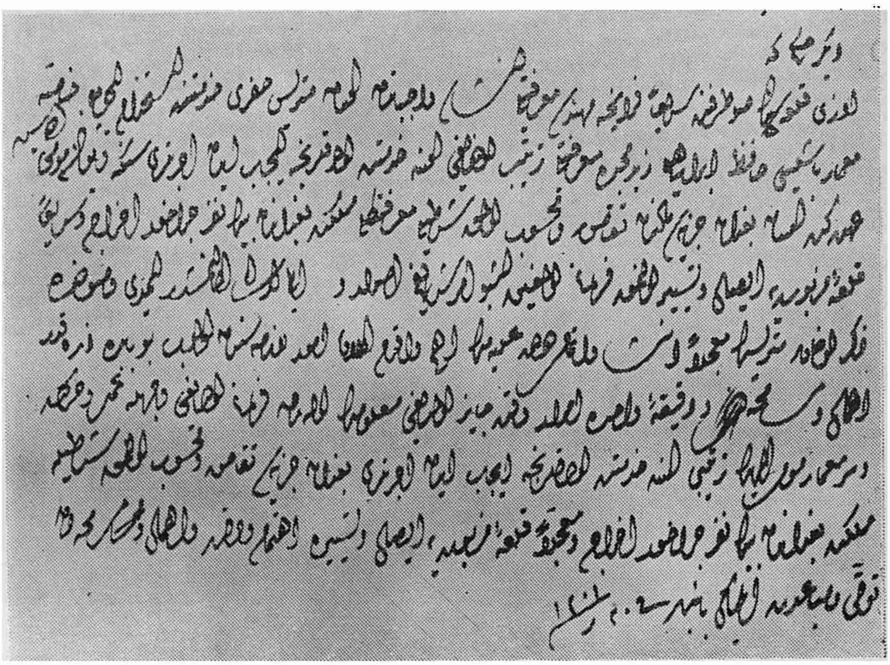
I = Doc. 33.

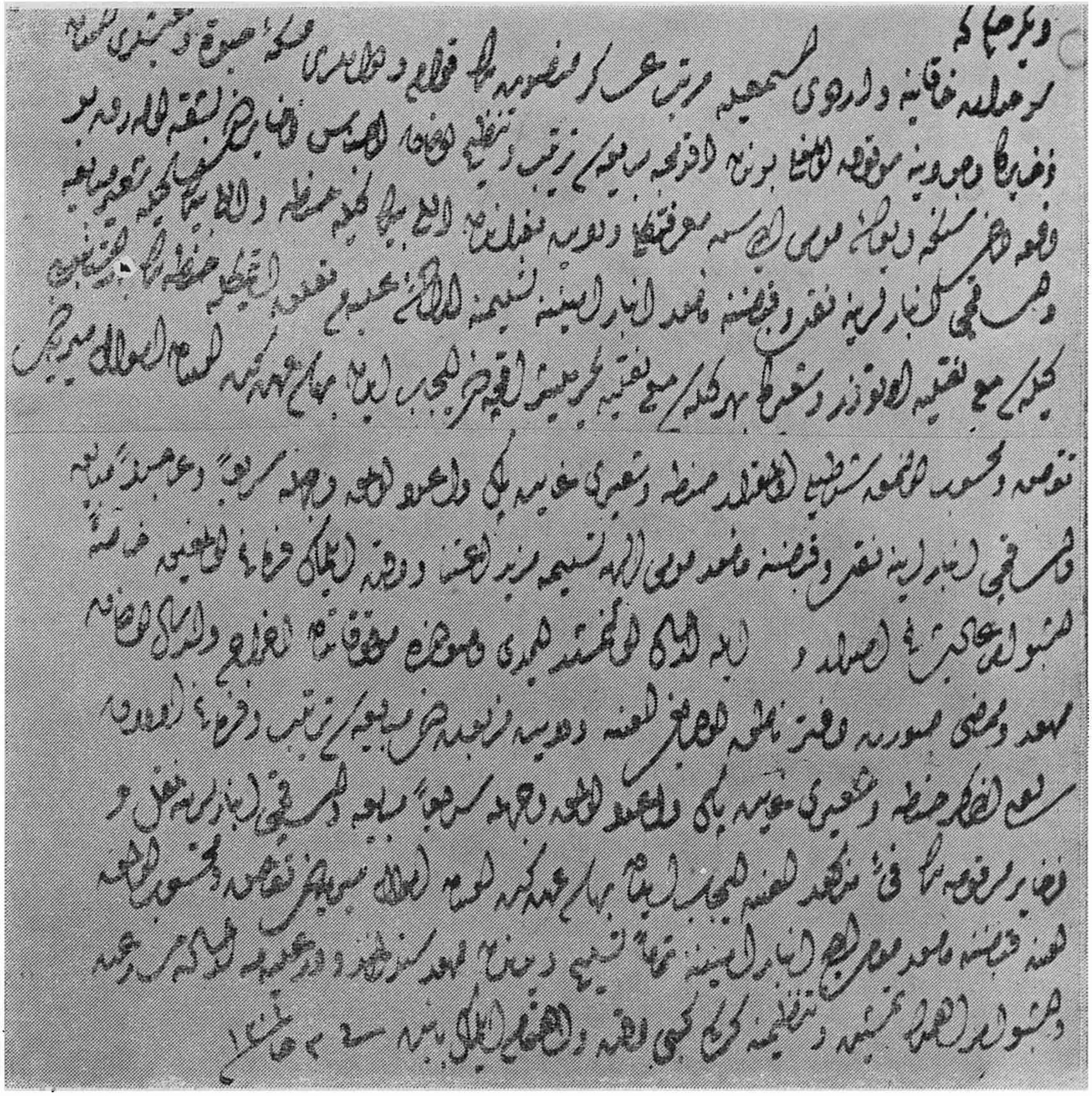
II = Doc. 60.

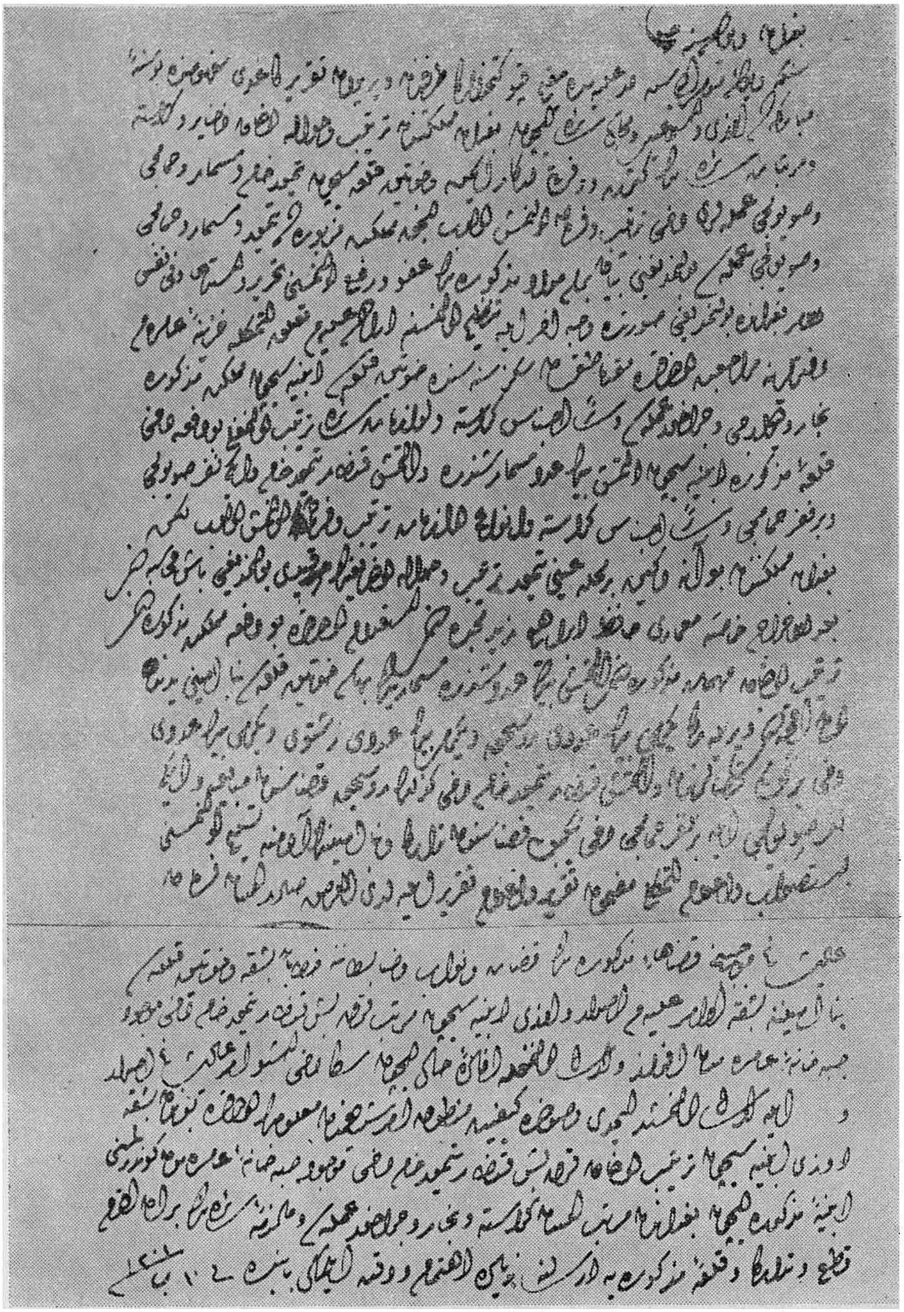
III = Doc. 65.

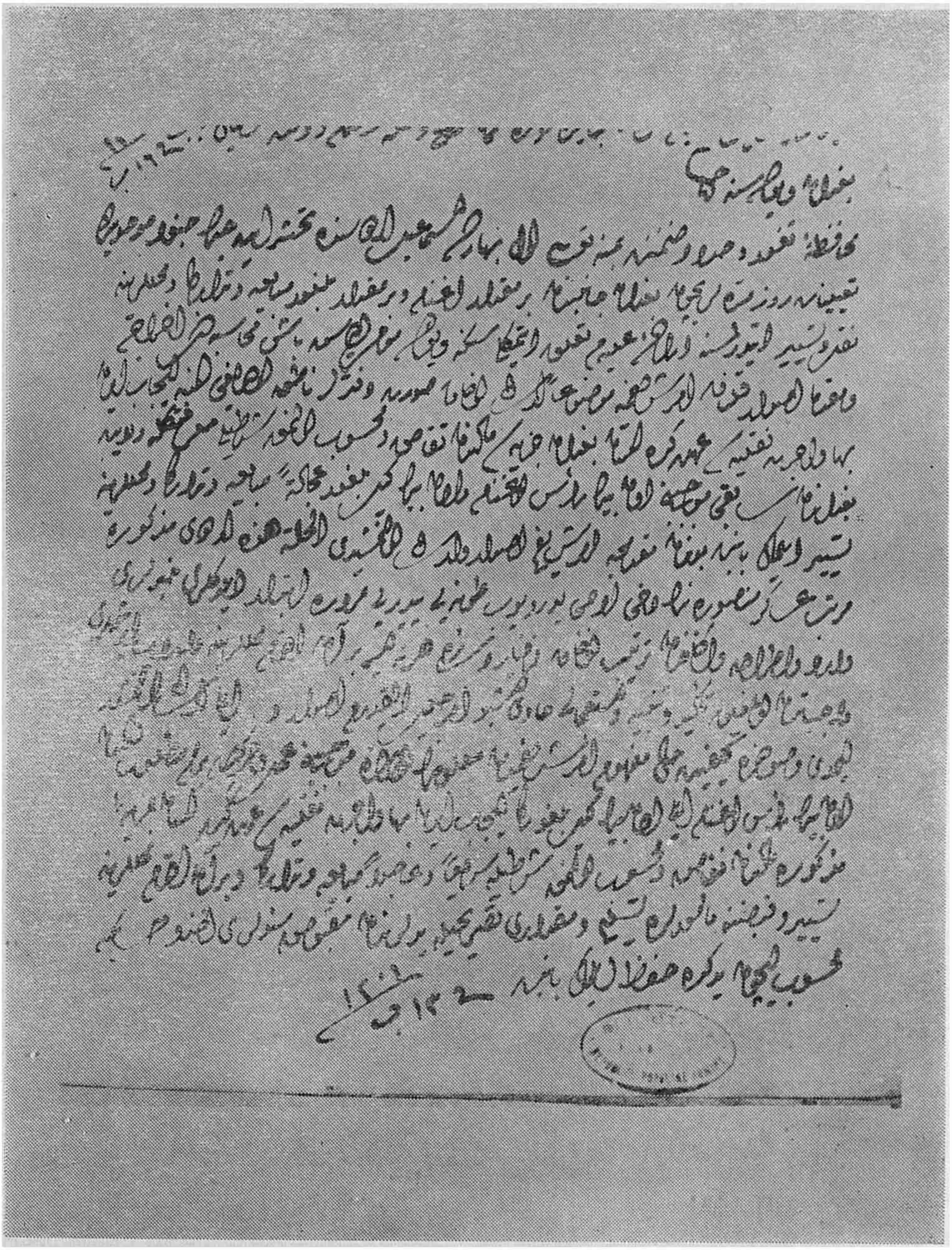
IV = Doc. 73.

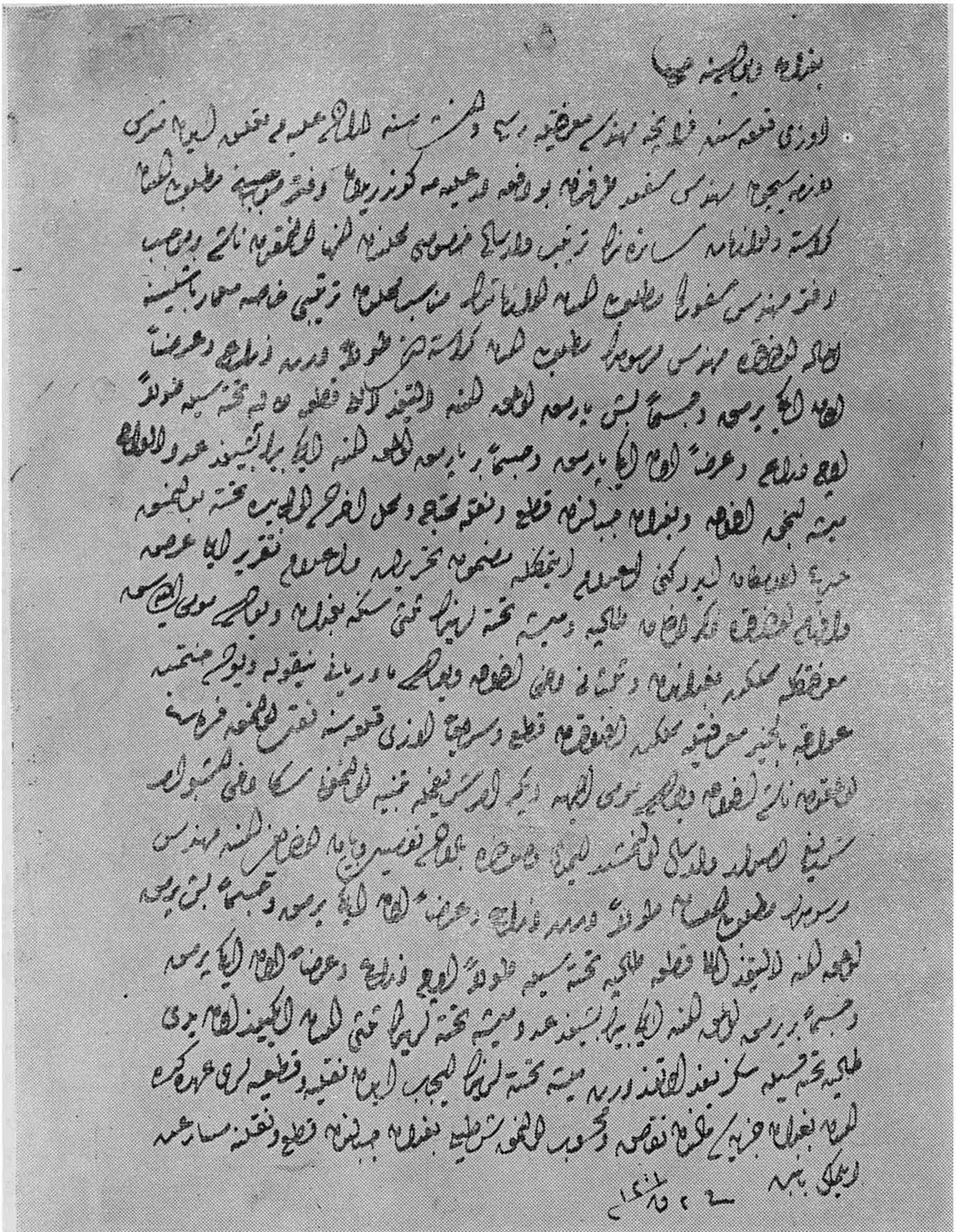
V = Doc. 79.

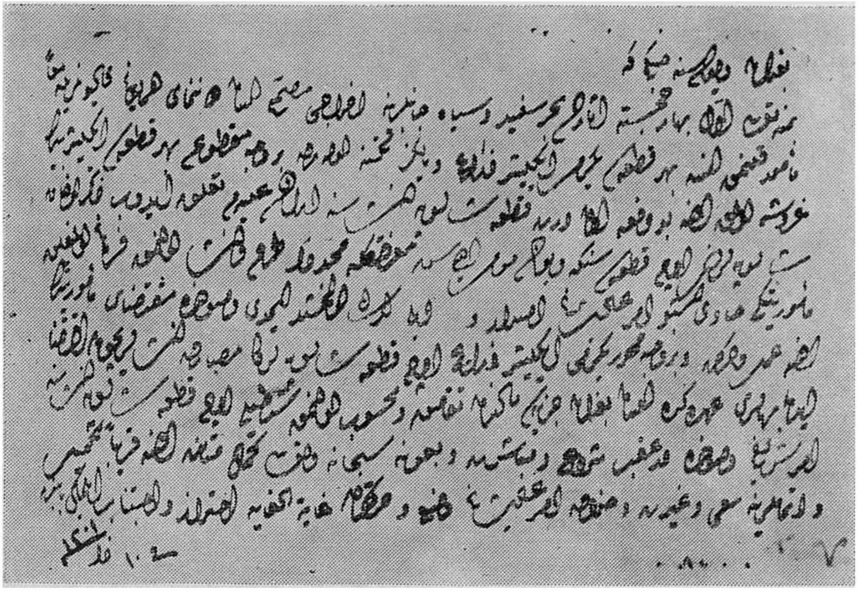
VI = Doc. 105.

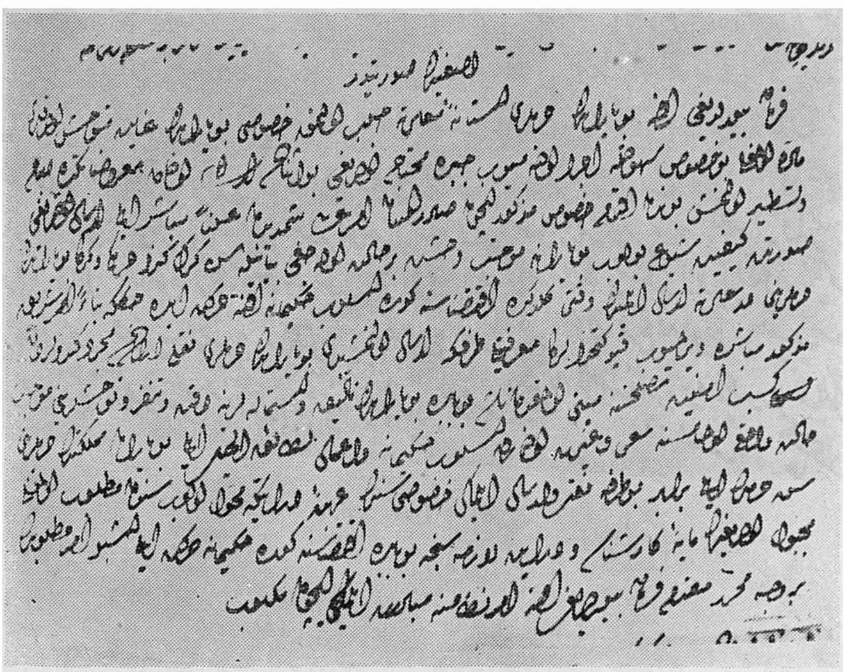
VII = Doc. 107.

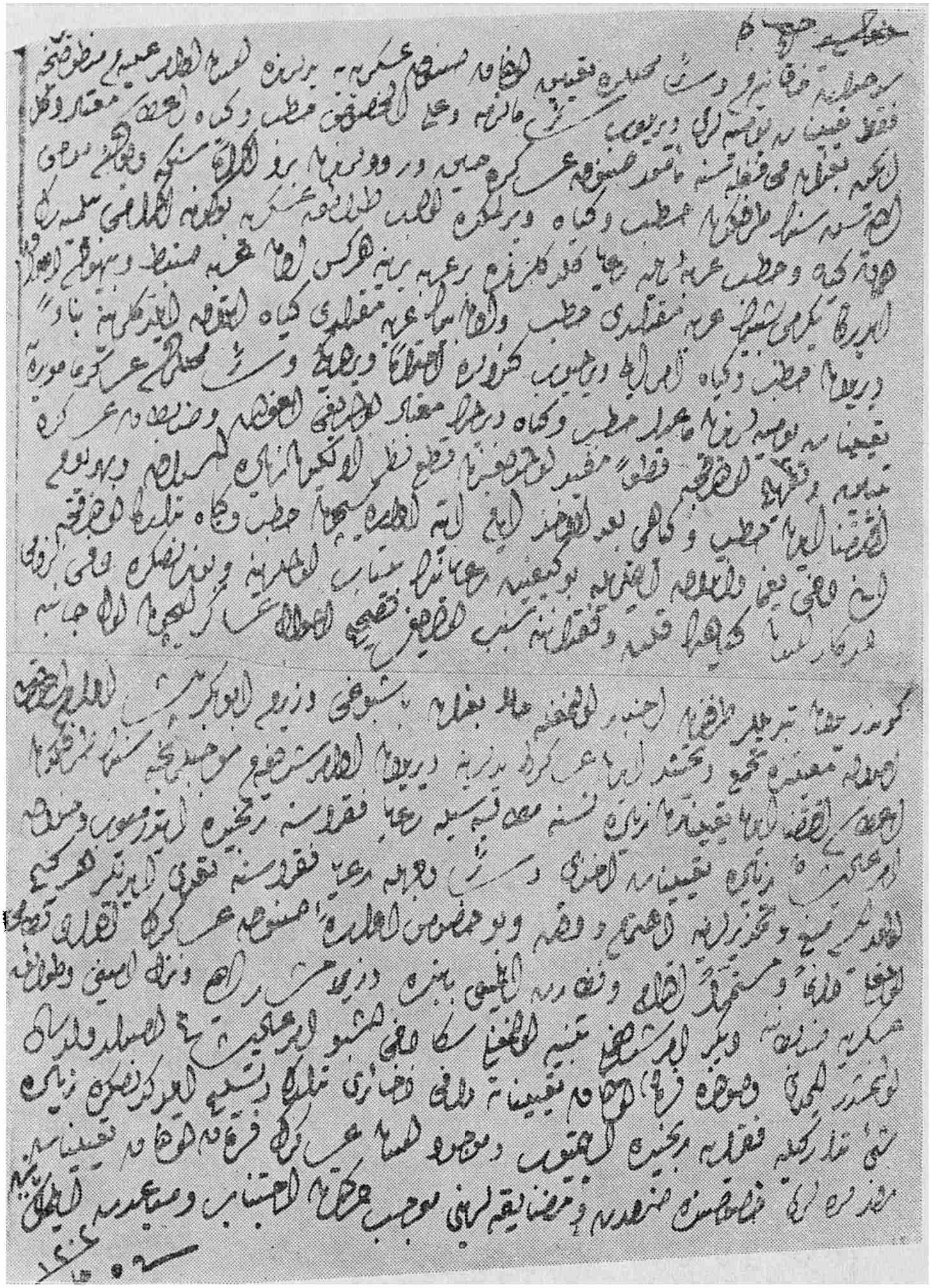
VIII = Doc. 118.

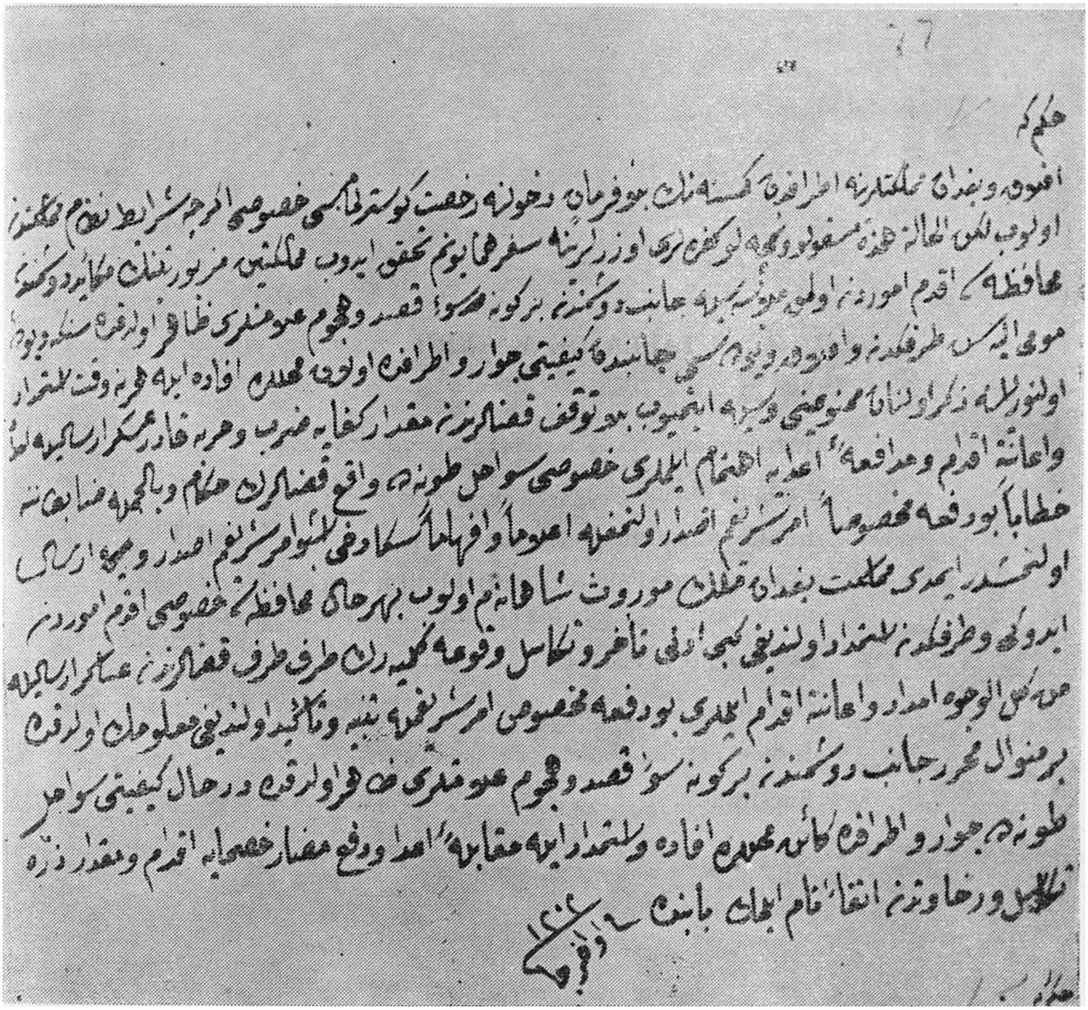
IX Doc. 136.

X = Doc. 175.

XI D c. 226.

XII — Doc. 231.

TABLA DE MATERII

R dactor: HILDA MA/ILU
Tchnor d ctor. AUREL BUDNIC

Bun d t'par: 16. IX. 1983. I rmat: 16 70 100.
C li de tipar: 23
C Z p ntru (9 498 „1774:1791' 00 12) : (0 4 6
bib'i te i mari (0 4 6 :9 4 8 „1774·1791" 00 12)
C.Z. p ntru bibli tec mici :9 498 „1774 1791'

Tiparul executat sub comanda
nr. 441 l
Intreprinderea p l grafic
„13 Decembri 1918".
Str. Grigore Alexand u 89 97,
Bucurest ,
Republica Socialistă R mânia